

BETÆNKNING
OM
REVISION
AF AKTIESELSKABS
LOVGIVNINGEN

AFGIVET AF
DEN AF HANDELSMINISTERIET
DEN 6. SEPTEMBER 1957
NEDSATTE KOMMISSION

BETÆNKNING NR. 362

1964

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Kommissionens nedsættelse m.v.	5
I. Indledning	
1. Dansk aktieselskabslovgivning	12
2. Udenlandsk aktieselskabslovgivning	14
II. Udkast til lov om aktieselskaber.	26
III. Bemærkninger til udkast til lov om aktieselskaber.	
Kapitel 1. Indledende bestemmelser.	52
2. Aktieselskabers stiftelse.	63
3. Forhøjelse af aktiekapitalen.	94
4. Aktier, interimsbeviser og aktiebog	102
5. Indbetaling på aktier.	112
6. Nedsættelse af aktiekapitalen.	115
7. Erhvervelse af egne aktier.	124
8. Lån til aktionærer m.fl.	128
9. Bestyrelse og direktion.	133
10. Revision	145
11. Generalforsamling	150
12. Regnskabsaflæggelse, årsberetning og koncernopgørelse	164
13. Aktieselskabers opløsning	185
14. Filialer af udenlandske aktieselskaber....	190
15. Registrering m.m	192
16. Straffe- og erstatningsbestemmelser m.m.	194
17. Overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser....	196

Anvendte forkortelser.

AL (1917)	Lov nr. 468 af 29. september 1917 om aktieselskaber.
AL (1930)	Lov nr. 123 af 15. april 1930 om aktieselskaber, jfr. lovbekendtgørelse nr. 313 af 28. august 1952 med senere ændringer.
Aktielovudkastet 1941	Forslag af 20. december 1941 til lov om aktieselskaber med tilhørende bemærkninger.
Augdahl	Per Augdahl: Aksjeselskapet efter norsk rett, 3. udg.
Belgisk AL	Lovbekendtgørelse af 30. november 1935 om les sociétés commerciales.
Comp. Act	Den engelske Companies Act, 1948.
Engelsk kommissionsbetænkning 1962	Report of the Company Law Committee 1962 (Jenkins Committee).
Finsk AL	Lag om aktiebolag af 2. maj 1895 med senere ændringer.
F. F. og F. T.	Folketingets forhandlinger og Folketingstidende.
Fransk AL	Lov af 24. juli 1867 sur les sociétés med senere ændringer.
G.m.b.H.	Gesellschaft mit beschränkter Haftung.
Hollandsk AL	Wetboek van Koophandel af 2. juli 1928, 3. afsnit om de naamlooze vennootschap.
Ital. AL	Codice Civile 1942, 5. bog, afsnit V.
Kommissionens foreløbige udkast	Foreløbigt udkast af 31. maj 1961 til forslag til lov om aktieselskaber.
Krcnchel	H. B. Krenchel: Håndbog i dansk aktieret., 2. udgave ved Estrid Jacobsen.
K.U.I (1901)	Udkast af 1901 til lov om aktieselskaber m. m. med tilhørende motiver.
K.U. II (1910)	Udkast af 1910 til love om aktieselskaber, kommanditaktieselskaber samt andelsforeninger med tilhørende motiver.
Marthinussen	Hans Fr. Marthinussen: Aksjeloven (1960).
Norsk AL	Lov om aksjeselskaper af 6. juli 1957.
Norsk kommissionsbetænkning 1952	Innstilling af 11. februar 1952 fra aksjelovkomiteen av 1947.
Ot. prp. nr. 4 1957	Odelstingsproposisjonsudkast 1957 om lov om aksjeselskaper m.v.
Regeringslovforslaget 1956	Forslag til lov om ændringer i aktieselskabsloven fremsat den 25. oktober 1956 af handelsministeren.
Schw. AL eller OR.	Schweizerisches Obligationenrecht (OR) af 18. december 1936, 3. afsnit, art. 620 ff.
Sindballe III	Kristian Sindballe: Dansk Selskabsret III (1932).
Sindballe-Klerk	Kristian Sindballe: Dansk Selskabsret I og III, udgivet v. Niels Klerk 1949.
Stenbeck/Wijnbladh/Nial	Aktiebolagslagen jämte dithörande författningar med förklaringar (1961).
Svensk AL	Lag om aktiebolag af 14. september 1944.
Svensk betænkning 1941	Lagberedningens förslag af 1941 till lag om aktiebolag m.m.
Svensk betænkning 1958	Niais förslag till förenklningar av aktiebolagslagen.
Tysk AL eller AG	Gesetz über Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien (Aktiengesetz) af 30. januar 1937.
Tysk regeringsforslag 1960	Forslag til ny Aktiengesetz, forelagt forbundsdagen i februar 1960.
Ussing/Dybdal	Henry Ussing og C. C. Dybdals kommentar til gældslovene 1938.

Kommissionens nedsættelse m. v.

Ved skrivelse af 6. september 1957 nedsatte handelsministeriet en kommission med den opgave at overveje eventuelle ændringer i aktieselskabslovgivningen ud fra juridiske og samfundsøkonomiske synspunkter på grundlag af de her og i andre lande indvundne erfaringer.

Til medlemmer af kommissionen udnævntes:

Professor, dr. jur. *O. A. Borum*, formand, retspræsident *H. Jacobi*, næstformand, professor, dr. jur. *W. E. von Eyben*, professor, dr. oecon. *P. Nyboe Andersen*, afdelingschef *P. Villadsen*, handelsministeriet,

overregistrator *Axel Roelsen*, højesteretssagfører *Niels Klerk* og statsautoriseret revisor *Carl Duun*.

Endvidere har kontorchef *H. Vogt*, skattedepartementet, deltaget i kommissionens møder fra 29. april 1959.

Højesteretssagfører *Gunnar Gersted*, der er medlem af konkurslovudvalget, har efter kommissionens anmodning deltaget i forhandlingerne om likvidation af aktieselskaber. Kontorchef *Estrid Jacobsen* har indtil sinfratræden i aktieselskabs-registeret i 1960 bistået kommissionen som tilforordnet.

Efter afdelingschef *Villadsens* død i september 1962 indtrådte ekspeditionssekretær *C. Steinø*, handelsministeriet, som medlem af kommissionen.

Hvervet som kommissionens sekretærer har været varetaget af ekspeditionssekretær *C. Steinø*, handelsministeriet, og kontorchef *Viggo Larsen*, aktieselskabs-registeret, med bistand af sekretær *R. de Giglio*, aktieselskabs-registeret.

Et foreløbigt udkast til en ny lov om aktieselskaber forelå udarbejdet af kommissionen i maj 1961, og dette udkast blev fremsendt til udtalelse hos følgende erhvervsorganisationer m. v.: Industrirådet, Grosserer-Societetets Komite, Provinshan-

delskammeret, Butikshandelens Fællesråd, Håndværksrådet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Danske Bankers Fællesrepræsentation, Assurandør-Societetet, Andelsudvalget, Det kooperative Fællesforbund i Danmark, Foreningen af statsautoriserede Revisorer, Dansk Revisorforening, Advokatrådet, Repræsentantskabet for Fondsbørsens medlemmer og Danmarks Rederiforening samt justitsministeriets lovkontor og konkurslovudvalget. Udkastet blev samtidig udsendt til en videre kreds til orientering.

Samtlige organisationer m. v. har fremsendt skriftlige bemærkninger til det foreløbige lovudkast af maj 1961, og herudover er der til kommissionen indkommet bemærkninger bl. a. fra landsretssagfører, nu professor, dr. jur. *Allan Philip*, professor, dr. jur. *Knud Illum*, Aktionær- og Aktieselskabs-Sammenslutningen af 1947 og Foreningen af danske Manufaktur-Grossisters Akkordafdeling.

Folketingets beslutning i august 1961 om at indlede forhandlinger om Danmarks tilslutning til Det europæiske økonomiske Fællesskab - Fællesmarkedet - foranledigede, at hovedorganisationerne for industri, handel og skibsfart - Industrirådet, Grosserer-Societetets Komite, Provinshandelskammeret, Butikshandelens Fællesråd, Danmarks Rederiforening og Assurandør-Societetet - i en henvendelse til handelsministeren af 23. december 1961 henstillede, at det videre arbejde i aktielovkommissionen blev stillet i bero indtil videre, idet de nævnte organisationer måtte nære betænkeligheder ved, at en omfattende revision af aktieselskabslovgivningen blev foretaget på et tidspunkt, hvor spørgsmålet om dansk tilslutning til Fællesmarkedet ikke var endelig klarlagt. I handelsministerens svar af 10. januar 1962 udtaltes, at handelsministeriet måtte finde det betænkeligt at stille kommissionens arbejde i bero. Der henvistes bl. a. til, at det i forhandlingsmæssig henseende måtte være

en fordel, at der gennem et forudgående kommissionsarbejde var tilvejebragt grundlag for en vurdering af danske interesser og opstilling af danske ønskemål med henblik på en eventuel harmonisering af aktieselskabslovgivningen inden for fællesmarkedslandene. Samtidig blev det efter drøftelse med kommissionens formand tilkendegivet, at kommissionen var villig til mundtligt med organisationerne at drøfte alle sådanne punkter, hvor kommissionen ikke uden videre mente at kunne følge organisationernes synspunkter.

Efter at kommissionen på grundlag af de indkomne bemærkninger havde udarbejdet et revideret lovudkast, har der i overensstemmelse med det forannævnte løfte fundet en mundtlig drøftelse sted, således at samtlige hørte erhvervsorganisationer har haft lejlighed til over for kommissionen at fremsætte deres bemærkninger til det reviderede udkast, ligesom der senere er indkommet skriftlige udtalelser fra flere af organisationerne.

Sideløbende med arbejdet i aktielovkommissionen har medlemmer af kommissionen siden 1961 deltaget i de på initiativ af Nordisk Råd indledte nordiske forhandlinger om gennemførelse af en større ensartethed i de nordiske aktieselskabslove. Efter en forberedende drøftelse i Oslo i marts 1961 har der foreløbig været afholdt møder i København i december 1961, i Helsingfors i marts 1962, i Stockholm i marts 1963, i Oslo i november 1963 og i København i juni 1964. Drøftelserne var i første omgang begrænset til en undersøgelse af mulighederne for at gennemføre ensartede regler på visse områder, således vedrørende spørgsmålet om selskabsledelsens legitimation udadtil og om en udvidet adgang for nordiske statsborgere til at være stiftere, direktører og bestyrelsesmedlemmer i aktieselskaber hjemmehørende i de andre nordiske lande. Efter forslag fra de delegerede på mødet i Helsingfors i marts 1962 er samarbejdet med tilslutning fra samtlige nordiske regeringer senere blevet udvidet til at omfatte udarbejdelse af så vidt muligt ensartede nordiske love om aktieselskaber. Fra dansk side er der dog samtidig taget forbehold om, at dette videregående nordiske samarbejde ikke bør hindre gennemførelsen af

en ny dansk aktieselskabslov på grundlag af aktielovkommissionens udkast.

Som resultat af kommissionens arbejde fremkommer nærværende betænkning, der efter en indledning om dansk aktieselskabslovgivning og om udenlandsk aktieselskabslovgivning indeholder udkast til lov om aktieselskaber og bemærkninger til lovudkastet.

I forhold til gældende dansk ret indeholder kommissionens udkast forslag til følgende mere betydende ændringer:

I overensstemmelse med gældende lov omfatter udkastets § 1 erhvervsdrivende aktieselskaber; som vidt er andelsselskaber og selskaber med velgørende eller almennyttige formål holdt uden for loven. For så vidt angår andelsselskaber er det - i overensstemmelse med mangeårig praksis - i § 1, stk. 2, præciseret, at disse falder uden for loven, selv om virksomheden ikke fuldt ud er begrænset til medlemskredsen, og selv om overskuddet ikke fuldt ud fordeles i forhold til medlemmernes andel i omsætningen. De særlige regler i AL § 1, stk. 4, jfr. § 80, om kommandit-aktieselskaber har man anset det for overflødigt at opretholde.

Forskrifterne om aktieselskabers stiftelse er på forskellige punkter skærpede med det formål at sikre aktiekapitalens effektive indbetaling og hele stiftelsesgrundlagets forsvarlighed. Under hensyn til det siden 1930 skete fald i pengeværdien stilles i § 9 forslag om en ajourføring af aktiekapitalens mindstebeløb og i § 16 om en forhøjelse af mindstebeløbet for indbetalinger på aktiekapitalen. Aktieselskaber vil efter udkastet fremtidig ikke kunne stiftes med en mindre aktiekapital end 30.000 kr. fuldt indbetalt ved anmeldelsen.

Hvor aktieselskabet i forbindelse med stiftelsen eller en senere kapitalforhøjelse skal overtage en bestående virksomhed eller bestemte formueværdier, skal der efter § 5, stk. 2, og § 21, stk. 2, optages en vurderingsforretning, og er det en bestående virksomhed, der overtages, skal der gives oplysning om virksomhedens regnskabsresultater i nærmere angivet omfang.

I § 4, stk. 1, opretholdes kravet om mindst 3 stiftere, men kravet om, at stifterne skal tegne aktier i selskabet, er opgivet som værende uden reel betydning.

Under hensyn til de siden 1930 indhø-

stede erfaringer har man fundet det påkrævet at foreslå genindført visse vandelsbetingelser for stiftere, og det samme gælder for bestyrelsesmedlemmer, direktører, revisorer og likvidatorer, jfr. udkastets § 4, stk. 2, § 56, stk. 1, § 61, stk. 1, og § 88.

I § 4, stk. 2, er gældende lovs krav om, at flertallet og mindst 3 af stifterne skal have dansk indfødsret eller mindst 5 års forudgående ophold her i landet, opgivet. Denne lempelse går igen i udkastets § 56, stk. 2, for så vidt angår direktører og bestyrelsesmedlemmer. Man har ment, at det af jurisdiktionshensyn vil være tilstrækkeligt i et vist omfang at stille krav om, at de pågældende personer skal have bopæl her i landet. De vidtgående krav om dansk tilhørsforhold er vel delvis begrundet i de nævnte jurisdiktionshensyn, men har tillige baggrund i en traditionel forestilling om indholdet af statsborgerforholdet. Tilsvarende krav er bortset fra de nordiske lande ukendt i de fleste andre lande og er i vidt omfang uforenelige med nutidens bestræbelser for at etablere større markedsområder og dermed samhørende liberalisering af adgangen til erhvervsudøvelse. Ved de foreslåede lempelser er der endvidere taget hensyn til den ved EFTA-konventionen påtagne forpligtelse til at gennemføre etableringsfrihed inden for handel og industri for statsborgere inden for EFTA-området samt til den afvikling af diskriminerende bestemmelser på etableringsområdet, der vil være nødvendig ved en eventuel dansk tilslutning til Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Foruden ovennævnte realitetsændringer indeholder udkastet en simplificering af den formelle fremgangsmåde ved stiftelse af aktieselskaber, navnlig gennem en enklere affattelse af stiftelsesoverenskomst og vedtægter, hvorved tillige opnås en mere hensigtsmæssig anmeldelsesprocedure og skabes mulighed for en hurtigere registrering.

Ved forhøjelse af aktiekapitalen er kravene til tegningsgrundlaget skærpet på tilsvarende måde som ved stiftelse af aktieselskaber, jfr. § 21. I § 20 fastslås de ældre aktionærers fortrinsret ved kapitalforhøjelse, medmindre andet er bestemt i vedtægterne eller ved den pågældende generalforsamlingsbeslutning. For at løse en i praksis opstået tvivl, er det samtidig udtrykkeligt bestemt, at en gruppe af aktionærer ikke kan

afskæres fra denne fortrinsret, medmindre de selv samtykker heri. Problemet om forhøjelse af aktiekapitalen ved konvertering af gæld er i § 21 løst således, at tegningslisten i disse tilfælde skal indeholde en redegørelse for selskabets økonomiske stilling og om konverteringens forsvarlighed. Kommissionen har derimod ikke ment, at beskyttelseshensynet nødvendiggør, at der stilles krav om, at den fordring, der ønskes konverteret, absolut skal være pari værd. Et paritetskrav ville ofte vanskeliggøre saneringer, som i øvrigt må anses for ønskelige og fuldt forsvarelige.

De foreslåede ændringer i bestemmelserne om udstedelse af aktier m. v. samt om aktiebogen er begrundet i praktiske hensyn. Ved mortifikation af aktier foreslås således en forkortelse af indkaldelsesvarslet, og i § 30 har man opgivet kravet om autorisation af aktiebogen som værende uden reel interesse. Kommissionens overvejelser vedrørende spørgsmålet om at give aktionærer og andre interesserede adgang til aktiebogen er bl. a. efter de med erhvervsorganisationerne førte forhandlinger resulteret i, at man har fundet det rigtigst ikke at lade aktiebogen være offentlig tilgængelig, heller ikke for selskabets aktionærer. Selv en ret for aktionærerne til at gøre sig bekendt med, hvem der er medaktionærer, vil skabe risiko for misbrug gennem angreb fra spekulanter og konkurrerende selskaber i ind- og udland.

Det væsentligste nye i afsnittet om nedsettelse af aktiekapitalen er udkastets § 40, der er rettet imod misbrug af »tomme aktieselskaber«. For at forhindre, at lovens stiftelsesregler omgås ved køb af mere eller mindre tomme aktieselskaber foreskrives det, at bestyrelsen i selskaber, der har tabt ni tiendedele af aktiekapitalen, når den bliver bekendt med, at aktiemajoriteten har skiftet ejere, skal indkalde generalforsamlingen til beslutning om en rekonstruktion af selskabet. Gennemfører generalforsamlingen ikke en sådan rekonstruktion, skal overregistrator underrettes om sagen, og overregistrator foreskriver da eventuelt en frist til berigtigelse af kapitalforholdene. Overskrides denne frist, skal selskabet opløses eventuelt ved skifteretten.

Reglerne i udkastets §§ 42-44 forbyder fremtidig som hovedregel et selskab at

erhverve egne aktier, medens AL 1930 tillader erhvervelse af egne aktier op til 10 pct. af aktiekapitalen. Erhvervelse af egne aktier må betragtes som en tilbagebetaling af den indbetalte aktiekapital, og ud fra dette synspunkt er erhvervelse af egne aktier som almindelig regel forbudt i anden nordisk ret og i de fleste andre europæiske lande. Med erhvervelse af egne aktier lige-stilles i udkastet et datterselskabs erhvervelse af aktier i et moderselskab, der ejer mere end halvdelen af dets aktiekapital.

Reglerne i §§ 45-49 om aktionærlån bygger på de særlige regler herom, der indførtes i 1952, men man har søgt at udforme reglerne mere rationelt og hensigtsmæssigt. Således er man i udkastet gået bort fra den irrationelle sondring mellem de børsnoterede selskaber, hvor aktionærlån er tilladt, men er uden praktisk betydning, og de ikke-børsnoterede selskaber, hvor der kan være et legitimt behov for aktionærlån, men hvor disse er forbudt. Det gældende forbud mod ydelse af lån til bestyrelsesmedlemmer opretholdes og udvides til også at gælde lån til et selskabs revisorer. Derimod har kommissionen ikke ment, at der foreligger samme motivering for et absolut låneforbud for så vidt angår lån til et selskabs aktionærer eller dets direktører. I overensstemmelse hermed tillader udkastet ydelse af sådanne lån, men kun mod visse kauteler, der skulle sikre lånenes forsvarelighed. Det kræves således, at lånet skal godkendes af samtlige medlemmer af bestyrelsen, at aktiekapitalen ikke må røres, samt at der skal stilles betryggende sikkerhed for lånet. Denne sikkerhed kan ikke bestå i selskabets egne aktier, jfr. reglerne om egne aktier. Udkastets regler om aktionærlån m. v. udvides samtidig til også at omfatte lån til bestyrelsesmedlemmer m. v. i et selskab, der ejer mere end halvdelen af det långivende selskabs aktiekapital.

Ved udformningen af udkastets bestemmelser om bestyrelse og direktion - §§ 50-59 - har man i overensstemmelse med den almindelige udvikling inden for **selskabsretlig** praksis præciseret, at det i selskaber med en direktion er denne, der har den egentlige ledelse af selskabet, medens bestyrelsens andel i ledelsen består i at give direktiver for direktionens ledelse af virksomheden, at føre tilsyn med direktionens ledelse og at

påse, at direktionen leder selskabet på forsvarelig måde.

Under hensyn til den siden 1930 stedfundne udvikling i prisniveauet foreslås grænsen for kravet om ansættelse af en direktion forhøjet fra 100.000 kr. til 300.000 kr. På baggrund af det i udkastet fastslåede princip om direktionen som varetagende selskabets ledelse og bestyrelsen som det tilsynsførende organ indeholder udkastets § 54 et forbud mod, at en direktør samtidig kan være formand for bestyrelsen, ligesom direktionen ikke må udgøre flertallet af bestyrelsens medlemmer i aktieselskaber med en aktiekapital på 300.000 kr. eller derover. Efter udkastets overgangsbestemmelser kommer disse bestemmelser dog ikke til anvendelse på en direktør, der ved lovens ikrafttræden er formand for eller medlem af selskabets bestyrelse.

For så vidt angår valget af bestyrelsesmedlemmerne indfører udkastets § 50, stk. 2, den nye regel, at aktionærer, der ejer mere end en tredjedel af aktiekapitalen, får adgang til at vælge et medlem af bestyrelsen. Det må efter kommissionens opfattelse være rimeligt at tillægge en så stor minoritet adgang til at fremføre sine synspunkter, ikke blot på generalforsamlingen, men også i bestyrelsen. Det er ikke meningen, at magtbalancen i bestyrelsen skal kunne forrykkes herved, og det fastslås derfor, at minoritetsrepræsentanten indtræder i bestyrelsen som overtalligt medlem. Endvidere er det af praktiske grunde foreslået, at valget skal ske på den ordinære generalforsamling, og at valget kun gælder til næste ordinære generalforsamling. Det gøres herved klart, at mindretallets repræsentant ikke kan sidde længere end et år, medmindre den pågældende minoritetsgruppe stadig holder sammen, og at denne i hvert fald skal anses for en fast minoritetsgruppe i tiden mellem to ordinære generalforsamlinger. De nye bestemmelser om en minoritetsrepræsentant i bestyrelsen vil antagelig navnlig få betydning i familieselskaber og lignende, hvor aktiernes fordeling ligger nogenlunde fast. Her vil eksistensen af den nye regel antagelig kunne befordre rimelige og fornuftige aftaler mellem aktionærgrupperne.

Som et tiltrængt supplement til aktielovens sparsomme bestemmelser om, hvorledes og af hvem et selskab tegnes over for

tredjemand, giver udkastets § 58 nærmere regler, der stort set er en lovfæstelse af gældende praksis. Signaturret kan kun tillægges medlemmer af bestyrelsen eller direktionen. Herved opnås en i forhold til gældende praksis mere hensigtsmæssig afgrænsning mellem den egentlige tegningsret (signatur) og retten til at tegne pr. procura, der vil kunne meddeles også andre personer end medlemmer af bestyrelse og direktion. Endvidere fastslås det, at en direktør altid skal kunne tegne selskabet ved signatur enten alene eller kollektivt. Endelig ophæver udkastet den bestående pligt til i vedtægterne at træffe bestemmelse om, hvem der kan tegne selskabet specielt med hensyn til afhændelse og pantsætning af fast ejendom, og giver i stedet selskaberne en fakultativ adgang til at fastsætte særlige tegningsregler for køb, afhændelse og pantsætning af fast ejendom, registreret skib og luftfartøj.

I udkastets §§ 60-64 om revision gives mere udførlige regler om revisionens udførelse m. m. Udkastet opretholder den gældende lovs krav om, at der i børsnoterede selskaber skal være mindst to revisorer, heraf én statsautoriseret, og foreslår, at der fremtidig skal være en statsautoriseret revisor i selskaber med en aktiekapital på 300.000 kr. og derover. De ved lovens ikrafttræden valgte - ikke statsautoriserede - revisorer beholder dog deres hverv efter overgangsbestemmelsen i § 137, stk. 4. For at betone revisorerens karakter af et selvstændigt selskabsorgan er det i udkastets § 15, stk. 2, foreslået, at de valgte revisorer (og eventuelle suppleanter for disse) skal anmeldes til aktieselskabs-registeret. Der skabes herved en bekvem mulighed for, at et selskabs kreditorer og andre interesserede kan skaffe sig oplysning om, hvem der er selskabets revisorer.

T bestemmelseerne i udkastets §§ 65-74 om generalforsamlingen er der foretaget ændringer, der tilsigter i højere grad end hidtil at sikre mindretallet og den enkelte aktionærs berettigede interesser og at skabe et værn mod magtmisbrug fra aktionærmajoritetens side. I § 68 gennemføres et krav om, at enhver aktie, der fremtidig udbydes til tegning, skal have stemmeret. Adgangen til udstedelse af aktier uden stemmeret er ikke forenelig med nutidens opfattelse af aktionærens stilling, der forudsætter, at der

til hans kapitalindsats er knyttet en vis medindflydelse på selskabets anliggender, ligesom stemmeretten er et naturligt led i bestræbelserne for at skabe interesse for tegning og køb af aktier. Aktier uden stemmeret er ukendt i langt de fleste lande. I tilslutning til forbudet mod udstedelse af aktier uden stemmeret begrænses tillige adgangen til at give visse aktier en højere stemmeværdi end andre aktier i selskabet.

I § 67 pålægges det selskabets ledelse, når dette forlanges af en aktionær, at give generalforsamlingen oplysning om forhold, der er af betydning for bedømmelsen af regnskabet og de spørgsmål, hvorom generalforsamlingen skal træffe beslutning. Den enkelte aktionærs adgang til at få sådanne spørgsmål besvaret må dog vige for selskabets interesse i ikke at afsløre forretningshemmeligheder og lignende. Udkastets § 72 lovfæster den i teori og praksis anerkendte grundsætning, at bestemmelser, der medfører en forskydning i aktionærers ligeberettigelse, kun kan gennemføres med samtykke af de aktionærer, i hvis rettigheder der gøres indgreb. Endelig gennemfører udkastets § 73 en almindelig beskyttelsesregel (generalklausulen), der i tilslutning til domspraksis fastslår, at en generalforsamlingsbeslutning kan erklæres ugyldig, såfremt en aktionærgruppe ved misbrug af stemmeretten skaffer sig eller andre en åbenbart urimelig fordel på andre aktionærers bekostning.

Udkastets reeler om regnskabsaflæggelsen i §§ 75-85 stiller i overensstemmelse med nyere lovgivning i andre lande videregående krav til specifikation af driftsregnskab og status end loven af 1930. Disse bestemmelser sikrer, at egentlige driftsindtægter og -udgifter ikke sammenblandes med andre poster, der ikke vedrører driften, og at der i statusopgørelsen på aktivsiden skelnes mellem aktiver til vedvarende brug og omsætningsværdier samt - på passivsiden - mellem kortfristede og langfristede gældsposter. For så vidt angår skatternes postering i regnskabet gennemfører udkastet som princip, at selskaberne i driftsregnskabet skal udgiftsføre de skatter, der kan forventes på lignet årets indkomst. Efter at der ved lov nr. 255 af 11. juni 1960, jfr. lovebekendtgørelse nr. 377 af 20. december 1961, er gennemført en betydelig forenkling af skatteberegningen, vil det næppe volde selska-

berne større vanskeligheder på forhånd at beregne den skat, som vil blive pålagt indkomsten i de enkelte år. Den vanskelighed, der vil opstå for selskaber, som går over fra at udgiftsføre de i årets løb betalte skatter til at udgiftsføre skatterne af regnskabsårets indkomst, er der taget vidtgående hensyn til i overgangsbestemmelserne i § 139, stk. 2-5.

I udkastets § 79 er den almindelige regel om årsregnskabet opgørelse under omhyggelig hensyntagen til bestående værdier, rettigheder og forpligtelser suppleret med nærmere retningslinier for værdiansættelsen af aktiver til vedvarende brug, varebeholdninger m. v. I udkastets § 80 pålægges det fremtidig bestyrelsen i alle tilfælde at give en nærmere belysning af regnskabet i en årsberetning, der bl. a. skal indeholde oplysning om selskabets bruttoomsætning, for så vidt det kan ske uden skade for selskabet, samt en redegørelse for de principper, der er lagt til grund for værdiansættelsen af selskabets aktiver.

Hvor selskaber indgår i et koncernforhold, skal der efter udkastets §§ 81-82 i tilslutning til moderselskabets årsregnskab udarbejdes en koncernopgørelse indeholdende et sammendrag af moder- og datterselskabernes statusopgørelser og det samlede overskud eller tab ved virksomheden som helhed. Kravet om udarbejdelsen af en koncernopgørelse er i overensstemmelse med norsk og svensk ret og flere andre fremmede lovgivninger. I overensstemmelse med den svenske ordning skal koncernopgørelsen dog kun udarbejdes til brug for koncernens ledelse og forlanges ikke fremlagt på generalforsamlingen eller indsendt til aktieselskabsregisteret.

I overensstemmelse med regeringslovforlaget af 1956 har kommissionens flertal foreslået helt at ophæve den bestående adgang til at tage forbehold mod, at de til aktieselskabsregisteret indsendte regnskaber gøres offentlig tilgængelige. Denne adgang benyttes i dag i et omfang, som går ud over de hensyn, der har motiveret denne undtagelse fra det almindelige offentlighedsprincip i aktieselskabslovgivningen. Den almindelige overgangsregel i udkastets § 139, stk. 1, medfører, at adgangen til at kræve hemmeligholdelse først bortfalder ét år efter lovens ikrafttræden i øvrigt.

Et mindretal (ét medlem) har dog foreslået at bevare den nuværende adgang til at tage forbehold mod, at de indsendte regnskaber gøres offentlig tilgængelige.

Bestemmelserne i §§ 86-118 om aktieselskabers opløsning er udarbejdet efter samråd med konkursudvalget, der dog ikke på indeværende tidspunkt har taget endelig stilling til spørgsmålet om, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt i en fremtidig lov om gældsordning at indføre ensartede regler for selskaber og enkeltpersoner. For så vidt angår likvidation af solvente aktieselskaber svarer udkastets regler i det store og hele til de gældende bestemmelser. Adgangen til at henlægge udnævnelsen af likvidatorer til handelsministeriet er dog ophævet og erstattet af regler, hvorefter udnævnelsen eventuelt kan foretages af skifteretten. Udkastets bestemmelser om likvidation af insolvente aktieselskaber ændrer og supplerer på vigtige punkter den gældende lovs bestemmelser. I overensstemmelse med det almindelige ønske om at undgå en egentlig konkursbehandling af aktieselskaber tilstræbes det ved de foreslåede regler at gennemføre en konkurslignende behandling af insolvente selskaber under kreditorernes ledelse.

I afsnittet om registrering m. m. - §§ 125-128 - gives der overregistrator bemyndigelse til at give nærmere forskrifter vedrørende formen for de blanketter, der skal benyttes ved anmeldelser til aktieselskabsregisteret. Disse detailforskrifter hører efter deres karakter ikke hjemme i loven. Endvidere gennemføres den forenkling, at man ophæver den bestående pligt for selskaber, der har hjemsted uden for Storkøbenhavn, til at indgive anmeldelser i to eksemplarer. Det har vist sig, at der ikke i mange år er gjort brug af det hos de lokale handelsregisterførere beroende materiale m. v. Fristen for anmeldelser til aktieselskabsregisteret er i en række særlige tilfælde forkortet til otte dage, og der er i udkastets § 15, stk. 7, jfr. § 18, givet overregistrator en udtrykkelig bemyndigelse til at indkræve de oplysninger, som er nødvendige for, at der kan tages stilling til, om loven og selskabets vedtægter er overholdt.

I forbindelse med straffebestemmelserne - § 129 ff. - har kommissionen anset det for hensigtsmæssigt ved en udtrykkelig be-

stemmelse i udkastets § 131 at fastslå, at medlemmerne af et aktieselskabs bestyrelse og direktion samt dets revisorer og likvidatorer er erstatningspligtige efter almindelige regler for tab, som de ved pligtstridige handlinger eller forsømmelser påfører eller medvirker til at påføre selskabet.

Sammenfattende kan siges, at det foreliggende udkast ikke er udtryk for et brud med den udvikling, som er foregået indenfor den danske aktieselskabsret. Kommis-

sionen har i første række koncentreret sig om de punkter, hvor der i praksis og teori er blevet fremsat kritik mod den gældende ordning, eller hvor den i udenlandsk ret - herunder særligt anden nordisk ret - har kunnet finde inspiration til ændringer. Udkastet indeholder dog på en række afgørende punkter væsentlige ændringer og nydannelser, men må som helhed ses som en naturlig videreudvikling af den gældende danske aktieselskabslovgivning.

København i august 1964.

O. A. Borum.

Formand

H. Jacobi.

Næstformand

Axel Roelsen.

Carl Duun.

Niels Klerk.

C. Steinø

W. E. von Eyben.

P. Nyboe Andersen.

H. Vogt.

Viggo Larsen.

C. Steinø.

I. Indledning.

1. Dansk aktieselskabslovgivning.

En selvstændig lovgivning om aktieselskaber blev her i landet først gennemført ved lov nr. 468 af 29. september 1917. Forarbejderne hertil var dog allerede indledt ved århundredskiftet, og i 1901 forelå et udførligt kommissionsudkast. Udkastet blev imidlertid aldrig forelagt rigsdagen som lovforslag, og i 1909 anmodede handelsministeren en ny kommission om at gennemgå og eventuelt fremsætte forslag til ændringer i og tilføjelser til udkastet af 1901. Kommissionens forslag blev afgivet i 1910, og regeringen fremsatte derefter i rigsdagssamlingen 1910-11 og de følgende to samlinger lovforslag i overensstemmelse med kommissionens udkast. Under rigsdagsforhandlingerne blev det imidlertid gjort gældende, at forslaget var for vidtgående, og under hensyn hertil udarbejdedes et nyt ændret lovforslag, der blev fremsat i rigsdagssamlingen 1913-14 og med få ændringer i samlingen 1914-15. I samlingen 1916-17 blev et yderligere simplificeret forslag fremsat, og dette forslag resulterede i loven af 29. september 1917.

Hovedvægten var i loven lagt på at fastslå regler, hvis øjemed var at bidrage til at betrygge befolkningen mod at blive vildledt gennem utilstrækkelig oplysning og manglende klarhed først og fremmest ved selskabers stiftelse, men i øvrigt også med hensyn til selskabernes ledelse, regnskabsaflæggelse og med hensyn til ændringer i selskabernes væsentlige forhold. Hvad selskabernes indre forhold angår, indskrænkede loven sig til at fastslå nogle almindelige regler, som ansås for at have almen gyldighed, medens det i øvrigt blev overladt til selskaberne selv gennem deres vedtægter at ordne sig, som de fandt det mest tjenligt for deres virksomhed.

Da loven af 1917 snart måtte erkendes ikke at fyldestgøre de krav, der måtte stilles til en moderne aktieselskabslovgivning, blev der allerede i rigsdagssamlingen 1923

-24 og derefter på ny i samlingerne 1925-26 og 1928-29 fremsat forslag til en ny aktieselskabslov. Det seneste forslag blev fremsat i rigsdagssamlingen 1929-30 og vedtaget som lov nr. 123 af 15. april 1930.

Ved loven af 1930 gennemførtes en række ændringer og tilføjelser, der var begrundet dels i de almindelige erfaringer, der var indvundet i den forløbne tid, dels specielt i efterkrigsårenes talrige økonomiske sammenbrud og den derved afslørede mangel på betryggende kontrol med selskabernes ledelse, regnskabsaflæggelse m. v. Ved skærpede bestemmelser tilstræbtes det at skabe større sikkerhed for, at selskaberne stiftes på et reelt grundlag, og at kapitalen ikke tilbagebetales, før kreditorerne er fyldstgjort, samt sikkerhed for, at der gives aktionærerne fuld oplysning om alle forhold ved stiftelsen, en ligelig behandling under selskabets drift og ved dets ophør og en passende beskyttelse for dem, også når de er i minoritet.

Aktieselskabsloven af 1930 er senere blevet ændret som følge af foretagne ændringer i straffelovgivningens bestemmelser om fortabelse af rettigheder som følge af straf, og ved lov nr. 232 af 7. juni 1952 indførtes de gældende bestemmelser om lån til aktionærer m. v. i aktieselskabsloven (§§ 45 a-c).

Bestemmelserne om aktionærlån skulle efter loven optages til revision i folketingsamlingen 1954-55, og i overensstemmelse hermed blev et lovforslag af samme indhold som loven af 7. juni 1952 forelagt folketinget. Forslaget blev henvist til et udvalg, der imidlertid ikke nåede at tilendebringe sit arbejde. Et nyt lovforslag blev fremsat i samlingen 1956-57, men i dette forslag var der yderligere optaget forslag til ændringer af visse andre bestemmelser i aktieselskabsloven - bl. a. vedrørende konvertering af gæld til aktiekapital, om adgang til eftersyn af aktiebogen og om forholdsregler mod misbrug af »tomme« aktiesel-

skaber. Efter 1. behandling af lovforslaget blev dette henvist til et udvalg, der imidlertid var af den opfattelse, at såvel de i lovforslaget omhandlede problemer som en række andre spørgsmål i forbindelse med aktieselskabslovgivningen trængte til nærmere undersøgelse. Handelsministeren tiltrådte i overensstemmelse med udvalgets ønske, at en sådan undersøgelse blev foretaget af en kommission, og ved nedsættelsen af aktielovkommissionen i september 1957 anmodedes denne som foran indledningsvis nævnt om at fremkomme med forslag til en almindelig revision af aktieselskabsloven.

Efter optagelsen af forhandlingerne om Danmarks eventuelle tilslutning til Fællesmarkedet udarbejdede handelsministeriet efter drøftelse med erhvervene et forslag til ændring af aktieselskabsloven med det formål at imødegå den fra erhvervsside påpegede risiko for uønskede udenlandske kapitalinvesteringer i danske virksomheder. Forslaget blev vedtaget af folketinget som lov nr. 225 af 22. juni 1962. Ved loven indføjes en ny bestemmelse i aktieselskabsloven - § 57 a - der gør det lettere at gennemføre vedtægtsændringer, hvorefter overdragelse af et selskabs aktier kræver bestyrelsens samtykke, og gennemførelse af bestemmelser om, at ingen aktionær skal kunne have stemmeret for mere end en nærmere fastsat del af aktiekapitalen. Efter aktieselskabsloven af 1930 kunne bestemmelser, hvorved der gøres indskrænkning i aktiernes omsættelighed, kun gennemføres med samtykke af samtlige aktionærer, jfr. lovens § 57, og det samme antoges at gælde bestemmelser, der medfører begrænsninger i den til aktierne knyttede stemmeret. På disse punkter lempes loven af 22. juni 1962 kravet om enstemmighed, idet de omhandlede vedtægtsændringer kan vedtages af aktionærer, der repræsenterer mindst $\frac{4}{5}$ af den stemmeberettigede aktiekapital. Såfremt forslaget ikke opnår denne majoritet, men på generalforsamlingen dog har opnået tilslutning fra $\frac{4}{5}$ af de afgivne stemmer, kan vedtægtsændringen vedtages på en ny generalforsamling med $\frac{4}{5}$ af de her afgivne stemmer.

Loven af 22. juni 1962 er som nævnt begrundet i særlige forhold i forbindelse med Danmarks eventuelle tilslutning til Fællesmarkedet, og da det næppe er påkrævet

eller ønskeligt, at lovens bestemmelser får permanent karakter, foreslås loven ophævet ved gennemførelse af en ny aktieselskabslov, jfr. bemærkningerne til kommissionsudkastets § 70 s. 160-61.

Ved lov nr. 41 af 15. februar 1963 er aktieselskabsloven med enkelte formelle ændringer sat i kraft på Grønland med virkning fra 1. januar 1964.

Ved handelsministeriets bekendtgørelse nr. 300 af 5. september 1962 er det bestemt, at en række af de beføjelser med hensyn til dispensationer o. 1. samt fastsættelse af fællesform for anmeldelser til registeret, som loven af 1930 tillægger handelsministeren, indtil videre skal udøves af overregistratør ved aktieselskabsregisteret.

Ved ikrafttrædelsen af aktieselskabsloven 1930 pr. 1. januar 1931 udgjorde antallet af aktieselskaber ifølge Statistisk Årbog ca. 7.200 med en samlet aktiekapital på ca. 2,1 milliard kr. Antallet af aktieselskaber er nu - pr. 1. januar 1964 - ca. 14.800 og den samlede aktiekapital ca. 8,7 milliard kr.

Efter størrelsesgrupper er aktieselskaberne og deres aktiekapital pr. 1. januar 1964 fordelt således:

Selskaber med aktiekapital:	Antal	Aktiekapital 1000 kr.
under 25.000 kr. . .	2.993	37.633
25-100.000 - . .	3.910	198.063
100-250.000 - . .	3.534	508.824
250-500.000 - . .	1.637	536.331
$\frac{1}{2}$ -1 mill. - . .	1.180	715.030
1-2 mill. - . .	779	947.772
2-5 mill. - . .	498	1.383.216
5-10 mill. - . .	144	930.317
10-20 mill. - . .	66	835.840
20 mill. -		
og derover	49	2.529.118

De fire første grupper - selskaber med en aktiekapital på op til 500.000 kr. - tæller således tilsammen ca. 12.000 eller størsteparten af samtlige aktieselskaber. Af den samlede aktiekapital i samtlige selskaber - ca. 8,7 milliard kr. - repræsenterer de nævnte 4 grupper dog kun ca. 1,3 milliard kr. eller ca. 15 pct. Til sammenligning har de ca. 260 helt store selskaber i de 3 sidste grupper - med en aktiekapital på 5 mill. kr. og derover - en samlet aktiekapital på ca.

4,3 milliard kr. eller meget nær 50 pct. af samtlige selskabers aktiekapital.

Af Statistiske Efterretninger nr. 20 af 25. maj 1964 - hvorfra ovennævnte opgørelse stammer - fremgår endvidere af oplysningerne om den erhvervsmæssige fordeling af aktieselskaberne, at industrien tæller ca. 4.800 aktieselskaber med en aktiekapital på i alt ca. 3,4 milliard kr., medens handel og omsætning tæller ca. 7.900 aktieselskaber med en aktiekapital på ca. 3,8 milliard kr.

Disse erhvervsgrupper repræsenterer således ca. 85 pct. af samtlige aktieselskaber både efter antal og aktiekapital.

Til nærmere belysning af aktieselskabets samfundsøkonomiske betydning henvises i øvrigt til de af Det statistiske Departement periodisk udgivne opgørelser over bevægelser i aktieselskabernes antal og aktiekapital - senest Statistiske Efterretninger nr. 20 af 25. maj 1964 - og over aktieselskabsregnskaber - senest Statistiske Efterretninger nr. 3 af 29. januar 1964 - samt til det af Det statistiske Departement i november 1963 udsendte tabelværk om erhvervstællingen 1958, Statistisk tabelværk 1963, **Vil:** Virksomhedernes størrelsesfordeling, personel, ejerforhold m. v.

2. Udenlandsk aktieselskabslovgivning.

1 overensstemmelse med aktielovkommissionens kommissorium er der ved udarbejdelsen af kommissionens udkast til revision af aktieselskabsloven taget hensyn til de i en række andre lande indvundne erfaringer på aktielovgivningens område.

I bemærkningerne til de enkelte afsnit i udkastet er der nærmere redegjort for retstilstanden i andre lande på de forskellige områder i det omfang, dette har haft betydning for kommissionens overvejelser.

I det følgende skal foreløbig gives en kort oversigt over nyere udenlandske bestemmelser i love og lovforslag om aktieselskaber.

Norge. (Lov om aksjeselskaper af 6. juli 1957).

I Norge gennemførtes ved lov af 6. juli 1957 en ny aktieselskabslov til erstatning for den hidtil gældende lov af 1910 og den særlige skibsaktieselskabslov af 1916. Loven

af 1957, der trådte i kraft den 1. januar 1959, er den nyeste af de nordiske aktieselskabslove og har allerede af denne grund haft særlig betydning ved kommissionens overvejelser.

Loven af 1957 har for en stor del karakter af en teknisk revision af den tidligere lov. Loven indeholder dog også væsentlige reelle ændringer til dels af principiel art. I det hele er loven noget mere omfattende end loven af 1910 først og fremmest på grund af de mere udførlige bestemmelser om regnskab og revision.

En vigtig ændring angår lovens område (§§ 1-4). Efter loven af 1910 var der - ligesom efter gældende dansk ret - mulighed for at stifte uansvarlige selskaber, d. v. s. selskaber uden personligt ansvar for deltagerne, der ikke var aktieselskaber, og som derfor ikke omfattedes af aktieselskabsloven. Denne mulighed har været benyttet i stor udstrækning. Loven af 1957 er derimod i princippet gjort anvendelig på ethvert selskab uden personligt ansvar, når dette ikke er positivt undtaget fra lovens regler. Uden for loven falder andelsselskaber og visse andre sammenslutninger af kooperativ eller offentligretlig karakter. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne nedenfor s. 56-57 til kap. 1 i kommissionens lovudkast.

Den norske lov af 1957 opretholder adgangen til ved stiftelse af aktieselskaber (§§ 6-18) at vælge mellem den simple simultan stiftelse uden tegningsindbydelse og successivstiftelse med tegningsindbydelse, men adgangen til at benytte simultanstiftelse er begrænset til stiftelse af selskaber med under 20 aktionærer.

Aktiekapitalens mindstebeløb er forhøjet fra 3.000 kr. til 10.000 kr., hvoraf halvdelen skal være indbetalt inden registreringen (§§ 21-22). Der kræves fortsat mindst tre aktionærer såvel ved stiftelsen som senere (§ 29). Den norske lov har således ikke fundet grundlag for at anerkende énmandsselskaber. Et aktieselskab kan endvidere forisat ikke erhverve egne aktier til eje eller sikkerhed (§ 38). Efter delvis forbillede i de danske bestemmelser om aktionærlån har den norske lov af 1957 optaget et forbud mod ydelse af lån til aktionærer (§ 31), jfr. bemærkningerne til kap. 8 i kommissionens lovudkast.

Aktierne skal som hidtil udstedes på navn (§ 42), og alle aktierne skal indføres i aktiebogen, som er tilgængelig for enhver aktionær (§ 43).

Efter loven kan bestyrelsen som hidtil bestå af ét eller flere medlemmer, men hvis aktiekapitalen udgør 1 mill. kr. eller derover, og selskabet ikke har et repræsentantskab, skal bestyrelsen bestå af mindst tre medlemmer (§ 44). Bestyrelsen vælges normalt af generalforsamlingen eller eventuelt af repræsentantskabet. I stiftelsesoverenskomsten eller vedtægterne kan der dog gives andre - herunder stat og kommune - adgang til at udpege bestyrelsesmedlemmer. Endvidere kan det i vedtægterne bestemmes, at selskabets funktionærer og arbejdere skal have adgang til at vælge medlemmer af bestyrelsen (§ 50).

En direktør (forretningsfører) skal ansættes, hvis bestyrelsen består af mindst tre medlemmer, og aktiekapitalen udgør 1 mill. kr. eller derover (§ 45).

Loven giver detaljerede regler om regnskabsaflæggelsen (§§ 76-89), hvorefter der skal gives udførlige oplysninger om selskabets økonomiske stilling af hensyn til aktionærer, kreditorer og det investerende publikum. Årsregnskabet skal derimod ikke offentliggøres; herom kan henvises til drøftelsen i Ot.prp. nr. 4 1957 s. 100-101. Vedrørende koncernforhold bestemmer lovens § 89, at der i moderselskabet skal udfærdiges en koncernbalance, der viser dette selskabs stilling, når koncernen betragtes som en regnskabsmæssig enhed. Loven giver i øvrigt ikke nærmere regler om koncernbalancen, men sådanne kan ifølge § 89, stk. 4, udfærdiges af kongen, der ved kgl. resolution af 28. november 1958 har delegeret myndigheden til handelsdepartementet, der imidlertid endnu ikke har fastsat sådanne regler. Begrebet »morselskab« er bestemt i § 89, stk. 2. Bestemmelserne om revision (§§ 90-101) er ændret med det formål at styrke revisors stilling og uafhængighed.

Kravet om konsolidering (§§ 102-105) er skærpet ved en forhøjelse fra 3.000 kr. til 5.000 kr. af mindstebeløbet for den lov-mæssige reservefond, der som hidtil skal udgøre mindst en femtedel af aktiekapitalen.

Betingelserne for udbetaling af udbytte er nærmere præciseret (§§ 106-108). Som al-

mindelig bestemmelse fastslås det, at der ikke må udbetales højere udbytte end foreneligt med forsigtig og god forretningsskik, og at der ikke af generalforsamlingen kan besluttet uddelt større udbytte end foreslået af bestyrelsen (og repræsentantskabet), § 107, stk. 2.

Sverige. (Lov om aktiebolag af 14. september 1944 med enkelte senere ændringer).

I forhold til den tidligere lov af 1910 indeholder loven af 1944 væsentlige ændringer på forskellige områder således vedrørende regnskabsaflæggelse og revision samt om selskabsledelsen. Endvidere indeholder loven nye regler på områder, der ikke tidligere var lovreguleret, f. eks. om koncernforhold. Lovrevisionen har i øvrigt været baseret på det synspunkt, at et aktieselskab ikke blot må betragtes som et redskab for privatøkonomisk gevinst, men at det tillige opfylder en vigtig samfundsøkonomisk mission.

Den svenske lov er meget omfangsrig. Den indeholder 228 til dels meget lange og detaljerede paragraffer foruden ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelserne, der er givet i en særlig lov.

Til stiftelse af et aktieselskab kræves som hidtil mindst tre deltagere (§ 4, jfr. § 16), men i modsætning til tidligere medfører en senere nedgang af aktionærernes antal under tre ikke nogen ændring af selskabets legale status. Den svenske lov anerkender således det efterfølgende énmandsselskab, jfr. bemærkningerne nedenfor s. 58-60 til kommissionsudkastets kap. 1.

De formelle krav ved stiftelsen af aktieselskaber (§§ 4-33) er udbygget ved forskrifter om udarbejdelse af et kompleks af stiftelsedokumenter, der skal forelægges registreringsmyndigheden (patent- och registreringsverket) til godkendelse. Når registrering har fundet sted, skal stiftelsesoverenskomsten offentliggøres med påtegning om myndighedens godkendelse.

Den til stiftelse af et aktieselskab nødvendige minimumskapital er uforandret fastsat til 5.000 kr. (§ 2). Aktierne skal udstedes på navn, medmindre der opnås dispensation (§ 3), og sådan dispensation gives meget sjældent. Aktierne skal indføres i aktiebogen, der er offentlig tilgængelig (§ 39). Loven opretholder i § 69 forbudet mod, at

et aktieselskab erhverver egne aktier til eje eller sikkerhed, og forbudet er udvidet til også at angå datterselskabers erhvervelse af aktier i moderselskabet.

Efter bestemmelserne om selskabsledelsen (§§ 77-97) kan bestyrelsen bestå af ét eller flere medlemmer, men der skal dog være mindst tre medlemmer, såfremt aktiekapitalen udgør 500.000 kr. eller derover. Ansættelse af direktør er obligatorisk, såfremt bestyrelsen udgør mindst tre medlemmer, og på den anden side kan en direktør ikke ansættes i selskaber med under tre bestyrelsesmedlemmer.

Loven kender kun én »verkställande« direktør, ikke som efter den danske lov en direktion bestående af flere direktører. Men der kan ansættes en »vice verkställande« direktør til at fungere i den verkställande direktørs sted. Direktøren (eller vicedirektøren) kan ikke være formand i bestyrelsen, men er oftest medlem af denne.

Selskabet forpligtes udadtil af bestyrelsen enten i sin helhed eller ved signatur af et eller flere medlemmer. I den løbende forvaltning tegnes selskabet dog af direktøren, hvor en sådan er ansat. Selv om direktøren kun har tegningsret i forbindelse med et eller flere bestyrelsesmedlemmer, kan han dog ifølge § 87, stk. 2, altid tegne selskabet alene i anliggender, der henhører under den daglige ledelse (*stillingsfuldmagt*).

Lovens regler om aflæggelse af regnskab (§§ 98-104) stiller udførlige krav til specifikation af driftsregnskab og status og giver omfattende forskrifter med hensyn til vurderingen af aktiver og passiver. I tilslutning til årsregnskabet skal der udarbejdes en årsberetning, hvorom nærmere regler er givet i § 103. I koncernforhold skal der i henhold til reglerne i § 104 til brug for revisionen og selskabernes ledelse udarbejdes enten en fuldstændig koncernbalance eller en koncernredegørelse, der viser det samlede overskud i koncernen med fradrag af interne fortjenester. Koncernbegrebet er nærmere bestemt i § 221, jfr. bemærkningerne nedenfor s. 173-76 til udkastets §§ 81-82.

Revisionsbestemmelserne (§§ 105-113) er udbygget med henblik på en styrkelse af revisorernes stilling i forhold til selskabets ledelse. Arsregnskabet og årsberetningen offentliggøres ved afgivelse til registrerings-

myndigheden (§ 126). Koncernredegørelsen skal forelægges revisorerne (§ 111), men skal ikke fremlægges for aktionærerne eller indsendes til registeret (§ 121). Det er dog ikke usædvanligt, at moderselskaber - uden at være tvunget dertil - offentliggør deres koncernredegørelse.

Konsolideringskravene er forøgede (§§ 71-76). Af overskuddet skal mindst 10 pct. henlægges til en lovmæssig reservefond, indtil denne udgør 20 pct. af aktiekapitalen, men derudover stilles der i § 72 - som noget nyt - krav om yderligere konsolidering i et sagligt »skuldregleringsfond« i selskaber med relativt store gældsforpligtelser.

Ifølge bestemmelserne om afholdelse af generalforsamlinger (§§ 114-127) skal alle aktier have stemmeret, og aktier af samme størrelse i princippet samme stemmeret. I vedtægterne kan der dog som tidligere gives visse aktier forhøjet stemmевærdi, men denne adgang er efter den nye lovs § 119, stk. 2, begrænset således, at stemmевærdien af en aktie ikke kan overstige ti gange stemmевærdien af andre aktier af samme størrelse. Beslutninger på generalforsamlingen træffes i almindelighed ved simpel majoritet, men til væsentlige ændringer i selskabets forhold, herunder til vedtægtsændringer, stilles krav om en vis kvalificeret majoritet, (§ 133).

Gennem delvis nye bestemmelser (§§ 138-139) er der givet aktionærerne adgang til at anfægte ulovlige generalforsamlingsbeslutninger og beslutninger, der krænger aktionærernes rettigheder. Lovens § 75, stk. 2, indeholder bestemmelser til sikring mod »udsultning« af en aktionærminoritet. I § 105 er der givet en aktionærgruppe, hvis stemmetal udgør mere end en tredjedel af stemmetallet for samtlige på generalforsamlingen repræsenterede aktier, en selvstændig ret til at vælge en minoritetsrevisor. Endelig indeholder loven udførlige bestemmelser om adgangen til at gøre ansvar gældende mod selskabets ledelse (§§ 207-212).

Finland. (Lov om aktiebolag af 2. maj 1895 med senere ændringer).

Loven af 1895 er i sine hovedlinier i overensstemmelse med ældre lovgivning i de øvrige nordiske lande, men indeholder dog visse regler af særegen karakter; således stiller den finske lov stadig krav om.

at et aktieselskabs vedtægter skal stadfæstes af vedkommende ministerium. Loven er siden flere gange ændret og suppleret med nye bestemmelser. Ved en lovændring af 1935 gennemførtes således en udvidet beskyttelse af aktionærminoriteten, bl. a. gennem den såkaldte generalklausul (§ 30), hvorefter den enkelte aktionær har mulighed for ved dom at få en generalforsamlingsbeslutning kendt ugyldig, såfremt en aktionærmajoritet på de øvrige aktionærers bekostning herved har skaffet sig eller andre en åbenbart urimelig fordel. I 1939 gennemførtes bestemmelser, der er egnet til at begrænse udenlandske statsborgeres adgang til at eje aktier i finske aktieselskaber.

En reform af den gældende finske aktieselskabslov har flere gange været på tale. Der er i 1960 nedsat en kommission med den opgave at fremkomme med forslag til en almindelig revision af aktieselskabsloven.

Island. (Lov om aktieselskaber af 27. juni 1921).

Den islandske aktieselskabslov af 1921 er i væsentlig grad udformet med den første danske aktieselskabslov af 1917 som mønster.

Efter beslutning af Altinget vedtog den islandske regering i 1948 at lade foretage en revision af aktieselskabslovgivningen, og et i overensstemmelse hermed udarbejdet lovforslag - hvori der var taget hensyn til aktieselskabslovgivningen i forskellige andre lande, navnlig i Sverige og Danmark - blev forelagt Altinget i 1952. Forslaget blev imidlertid ikke færdigbehandlet, og noget nyt forslag er hidtil ikke fremsat.

Vesttyskland. (Aktiengesetz af 30. januar 1937 med senere ændringer).

Aktieretsreformen af 1937 gennemførtes under det nazistiske regime og bærer på visse punkter præg heraf, men loven har i øvrigt i det store og hele videreført principperne i den tidligere lovgivning. Et forslag til en revision af loven af 1937 er udarbejdet og forelagt forbundsdagen i februar 1960, men endnu ikke færdigbehandlet af de lovgivende myndigheder. En gennemførelse af forslaget vil ikke betyde nogen radikal ændring i den gældende lovgivning.

Loven af 1937 tilsigtede en begrænsning i benyttelsen af aktieselskabsformen til sel-

skaber af en vis størrelse, hvorfor minimumskapitalen forhøjedes og nu skal andrage mindst 100.000 DM (§ 7). For mindre selskaber kendes i Tyskland en særlig selskabsform, Gesellschaft mit beschränkter Haftung - G. m. b. H.-selskaber - der er reguleret ved særlig lovgivning, der stiller mindre vidtgående krav med hensyn til selskabernes stiftelse, ledelse, regnskabsaflægelse og revision.

Der skal være fem stiftere (§ 2), men den omstændighed, at aktierne senere samles på én hånd, medfører ikke selskabets opløsning; énmandsselskabet anerkendes i praksis. Aktierne kan være ihændehaver- eller navneaktier (§§ 10 og 17).

Loven af 1937 gav direktionen en stærkere stilling i overensstemmelse med det nazistiske førerprincip. Det gælder fremdeles, at det i første række er direktionen, »der Vorstand«, hvem ansvaret for selskabets ledelse påhviler. Det er direktionen, der kan bestå af ét eller flere medlemmer, der alene leder selskabets virksomhed, og som repræsenterer selskabet udadtil (§ 70). Der Aufsichtsrat skal bestå af tre medlemmer. Vedtægterne kan fastsætte et højere tal, men loven fastsætter en overgrænse for antallet. Det højeste tilladte tal er femten i de meget store selskaber (§ 86). En juridisk person kan hverken være medlem af Vorstand eller Aufsichtsrat (§§ 75 og 86). Et medlem af direktionen kan ikke tillige være medlem af Aufsichtsrat (§ 90). I forslaget af 1960 opretholdes den nævnte afgrænsning af kompetencen mellem Vorstand og Aufsichtsrat, men det foreslås i større omfang end hidtil at pålægge direktionen at holde Aufsichtsrat løbende orienteret om selskabets virksomhed. Om Aufsichtsrat bedst karakteriseres som en bestyrelse eller et repræsentantskab, er usikkert. Det må imidlertid betones, at dette selskabsorgan ikke svarer til, hvad dansk aktielovgivning forstår ved selskabets bestyrelse. Aufsichtsrat ansætter ganske vist direktionen og kan afskedige et medlem af denne, når der foreligger en vigtig grund hertil (§ 75, stk. 3), ligesom dets opgave i øvrigt er at føre tilsyn med forretningsførelsen (§ 95), men det er direktionen, der på eget ansvar leder selskabet og repræsenterer dette udadtil (§§ 70-71). Er et medlem af Vorstand udpeget til formand for direktionen, har han afgørelsen i tilfælde

af meningsforskel inden for denne, medmindre vedtægterne bestemmer anderledes (§ 70, stk. 2).

Loven af 1937 medførte en udvidelse af kravene med hensyn til regnskabsaflæggelsen (§§ 143-144). Årsregnskabet skal specificeres i overensstemmelse med de i loven opstillede skemaer, og værdien af de enkelte aktiver og passiver ansættes efter de i loven fastlagte retningslinier (§§ 131—133). For koncerners vedkommende er det pålagt det pågældende moderselskab i tilslutning til sit eget regnskab at udarbejde en koncernbalance i overensstemmelse med nærmere forskrifter, men sådanne forskrifter er dog hidtil ikke fremkommet (§ 134, jfr. § 15). I forslaget af 1960 er kravene til specifikation m. v. af regnskabet videreført, og for koncerners vedkommende er der givet nærmere forskrifter om koncernbalancens indhold og form.

På grund af misbrug ved udstedelse af aktier med forskellig stemmевærdi begrænsede loven af 1937 (§ 12) adgangen til at give aktier en højere stemmевærdi end andre aktier af samme størrelse. I princippet gennemførte loven, at enhver aktionær har stemmeret i forhold til sin aktiebesiddelse, dog bortset fra præferenceaktier (§§ 114—115). Disse bestemmelser er gentaget i lovforslaget af 1960.

England. (Companies Act 1948).

Den engelske aktieselskabslov, der er særdeles omfangsrig, omfatter såvel større, åbne selskaber (public companies) som lukkede selskaber (private companies) med et begrænset antal aktionærer. Af det samlede antal aktieselskaber pr. 1. januar 1962 på 403.000 androg public companies kun 16.000, medens resten var private companies. Denne sidste selskabsform har i vid udstrækning været benyttet også til stiftelse af store virksomheder. I den i 1962 afgivne kommissionsbetænkning om ændringer i Companies Act (*Jenkins Committee*) har man fundet det betænkeligt, at den overvejende del af de engelske aktieselskaber herved ikke er undergivet nogen pligt til at offentliggøre de årlige regnskaber eller indsende disse til registreringsmyndigheden. I kommissionsbetænkningen (§ 67) foreslås det derfor, at den bestående særordning for private companies ophæves.

Den gældende lov (sect. 1) kræver ved stiftelse af aktieselskaber mindst syv deltagere - i private companies dog mindst to deltagere - og dette krav om en flerhed af deltagere opretholdes også under selskabets fortsatte eksistens (sect. 222 d). Kommissionsbetænkningen af 1962 (§§ 21-24) har ikke ment at burde foreslå nogen ændring heri, idet man er betænkelig ved at give lovgivningens formelle anerkendelse af det såkaldte »oneman« company. Man foreslår dog, at det tvungne deltagerantal i alle aktieselskaber nedsættes til to. Går aktionærantallet ned under det foreskrevne, kan selskabet fordres opløst af en aktionær eller en kreditor (sect. 224). Kommissionen foreslår, at også handelsministeriet i sådanne tilfælde skal kunne begære selskabets opløsning.

Loven foreskriver ikke noget minimumsbeløb for aktiekapitalen eller for aktiernes størrelse. Forud for 1948-loven var spørgsmålet om adgangen til udstedelse af aktier uden pålydende beløb (shares of no par value) genstand for overvejelse, men betænelighederne ved at indføre dette system - som bl. a. kendes i mange stater i USA - var overvejende. Spørgsmålet blev taget op igen i *The Gedge Committee* 1954, og kommissionsbetænkningen 1962 går i §§ 32-34 ind for, at der gives adgang til at udstede sådanne aktier.

Efter gældende lov skal et aktieselskab have en bestyrelse på mindst to medlemmer, idet private companies dog kan nøjes med en bestyrelse på et medlem (sect. 176). Også på dette punkt foreslår betænkningen af 1962 § 31 c, jfr. § 65, at ophæve særstillingen for private companies.

Ledelser af selskabets virksomhed udøves efter engelsk ret i princippet af bestyrelsen (board of directors), men normalt udpeges dog et af bestyrelsens medlemmer som den egentlige leder af selskabet (managing director). Spørgsmålet om ledelsens kompetence udadtil har i engelsk praksis fået en særlig betydning gennem udformningen af den såkaldte ultra vires-doktrin, der går ud på, at de af ledelsen indgåede retshandler, der falder uden for selskabets formål, er uforpligtende for selskabet. Denne doktrin opretholdes fortsat, men modificeres dog i kommissionsbetænkningen af 1962, der i §

42 foreslår, at der ligesom i andre lande tages hensyn til tredjemands gode tro.

I lighed med flere andre nyere lovgivninger indeholder Companies Act 1948 sect. 154 særlige bestemmelser om koncernselskaber. Et selskab betragtes i denne henseende som datterselskab, hvis et andet selskab som aktionær i dette behersker valget af bestyrelsen eller ejer mere end halvdelen af den ordinære aktiekapital. I kommissionsbetænkningen af 1962 (§§ 148-150, jfr. § 156) gøres det gældende, at et selskab ofte kan eje mere end halvdelen af aktiekapitalen i et andet selskab uden dog at beherske dette, jfr. nedenfor om stemmeløse aktier, og betænkningen foreslår derfor, at koncernbegrebet begrænses til de tilfælde, hvor et selskab som aktionær i et andet selskab behersker valget af dets bestyrelse.

Som anført foran er der efter engelsk ret intet til hinder for udstedelse af stemmeløse aktier. I praksis var der tidligere navnlig tale om udstedelse af præferenceaktier uden stemmeret, men også udstedelse af ordinære aktier uden stemmeret eller med begrænset stemmeret har fundet en betydelig udbredelse. I kommissionsbetænkningen af 1962 har et flertal af kommissionens medlemmer (§§ 123-140) givet udtryk for, at de ikke finder tilstrækkelig anledning til at foretage nogen indskrænkning i denne adgang til at udstede stemmeløse aktier. Et mindretal, der bl. a. tæller professor *L. C. B. Gower*, går s. 207-210 principielt ind for, at der bør tillægges alle aktier stemmeret, og stiller forslag om, at det i hvert fald for public companies bør være udelukket at få ordinære aktier uden stemmeret noteret på børsen, samt om, at alle aktionærer bør have adgang til generalforsamlingen og tage ordet dér. Sidstnævnte forslag svarer til reglen i den danske AL § 56, stk. 3.

I spørgsmålet om minoritetsbeskyttelse indeholder Companies Act visse bestemmelser af særegen karakter. Det kan således nævnes, at en aktionærminoritet, der på en generalforsamling har stemt imod beslutninger om væsentlige ændringer i selskabets formål - forudsat at denne minoritet repræsenterer mindst 15 pct. af aktiekapitalen - kan indbringe den vedtagne beslutning for domstolene, der afgør, om vedtagelsen ikke blot formelt er i orden, men tillige om vedtagelsen må siges at være retfærdig og

rimelig (sect. 5). Endvidere giver loven minoriteten mulighed for at indklage selskabet for Board of Trade, der kan - og i visse tilfælde skal - foranstalte en undersøgelse af de påklagede forhold (sect. 164-66).

Endelig kan bemærkes, at Companies Act, for så vidt angår regnskabsaflæggelsen, i sect. 149 fastslår den almindelige grundregel, at regnskabet skal give »a true and fair view of the state of affairs of the company«, men yderligere i Schedule 8 (tillæg til loven af 1948) på tilsvarende måde som nyere selskabslovgivning i andre lande stiller krav om en udførlig specifikation af regnskabsposterne og om udførlige oplysninger i årsberetningen om alle forhold af betydning ved bedømmelsen af selskabets økonomiske stilling. I koncernforhold skal der i tilknytning til moderselskabets regnskab som principiel hovedregel udarbejdes en koncernbalance (sect. 149, subsect. 5, om Consolidated profit and loss account og sect. 152 om group accounts). Men koncernregnskabet kan i mange tilfælde afgives i en anden form.

Frankrig. (Lov af 24. juli 1867 sur les sociétés med senere ændringer).

Udgangspunktet for udviklingen er her (som i Belgien) Code de Commerce 1807, der krævede regeringens tilladelse til oprettelse af anonyme selskaber uden personligt ansvar. Nødvendigheden af regeringens forudgående »autorisation« blev ophævet ved loven af 1867. Denne er senere blevet suppleret og ændret ved adskillige love, hvoraf en del er inkorporeret i 1867-loven, andre ikke; jfr. Das Recht der französischen Aktiengesellschaften i serien Ausländische Aktiengesetze, udgivet af Gesellschaft für Rechtsvergleichung, IV bind 1959. Karakteristisk for fransk selskabsret er det, at mange spørgsmål af væsentlig betydning, som i andre lande er reguleret i loven, i Frankrig stadig står uløste og rejser adskillig tvivl i teori og praksis. En koordinering og en reform af den franske aktielovgivning har siden 1947 været i gang i en kommission.

Efter tysk mønster findes i Frankrig særlige enklere lovregler for stiftelse af mindre aktieselskaber, de såkaldte »sociétés à responsabilité limitée«.

Til stiftelse af aktieselskaber kræves

mindst syv deltagere (loven 1867, art. 23), og såfremt aktierne senere samles på én hånd, ophører selskabet med at være et aktieselskab; énmandsselskabet anerkendes ikke.

Til beskyttelse mod misbrug ved indskud af andre værdier end kontanter i et nystiftet selskab er der foreskrevet regler om en vurdering af de pågældende værdier ved særlig udnævnte vurderingsmænd (art. 24, jfr. art. 4), og aktier, der ydes som vederlag for indskud af sådanne værdier, kan ikke omsættes de første to år efter stiftelsen (art. 24, jfr. art. 3).

For aktiekapitalens størrelse er der ikke foreskrevet noget minimum, hvorimod aktierne ifølge lov af 4. august 1949 skal have et pålydende på mindst 100 NF. Erhvervelse af egne aktier er ikke omtalt i loven, men fordømmes almindeligt i domspraksis og teorien, medmindre erhvervelsen sker som led i en amortisation og nedsættelse af aktiekapitalen. Aktiekapitalen må i hvert fald ikke angribes, og princippet om aktionærernes ligeret skal iagttages.

Særlige bestemmelser giver adgang til udstedelse af obligationer, herunder obligationer, der på nærmere fastsatte vilkår kan konverteres til aktier. Obligationsejerne har i vigtige spørgsmål ret til at gøre deres indflydelse gældende i selskabet som rådgivende organ (lov af 30. oktober 1935).

Selskabets ledelse varetages ifølge lov af 16. december 1940 af en bestyrelse (conseil d'administration) på mindst 3 og højst 12 medlemmer, men den daglige ledelse og ansvaret herfor er ved lov af 4. marts 1943 henlagt til bestyrelsens formand (président-directeur général), der repræsenterer selskabet udadtil. Der kan efter hans forslag af bestyrelsen ansættes en assisterende generaldirektør, men dennes beføjelser til at binde selskabet beror på en ham af bestyrelsens formand meddelt fuldmagt. Bestyrelsens medlemmer skal normalt deponere et antal aktier i selskabet som sikkerhed. Personer, der er dømt for visse økonomiske forbrydelser, er udelukket fra at være bestyrelsesmedlemmer.

På generalforsamlingen har aktionærerne i princippet stemmeret i forhold til deres andel i aktiekapitalen. I visse tilfælde kan der dog tillægges aktier en højere stemmевærdi, og på den anden side kan vedtæg-

terne fastsætte et maksimum for det antal stemmer, der kan afgives af en enkelt aktionær (art. 31).

Vedtægtsændringer, herunder ændringer af selskabets formål, kan vedtages af generalforsamlingen med en majoritet på $\frac{2}{3}$ af de på generalforsamlingen afgivne stemmer under forudsætning af, at mindst halvdelen af aktiekapitalen er repræsenteret. Er halvdelen af aktiekapitalen ikke repræsenteret på generalforsamlingen, kan vedtagelsen ske på en ny generalforsamling, hvor $\frac{3}{4}$ af aktiekapitalen er repræsenteret eller eventuelt på en tredje generalforsamling, hvor $\frac{1}{4}$ af aktiekapitalen er til stede (art. 31).

Loven kræver (art. 34-35) udarbejdelse af et årsregnskab indeholdende driftsregnskab og status, og at der af bestyrelsen afgives en årsberetning, men den giver ikke nærmere forskrifter om regnskabs form eller indhold. I praksis anvendes dog visse anerkendte standardopstillinger. Kontrollen føres af revisorer, commissaires de surveillance (ou aux comptes), valgt af generalforsamlingen eller eventuelt udpeget af retten. Efter lov af 8. august 1935 skal der i selskaber, der henvender sig til offentligheden om tegning af aktier, være mindst en revisor, der er optaget på en af retten udfærdiget liste over kvalificerede, uafhængige revisorer. Bortset fra banker og børsnoterede selskaber stilles der ikke krav om indsendelse eller offentliggørelse af regnskaberne.

Lovgivningen indeholder ikke udtrykkelige regler om en aktionærs eller en minoritets adgang til at få erklæret en generalforsamlingsbeslutning ugyldig. Men retspraksis har på grundlag af almindelige retsprincipper anerkendt en ret til at få en generalforsamlingsbeslutning kendt ugyldig, når der fra majoritetens side foreligger misbrug af talmæssig overvægt (l'abus de droit ou le détournement de pouvoir), hvorved minoritetens interesser har lidt skade, eller når princippet om aktionærernes ligeret er tilsidesat.

Belgien. (Lovbekendtgørelse af 30. november 1935 sur les sociétés commerciales).

Den sidste almindelige lovrevision skete ved loven af 18. maj 1873, der væsentligt er udformet efter forbillede i den franske lov af 1867. Den kodificerende lovbekend-

gørelse af 1935 er senere ændret ved flere love. En modernisering af den belgiske lovgivning om aktieselskaber har længe været efterlyst, og et revisionsarbejde foregår for tiden i en af justitsministeriets nedsat kommission.

Den gældende lov gennemfører en sontring mellem lukkede selskaber og åbne selskaber, der henvender sig til offentligheden om tegning eller salg af aktier og obligationer. I de sidste selskaber gælder særlige forskrifter til beskyttelse af det aktietegnende publikum (art. 64 bis).

Loven kræver ikke, at aktiekapitalen skal have en bestemt størrelse. Med hensyn til selskabets erhvervelse af egne aktier må stillingen antages at være den samme som i Frankrig.

Enhver aktionær skal have stemmeret i forhold til sin aktiebesiddelse (art. 74). Stemmeretsaftaler anses principielt for ugyldige. Flerstemmeret anerkendes kun under visse betingelser. Ingen aktionærs stemmeret kan overstige Vs af samtlige stemmer eller $\frac{2}{3}$ af de på generalforsamlingen repræsenterede stemmer (art. 76). Beslutninger, der ændrer forholdet mellem flere aktieklasser, kan kun vedtages med en majoritet på $\frac{3}{4}$ inden for hver af de pågældende klasser (art. 71).

Ændringer i et selskabs formål kan kun gennemføres på en generalforsamling, hvor halvdelen af aktiekapitalen er repræsenteret, og kun med en stemmeflerhed på $\frac{4}{5}$ af de repræsenterede stemmer (art. 70 bis).

Et selskabs bestyrelse skal bestå af mindst 3 medlemmer (art. 55). Den daglige ledelse kan delegeres til et af bestyrelsesmedlemmerne eller til én eller flere direktører uden for bestyrelsens kreds (art. 63).

Den belgiske lov kræver, at det årlige regnskab skal offentliggøres, men bestemmelserne om regnskabernes affattelse er i øvrigt ikke særlig udførlige eller rigoristiske (art. 77-80).

Vedrørende en minoritets beskyttelse mod magtmisbrug fra majoritetens side har belgiske domstole fulgt lignende synspunkter som fransk retspraksis.

Holland. (Lov af 2. juli 1928 om de naamloze vennootschap).

I begyndelsen af det 19. århundrede blev den franske Code de Commerce og dermed

den franske aktielovgivning gældende i Holland. Forarbejderne til en selvstændig hollandsk lovgivning blev indledt i 1860, men først i 1928 fik Holland en ny almindelig aktieselskabslov, der med en del senere ændringer stadig er gældende. Loven af 1928, der er relativt kortfattet og på mange områder meget liberal, afviger på mange punkter fra anden europæisk aktielovgivning.

Loven sondrer mellem de åbne selskaber, der retter henvendelse til offentligheden om finansiering, og de lukkede selskaber. Kun de åbne selskaber, der navnlig omfatter selskaber med en kapital på over 50.000 gyl-den (svarende til henved 100.000 kr.), har således pligt til offentliggørelse af de årlige regnskaber (art. 42 c).

Stiftelsesformaliteterne indbefatter et krav om, at stiftelsesoverenskomst og vedtægter skal godkendes af justitsministeren. Under-søgelsen er indgående og siges at tage lang tid, men godkendelse kan kun nægtes af de i loven angivne grunde (art. 36 e).

Til at stifte et selskab kræves mindst to stiftere, der skal tegne mindst Vs af aktiekapitalen (art. 36 e). Der er intet til hinder for, at samtlige aktier senere samles på én hånd; dette medfører ikke selskabets opløsning (art. 36 a).

Loven foreskriver intet minimum for aktiekapitalens størrelse, og aktiekapitalen kan i vedtægterne angives alene med et maksimumsbeløb, idet det til enhver tid tegnede og indbetalte beløb alene fremgår af handelsregisteret. Notering af aktier i aktiebog er kun foreskrevet for ikke fuldt indbetalte aktier (art. 39).

Loven tillader køb af egne aktier i det omfang, dette er fastsat i selskabets vedtægter (art. 41 a, stk. 2). I praksis godkendes dog kun vedtægtsbestemmelser, der tillader erhvervelse af højst halvdelen af aktiekapitalen. Aktiernes overdragelighed kan begrænses i vedtægterne, men ikke helt udelukkes.

Selskabet ledes af en bestyrelse på ét eller flere medlemmer (art. 47 og 47 a). En delegation af ledelsen til andre kendes ikke i loven. Som et fakultativt selskabsorgan nævner loven i art. 50 et repræsentantskab (Commissariaat). Dette har navnlig fundet anvendelse i større selskaber, hvor dets opgaver i første række er af kontrollerende karakter, men vedtægterne foreskriver

ållige ofte, at spørgsmål af vigtighed skal iorelægges for repræsentantskabet. En uafnægig og sagkyndig revision er ikke obligatorisk, men i praksis findes der næppe aktieselskaber af nogen betydning, hvori der ikke vedtægtsmæssigt er foreskrevet revision af årsregnskabet. Loven af 1928 indeholder i art. 42 a og 51 b nærmere regler om den revision, som enten kan være foreskrevet i vedtægterne, vedtaget af generalforsamlingen eller besluttet af bestyrelsen.

Enhver aktie skal have stemmeret (art. 44 b). Aktionærerne skal i princippet have stemmeret i forhold til deres aktiebesiddelse. Dette princip kan dog fraviges i vedtægterne, således at stemmевærdien begrænses i forhold til aktiebesiddelsen. Beslutninger på generalforsamlingen - herunder om vedtægtsændringer - træffes i mangel af særlige bestemmelser herom i vedtægterne ved almindelig stemmeflerhed, og regler om et minimumsantal, der skal være repræsenteret, er ikke foreskrevet i loven. Vedtægtsændringer skal godkendes af justitsministeren (art. 45 d).

Aktionærminoriteten beskyttes bl. a. gennem bestemmelse om, at en aktionærminoritet, der repræsenterer mindst 10 pct. af aktiekapitalen, altid kan forlange generalforsamlingen indkaldt, ligesom en minoritet på mindst 20 pct. ved en motiveret henvendelse til domstolene kan foranledige iværksat en undersøgelse af selskabets forhold (art. 53).

Detalerede forskrifter om regnskabsafleggelsen findes kun for åbne selskaber (art. 42-42 e), men i alle selskaber skal der i forbindelse med årsregnskabet udarbejdes en redegørelse for værdiansættelsen af aktiverne, ligesom udarbejdelse af en årsberetning er obligatorisk. Nogen henlæggelse af overskuddet til en lovpligtig reservefond er ikke foreskrevet. Særlige regler om koncerner og koncernregnskab findes ikke i toven.

Schweiz (Den schweiziske obligationsret (OR) som revideret ved loven af 18. december 1936).

Et aktieselskab kan stiftes af mindst tre personer. Den omstændighed, at aktierne senere samles hos en enkelt aktionær, medfører ikke nogen umiddelbar opløsningspligt, men selskabet kan opløses af domstolene

efter begæring af en aktionær eller en kreditor (art. 625, stk. 2). Aktiekapitalen skal udgøre mindst 50.000 frcs. (art. 621), og heraf skal mindst 20.000 frcs. være indbetalt forinden registreringen (art. 633). Aktierne skal have et pålydende på mindst 100 frcs.

Egne aktier kan ikke erhverves til eje eller pant, bortset fra de i loven opregnede undtagelsestilfælde, hvor en legitim interesse i erhvervelsen anerkendes (art. 659).

Overdrageligheden af aktierne kan begrænses i vedtægterne. Loven indeholder i art. 686 nærmere regler om, af hvilke grunde overdragelse af sådanne »vinkulerte Namenaktien« kan nægtes. Ved siden af aktier kendes udbyttebeviser uden stemmeret (Genussscheine, art. 657-658). Adgangen til udstedelse af obligationer er reguleret ved en lov af 1. april 1949, der indgår i OR art. 1156 ff.

Selskabets ledelse varetages af en bestyrelse, der kan bestå af ét eller flere medlemmer (Verwaltungsrat, art. 707 ff). Bestyrelsens beføjelse til at repræsentere selskabet kan delegeres til dens enkelte medlemmer eller til særligt ansatte direktører (art. 717). Ved siden af forvaltningsrådet findes »die Kontrollstelle« bestående af én eller flere revisorer (art. 727). I selskaber med en aktiekapital på 5 millioner francs eller mere, eller som har udstedt obligationer eller som offentligt modtager penge til forvaltning, skal der være, hvad der svarer til statsautoriseret revision (art. 723). Disse revisorer kan indvælges i »die Kontrollstelle«.

Aktierne kan være enten navne- eller ihændehaver aktier (art. 622). På generalforsamlingen skal hver aktionær have mindst én stemme og i princippet stemmeret i forhold til sin andel i aktiekapitalen. Vedtægterne kan dog fravige dette ved, at der tillægges hver aktie én stemme uanset dens størrelse, »Stimmrechtsaktien« (art. 692-693). Dette betyder, at aktier med flerstemmeret kan Indføres; som eksempel nævnes, at en aktie på 1.000 frcs., der hidtil har givet én stemme, deles i 10 aktier à 100 frcs., der hver tillægges en stemme. Flerstemmeretten kan ikke udnyttes ved alle afstemninger, således ikke ved valg af revisionen og ved afgørelsen af, om ansvar skal gøres gældende (art. 693, stk. 3). Vedtæg-

terne kan også sætte en grænse for, hvor mange stemmer den enkelte aktionær kan have (art. 692). Den før reformen af 1936 gældende regel, hvorefter en enkelt aktionær ikke kunne have mere end en femtedel af samtlige repræsenterede stemmer, er bortfaldet.

Beslutninger på generalforsamlingen træffes ved almindelig stemmeflerhed, medmindre vedtægterne foreskriver andet (art. 703), og noget quorum er ikke foreskrevet i loven. Uden enstemmighed kan generalforsamlingen ikke gøre indgreb i de såkaldte velerhvervede aktionærrettigheder, der udtrykkelig er opregnet i loven (art. 646), og en aktieklasses særlige rettigheder kan ikke begrænses eller ophæves uden godkendelse på en særlig generalforsamling i den pågældende aktieklasse (art. 654-655). Om anfægtelse af en generalforsamlingsbeslutnings gyldighed gælder ifølge art. 706 regler svarende til dansk AL § 58.

Om regnskabsaflæggelsen henvises i art. 662 til den almindelige regel i art. 959, hvorefter årsregnskabet skal opstilles »nach allgemein anerkannten kaufmännischen Grundsätzen vollständig, klar und übersichtlich«. Desuden findes der i art. 664 ff. regler om aktiverens vurdering, men i øvrigt er der ikke givet detaljerede forskrifter om regnskabets opstilling. Art. 663 anerkender udtrykkelig henlæggelse af hemmelige reserver, når dette er indiceret af hensyn til selskabets varige trivsel eller af ønsket om et så vidt muligt jævnt udbytte; meddelelse om henlæggelse og anvendelse af hemmelige reserver skal gives revisionen. Specielle lovregler om regnskabsaflæggelse i koncernforhold findes ikke.

Den lovmæssige reserve er i art. 671 fastsat til en femtedel af aktiekapitalen, men skal senere forøges ved henlæggelse af en mindre brøkdel af årsoverskuddet, efter at aktionærerne m. fl. har fået et udbytte af fem procent. Det er ikke foreskrevet, at regnskabet skal offentliggøres, men hvis det ikke offentliggøres, kan en kreditor ved handelsregisterets bistand forlange at få adgang til selskabets regnskab (art. 704).

Italian. (Codice Civile af 1942, 5. bog, afsn. V med enkelte supplerende bestemmelser).

Et aktieselskab kan ligesom i Holland stiftes af mindst to deltagere. En enkelt ak-

tionær kan senere overtage samtlige aktier, uden at dette behøver at medføre selskabets opløsning, men så længe aktierne er samlet på én hånd, hæfter eneaktionæren ifølge Cod. Civile art. 2362 personlig med hele sin formue for de forpligtelser, som selskabet har påtaget sig, efter at samtlige aktier er kommet i hans besiddelse.

Aktiekapitalen skal andrage mindst 1 mill. lire. Ved indskud af andre værdier end kontanter foreskriver loven en vurderingsforretning ved en af retten udpeget vurderingsmand (art. 2343). Udover den almindelige anmeldelse og registrering af selskabet hos registreringsmyndigheden er ministeriel godkendelse foreskrevet for selskaber med en aktiekapital på over 500 mill. lire, svarende til godt 5 mill. kr. Det samme gælder, hvis et selskab vil udstede obligationer for mere end 500 mill. lire (lov nr. 428 af 3. maj 1955).

Selskabets erhvervelse af egne aktier er som hovedregel forbudt, og købet anses for ugyldigt (art. 2357). Et selskab må ikke finansiere erhvervelse af dets aktier (art. 2358). Et selskab må heller ikke erhverve aktier i dets moderselskab. Dette begreb, *società controllate*, bestemmes i art. 2359, stk. 2., som et selskab, der ejer så mange aktier i et andet selskab, at det har majoriteten af stemmer på dets ordinære generalforsamling, eller som i kraft af særlige kontraktmæssige aftaler udøver en dominerende indflydelse over dette.

Aktierne kan efter art. 2355 lyde på navn eller ihænde, men efter gældende forordninger skal aktierne lyde på navn. Aktierne skal have samme pålydende, og såfremt vedtægterne ikke bestemmer andet, have samme rettigheder.

Selskabet ledes af et **forvaltningsråd** (*consiglio di amministrazione*) bestående af ét eller flere medlemmer. Tegningsret tillægges i almindelighed dettes præsident eller et særligt delegeret medlem eller begge i forening. Kontrollen føres af et regnskabsprøveråd (*collegio dei sindaci*) - nærmest svarende til det schweiziske Kontrollstelle - bestående af tre til fem medlemmer, der fører tilsyn med forvaltningen og reviderer årsregnskabet. I større selskaber skal mindst ét medlem af regnskabsprøverådet være autoriseret revisor, og hvis rådet har fem medlemmer, skal to være autoriserede revisorer.

På generalforsamlingen har aktionærene stemmeret i forhold til deres aktiebesiddelse, men man anerkender dog præferenceaktier uden (almindelig) stemmeret. Udstedelse af aktier med højere stemmевærdi end andre aktier af samme størrelse er forbudt (art. 2351, stk. 2). I tilfælde af pantsætning tilkommer stemmeretten pantaveren, medmindre andet er aftalt (art. 2352, stk. 1).

Reglerne om regnskabsaflæggelsen omfatter krav om specificeret udformning af status og driftsregnskab samt forskrifter med hensyn til værdiansættelsen af de enkelte poster i status (art. 2423-2425). Regnskaberne skal indsendes til handelsregisteret (art. 2435).

USA.

Reglerne om oprettelse af forretningsvirksomheder, herunder aktieselskaber - corporations - er i USA fastsat ved enkeltstaternes lovgivning, og reglerne om aktieselskaber varierer meget fra stat til stat. I denne udvikling har det spillet en rolle, at enkelte stater (Delaware m. fl.) af fiskale grunde har været interesseret i gennem en liberal selskabslovgivning at gøre oprettelsen af aktieselskaber i vedkommende stat tiltrækkende. Der kan dog spores en klar tendens i retning af større ensartethed. Den af American Bar Association udarbejdede model-lov (Model Business Corporation Act) har haft en ikke ringe betydning, og lovgivningerne i de i henseende til forretningslivet førende af staterne har i ikke ringe omfang påvirket udviklingen i de andre stater. Dette har muliggjort, at der i amerikanske håndbøger kan gives en samlet fremstilling af hovedlinierne i den i USA gældende aktieselskabsret, se f. eks. *George D. Hornstein, Corporation, Law and Practice*, 2. bind 1959.

Efter den økonomiske krise i slutningen af 1920'erne gennemførte kongressen en lovgivning gældende for hele statssamfundet til beskyttelse af det investerende publikum - Federal Securities Act af 1933 og Securities Exchange Act af 1934 med senere ændringer. Denne lovgivning indeholder til dels bestemmelser af selskabsretlig karakter. Den førstnævnte lov gælder med visse undtagelser for alle virksomheder, der foretager offentlige emissioner af værdipapirer, herunder aktier, og sikrer gennem krav om op-

lysninger fra selskaberne og gennem godkendelse af tegningsgrundlaget, at der gives fuldstændige oplysninger om alle forhold af interesse for aktietegnere og -købere. Den sidstnævnte lov viderefører denne linie ved krav om offentlig registrering af alle selskaber, der udbyder værdipapirer til salg på børsene (federal interstate commerce clause). De pågældende selskaber har en vidtgående indberetningspligt over for registreringsmyndigheden - *Securities and Exchange Commission (SEC)* - hvortil bl. a. regnskaberne skal indsendes. De indsendte regnskaber skal affattes i overensstemmelse med de af registreringsmyndigheden foreskrevne regler med hensyn til form og indhold, og mange spørgsmål i denne forbindelse, der i andre lande er reguleret ved aktieselskabslovgivningen, er i USA henlagt til denne myndigheds afgørelse, herunder spørgsmål om vurderingen af aktiver og passiver, afskrivninger, udarbejdelse af koncernregnskaber m. m.

For visse arter af selskaber er der endvidere foreskrevet et særligt tilsyn på basis af federal lovgivning, jfr. således Public Utility Holding Act af 1935 og Investment Company Act af 1940.

Der skal ikke her forsøges at give en nærmere redegørelse for selskabslovgivningen i de enkelte stater i USA, men kun nævnes visse hovedtræk.

I de fleste stater kræves en flerhed af deltagere ved stiftelsen af aktieselskaber, men det efterfølgende énmandsselskab er almindeligt anerkendt.

Noget minimumskrav til aktiekapitalens størrelse stilles ikke i henved halvdelen af staterne, men i de øvrige kræves det, at et vist minimumsbeløb (1.000 \$) skal være tegnet og indbetalt, før selskabet kan begynde sin virksomhed.

Aktierne skal i alle stater lyde på navn, men i øvrigt er selskaberne meget frit stillet med hensyn til karakteren af de udstedte aktier. I amerikansk ret anerkendes således adgangen til udstedelse af aktier uden pålydende værdi (no par value shares). Almindeligt anerkendt er også adgangen til - dog kun ved kapitalforhøjelser - at udstede aktier til underkurs, idet det overlades til selskabets ledelse at fastsætte kursen efter selskabets behov og markedsforholdene. Ved

siden af aktier udstedes ofte obligationer - debentures eller bonds - af varierende typer, herunder obligationer, der kan konverteres til aktier (convertible securities). Adgangen til erhvervelse af egne aktier er almindeligt anerkendt, når vedtægterne tillader dette. Erhvervelsen må dog kun finde sted under nærmere og varierende betingelser og begrænsninger til beskyttelse mod misbrug til skade for kreditorer og aktionærer, f. eks. gående ud på, at kun et foreliggende overskud kan anvendes til købet, eller at selskabet ikke er insolvent, eller at kreditorernes stilling ikke forringes.

Et aktieselskab ledes af bestyrelsen - board of directors - med bistand af selskabets ledende funktionærer, som regel en president og én eller flere vice-presidents.

På generalforsamlingen har aktionærerne normalt stemmeret i forhold til deres aktiebesiddelse, men denne almindelige regel modificeres dog af adgangen til udstedelse af stemmeløse aktier. Misbrug ved udøvelse af stemmeret ved fuldmagt (proxy) har givet anledning til regulerende forskrifter også i Federal Securities Exchange-lovgivningen med det formål at give den fuldmagtgivende aktionær større kontrol med stemmeafgivningen. Den frie udøvelse af aktionærens stemmeret er ofte begrænset af stemmeretsaftaler. Ved en voting trust agreement deponerer aktionæren sine aktier hos the

trustees og modtager til gengæld certifikater fra disse, der så længe aftalen varer udøver stemmeretten. I de fleste af staterne sætter lovgivningen en grænse for varigheden af sådanne aftaler, mest almindeligt ti år.

En aktionærminoritets interesser beskyttes *dels* ved varierende regler i statslovgivningen om den (større) majoritet, der kræves til væsentlige ændringer i selskabets vedtægter og om minoritetens ret i visse tilfælde til udløsning til en kurs svarende til aktiernes »value« eller »market value«, en vurdering (appraisal) der kan indbringes for domstolene, *dels* ved at domstolene enten på grundlag af common law principles eller friere betragtninger om equitable limitations for aktionærmajoritetens magtbeføjelser har ydet minoriteten beskyttelse mod dispositioner fra majoritetens side, som er fundet at være i strid med »fairness«. Forholdet mellem majoritet og minoritet anerkendes i stigende omfang som et tillidsforhold (fiduciary relationship).

De enkelte staters lovgivning indeholder kun få regler om regnskabsaflæggelse og revision, men for selskaber, der er underkastet den federale Securities Exchange-lovgivning, gælder der vidtgående forskrifter med hensyn til affattelse af regnskaberne, herunder også om udarbejdelse af koncernregnskaber, og disse regler følges i praksis af mange andre selskaber.

II. Udkast til lov om aktieselskaber.

Kapitel 1.

Indledende bestemmelser.

§ 1. Ved et aktieselskab forstås i denne lov et erhvervsdrivende selskab, i hvilket ingen af deltagerne (aktionærerne) hæfter personligt for selskabets forpligtelser, men hæftelsen er begrænset til den af deltagerne indskudte kapital og selskabets øvrige formue.

Stk. 2. Loven finder ikke anvendelse på selskaber, som gennem medlemmernes deltagelse i virksomheden som aftagere, leverandører eller på anden lignende måde har til formål at virke til fremme af medlemmernes fælles interesser, såfremt udbyttet — bortset fra normal forrentning af den indskudte kapital — alene anvendes til fordeling blandt medlemmerne i forhold til deres andel i omsætningen. Dette gælder, selv om tillige ikke-medlemmer deltager i omsætningen, såfremt disses andel heri er af begrænset omfang, og de ikke har krav på andel i udbyttet og i formuen ved selskabets opløsning og ikke har stemmeret på generalforsamlinger.

Stk. 3. Et selskab, som i sine vedtægter har sikret, dels at udbyttet — bortset fra normal forrentning af den indskudte kapital — alene anvendes til velgørende eller almennyttige formål, dels at formuen ved selskabets opløsning — efter tilbagebetaling af kapitalen — udelukkende anvendes til velgørende eller almennyttige formål, er ikke underkastet lovens bestemmelser.

Stk. 4. Loven finder ikke anvendelse på sparekasser. Den medfører ikke nogen forandring i de for visse aktieselskaber ved eller i henhold til lov givne særlige bestemmelser.

Stk. 5. Loven finder anvendelse på et aktieselskab, uanset om det er stiftet alene med det formål at være deltager med hele sin kapital i et ansvarligt selskab.

§ 2. Aktieselskaber er pligtige og eneberettigede til i deres navn at benytte ordet „aktieselskab" eller deraf dannede forkortelser. Handelsministeren kan dog tillade, at aktieselskaber, hvis kapitalgrundlag er af særegen karakter, i stedet for ordet „aktieselskab" benytter en anden betegnelse, der angiver selskabets karakter af selskab med begrænset ansvar.

Stk. 2. Aktieselskabers navne skal tydeligt adskille sig fra hinanden. I navnet må ikke optages slægtsnavn, firma, særegent navn på fast ejendom, varemærke, forretningskendetegn og lignende, der ikke tilkommer selskabet, eller neiget som kan forveksles hermed.

Stk. 3. Et aktieselskabs navn må ikke være egnet til at vildlede. Det må ikke indeholde angivelse af foretagender, der ikke står i forbindelse med selskabets formål. Angiver navnet en bestemt art af virksomhed, må det ikke bibeholdes uforandret, når virksomhedens art væsentligt forandres.

Stk. 4. Som binavn kan antages navnet på en bestående virksomhed, der overtages, samt oversættelser og forkortelser af hovednavnet. I øvrigt kan binavne kun antages, når der godtgøres en anden væsentlig interesse deri. Selskabets hovednavn skal tilføjes binavnet i parentes.

Stk. 5. Filialer skal i deres navn angive deres karakter af filialer.

Kapitel 2.

Aktieselskabers stiftelse.

§ 3. Til stiftelse af et aktieselskab kræves:

- oprettelse af en stiftelsesoverenskomst,
- tilvejebringelse af aktiekapitalen,
- afholdelse af konstituerende generalforsamling,
- selskabets optagelse i aktieselskabsregisteret.

§ 4. Antallet af stiftere må ikke være under tre. Den danske stat, danske kommuner, her hjemmehørende enkeltmandsvirksomheder, ansvarlige interessentskaber, aktieselskaber, andre selskaber med begrænset ansvar og foreninger, samt her hjemmehørende stiftelser og andre selvejende institutioner, der er undergivet offentligt tilsyn, kan være stiftere. Stiftelsesoverenskomsten skal underskrives af samtlige stiftere og i alle tilfælde af mindst tre personer.

Stk. 2. Enhver, der underskriver stiftelsesoverenskomsten, skal være myndig og må ikke være ude af rådighed over sit bo og ikke for en forsætlig overtrædelse af borgerlig straffelovs kap. 19, kap. 28 eller § 296, stk. 1, nr. 2 og 3, i de sidste fem år være idømt eller have udstået straf af fængsel, arbejds- eller sikkerhedsforvaring eller være underkastet foranstaltninger i medfør af straffelovens § 70. Betinget dom udelukker ikke fra hvervet som stifter. Mindst to af stifterne skal have bopæl her i landet.

Stk. 3. Ved kongelig anordning kan der træffes bestemmelse om, at udenlandske firmaer, selskaber m. v. kan være stiftere.

§ 5. Stiftelsesoverenskomsten skal indeholde udkast til vedtægter og derudover angive:

- hvor stor en del af aktiekapitalen der henholdsvis er tegnet af stifterne og udbydes til tegning af andre,
- tegningskursen for aktierne og de for tegningen og indbetalingen gældende bestemmelser,
- hvorvidt aktiekapitalen skal indbetales kontant eller i andre værdier,
- de bestemmelser, der skal følges i tilfælde af overtagelse,
- størstebeløbet af de med selskabets stiftelse forbundne omkostninger, herunder om der er tillagt stiftere eller andre garantiprovision eller andet vederlag i anledning af stiftelsen, og i så fald arten og størrelsen heraf,
- hvorvidt selskabet fra stiftere eller andre i forbindelse med stiftelsen skal overtage en bestående virksomhed eller bestemte formueværdier. Vilkårene for overtagelsen skal angives, herunder vederlagets størrelse, til hvem det skal ydes, og hvorvidt det skal ydes ved aktier i selskabet eller på anden måde,

- den overtagne virksomheds driftsresultater i de sidste to år, samt oplysning om resultatet af den forløbne del af det løbende regnskabsår. Til stiftelsesoverenskomsten skal hæftes status for det sidst afsluttede regnskabsår og, hvis overtagelsen ikke sker på grundlag heraf, tillige den senere status, på grundlag af hvilken overtagelsen finder sted, samt åbningsstatus for selskabet. Datoen for opgørelsen af overtagelsesstatus må højst ligge seks måneder forud for stiftelsesoverenskomsten, og der skal forelægges overregistrator tilfredsstillende attestation for, at selskabets økonomiske stilling ikke er forringet i det eventuelle tidsrum mellem overtagelsen og stiftelsen,
- på hvilken måde og med hvilket varsel indkaldelse til den konstituerende generalforsamling skal finde sted.

Stk. 2. Når selskabet i forbindelse med stiftelsen skal overtage en bestående virksomhed eller bestemte formueværdier, skal stifterne optage eller lade optage en vurderingsforretning over virksomheden eller de pågældende værdier.

Stk. 3. Aftaler angående de i stiftelsesoverenskomsten omhandlede forhold, som ikke godkendes ved overenskomsten, har ikke gyldighed over for selskabet.

§ 6. Omkostningerne ved selskabets stiftelse, herunder garantiprovision eller andet vederlag til stiftere eller andre, må — bortset fra offentlige afgifter — ikke uden overregistrator's tilladelse overstige fem pct. af den tegnede aktiekapital.

§ 7. Har et selskab i forbindelse med stiftelsen overtaget en bestående virksomhed eller bestemte formueværdier, skal stifterne, hvis de ved værdiansættelsen har handlet uforsvarligt, erstatte selskabet det derved lidte tab.

§ 8. Vedtægterne skal indeholde bestemmelser om:

- selskabets navn, eventuelle binavne, hjemsted (hovedkontor) og formål,
- aktiekapitalens størrelse eller det mindste beløb, der skal være tegnet, og det største beløb, som kan tegnes,
- aktiernes størrelse,
- aktiekapitalens indbetaling,

- e. hvorvidt der til nogle aktier skal være knyttet særlige rettigheder eller pligter og da hvilke,
- f. hvorvidt aktionærer skal være forpligtet til at lade deres aktier indløse og da efter hvilke regler,
- g. hvorvidt selskabets aktier skal lyde på, at de ikke er omsætningspapirer,
- h. hvorvidt der skal gælde indskrænkninger i aktiernes omsættelighed og da hvilke,
- i. hvorvidt aktierne skal lyde på navn eller kan lyde på ihændehaber,
- j. indkaldelse til generalforsamlinger,
- k. behandling af forslag på generalforsamlinger, herunder de regler, der skal gælde om ændring af vedtægter og om selskabets opløsning,
- 1. aktionærernes stemmeret,
- m. bestyrelsens valg, sammensætning og funktionstid,
- n. hvorvidt en direktion skal ansættes,
- o. hvem der har ret til at tegne selskabet, derunder om der skal gælde særlige tegningsregler med hensyn til køb, afhændelse og pantsætning af fast ejendom, registreret skib og luftfartøj,
- p. regnskabsaflæggelse og fordeling af årsoverskud,
- q. valg af revisor.

§ 9. Uden overregistrators tilladelse kan et aktieselskab ikke stiftes med en mindre aktiekapital end 30 000 kr.

§ 10. Antallet af aktionærer må ikke være under tre. Dette gælder dog ikke, hvis samtlige aktier ejes af den danske stat, dansk kommune, dansk aktieselskab eller af her hjemmehørende stiftelse eller anden selvejende institution, der er undergivet offentligt tilsyn.

Stk. 2. Ved kongelig anordning kan der træffes bestemmelse om, at udenlandske aktieselskaber m. v. i denne henseende lige- stilles med danske.

§ 11. Tegning af den del af aktiekapitalen, som stifterne ikke selv tegner, skal ske på tegningslister, der skal indeholde en genpart af stiftelsesoverenskomsten og underskrives af stifterne.

Stk. 2. Bilag, hvortil der henvises i stiftelsesoverenskomsten, skal vedhæftes denne i original eller bekræftet genpart.

Stk. 3. I tilfælde af overtegning meddeles det skriftligt hver enkelt aktietegner, hvor stor en del af det tegnede beløb der tilkommer ham.

§ 12. Er den fastsatte mindstekapital ikke tegnet senest på den konstituerende generalforsamling, eller nægtes registrering, bortfalder aktietegnernes forpligtelser, og indbetalte beløb tilbagebetales. Omkostningerne vsd stiftelsen kan fradrages, hvis dette er betinget ved tegningen.

Stk. 2. Når den fastsatte mindstekapital rettidig tegnet, kan aktietegningen fortsættes, indtil det fastsatte størsteløb er nået, dog ikke udover den generalforsamling, på hvilken regnskabet for selskabets første regnskabsår forelægges.

§ 13. Aftaler om overdragelse af aktier til andre end de oprindelige aktietegnere, indgået inden bekendtgørelsen om selskabets registrering, er ikke bindende for erhververen, medmindre han må antages at have kendt de i stiftelsesoverenskomsten med bilag indeholdte oplysninger.

§ 14. Senest fire måneder efter stiftelsesoverenskomstens dato skal der afholdes en konstituerende generalforsamling, til hvilken stifterne indkalder samtlige aktietegnere.

Stk. 2. På generalforsamlingen fremlægges stiftelsesoverenskomsten med tilhørende bilag samt opgørelse over de med stiftelsen forbundne omkostninger. Der skal endvidere gives oplysning om, hvor stor en del af aktiekapitalen der er tegnet, og hvor meget der er indbetalt heraf.

Stk. 3. Beslutning om selskabets stiftelse træffes på generalforsamlingen med simpelt flertal.

Stk. 4. Ændringer i og tilføjelser til stiftelsesoverenskomstens bestemmelser om de i § 5, stk. 1, litra a-g, omhandlede forhold og andre i stiftelsesoverenskomsten indeholdte vilkår for selskabets stiftelse kan ikke ske uden samtykke af samtlige aktietegnere. Sådanne ændringer og tilføjelser kan kun ske med tiltrædelse af stifterne, selvom de ikke er aktietegnere.

Stk. 5. Ændring af det i stiftelsesoverenskomsten indeholdte udkast til vedtægter kan kun vedtages med en sådan stemmeflerhed, som efter udkastet ville kræves til

gennemførelse af ændringen efter selskabets stiftelse.

Stk. 6. Når vedtægter er fastsat, vælges bestyrelse og revisor efter de deri indeholdte regler.

§ 15. Anmeldelse om stiftelse af et aktieselskab skal ske senest fem måneder efter stiftelsesoverenskomstens dato. Overskrides denne frist, kan registrering ikke finde sted, og aktietegnernes forpligtelser bortfalder, jfr. herved § 12, stk. 1. Hvor særlige omstændigheder foreligger, kan overregistrator, såfremt samtlige aktietegnere samtykker heri, tillade, at registrering finder sted uanset anmeldelsesfristens udløb.

Stk. 2. Anmeldelsen skal angive:

- a. de i henhold til § 8, litra a-j, 1 og 0 trufne vedtægtsbestemmelser,
- b. den tegnede aktiekapitals størrelse, hvor stor en del deraf der er indbetalt, på hvilken måde indbetalingen er sket, og hvornår det mulige restbeløb skal indbetales,
- c. fulde navn, stilling og bopæl for selskabets stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører, prokurister, revisorer og eventuelle revisorsuppleanter. De personer, der har ret til at tegne selskabet, skal på anmeldelsen egenhændig angive, hvorledes de vil underskrive.

Stk. 3. Anmeldelsen skal underskrives af alle bestyrelsesmedlemmer, hvis underskrifter skal bekræftes af en notar, en advokat eller to vitterlighedsvidner.

Stk. 4. Med anmeldelsen skal følge:

- a. stiftelsesoverenskomsten med tilhørende bilag og andre i anledning af stiftelsen oprettede dokumenter, i original eller af bestyrelsen bekræftet genpart,
- b. bekræftet udskrift af den på den konstituerende generalforsamling førte forhandlingsprotokol,
- c. bevis for, at stifterne opfylder de i § 4, bestyrelsesmedlemmer og direktører de i § 56 og revisorer de i § 61 nævnte betingelser.

Stk. 5. Hvis selskabet er stiftet alene med det formål at være deltager med hele sin kapital i et ansvarligt selskab, jfr. § 1, stk. 5, skal med anmeldelsen yderligere følge den herom trufne aftale, i original eller af bestyrelsen bekræftet genpart.

Stk. 6. De med anmeldelsen indsendte bilag tilbagesendes selskabet med undtagelse af stiftelsesoverenskomsten, de bilag, hvortil denne henviser og de i stk. 4, litra b og c samt stk. 5, nævnte bilag. Den optagne vurderingsforretning forsynes inden tilbagesendelsen med overregistrator's påtegning om forevisningen.

Stk. 7. Overregistrator kan i øvrigt forlange de oplysninger, som er nødvendige for, at der kan tages stilling til, om loven og selskabets vedtægter er overholdt.

§ 16. Uden overregistrator's tilladelse må anmeldelsen ikke registreres, forinden der på aktiekapitalen er sket indbetalinger, som udgør mindst 25 pct. af hver akties pålydende og tilsammen mindst 30 000 kr.

§ 17. Et selskab, der ikke er registreret, kan ikke som sådant erhverve rettigheder eller indgå forpligtelser.

Stk. 2. For en forpligtelse, der før registreringen indgås på selskabets vegne, hæfter de, som har indgået forpligtelsen eller har medansvar herfor, solidarisk, medmindre andet må anses for aftalt med vedkommende fordringshaver. Ved registreringen indtræder selskabet i forpligtelsen, og samtidig bortfalder den personlige hæftelse.

§ 18. Sker der ændring i selskabets vedtægter eller noget andet forhold, hvorom anmeldelse er sket, skal anmeldelse herom, for så vidt ikke andet er bestemt i denne lov, foretages inden en måned. Anmeldelsen skal være ledsaget af bevis for ændringens lovlige vedtagelse; reglerne i § 15, stk. 3 og 7, finder tilsvarende anvendelse. Forandring af bopæl behøver ikke at anmeldes, medmindre den pågældende tager bopæl i udlandet.

Kapitel 3.

Forhøjelse af aktiokapitalen.

§ 19. Beslutning om forhøjelse af aktiekapitalen kan kun træffes af generalforsamlingen.

Stk. 2. Ved bestemmelse i vedtægterne kan bestyrelsen bemyndiges til at forhøje aktiekapitalen og til at fastsætte vilkårene herfor, herunder med hensyn til kursen,

indbetalingen og de regler, der skal følges i tilfælde af overtegning.

Stk. 3. Bestlutningen, henholdsvis myndigelsen, skal angive det mindste beløb og det højeste beløb, hvormed aktiekapitalen skal kunne forhøjes, samt indeholde bestemmelse om:

- a. hvorvidt der til de nye aktier skal være knyttet særlige rettigheder eller pligter og da hvilke,
- b. hvorvidt de nye aktionærer skal være forpligtet til at lade deres aktier indløse og da efter hvilke regler,
- c. hvorvidt de nye aktier skal lyde på, at de ikke er omsætningspapirer,
- d. hvorvidt der skal gælde indskrænkninger i de nye aktiers omsættelighed og da hvilke,
- e. hvorvidt de nye aktier skal lyde på navn eller kan lyde på ihændeher, her,
- f. den til de nye aktier knyttede stemmeret,
- g. hvorvidt der skal gælde indskrænkninger i de nye aktionærers fortegningsret ved fremtidige forhøjelser af aktiekapitalen.

Stk. 4. Bestyrelsen kan foretage de af kapitalforhøjelsen nødvendiggjorte ændringer af vedtægterne, for så vidt der ikke i forbindelse med beslutningen om forhøjelse af aktiekapitalen foretages andre vedtægtsændringer.

Stk. 5. Foranstående bestemmelser finder tilsvarende anvendelse på forhøjelse af aktiekapitalen ved overførsel til denne af ikke anvendt overskud (friaktier). Forhøjelsen kan ikke ske med et større beløb end det, hvormed selskabets egenkapital efter sidste årsregnskab overstiger aktiekapitalen og den lovpligtige reserve, og ikke med et større beløb end foreslået eller tiltrådt af bestyrelsen.

§ 20. Aktionærerne har ret til forholdsmæssig tegning af de nye aktier, for så vidt ikke andet er fastsat i vedtægterne eller ved generalforsamlingsbeslutningen. Bestlutning om, at der til visse aktier ikke skal være knyttet fortegningsret, kan ikke gyl- digt vedtages uden samtykke af de pågæl- dende aktionærer.

Stk. 2. Bestyrelsen fastsætter den frist, inden for hvilken fortegningsretten skal være gjort gældende. Fristen skal mindst

være otte dage fra tegningslistens fremlæg- gelse.

§ 21. Tegning af nye aktier skal, bortset fra tilfælde hvor kapitalforhøjelsen sker ved overførsel af ikke anvendt overskud (friaktier), ske på tegningslister, der under- skrives af bestyrelsen. Tegningslisten skal gengive generalforsamlingens beslutning om forhøjelsen, henholdsvis bestyrelsens be- myndigelse til forhøjelse af aktiekapitalen, samt i øvrigt oplyse:

- a. selskabets navn, hjemsted (hovedkontor) og formål,
- b. størsteløbet af de med forhøjelsen forbundne omkostninger, herunder om der er tillagt bestyrelsesmedlemmer, direktører eller andre garantiprovision eller andet vederlag i anledning af for- højelsen, og i så fald arten og størrelsen heraf,
- c. hvorvidt selskabet fra aktionærer eller andre i forbindelse med forhøjelsen skal overtage en bestående virksomhed eller bestemte formueværdier. Villkårene for overtagelsen skal angives, herunder ve- derlagets størrelse, til hvem det skal ydes, og hvorvidt det skal ydes ved aktier i selskabet eller på anden måde,
- d. den overtagne virksomheds driftsresul- tater i de sidste to år samt oplysning om resultatet af den forløbne del af det løbende regnskabsår. Til tegningslisten skal hæftes status for det sidst afsluttede regnskabsår og, hvis overtagelsen ikke sker på grundlag heraf, tillige den se- nere status, på grundlag af hvilken overtagelsen finder sted. Datoen for op- gørelsen af overtagelsesstatus må højst ligge seks måneder forud for datoen for beslutningen om kapitalforhøjelsen, og der skal forelægges overregistrator til- fredsstillende attestation for, at selska- bets økonomiske stilling ikke er forringet i det eventuelle tidsrum mellem over- tagelsen og beslutningen,
- e. de nye aktiers størrelse og kursen, hvortil de udbydes,
- f. de for tegningen og indbetalingen gæl- dende bestemmelser, herunder om ind- betalingen skal ske kontant eller i andre værdier,
- g. de bestemmelser, der skal følges i til- fælde af overtegning.

Stk. 2. Når selskabet i forbindelse med kapitalforhøjelsen skal overtage en bestående virksomhed eller bestemte formueværdier, skal bestyrelsen optage eller lade optage en vurderingsforretning over virksomheden eller de pågældende værdier. Ansvarsreglen i § 7 finder tilsvarende anvendelse på bestyrelsen.

Stk. 3. Hvis der i selskabets regnskabsresultat for noget af de sidste to år indgår indtægter, der hidrører fra henlæggelser i tidligere år, og som ikke fremgår af regnskaberne, skal dette oplyses i tegningslisten.

Stk. 4. Sker forhøjelse af aktiekapitalen ved konvertering af gæld, skal tegningslisten indeholde en redegørelse for selskabets økonomiske stilling og for konverteringens forsvarlighed.

Stk. 5. Ved tegningen skal fremlægges selskabets vedtægter samt, hvis selskabet ikke er registreret, genpart af stiftelsesoverenskomsten.

Stk. 6. I tilfælde af overtegning meddeles det skriftligt hver enkelt aktietegner, hvor stor en del af det tegnede beløb der tilkommer ham.

§ 22. Er det fastsatte mindstebeløb for kapitalforhøjelsen ikke tegnet inden den i tegningslisten fastsatte frist, eller nægtes registrering, bortfalder aktietegnernes forpligtelser, og indbetalte beløb tilbagebetales. Omkostninger ved kapitalforhøjelsen kan fradrages, hvis dette er betinget ved tegningen.

§ 23. Omkostningerne ved kapitalforhøjelsen, herunder garantiprovision og andet vederlag til bestyrelsesmedlemmer, direktører eller andre, må — bortset fra offentlige afgifter — ikke uden overregistrators tilladelse overstige fem pct. af den nytegnede kapital.

§ 24. Som bilag til anmeldelsen om den stedfundne forhøjelse skal følge en af bestyrelsen bekræftet genpart af den benyttede tegningslistes tekst. Er kapitalforhøjelsen sket ved konvertering af gæld, skal anmeldelsen være ledsaget af en af selskabets revisor bekræftet udskrift af selskabets bøger udvisende størrelsen af gælden på datoen for konverteringen og de som følge af konverteringen stedfundne posterings.

Stk. 2. De i anledning af forhøjelsen oprettede dokumenter skal i original eller bekræftet genpart forevises overregistrator. Den optagne vurderingsforretning forsynes inden tilbagesendelsen med overregistrators påtegning om forevisningen.

Stk. 3. Uden overregistrators tilladelse må anmeldelsen ikke registreres, forinden der er indbetalt mindst 25 pct. på hver nytegnat aktie.

Kapitel 4.

Aktier, interimsbeviser og aktiebog.

§ 25. Aktier skal udstedes inden et år efter, at aktietegningen er registreret, og må ikke udleveres, før registrering er sket.

§ 26. Enhver aktie, der udstedes efter denne lovs ikrafttræden, skal angive:

- selskabets navn, hjemsted (hovedkontor), registreringsnummer samt aktiens udstedelsesdag eller -måned,
- aktiens løbenummer,
- aktiens størrelse og oplysning om, hvorvidt aktiebeløbet er fuldt indbetalt, eller hvor meget der er indbetalt, og hvornår restbeløbet kan fordres indbetalt,
- om aktien skal lyde på navn eller kan lyde på ihændehaber, samt angive de bestemmelser, der måtte være truffet om:
- at aktierne skal noteres som betingelse for stemmeret,
- at der til nogle aktier er knyttet særlige rettigheder eller pligter,
- at aktionærer skal være forpligtet til at lade deres aktier indløse,
- at aktierne ikke skal være omsætningspapirer,
- at der skal gælde indskrænkninger i aktiernes omsættelighed,
- at aktierne skal kunne mortificeres uden dom.

Stk. 2. Aktierne skal indeholde et forbehold om, at der efter deres udstedelse kan være truffet bestemmelser vedrørende de i stk. 1 nævnte forhold, som ændrer aktionærens retsstilling. Foretages sådanne ændringer, skal bestyrelsen så vidt muligt drage omsorg for, at aktierne får påtegning herom eller ombyttes med nye aktier.

Stk. 3. Aktierne skal underskrives af bestyrelsens medlemmer. Underskrifterne kan dog gives ad mekanisk vej.

Stk. 4. Aktier, der træder i stedet for mortificerede eller makulerede aktier, skal indeholde oplysning herom samt angive de oprindelige aktiers udstedelsesdag eller -måned.

Stk. 5. Regler svarende til de for aktier gældende skal iagttages ved udstedelse af interimsbeviser, der dog kan udleveres, før aktietegningen er registreret, og kan underskrives af en af bestyrelsen dertil befuldmægtiget.

§ 27. Er aktierne ikke fuldt indbetalt, eller gælder der indskrænkninger i deres omsættelighed, eller er aktionærerne forpligtede til at lade deres aktier indløse, må aktierne ikke udstedes til ihændehaveren, ligesom de ikke med virkning i forhold til selskabet kan overdrages til ihændehaveren.

§ 28. Overdrages en aktie til eje eller pant, finder bestemmelserne i lov om gældsbreve § 14, stk. 1 og 2, tilsvarende anvendelse. Dette gælder dog ikke, hvis der i henhold til en bestemmelse i selskabets vedtægter er taget utvetydigt og iøjnefaldende forbehold i aktien, f. eks. lydende på, at den ikke er et omsætningspapir.

Stk. 2. En til ihændehaveren udstedt aktie vedbliver, selv om den forsynes med selskabets påtegning om, at ejerens navn er noteret, at være et ihændehaverpapir, dersom navnet ikke er påført aktien.

Stk. 3. På de til en aktie hørende udbyttekuponer finder bestemmelserne i lov om gældsbreve §§ 24 og 25 anvendelse.

§ 29. Modifikation af aktier uden dom kan kun ske, såfremt selskabets vedtægter og aktierne indeholder bestemmelse herom. Mortifikationsindkaldelsen skal indrykkes i Statstidende i det første nummer i et fjerdingår med følgende varsel:

- a. mindst fire uger ved aktier, der ikke er omsætningspapirer, eller som ikke er fuldt indbetalt,
- b. mindst seks måneder ved andre aktier, og mortifikationen indtræder da tidligst seks måneder efter, at meddelelse om indkaldelsen er indført i den trækningsliste for obligationer, som af handelsministeren er anerkendt til optagelse af mortifikationsindkaldelser.

Stk. 2. Bestemmelserne i stk. 1⁷ finder tilsvarende anvendelse på interimsbeviser, tegningsretsbeviser, udbyttekuponer og taloner.

Stk. 3. Kuponark kan mortificeres uden dom sammen med den aktie, hvortil de hører, såfremt vedtægterne ikke bestemmer andet.

§ 30. I aktieselskaber skal der føres en aktiebog. Som aktiebog kan anvendes et betryggende løbsblads- eller kortsystem.

Stk. 2. Enhver aktionær kan fordre sine aktier noteret på sit navn.

Stk. 3. Aktier, der skal lyde på navn, skal noteres i aktiebogen med angivelse af ejerens navn og bopæl samt, såfremt forskrivning er udstedt, dennes dato og dato for stedefundne indbetalinger samt disses beløb.

Stk. 4. Om stedefunden notering skal selskabet give aktien påtegning eller, når vedtægterne bestemmer dette, mod depotering af aktien udstede bevis for, at notering er sket.

Kapitel 5.

Indbetaling på aktier.

§ 31. Den, der har tegnet en aktie, hæfter for dens fulde indbetaling.

Stk. 2. Aktier må ikke udstedes til underkurs.

Stk. 3. Forbehold, der ikke fremgår af tegningslisten, kan ikke gøres gældende over for selskabet.

Stk. 4. Aktietegninger, til hvilke der er knyttet forbehold, som ikke er bortfaldet, når aktietegningen anmeldes, anses som annulleret.

§ 32. Aktier skal være fuldt indbetalt senest et år efter, at aktietegningen er registreret.

Stk. 2. Hvor særlige omstændigheder foreligger, kan overregistrator gøre undtagelse herfra.

§ 33. En aktietegner kan ikke bringe fordringer på selskabet i modregning mod sin forpligtelse ifølge aktietegningen.

§ 34. Ved modtagelse af en ikke fuldt indbetalt aktie skal aktionæren udstede for-

skrivning for det ikke indbetalte beløb. Senere indbetalinger skal afskrives på forskrivningen. Selskabets fordringer på aktieindbetalinger kan ikke afhændes eller pantsættes.

§ 35. Overdragelse af en ikke fuldt indbetalt aktie kan kun finde sted med bestyrelsens godkendelse og på de af bestyrelsen fastsatte vilkår. Stilles betryggende sikkerhed, kan godkendelse ikke nægtes, medmindre den ønskede overdragelse strider mod andre, gyldigt fastsatte regler om indskrænkning i aktiernes omsættelighed. Erhververen skal udstede forskrivning for det ikke indbetalte beløb.

§ 36. Foretager en aktionær ikke i rette tid en ham påhvilende indbetaling, er han, såfremt vedtægterne ikke bestemmer andet, pligtig at svare rente af det skyldige beløb med seks pct. årlig fra forfaldsdagen.

Stk. 2. Selskabet skal uden ugrundet ophold søge det skyldige beløb inddrevet eller med fire ugers varsel til aktionæren søge aktien afhændet for hans regning med forpligtelse for erhververen til at yde de manglende indbetalinger med påløbne renter. Er aktien udleveret til aktionæren, kan selskabet efter udløbet af det nævnte varsel kræve den tilbageleveret ved umiddelbar fagedforretning i overensstemmelse med retsplejelovens § 609. Afhændelsen skal ske ved et medlem af fondsbørsen. Medfører afhændelsen udstedelse af ny aktie, finder reglerne i § 26, stk. 4, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Viser det sig, at det skyldige beløb ikke kan inddrives, skal aktien annulleres, og aktiekapitalen anses da for nedsat med et til aktiens pålydende svarende beløb.

Stk. 4. Med anmeldelsen om aktiekapitalens nedsættelse skal følge bevis for, at betingelserne for aktiens annullering har været til stede.

Stk. 5. Reglerne i stk. 1-4 finder tilsvarende anvendelse på interimsbeviser.

Kapitel 6.

Nedsættelse af aktiekapitalen.

§ 37. Uden overregistrators tilladelse må aktiekapitalen ikke nedsættes under 30 000 kr.

§ 38. Bortset fra kapitalnedsættelse ved amortisation, jfr. § 39, eller ved annulation af aktier i henhold til § 36, stk. 3, og § 42, stk. 3, kan beslutning om nedsættelse af aktiekapitalen kun træffes af generalforsamlingen. Beslutningen skal anmeldes inden otte dage.

Stk. 2. Medfører kapitalnedsættelsen ikke udbetaling til aktionærer eller bortfald af aktionærers indbetalingspligt, skal det samtidig anmeldes, at kapitalnedsættelsen er gennemført.

Stk. 3. Vil kapitalnedsættelsen medføre udbetaling til aktionærer eller bortfald af aktionærers indbetalingspligt, skal der, medmindre aktiekapitalen samtidig forhøjes med et tilsvarende beløb, ved en tre gange med otte dages mellemrum i Statstidende indrykket bekendtgørelse med et varsel af mindst tre måneder regnet fra den første indrykning rettes opfordring til selskabets kreditorer om at anmelde deres krav. Så længe anmeldte, forfaldne krav ikke er fyldestgjort, og der ikke på forlangende er stillet betryggende sikkerhed for uforfaldne eller omtvistede krav, må kapitalnedsættelsen ikke gennemføres. Overregistrator afgør på en af parternes begæring, om en tilbudt sikkerhed må anses for betryggende. Der skal efter nedsættelsen være fuld dækning for aktiekapitalen og den hertil svarende lovpligtige reserve. Er anmeldelse om gennemførelse af aktiekapitalens nedsættelse ikke indgivet inden et år efter beslutningen, mister denne sin gyldighed, og den i henhold til stk. 1 skete anmeldelse slettes af aktieselskabs-registret.

§ 39. Nedsættelse af aktiekapitalen ved indløsning af aktier efter bestemte regler (amortisation) kan finde sted, når bestemmelse herom med angivelse af de nærmere regler for indløsningen er truffet i de ved selskabets stiftelse fastsatte vedtægter eller, for så vidt angår de ved en forhøjelse af aktiekapitalen udstedte aktier, i generalforsamlingens beslutning om forhøjelsen eller dens bemyndigelse til bestyrelsen.

Stk. 2. Den lovpligtige reserve må ikke formindskes ved nedsættelsen, medmindre den overstiger 25 pct. af den nedskrevne aktiekapital. Der skal efter nedsættelsen være fuld dækning for aktiekapitalen og den lovpligtige reserve.

§ 40. Må det antages, at ni tiendedele eller mere af aktiekapitalen i et selskab er tabt, og bliver derefter mere end halvdelen af aktiekapitalen overdraget til nye aktionærer, skal bestyrelsen, så snart den får kendskab til overdragelsen, indkalde generalforsamlingen med det efter vedtægterne kortest mulige varsel. På generalforsamlingen skal bestyrelsen redegøre for selskabets økonomiske stilling og stille forslag om, at aktiekapitalen nedskrives til det beløb, der er i behold af denne. Er det beholdne beløb mindre end 30 000 kr., skal aktiekapitalen bringes op til mindst dette beløb.

Stk. 2. Om det passeret skal bestyrelsen inden otte dage sende meddelelse til overregistrator under vedlæggelse af en bekræftet udskrift af generalforsamlingsprotokollen. Overregistrator fastsætter derefter om fornødent en frist, inden hvilken selskabets kapitalforhold skal være bragt i overensstemmelse med stk. 1. Sker berigtigelsen ikke inden udløbet af den fastsatte frist, skal selskabet opløses, om fornødent efter reglerne i § 93.

Stk. 3. Viser et selskabs årsregnskab, at ni tiendedele eller mere af aktiekapitalen er tabt, kan overregistrator, når der indkommer en ændringsanmeldelse fra selskabet, forlange oplysning om, hvorvidt mere end halvdelen af selskabets aktiekapital efter bestyrelsens kendskab er eller agtes overdraget til nye aktionærer. Er forskrifterne i stk. 1 herefter ikke iagttaget, skal registrering nægtes, idet i øvrigt reglerne i stk. 2, 2. og 3. punktum finder tilsvarende anvendelse.

§ 41. En i henhold til § 38, stk. 3, § 39 og § 40 stk. 1, foretaget nedsættelse af aktiekapitalen skal anmeldes inden otte dage. Med anmeldelsen skal følge bevis for, at de foreskrevne regler er iagttaget.

Stk. 2. Udbetaling til aktionærer må først finde sted, når anmeldelsen om kapitalnedsættelsen er registreret, og bortfald af aktionærers indbetalingspligt indtræder først på dette tidspunkt.

Kapitel 7.

Erhvervelse af egne aktier.

§ 42. Et aktieselskab må ikke ved overdragelse mod vederlag erhverve egne aktier til eje eller pant.

Stk. 2. Egne aktier kan dog erhverves:

- som led i en nedsættelse af aktiekapitalen i henhold til reglerne i §§ 38 og 39,
- til opfyldelse af en selskabets påhvilende indløsningspligt efter §§ 72 og 73,
- som led i en retsforfølgning til fyldestgørelse for en selskabets tilkommende fordring,
- som led i overtagelse af en bestående erhvervsvirksomhed.

Stk. 3. De af et aktieselskab til eje erhvervede egne aktier skal inden et år efter erhvervelsen afhændes eller annulleres i forbindelse med en tilsvarende nedsættelse af aktiekapitalen. Er aktierne erhvervet til pant, skal panteforholdet bringes til ophør inden samme frist.

Stk. 4. Den bankerne efter bankloven tilkommende adgang til at erhverve og belåne egne aktier berøres ikke af denne lov.

§ 43. For egne aktier kan stemmeret ikke udøves. Der ses bort fra sådanne aktier ved afgørelsen af, om den til udøvelse af en beføjelse eller vedtagelse af en beslutning fornødne aktiekapital er repræsenteret.

§ 44. Reglerne i §§ 42 og 43 finder tilsvarende anvendelse på et aktieselskabs erhvervelse af aktier i et selskab, som ejer mere end halvdelen af dets aktiekapital.

Kapitel 8.

Lån til aktionærer m. il.

§ 45. Et aktieselskab må ikke yde lån til bestyrelsesmedlemmer og revisorer i selskabet.

Stk. 2. Ydelse af lån til personer, der er noteret som aktionærer i selskabet eller i øvrigt er bestyrelsen bekendt som aktionærer, eller som er medlemmer af selskabets direktion, må kun finde sted på betingelse af:

- at lån alene ydes i det omfang, hvori selskabets egenkapital overstiger aktiekapitalen,
- at lånet godkendes af samtlige medlemmer af bestyrelsen, og
- at der stilles betryggende sikkerhed for lånet.

Stk. 3. Såfremt en låntager, der ikke allerede er aktionær i selskabet, ved over-

dragelse erhverver aktier i selskabet, skal lånet opsiges med kortest mulige varsel, medmindre lånet godkendes i overensstemmelse med stk. 2, litra b.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1—3 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til lån til bestyrelsesmedlemmer, revisorer og direktører i et selskab, der ejer mere end halvdelen af det långivende selskabs aktiekapital. Det samme gælder lån til personer, der er bestyrelsen bekendt som aktionærer i et sådant selskab.

§ 46. Har et bestyrelsesmedlem godkendt et lån, uanset at han vidste eller burde vide, at dets ydelse var i strid med reglerne i § 45, er han over for selskabet ansvarlig for tab, der indtræder som følge af, at fordringen er helt eller delvis uerholdelig.

§ 47. Et aktieselskab må ikke yde lån til finansiering af erhvervelse af aktier i selskabet eller i et selskab, som ejer mere end halvdelen af dets aktiekapital.

§ 48. Bestemmelserne i §§ 45-47 finder tilsvarende anvendelse på kaution og anden sikkerhedsstillelse. Sådant kaution eller sikkerhedsstillelse er dog bindende for selskabet, medmindre medkontrahenten havde kendskab til, at sikkerheden var stillet i strid med reglerne i §§ 45—47.

§ 49. Bestemmelserne i §§ 45-48 kommer ikke til anvendelse på banker.

Kapitel 0.

Bestyrelse og direktion.

§ 50. Et aktieselskab skal have en bestyrelse, bestående af mindst tre medlemmer.

Stk. 2. Aktionærer, der ejer mere end en tredjedel af aktiekapitalen, har ret til på den ordinære generalforsamling at vælge et bestyrelsesmedlem udover det i vedtægterne fastsatte antal, medmindre der ved vedtægtsbestemmelse eller aftale er sikret dette mindretal sæde i bestyrelsen. Forslag herom fremsættes og behandles efter reglerne i § 66 og § 67, stk. 1. Valget gælder til næste ordinære generalforsamling.

Stk. 3. Bestyrelsesmedlemmer kan til enhver tid afsættes ved beslutning af den myndighed, som har valgt dem, de general-

forsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer dog kun ved beslutning på en generalforsamling med en sådan stemmeflerhed, som ifølge vedtægterne kræves til ændring af disse.

§ 51. Bestyrelsen fastsætter de almindelige retningslinier for selskabets ledelse. Bestyrelsen skal føre tilsyn med selskabets virksomhed og påse, at det ledes på forsvarlig måde. Bestyrelsen skal kræve alle til opfyldelse heraf fornødne oplysninger og skal foretage eller lade foretage eftersyn af selskabets bogholderi og regnskabsvæsen og konstatering af aktivernes tilstedeværelse.

Stk. 2. Bestyrelsens formand træffer bestemmelse om indkaldelse af bestyrelsesmøder. Møde skal i øvrigt afholdes på forlangende af et medlem af bestyrelsen eller af en direktør. De af bestyrelsen truffne beslutninger skal indføres i en dertil bestemt protokol.

Stk. 3. Prokura kan kun meddeles af bestyrelsen.

§ 52. I selskaber med en aktiekapital på 300 000 kr. og derover skal der og i mindre selskaber kan der ansættes en direktion.

§ 53. Direktionen skal lede selskabets drift forsvarligt i overensstemmelse med lovgivningen og selskabets vedtægter og efter de af bestyrelsen fastsatte retningslinier. Består direktionen af flere medlemmer, bestemmer bestyrelsen deres område inden for selskabets ledelse. Direktionen skal sørge for, at bogholderi og regnskabsvæsen indrettes og føres på betryggende måde. Dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller størrelse, skal forelægges bestyrelsen. Opstår der betalingsvanskeligheder for selskabet, eller bliver dette insolvent, skal direktionen straks give meddelelse derom til bestyrelsen, som træffer bestemmelse om, hvad der bør foretages.

Stk. 2. Er der ikke ansat en direktion, påhviler de i stk. 1 omhandlede forpligtelser bestyrelsen.

§ 54. Stillingen som formand for bestyrelsen kan ikke forenes med stillingen som medlem af direktionen. I selskaber med en aktiekapital på 300 000 kr. og derover må

flertallet af bestyrelsens medlemmer ikke være direktører i selskabet.

§ 55. De enkelte medlemmer af selskabets bestyrelse og direktion skal ved deres indtræden i bestyrelsen eller direktionen give bestyrelsen meddelelse om deres beholdning af aktier i selskabet og i selskaber inden for samme koncern og senere give meddelelse om deres køb og salg af sådanne aktier. Meddelelserne skal indføres i en særlig protokol.

Stk. 2. Bestyrelsesmedlemmer og direktører må ikke udføre eller deltage i spekulationsforretninger vedrørende aktier i selskabet eller i selskaber inden for samme koncern.

§ 56. Bestyrelsesmedlemmer og direktører skal være myndige personer, der ikke er ude af rådighed over deres bo, og som ikke for en forsætlig overtrædelse af borgerlig straffelovs kap. 19, kap. 28 eller § 296, stk. 1, nr. 2 og 3, i de sidste fem år er idømt eller har udstået straf af fængsel, arbejdsbureau eller sikkerhedsforvaring eller været underkastet foranstaltninger i medfør af straffelovens § 70. Betinget dom udelukker ikke fra hvervet som bestyrelsesmedlem eller direktør. I rederiaktieselskaber kan et enkeltmandsfirma eller et ansvarligt interessentskab dog være direktør, forudsat at indehaverne opfylder de nævnte betingelser.

Stk. 2. Direktører, som ikke bestyrer forretningsafdelinger i udlandet, og enten formanden for bestyrelsen eller flertallet af bestyrelsens medlemmer skal have bopæl her i landet.

§ 57. Et bestyrelsesmedlem må ikke deltage i afstemning angående aftaler mellem selskabet og ham selv eller søgsmål mod ham selv. Et bestyrelsesmedlem må heller ikke deltage i afstemning om aftale mellem selskabet og tredjemand eller søgsmål mod tredjemand, hvis han deri har en betydeligere interesse, der kan være stridende mod selskabets.

Stk. 2. En direktør må ikke uden bestyrelsens godkendelse indgå aftale mellem selskabet og ham selv eller aftale mellem selskabet og tredjemand, hvis han deri har en betydeligere interesse, der kan være stridende mod selskabets.

§ 58. Bestyrelsen repræsenterer selskabet udadtil og tegner dets firma.

Stk. 2.1 vedtægterne kan det bestemmes, at medlemmer af bestyrelsen eller direktionen skal kunne tegne selskabets firma enten alene eller flere i forening. En direktør skal dog altid kunne tegne selskabets firma enten alene eller i forening med medlemmer af bestyrelsen eller andre medlemmer af direktionen.

Stk. 3. Selv om en direktør ifølge vedtægterne kun kan tegne selskabets firma i forening med andre, kan han dog binde selskabet ved retshandler, som falder inden for hans område efter reglerne i § 53.

Stk. 4. Har den, der efter reglerne i stk. 1-3 handler på selskabets vegne, overskredet sin beføjelse, er retshandelen ikke bindende for selskabet, såfremt medkontrahenten indså eller burde indse, at en sådan overskridelse forelå.

Stk. 5. Ved køb, afhændelse og pantsætning af fast ejendom, registreret skib eller luftfartøj finder vedtægternes tegningsregel herom anvendelse, jfr. § 8, litra o.

§ 59. Bestyrelsesmedlemmer og direktører kan lønnes såvel med fast vederlag som med andel i årets nettofortjeneste (tantieme), men ikke med andel i bruttoindtægten eller i bruttofortjenesten af driften. For bestyrelsesmedlemmernes vedkommende skal reglerne for tantiemens fastsættelse fremgå af vedtægterne.

Stk. 2. Det samlede tantiemebeløb må ikke overstige det beløb, der er til rådighed, efter at underskud fra tidligere år er dækket og de i denne lov påbudte henlæggelser har fundet sted.

Stk. 3. Går et aktieselskab konkurs, eller er et aktieselskab under likvidation efter reglerne om likvidation af insolvente aktieselskaber, skal bestyrelsesmedlemmer og direktører, selv om de har været i god tro, tilbagebetale, hvad de i de sidste fem år før konkursdekretet eller beslutningen om likvidation har oppebåret som tantieme, forudsat at selskabet var insolvent, da tantiemen blev fastsat.

Kapitel 10.

Revision.

§ 60. Generalforsamlingen vælger en eller flere regnskabskyndige revisorer og eventuelle suppleanter for disse i overensstemmelse

med vedtægterne. Disse kan derhos hjemle ret for offentlige myndigheder eller andre til at udpege en eller flere revisorer.

Stk. 2. I selskaber med en aktiekapital på 300 000 kr. og derover skal der vælges en statsautoriseret revisor. I andre selskaber kan aktionærer, der ejer en fjerdedel af aktiekapitalen, kræve, at der vælges en statsautoriseret revisor. I selskaber, hvis aktier eller obligationer er genstand for offentlig kursnotering, skal der vælges to revisorer, hvoraf den ene skal være statsautoriseret.

Stk. 3. Aktionærer, der ejer en fjerdedel af aktiekapitalen, kan på en generalforsamling pålægge bestyrelsen at anmode overregistrator om at udnævne en revisor til sammen med selskabets øvrige revisorer at revidere regnskabet for det løbende år. Efterkommer bestyrelsen ikke pålægget, kan enhver aktionær fremsætte anmodningen for overregistrator. Denne fastsætter det vederlag, som selskabet skal yde den pågældende revisor.

Stk. 4. En af generalforsamlingen valgt revisor fungerer, indtil der på en generalforsamling vælges en anden revisor.

§ 61. Revisor skal være fyldt 25 år, må ikke være umyndiggjort, være under lavvægemål eller have sit bo under konkursbehandling. Mindst en af revisorerne skal have bopæl her i landet. Revisorerne må ikke for en forsætlig overtrædelse af borgerlig straffelovs kap. 19, kap. 28 eller § 296, stk. 1, nr. 2 og 3, i de sidste fem år være idømt eller have udstået straf af fængsel, arbejds- eller sikkerhedsforvaring eller være underkastet foranstaltninger i medfør af straffelovens § 70. Betinget dom udelukker ikke fra hvervet som revisor.

Stk. 2. Revisor må ikke ved tjenesteforhold være knyttet til selskabet og må ikke være medlem af selskabets bestyrelse, ligesom revisor ikke må være knyttet til medlemmer af vedkommende bestyrelse eller direktion eller til kasserer eller bogholder ved ægteskab eller ved slægt- eller svogerskab i op- eller nedstigende linie eller i sidelinien så nært som søskende.

Stk. 3. Vælges et revisionselskab til revisor, skal den person, hvem revisionen overdrages, opfylde de i stk. 1 og 2 foreskrevne betingelser.

Stk. 4. Skal der i medfør af § 60, stk. 2, eller i medfør af selskabets vedtægter vælges flere revisorer, kan de valgte revisoreres personale eller medinteressenter ikke vælges som medrevisorer. Vælges et revisionselskab til revisor, kan ingen i revisionselskabet ansat person vælges som medrevisor.

§ 62. Bliver et på den ordinære generalforsamling fremsat forslag om, at årsregnskabet eller dele af dette skal underkastes en ny revision, vedtaget med simpel stemmeflerhed, udsættes behandlingen af regnskabet til en ny generalforsamling, der skal indkaldes umiddelbart efter revisionens afslutning. Såfremt der til udførelse af revisionen vælges en eller flere nye revisorer, finder bestemmelserne i § 60, stk. 1-2, og § 61 tilsvarende anvendelse.

§ 63. Revisionen skal udføres i overensstemmelse med god revisionsskik.

Stk. 2. Revisor skal under revisionen særligt påse:

at årsregnskabet er rigtigt opstillet på grundlag af bogføringen,
at årsregnskabet er opgjort under omhyggelig hensyntagen til bestående værdier, rettigheder og forpligtelser og i overensstemmelse med lovgivningens og vedtægternes krav til regnskabsaflæggelsen,
at den eventuelle koncernopgørelse efter de for revisor foreliggende oplysninger er rigtigt opstillet i overensstemmelse med forskrifterne i § 81.

Stk. 3. Under revisionen har revisor adgang til alt regnskabsmateriale og al korrespondance vedrørende selskabets regnskabsvæsen og til generalforsamlings- og bestyrelsesprotokollerne samt til at efterse selskabets kasser og beholdninger. Selskabets bestyrelse og direktion skal give revisor enhver oplysning, som efter hans skøn er nødvendig for revisionen af regnskabet.

Stk. 4. Revisor i et moderselskab har ret til såvel hos dette som hos datterselskabers bestyrelse og direktion at få alle oplysninger om disse selskabers forhold, som efter hans skøn er nødvendige for revisionen af koncernopgørelsen.

Stk. 5. Revisor og hans medarbejdere har pligt til over for alle uvedkommende at hemmeligholde, hvad de får at vide gennem

udøvelsen af deres hverv. Den, der fra-træder et revisorhverv, er berettiget til at meddele den revisor, der er valgt i stedet for ham, grunden til fratrædelsen.

§ 64. Revisors påtegning på årsregnskabet anses som en bekræftelse af, at han har påset, hvad der påhviler ham efter reglerne i § 63. Har revisor særlige bemærkninger til regnskabet, skal disse fremgå af påtegningen.

Stk. 2. Revisor skal føre en revisionsprotokol, i hvilken det efterhånden skal anføres, hvilke revisionsarbejder der er udført, og hvilke mangler vedrørende selskabets bogholderi og regnskabsvæsen der under revisionen måtte være forefundet. Efter hver protokoltilførsel skal protokollen fremlægges på det første bestyrelsesmøde, hvor de tilstedeværende bestyrelsesmedlemmer med deres underskrift skal bekræfte, at de er gjort bekendt med indholdet.

Stk. 3. Når revisionen af årsregnskabet er afsluttet, skal en beretning om denne indføres i revisionsprotokollen. Beretningen skal bl. a. indeholde oplysning om, hvorvidt revisor under sin revision har modtaget alle de oplysninger, han har begæret til bedømmelse af regnskabet, og hvorvidt han anser regnskabet for aflagt i overensstemmelse med lovgivningens og vedtægternes bestemmelser herom.

Kapitel 11.

Generalforsamling.

§ 65. Ordinær generalforsamling skal afholdes en gang årligt, senest seks måneder efter regnskabsårets udløb. På den ordinære generalforsamling skal bestyrelsen aflægge årsberetning og forelægge det reviderede årsregnskab til godkendelse samt stille forslag om anvendelsen af det beløb, der efter regnskabet er til disposition.

Stk. 2. Ekstraordinær generalforsamling afholdes, når dette er påbudt ifølge loven eller selskabets vedtægter, og i øvrigt efter bestyrelsens bestemmelse. Aktionærer, der ejer en tiendedel af aktiekapitalen eller den mindre brøkdel, som vedtægterne måtte bestemme, kan kræve ekstraordinær generalforsamling indkaldt med det efter vedtægterne kortest mulige varsel til behandling af et bestemt angivet emne.

Stk. 3. Generalforsamlinger skal afholdes på selskabets hjemsted, medmindre andet er bestemt i vedtægterne eller på en generalforsamling.

Stk. 4. Indkaldelse til generalforsamlinger foretages af bestyrelsen med mindst otte dages varsel. Såfremt forslag til vedtægtsændringer skal behandles på generalforsamlingen, skal indkaldelsen dog ske med mindst fjorten dages varsel. Kan selskabets aktier lyde på ihænde-haveren, skal indkaldelsen ske offentlig. Alle indkaldelser til generalforsamlinger bør tilstilles enhver noteret aktionær, der har fremsat begæring herom. Kræves der til en beslutningsvedtagelse afholdelse af en ny generalforsamling, kan indkaldelse til denne først ske efter afholdelsen af den første generalforsamling.

Stk. 5. Dagsordenen for generalforsamlingen skal anføres i indkaldelsen. Er dagsordenen for den ordinære generalforsamling anført i vedtægterne, er en henvisning hertil tilstrækkelig, såfremt ikke andre punkter skal behandles. Såfremt forslag til vedtægtsændringer skal behandles på en generalforsamling, skal forslagens væsentligste indhold angives i indkaldelsen.

Stk. 6. Undlader bestyrelsen at indkalde ordinær generalforsamling, indkaldes denne på forlangende af et bestyrelsesmedlem eller en aktionær af overregistrator. Såfremt krav om indkaldelse af ekstraordinær generalforsamling i medfør af stk. 2 ikke er efterkommet inden fjorten dage, kan indkaldelse foretages af overregistrator. En af overregistrator indkaldt generalforsamling ledes af ham selv eller af en af ham dertil befuldmægtiget, og bestyrelsen er pligtig at udlevere ham selskabets aktiebog, selskabets generalforsamlingsprotokol og revisionsprotokol. Udgifterne ved generalforsamlingen udredes forlods af overregistrator, men afholdes endeligt af selskabet.

§ 66. Dagsordenen og de forslag, der agtes fremsat for generalforsamlingen, samt for den ordinære generalforsamlings vedkommende tillige årsregnskabet og årsberetningen, skal senest otte dage før generalforsamlingen fremlægges til eftersyn for aktionærene på selskabets kontor og bør samtidig tilstilles enhver noteret aktionær, der har fremsat begæring herom.

Stk. 2. Generalforsamlingen kan ikke uden enstemmig vedtagelse af samtlige aktionærer træffe beslutning i nogen sag, der ikke er anført i dagsordenen. Dog kan det besluttes at indkalde en ekstraordinær generalforsamling til behandling af forslag, der uden for dagsordenen er fremsat på generalforsamlingen.

§ 67. Enhver aktionær har i overensstemmelse med vedtægternes regler herom ret til at kræve et bestemt emne optaget i dagsordenen samt til at møde på generalforsamlingen og tage ordet dér.

Stk. 2. Bestyrelsen og direktionen skal, når det forlanges af en aktionær, og det kan ske uden skade for selskabet, give oplysning på generalforsamlingen om alle forhold, som er af betydning for bedømmelsen af selskabets regnskab og dets stilling i øvrigt eller for aktionærernes stillingtagen til spørgsmål, hvorom beslutning skal træffes på generalforsamlingen.

Stk. 3. Enhver aktionær har ret til på generalforsamlingen at få oplysning om, hvorvidt og i hvilket omfang selskabets direktører og bestyrelsesmedlemmer tillige er medlemmer af bestyrelsen i andre selskaber, der konkurrerer med selskabet eller står i nærmere forretningsforbindelse med dette.

§ 68. Enhver aktie skal give stemmeret. Det kan i selskabets vedtægter bestemmes, at visse aktiers stemmевærdi forøges, dog ikke ud over ti gange stemmевærdien af nogen anden aktie eller aktiebeløb af samme størrelse.

Stk. 2. Er stemmeret eller udøvelsen af den i § 50, stk. 2, nævnte beføjelse betinget af aktiens notering i selskabets aktiebog, kan noteringsfristen ikke være længere end seks måneder.

Stk. 3. En aktionær må ikke selv, ved fuldmægtig eller som fuldmægtig for andre deltage i afgørelsen af spørgsmål angående søgsmål mod ham selv eller søgsmål mod tredjemand, hvis han deri har en betydelig interesse, der kan være stridende mod selskabets. Der ses bort fra de pågældende aktier ved afgørelsen af, om den til vedtagelse af en beslutning fornødne aktiekapital er repræsenteret.

Stk. 4. Er en aktionærs stemmegivning bestemt ved hans deltagelse i spekulationsforretninger vedrørende selskabets aktier, kan den kendes ugyldig ved dom. Sag herom kan inden en måned efter generalforsamlingen anlægges af bestyrelsen eller, efter meddelelse til bestyrelsen inden otte dage efter generalforsamlingen, af aktionærer, der repræsenterer en tiendedel af aktiekapitalen.

§ 69. Over forhandlingerne på generalforsamlingen skal der føres en protokol, der underskrives af dirigenten.

Stk. 2. Senest fjorten dage efter generalforsamlingens afholdelse skal generalforsamlingsprotokollen eller en bekræftet udskrift af denne for de sidste fem år være tilgængelig for aktionærerne på selskabets kontor.

§ 70. Uden enstemmig beslutning af samtlige aktionærer kan der ikke vedtages bestemmelser, som går ud over, hvad der tidligere gyldigt er fastsat med hensyn til:

- at pålægge aktionærerne indskudspligt,
- at gøre indskrænkning i aktiernes omsættelighed,
- at forpligte aktionærerne til at lade deres aktier indløse uden for tilfælde af selskabets opløsning.

§ 71. Væsentlige ændringer i eller tilføjelser til selskabets formål kan kun vedtages, når aktionærer, der ejer mindst to tredjedele af aktiekapitalen, stemmer derfor, og forslaget i øvrigt vedtages på den i vedtægterne foreskrevne måde. Aktionærer, der stemmer mod det vedtagne forslag, har, når de på generalforsamlingen forud for afstemningen har tilkendegivet deres ønske derom, ret til at afhænde deres aktier i selskabet uden hensyn til de eventuelt i vedtægterne fastsatte indskrænkninger i aktiernes omsættelighed.

§ 72. Bestemmelser, der medfører en forskydning i aktionærers ligeberettigelse, kan kun vedtages med samtykke af de aktionærer, i hvis rettigheder der gøres indgreb.

Stk. 2. Bestemmelser, der medfører en forskydning af det mellem forskellige aktieklasser bestående forhold, kan kun vedtages

når de tiltrædes af aktionærer, der ejerni tiendele af den del af aktiekapitalen, i hvis rettigheder der gøres indgreb. Aktionærer, der ikke har stemt for beslutningen, kan inden otte dage efter den pågældende generalforsamling forlange, at selskabet skal afkøbe dem deres aktier til en pris, der svarer til aktiernes værdi, og som i mangel af mindelig overenskomst fastsættes af skønsmænd udmeldt af retten på selskabets hjemsted. Den af skønsmændene truffe afgørelse kan af begge parter indbringes for retten. Sag herom må være anlagt inden fire uger efter modtagelsen af skønsmændenes erklæring.

§ 73. En generalforsamlingsbeslutning, hvorved aktionærer ved misbrug af deres stemmeret skaffer sig eller andre en åbenbart urimelig fordel på andre aktionærers bekostning, kan ved dom erklæres ugyldig under en sag, anlagt af en aktionær, der ikke har stemt for beslutningen.

Stk. 2. Retten kan dog efter påstand fra sagsøgeren i stedet pålægge selskabet at udlose denne. I mangel af mindelig overenskomst fastsættes den pris, hvortil selskabet skal købe de pågældende aktier, i overensstemmelse med reglerne i § 72, stk. 2.

§ 74. Sag, hvorved en aktionær vil søge en generalforsamlingsbeslutning kendt ugyldig, skal anlægges mod selskabet inden tre måneder efter, at beslutningen er truffet. Denne frist gælder dog ikke beslutninger, der ikke er truffet i overensstemmelse med § 70, eller som strider mod ufravigelig forskrift i denne lov.

Stk. 2. Er beslutningen anmeldt til aktieselskabsregisteret, skal dommen, for så vidt beslutningen underkendes, uanset påanke, anmeldes inden otte dage.

Kapitel 12.

Regnskabsaflæggelse, årsberetning og koncernopgørelse.

§ 75. Der skal årligt udarbejdes årsregnskab og årsberetning samt i moderselskaber tillige koncernopgørelse.

Stk. 2. I selskaber, hvor der findes en direktion, udarbejdes og underskrives årsregnskabet og den eventuelle koncernopgørelse af denne, hvorefter det forelægges

bestyrelsen til vedtagelse og underskrift. I selskaber, hvor ingen direktion findes, udarbejdes regnskabet og den eventuelle koncernopgørelse af bestyrelsen. Årsberetningen udarbejdes af bestyrelsen.

Stk. 3. Bestemmelserne i §§ 75-85 finder kun anvendelse på banker i det omfang, det er fastsat i bankloven eller i de i medfør af samme givne forskrifter.

§ 76. Årsregnskabet skal under omhyggelig hensyntagen til bestående værdier, rettigheder og forpligtelser og under foretagelse af nødvendige afskrivninger opgøres, således som ordentlig og forsigtig forretningsbrug tilsiger. Afskrivningerne skal foretages, selv om driftsregnskabet viser eller derved kommer til at udvise underskud.

Stk. 2. Årsregnskabet skal indeholde driftsregnskab og status.

Stk. 3. Selskaber, der hører til samme koncern, skal have samme regnskabsår, medmindre overregistrator tillader andet.

§ 77. Driftsregnskabet skal indeholde en opgørelse over årets indtægter og udgifter.

Stk. 2. Blandt indtægterne skal særskilt angives:

- a. udbytte af aktier i selskaber i samme koncern,
- b. renter fra selskaber i samme koncern,
- c. udbytte og renter af andre aktier, obligationer, bankkonti og lignende,
- d. fortjeneste ved afhændelse af faste ejendomme, skibe og driftsmidler, bestemt til vedvarende brug for selskabet, såfremt den indgår i driftsregnskabet,
- e. beløb hidrørende fra opskrivning af de under litra d nævnte aktiver,
- f. overførsler fra reserver eller andre henlæggelser,
- g. andre væsentlige indtægter, som ikke hidrører fra selskabets egentlige drift.

Stk. 3. Blandt udgifterne skal særskilt angives:

- a. renter til selskaber i samme koncern,
- b. andre renteudgifter,
- c. det beregnede beløb af skatter, som her i landet kan forventes pålignet årets indkomst,
- d. afskrivninger på faste ejendomme, skibe og driftsmidler, bestemt til vedvarende brug for selskabet,

- e. tab ved afhændelse af de under litra d nævnte aktiver, såfremt det indgår i driftsregnskabet,
- f. andre væsentlige udgifter, som ikke vedrører selskabets egentlige drift,
- g. vederlag til bestyrelsen, der ikke er tantieme, medmindre det er fastsat i vedtægterne.

Stk. 4. Den fra forrige år overførte gevinst- eller tabssaldo skal opføres adskilt fra årsresultatet.

§ 78. Status skal indeholde en opgørelse over selskabets aktiver og passiver.

Stk. 2. Følgende aktiver skal fremgå særskilt af status:

- a. kasse-, bank-, sparekasse- og postgiro-beholdning,
- b. veksler,
- c. debitorer,
- d. forudbetaling til leverandører,
- e. tilgodehavender hos selskaber i samme koncern,
- f. varebeholdninger, herunder råvarer, brændsel og andre hjælpestoffer,
- g. værdipapirer,
- h. aktier i selskaber i samme koncern,
- i. maskiner, inventar og lignende driftsmidler,
- j. fast ejendom,
- k. skibe og luftfartøjer,
- 1. patent- og lignende rettigheder,
- m. goodwill,
- n. aktionærforskrivninger,
- o. underskud at overføre til næste regnskabsår.

SIJc. 3. Følgende passiver skal fremgå særskilt af status:

- a. vekselgæld,
- b. forudbetaling fra kunder,
- c. bankgæld og anden lignende gæld,
- d. andre kreditorer,
- e. skatter, der her i landet er eller kan forventes pålignet årets indkomst og indkomsten i tidligere år,
- f. gæld til selskaber i samme koncern,
- g. prioritetsgæld,
- h. anden gæld, for hvilken selskabet har stillet sikkerhed,
- i. aktiekapitalen med angivelse af eventuel fordeling mellem flere aktieklasser,
- j. lovpligtige reserver, hver for sig,
- k. andre reserver, hver for sig,

- 1. overskud at overføre til næste regnskabsår.

§ 79. Aktiver, der er bestemt til vedvarende brug for selskabet, må ikke optages til en højere værdi end anskaffelsesprisen med tillæg af beløb anvendt til forbedringer. Udgifter til vedligeholdelse må ikke tillægges værdien. For faste ejendomme skal ejendomsværdien ifølge den senest foretagne offentlige vurdering oplyses i status.

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte aktiver kan dog opskrives, hvis deres værdi er højere end den bogførte, og værdiforøgelsen må antages at være af varig karakter. Det ved opskrivningen indvundne beløb må kun anvendes til afskrivning på andre til vedvarende brug bestemte aktiver, til forhøjelse af aktiekapitalen, til dækning af underskud eller til henlæggelse til en særlig reserve, der kun må benyttes i nævnte øjemed. Hvis opskrivningen anvendes til dækning af underskud, skal dette fremgå af regnskabet.

Stk. 3. På de i stk. 1 nævnte aktiver skal der årligt afskrives et beløb, der svarer til den på grund af alder, slid eller andre forhold skete værdiforringelse, medmindre det pågældende aktiv i forvejen er tilstrækkeligt nedskrevet.

Stk. 4. Varebeholdninger, herunder råvarer, brændsel og andre hjælpestoffer, må ikke optages til en værdi, der er højere end dagsprisen på statusdagspunktet eller anskaffelsesprisen. Værdien kan dog ansættes højere end den laveste af de nævnte priser, såfremt dette vil være stemmende med ordentlig og forsigtig forretningsbrug, og der i årsberetningen redegøres for vurderingsgrundlaget.

Stk. 5. Ved vurderingen af igangværende arbejder for fremmed regning kan der efter et forsigtigt skøn indregnes en andel af den påregnede fortjeneste. I så fald skal der i årsberetningen redegøres for vurderingen.

Stk. 6. Værdipapirer, der er genstand for offentlig kursnotering, må ikke opføres til en kurs, der er højere end den ved regnskabsårets slutning senest noterede køberkurs. Andre værdipapirer må højest opføres til den skønnede værdi.

Stk. 7. Egne aktier må ikke optages i status, medmindre aktierne er lovligt erhvervet inden for det sidste regnskabsår eller før denne lovs ikrafttræden. Deres på-

lydende værdi og statusværdien skal fremgå af regnskabet.

Stk. 8. Selskabets fordringer må ikke optages til et højere beløb, end de kan forventes at indbringe.

Stk. 9. Omkostninger ved selskabets stiftelse eller ved forhøjelse af aktiekapitalen må ikke opføres som aktiv.

Stk. 10. Vederlag, der af selskabet er betalt for en forretnings afståelse (goodwill), skal, hvis det ikke straks afskrives, opføres på en særlig konto og årlig nedskrives med mindst 20 pct. af det oprindelige beløb.

Stk. 11. I årsregnskabet skal der gives oplysning om omfanget af pantsætninger, diskonterede veksler og ikke særligt dækkede kautions- og andre garantiforpligtelser, herunder kontraktmæssige ydelser af pensionslignende karakter.

Stk. 12. Lån, som af selskabet er ydet aktionærer eller direktører, samt de i § 45, stk. 4, omhandlede lån skal anføres som en særlig post i status. Har selskabet påtaget sig kaution eller anden sikkerhedsstillelse for de pågældende, skal dette fremgå særskilt af regnskabet.

Stk. 13. Tantieme til bestyrelsen skal opføres som en særlig post under overskudsfordelingen.

Stk. 14. Betalte skatter skal fremgå særskilt af regnskabet.

§ 80. I årsberetningen skal bestyrelsen give oplysning om forhold, som ikke fremgår af årsregnskabet, men som er af vigtighed ved bedømmelsen af dette, herunder også om forhold, som er indtrådt efter udgangen af regnskabsåret. Er et aktieselskab ansvarlig deltager i et interessentskab, skal dettes regnskab vedhæftes årsberetningen.

Stk. 2. Såfremt selskabets bruttoomsætning ikke fremgår af årsregnskabet, skal denne oplyses i årsberetningen, for så vidt det kan ske uden skade for selskabet.

Stk. 3. Årsberetningen skal indeholde en redegørelse for de ved vurderingen af selskabets aktiver og passiver anvendte principper. Er disse forskellige fra de i det foregående år anvendte, skal dette oplyses. Har der i medfør af § 79, stk. 2, fundet en opskrivning sted af aktiver, skal der gives særlig oplysning herom og om anvendelsen af beløbet.

Stk. 4. I årsberetningen skal der endvi-

dere i det omfang, det er af betydning for bedømmelsen af selskabets virksomhed og stilling, gives oplysning om udviklingen i afsætning, priser og omkostninger i løbet af regnskabsåret og tiden derefter.

§ 81. Koncernopgørelsen skal indeholde et sammendrag af moder- og datterselskabernes status, opgjort pr. samme dato som moderselskabets regnskab.

Stk. 2. Koncernopgørelsen skal udvise koncernens aktiver og passiver i overensstemmelse med reglerne i § 78 samt angive det samlede overskud eller tab ved virksomheden som helhed efter fuldt fradrag af interne fortjenester. Som intern fortjeneste anses den beregnede fortjeneste ved overdragelse mellem koncernselskaber af genstande bestemt til videreoverdragelse, så længe overdragelse ikke har fundet sted til en uden for koncernen stående køber.

Stk. 3. Opgørelsen skal oplyse selskabernes navne og aktiekapitaler samt den pålydende værdi af hvert selskabs beholdning af aktier i hvert af de andre selskaber.

Stk. 4. Et datterselskab skal give moderselskabet de oplysninger, som er nødvendige for udarbejdelsen af koncernopgørelsen.

§ 82. Ved en koncern forstås aktieselskaber, der direkte eller gennem mellemlid er forbundet som moder- og datterselskaber.

Stk. 2. Ejer et aktieselskab mere end halvdelen af aktiekapitalen i et andet aktieselskab, anses sidstnævnte selskab som datterselskab.

Stk. 3. Udøver et aktieselskab i øvrigt på grund af aktiebesiddelse, stemmeretsregler, andre vedtægtsbestemmelser eller aftaler en bestemmende indflydelse over et andet aktieselskab, og har det en betydelig andel i dets driftsresultat, anses det sidstnævnte selskab ligeledes som datterselskab.

Stk. 4. Det selskab, som direkte eller gennem mellemlid udøver den bestemmende indflydelse på datterselskabet eller datterselskaberne, anses som koncernens moderselskab.

§ 83. Af den del af årets regnskabsmæssige overskud, der ikke medgår til dækning af underskud fra tidligere år, skal mindst ti pct. henlægges som lovpligtig reserve, indtil denne udgør en tiendedel

af aktiekapitalen. Derefter skal henlægges mindst fem pct., indtil den lovpligtige reserve udgør en fjerdedel af aktiekapitalen.

Stk. 2. Såfremt den lovpligtige reserve ikke udgør en fjerdedel af aktiekapitalen, skal til denne reserve endvidere henlægges beløb, der er indbetalt som overkurs på tegnede aktier, for så vidt disse beløb ikke anvendes til dækning af omkostninger ved selskabets stiftelse eller ved forhøjelse af aktiekapitalen.

Stk. 3. Den lovpligtige reserve må ikke nedbringes under en fjerdedel af aktiekapitalen, medmindre det er nødvendigt for at dække underskud, som ikke kan dækkes af andre reserver.

§ 84. Efter at underskud fra tidligere år er dækket, og påbudte henlæggelser har fundet sted, kan der til udbytte anvendes den tilbageværende del af årets regnskabsmæssige overskud med tillæg af overførsel fra forrige år og de i tidligere år hensatte beløb, der ikke ved denne lov eller selskabets vedtægter er bundet til andet formål.

Stk. 2. Udbyttet må ikke fastsættes højere, end bestyrelsen finder det forsvarligt under hensyn til selskabets stilling.

Stk. 3. Udgør den lovpligtige reserve ikke en tiendedel af aktiekapitalen, må udbyttet højst fastsættes til seks pct. af den indbetalte aktiekapital.

§ 85. Senest en måned efter årsregnskabet godkendelse skal der til aktieselskabsregisteret indsendes et af bestyrelsen og direktionen underskrevet eksemplar af årsregnskabet, forsynet med revisors påtegning, samt et af bestyrelsen underskrevet eksemplar af årsberetningen. Såfremt fordelingen af det beløb, der er til disposition efter årsregnskabet, ikke fremgår af dette, skal der tillige indsendes en bekræftet udskrift af generalforsamlingsprotokollen, udvisende fordelingen af beløbet.

Kapitel 13.

Aktieselskabers opløsning.

Almindelige bestemmelser.

§ 86. Såfremt ikke andet er fastsat i lovgivningen, træffes beslutning om opløsning af et aktieselskab af generalforsamlingen og

gennemføres ved likvidation. Beslutningen skal anmeldes inden otte dage med angivelse af, om likvidationen foretages efter reglerne i §§ 99-102 om likvidation af solvente aktieselskaber eller efter reglerne i §§ 103-110 om likvidation af insolvente aktieselskaber.

Stk. 2. Med de afvigelser, som følger af nedenstående bestemmelser, finder lovens regler om regnskabsaflæggelse, årsberetning og koncernopgørelse og om revision — i selskaber, der er trådt i likvidation som solvente, tillige reglerne om generalforsamling — anvendelse på et aktieselskab under likvidation.

Stk. 3. Et aktieselskab, der er under likvidation eller under opløsning i henhold til § 93, skal bibeholde sit navn med tilføjelsen „i likvidation“.

§ 87. Et aktieselskab skal opløses — om fornødent efter reglerne i § 93 — hvis det ikke har vedtægtsmæssig ledelse eller revisor, og mangelen ikke afhjælpes inden udløbet af en af overregistrator fastsat frist. Det samme gælder i det i § 133, stk. 3, omhandlede tilfælde.

Stk. 2. Enhver aktionær kan forlange selskabet opløst — om fornødent efter reglerne i § 93 — såfremt antallet af aktionærer går ned under tre, jfr. dog § 10. Er der forløbet tre måneder, uden at mangelen er afhjulpet eller selskabet trådt i likvidation eller forlangt opløst efter reglerne i § 93, hæfter den eller de tilbageværende aktionærer personligt og solidarisk sammen med selskabet for opfyldelsen af de forpligtelser, som indgås på selskabets vegne, efter at de er blevet vidende om mangelen.

§ 88. Opløsning af selskabet sker ved en eller flere likvidatorer, der træder i bestyrelsens og direktionens sted. De i §§ 51 og 53 samt §§ 55-58 om bestyrelsen givne bestemmelser finder med de fornødne lempelser anvendelse på likvidatorerne.¹

§ 89. Likvidatorerne skal udarbejde et driftsregnskab for tiden fra udløbet af det sidste år, for hvilket regnskab er aflagt, til likvidationens indtræden og en status på sidstnævnte tidspunkt. Regnskab og status skal i revideret stand snarest muligt fremlægges til eftersyn for aktionærerne og kredi-

torerne på selskabets kontor og indsendes til aktieselskabs-registeret.

§ 90. Likvidatorerne skal snarest ved en i tre på hinanden følgende hverdage i Statstidende indrykket bekendtgørelse med et varsel af mindst tre måneder regnet fra den første indrykning opfordre selskabets kreditorer til at anmelde deres krav. Det skal i bekendtgørelsen angives, om likvidationen foretages efter reglerne om likvidation af solvente aktieselskaber eller efter reglerne om likvidation af insolvente aktieselskaber. Meddelelse om bekendtgørelsens indrykning bør samtidig sendes til alle kendte kreditorer.

Stk. 2. Fordringer, der anmeldes, efter at boet er optaget til slutning, dækkes ved eventuel efterudlodning til kreditorerne eller, i solvente boer, ved midler, der endnu ikke er udloddet til aktionærerne.

§ 91. Kan en fordring ikke anerkendes som anmeldt, skal der gives kreditor underretning herom ved anbefalet brev med tilkendegivelse om, at han, såfremt han ønsker at anfægte afgørelsen, må indbringe spørgsmålet for retten inden tre måneder fra brevets afsendelse at regne.

§ 92. Likvidatorer kan til enhver tid afsættes af den myndighed, der har udnævnt dem.

§ 93. Bliver likvidatorer ikke valgt, eller bliver likvidationen ikke vedtaget i de i § 40, stk. 2, og § 87 omhandlede tilfælde, foretager skifteretten på overregistrators begæring selskabets opløsning.

§ 94. Viser det sig under likvidationen, at de forhold, der har ført til selskabets likvidation, ikke længere foreligger, skal likvidatorerne indkalde en generalforsamling, der med den efter vedtægterne til vedtagelse af opløsning af selskabet foreskrevne majoritet kan vedtage, at likvidationen skal hæves, og at selskabet på ny skal træde i virksomhed. Vedtages dette, skal der vælges bestyrelse og revisor. Aktiekapitalen skal nedskrives til det beløb, der er i behold efter en i denne anledning optaget vurderingsforretning, jfr. § 5, stk. 2. Er dette mindre

end 30 000 kr., skal aktiekapitalen ved nytegn bringes op til mindst dette beløb.

Stk. 2. Forinden registrering finder sted, skal det over for overregistrator dokumenteres, at betingelserne efter stk. 1 er opfyldt.

Stk. 3. Virksomhedens genoptagelse skal anmeldes inden otte dage.

§ 95. Såfremt der efter likvidationens slutning og selskabets udslettelse af aktieselskabs-registeret fremkommer yderligere midler, eller såfremt der i øvrigt måtte være anledning dertil, kan likvidationen efter skifterettens bestemmelse genoptages. Dette sker ved de tidligere likvidatorer eller, hvis disse ikke kan genoptage likvidationen, ved skifteretten. Ger optagelse af likvidationen og dens afslutning skal anmeldes inden otte dage.

§ 96. Selskabets forretningsbøger med tilhørende bilag skal af likvidatorerne opbevares i fem år eller indsendes til aktieselskabs-registeret, hvor de opbevares i samme tidsrum.

§ 97. Når der i ti år ikke er modtaget anmeldelse eller regnskab fra et aktieselskab, og en henvendelse fra overregistrator ved anbefalet brev til selskabets postadresse er forblevet ubesvaret, kan overregistrator ved bekendtgørelse i Statstidende med tre måneders varsel opfordre bestyrelsen til at oplyse, om selskabet fremdeles består. Når fristen er udløbet, uden at sådan oplysning er modtaget, udslettes selskabet af registeret.

Stk. 2. Såfremt et selskab, der er registreret som aktieselskab, omdannes således, at denne lov som følge af reglerne i § 1, stk. 2 og 3, ikke længere er anvendelig på selskabet, skal det udslettes af registeret.

§ 98. Hvor beføjelser i forbindelse med opløsning af aktieselskaber er henlagt til skifteretten, udøves de af skifteretten på selskabets hjemsted, i København af Sø- og Handelsrettens skifteretsafdeling.

Opløsning af solvente aktieselskaber.

§ 99. Til at foretage likvidationen vælger generalforsamlingen en eller flere likvidatorer.

Stk. 2. Aktionærer, der ejer en tredjedel

af aktiekapitalen, har ret til på generalforsamlingen at vælge en likvidator til sammen med de af generalforsamlingen valgte at foretage likvidationen.

Stk. 3. Generalforsamlingen kan beslutte, at skifteretten skal udnævne likvidatorerne. Skifteretten fastsætter det vederlag, det likviderende selskab skal yde de af retten udnævnte likvidatorer.

§ 100. Udlodning til aktionærerne kan først foretages, når den frist, der er fastsat i den i § 90 omhandlede bekendtgørelse, er udløbet og gælden betalt.

§ 101. Inden otte dage efter, at det endelige likvidationsregnskab er godkendt af generalforsamlingen, skal likvidatorerne anmelde, at selskabet er opløst. Som bilag til denne anmeldelse skal følge likvidationsregnskabet.

§ 102. Såfremt likvidatorerne finder, at likvidationen ikke vil give fuld dækning til kreditorerne, skal de indkalde generalforsamlingen til beslutning om, at likvidationen skal foregå efter reglerne om likvidation af insolvente aktieselskaber.

Stk. 2. Vedtager generalforsamlingen forslaget, vælger den en midlertidig likvidator, hvorefter reglerne i § 104 finder tilsvarende anvendelse. Den af generalforsamlingen truffede beslutning skal anmeldes inden otte dage.

Opløsning af insolvente aktieselskaber.

§ 103. Likvidationen skal ske efter reglerne i §§ 104-110, når:

- selskabet har standset sine betalinger,
- selskabet er ude af stand til at fyldestgøre sine forpligtelser, efterhånden som de forfalder, eller
- det må antages, at en likvidation ikke vil give fuld dækning til kreditorerne.

§ 104. Samtidig med beslutningen om likvidation vælges en midlertidig likvidator.

Stk. 2. Inden otte dage bekendtgør den midlertidige likvidator med højst fjorten dages varsel i Statstidende afholdelsen af et af skifteretten berammet likvidationsmøde. Særskilt indkaldelse bør samtidig sendes til alle kendte kreditorer, selskabets bestyrelse, direktion og revisor.

Stk. 3. På mødet, hvor skifteretten fører forsedet, fremlægges en fortegnelse over de kendte kreditorer og disses tilgodehavender.

Stk. 4. Efter at den midlertidige likvidator har redegjort for selskabets stilling, og de mødende har haft lejlighed til at ytre sig, foretager de mødende kreditorer med simpelt flertal indstilling til skifteretten angående udnævnelse af likvidatorer. Skifteretten udnævner en eller flere likvidatorer uden at være bundet af afstemningens resultat.

Stk. 5. På mødet kan der vælges et kreditorudvalg på højst tre medlemmer. Udnævnes flere likvidatorer, er beslutningen om nedsættelse af kreditorudvalg dog kun gyldig, hvis den godkendes af skifteretten.

Stk. 6. Såfremt der af de mødende kreditorer fremsættes ønske derom, kan der træffes bestemmelse om sikkerhedsstillelse for likvidator, jfr. konkurslovens § 70.

§ 105. De i konkursloven kap. 1-5 og §§ 62-63 indeholdte regler finder med de fornødne lempelser anvendelse ved likvidation af insolvente aktieselskaber, dog at afkræftelsessøgsmål skal anlægges inden seks måneder efter likvidationens indtræden.

Stk. 2. Vedtagelse om selskabets likvidation som insolvent sidestilles ved anvendelse af konkurslovens regler med indgivelse af konkursbegæring. Med indgivelse af konkursbegæring sidestilles endvidere vedtagelse om selskabets likvidation som solvent, hvis selskabet inden tre måneder efter denne vedtagelse overgår til likvidation som insolvent. Træder selskabet i likvidation i fortsættelse af konkursbegæring, anses likvidationen som begyndt fra begæringens indgivelse til skifteretten.

Stk. 3. De i boet anmeldte fordringer indføres i en gældbog, hvori tillige skal angives resultatet af fordringernes prøvelse og de foretagne udlodninger.

Stk. 4. En liste over de anmeldte fordringer med likvidators bemærkninger dertil fremlægges til eftersyn i mindst fjorten dage på likvidators eller selskabets kontor, hvorom bekendtgørelse sker i Statstidende. Rejser en kreditor, et medlem af selskabets bestyrelse eller direktion eller selskabets revisor indsigelse mod nogen af de fordringer, der er opført som berettiget til fyldest-

gørelse, indkalder likvidator med fjorten dages varsel ved en bekendtgørelse i Statstidende til møde til prøvelse af de bestridte fordringer. Særskilt indkaldelse sendes til den, hvis fordring bestrides, og til den, der har rejst indsigelse mod fordringen. De mødende får lejlighed til at ytre sig om fordragens rigtighed, hvorefter likvidator træffer sin afgørelse.

§ 106. Er der i henhold til § 104, stk. 5 nedsat et kreditorudvalg, skal likvidatorerne holde dette underrettet om likvidationens forløb og forelægge udvalget spørgsmål af væsentlig betydning til erklæring, forinden afgørelse træffes.

§ 107. Inden tre måneder efter udløbet af selskabets regnskabsår skal likvidatorerne indsende det reviderede årsregnskab til aktieselskabs-registeret.

Stk. 2. Den af generalforsamlingen før likvidationen valgte revisor fortsætter sin virksomhed, medmindre der på et likvidationsmøde med simpelt flertal af de mødende kreditorer vælges ny revisor.

§ 108. Forinden endelig udlodning til kreditorerne kan finde sted, skal likvidationsregnskabet og udkast til den endelige opgørelse fremlægges til eftersyn for aktionærer og kreditorer på likvidators eller selskabets kontor i fjortendage, og bekendtgørelse om fremlæggelsen indrykkes i Statstidende. Tvistigheder angående regnskabet og udlodningen skal indbringes for skifteretten inden fire uger efter udløbet af den foran angivne frist af fjorten dage.

Stk. 2. Efter udløbet af de i stk. 1 nævnte frister og efter, at mulige tvistigheder er afgjort og udlodningen gennemført, forelægges det endelige likvidationsregnskab snarest på en med kortest muligt varsel indkaldt afsluttende generalforsamling til efterretning for aktionærerne.

Stk. 3. Inden otte dage efter generalforsamlingen skal likvidatorerne anmelde, at selskabet er opløst. Som bilag til anmeldelsen skal følge det endelige likvidationsregnskab.

§ 109. Viser det sig under en likvidation, at selskabets midler ikke kan dække omkostningerne, slutes likvidationen straks,

og likvidatorerne skal inden otte dage anmelde, at selskabet er opløst. Med anmeldelsen skal følge bevis for, at betingelserne for likvidationens slutning har været til stede.

§ 110. Tvistigheder angående likvidationen indbringes for skifteretten og behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 59.

Stk. 2. Bortsalg ved auktion af selskabets pantsatte genstande sker efter reglerne om tvangsauktion. Bestemmelserne i retsplejelovens §§ 6 SO og 681 finder tilsvarende anvendelse, således at den i § 680 fastsatte frist for afgivelse af en panthavers erklæring regnes fra den i denne lovs § 104, stk. 2, omhandlede bekendtgørelse i Statstidende.

Stk. 3. Vederlag til likvidatorer og til kreditorudvalg skal godkendes af skifteretten.

Konkursbegæring mod et aktieselskab.

§ 111. Indgives konkursbegæring mod et aktieselskab, og finder skifteretten, jfr. konkurslovens § 48, at betingelserne for konkurs foreligger, skal nedenstående regler iagttages.

Stk. 2. Er selskabet ikke under likvidation, udpeger skifteretten en midlertidig likvidator. Denne indkalder til likvidationsmøde, idet reglerne i § 104, stk. 2 og 3, finder anvendelse. Efter at han har redegjort for selskabets stilling, og de mødende har haft lejlighed til at ytre sig, træffer de mødende kreditorer bestemmelse om, hvorvidt konkursbegæringen skal fastholdes, eller selskabet skal likvideres efter reglerne om likvidation af insolvente aktieselskaber. Likvidation anses for vedtaget, medmindre et flertal af de i afstemningen deltagende bestemt efter vægt stemmer for konkurs. Træffes beslutning om likvidation, finder reglerne i § 104, stk. 4 og 5, anvendelse. Anmeldelse skal ske inden otte dage

Stk. 3. Er selskabet under likvidation, finder reglerne i stk. 2 tilsvarende anvendelse, dog at likvidationsmøde indkaldes af likvidatorerne.

Stk. 4. Bortfalder konkursbegæringen efter stk. 2, afvises ny konkursbegæring, medmindre det over for skifteretten godtgøres, at forskrifterne om likvidationsbehandling væsentligt er tilsidesat.

Stk. 5. Det har sit forblivende ved bestemmelsen i banklovens § 16, stk. 3.

§ 112. På selskabets vegne kan konkursbegæring kun fremsættes af bestyrelsen eller, hvis selskabet er under likvidation, af likvidatorerne. Reglerne i § 111 finder herved tilsvarende anvendelse.

§ 113. Kommer et aktieselskab under konkurs, skal skifteretten gøre anmeldelse om konkursens begyndelse og slutning. Som bilag til anmeldelsen om konkursens slutning skal følge det afsluttende boregnskab.

§ 114. Kommer et likviderende selskab under konkurs, er fordring på vederlag til likvidatorer, kreditorudvalg og revisorer ligestillet med de i konkurslovens § 31, litra b, omhandlede fordringer.

Overdragelse af et aktieselskabs formue og sammensmeltning af aktieselskaber.

§ 115. Beslutning om overdragelse af et aktieselskabs formue som helhed til et andet aktieselskab kan kun træffes af generalforsamlingen med det i vedtægterne til vedtagelse af selskabets opløsning foreskrevne flertal. På generalforsamlingen skal forelægges udkast til overenskomst mellem de to selskaber samt en fælles regnskabsopstilling udvisende samtlige aktiver og passiver i hvert af selskaberne, de reguleringer, som overtagelsen antages at ville medføre, samt udkast til en åbningsstatus for det overtagende selskab efter overtagelsen. Skal vederlaget til aktionærerne i det overtagne selskab helt eller delvis ydes i form af aktier i det overtagende selskab, skal der tillige fremlægges en i overensstemmelse med § 5, stk. 2, optaget vurderingsforretning over virksomheden.

Stk. 2. Beslutningen skal anmeldes inden otte dage. Med anmeldelsen skal følge de i stk. 1 nævnte bilag i original eller af bestyrelsen bekræftet genpart. Den eventuelle vurderingsforretning forsynes med overregistrators påtegning om forevisningen og tilbagesendes selskabet.

Stk. 3. Såfremt det overtagne selskab ikke opløses ved likvidation, skal bestyrelsen for det overtagende selskab ved bekendtgørelse i overensstemmelse med § 90 opfordre det

overtagne selskabs kreditorer til at anmelde deres krav. Sidstnævnte selskabs aktiver skal, medmindre samtlige kreditorer samtykker i, at dette undlades, forvaltes særskilt, indtil de anmeldte kreditorer er fyldestgjort, eller der er stillet dem betryggende sikkerhed. Overregistrator afgør på en af parternes begæring, om en tilbudt sikkerhed må anses for betryggende.

Stk. 4. Såfremt det overtagende selskab, medens det har det overtagne selskabs aktiver under særskilt forvaltning, går konkurs eller træder i likvidation efter reglerne om insolvente aktieselskaber, tjener det overtagne selskabs aktiver til fortrinsvis dækning af dette selskabs kreditorer og af de tidligere aktionærers krav på vederlag ifølge overenskomsten.

Stk. 5. Når betingelserne for ophør af den særskilte forvaltning af det overtagne selskabs aktiver er opfyldt, og aktionærerne i det overtagne selskab er fyldestgjort, skal der inden otte dage indgives anmeldelse om selskabets opløsning. Anmeldelsen skal underskrives af bestyrelserne for såvel det overtagne som det overtagende selskab.

§ 116. Skal aktionærerne i det overtagne selskab helt eller delvis vederlægges med aktier i det overtagende selskab, kommer reglerne i §§ 21-24 ikke til anvendelse på den derved nødvendiggjorte forhøjelse af dettes aktiekapital. Aktionærer, der har stemt imod overdragelsen, kan forlange deres aktier indløst af det overtagende selskab efter reglerne i § 72, stk. 2.

Stk. 2. Har det overtagne selskab før overdragelsen haft en beholdning af aktier i det andet selskab, finder reglen i § 42, stk. 3, tilsvarende anvendelse.

§ 117. Sker overdragelsen til den danske stat eller til en dansk kommune, kan det straks anmeldes, at selskabet er opløst.

§ 118. Sammensmeltning af to eller flere aktieselskaber til et nyt selskab kan ske uden likvidation og uden iagttagelse af de for stiftelse af et aktieselskab fastsatte regler. Beslutningen træffes af hvert selskabs generalforsamling, der skal godkende enslydende udkast til vedtægter og åbningsstatus for det nye selskab.

Stk. 2. Inden otte dage efter, at selska-

berne har vedtaget sammenslutningen og godkendt vedtægter for det nye selskab, afholdes der generalforsamling i dette til valg af bestyrelse og revisor. Ansvarsreglen i § 7 finder anvendelse for medlemmerne af de opløste selskabers bestyrelser.

Stk. 3. I øvrigt finder bestemmelserne i §§ 115 og 116 tilsvarende anvendelse med de af forholdets natur følgende lempelser. De af sammenslutningen følgende anmeldelser skal indgives inden otte dage.

Kapitel 14.

Filialer af udenlandske aktieselskaber.

§ 119. Et udenlandsk aktieselskab, der er lovligt bestående i hjemlandet, kan drive virksomhed her i landet gennem en henværende filial, for så vidt handelsministeren skønner, at der indrømmes danske aktieselskaber tilsvarende ret i vedkommende land.

§ 120. Filialen skal i sit navn på tydelig måde angive selskabets karakter af udenlandsk aktieselskab og dets nationalitet. Er selskabet i likvidation, skal dette angives i betegnelsen.

§ 121. Filialen skal ledes af en eller flere filialbestyrere, uden hvis medvirken filialen ikke kan tegnes. Disse er ansvarlige for, at denne lovs forskrifter overholdes. De i §§ 56 og 131 om direktører givne regler finder tilsvarende anvendelse.

§ 122. Selskabet skal i alle af virksomheden her i landet opstående retsforhold være underkastet dansk ret og danske domstoles afgørelse.

§ 123. Oprettelse af filialer skal anmeldes til aktieselskabs-registeret. Anmeldelsen skal underskrives af filialbestyrerne. Med anmeldelsen skal følge:

- officiel bevidnelse om, at selskabet er lovligt bestående i sit hjemland,
- en af selskabet afgiven erklæring om, at det forpligter sig til i alle af virksomheden her i landet opstående retsforhold at underkaste sig dansk ret og danske domstoles afgørelse,

- fuldmagt for filialbestyrerne, i original eller behørig bekræftet genpart,
- et eksemplar af selskabets vedtægter,
- bevis for, at filialbestyrerne opfylder de i § 121 foreskrevne betingelser.

Stk. 2. På overregistrators begæring skal der indsendes en autoriseret oversættelse af de under litra c og d omhandlede bilag.

Stk. 3. Filialen må ikke begynde virksomheden, forinden registrering er sket.

Stk. 4. Reglerne i 15, stk. 3, om bekræftelse af underskrifter samt i §§ 16, 18, 32 og 85 finder tilsvarende anvendelse. Samtidig med det udenlandske selskabs årsregnskab skal der indsendes en af filialbestyrerne underskrevet årsberetning for filialvirksomheden.

Stk. 5. Blommer selskabet under konkurs, eller træder det i likvidation, skal filialbestyrerne inden otte dage anmelde dette til aktieselskabs-registeret.

§ 124. Filialen slettes af aktieselskabs-registeret:

- når selskabet gør anmeldelse om, at det ønsker filialen slettet,
- på begæring af en fordringshaver, der godtgør, at han ikke af selskabets her i landet værende midler har kunnet opnå fyldestgørelse for sit fra selskabets henværende virksomhed hidrørende krav,
- når der ikke er nogen filialbestyrer, og denne mangel ikke afhjælpes inden en af overregistrator fastsat frist.

Stk. 2. Efter at filialen er slettet af registeret, må selskabet ikke fortsætte sin virksomhed her i landet, medmindre der oprettes og registreres en ny filial. I det i stk. 1, nr. 2, nævnte tilfælde kan ny filial ikke oprettes, før vedkommende fordringshaver er fyldestgjort eller samtykker i oprettelsen.

Kapitel 15.

Registrering m. m.

§ 125. Aktieselskabs-registeret har sæde i København og forestås af en af kongen udnævnt overregistrator.

Stk. 2. Alle anmeldelser til aktieselskabs-registeret skal ske ved benyttelse af de dertil af overregistrator foreskrevne blanketter.

Stk. 3. Angående de stedfundne registreringer skal der straks indrykkes bekendt-

gørelse i Statstidende, ligesom registreringen skal offentliggøres i en registreringstidende, der forsynes med årsregister. Handelsministeren fastsætter de nærmere bestemmelser om registerets førelse, om registrerings-tidendes udgivelse samt om afgifterne for registrering, for gennemsyn og afskrifter af registerfoliet, anmeldelser og regnskaber m. v. og for opbevaring af likviderede selskabers forretningsbøger.

§ 126. Dersom anmeldelsen eller den anmeldte ordning ikke fyldestgør lovens forskrifter eller ikke stemmer med aktieselskabets vedtægter, eller dersom den beslutning, i henhold til hvilken den anmeldte ordning er truffet, ikke er blevet til på den måde, som loven eller vedtægterne foreskriver, skal registrering nægtes.

Stk. 2. Finder overregistrator, at en fejl eller mangel kan afhjælpes ved beslutning på generalforsamling eller bestyrelsesvedtagelse, fastsættes der en frist til forholdets berigtigelse. Sker berigtigelse ikke inden den fastsatte frist, nægtes registrering.

Stk. 3. Om nægtelsen og grundene dertil gives der anmelderen skriftlig underretning. Hvis anmelderen finder nægtelsen ubeføjet, kan han inden fire uger fra nægtelsens dato indbringe spørgsmålet for handelsministeren, som afgør sagen, uden at adgangen til at få spørgsmålet afgjort ved domstolene derved afskæres. Sag til omstødelse af nægtelsen anlægges ved selskabets hjemting, jfr. § 128, inden seks måneder efter den henholdsvis af overregistrator eller af handelsministeren truffene afgørelse.

Stk. 4. Mener nogen — bortset fra tilfælde der omfattes af § 74 — at en stedfunden registrering er ham til skade, hører spørgsmålet om registreringens udslættelse under domstolenes afgørelse. Sag herom skal anlægges mod selskabet senest seks måneder efter registreringens bekendtgørelse i Statstidende. Retten tilstiller overregistrator udskrift af dommen. Om sagens udfald skal der uden betaling optages bemærkning i registeret og ske bekendtgørelse i Statstidende og registrerings-tidende.

§ 127. Det, som overensstemmende med denne lov er blevet registreret og bekendtgjort i Statstidende, skal anses for at være

kommet til tredjemands kundskab, såfremt omstændighederne ikke giver grund til at antage, at han hverken har eller burde have været vidende derom.

Stk. 2. Så længe sådan bekendtgørelse ikke har fundet sted, kan forhold, der skal anmeldes, ikke gøres gældende imod tredjemand, medmindre det bevises, at han har haft kundskab derom.

§ 128. Sag mod et aktieselskab indbringes for retten på det sted, hvor aktieselskabets hovedkontor eller, for udenlandske aktieselskabers vedkommende, den pågældende filials kontor findes. Kontoret kan i sådanne sager med hensyn til forkyndelse og varsel betragtes som bopæl.

Kapitel 16.

Straffe- og erstatningsbestemmelser m. m.

§ 129. Undlader et aktieselskabs bestyrelse, direktion eller likvidatorer i rette tid at efterkomme de pligter, der ifølge denne lov, vedtægterne eller en generalforsamlingsbeslutning påhviler dem i forhold til aktieselskabsregisteret, kan handelsministeren efter indstilling af overregistrator under en daglig eller ugentlig bøde, der kan inddrives ved udpantning, pålægge de pågældende at opfylde deres pligt. Det samme gælder, hvis bestyreren af et udenlandsk aktieselskabs herværende filial undlader i rette tid at efterkomme de ham ifølge denne lov påhvilende pligter i forhold til aktieselskabsregisteret. Spørgsmålet om et pålægs berettigelse kan indbringes for domstolene ved selskabets hjemting.

§ 130. Overtrædelser af denne lov straffes med bøde, for så vidt strengere straf ikke er forskyldt efter den øvrige lovgivning.

§ 131. Bestyrelsesmedlemmer, direktører, revisorer og likvidatorer i et aktieselskab er erstatningspligtige efter almindelige regler for tab, som de ved pligtstridige handlinger eller forsømmelser påfører eller medvirker til at påføre selskabet.

§ 132. Sager, der alene angår overtrædelser af denne lov, eller sager der rejses i medfør af § 131, behandles i København af Sø- og Handelsretten.

Kapitel 17.

Overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

§ 133. De ved lovens ikrafttræden registrerede aktieselskaber, som ikke er under likvidation eller konkursbehandling, skal inden to år efter lovens ikrafttræden bringe deres vedtægter i overensstemmelse med lovens krav, jfr. dog § 138. De behøver dog ikke at bringe deres aktiekapital op på det i § 9 omhandlede mindstebeløb af 30 000 kr.

Stk. 2. Vedtægtsændringer som overregistrator finder nødvendige for at bringe vedtægterne i overensstemmelse med forskrifterne i denne lov, og som ikke på selskabets generalforsamling har opnået det til deres gennemførelse vedtægtsmæssigt fornødne stemmetal, skal anses som gyldigt vedtagne af generalforsamlingen, såfremt der på denne ikke er afgivet så stort et antal stemmer imod ændringerne, som efter vedtægterne udkræves til beslutning om selskabets opløsning.

Stk. 3. Er selskabets vedtægter ikke bragt i overensstemmelse med loven inden den i stk. 1. angivne frist, og foretager selskabet ikke de fornødne ændringer efter krav fra overregistrator, foranlediger overregistrator selskabet opløst, om fornødent efter reglerne i § 93.

§ 134. Aktieselskaber, der ikke er registreret, men anmeldt før lovens ikrafttræden, skal inden registreringen bringe deres vedtægter i overensstemmelse med lovens krav, jfr. dog § 138, men kan uanset bestemmelserne i §§ 9 og 16 registreres med en aktiekapital på 10 000 kr. Indbetalingerne på hver aktie skal udgøre mindst ti pct. og tilsammen mindst 5 000 kr.

§ 135. De i aktieselskabs-registeret optagne selskaber med begrænset ansvar, der som følge af reglerne i § 1, stk. 2 og 3, ikke omfattes af denne lov, slettes efter nærmere af handelsministeren fastsatte regler.

§ 136. Bestemmelserne i § 42, stk. 3, og § 44 om afvikling af de af et aktieselskab erhvervede egne aktier eller aktier i et selskab, der ejer mere end halvdelen af dets aktiekapital, finder ikke anvendelse med

hensyn til aktier, der er erhvervet før denne lovs ikrafttræden.

§ 137. En direktør, der ved lovens ikrafttræden er formand for eller medlem af bestyrelsen, kan uanset bestemmelsen i § 54 bevare disse hverv.

Stk. 2. Bestyrelsesmedlemmer, direktører og revisorer, der ved lovens ikrafttræden ikke opfylder de i § 56, stk. 1, og § 61, stk. 1, fastsatte habilitetsbetingelser, kan bevare deres hverv i de pågældende selskaber.

Stk. 3. Uanset bestemmelserne i § 56 kan de ved lovens ikrafttræden i henhold til § 49, sidste stykke, i lov om aktieselskaber af 15. april 1930 som direktører ansatte enkeltmandsfirmaer, selskaber m. v. fortsætte som direktører i de pågældende selskaber.

Stk. 4. Den i § 60, stk. 2, 1. og 3. punktum, for visse selskaber fastsatte pligt til at vælge en statsautoriseret revisor skal ikke gælde, så længe de ved lovens ikrafttræden valgte revisorer bevarer deres hverv.

Stk. 5. Den i § 15, stk. 2, litra c, foreskrevne anmeldelse af revisorer skal for de ved lovens ikrafttræden valgte revisorer være foretaget senest en måned efter afholdelsen af den første generalforsamling efter lovens ikrafttræden.

§ 138. Bestemmelsen i § 68, stk. 1, 1. punktum, hvorefter enhver aktie skal give stemmeret, finder ikke anvendelse på aktier, der er tegnet inden lovens ikrafttræden, og til hvilke der på dette tidspunkt ikke er knyttet stemmeret.

Stk. 2. Aktier, der er tegnet før lovens ikrafttræden, og hvis stemmeværdi overstiger ti gange stemmeværdien af nogen anden aktie eller aktiebeløb af samme størrelse, bevarer deres stemmeværdi uanset reglen i § 68, stk. 1, 2. punktum.

§ 139. Bestemmelserne i §§ 75-85 om regnskabsaflæggelse, årsberetning og koncernopgørelse kommer første gang til anvendelse for det regnskabsår, der begynder efter den 31. december (1966), reglerne om udarbejdelse af koncernopgørelse dog først for det derefter følgende regnskabsår. For tidligere regnskabsår skal de hidtil gældende regler om regnskabsaflæggelse iagttages.

Stk. 2. Uanset foranstående bestemmelser kan aktieselskaber, for så vidt angår skat-
ternes postering på årsregnskabet, udskyde
anvendelsen af reglerne herom i §§ 77, 78
og 79, men de pågældende selskaber skal
da i det første regnskabsår, der begynder
efter lovens ikrafttræden, og i hvert af de
følgende år af det regnskabsmæssige over-
skud henlægge 20 pct. til en skattekonto.
Når det ved udarbejdelsen af et årsregnskab
viser sig, at den påbudte henlæggelse for det
pågældende regnskabsår vil bringe skatte-
kontoen op på et beløb svarende til de i
regnskabsåret betalte samt de endnu ikke
betalte skatter af indkomsten i tidligere år,
skal skatterne posteres i regnskabet i over-
ensstemmelse med de nye regler. Dette skal
ske senest i det fjerde regnskabsår, på
hvilket denne lovs regler om regnskabs-
aflæggelse i øvrigt finder anvendelse. Skal
disse henlæggelser dække skatter af mere
end ét års indkomst, skal overgangen ske
senest i det ottende regnskabsår, på hvilket
denne lovs regler om regnskabsaflæggelse
finder anvendelse. Ved opgørelsen af det
regnskabsmæssige overskud, som danner
grundlag for fastsættelse af tantieme, jfr.
§ 59, stk. 1, kan der ses bort fra den nævnte
henlæggelse til skattekontoen.

Stk. 3. Indtil et selskab har gennemført
overgangen til at postere skatterne i over-
ensstemmelse med denne lov, skal forskellen
mellem det i § 78, stk. 3, litra e, omhandlede
beløb og det på skattekontoen hensatte
beløb opføres som en fodnote i regnskabet.

Stk. 4. I det regnskabsår, hvori et selskab
overgår til at postere skatterne i overens-
stemmelse med denne lov, kan der ved op-
gørelsen af det regnskabsmæssige overskud,
som danner grundlag for fastsættelse af
tantieme, jfr. § 59, stk. 1, ses bort fra de i det
pågældende regnskabsår betalte eller endnu
ikke betalte skatter af indkomsten i tid-
ligere år.

Stk. 5. De ovennævnte skatter af tidligere
års indkomst skal helt eller delvis kunne dæk-
kes ved overførsel fra selskabets reserver, i
det omfang disse ikke efter loven eller sel-
skabets vedtægter er bundet til andet formål.
På tilsvarende måde skal opskrivningsbeløb
i henhold til § 79, stk. 2, kunne anvendes.

§ 140. Bestemmelserne i § 79, stk. 12,
finder anvendelse på lån og sikkerhed, som
før lovens ikrafttræden er stillet til rådighed
for bestyrelsesmedlemmer eller revisorer i
selskaberne.

§ 141. Bestemmelserne i §§ 86-93 og
§§ 95-110 kommer ikke til anvendelse på
aktieselskaber, i hvilke der ved lovens ikraft-
træden allerede var udnævnt likvidatorer.
Reglerne i §§ 111-114 finder ikke anvendelse
på selskaber, der ved lovens ikrafttræden er
under konkursbehandling. Likvidations- eller
konkursbehandlingen skal i de pågældende
selskaber foretages under iagttagelse af reg-
lerne i §§ 61-72 i lov om aktieselskaber af
15. april 1930.

§ 142. Denne lov træder i kraft den 1.
januar (1966).

Stk. 2. Samtidig ophæves lov nr. 123 af
15. april 1930 om aktieselskaber, således
som denne er ændret ved lov nr. 126 af
15. april 1930, lov nr. 160 af 13. april 1938,
lov nr. 88 af 15. marts 1939, lov nr. 286 af
18. juni 1951, lov nr. 232 af 7. juni 1952,
lov nr. 225 af 22. juni 1962 og lov nr. 41
af 15. februar 1963. Endvidere ophæves lov
nr. 36 af 15. februar 1895.

Stk. 3. Loven gælder ikke for Færøerne
og Grønland, men kan — for Færøernes
vedkommende efter forhandling med det
færøske hjemmestyre — ved kongelig an-
ordning sættes i kraft for disse landsdele
med de afvigelser, som de særlige færøske
og grønlandske forhold tilsiger.

III. Bemærkninger til udkast til lov om aktieselskaber.

Kapitel 1.

Indledende bestemmelser.

§§ 1-2.

Til § 1 (AL§ 1).

Aktieselskabsloven af 1930 afgrænser de selskaber, der falder ind under lovens område på samme måde som loven af 1917. Ved et aktieselskab forstås ifølge § 1, stk. 1, ethvert erhvervsdrivende selskab, i hvilket ingen af deltagerne (aktionærerne) hæfter personlig for selskabets forpligtelser, men hvor samtlige deltagere hæfter alene med en af dem tilvejebragt fællesformue (aktiekapital).

Da loven i modsætning til K.U. II (1910) undlod at optage den i dette hertil føjede bestemmelse, hvorefter det var en betingelse for at anse et selskab som et aktieselskab, at medlemmernes indbyrdes rettighed bestemmes væsentlig på grundlag af deres andel i grundkapitalen (aktiekapitalen), fandt man det påkrævet udtrykkeligt at undtage de typiske andels-selskaber fra lovens område, jfr. lovens § 1, stk. 2, hvorefter loven ikke finder anvendelse på andelsselskaber med begrænset ansvar under forudsætning af, at virksomheden alene er begrænset til medlemmernes kreds, og at udbyttet fordeles til medlemmerne i forhold til deres andel i selskabets omsætning.

Udkastets § 1 er bygget op efter samme retningslinier som AL 1930 § 1. Et erhvervsdrivende selskab, i hvilket ingen af deltagerne (aktionærerne) hæfter personligt for selskabets forpligtelser, men hvor der kun hæftes med fællesformuen (aktiekapitalen m. v.), vil være et aktieselskab og skal derfor principielt optages i aktieselskabsregisteret, medmindre selskabet er et andelsselskab, der omfattes af undtagelsen i stk. 2, eller er et selskab med velgørende eller almennyttigt formål, der falder ind under undtagelsesreglen i stk. 3.

De afvigelser, som udkastet udviser i for-

hold til § 1 i loven af 1930, skyldes dels redaktionelle hensyn, dels ønsket om at bringe formuleringen i overensstemmelse med gældende praksis.

I § 1, stk. 1, har man anset det for rigtigt at undgå lovens udtryk, at »*samtlige deltagere hæfter* med en af dem tilvejebragt formue (aktiekapital)«, der kan give anledning til tvivl angående hæftelsens karakter. I stedet herfor er det præciseret, at hæftelsen er begrænset til den af deltagerne indskudte kapital i forbindelse med selskabets senere opsparede formue.

Endvidere har man udeladt den gældende lovs særlige definition af begrebet erhvervsdrivende, jfr. AL 1930, § 1, stk. 1, 2. pkt.: »Et selskab anses som erhvervsdrivende, når det har til formål under hvilken som helst form at indvinde økonomisk udbytte til fordeling mellem deltagerne«. Om et selskab må betragtes som erhvervsdrivende, vil herefter også i relation til aktieselskabsloven være afhængig af, om selskabet er erhvervsdrivende efter den almindelige opfattelse af dette begreb, d. v. s. om virksomheden er anlagt på at indtjene et overskud, jfr. i overensstemmelse hermed de tilsvarende bestemmelser i konkurrenceloven - § 9 i lov bekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959 - og varemærkeloven nr. 211 af 11. juni 1959, der begge bruger udtrykket »erhvervsdrivende« som betegnelse for en erhvervsmæssigt drevet forretning. Aktielovkommissionen havde i det foreløbige udkast overvejet at blive stående herved, således at også selskaber, hvis overskud anvendes til velgørende eller almennyttige formål, ville blive omfattet af loven, når virksomheden dog udadtil blev drevet som almindelig forretning, medmindre de som andelsselskaber var dækket af undtagelsesbestemmelsen i udkastets stk. 2. Man er imidlertid senere blevet opmærksom på, at man derved under lovens område ville komme til at indtage selskaber, der hidtil har været holdt uden for lovens område, og som ikke er

dækket af undtagelsesbestemmelsen i stk. 2, fordi de ikke kan anses for andelsselskaber efter den dér givne definition: selskaber, som gennem medlemmernes deltagelse i virksomheden som aftagere eller leverandører ... har til formål at virke til fremme af medlemmernes fælles interesser. Da det ikke har været tanken at inddrage disse velgørende selskaber under lovens område, har man i det endelige udkast i § 1, stk. 3, optaget en udtrykkelig bestemmelse om, at et selskab, som i sine vedtægter har sikret, dels at udbyttet - bortset fra normal forrentning af den indskudte kapital - alene anvendes til velgørende eller almennyttige formål, dels at formuen ved selskabets opløsning - efter tilbagebetaling af kapitalen - udelukkende anvendes til velgørende eller almennyttige formål, ikke er underkastet lovens bestemmelser.

Denne undtagelsesbestemmelse er formuleret så vidtgående, at den ikke alene angår de kooperative selskaber, der ikke er andelsselskaber, men også andre selskaber - herunder andelsselskaber - med velgørende eller almennyttigt formål. Kommissionen har derfor i sit endelige udkast sløjft henvisningen i stk. 2 til de tilfælde, hvor et andelsselskabs udbytte alene anvendes til velgørende eller almennyttigt formål, idet disse selskaber allerede i kraft heraf er holdt uden for lovens område ved undtagelsesbestemmelsen i stk. 3.

Ved optagelsen af reglen i stk. 3 er man i realiteten vendt tilbage til den gældende lov, der ikke omfatter selskaber med velgørende eller lignende formål (f. eks. kunstnerisk, oplysende, politisk eller videnskabeligt formål), selv om de driver økonomisk virksomhed i et sådant formåls tjeneste; jfr. *Sindballe-Klerk* s. 131 og *Krenchel* s. 3-4. Udkastet vil dog betyde en forbedring på dette punkt, for så vidt som selve definitionen af begrebet erhvervsdrivende kommer på linie med den i øvrigt almindelige definition af dette begreb, ligesom det præciseres, at et selskab kun kan holdes uden for som ikke-erhvervsdrivende, såfremt dets velgørende eller almennyttige karakter er fastslået i vedtægterne.

Bestemmelsen i *udkastets* § 1, stk. 2, angår ligesom den tilsvarende bestemmelse i AL 1930 de andelsforeninger (forbrugs- og produktionsforeninger m. fl.), som man har

anset det for rettest at holde uden for aktieselskabslovens område, uanset at de i og for sig falder ind under den definition, der i første stykke er givet af, hvad et aktieselskab er, idet de er erhvervsdrivende, og idet medlemmerne ikke hæfter personligt for foreningens forpligtelser. Er der personligt ansvar, følger det allerede af reglen i stk. 1, at foreningen ikke er et aktieselskab.

Undtagelsen i udkastets stk. 2 er i sine hovedlinier overensstemmende med loven af 1930, idet den på visse nærmere angivne betingelser fra lovens område undtager selskaber, som gennem medlemmernes deltagelse i virksomheden som aftagere, leverandører eller på anden lignende måde har til formål at virke til fremme af medlemmernes fælles interesser. De nævnte betingelser er i AL 1930 angivet således, at virksomheden »alene er begrænset til medlemmernes kreds, og udbyttet fordeles til medlemmerne i forhold til deres andel i selskabets omsætning.« Disse betingelser er afsvækket ved tilføjjelsen i sidste punktum i udkastets stk. 2: »Dette gælder, selv om tillige ikke-medlemmer deltager i omsætningen, såfremt disses andel heri er af begrænset omfang, og de ikke har krav på andel i udbyttet og i formuen ved selskabets opløsning og ikke har stemmeret på generalforsamlinger.«

Dette er sket for at bringe loven i overensstemmelse med de forudsætninger, som man udgik fra ved gennemførelsen af AL 1930, jfr. den første aktieselskabslov af 29. september 1917, der indeholder en ganske tilsvarende bestemmelse som loven af 1930. Til trods for lovens klare ord på dette punkt, har forholdet nemlig i praksis været, at andelsselskaber, der også driver virksomhed med ikke-medlemmer, har undladt at gøre anmeldelse til aktieselskabsregisteret, uden at dette har givet anledning til indgriben.

Dette forhold blev fremdraget under rigsdagsforhandlingerne 1928-29 og 1929-30, og Andelsudvalget fremsatte forslag til en ændring af loven, således at andelsselskaber blev undtaget fra denne, når de enten begrænsede virksomheden til medlemmernes kreds eller fordelte udbyttet i forhold til medlemmernes andel i selskabets omsætning, jfr. RT 1929-30, tillæg B. sp. 1639:

»Når man fra Andelsudvalgets side tillader sig at fremsætte denne henstilling, sker det, fordi der er en del andelsforeninger, der i hen-

hold til den nu foreliggende ordlyd af paragraffen formelt vil komme til at falde ind under dennes og dermed lovens bestemmelser, uden at dette formentlig er hensigten. Dette gælder andelsforeninger med begrænset ansvar, hvis virksomhed *ikke* er begrænset til medlemmernes kreds, men som til trods herfor - navnlig under hensyn til udbyttets fordeling, som nævnes i paragraffen - er andelsforeninger. Det er derfor Andelsudvalgets opfattelse, at opfyldelsen af *en af de nævnte betingelser*, enten at virksomheden er begrænset til medlemmernes kreds, eller at udbyttet fordeles til medlemmerne i forhold til deres andel i selskabets omsætning, er tilstrækkeligt grundlag for, at den pågældende forening er at betragte som en andelsforening og derfor ikke bør falde under lovens bestemmelser.«

Andelsudvalgets henstilling resulterede ikke i nogen ændring af loven, men det pågældende folketingsudvalg gav i sin betænkning udtryk for, at udvalget gik ud fra, at den hidtidige praksis med hensyn til afgrænsningen af på den ene side aktieselskaber og på den anden side andelsselskaber bibeholdtes (RT 1929-30, tillæg B. sp. 2561), og dette blev bekræftet af handelsministeren (*Hauge*), jfr. FF 1929-30, sp. 6292.

Angående fortolkningen af den ovenfor citerede bestemmelse i udkastets § 1, stk. 2, i slutningen skal endnu kun bemærkes, at det afgørende ikke er medlemmernes antal i forhold til antallet af udenforstående kunder, men hvorvidt medlemmernes andel i omsætningen er så stor, at ikke-medlemmers andel kan anses for at være »af begrænset omfang« i forhold til selskabets samlede omsætning. Spørgsmålet herom må afgøres af overregistrator og handelsministeriet med rekurs til domstolene. For at fremhæve ikke-medlemmernes særstilling har man yderligere forlangt, at der ikke må gives dem stemmeret på selskabets generalforsamlinger.

Foruden den lige nævnte slutningsbestemmelse i § 1, stk. 2, indeholder denne en udtrykkelig regel om, at der ved afgørelsen af, om et andelsselskab skal anses for et aktieselskab, *bortses fra normal forrentning af den indskudte kapital*, hvilket forbehold går igen i undtagelsesbestemmelsen i stk. 3 om selskaber med velgørende og almennyttigt formål. Denne regel er for så vidt i overensstemmelse med nuværende praksis, hvor

man har tilladt, at der af overskuddet i andelsselskaber og andre kooperative selskaber forlods er anvendt et beløb til en vis lav forrentning af indskudskapitalen, jfr. *Sindballe-Kierk* s. 131-132. Ved udtrykket »normal forrentning« af indskudskapitalen sigtes til almindelig indlånsrente i bank eller sparekasse.

Udkastets gennemførelse kan medføre, at visse virksomheder, der i dag er registreret som aktieselskaber, ikke længere vil være omfattet af loven. I overgangsbestemmelsen i udkastets § 135, er der under hensyn hertil åbnet mulighed for, at disse selskaber formøst kan slettes af aktieselskabsregisteret, uden at der stilles krav om en forudgående opløsning ved likvidation.

Da udkastet som nævnt ikke tilsigter nogen udvidelse af den kreds af selskaber, der i dag omfattes af loven, vil forslaget gennemførelse ikke medføre, at selskaber, der ikke anses for omfattet af den gældende lov, fremtidig skal registreres som aktieselskaber.

Ifølge udkastets § 1, stk. 4, finder loven som hidtil *ikke* anvendelse på sparekasser, ligesom loven ikke medfører nogen forandring i de for visse aktieselskaber ved eller i henhold til lov givne særlige bestemmelser. Der sigtes herved i første række til banker, børsnoterede selskaber og koncessionerede virksomheder. Endvidere vil der som hidtil ved særlig lov for enkelte aktieselskaber kunne *gives* forskrifter, der afviger fra aktieselskabslovens bestemmelser, således som dette f. eks. er sket ved gennemførelse af de banklikvidationer, der har fundet sted i henhold til særlige love. Al forsikringsvirksomhed omfattes nu af lov nr. 147 af 13. maj 1959 om forsikringsvirksomhed, og ifølge denne lovs § 1, stk. 2, finder aktieselskabslovens bestemmelser kun anvendelse på forsikringsaktieselskaber i det omfang, dette er fastsat i loven.

AL 1930 indeholder i § 1, stk. 4, en definition af begrebet *kommandit-aktieselskab*, hvorved forstås et erhvervsdrivende kommanditselskab, i hvilket et aktieselskab med hele sin kapital er kommanditist. Om kommandit-aktieselskaber er der givet nærmere regler i lovens § 80. Kommandit-aktieselskabet har i mange år været en yderst sjældent forekommende selskabsform her i landet. Under hensyn hertil har kommissio-

nen anset det for overflødigt at opretholde de i aktieselskabsloven indeholdte særlige bestemmelser om kommandit-aktieselskaber.

Der vil fortsat være mulighed for at stifte kommandit-aktieselskaber. Det pågældende *aktieselskab* vil fuldt ud være undergivet aktieselskabslovens regler, men for at udelukke enhver tvivl herom har kommissionen i udkastets § 1, stk. 5, optaget en udtrykkelig bestemmelse om, at lovens regler også gælder i tilfælde, hvor et aktieselskab alene stiftes med det formål at være deltager med hele sin kapital i et ansvarligt selskab. I disse tilfælde bør der dog være adgang til for interesserede aktionærer og tredjemand at gøre sig bekendt med den nærmere ordning af forholdet mellem aktieselskabet og det ansvarlige selskab. Man har derfor i udkastets § 15, stk. 5, foreslået, at der med anmeldelsen om registrering af det pågældende aktieselskab skal følge et eksemplar af den herom trufne aftale. Det følger af firmalovens almindelige regler, at det *ansvarlige selskab*, hvori et aktieselskab er deltager, for så vidt det driver handel, håndværk eller industri, skal anmeldes til handelsregisteret på sædvanlig måde.

Man kan i denne sammenhæng også henviser til udkastets § 80, stk. 1, hvorefter der til årsberetningen for et aktieselskab, der er ansvarlig deltager i et interessentskab, skal vedhæftes dets regnskab; dette gælder, hvad enten aktieselskabet, som forudsat i § 1, stk. 5, alene er stiftet med det formål at være deltager i et ansvarligt selskab, eller det senere er indtrådt som fuldt ansvarlig deltager i interessentskabet.

I den kommenterede udgave af AL 1930 s. 6 hævder *Krenchel*, at et selskab, hvor ingen af deltagerne hæfter personligt, altid er et aktieselskab og skal organiseres som sådant, medmindre det fyldestgør fordringerne i lovens § 1, stk. 2, for at anses som et rent andelsselskab.

Udtalelsen er for absolut, for så vidt som det heraf må sluttes, at der efter dansk ret kun er mulighed for at stifte selskaber med begrænset ansvar enten som aktieselskaber eller som rene andelsselskaber.

§ 1 i AL 1930 omtaler - ligesom AL 1917 - to hovedformer for selskaber med begrænset ansvar, aktieselskabet og andels-selskabet, men området er ikke udtømt der-

med. Herom kan henvises til følgende udtalelse af *Carl Torp* i Den danske Selskabsret (1919) s. 172: »Forholdet er ikke det, at kun sådanne selskaber med begrænset ansvar, som loven positivt anerkender, kan stiftes, men parterne har fuld frihed til at stifte sådanne selskaber af den forskelligste art og under de forskelligste former. Der er i så henseende ingen anden grænse end den, som den menneskelige opfindsomhed selv sætter. Derfor kan der heller ikke opstilles aldeles faste kategorier af disse selskaber, idet de enkelte former kan gå over i hinanden eller kombineres på forskellig måde. Navnlig kan også omfanget af medlemmernes hæftelse være begrænset på meget forskellig måde selv ved selskaber, der i øvrigt efter deres økonomiske formål og retlige konstruktion må siges at høre til samme gruppe«. Denne udtalelse må antages også at dække retstilstanden i dag.

Det eneste fælles kendetegn for selskaber med begrænset ansvar er mangelen på personlig hæftelse. Ser man herefter bort fra aktieselskaber og rene andelsselskaber, findes der mellem disse yderpunkter en række andre selskabsformer, der vel har mangelen på personlig hæftelse fælles med disse, men som i øvrigt i deres økonomiske og retlige struktur frembyder væsentlige afvigelser såvel fra aktieselskabet som det rene andels-selskab.

Uden for aktieselskabsloven falder følgende hovedgrupper af selskaber:

Selskaber uden indskudt kapital. Disse selskaber omfattes ikke af definitionen i AL § 1, stk. 1, idet der ikke findes en af deltagerne tilvejebragt kapital. I Norge blev adgangen til at stifte sådanne selskaber udelukket ved aktieselskabsloven af 1957, jfr. nedenfor.

Selskaber med garantikapital. Heller ikke disse selskaber omfattes af AL § 1, stk. 1, der forudsætter en af medlemmerne helt eller delvis indbetalt aktiekapital. Også denne selskabsform blev afskaffet i Norge ved den nye aktielov.

Selskaber med indskudt kapital.

Selskaberne i denne gruppe repræsenterer forskellige selskabsformer. De er ikke andelsselskaber, idet medlemmernes ret til udbytte ikke er bestemt på grundlag af deres andel i selskabets omsætning, og de er hel-

1er ikke anset som aktieselskaber på grund af deres særegne opbygning.

Et omfattende antal selskaber i denne gruppe udgøres af arbejderbevægelsens kooperative virksomheder og kooperative selskaber, der er tilknyttet Det kooperative Fællesforbund. Spørgsmålet om disse virksomheders selskabsretlige placering har i flere tilfælde været forelagt handelsministeriet, og som en mere principiel afgørelse kan nævnes ministeriets skrivelse af 5. maj 1958 vedrørende »Malernes Andelsselskab A. m. b. A.«. Selskabets kapital andrager 5.000 kr. fordelt i andele på 25 kr., og hæftelsen er begrænset til de tegnede andele. Efter henlæggelse til den lovmæssige reservefond udbetales indtil 5 pct. i udbytte, og yderligere overskud henlægges til en ekstra reservefond eller anvendes efter generalforsamlingens bestemmelse. Ved selskabets eventuelle opløsning får medlemmerne kun udbetalt andelenes pålydende beløb. Endelig har selskabets medlemmer kun én stemme på generalforsamlingen, uanset andelsbeløbets størrelse. På dette grundlag udtalte ministeriet, at man under hensyn til den særegne opbygning af selskabet samt til de beskedne beløb, som kunne udbetales i samlet udbytte, fandt det betænkeligt at fastslå, at selskabet var omfattet af aktieselskabslovens bestemmelser.

Til denne gruppe af selskaber med indskudt kapital, som ikke er anset for aktieselskaber, har man også henført forskellige selskaber, der virker som købs-, salgs- eller produktionscentraler for sammenslutninger af teglværker, kalk- og mørtelværker, elværker o. 1.

En del af hele denne gruppe af selskaber vil fremtidig være dækket af den udtrykkelige undtagelsesbestemmelse i udkastets § 1, stk. 3, nemlig hvor udbyttet - bortset fra normal forrentning af den indskudte kapital - anvendes til, hvad der må anses for velgørende eller almennyttige formål.

Selskaber med vekslende kapital eller medlemsantal.

Selskaberne i denne gruppe er eller burde i hvert fald være typiske andelsselskaber, der omfattes af undtagelsesbestemmelsen i AL § 1, stk. 2. I praksis har der imidlertid på grundlag af bestemmelsen i fimalovens § 33 udviklet sig en fri adgang til at an-

melde selskaber med begrænset ansvar, som kun adskiller sig fra aktieselskaber derved, at de pågældende selskaber formelt er stiftet med »vekslende kapital«, jfr. fimalovens § 33, litra c, hvorefter der i relation til fimaloven som selskab med begrænset ansvar forstås ethvert selskab med vekslende medlemsantal dier vekslende kapital.

Selvejende institutioner.

Såfremt selvejende institutioner driver en næringsvirksomhed, der omfattes af fimaloven, er det i praksis antaget, at sådanne institutioner skal anmeldes til handelsregisteret, idet de betragtes som »andre selskaber med begrænset ansvar«. Institutionens oprettelse vil ofte være baseret på testamenterisk bestemmelse, men dette gælder dog ikke altid. I sidste fald kan det være tvivlsomt, om det pågældende foretagende kan anerkendes som et selskab med begrænset ansvar, jfr. byretsdommen af 14. december 1956 mod brdr. Røssel (Juristen 1958 s. 65). Det blev i dommen statueret, at de pågældende ikke kunne opnå fritagelse for den personlige hæftelse for gæld, som måtte påhvile dem som stiftere af »Det selvejende boligselskab, Byggefonden« alene ved anvendelse af betegnelsen »selvejende selskab«.

I tilslutning til ovenstående kan nævnes, at en del foreninger af erhvervsdrivende eller økonomisk karakter er optaget i foreningsregisteret i henhold til lov nr. 100 af 31. marts 1926, jfr. lovens § 1 og bekg. nr. 115 af 14. april 1926, hvorefter foreninger og sammenslutninger med lovligt øjemed kan optages i foreningsregisteret, for så vidt de ikke kan optages i andre af staten oprettede registre. En gennemgang af de i foreningsregisteret optagne foreninger m. v. viser, at der findes adskillige selskaber og foreninger, der dels ikke omfattes af definitionen i AL § 1, stk. 1, og som dels ikke har kunnet optages i handelsregisteret, fordi de ikke driver nogen af fimaloven omfattet virksomhed.

Da den første norske aktielov af 1910 - i denne henseende - har været forbillede for den danske AL 1917, kan det ikke undre, at aktieselskabsbegrebet i den tidligere norske lov ligger nær op ad den danske lovs definition af aktieselskabet, jfr. den

norske lov af 1910 § 1, hvorefter loven finder anvendelse på ethvert selskab med økonomisk formål, hvis kapital er bestemt, og hvis medlemmer alene deltager med et aftalt indskud uden at have personligt ansvar for selskabets forpligtelser. På dette punkt har *den nye norske AL af 1957* imidlertid betydet en systemforandring. Aktieselskabsformen er nu i princippet gjort til den eneste form for selskabsforetagende uden personligt ansvar for deltagerne. Teknisk set er aktieselskabets monopolstilling gennemført på den måde, at den nye lov har slettet kravet om en indskudt kapital som led i definitionen af et aktieselskab, og i overensstemmelse hermed finder loven anvendelse på alle selskaber, hvor ingen af deltagerne er personligt ansvarlige for selskabets forpligtelser. Denne ordning indebærer, at det herefter i almindelighed ikke vil være muligt at stifte uansvarlige selskaber, som ikke falder ind under loven.

Princippet om aktieselskabsformens enerådende stilling er dog ikke gennemført absolut i den norske AL 1957. For det første får loven ikke anvendelse på en række særlige foretagender (f. eks. sparekasser, kreditforeninger, boligspareforeninger, gensidige forsikringsselskaber, Norges Bank samt selskaber, som er undtaget ved lov). Endvidere får loven ifølge § 4 ikke anvendelse på visse selskaber, medmindre stifterne selv ønsker dem betragtet og betegnet som aktieselskaber. Dette gælder bl. a. selskaber, som ikke har økonomisk formål. Endelig indeholder lovens § 3, stk. 2, den betydningsfulde undtagelse, at loven ikke finder anvendelse på selskaber, som har til formål at fremme medlemmernes forbrugsmæssige eller erhvervsmæssige interesser under forudsætning af, at de er stiftet som selskaber med vekslende medlemsantal og vekslende kapital. Ifølge *Marthinussen* s. 17 er udgangspunktet for vurderingen af, om et selskab omfattes af undtagelsesbestemmelsen, om selskabets organisation og virksomhed er opbygget på de traditionelt bestemte kendetegn for kooperative sammenslutninger. Der må i så henseende ske en almindelig vurdering og herunder lægges væsentlig vægt på, at selskabets overskud ikke udbetales til medlemmerne i form af udbytte af kapitalindskud, men at det - i overensstemmelse med de kooperative grundsætninger -

fordeles i forhold til medlemmernes deltagelse i virksomheden gennem køb eller leverancer, medens kapitaludbyttet højst er begrænset til en fast rente.

Definitionen af de selskaber, der omfattes af *den svenske aktielov*, er i overensstemmelse med den danske aktielov, bortset fra at den svenske lov ikke stiller noget krav om, at et aktieselskab skal være erhvervsdrivende eller i øvrigt have økonomisk formål, jfr. svensk AL § 1. Den svenske lovgivning udelukker ikke stiftelse af andre uansvarlige selskaber, men alle andre uansvarlige selskaber end aktieselskaber er - bortset fra »ideelle foreninger« - lovregulerede, idet de skal opfylde betingelserne for at kunne anses som »økonomiske foreninger« i henhold til loven om økonomiske foreninger af 1. juni 1951. Økonomiske foreninger karakteriseres derved, at deltagerne tilsigter at opnå økonomisk udbytte på anden måde end som udbytte af kapitalindskud, og de skal ifølge loven have en kooperativ karakter, jfr. § 1, der kræver, at foreningen har til formål at fremme medlemmernes økonomiske interesser gennem sådan økonomisk virksomhed, i hvilken medlemmerne deltager som aftagere eller leverandører eller med egen arbejdsindsats eller gennem benyttelse af foreningens tjenesteydelser eller på anden lignende måde. Endvidere fastslår loven i § 18, at udbyttet normalt skal fordeles i forhold til eller dog under hensyn til medlemmernes deltagelse i virksomheden, idet udbytte, der beregnes på anden måde, højst må andrage 5 pct. af de betalte indskud. Endelig fremgår det af lovens § 119, at sammenslutninger, der har til formål at fremme medlemmernes økonomiske interesser på anden måde end angivet i lovens § 1, ikke kan få tillagt retsevne som en forening. Skal medlemmerne ikke hæfte personligt, står herefter kun aktieselskabsformen til rådighed.

Den tyske aktielov definerer aktieselskabet som et selskab med en i aktier fordelt grundkapital, hvori ingen af deltagerne hæfter personligt for selskabets forpligtelser. Uansvarlige selskaber med økonomisk formål kan i øvrigt stiftes som G.m.b.H.-selskaber eller som kooperative Genossenschaft. I overensstemmelse hermed er også *den schweiziske lovgivning*.

I *England* omfatter selskabslovgivningen to former for uansvarlige selskaber, companies

limited by shares og companies limited by guarantee. Kooperative foretagender stiftes enten efter reglerne om limited companies eller som industrial and provident societies.

Aktieselskabet betegnes i *den belgiske aktielovgivning* som et selskab, i hvilket deltagerne alene hæfter med et bestemt indskud og i *hollandsk lovgivning* som et selskab med en indskudt kapital fordelt i aktier og uden personligt ansvar for deltagerne.

I overvejelserne om en revision af aktieselskabslovens § 1 har hovedspørgsmålet været, om lovens område i overensstemmelse med den nye norske aktielovgivning bør udvides, således at loven kommer til at omfatte alle former for selskaber med begrænset ansvar, der ikke udtrykkeligt er undtaget fra lovens område.

Den nuværende danske ordning indtager i forhold til fremmed ret en særstilling, for så vidt som lovgivningen udførligt regulerer aktieselskabers retsforhold, men samtidig åbner fri adgang til at etablere selskaber med begrænset ansvar, som ikke er aktieselskaber, og som falder uden for enhver lovregulering. Det må erkendes, at den norske AL 1957 har opnået en principielt rigtige og mere logisk afgrænsning af lovens område. Mod den norske ordning kan imidlertid indvendes, dels at den går bort fra det traditionelt bestemte aktieselskabsbegreb, dels - og mere betydningsfuldt - at den dog ikke har opnået nogen reel løsning af problemet om lovens område, idet den selv undtager en række selskabsformer, på hvilke aktieselskabsformen ikke skønnes anvendelig, ligesom udformningen af undtagelsesreglen for kooperative selskaber vil give anledning til adskillig tvivl i praksis, jfr. herved den i lovens § 3, stk. 2 in fine, indeholdte dispensationsbestemmelse til fordel for selskaber, som ligger på grænsen af lovens område, og som ikke selv ønsker at komme ind under loven. De vanskeligheder, som vil opstå med hensyn til lovens afgrænsning, erkendes da også af det norske justisdepartement, der i Ot. prp. nr. 4 1957 s. 18 bl. a. fremhæver, at mange former for selskaber med begrænset ansvar mere eller mindre har karakter af kooperative foretagender, og på den anden side, at samvirkelag (andelsselskaber) også har fået en vis anvendelse uden for Kooperationen, således at overgangen er flydende.

I øvrigt må det for dansk rets vedkommende anses for tvivlsomt, om det vil være hensigtsmæssigt at inddrage alle uansvarlige selskaber - bortset fra rene andelsselskaber - under aktieloven. Den bestående frihed til at stifte uansvarlige selskaber, der ikke har karakter af aktieselskaber, har været benyttet i meget vid udstrækning og navnlig til oprettelse af små selskaber med lille kapital og få deltagere. Bag oprettelsen af sådanne selskaber kan der ofte ligge praktiske hensyn, der gør det berettiget at overlade til deltagerne selv at bestemme, hvorledes de vil indrette sig. Mange af dem vil have et større eller mindre kooperativt tilsnit, og ofte ønsker stifterne at have adgang til formløs optagelse af nye medlemmer, ligesom en friere adgang til formløs nedsættelse af indskudskapitalen kan spille ind. Da den bestående ordning i det store og hele ikke har givet anledning til misbrug, findes der efter kommissionens mening ikke på nærværende tidspunkt, hvor de samfundsmæssigt langt vigtigere andelsselskaber ikke er lovordnede, for dansk rets vedkommende at være nogen afgørende motivering for at inddrage alle disse forskellige uansvarlige selskaber under aktieselskabsloven.

Enmandsaktieselskaber. Den gældende aktieselskabslov kræver en flerhed af deltagere i et aktieselskab. Det gælder ved stiftelsen, jfr. lovens § 4, hvorefter antallet af stiftere skal være mindst tre, der hver skal tegne mindst én aktie. Det gælder endvidere under selskabets fortsatte eksistens, jfr. lovens § 9, stk. 2, hvorefter antallet af aktionærer ikke må være under tre. Hvis antallet af aktionærer alligevel går ned under tre, skal selskabet elter § 59 opløses, og fortsættes driften desuagtet i mere end tre måneder, hæfter de tilbageværende aktionærer personligt og solidarisk for de forpligtelser, der derefter indgås på selskabets vegne, medmindre andet måtte være aftalt med vedkommende fordringshaver. Kravet om et mindsteantal på tre aktionærer fraviges dog, hvor samtlige aktier i et selskab ejes af den danske stat, en dansk kommune, et dansk aktieselskab eller kommanditaktieselskab, idet staten, kommuner og aktieselskaber i sig selv repræsenterer den personflerhed, der er aktieselskabets forudsætning.

Aktieselskabslovens almindelige krav om

en flerhed af deltagere har sin naturlige baggrund i aktieselskabsformens oprindelige formål: at samle den nødvendige kapital fra en videre kreds til igangsættelse af større erhvervsvirksomheder. Endvidere hævdes undertiden i teorien, at aktieselskabet begrebsmæssigt kræver en flerhed af deltagere for overhovedet at kunne betragtes som et selskab.

I overensstemmelse med denne formelle opfattelse hævdes det således i fransk ret, at antallet af aktionærer midlertidig kan gå ned under det i loven foreskrevne minimumsantal 7, men såfremt alle aktier samles på én hånd, ophører selskabet eo ipso med at eksistere som et aktieselskab, da et selskab forudsætter en flerhed af deltagere.

Efter andre retssystemer medfører en nedgang af deltagerantallet under det foreskrevne minimum vel ikke eo ipso selskabets ophør, men der indtræder efter en vis frist en opløsningspligt. Dette gælder som nævnt i den nuværende danske aktieselskabslov, og det samme er tilfældet efter den finske AL af 1895 og den norske AL af 1957. En tilsidesættelse af opløsningskravet er i dansk og norsk ret forbundet med personligt og solidarisk ansvar for de tilbageværende deltagere.

Flere nyere europæiske lovgivninger indtager det standpunkt, at de vel kræver flere deltagere ved stiftelsen af et aktieselskab, men tillader, at aktierne senere overgår til en enkelt aktionær, uden at dette medfører nogen ændring i selskabets legale status.

Dette gælder således efter *den svenske AL* af 1944, der tillader, at antallet af aktionærer kommer ned under tre, uden at dette medfører nogen opløsningspligt. I erkendelse af, at enmandsselskabet i særlig grad er egnet til misbrug til skade for kreditorerne, indeholder den svenske lov dog visse særregler til beskyttelse af disse i enmandsselskaber, herunder navnlig:

1. En forlængelse af konkurslovens afkræftelsesfrister i forholdet mellem selskabets konkursbo og eneaktionæren eller hans nære pårørende.
2. En skærpelse i forhold til eneaktionæren af konkurslovens regler om krav på forfalden løn samt om tilbagebetaling af udbetalt løn.
3. Et særligt erstatningsansvar for eneaktionæren, der ved udnyttelse af sin indflydelse på bestyrelse, direktion eller likvidator har formået disse til at skaffe ham åbenbare fordele til skade for kreditorer eller anden tredjemand.

Den tyske AL af 1937 anerkender ligeledes det efterfølgende enmandsselskab, og denne anerkendelse er opretholdt i det foreliggende regeringsudkast af 1960 til en ny tysk aktieselskabslov. Samme stilling indtager *den hollandske lovgivning*.

Schweizisk AL opretholder formelt kravet om, at der også efter stiftelsen fortsat skal være mindst tre aktionærer, men reelt er lovens sanktioner uden større betydning. Domstolene kan efter begæring fra en aktionær eller kreditor bestemme, at selskabet skal opløses, såfremt forholdet ikke berigtiges inden en af retten fastsat frist. Der findes ingen bestemmelse om personlig hæftelse.

Den engelske Companies Act af 1948 indtager en mellemstilling. Der kræves herefter mindst 7 - i private companies mindst 2 - deltagere såvel ved stiftelsen som senere. Såfremt deltagerantallet synker under det fastsatte minimum, medfører dette ikke nogen pligt til opløsning af selskabet, men såfremt selskabet fortsætter virksomheden i mere end 6 måneder derefter, bliver deltagerne solidarisk ansvarlige for de forpligtelser, der indgås på selskabets vegne. Eksistensen af et underminimalt aktionærantal er således efter engelsk ret ikke en ubetinget opløsningsgrund, men efter *Companies Act* sect. 222, jfr. sect. 224, kan et sådant selskab dog opløses af domstolene efter begæring bl. a. fra en aktionær.

Under hensyn til, at adskillige aktieselskaber også her i landet i realiteten er enmandsselskaber, har kommissionen indgående overvejet spørgsmålet om, hvorvidt man — ligesom i Sverige og Tyskland — burde legalisere enmandsaktieselskaber, således at aktieselskaber, der lovligt er stiftet med en flerhed af aktionærer, senere kan bestå med en enkelt person som ejer af hele aktiekapitalen. Efter forholdets natur er der i og for sig intet til hinder for, at et aktieselskab kan vedblive at bestå med et underminimalt antal aktionærer. For tredjemand, der kontraherer med selskabet, er det afgørende for hans kreditgivning aktiekapitalens størrelse og selskabets øvrige formue. Derimod er det for ham uden egentlig interesse, hvor mange aktionærer der er i selskabet. I øvrigt kan det meget vel tænkes, at aktionærerne selv kan være i uvidenhed om, at deres antal er blevet underminimalt. Endelig indrømmes det overalt, at kravet om et vist minimum af deltagere er opfyldt, selv om alle de øvrige aktionærer er stråmænd eller på anden måde afhængige af hovedaktionæren.

Når de fleste lovgivninger, deriblandt også lovgivninger af nyere dato, fortsat opretholder kravet om et vist antal aktionærer ikke blot ved stiftelsen, men også senere, er dette vel en indrømmelse til den begrebsmæssige forudsætning om flertalsejet, ligesom det anses for selvmodsigende at tillade benyttelsen af aktieselskabsformen ved udøvelse af enkeltmandsforetagender. Bortset fra disse teoretiske betragtninger vil en legal anerkendelse af enmandsselskabet medføre problemer af mere praktisk karakter. I et enmandsselskab er der større fare for, at der disponeres til skade for kreditorerne. Aktionæren vil altid være i stand til at overføre aktiver fra selskabet til sig selv eller til andre foretagender, som han er interesseret i. Han vil kunne afslutte ufordelagtige kontrakter til skade for selskabet, udbetale sig selv uforholdsmæssigt store tantiemebeløb o. s. v.

Når den svenske AL 1944 har anerkendt det efterfølgende enmandsaktieselskab, er dette navnlig begrundet med, at man herved undgår stråmandsuvæsen. Der er ikke tvivl om, at der også her i landet findes mange især mindre selskaber, hvor det kun er pro forma, at der er tre aktionærer. Aktielovkommissionen er dog - ligesom forslagsstillerne til den nye norske aktielov - meget tilbage for at følge det svenske eksempel og derved gøre det lettere for en enkelt person at unddrage sig det personlige ansvar ved at udskille en del af sin formue til et begrænset forretningsformål til skade for sine almindelige kreditorer. Af de samme grunde fastholdes kravet om en flerhed af aktionærer også i den engelske kommissionsbetænkning af 1962.

I overensstemmelse hermed stilles der derfor i kommissionens udkast § 10 fortsat krav om, at der i et aktieselskab skal være mindst tre aktionærer, idet aktionærantallet dog kan være mindre end tre, når samtlige aktier ejes af den danske stat, danske kommuner og danske aktieselskaber, og denne undtagelsesbestemmelse er endvidere udvidet til at gælde selskaber, hvori aktierne ejes af stiftelser eller selvejende institutioner, der er undergivet offentligt tilsyn. Endvidere åbner udkastet mulighed for, at der ved kongelig anordning kan træffes bestemmelse om, at også udenlandske selskaber m. v. kan være enektionærer i herværende selskaber.

En nedgang af aktionærantallet under tre er som nævnt efter den gældende lov en ubetinget opløsningsgrund. I overensstemmelse med den engelske tankegang har kommissionen fundet, at ved siden af forskriften om personligt og solidarisk ansvar i selskaber med underminimalt aktionærantal, der er fastholdt i udkastets § 87, har den tvungne opløsning mindre praktisk interesse. Kommissionen har derfor i udkastet slettet denne opløsningspligt og i stedet givet den enkelte aktionær adgang til at forlange selskabet opløst, såfremt antallet af aktionærer går ned under tre.

Små aktieselskaber. Den gældende aktieselskabslov omfatter alle aktieselskaber uden hensyn til deres størrelse. Da aktieselskabsformen i stigende grad anvendes som ramme om små og middelstore virksomheder, kan det spørgsmål rejses, om lovens regler, der i princippet må være baseret på forholdene i større virksomheder, ikke kommer til at virke unødigt komplicerede for de mindre aktieselskaber.

Overvejelser af denne art har i andre lande medført, at man har gennemført en særlig lovgivning for de mindre aktieselskaber med det formål at lempe kravene navnlig med hensyn til selskabernes stiftelse, deres daglige ledelse samt med hensyn til udarbejdelse og offentliggørelse af regnskaberne.

En sådan ordning indførtes i Tyskland allerede i slutningen af det 19. århundrede ved lovgivningen om Gesellschaften mit beschränkter Haftung, og en tilsvarende ordning er efterhånden indført i flere andre lande, således i Østrig, Frankrig, Schweiz og Italien.

Efter den tyske lov af 20. april 1892 om G. m. b. H.-selskaber er de væsentligste lempelser i forhold til det egentlige aktieselskab følgende:

Minimumsantallet af stiftere er 2 mod 5 i et almindeligt aktieselskab.

Minimumskapitalen er 20.000 DM (§ 5) mod normalt 100.000 DM i et egentligt aktieselskab (AL 1937 § 7).

Til at lede selskabet kræves en eller flere direktører (Geschäftsführer), medens valg af bestyrelse ikke er påbudt.

Endelig er regnskabsreglerne simplere såvel i henseende til specifikation som til vurdering

af de enkelte aktiver, og regnskaberne skal ikke indsendes til noget register eller offentliggøres.

Til gengæld for disse lempelser er der i G.m.b.H.-selskaber pålagt deltagerne visse pligter, der går ud over en aktionærs normale forpligtelser. Deltagerne er således subsidiært solidarisk ansvarlige med hensyn til indbetaling af aktiekapitalen. Endvidere er en overdragelse af aktierne i et G.m.b.H.-selskab besværligere, for så vidt som overdragelsen for at være gyldig skal bekræftes af en dommer eller en notar.

G.m.b.H.-selskabet fik hurtigt en stor udbredelse i Tyskland, navnlig for mindre selskaber med få deltagere. Antallet af sådanne selskaber androg i 1954 ca. 29.000 med en samlet aktiekapital på ca. 6,8 milliarder DM. Den samlede aktiekapital i de egentlige aktieselskaber androg til sammenligning over 20 milliarder DM.

En ordning, der har en vis lighed med den omhandlede, er i *England* gennemført ved adgangen til at stifte »private companies«. De almindelige forskrifter i Companies Act finder også anvendelse på private companies, men i selve loven er indføjet en række særbestemmelser for disse selskaber, særlig for de såkaldte »exempt private companies«, der oprindelig tog sigte på »familieforetagender«, men som har fundet anvendelse langt herudover.

For at kunne anses som private company kræves ifølge Companies Act, sect. 28, at selskabets aktier ikke er frit omsættelige, at aktionærernes antal ikke overstiger 50, og at selskabet ikke tegner aktier ved henvendelse til offentligheden. De for private companies gældende særregler går bl. a. ud på, at aktionærernes antal kun behøver at være 2 mod normalt 7, og at bestyrelsen kun behøver at bestå af 1 person.

For exempt private companies gælder yderligere, at regnskaberne ikke skal indsendes til noget register eller offentliggøres, at der ikke i disse selskaber stilles særlige krav til revisorernes kvalifikationer, og at lån til medlemmer af bestyrelsen ikke er forbudt.

Også den engelske ordning har vundet betydelig udbredelse. Medens det tyske G.m.b.H.-selskab især er benyttet som selskabsform for mindre virksomheder, er det engelske private company også i betydeligt omfang benyttet som selskabsform for større foretagender, herunder til etablering af koncerndatterselskaber. Af det totale antal aktieselskaber ved udgangen af 1961 på 403.000 var kun ca. 16.000 »public companies«, medens resten var »private companies«. Den engelske kommissionsbetænkning af juni 1962 (Jenkins rapporten)

§§ 63 og 67 foreslår at ophæve de gældende særregler for private companies, men modificerer samtidig nogle af de krav, der hidtil har været stillet til public companies, og som private companies har været fritaget for; af særlig betydning i denne sammenhæng er forslaget § 352, hvorefter man i selskaber, hvis aktier ikke noteres eller tilbydes offentligheden, kan undlade visse af de regnskabsoplysninger, der ellers skal afgives til det offentlige register, bl. a. angående omsætningens størrelse og bestyrelsens aflønning.

Spørgsmålet om indførelse af særregler for mindre aktieselskaber har været fremme i forbindelse med de seneste revisioner af aktieselskabslovgivningen i Sverige og Norge. For *Sveriges* vedkommende blev det ved udarbejdelsen af forslaget til loven af 1944 overvejet at indføre en selskabsform i lighed med det tyske G. m. b. H.-selskab. Inden for den svenske lovkommission nærede man dog alvorlige betænkeligheder ved at indføre en tilsvarende selskabsform. Erfaringerne i Tyskland og andre lande viste, at de omhandlede selskabsdannelser var forbundet med særlig stor risiko for selskabskreditorerne. Denne risiko har på grund af den ringere kontrol og publicitet været særlig fremtrædende, hvor det pågældende selskab er benyttet som ramme om et enmandsselskab, hvilket i stor udstrækning har været tilfældet. Efter svensk opfattelse må en begrænsning af hæftelsen til den indskudte selskabskapital være forbundet med de for kapitalens bevarelse nødvendige forskrifter med hensyn til regnskabsaflæggelse m. v. De mindre foretagender, der ikke vil underkaste sig disse forskrifter, bør henvises til at benytte selskabsformer med personligt ansvar for deltagerne.

Spørgsmålet var ligeledes genstand for overvejelse i *Norge* under forarbejderne til den nye aktieselskabslov af 1957, men også her fandt man, at der ikke var noget reelt behov for at indføre en særlig selskabstype for mindre selskaber. Det erkendes vel, at en almindelig aktieselskabslov fortrinsvis tager sigte på selskaber med en betydelig kapital og et større antal aktionærer. Dette hænger naturligt sammen med, at der i sådanne selskaber er behov for flere regulerende forskrifter. En aktieselskabslov omfattende alle aktieselskaber må nødvendigvis i stort omfang indeholde bestemmelser, der er af ringe betydning i en række selskaber,

men dette er i og for sig ikke nogen mangel eller svaghed, forudsat at loven ikke tvinger selskaber til at overholde regler, som ikke passer for dem. Efter norsk opfattelse er det snarere et spørgsmål om at give loven den nødvendige elasticitet.

Efter aktielovkommissionens opfattelse er der ikke - ej heller når hensyn tages til de foreslåede skærpede regler med hensyn til regnskabsaflæggelse m. v. - noget aktuelt behov for i dansk ret at indføre en ordning, hvorefter der for mindre aktieselskaber gennemføres væsentlig enklere regler om selskabets stiftelse og organisation m. v.

Den gældende aktieselskabslov - og det gælder også det af kommissionen udarbejdede udkast - er udformet med en passende elasticitet, således at der i det store og hele ikke påtvinges mindre selskaber regler, som ikke passer for dem. I denne forbindelse må endvidere fremhæves, at lovens og udkastets regler på en række punkter kun finder anvendelse på selskaber af en vis størrelse. Direktion kræves således efter AL 1930 kun i selskaber med en aktiekapital på over 100.000 kr. Udkastets § 52 har sat grænsen ved 300.000 kr.; det samme gælder ifølge § 60, stk. 2 om pligten til at vælge en statsautoriseret revisor og om forbudet i § 54 mod, at flertallet af bestyrelsens medlemmer er direktører i selskabet.

Hertil kommer, at selskaber med en lille kapital og få deltagere, der ikke vil underkaste sig lovens almindelige forpligtelser med hensyn til stiftelse, organisation og regnskabsaflæggelse m. v., efter dansk ret ikke er henvist til som eneste alternativ at benytte en selskabsform, der er forbundet med personligt ansvar for deltagerne, men at der, som foran nævnt, såvel efter gældende som fremtidig lovgivning er adgang til at etablere selskaber med begrænset hæftelse, der ikke omfattes af aktieselskabsloven. Selskaber af denne art har netop i meget vid udstrækning været benyttet til oprettelse af mindre foretagender med en lille kapital og få deltagere.

På grundlag af disse overvejelser og i betragtning af de betænkeligheder, som de i flere lande indførte særregler for mindre selskaber har givet anledning til, har kommissionen afstået fra at stille forslag om at indføre en særlig selskabslovgivning for de mindre aktieselskaber.

Til § 2 (AL § 2).

Ifølge udkastets § 2, stk. 1, er aktieselskaber pligtige og eneberettigede til at benytte ordet »aktieselskab« eller deraf dannede forkortelser i deres navn. Ifølge AL 1930 gælder dette også aktieselskaber, der ikke omfattes af loven, f. eks. velgørende selskaber der er organiseret som aktieselskaber. Benyttelsen af aktieselskabsbetegnelsen bør imidlertid efter kommissionens opfattelse være ensbetydende med, at det pågældende selskab er organiseret i overensstemmelse med aktieselskabslovens forskrifter og optaget i aktieselskabsregisteret, og det foreslås derfor, at adgangen til at benytte betegnelsen aktieselskab eller deraf dannede forkortelser forbeholdes disse selskaber. De i udkastets § 1, stk. 3, omhandlede velgørende selskaber kan ikke optages i aktieselskabsregisteret og er derfor heller ikke berettiget til at betegne sig som aktieselskaber. Et selskab af denne art, der ved lovens ikrafttræden er optaget i registeret, må bibeholde betegnelsen »aktieselskab«, indtil det slettes efter de af handelsministeren i medfør af § 135 fastsatte regler, hvorved der vil blive indrømmet selskabet en rimelig overgangstid.

Efter udkastets § 2, stk. 1, 2. pkt., kan der dog som hidtil gives tilladelse til, at aktieselskaber, hvis kapitalgrundlag er af særegen karakter, i stedet for ordet »aktieselskab« benytter en anden betegnelse, der angiver selskabets karakter af et selskab med begrænset ansvar, jfr. handelsministeriets bekendtgørelse nr. 301 af 14. november 1930, hvorefter sådanne selskaber kan benytte en af følgende betegnelser: Selskab med begrænset ansvar, andelsselskab med begrænset ansvar eller limiteret. Bestemmelsen må i øvrigt forstås i overensstemmelse med hidtidig praksis, således at hovedvægten må lægges på det kapitalmæssigt særegne, men at der dog også vil kunne tages hensyn til eventuelle særlige regler om udbyttefordeling.

Bestemmelserne i udkastets § 2, stk. 2 og 3, om aktieselskabsnavne svarer i det væsentlige til reglerne i AL 1930 § 2. Beskyttelsen mod benyttelse af tredjemands navn, firma m. v. er nærmere præciseret og udvidet på linie med beskyttelsesreglerne i konkurrenceloven og varemærkeloven. Tredje-

mand beskyttes herefter ikke blot mod den direkte anvendelse af hans slægtsnavn, firma, særegent navn på fast ejendom, varemærke, forretningskendetegn og lignende - herunder telegramadresser - men også mod, at et aktieselskab i sit navn optager noget, der kan forveksles med hans navn, firma o. s. v. Selv om konkurrenceloven og firmaloven for tiden er under revision, har aktielovkommissionen ment, at man med formuleringen af udkastet burde søge dette bragt på linie med de gældende regler i konkurrenceloven.

Som en ny almindelig regel fastslår udkastet i øvrigt, at et aktieselskabs navn ikke må være egnet til at vildlede, jfr. varemærkelovens § 14.

Udkastets § 2, stk. 4, lovfæster den efter praksis bestående adgang til at få registreret binavne. Dette er sket, fordi det må erkendes, at der kan være berettigede interesser bag et selskabs ønske om at kunne drive sin virksomhed under mere end ét navn. I mangel af positive lovregler har denne adgang imidlertid taget et omfang, som fra alle sider erkendes at være uheldigt. Navnlig gælder dette den udstrakte brug af binavne som defensiv foranstaltning over for konkurrerende firmaer, idet disse misbrug af binavnet vanskeliggør det for andre selskaber at finde et passende navn. Kommissionen foreslår derfor, at et binavn fremtidig som hovedregel kun kan forlanges registreret som navn på en bestående virksomhed, som overtages, eller som en oversættelse eller forkortelse af hovednavnet. I øvrigt kan binavne kun antages, når der godtgøres en anden væsentlig interesse deri, f. eks. i tilfælde, hvor det pågældende selskab helt eller delvis går over til at drive anden virksomhed og i forbindelse dermed ændrer hovednavnet. I dette tilfælde bør det pågældende selskab kunne anvende det tidligere hovednavn som binavn. Der har i øvrigt været enighed om, at kravet om »anden væsentlig interesse« ikke bør fortolkes for snævert. Endelig lovfæster udkastet det hidtil i praksis stillede krav om, at selskabets hovednavn skal tilføjes binavnet i parentes. Bankernes adgang til at få registreret et særligt - ofte lokalt præget - navn i forbindelse med oprettelse af filialer, berøres ikke af reglen i stk. 4, idet der her er tale om et filialnavn.

Udkastets § 2, stk. 5, lovfæster ligeledes gældende praksis, hvorefter filialer i deres navn skal angive deres karakter af filialer, jfr. herved banklovens § 2, stk. 1.

Kapitel 2.

Aktieselskabers stiftelse.

§§ 3-18.

1. Almindelige bemærkninger.

Kommissionen har i det hele kunnet tilslutte sig de hovedsynspunkter, som har fundet udtryk i den gældende lovs stiftelsesafsnit. Den blanding af normativ- og publicitetsforskrifter, som her er givet til beskyttelse for selskabets aktietegnere og medkontrahenter sætter sig ikke som mål at løse den umulige opgave: at forhindre enhver stiftelse af aktieselskaber på bedragerisk eller uhæderligt grundlag eller at beskytte forretningsmæssigt ukyndige eller ufornuftige personer imod tab ved investering i aktieselskaber. Med stiftelsesreglerne i AL 1930 har man alene sat sig det mål så vidt gørligt at sikre aktietegnere og medkontrahenter adgang til oplysning om alle sådanne forhold, som erfaringsmæssigt kan være af betydning for en fornuftig forretningsmæssig bedømmelse af selskabets stiftelsesgrundlag og fremtidsudsigter og dermed for de pågældendes beslutning om at ville investere i eller kontrahere med selskabet.

Efter kommissionens opfattelse er der heller ikke i dag mulighed for nogen videregående målsætning, og for så vidt adskiller det foreliggende udkast sig derfor ikke fra AL 1930. Derimod har man anset det for påkrævet at foreslå den gældende lovs beskyttelsesregler skærpet i flere retninger under hensyn til de vidtrækkende konsekvenser, som et økonomisk sammenbrud af aktieselskaber erfaringsmæssigt har under nutidens mere komplicerede samfundsforhold.

Aktieselskabets voksende betydning som en hensigtsmæssig og i praksis stærkt benyttet organisationsform for både store og små erhvervsvirksomheder har medført, at aktieselskabet ikke længere kan betragtes udelukkende som et instrument til indtjening af privatøkonomisk gevinst. Aktiesel-

skabet må tillige anses som et vigtigt led i næringslivet og samfundshusholdningen. Det er ikke alene selskabets aktietegnere og medkontrahenter, der har en beskyttelsesværdig interesse i, at aktieselskaber stiftes og drives på økonomisk sund basis. Det samme gælder de store grupper af samfundsborgere, der er ansat som arbejdere og funktionærer i vore ca. 14.800 aktieselskaber; deres og deres familiers velfærd er afhængig af virksomhedens trivsel i lige så høj grad som de kredse af personer, der har investeret kapital i selskaberne. Hertil kommer samfundets direkte interesse i, at de store selskaber, der har en afgørende indflydelse på den for samfundets trivsel nødvendige produktion og forsyning, har en forsvarlig basis.

a) Skærpende bestemmelser.

Foruden en del mere *redaktionelle* ændringer indeholder udkastet derfor også *realitetsændringer* i forhold til den gældende AL; navnlig kan anføres følgende forslag, der alle tilsigter at skærpe de forskrifter, som skulle sikre aktiekapitalens effektive indbetaling og stiftelsesgrundlagets forsvarlighed.

Under hensyn til de i årene siden 1930 indhøstede erfaringer har man fundet det påkrævet at foreslå genindført visse *vandelsbetingelser* for stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører og revisorer, jfr. udkastets § 4, stk. 2, § 56, stk. 1, og § 61, stk. 1.

Endvidere har man i § 9 stillet forslag om forhøjelse af *aktiekapitalens* mindstebeløb og i § 16 om forhøjelse af mindstebeløbet for indbetalinger på aktiekapitalen, således at aktieselskaber fremtidig ikke kan stiftes med en mindre aktiekapital end 30.000 kr. fuldt indbetalt ved anmeldelsen.

Hvor aktieselskabet i forbindelse med stiftelsen skal overtage bestående virksomhed eller bestemte formueværdier, skal der efter udkastets § 5, stk. 2, optages en egentlig *vurderingsforretning* vedrørende det overtagne, og er det en bestående virksomhed, der overtages, skal der - udover de i AL § 5 e omhandlede oplysninger - i stiftelsesoverenskomsten gives oplysning om virksomhedens regnskabsresultater i nærmere angivet omfang.

Endelig vil udkastets § 15, stk. 7, give *overregistrator* hjemmel til at afkræve an-

melderne alle »de oplysninger, som er nødvendige for, at der kan tages stilling til, om loven og selskabets vedtægter er overholdt«. Da vurderingsforretningen i henhold til § 15, stk. 4 og 6, skal indsendes til forevisning for overregistrator, fastslår man herved overregistrator's ret og pligt til at skønne over bl. a., om de i stiftelsesoverenskomsten givne oplysninger på alle væsentlige punkter er fyldestgørende og stemmende med vurderingsforretningen.

b) Forenkling af fremgangsmåden.

Sideløbende med disse realitetsændringer i skærpende retning har man i udkastet søgt at *forenkle* og rationalisere forskrifterne om *den formelle fremgangsmåde* ved stiftelsen på grundlag af indhentede oplysninger om den fremgangsmåde, som nu almindeligt benyttes, når advokater bistår ved selskabsstiftelsen, hvilket er det sædvanlige.

Denne praksis går ud på, at advokaten udarbejder samtlige dokumenter i forbindelse med stiftelsen samtidig, at stiftelsen herefter finder sted som en samlet akt på den konstituerende generalforsamling, uden at der forud afholdes noget særskilt stiftermøde, og at aktiekapitalen tilvejebringes på den konstituerende generalforsamling på grundlag af forhåndsftaler mellem stifterne og de eventuelle aktietegnere uden for stifternes kreds.

Forenklingsforslaget går herefter ud på:

- 1) at reducere det lovpligtige indhold af stiftelsesoverenskomsten, således at dette dokument ikke - som efter AL 1930 - skal indeholde bestemmelser om en række forhold, hvorom vedtægterne også skal indeholde bestemmelser,
- 2) at formindske arbejdet med udfyldelsen af anmeldelsesblanketten ved i videst muligt omfang at lade en simpel henvisning til vedtægterne træde i stedet for den i AL foreskrevne gengivelse af de pågældende vedtægtsbestemmelser,
- 3) at opgive den gældende lovs forskrift om, at der for aktieselskaber med hjemsted uden for hovedstadsområdet skal indsendes anmeldelse med bilag i to ligelydende eksemplarer,
- 4) Endelig er det et led i forenklingsbestræbelserne, at aktieselskabs-registeret konsekvent skal registrere bestemmelser om aktiers særlige rettigheder, indløse-

lighed og omsættelighed ved en simpel henvisning til de pågældende vedtægtsbestemmelser, - en registreringsmåde, som man allerede nu praktiserer i tilfælde af særlig art.

Ad 1.

Til stiftelse af et aktieselskab kræves ifølge *AL 1930*, § 3:

- a. oprettelse af en skriftlig overenskomst om selskabets stiftelse (stiftelsesoverenskomst);
- b. affattelse af udkast til selskabets vedtægter;
- c. tilvejebringelse af aktiekapitalen;
- d. afholdelse af konstituerende generalforsamling til fastsættelse af vedtægter samt valg af bestyrelse og revisorer;
- e. selskabets optagelse i aktieselskabsregisteret.

En sådan skematisk oversigt over *fremgangsmåden* ved aktieselskabsstiftelse er bibeholdt i *udkastets* § 3 som en nyttig vejledning ved lovens anvendelse. Foruden ved visse redaktionelle ændringer adskiller udkastet sig dog fra den gældende *AL* derved, at lovens litra b om vedtægtsudkastet er udeladt. Dette må ses i forbindelse med, at stifternes udkast til vedtægter ifølge *udkastets* § 5, stk. 1, fremtidig skal udgøre en integrerende del af stiftelsesoverenskomsten, - enten indarbejdet som et særligt afsnit i stiftelsesoverenskomstens tekst eller vedhæftet stiftelsesoverenskomsten som en bestanddel af denne.

Ved således at inkorporere vedtægterne i stiftelsesoverenskomsten er der blevet mulighed for at reducere kravene til indholdet af selve stiftelsesoverenskomsten, idet man nu i udkastet kan opgive den gældende lovs krav om, at ikke blot vedtægterne, men også stiftelsesoverenskomsten skal indeholde oplysning om:

selskabets navn, hjemsted (hovedkontor) og formål (§ 5 a og § 8 a), aktiekapitalens størrelse (§ 5 b og § 8 b), de for indbetalingen gældende bestemmelser (§ 5 h og § 8 c), hvorvidt nogle aktier skal have særlige rettigheder og da hvilke (§ 5 i og § 8 d), hvorvidt aktionærene skal være forpligtede til at lade deres aktier indløse helt

eller delvis og da efter hvilke regler (§ 5 j og § 8 e),

hvorvidt der skal gælde indskrænkninger i aktiernes omsættelighed og da hvilke (§ 5 k og § 8 /),

hvorvidt aktierne skal lyde på navn eller kan lyde på ihændeoveren (§ 5 / og § 8 g),

de regler, der skal gælde om aktionærernes stemmeret (§ 5 o og § 8 k).

Medens vedtægterne ifølge udkastets § 8 fortsat skal indeholde bestemmelser om alle disse forhold såvel som sådanne andre bestemmelser, der er nødvendige for at gøre dette dokument egnet som det selskabsretlige grundlag for aktieselskabets *fremtidige* tilværelse, har man ved udkastets § 5, stk. 1, begrænset kravene til stiftelsesoverenskomstens indhold til sådanne oplysninger, som først og fremmest har interesse i tiden *indtil selskabets registrering*. Ved at gøre vedtægterne til en integrerende del af stiftelsesoverenskomsten har man samtidig opnået, at stiftelsesoverenskomsten ifølge udkastets § 11 - i højere grad end efter *AL* § 10 - er egnet til at tjene som tegningsliste for eventuelle aktietegnere uden for stifternes kreds.

Udkastets rationalisering af dokumentationens indhold fører konsekvent til bortfald af den i *AL 1930* anvendte sondring mellem stiftelsesoverenskomster for selskaber, hvor stifterne tegner hele aktiekapitalen (*simultanstiftelse*), og sådanne, hvor en del af aktiekapitalen udbydes til tegning af andre (*successivstiftelse*). Denne sondring, hvorefter stiftelsesoverenskomsten i tilfælde af simultanstiftelse kun behøver at indeholde de i *AL* § 5, litra a-e, foreskrevne retssammenhængende oplysninger, medens stiftelsesoverenskomsten ved successivstiftelse yderligere skal indeholde oplysning om de i § 5, litra f-o, omhandlede forhold, har imidlertid i praksis vist sig uden værdi, jfr. bemærkningerne til § 5 i aktielovudkastet af 1941 s. 58. I Sverige er sondringen mellem simultanstiftelse og successivstiftelse blevet opgivet allerede ved *AL* af 1910, - ifølge komitebetænkningen 1908 s. 8-9 ud fra følgende betragtninger:

»Denna olikhet motiverades därmed, att man i fråga om simultanbildningen måste utgå därifrån, att de som bilda bolaget, stiftarna, äro kompetenta att själva bedöma det tilltränkta

bolagets soliditet. Denna uppfattning torde dock vara mindre riktig. Förhållandet kan vara det, att personer, som vilja få till stånd ett aktiebolag, genom utsända cirkulär, genom agenter eller på annat sätt förmå andra personer att gemensamt med inbjudarna stifta ett aktiebolag ock övertaga alla aktier; de, som härvid jämte initiativtagarna stifta bolaget, behöva ingalunda vara i besittning av en mera ingående eller tillförlitlig kännedom om det tilltänkta bolagets soliditet än aktietecknare vid successivbildning. Vidare måste hänsyn tagas till det ingalunda sällsynta fall, att stiftarna övertaga alla aktierna men omedelbart eller snart därefter utbjuda ett större eller mindre parti av desamma till almänheten Utvecklingen i vårt land i fråga om bolagsbildande torde tendera därhän, att angivna förfaringssätt blir alltmer vanligt. Av vad nu anförts torde framgå, att man icke kan vinna syftet att bereda skydd för allmänheten, därest man med bibehållande av skillnaden mellan simultan- och successivbildning inskränker sig till att träffa garantier med hänsyn till den sistnämnda.»

Disse betragtninger, der ligeledes har dannet grundlag for den gældende svenske AL af 1944, jfr. s. 44 i den svenske kommissionsbetænkning af 1941, kan uden videre anvendes også på danske forhold, jfr. herved bemærkningerne s. 29-31 i motiverne til det danske K. U. af 1901, hvori sondringen mellem simultan- og successivstiftelse kritiseres som værende opstillet efter et urealistisk kriterium og som for let at omgå. I øvrigt har successivstiftelse i de senere mange år erfaringsmæssigt været en meget sjældent forekommende stiftelsesmåde - muligvis netop fordi man i praksis har vænnet sig til at arrangere stiftelsen som »simultanstiftelse« ved foruden de egentlige initiativtagere at lade den eller de udenforstående aktietegnere optræde som formelle stiftere.

Ad 2.

Kommissionen vil foreslå anmeldelsesblanketterne affattet således, at disses udfyldelse i videst muligt omfang kan ske blot ved en henvisning til de pågældende vedtægtsbestemmelser (»se vedtægternes § x, stk. xx.«).

Dette gælder følgende forhold:

- a. selskabets navn og eventuelle binavne (men ikke filialer, der ikke kræver vedtægtsmæssig hjemmel),
- b. selskabets formål,

- c. selskabets hjemsted,
- d. reglerne om aktionærernes stemmeret,
- e. reglerne om aktionærernes særlige rettigheder eller pligter,
- f. reglerne om aktiernes indløselighed,
- g. reglerne om aktiernes omsættelighed,
- h. reglerne om, hvorvidt aktierne skal lyde på navn eller ihændeher og om deres negotiabilitet,
- i. reglerne om, hvorledes bekendtgørelse til aktionærerne skal ske,
- j. reglerne om, hvorledes selskabet tegnes.

For så vidt angår rubrikkerne m og n i de nu foreskrevne anmeldelsesblanketter vil henvisningsformen derimod ikke kunne anvendes, da vedtægterne ikke indeholder oplysninger om sammensætning af bestyrelse og direktion m. v., og med hensyn til rubrikkerne e og f må man ligeledes bibeholde den hidtil anvendte form for besvarelserne, idet oplysningerne om kapitalforholdenes rigtighed bør attesteres særskilt af bestyrelsen på anmeldelsestidspunktet.

Ad 3.

Den i AL § 81, stk. 3, indeholdte bestemmelse om, at anmeldelse til aktieselskabsregisteret af provinsselskaber skal ske i to ligelydende originalt underskrevne eksemplarer, hvoraf det ene efter registreringen skal tilsendes politimesteren på selskabets hjemsted, har til formål at give den lokale befolkning let adgang til ved henvendelse til politimesteren som handelsregisterfører at gøre sig bekendt med dokumenterne og eventuelt rekvirere afskrifter deraf.

Ifølge en fra politimesterforeningen indhentet erklæring har denne adgang imidlertid ikke i mange år været benyttet. *Udkastets § 125* har derfor afskaffet denne **duplikat**-ordning som åbenbart overflødig under moderne kommunikationsforhold.

Ad 4.

Af registreringstekniske grunde og af hensyn til registreringernes ensartethed har aktieselskabsregisteret stedse i registerfoliet (og dermed i registreringsbekendtgørelsen i Statstidende og registreringstidende) gengivet de anmeldte vedtægtsbestemmelser i en særlig formulering, som tilsigter i knap, juridisk form og med udeladelse af mindre betydningsfulde detaljer at referere hovedindhol-

det af de pågældende vedtægtsbestemmelser på klarest mulig måde.

Dette har man også praktiseret med hensyn til vedtægtsbestemmelser om aktiers særlige rettigheder, indløselighed og omsættelighed. På disse punkter har en sådan registreringsform imidlertid ofte vist sig at være vanskelig og tidkrævende, og såfremt en langstrakt bestemmelse om indskrænkninger i aktiernes omsættelighed i vedtægterne yderligere er sammenkædet med en ligeså langstrakt bestemmelse om indløsningspligt og/eller om særlige rettigheder eller pligter for visse aktier, vil det som regel være umuligt i registreringsform at presse indholdet ned i omfang uden samtidig at risikere at forstyrre meningen.

I sådanne tilfælde har aktieselskabsregisteret derfor måttet nøjes med at registrere de pågældende vedtægtsbestemmelser ved en almindelig oplysning f. eks. om, at »der gælder indskrænkninger i aktiernes omsættelighed, jfr. vedtægternes § x.«, idet publikum da selv må læse den udførlige bestemmelse herom i vedtægterne.

Den praksis, der således er fulgt i undtagelsestilfælde, ses ikke at have medført ulemper af nogen art hverken for selskaberne eller for publikum, og da overgang til en sådan registrering i henvisningsform må kunne medvirke til en hurtigere behandling af de til aktieselskabsregisteret indsendte anmeldelser, forudsætter kommissionen, at denne form anvendes konsekvent ved registreringen af vedtægtsbestemmelser om aktiers særlige rettigheder, indløselighed og omsættelighed.

Fælles for de under 1-4 omhandlede forslag om en forenkling af stiftelsesreglerne er, at de tilsigter at lette anmeldernes arbejde og at skabe mulighed for en hurtigere registrering. Hvad særlig angår de under 1-3 omhandlede forslag bemærkes, at erfaringerne i aktieselskabsregisteret viser, at den gældende lovs krav om gentagelse af oplysninger om samme forhold i forskellige dokumenter er en af de hyppigste kilder til fejl i anmeldelserne. Meget ofte vil berigtigelse af sådanne fejlskrifter, udeladelser o. lign. uoverensstemmelser mellem oplysninger i stiftelsesoverenskomst, vedtægter og anmeldelse kun kunne berigtiges på en ny konstituerende generalforsamling, hvortil

samtlige stiftere og aktietegnere må indkaldes i henhold til AL § 13. Det må derfor antages, at forenklingen af stiftelsesreglerne vil kunne spare såvel anmelderne som aktieselskabsregisteret tid og arbejde, og navnlig skulle forenklingen kunne bidrage til at forkorte den periode, hvori stiftere og andre i henhold til § 17 kan pådrage sig personlig hæftelse ved at indgå retshandler på selskabets vegne før dets registrering.

//. Om de enkelte paragraffer bemærkes i øvrigt følgende:

Til § 4(AL§ 4).

A. Stifternes antal.

Efter AL § 4, stk. 1 og 4, må antallet af stiftere ikke være under tre, og enhver af stifterne skal tegne mindst én aktie og, medmindre fritagelse herfor meddeles af handelsministeren, mindst tegne for 500 kr.

Som begrundelse for disse krav til *stifternes antal* og *aktietegning* har navnlig følgende betragtninger været anført:

- 1) Aktieselskabsformens egentlige formål er at samle de mindre kapitaler til gennemførelse af de store opgaver, hvis løsning overstiger den enkelte deltagers økonomiske evne. Den forudsætter derfor begrebsmæssigt en flerhed af individer også som stiftere.
- 2) Det ville være et misbrug af aktieselskabsformen, om en enkeltmand eller et interessentskab skulle kunne udsondre en del af formuen til anvendelse gennem et aktieselskab og derved unddrage sig det hidtidige personlige ansvar for virksomhedens drift.
- 3) Der bør i det mindste være tre personer, som civilretligt og strafferetligt kan gøres ansvarlige for eventuelle tilsidesættelser af de forskrifter, loven indeholder til sikring af aktiekapitalens effektive indbetaling og stiftelsesgrundlagets forsvarlighed.
- 4) Stifternes personlige ansvar understreges, og »gründer «-uvæsen modvirkes ved et krav om, at stifterne også selv skal have en vis økonomisk interesse i selskabet.

Efter kommissionens opfattelse er disse betragtninger imidlertid ikke alle lige bæredygtige.

Det under 1) anførte rummer vel den kerne af sandhed, at aktieselskabet historisk har haft sin oprindelse i trangen til ved fælles indsats af mange erhvervsdrivende at løse større opgaver af fælles interesse. Erhvervslivets udvikling i tiden siden oprettelsen af de første store handelskompagnier i det 17. århundrede har imidlertid vist, at aktieselskabsformen har sin store praktiske betydning også for mindre virksomheder.

Kommissionen finder ikke at kunne tillægge de to førstnævnte betragtninger nogen afgørende betydning på baggrund af den kendsgerning, at langt den største del af vore nu bestående 14.800 aktieselskaber er stiftet til drift af en virksomhed, som hidtil var drevet eller nu startes af en enkelt eller nogle få erhvervsdrivende uden økonomisk bistand fra videre kredse, og at dette i sig selv ikke kan påvises at have givet anledning til misbrug. Specielt bemærkes, at kommissionen ikke er enig i den betragtning, at aktieselskabsformen i sådanne tilfælde skulle være foretrukket frem for andre organisationsformer alene for at opnå den begrænsede hæftelse, der følger med aktieselskabsformen; når erhvervslivet i stadigt stigende omfang benytter sig af aktieselskabsformen, skyldes dette efter kommissionens opfattelse hovedsageligt, at lovgivning og praksis i årenes løb har skabt så faste og dog rummelige rammer om aktieselskabet som selskabsretlig organisationsform, at den - i mangel af særlig lovgivning for »private« selskaber - kan anses for den mest hensigtsmæssige selskabsform for virksomheder af alle arter og størrelser.

Der er derimod efter kommissionens opfattelse tilstrækkelig styrke i den under 3) nævnte jurisdiktionsbetragtning til at begrunde lovens krav om mindst tre stiftere. De privatøkonomiske og samfundsmæssige hensyn, som bl. a. søges varetaget gennem AL's stiftelsesregler, er, som nærmere omtalt foran s. 63, af så stor betydning, at deres overholdelse må sikres bedst muligt. Dette har den gældende lov tilsigtet, dels ved at pålægge stifterne et særligt civilretligt og strafferetligt ansvar, jfr. AL §§ 7, 17 og 86 samt straffelovens §§ 296-97, og dels ved i AL § 4 at stille krav om medvirken af mindst tre stiftere. I sidstnævnte henseende er betragtningen den, at faren

for misbrug formindskes ikke blot i de tilfælde, hvor stiftelsen baseres på aktietegning blandt personer uden for stifternes kreds, men også i de mange tilfælde, hvor det er en enkelt erhvervsdrivende, der er selskabets hovedinteressent, idet hans medstiftere da af hensyn til deres personlige stifteransvar ma antages at ville udvise større omhu med hensyn til opfyldelse af deres oplysningspligt og mere kritik med hensyn til værdiansættelsernes forsvarlighed, end hovedmanden måske selv ville vise som følge af hans egeninteresse i sagen.

I udkastets § 4, stk. 1, 1. pkt., har man derfor opretholdt lovens krav om tre stiftere som en praktisk begrundet sikkerhedsforanstaltning.

Kun for tilfælde, hvor den danske stat eller danske kommuner stifter aktieselskab til drift af en eller anden offentlig virksomhed, har man i kommissionen drøftet, om der kunne være nogen anledning til at opgive kravet om tre stiftere. Stiftelsen af aktieselskabet er her en ren embedsakt, som de embedsmænd, der optræder på statens eller en kommunes vegne, udfører under sædvanligt embedsmæssigt ansvar, og da man i disse tilfælde kan se bort fra misbrugsfaren, skulle der ikke være nogen særlig grund til hverken at fastholde kravet om tre stiftere eller at pålægge de pågældende embedsmænd stifteransvar foruden embedsansvaret. - Kommissionen har dog fundet, at der ikke er tilstrækkelig grund til at indføre en undtagelsesregel for disse tilfælde.

B. Stifternes aktietegning.

AL's krav om, at hver af stifterne skal tegne aktier i selskabet, har kommissionen derimod ment at burde opgive, idet man ikke finder, at den s. 67 under 4) anførte betragtning har tilstrækkelig praktisk vægt.

Man har været enige om, at såfremt kravet skulle opretholdes, måtte aktiebeløbets størrelse - på linie med den a'jourføring det endelige udkast indeholder med hensyn til aktiekapitalens mindstebeløb - forhøjes fra de nugældende 500 kr. til mindst 1.000 kr.

Man har imidlertid måttet erkende, at det er formalisme at fastholde stifternes pligt til aktietegning ikke mindst i tilfælde,

hvor stat og kommune stifter aktieselskaber, jfr. bemærkningerne s. 58 i aktielovudkastet af 1941. Endvidere er det fra erhvervsside blevet anført, at det samme gælder i andre lignende tilfælde, hvor det på forhånd er bestemt, at hele aktiekapitalen straks efter selskabets stiftelse skal og efter udkastets § 10 lovligt kan tilhøre en enkelt aktionær. Også i sådanne tilfælde fører kravet om stiftertegning til pro forma tegning af aktier, som er uden reel betydning for selskabets fremtidige eksistens.

Medvirkende til kommissionens stilling har det endelig været, at det under de stedfundne nordiske aktieretsforhandlinger har vist sig, at både Sverige og Finland synes indstillet på under den forestående revision af disse landes aktielove helt at opgive kravet om stifternes aktietegning ud fra den betragtning, at dette krav i praksis har vist sig at være uden reel betydning.

C. Hvem der kan være stiftere.

AL 1930, § 4, stk. 1, 2. pkt., indeholder følgende bestemmelse om, hvem der kan være stiftere:

»Her i landet hjemmehørende enkeltmands-firmaer, interessentskaber, aktieselskaber, andre selskaber med begrænset ansvar, foreninger, stiftelser og juridiske personer iøvrigt kan være stiftere.«

Bestemmelsen, der var ny i forhold til AL 1917 (§ 3), giver den fornødne hjemmel til, at ikke blot *fysiske personer*, men også den række af forskelligartede kollektive retssubjekter, som almindeligt går under betegnelsen »*juridiske personer*«, kan være stiftere af et aktieselskab.

»Juridiske personer« er imidlertid begrebsmæssigt en uklar terminologi, og da dansk lovgivning i øvrigt ikke knytter bestemte rettigheder eller forpligtelser til dette begreb, har kommissionen slettet det i *udkastets* § 4, stk. 1, 2. pkt. Det præciseres heri, at »den danske stat, danske kommuner, her hjemmehørende enkeltmandsvirksomheder, ansvarlige interessentskaber, aktieselskaber, andre selskaber med begrænset ansvar og foreninger samt her hjemmehørende stiftelser og andre selvejende institutioner, der er undergivet offentligt tilsyn, kan være stiftere.«

Herudover fastslås det i *udkastets* § 4,

stk. 3, at der ved kgl. anordning kan træffes bestemmelse om, at udenlandske firmaer, selskaber m. v. kan være stiftere. Udkastet må i øvrigt ses i sammenhæng med bestemmelsen i udkastets § 4, stk. 2, i. f., hvorefter den gældende AL's nationalitets- og bopælskrav opgives til fordel for et rent bopælskrav, jfr. nærmere bemærkningerne herom nedenfor om stifternes tilhørsforhold.

Til de foreslåede ændringer kan i øvrigt knyttes følgende kommentarer:

Det er udelukkende af redaktionelle grunde, når man i *udkastets* § 4, stk. 1, 2. pkt., foreslår AL's »Her i landet hjemmehørende . . .« rettet til »... her hjemmehørende. . .« og AL's »... interessentskaber . . .« rettet til »... ansvarlige interessentskaber . . .«.

Derimod er det en realitetsændring, at stiftelser og andre selvejende institutioner ifølge udkastet kun skal kunne optræde som stiftere, såfremt de er undergivet offentligt tilsyn. Denne skærpelse i forhold til AL 1930 har man fundet påkrævet under hensyn til den forskelligartede og ubestemte struktur, der ofte kendetegner stiftelser, fonds og lignende selvejende institutioner, som ikke er undergivet offentligt tilsyn, jfr. også nedenfor ad *udkastets* § 10.

I relation til disse bestemmelser anses en stiftelse eller anden selvejende institution for at være undergivet offentligt tilsyn, såfremt dens fundats har erholdt kongelig konfirmation, idet dette efter hidtidig praksis er ensbetydende med, at myndighederne påser, at vedtægterne ikke indeholder uklare eller lovstridige bestemmelser m. v., ligesom det pågældende ministerium forbeholder sig at udpege revisoren og at decidere årsregnskabet.

Kommanditaktieselskabet er ikke særskilt nævnt blandt de mulige stiftere, men må anses som et ansvarligt interessentskab, og andelsforeninger falder ind under det almindelige begreb »foreninger«.

Sammenholdes opregningen i § 4, stk. 1, af de kollektive enheder, der kan være stiftere, med den tilsvarende opregning i udkastets § 10 af de kollektive enheder, der kan eje samtlige aktier i et aktieselskab, vil det ses, at kredsen af retssubjekter er mest omfattende i § 4. Dette skyldes, at der ville være fare for sammenblanding af selskabets og eneaktionærens midler, såfremt man i

§ 10 også tillod enkeltmandsvirksomheder, ansvarlige interessentskaber, andre selskaber med begrænset ansvar end aktieselskaber samt foreninger at eje samtlige aktier i et aktieselskab.

D. Underskrivernes stifteransvar.

I udkastets § 4 har man udeladt følgende bestemmelser i AL § 4, stk. 3:

»Foruden stifterne selv er enhver, der på egne eller andres vegne har underskrevet stiftelsesoverenskomsten, ansvarlig som stifter.«

Denne bestemmelse, som pålægger ikke alene stifterne, men også deres befuldmægtigede såvel som enhver anden, der blot medunderskriver stiftelsesoverenskomsten, *solidarisk stifteransvar*, begrundes sædvanlig ved en henvisning til, at stifteransvaret ikke bør forflygtiges, - specielt i tilfælde, hvor »juridiske personer« optræder som stiftere.

Heroverfor kan imidlertid anføres, at begrundelsen ikke dækker den del af reglen, som pålægger helt udenforstående medunderskrivere stifteransvar, hvilken situation i øvrigt må anses for lidet praktisk.

For så vidt angår personer, der underskriver stiftelsesoverenskomsten som befuldmægtiget for en stifter, kan det endvidere indvendes, at bestemmelsen er en fravigelse af almindelige regler om ansvar i fuldmagtsforhold og i strid med strafferetlige regler. Bestemmelsen er vidtgående, idet den f. eks. medfører, at den person, der i kraft af sit tjenesteforhold må underskrive en stiftelsesoverenskomst på et selskabs, på statens eller på en kommunes vegne, pådrager sig et uoverskueligt ansvar for retshandler, indgået inden selskabets registrering.

Da reglen derhos ikke kan antages at give nogen reel sikkerhed, har kommissionen fundet det rigtigst helt at slette den i lovudkastet.

E. Stifternes tilhørsforhold.

I det væsentlige begrundet i jurisdiktionshensynet foreskrives det i AL 1930, § 4, stk. 2, 2. pkt., at

»Flertallet, og mindst tre, skal have bopæl her i riget og derhos enten have indfødsret eller i mindst fem år have været bosiddende her.«

Denne bestemmelse er i *udkastets* § 4, stk. 2, *sidste pkt.*, afløst af reglen om, at mindst to af stifterne skal have bopæl her i landet, jfr. herved bestemmelsen i udkastets § 56, stk. 2, om bestyrelse og direktion.

Det er ikke uden betænkelighed, at man i kommissionen har stillet forslag om en så stærk lempelse af kravene til *tilhørsforholdet* for de personer, der som stiftere, bestyrelse og direktion skal bære ansvaret for *forsvarligheden* af aktieselskabers stiftelse og ledelse, men opgivelsen af det alternative krav om indfødsret eller fem/to års bopæl her har været anset som naturlig både i forhold til de andre nordiske lande og i forbindelse med Danmarks eventuelle tilslutning til Det europæiske økonomiske Fællesskab. Man har ment, at det var tilstrækkeligt, at mindst to af stifterne har bopæl her i landet. Den tredje stifter behøver derimod ikke at have bopæl her. Dette medfører, at der i de ikke sjældne tilfælde, hvor det er en udlænding, der i realiteten tegner hele aktiekapitalen, ikke behøver at være mere end tre stiftere, hvis man ønsker at lade ham bære *stifteransvaret* på lige fod med de her bosatte danske stiftere.

F. Vandelskrav.

AL 1930 stillede oprindelig - ligesom AL 1917, der dog ikke stillede vandelskrav til revisorerne - det *vandelskrav* til stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører og revisorer i aktieselskaber, at de ikke ved dom måtte være fundet skyldig i en i den offentlige mening vanærende handling. Ved *lov nr. 88 af 15. marts 1939* ændredes dette til et krav om, at de omhandlede personer skulle vær«; uberygtede. Endelig ophævedes reglerne herom helt ved *lov nr. 286 af 18. juni 1951*, der ved den nye affattelse af straffelovens § 78 fastlagde det hovedprincip, at straffbare forhold ikke medfører tab af »borgerlige rettigheder«, se også lovens § 15.

Vel vidende, at denne udvikling i lovgivningen er begrundet i den moderne kriminologis resocialiseringsbestræbelser, har kommissionen dog ment at burde foreslå et vist begrænset vandelskrav genindført i aktieselskabsloven, idet hensynet til det ønskelige i at lette lovovertrædere muligheden

for efter udstået straf at vende tilbage til en normal borgerlig tilværelse på dette område må afvejes mod hensynet til de betydelige privatøkonomiske og samfundsmæssige interesser, som det er aktielovgivningens formål at beskytte.

Som nærmere omtalt i indledningen til dette afsnit søges dette formål bl. a. opnået ved at opstille præceptive forskrifter om oplysninger i stiftelsesdokumenterne om alle sådanne forhold, som kan have betydning for aktietegners og medkontrahenters beslutning om at entrere med selskabet. Betydningen af den sikkerhed, sådanne formelle forskrifter kan give, vil imidlertid ganske afhænge af oplysningernes pålidelighed og dermed af de pågældende personers hæderlighed. På tilsvarende måde vil betydningen af lovens almindelige forskrifter om forsvaret af ledelse af selskaberne være afhængig af, at selskaberne efter stiftelsen ledes af hæderlige personer, som loyalt vil efterleve de givne lovbestemmelser.

Det er derfor kommissionens opfattelse, at lovændringen af 1951 har medført en betænkelig forringelse af disse beskyttelsesreglers værdi, idet der nu ikke er noget til hinder for, at personer, der er dømt for forsætlige dokument- og berigelsesforbrydelser, optræder som stiftere, medlemmer af bestyrelse og direktion i aktieselskaber, endog medens de afsoner straf for så alvorlige lovovertrædelser, som er set afsløret under de senere års retssager om omfattende svindel i koncernforhold.

Ud fra disse betragtninger er det kommissionens enstemmige opfattelse, at resocialiseringstanken — så velbegrundet den i øvrigt kan være — på dette særlige område må vige for de beskyttelseshensyn, som ligger til grund for de aktieretlige regler. I *udkastets* § 4, stk. 2, § 56, stk. 1, § 61, stk. 1, og § 88, har man derfor gjort det til en betingelse for at være stifter eller medlem af bestyrelsen eller direktionen, revisor eller likvidator i aktieselskaber, at de pågældende ikke for en forsættelig overtrædelse af borgerlig straffelovs kap. 19, kap. 28 eller § 296, stk. 1, nr. 2 og 3 (der direkte tager sigte på aktieselskabsmisbrug) i de sidste fem år er idømt eller har udstået straf af fængsel, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring eller er underkastet foranstaltninger i medfør af straffelovens § 70.

Betinget dom udelukker ikke fra hvervet som stifter m. v.

Det er kun de udtrykkelig nævnte forbrydelser, der kommer i betragtning. Kun disse begrunder en nærliggende fare for misbrug af aktieselskabsformen. Endvidere er virkningen af en sådan straffedom begrænset til stillingen som medlem af et aktieselskabs selskabsretligt ansvarlige organer: Stiftere, bestyrelse, direktion og revisor. Udkastets vandelskrav afskærer ikke selskabet fra at gøre brug af de pågældende personers arbejdskraft i andre stillinger inden for selskabet, og det udelukker derfor heller ikke disse personer fra i femårsperioden at få beskæftigelse ved arbejde, som svarer til deres faglige kvalifikationer og personlige dygtighed. De udelukkes alene for en tid fra at beklæde stillinger, som en straffedom har vist, at de savner de nødvendige moralske forudsætninger for.

Til § 5 (AL § 5).

Stk. 1.

A. Vedtægternes inkorporering i stiftelsesoverenskomsten.

Som nærmere omtalt i indledningen til stiftelsesafsnittet har *udkastets* § 5, stk. 1, gjort stifternes vedtægtsudkast til en integrerende del af stiftelsesoverenskomsten. Som ligeledes nævnt er formålet med denne ændring i forhold til AL 1930 *dels* at forenkle stiftelsen ved at undgå unødvendige oplysninger om samme forhold i stiftelsesoverenskomst og vedtægter, *dels* at sikre, at aktietegnerne får de fulde oplysninger om det selskabsretlige grundlag for virksomheden, uanset om stiftelsen har form af simultanstiftelse eller successivstiftelse.

Ikke mindst af hensyn til dette sidste er inkorporeringen af vedtægterne en nødvendighed, jfr. herved *udkastets* § 11, stk. 1, hvorefter aktietegning uden for stifternes kreds skal ske på tegningslister, der skal indeholde en genpart af (hele) stiftelsesoverenskomsten.

Kravet om inkorporering af vedtægterne vil kunne opfyldes *enten* ved at gengive vedtægterne in extenso som et særligt afsnit af stiftelsesoverenskomsten *eller* ved at sammenhæfte vedtægterne med stiftelsesoverenskomsten, hvis tekst da klart må betegne

vedtægterne som en uadskillelig del af stiftelsesoverenskomsten.

Under behandlingen af kommissionens foreløbige udkast har man fra advokatside bl. a. anført, at inkorporeringen kan skabe uklarhed om, hvilke af de i stiftelsesdokumentet omhandlede forhold, der er af en sådan karakter, at de som led i stiftelsesgrundlaget er uforanderlige, og hvilke der kan ændres med vedtægtsændringsmajoritet, jfr. *det endelige udkasts § 14, stk. 4-5*. Efter kommissionens opfattelse kan imidlertid hverken inkorporeringen eller de nævnte bestemmelser i § 14 antages i sig selv at skabe nogen sådan uklarhed. Men fortolkningstvivil vil selvfølgelig kunne opstå, såfremt koncipisten ikke af fatter stiftelsesdokumentet så klart, at det deraf tydeligt fremgår, hvilke bestemmelser der er almindelige vedtægtsbestemmelser, og hvilke der skal anses som led i de egentlige stiftelsesvilkår. Sådan fortolkningstvivil vil dog kunne opstå, uanset om stiftelsesoverenskomst og vedtægter fremtræder som et eller som to dokumenter, og som argumentation for at opgive udkastets krav om inkorporering af vedtægterne har man derfor ikke ment at kunne tillægge det fremførte afgørende vægt.

B. Uændrede bestemmelser i stk. 1.

Bestemmelserne i *udkastets § 5, stk. 1, litra a-e og h*, svarer indholdsmæssigt til den del af AL § 5, som bliver tilbage efter forenklingens gennemførelse. Disse bestemmelser giver derfor ikke anledning til bemærkninger. I *litra b* er dog optaget den nye regel, at stiftelsesoverenskomsten skal angive de for tegningen af aktiekapitalen gældende bestemmelser, og det er ligeledes en ny bestemmelse, når *litra c* kræver oplyst i stiftelsesoverenskomsten, hvorvidt aktiekapitalen skal indbetales kontant eller i andre værdier, jfr. herved udkastets § 15, stk. 2, *litra b*.

C. De nye regler i stk. 1, *litra f* og *g*.

I *udkastets § 5, stk. 1, litra f og g*, er der derimod tale om en væsentlig udbygning af de tilsvarende bestemmelser i AL 1930, § 5, *litra e*, hvorefter stiftelsesoverenskomsten skal angive:

»hvorvidt og da på hvilke vilkår - derunder for hvilket vederlag - selskabet skal overtage

en bestående forretning eller bestemte formuegenstande, med oplysning om vurderingsgrundlaget, om til hvem vederlaget ydes, og om hvorvidt vederlaget ydes ved aktier i selskabet«.

1. Formelle ændringer.

Når udkastets *litra f* er ændret til »hvorvidt selskabet fra stiftere eller andre i forbindelse med stiftelsen skal overtage . . .«, har dette alene til formål at klargøre bestemmelsen i to henseender, hvor den gældende AL har givet anledning til tvivl i praksis. Ordene »i forbindelse med stiftelsen« tilsigter at tydeliggøre, at oplysningspligt i henhold til disse bestemmelser indtræder, hvad enten overtagelsen sker på stiftelsestidspunktet eller senere, når overtagelsen dog faktisk er aftalt eller forudsat ved selve stiftelsen. Man skal således ikke kunne unddrage sig oplysningspligten blot ved at udskyde den formelle berigtigelse af handelen til et senere tidspunkt, f. eks. efter den konstituerende generalforsamling, efter selskabets anmeldelse eller efter dets registrering. På den anden side forudsætter oplysningspligten, at planerne om at lade selskabet overtage en bestående virksomhed m. v. har så konkret karakter, at man på tidspunktet for stiftelsesoverenskomstens oprettelse har mulighed for at give de af loven krævede oplysninger herom.

2. Realitetsændringer ved krav om regnskabsmæssige oplysninger.

Det nye i udkastet findes i *litra g*, der omhandler de regnskabsmæssige oplysninger, som stiftelsesoverenskomsten skal indeholde i tilfælde, hvor selskabet skal overtage en bestående virksomhed.

a) Kravenes indhold og formål.

I 1. punktum foreskrives det, at der i stiftelsesoverenskomsten skal gives oplysning om virksomhedens *driftsresultater* i de sidste to år samt oplysning om driftsresultatet i den forløbne del af det regnskabsår, hvori overtagelsen sker.

I 2.-3. punktum bestemmes, at stiftelsesoverenskomsten skal vedhæftes følgende *statusmæssige bilag*: Virksomhedens status ved udgangen af det sidst afsluttede regnskabsår, eventuelt tillige den senere status, på grundlag af hvilken overtagelsen finder sted, samt selskabets åbningsstatus.

Som nævnt i indledningen foran s. 63 er formålet med disse nye bestemmelser at give aktietegnerne og selskabets medkontrahenter et bedre grundlag for bedømmelse af risikoen ved at entrere med selskabet.

b) Hvornår der er oplysningspligt.

Såvel om de i 1. punktum som om de i 2.-3. punktum omhandlede regnskabsmæssige oplysninger gælder det, at de kun er påbudt i tilfælde, hvor selskabet skal overtage »en bestående virksomhed«. Der stilles således ikke krav om nogen åbningsstatus i tilfælde, hvor selskabet alene skal overtage »bestemte formueværdier«. Endvidere følger det modsætningsvis af bestemmelsens ordvalg, at der hverken kræves drifts- eller statusmæssige oplysninger i stiftelsesoverenskomsten i tilfælde, hvor selskabet kun skal overtage en del af en bestående virksomhed; begrundelsen herfor er den, at det i sådanne tilfælde meget ofte vil være praktisk ugørligt at opfylde disse forskrifter, og at ekstrakter af en virksomheds driftsregnskaber kunne blive mere vildledende end vejledende med hensyn til værdien af den udskilte del af virksomheden. Kravet i *udkastets § 5, stk. 2*, om vurderingsforretning gælder derimod i begge de nævnte situationer, jfr. nedenfor s. 74.

c) Driftsmæssige oplysninger.

Hvad særlig angår litra g, 1. punktum, bemærkes, at der ikke heri ligger noget krav om, at der i stiftelsesoverenskomstens tekst eller i et vedhæftet bilag skal afgives detaljerede oplysninger om den overtagne virksomheds driftsregnskaber. Det er alene *driftsresultaterne*, der forlanges oplyst, og dette krav vil kunne opfyldes ved en tekstmæssig redegørelse i stiftelsesoverenskomsten, f. eks. indeholdende oplysning om den overtagne virksomheds nettofortjeneste i forhold til omsætningen og den samlede investerede kapital samt i forhold til egenkapitalen suppleret med eventuelle korrektioner med hensyn til vurderingen af de forskellige aktiver. Normalt vil dette krav således nødvendiggøre færre og mindre detaljerede oplysninger end dem, der fremgår af et driftsregnskab, men udelukket er det vel ikke, at det i konkrete tilfælde kan nødvendiggøre flere oplysninger end vist i den overtagne virksomheds regnskaber.

d) Statusmæssige oplysninger.

Med hensyn til *statuskravene* i litra g, 2.-3. punktum, bemærkes, at den omhandlede overtagelsesstatus såvel som åbningsstatus, for så vidt angår aktivsiden, må opstilles på grundlag af den i § 5, stk. 2, foreskrevne vurderingsforretning, og at der altså må være en tidsmæssig forbindelse mellem disse to sæt dokumenter.

Det har i praksis givet anledning til tvivl, om et aktieselskab kan stiftes »med tilbagevirkende kraft« i den forstand, at man lader selskabet overtage en bestående virksomhed på grundlag af en status optaget forud for stiftelsesoverenskomstens dato og i bekræftende fald, hvor gammel en overtagelsesstatus må være.

Aktieselskabsregisteret har her fulgt den praksis at acceptere en overtagelsesstatus, der er indtil 6 måneder ældre end stiftelsesoverenskomsten. Denne praksis er baseret på følgende betragtninger: Når formålet med forskrifterne i AL § 5 e er at skaffe aktietegnere m. fl. de korrektest mulige oplysninger om, hvilke aktiver og passiver et selskab stiftes med, må det principielt være lovens forudsætning, at de overtagne værdier opgøres på selve stiftelsesdagen. Et kategorisk krav herom vil imidlertid støde på praktiske vanskeligheder. Alt efter den overtagne virksomheds størrelse og art, aktivmassens sammensætning, bogføringens tilstand m. m. vil selve arbejdet med opstillingen af en status på et vilkårligt tidspunkt i regnskabsåret være forbundet med et både omfattende og tidkrævende revisionsarbejde. Da der er tale om en levende virksomhed, som ikke uden tab kan standses i sin drift, og da statusarbejdet ikke lader sig udføre på forskud, fordi driftens fortsættelse fra dag til dag bringer forskydninger i aktiv- og passivmassen, er det nødvendigt at tolerere brugen af en overtagelsesstatus, der er så meget ældre end stiftelsesoverenskomsten, som statusarbejdet normalt kræver. Når aktieselskabsregisteret er standset ved 6 måneder som maksimum, - et krav, der også er fastholdt i tilfælde, hvor stiftelsen finder sted på grundlag af status for det sidst afsluttede regnskabsår - er det med støtte i en forudsætningsfortolkning af § 2 i bogføringsloven nr. 98 af 10. maj 1912 og af §§ 3 og 5 i den nugældende bogføringsbekendtgørelse nr. 226 af 18. juni 1959.

Disse betragtninger har kommissionen i det hele kunnet tiltræde, og for at undgå enhver tvivl om dette spørgsmål har man i *udkastets* § 5, *litra g*, 3. *punktum*, optaget en bestemmelse, som lovfæster aktieselskabsregisterets hidtidige praksis, herunder kravet om en ikke-forringelseserklæring på en sådan ældre overtagelsesstatus.

Stic. 2.

a) *Vurderingsforretningens formål og begrundelse.*

For yderligere at sikre stiftelsesgrundlagets forsvarlighed indfører *udkastets* § 5, *stk. 2*, den nye regel, at stifterne skal optage eller lade optage en *vurderingsforretning* ikke alene, hvor selskabet i forbindelse med stiftelsen skal overtage en bestående virksomhed, men også hvis bestemte formueværdier overtages.

Til opfyldelse af forskrifterne i *AL* § 5 e om angivelse af vurderingsgrundlaget har det hidtil været tilstrækkeligt, at det i stiftelsesoverenskomsten oplyses, at »værdiansættelsen er foretaget efter *stifternes skøn*«. Da det ofte er stifterne selv, der indskyder de pågældende formueværdier, har der i praksis vist sig nogen tilbøjelighed til overvurdering af det indskudte med den virkning, at selskabet bliver overkapitaliseret allerede ved stiftelsen. En sådan overvurdering er lige farlig, hvad enten aktiekapitalen tegnes af stifterne selv eller tillige af andre, idet den i begge tilfælde skaber en falsk kreditbasis og dermed risiko for tab ved sammenbrud som følge af, at selskabet er stiftet på et usundt kapitalgrundlag.

Kommissionen har derfor fundet det nødvendigt at afskære muligheden for at stifte aktieselskab på så løst et grundlag som stifternes blotte skøn. Efter udkastet skal der fremtidig optages en egentlig vurderingsforretning, d. v. s. et dokument, hvori der gives en passende specificeret beskrivelse af det overtagne og en motiveret redegørelse for de enkelte værdiansættelsers forsvarlighed.

b) *Vurderingsforretningens, anvendelse.*

Som nævnt foran s. 73 under bemærkningerne til *udkastets* § 5, *stk. 1, litra g*, 2.-3. *punktum*, skal vurderingsforretningen lægges til grund ved opstillingen af de statusopgørelser, som vedhæftes stiftelsesover-

enskomsten. Endvidere skal den i henhold til *udkastets* § 15, *stk. 4 og 6*, indsendes til forevisning for overregistrator, som på grundlag heraf kontrollerer, om de i stiftelsesoverenskomsten givne oplysninger om det indskudte i alt væsentligt stemmer overens med vurderingsforretningen, jfr. herved også *udkastets* §15, *stk. 7*, der giver overregistrator hjemmel til om fornødent at forlange yderligere oplysninger indsendt. Endelig skal vurderingsforretningen med overregistratorens påtegning om forevisningen efter *stk. 6* tilbagesendes selskabet efter registrering, idet den her forudsættes opbevaret til brug som bevismiddel i tilfælde af eventuel senere tvivl eller retssag om værdiansættelsens forsvarlighed.

c) *Vurderingsmændene.*

I modsætning til aktielovudkastet af 1941 stiller kommissionens udkast ikke krav om, at *vurderingsmændene* skal være retslig udmeldte mænd, og det kræves heller ikke, at de skal være »uvildige« og i besiddelse af særlig forretningsmæssig eller regnskabsmæssig sagkundskab. Kommissionens udkast følger heller ikke lovudkastet af 1941 i kravet om, at en aktionærminoritet skal have adgang til gennem et dertil nedsat udvalg at *granske* stiftelsesgrundlaget og dermed vurderingsforretningen.

Det er kommissionens opfattelse, at forskrifter af den art på den ene side ikke giver nogen virkelig sikkerhed mod misbrug af aktieselskabsformen, og at de på den anden side er unødvendige i alle de normale tilfælde, hvor selskabet stiftes på hæderligt grundlag. Sådanne bestemmelser kunne tværtimod give tredjemand en falsk tryghedsfølelse i misbrugstilfælde, og de kan ikke undgå at besværliggøre og fordyre stiftelsen i de normale tilfælde.

Man har derfor ment det rigtigst ikke at afskære stifterne fra som hidtil selv at foretage vurderingen, hvis de mener at være tilstrækkelig sagkyndige hertil. Værdien af udkastets krav om en egentlig vurderingsforretning ligger herefter i, *dels* at der herved gives overregistrator et bedre grundlag for kritik af stiftelsesoverenskomstens formelle oplysninger, *dels* at stifterne tvinges til en mere detaljeret undersøgelse og vurdering af det overtagne. Herved skærpes deres agtpågivenhed, og de får i højere grad

end hidtil anledning til på forhånd at gøre sig deres særlige ansvar for værdiansættelsen klart.

d) Vurderingsforretningene ikke offentlig tilgængelig.

Medens det foreløbige udkast forlangte vurderingsforretningen fremlagt til eftersyn for aktietegnerne, har man i det endelige udkast slettet denne bestemmelse som ikke helt ubetænkelig, idet den kan føre til, at uvedkommende bliver bekendt med forhold, som selskabet med rette kan anse for forretningshemmeligheder. Vurderingsforretningen skal således - bortset fra retssager om uforvarlig værdiansættelse - kun være tilgængelig for selskabets stiftere og bestyrelse samt for overregistrator.

e) Aktieselskabs-registerets behandling af vurderingsforretningen.

Det er ikke med forskrifterne om vurderingsforretningens forevisning for overregistrator kommissionens tanke at indføre nogen ændring i *aktieselskabs-registerets forvaltningsretlige status*, jfr. nedenfor s. 192. Efter den gældende aktielov er aktieselskabs-registeret alene en registreringsmyndighed, som hverken har til opgave eller har midler til at føre tilsyn med, at aktieselskaber stiftes eller drives på forsvarlig måde, jfr. også den af handelsministeren (Jørgen Christensen) den 18. januar 1924 fremsatte udtalelse under behandlingen af aktielovforslaget, R.T. 1923-1924, landstingets forhandlinger spalte 683-684. Denne status forudsættes opretholdt ved kommissionens udkast, som ikke tilsigter at pålægge registeret nogen pligt til at bedømme anmeldelsens reelle indhold og dermed stiftelsesgrundlagets forsvarlighed. Ansvar for så henseende må som hidtil alene påhvile selskabets stiftere og bestyrelse, civilretligt såvel som strafferetligt.

Uanset at aktieselskabs-registerets genemsyn af vurderingsforretningen således principielt kun skal have til formål at konstatere, om stiftelsesoverenskomstens oplysninger er tilstrækkelige til at opfylde lovens formelle krav, og om disse oplysninger stemmer med vurderingsforretning og eventuelle andre forevisningsdokumenter, vil der dog efter sagens natur intet være til hinder for, at aktieselskabs-registeret - i overens-

stemmelse med hidtidig praksis - skrider ind mod anmeldelser i de tilfælde, hvor det efter det foreliggende er åbenbart, at der er tale om en urimelig høj værdiansættelse eller om indskud af værdier, som efter deres art ikke er egnet som indbetaling på aktiekapitalen. Nogen særlig lovhjemmel herfor ved siden af reglerne i *udkastets* § 126 om registreringsnægtelse har kommissionen ikke fundet det fornødent at foreslå indført. Derimod har man som tidligere nævnt - for at støtte aktieselskabs-registerets bestræbelser også på dette område - i *udkastets* § 15, stk. 7, tillagt overregistrator bemyndigelse til at afkræve anmelderne alle »de oplysninger, som er nødvendige for, at der kan tages stilling til, om loven ... er overholdt«.

Stk. 3.

Udkastets § 5, stk. 3, er enslydende med AL § 5, sidste stk., bortset fra en enkelt redaktionel ændring. Ligesom i AL skal denne bestemmelse i udkastet forstås således, at der ikke med disse bestemmelser stilles krav om en fuldstændig gengivelse af de omhandlede aftaler i stiftelsesoverenskomsten; en gengivelse af aftalernes hovedindhold vil være tilstrækkelig.

Til § 6 (AL § 6).

Der har i praksis vist sig en tendens til, at omkostningerne i forbindelse med stiftelsen af aktieselskaber stiger i takt med faldet i pengeværdien. Ikke mindst for aktieselskaber med en lille aktiekapital har dette medført, at omkostningerne så ofte overstiger de nu tilladte 5 pct. af aktiekapitalen, at aktieselskabs-registeret — som alternativ til en omfattende dispensationspraksis - har ment at burde foreslå en passende forhøjelse af det tilladte størrelsesbeløb.

I kommissionen har der været enighed om, at en lempelse herefter er nødvendig. En almindelig forhøjelse af omkostningsprocenten har man dog ikke villet foreslå, idet dette kunne tilskynde til vilkårlig forhøjelse af salærer, provisionsbeløb og andre lignende omkostninger også i tilfælde, hvor det nugældende maksimumsbeløb ellers ville være rummeligt nok.

Udkastet gennemfører derfor lempelsen på den måde, at der ved beregningen af de 5 pct. af aktiekapitalen, som stadig skal

være det højest tilladte omkostningsbeløb, helt kan ses bort fra offentlige afgifter af enhver art, herunder ikke blot de i den gældende lov undtagne stempelafgifter og tinglysningsgebyrer, men også - og navnlig - den for selskabets registrering foreskrevne afgift og afgiften for selskabets eventuelle næringsbrev.

Herudover er der i udkastets § 6 foretaget visse redaktionelle ændringer i forhold til den gældende lov; bl. a. har man i teksten klargjort, at de 5 pct. skal beregnes af den faktisk tegnede aktiekapital - ikke af den aktiekapital, vedtægterne eventuelt har fikseret som aktiekapitalens ansatte størrelse.

Til §7(AL§ 7).

I AL har bestemmelsen om det særlige stifter ansvar følgende ordlyd:

»Skal et selskab overtage en bestående forretning eller bestemte formuegenstande, bliver stifterne, hvis værdiansættelsen efter forholdene på det daværende tidspunkt har været uforvarlig, og dette kan lægges de pågældende til last, pligtige at erstatte selskabet det derved lidt tab, een for alle og alle for een.

Er der forløbet fem år efter selskabets registrering, kan erstatningskrav efter denne bestemmelse kun rejses, for så vidt stifterne har handlet svigagtigt, eller de har gjort sig skyldig i grov uagtsomhed, og denne har medført betydelig skade for selskabet.«

Disse regler er ændret i udkastets § 7:

1. Ved en omformulering af ansvarsreglerne i lovens stk. 1, og
2. Ved udeladelse af forældelsesreglen i lovens stk. 2.

Ad 1: Ansvarsreglerne:

Efter udkastet pådrager stifterne sig erstatningsansvar over for selskabet » hvis de ved værdiansættelsen har handlet uforvarligt «.

- a) Efter denne formulering er det klart, at det fortsat er *forholdene på tidspunktet for værdiansættelsen*, altså *stiftelsestidspunktet*, der skal lægges til grund ved bedømmelsen af det uforvarlige i stifternes handlemåde, og den udtrykkelige bemærkning herom i den gældende AL har derfor kunnet udelades som overflødig.
- b) I udkastet har man ligeledes udeladt

ordene » . . . og dette kan lægges de pågældende til last «.

Denne passus har givet anledning til lang debat under rigsdagsforhandlingerne i 1928-1930 om de lovforslag, som førte til AL 1930. Den forekommer første gang i det lovforslag, som handelsministeren fremsatte i landstinget den 17. oktober 1928 (R.T. 1928-29 tillæg A spalte 3237-3238). Under landstingets behandling af forslaget (R.T. 1928-29 spalte 112, 141, 175 og 198) blev der rettet kritik mod bestemmelsen, der måtte antages *enten* at være uden betydning *eller* at medføre en betænkelig svækkelse af stifteransvaret, således som dette var præciseret i § 6 i det af handelsministeren i 1925 fremsatte lovforslag (R.T. 1925-26 tillæg A spalte 3461-3462). Under indtryk af denne kritik var den omhandlede passus udeladt i det lovforslag, som fremsattes af handelsministeren i folketinget den 7. november 1929 (R.T. 1929-30 tillæg A spalte 2789-2790). Under folketingets behandling af forslaget (R.T. 1929-30 spalte 2335) blev dette betegnet som for rigoristisk, medens handelsministeren gjorde gældende, at udeladelsen ikke indebar nogen realitetsændring i skærpene retning. Efter førstebehandling i folketinget gik lovforslaget i udvalg, der foreslog den omhandlede passus genoptaget i ansvarsreglen i § 7 som en »formel ændring«, og med denne ændring vedtoges forslaget nu såvel i folketing som landsting, uden at bestemmelsen gav anledning til yderligere bemærkninger.

Det er herefter uklart, hvilken betydning lovgiveren har villet indlægge i ordene » . . . og dette kan lægges de pågældende til last «. Krenchel s. 63 gør den betragtning gældende, at stifterne kun bliver ansvarlige for uforvarlig værdiansættelse, såfremt den »subjektivt set kan lægges de pågældende til last på grund af svig eller i det mindste grov uagtsomhed«. En sådan fortolkning kan efter kommissionens opfattelse ikke **akcepteres**. Den omhandlede passus kan ikke have nogen selvstændig betydning som ansvarsbetingelse ved siden af den afgørende betingelse, at værdiansættelsen skal have været uforvarlig, og da den derhos - som lige nævnt - har kunnet føre til misfortolkning af ansvarsreglen, har man udeladt den.

AL's ordvalg i øvrigt »... skal stifterne, hvis værdiansættelsen har været uforsvarlig, erstatte . . .« kunne muligt fremkalde den opfattelse, at den ændrede bestemmelse skulle tilsigte indførelsen af et rent objektivt ansvar for stifterne, altså et ansvar, der er uafhængigt af, om der kan lægges dem noget til last som forsætligt eller uagtsomt forhold.

For at klargøre, at dette ikke er kommissionens hensigt, har man derfor i udkastet omformuleret § 7 således: »... skal stifterne, hvis de ved værdiansættelsen har *handlet uforsvarligt*, erstatte . . .«.

Det skulle herefter være klart, at udkastets § 7 vil pålægge stifterne ansvar over for selskabet for enhver skade, som de har påført dette ved uforsvarligt forhold, og at dette ansvar i overensstemmelse med dansk rets almindelige erstatningsregler er betinget af, at forholdet (subjektivt) kan tilregnes de pågældende som forsætligt eller uagtsomt. Afgørende er ikke, hvad disse konkrete personer har indset eller burdet indse, men hvad almindelige fornuftige mennesker bør indse.

Det er gjort gældende, at § 7 med dette indhold er overflødig, når udkastet samtidig sletter den særlige forældelsesregel, der nu findes i AL § 7, stk. 2. Dette har kommissionen også været opmærksom på, men man har dog ment at burde bibeholde bestemmelsen, *dels* fordi det på dette område, hvor faren for misbrug er stor, er af særlig betydning at have en i loven udtrykkelig udtalt ansvarsregel, *dels* fordi reglen allerede findes i den gældende lov, hvorfor dennes fuldstændige slettelse kunne tænkes at give anledning til den uberetigede slutning, at lovforslaget ville opheve stifternes ansvar for værdiansættelsen.

- c) I udkastet har man endelig udeladt den gældende lovs bestemmelse om, at ansvaret for uforsvarlig værdiansættelse påhviler stifterne »*een for alle og alle for een*«. Dette skyldes, at der efter kommissionens opfattelse ikke på dette område er nogen særlig anledning til at have en speciel lovbestemmelse, der fastslår solidarisk ansvar under alle omstændigheder. Om stifterne skal hæfte

solidarisk for selskabets erstatningskrav - hvad de vel som oftest vil - bør afgøres efter almindelige retsgrundsætninger på grundlag af en bedømmelse af forholdene i hvert enkelt tilfælde.

- d) Under drøftelserne af stifteransvarsreglen har kommissionen overvejet, hvorvidt den nye § 7 burde suppleres med en udtrykkelig bestemmelse om, at stifterne ved uforsvarlig værdiansættelse kan pådrage sig *erstatningsansvar* ikke alene over for selskabet, men også *direkte over for selskabets kreditorer*. Tanken herom har man imidlertid opgivet, idet et sådant ansvar - som også fastslået i domspraksis - må påhvile stifterne allerede efter dansk rets almindelige erstatningsregler, der her får betydning ved siden af AL's særlige ansvarsregel.
- e) Man har ligeledes overvejet betimeligheden af en regel som den i aktielovudkastet 1941, § 7, stk. 2, indeholdte, hvorefter stifterne (og efter den konstituerende generalforsamling bestyrelsen) er *erstatningspligtige* over for selskabet *for tab*, der lides *ved manglende indbetaling på aktier*, såfremt det efter forholdene på tegningstiden måtte antages, at aktietegneren ikke ville være i stand til at præstere restindbetalingen. Efter kommissionens skøn er der dog ikke nogen praktisk begrundet trang til en sådan regel, idet sådanne tilfælde ikke har foreligget i retspraksis.
- f) Med anledning i de stedfundne nordiske aktieretsforhandlinger har kommissionen endelig drøftet spørgsmålet om ønskeligheden af en til den svenske AL § 211 svarende almindelig regel om *nedsættelse eller bortfald af erstatningen* i tilfælde, hvor stiftere og bestyrelsesmedlemmer m. fl. har pådraget sig erstatningspligt over for selskabet på grund af ringe uagtsomhed, jfr. også § 101 i aktielovudkastet af 1941. Der har i kommissionen været sympati for tanken, men da der allerede er nedsat en nordisk komite til udarbejdelse af lovforslag om erstatningsret på generel basis, har man ikke ment på nuværende tidspunkt at burde fremsætte forslag herom særskilt for ansvar i aktieselskabsforhold.

Ad 2: Ansvar eis forældelse.

Den gældende lovs regel om en særlig 5-årig forældelse at stifternes ansvar for vurderingen af de af selskabet overtagne værdier hviler på den betragtning, at loven pålægger stifterne et ansvar, der er strengere end ansvaret efter dansk rets almindelige erstatningsregler, og at der som modsvar hertil bør være en lovbestemt, fra de almindelige forældelsesregler afvigende grænse for, hvor længe dette strengere ansvar skal kunne gøres gældende.

Som foran anført vil udkastets § 7 nu i realiteten føre til, at det lovbestemte stifteransvar ikke er strengere, end ansvaret ville være efter almindelige retsgrundsætninger, og selv efter AL § 7, stk. 1, er det formentlig alene på grund af det ubetingede solidariske ansvar, at reglen har et strengere indhold.

Forudsætningerne for en særlig kortere forældelsesfrist bortfalder således ved udkastets omformulering af ansvarsreglen i AL § 7, stk. 1. Men selv på grundlag af den gældende AL's formulering af ansvarsreglen har forældelsesbestemmelsen efter kommissionens opfattelse en noget problematisk værdi, idet forældelsen efter § 7, stk. 2, under alle omstændigheder må bero på et konkret skøn både over stifternes subjektive forhold og over skadens betydning. § 7, stk. 2 er derfor i sin nuværende formulering egnet til at skabe en falsk tryghedsforneelse hos stifterne.

Under hensyn hertil foreslås det helt at udelade reglen i AL § 7, stk. 2, således at afgørelsen overlades retsanvendelsen efter almindelige forældelsesregler. Spørgsmålet om særlige forældelsesregler i visse forhold bør løses i den almindelige forældelseslovgivning, om hvis udformning der har været ført nordiske forhandlinger.

Til § 8 (AL § 8).

Udkastets krav til indholdet af vedtægterne er i alt væsentligt overensstemmende med bestemmelserne i den gældende lov. Til de ændringer, der ikke er af rent redaktionel art, bemærkes følgende:

I *litra a* præciseres det i overensstemmelse med hidtidig praksis, at brugen af binavne skal have vedtægtsmæssig hjemmel, jfr. be-

mærkningerne foran side 63 til § 2, stk. 4. Noget tilsvarende kræves ikke med hensyn til filialnavne, idet spørgsmålet om oprettelse af filialer fortsat skal være et bestyrelsesanliggende.

Da udkastets § 12, stk. 2, - omend med en tidsmæssig begrænsning, jfr. nedenfor s. 83 - opretholder den i AL § 11, stk. 2, indeholdte hjemmel til fortsat aktietegning, fastslår *litra b*, at aktiekapitalen i vedtægterne kan angives *enten* med et fast beløb *eller* med en beløbsramme, der fastsætter aktiekapitalens største- og mindstebeløb.

Da særlige rettigheder for visse aktier undertiden består i eller dog står i forbindelse med, at der er pålagt indehaverne af andre aktier særlige pligter, har man i *litra e* suppleret AL § 8 d med ordene: »eller pligter«.

Af de udtalelser, man har indhentet vedrørende kommissionens foreløbige udkast, fremgår, at man fra en enkelt side ønsker bestemmelsen suppleret med ordene: »herunder hvilken stilling de forskellige aktiegrupper har i tilfælde af aktieudvidelser.« Dette forslag har kommissionen ikke fulgt, idet aktionærernes fortegningsret ved kapitalforhøjelser er fastlagt i udkastets § 20, og fortegningsretten ifølge denne paragrafs 1. stk., 1. pkt. - ligesom efter hidtidig retsopfattelse - ikke skal være nogen individualret, som enhver aktionær kan påberåbe sig, men en ret, som vedtægterne generelt og generalforsamlingen i det enkelte tilfælde kan fratage samtlige aktionærer. Dog har man i *udkastets § 19, stk. 3, litra g*, stillet forslag om, at generalforsamlingens beslutning om, henholdsvis bestyrelsens bemyndigelse til, at foretage en kapitalforhøjelse skal indeholde bestemmelser om, hvorvidt dei: skal gælde indskrænkninger i de nye aktionærers fortegningsret ved fremtidige kapitalforhøjelser, jfr. nedenfor s. 96.

Bestemmelsen i *litra g*, der er ny i forhold til AL 1930, er en følge af den ændring af AL, § 26, som er sket ved lov nr. 160 af 13. april 1938. Herefter er aktier omsætningspapirer i gældslovens forstand, medmindre der i henhold til en bestemmelse i selskabets vedtægter er taget utvetydigt og iøjnefaldende forbehold herimod i aktiebrevet.

At en aktie er et omsætningspapir (nego-

tiabelt dokument) betyder, at den henhører under den gruppe af værdipapirer, om hvis overdragelse der til betryggelse af omsættningens lethed og sikkerhed er givet særlige regler, der afviger fra de almindelige regler om overdragelse af fordringer. Disse særlige regler går navnlig ud på, at den, der ad omsætningsvejen erhverver et sådant dokument i god tro, i reglen får en fordring på skyldneren, selv om denne ikke skyldte overdrageren noget, jfr. gældsbrevslovens §§ 15-17, og at erhververen kan vinde ret, selv om overdrageren ikke var rette fordringshaver, jfr. gældsbrevslovens § 14. Foruden ved disse regler om ekstinktion af indsigelser og rettigheder gælder der for omsætningspapirer særlige legitimationsregler, jfr. gældsbrevslovens §§ 15 og 20. Herefter kan skyldneren ikke med frigørende virkning indfri sin gæld til andre end den, der har gældsrevet ihænde med formel lovlig adkomst. Derimod kan forfaldne renter og tidsfæstede afdrag erlægges til den hidtidige fordringshaver, så længe skyldneren ikke er underrettet om nogen transport af gældsrevet.

Dette sæt af særlige negotiabilitetsregler har AL § 26 delvis gjort tilsvarende anvendelig på aktier, jfr. bemærkningerne nedenfor side 102-04 til kapitel 4, og det er disse regler der sigtes til ved bestemmelsen i udkastets § 8, litra g. Denne bestemmelse omhandler derimod ikke de ofte forekommende vedtægtsbestemmelser om indskrænkninger i aktiernes omsættelighed f. eks. gående ud på, at overdragelse eller pantsætning af aktier kræver bestyrelsens samtykke, eller at de øvrige aktionærer har forkøbsret. Sådanne rent selskabsretlige omsættelighedsbegrænsninger omhandles i udkastets § 8, litra h, som derfor ikke overflødiggøres ved indførelsen af den nye bestemmelse i udkastets § 8, litra g.

Bestemmelsen i litra i, der er enslydende med AL § 8, litra g, opretholder den her i landet traditionelle adgang til at udstede og transportere aktier *enten* til ihænde-haveren *eller* til en navngiven person, jfr. dog udkastets § 27. På dette punkt afviger dansk aktielovgivning fra norsk og svensk ret, hvorefter aktier principielt skal lyde på navn. Det er kommissionens opfattelse, at den hidtil gældende retsstilling bør opretholdes af hensyn til ihænde-haveraktiers be-

tydning for børs- og anden offentlig omsætning af aktier.

Bestemmelsen i litra m er enslydende med AL § 8, litra 1. I kommissionens foreløbige udkast var bestemmelsen derimod suppleret med et krav om, at vedtægterne skulle indeholde oplysning om bestyrelsens vederlag. Bestemmelsen herom harmonerede med reglen i det foreløbige udkasts § 59, stk. 1, 2. pkt., hvorefter størrelsen af bestyrelsesmedlemmernes faste vederlag såvel som reglerne for fastsættelsen af disses tantieme skulle fremgå af vedtægterne.

Ved i det endelige udkast at udelade kravet om, at vedtægterne skal angive bestyrelsens faste vederlag, har man imødekommet de indvendinger fra erhvervsside, som har påpeget, at en adgang til at regulere vederlaget må anses for naturlig og ønskelig bl. a. under hensyn til selskabets økonomiske udvikling, den almindelige prisudvikling og arbejdets forskellige omfang fra år til år, og at det derfor ville være upraktisk om vederlagets størrelse skulle være bundet af særlige regler herom i vedtægterne, som i de fleste selskaber ville være vanskelige at ændre på grund af de ofte ret strenge betingelser for vedtagelse af vedtægtsændringer. Når bestyrelsens faste vederlag - i modsætning til reglerne om dens tantieme - herefter ikke kræves optaget i selskabets vedtægter, må konsekvensen heraf blive, at generalforsamlingen hvert år skal træffe beslutning om vederlagets godkendelse i forbindelse med årsregnskabet.

I kommissionens foreløbige udkast var den til litra o svarende bestemmelse om tegningsreglerne sålydende:

»hvem der har ret til at tegne selskabet, derunder særskilt for så vidt angår afhændelse og pantsætning af fast ejendom, registreret skib og luftfartøj,«.

Tilføjelsen af ordene: »... registreret skib og luftfartøj« er motiveret med, at disse aktiver - når de forekommer - for nutidens aktieselskaber er af mindst ligeså stor økonomisk betydning som fast ejendom, og at de samme hensyn, som ligger bag bestemmelsen om en særlig tegningsregel ved afhændelse og pantsætning af fast ejendom, gør sig gældende ved registreret skib og luftfartøj, idet det også her må være af praktisk betydning, at tinglysningsdommeren, re-

spektive registreringsmyndigheden, får en klar legitimationsregel at arbejde med, jfr. lov nr. 93 af 29. marts 1957 om skibsregistrering og lov nr. 135 af 31. marts 1960 om registrering af rettigheder over luftfartøjer, der begge har antaget tinglysningslovens principper.

I det endelige udkast afviger § 8, litra o, fra det foreløbige udkast *dels* ved foruden »afhændelse og pantsætning« at medtage »køb«, idet man hermed vil imødekomme en ret udbredt selskabsretlig sædvane, *dels* ved, at bestemmelsens obligatoriske krav om en særlig tegningsregel vedrørende fast ejendom m. v. opgives og erstattes med en fakultativ adgang for selskaberne til at optage en sådan særregel. Er en særregel ikke optaget i vedtægterne, gælder de almindelige tegningsregler.

Denne sidste nydannelse er inspireret af de nordiske forhandlinger, under hvilke der af de andre nordiske lande blev stillet forslag om fuldstændigt bortfald af denne særlige tegningsret.

Da den i AL § 8, litra n, indeholdte særregel for afhændelse og pantsætning af fast ejendom er indført allerede i AL 1917 og nu er tilvant her i landet og ikke ses at have givet anledning til nogen ulempe for erhvervslivet, har kommissionen dog ikke ment at burde gå så vidt som den svenske lov. Som en for dansk ret acceptabel løsning har man derfor nøjedes med i udkastets litra o at erstatte pligten til registrering af en særregel med en adgang til at få registreret sådanne særlige tegningsregler for dispositioner over fast ejendom m. v. i tilfælde, hvor selskabet på grundlag af en vedtægtsbestemmelse foretager anmeldelse herom.

En sådan fakultativ regel er smidigere end AL's hidtil gældende tegningsforskrift, for så vidt som den giver mulighed for, at selskaber, der ikke ejer og efter virksomhedens karakter heller ikke vil komme til at eje fast ejendom m. v., kan undlade at optage en særregel herom i den vedtægtsbestemte tegningsregel, ligesom den giver mulighed for optagelse af en særregel i vedtægterne for de selskaber, som har en aktuel interesse deri eller fremtidig kan få det.

Den større smidighed vindes ikke på bekostning af hensynet til at give tinglysningsdommeren, respektive registreringsmyndig-

hederne, en klar legitimationsregel at arbejde med, idet disse myndigheder fortsat kan lægge en udskrift af aktieselskabsregisteret til grund for undersøgelsen af legitimations-spørgsmålet. Registerudskriften vil da udvise, om der ifølge vedtægterne gælder særlige tegningsregler ved afhændelse og pantsætning af fast ejendom m. v., og i modsat fald må den almindelige tegningsregel lægges til grund ved undersøgelsen af underskrivernes tegningsret.

Trods ordene: »revision af årsregnskab« har AL § 8, litra p, i praksis været opfattet først og fremmest som en forskrift om, at vedtægterne skal indeholde bestemmelser om revisorernes antal og funktions-tid samt om, hvorvidt selskabets revisor skal være en statsautoriseret revisor, jfr. Krenchel s. 243-244. Ordlyden af denne bestemmelse er i *udkastets litra q* ændret til »valg af revisor«.

Endelig bemærkes, at bestemmelsen i AL § 8, litra i: »tid og sted for den ordinære generalforsamling« er udeladt som overflødig i udkastets § 8 under hensyn til bestemmelserne i § 65, stk. 1 og 3.

Til § 9 (AL § 9, stk. 1).

Udkastets § 9 adskiller sig fra AL § 9, stk. 1, *dels* ved at udelade bestemmelsen om forsikringsaktieselskabers mindstekapital, jfr. herom bemærkningerne foran s. 54 til § 1, *dels* ved at foreslå mindstekapitalen for andre aktieselskaber forhøjet fra 10.000 kr. til 30.000 kr.

Kravet om, at der i et aktieselskab skal være en mindstekapital af ikke alt for ubetydelig størrelse, hviler på den betragtning, at aktieselskabsformen vel kan være en hensigtsmæssig organisationsform både for større og for mindre erhvervsvirksomheder, men at det personligt ansvarlige firma dog må anses for den naturlige driftsform for alle virksomheder under en vis mindstestørrelse.

Når man i udkastet foreslår at forhøje aktiekapitalens mindstebeløb fra 10.000 kr. til 30.000 1er., tilsigtes der hermed ikke nogen væsentlig skærpelse i forhold til AL 1930. Forhøjelsen har alene til formål at fastholde realiteten i den gældende AL's krav til aktiekapitalens minimum ved en ajourføring nogenlunde svarende til det siden 1930 skete fald i pengeværdien. Ved

fastsættelsen af beløbet til 30.000 kr. har kommissionen taget i betragtning, at en ajourføring med henholdsvis detailpristallet, en gros-pristallet og arbejdslønstigningen ville føre til en mindstekapital på henholdsvis 27.000 kr., 38.000 kr. og godt 40.000 kr., alt beregnet pr. 1. januar 1960.

Til §10 (AL § 9, stk. 2).

Stk. 1. Ligesom i den gældende AL er det udkastets principielle hovedregel, at der i et aktieselskab skal være mindst *tre aktionærer*.

Da kravet om tre aktionærer i praksis erfaringsmæssigt omgås gennem brug af »stråmænd«, (svensk »bulvaner«), har spørgsmålet om eventuel opgivelse af dette krav og dermed om godkendelse af *enmands-aktieselskabet* under en eller anden form været underkastet indgående overvejelser i kommissionen, jfr. redegørelsen herfor foran s. 58-60. Det vil heraf ses, at kommissionen er nået til det resultat, at det ville være urealistisk, om man fastholdt kravet som en betingelse for selskabets fortsatte lovlige beståen som aktieselskab. Medens en nedgang af aktionærantallet under tre efter AL § 59, *stk. 1,2. pkt.*, er en ubetinget opløsningsgrund, har *udkastet* derfor i § 87, *stk. 2*, slettet opløsningspligten og i stedet givet hver af de tilbageværende aktionærer ret til at forlange selskabet opløst og hertil knyttet en regel om personligt og solidarisk ansvar for den eller de tilbageværende aktionærer.

I *stk. 1,2. pkt.*, er kredsen af de retssubjekter, som trods den principielle hovedregel skal kunne *eje samtlige aktier*, udvidet, således at ikke blot staten, danske kommuner og danske aktieselskaber, men også her hjemmehørende stiftelser og andre selvejende institutioner, der er undergivet offentligt tilsyn, kan være eneste aktionær.

At denne kreds af retssubjekter er snævrere end den kreds af »juridiske personer«, der efter udkastet skal kunne optræde som stiftere, er nærmere omtalt under bemærkningerne foran s. 69 til *udkastets § 4*.

Når udkastet benytter ordene »dansk kommune« og »dansk aktieselskab« i stedet for den gældende lovs »en dansk kommune« og »et dansk aktieselskab«, er hensigten hermed at klargøre, at undtagelsesbestemmelsen i 2. pkt. også vil tillade, at samtlige

aktier i et aktieselskab ejes af en hvilken som helst parvis *kombination* af de opregnede retssubjekter såvel som af hver enkelt af disse i forening med en personlig aktionær, hvilke spørgsmål har givet anledning til tvivl under den gældende AL.

Som fremhævet under bemærkningerne til udkastets § 4 skal *kommanditaktieselskabet* fremtidig ikke betragtes som en særlig art af aktieselskaber. Kommanditaktieselskabet er derfor ikke som i den gældende lov særlig nævnt i 2. punktums opregning af retssubjekter, men dette er ikke til hinder for, at et aktieselskab trods sin stilling som kommanditist eller ansvarlig deltager i et ansvarligt interessentskab kan være eneaktionær i et andet aktieselskab.

Et *andelsselskab* vil kun kunne være et aktieselskabs eneaktionær, såfremt det er optaget i aktieselskabs-registeret på grundlag af vedtægter, der fuldt ud opfylder AL's forskrifter.

Stk. 2. Udkastets § 10, *stk. 2*, indfører en til § 4, *stk. 3*, svarende hjemmel til, at der ved kongelig anordning kan træffes bestemmelse om, at udenlandske aktieselskaber, stiftelser og selvejende institutioner ligestilles med tilsvarende danske retssubjekter i henseende til retten til at eje samtlige aktier i et aktieselskab, jfr. på samme måde lov om skibsregistrering nr. 93 af 29. marts 1957 § 4, *stk. 3*.

Til § 11 (AL § 10 og § 11, stk. 3).

Stk. 1. De heri indeholdte forskrifter om brug af tegningsliste ved tegningen af den del af aktiekapitalen, som stifterne ikke selv tegner, svarer indholdsmæssigt til bestemmelsen i AL § 10. Når udkastet ikke medtager bestemmelsen i AL § 10, 2. pkt., hvorefter udkastet til vedtægter skal fremlægges ved tegningen, skyldes det, at vedtægtsudkastet efter *udkastets § 5, stk. 1*, skal fremtræde som en del af stiftelsesoverenskomsten.

Ligesom AL foreskriver udkastet, at tegningslisten skal indeholde en »*genpart*« af stiftelsesoverenskomsten. For at tilkende-give, at det hermed ikke var tanken at forlange tegningslisten vedhæftet et »gennemslag« af den maskinskrevne stiftelsesoverenskomst eller en på anden måde samtidig med originaleksemplaret fremstillet »kopi«

af stiftelsesoverenskomsten, havde man i kommissionens foreløbige udkast erstattet ordet »genpart« med »**gengivelse**«. Da dette sidstnævnte ord imidlertid har vist sig at kunne misforstås derhen, at det ikke som efter gældende lov skulle være nødvendigt at gengive stiftelsesoverenskomstens fulde ordlyd i tegningslisten, er man i det endelige udkast vendt tilbage til ordvalget i den gældende lov, men det er dog fortsat kommissionens tanke, at bestemmelsen - trods ordet »genpart« - ikke skal være til hinder for, at tegningslistens gengivelse af stiftelsesoverenskomstens indhold fremtræder som en »afskrift« af stiftelsesoverenskomsten.

Som noget nyt i forhold til gældende AL foreskriver udkastets § 11, stk. 1, i. f., at tegningslisten skal *underskrives af stifterne*. 1 tilfælde, hvor aktieemissionen henvender sig til videre kredse, og tegningen derfor sædvanligvis sker på trykte tegningslister, er det dog ikke kommissionens tanke, at denne ordensforskrift skulle nødvendiggøre personlig underskrift af alle de trykte eksemplarer af tegningslisten; det vil være tilstrækkeligt, at originaleksemplaret underskrives personligt, og at de trykte tegningslister indeholder en trykt gengivelse af underskrifterne.

Stk. 2. Denne bestemmelse, der er ny i forhold til AL, er i overensstemmelse med den af aktieselskabs-registeret fulgte praksis, hvorefter man har forlangt alle sådanne bilag, hvortil der henvises i stiftelsesoverenskomsten, vedhæftet denne til orientering for selskabets aktietegnere og medkontra-henter. For klarheds skyld har man i udkastet udtrykkelig sagt, at sådanne bilag til stiftelsesoverenskomsten skal »... vedhæftes denne . . .«.

Medens alle sådanne bilag også fremtidig skal være offentlig tilgængelige, har man dog i det endelige udkast - i modsætning til det foreløbige udkast - udeladt bestemmelsen om, at den ved udkastet indførte vurderingsforretning også skal være offentlig tilgængelig, jfr. nærmere bemærkningerne foran s. 75 til udkastets § 5, stk. 2.

Stk. 3. Bortset fra, at ordene »ved brev« er ændret til »skriftligt«, er denne bestemmelse enslydende med den tilsvarende bestemmelse i AL § 11, stk. 3.

Bestemmelsen tager ikke sigte på tilfælde, hvor en aktietegner afskæres fra deltagelse

i tegningen af andre grunde end overtegning. Hvor der i selskabets stiftelsesdokumenter er taget forbehold om, at aktierne kun kan tegnes af danske statsborgere, vil der f. eks. ikke være pligt for bestyrelsen til at give en udlænding særlig meddelelse om udelukkelsen, selv om det normalt vil være rimeligt, al: sådan meddelelse gives.

Til § 12 (AL § 11, stk. 1 og stk. 2).

Stk. 1. Indholdsmæssigt svarer denne bestemmelse til AL § 11, stk. 1. 1 udkastets 1. punktum er dog reglen om bortfald af aktietegnernes forpligtelser og om disses ret til at få indbetalte beløb tilbagebetalt udvidet til også at gælde i tilfælde, hvor *registrering af selskabet nægtes* i medfør af udkastets § 126, idet aktietegnerne bør være ens stillet i disse to situationer, jfr. herved også udkastets § 22.

I § 12, stk. 1, 2. punktum, vedrørende de fradrag, der kan gøres ved tilbagebetalingen, er den gældende lovs ord »udgifter« erstattet med »**omkostninger ved stiftelsen**«. Man har herved villet klargøre, at stifterne kun skal kunne betinge sig fradrag for afholdte omkostninger, der står i forbindelse med selve stiftelsen af selskabet, og kun inden for det 5 pct.s maksimum for stiftelsesomkostningerne, som er fastsat i udkastets § 6. Stiftelsesomkostninger herudover må stifterne selv tilsvare, og det samme gælder udgifter, der er afholdt i forbindelse med virksomhedens start eller drift i tiden indtil den konstituerende generalforsamling eller registreringsnægtelsen, f. eks. udgifter til husleje, indretning af lokaler, anskaffelse af maskiner, inventar eller andre driftsmidler, lønninger til personale og lign., jfr. herved udkastets § 17.

Spørgsmålet om, hvorvidt aktietegnerne skal have deres indbetalte beløb tilbagebetalt med renter, har været drøftet i kommissionen, som dog - i modsætning til aktielovudkastet af 1941 (§ 11) - ikke har ment, at der burde optages nogen ubetinget regel om tilsvaret af renter.

Stk. 2. Som nævnt foran s. 78 vil udkastets §§ 5 og 8 ligesom AL tillade, at aktiekapitalens størrelse i stiftelsesoverenskomst og vedtægter angives *enten* med et fast beløb *eller* med en beløbsramme, der fastsætter aktiekapitalens største- og mindstebeløb.

I sidste fald vil der efter udkastets § 12, stk. 2, ligesom efter AL § 11, stk. 2, være mulighed for »fortsat aktietegning« indtil størstebeløbet er nået, når blot den fastsatte mindstekapital er tegnet på den konstituerende generalforsamling eller det tidligere tidspunkt, som måtte være bestemt i stiftelsesoverenskomst og vedtægter.

Denne adgang til fortsat aktietegning var efter AL 1930 uden tidsmæssig begrænsning. I udkastets § 12, stk. 2, har man derimod fundet det påkrævet at begrænse adgangen hertil, således at denne form for aktietegning ikke skal kunne fortsættes udover den generalforsamling, på hvilken regnskabet for selskabets første regnskabsår forelægges, d. v. s. selskabets første ordinære generalforsamling efter stiftelsen. Efter dette tidspunkt vil aktiekapitalen kun kunne forhøjes ved ny beslutning af generalforsamlingen eller af bestyrelsen i henhold til vedtægtsmæssig bemyndigelse, og stiftelsesoverenskomsten kan herefter ikke længere benyttes som tegningsliste.

Man har herved lagt vægt på, at vedtægternes oplysninger om en »ansat aktiekapital«, der overstiger den faktisk tegnede aktiekapital, kan vildlede en udenforstående med hensyn til den effektive aktiekapitals virkelige størrelse, at det ligeledes kan virke vildledende for aktietegnerne, når man - måske mange år efter stiftelsen - stadig tegner ny aktiekapital på tegningslister indeholdende hele stiftelsesoverenskomsten, hvis oplysninger nu normalt kun vil have historisk interesse, samt at det erfaringsmæssigt har givet anledning til vanskeligheder både for aktieselskabsregisteret og for selskaberne, når der opstår tvivl om, hvorvidt en anmeldt kapitalforhøjelse er foretaget på grundlag af en almindelig generalforsamlingsbeslutning i henhold til AL § 19 eller på grundlag af en vedtægtsbestemt bemyndigelse for bestyrelsen til at forhøje aktiekapitalen, eller på grundlag af en i stiftelsesoverenskomsten hjemlet adgang til fortsat aktietegning. Endelig har kommissionen anset adgangen til fortsat aktietegning for mindre påkrævet, når man med samme virkning i vedtægterne kan give bestyrelsen en stående bemyndigelse til at forhøje aktiekapitalen, såfremt den finder anledning dertil.

Udkastets begrænsning af adgangen til fortsat aktietegning er herefter overensstem-

mende med aktielovudkastet af 1941 (§ 10, stk. 3), men knap så vidtgående som den norske AL, hvis § 14, sidste stykke, afskærer fra fortsat aktietegning efter den konstituerende generalforsamling.

Til § 13 (AL § 12).

Bestemmelsen er materielt af samme indhold som AL § 12, idet de i udkastet foretagne ændringer i alt væsentligt tager sigte på en mere præcis formulering af den gældende lovbestemmelse.

I overensstemmelse med princippet i udkastets § 127 (AL § 83) er det således præciseret, at det er *bekendtgørelsen* i Statstidende og ikke selskabets optagelse i registeret, der er afgørende for aktiekøberens gode eller onde tro.

Endvidere er det klargjort, at ugyldighedsindsigelsen alene skal kunne gøres gældende af *aktiekøberen*, ikke af den aktietegner, som har overdraget sine aktier til en tredje mand, der er ukendt med stiftelsesvilkårene. Man har overvejet, om der burde indføres en udtrykkelig bestemmelse om, at indsigelsen fortabes, såfremt den ikke gøres gældende en passende tid efter, at erhververen har fået fornødent kendskab til stiftelsesvilkårene. En sådan generel *passivitetsregel* har man dog ikke fundet det ønskeligt at optage i loven, og det vil derfor efter udkastet ligesom efter den gældende lov bero på en konkret bedømmelse, om købers passivitet skal medføre bortfald af ugyldighedsindsigelsen.

De oplysninger, som aktiekøberne skal have kendskab til for at være bundet ved aftalen, er de i »stiftelsesoverenskomsten med bilag« indeholdte. På dette punkt indeholder udkastet en skærpelse i forhold til gældende lov, for så vidt som udkastets § 5 er videregående i kravene til indholdet af stiftelsesoverenskomsten. De bilag, der sigtes til, er de i § 11, stk. 2, omhandlede »bilag, hvortil der henvises i stiftelsesoverenskomsten«.

Til § 14 (AL § 13).

Stk. 1. Med en enkelt redaktionel ændring er den heri indeholdte bestemmelse enslydende med AL § 13, stk. 1, hvorefter der skal afholdes konstituerende generalforsamling inden 4 måneder efter stiftelsesoverenskomstens dato.

Da der ikke i loven er knyttet særlige retsvirkninger til fristens overskridelse, har kommissionen overvejet, om der i udkastet burde indføres en bestemmelse herom, eller - i modsat fald - om fristen helt kunne udelades. Når kommissionen er blevet ståen ved den gældende lovs affattelse, er det ud fra den betragtning, at 4-måneders fristen må antages at have sin betydning som en almindelig ordensforskrift, der er tilvant i selskabsretlig praksis, og som i øvrigt også må antages at få betydning ved anvendelsen af reglen i § 12, hvorefter aktietegneres forpligtelser bortfalder, når den fastsatte mindstekapital ikke er tegnet senest på den konstituerende generalforsamling. Spørgsmålet om aktietegnernes forpligtelser bortfalder i tilfælde, hvor mindstekapitalen vel er tegnet på den konstituerende generalforsamling, men hvor generalforsamlingen først afholdes efter udløbet af den i § 14 angivne 4-måneders-frist, vil dog sjældent få praktisk betydning, da udkastets § 15, stk. 1, kræver, at anmeldelse skal ske senest fem måneder efter stiftelsesoverenskomstens dato. I påkommende tilfælde må dette spørgsmål være overladt til domstolenes afgørelse under hensyntagen til de i det enkelte tilfælde foreliggende omstændigheder.

Stk. 2. Ifølge udkastets § 5, stk. 1, skal stiftelsesoverenskomsten indeholde stifternes udkast til vedtægter. Udkastets § 14, stk. 2, er derfor reelt overensstemmende med AL § 13, stk. 2, for så vidt angår kravet om, at stifterne på den konstituerende generalforsamling skal forelægge stiftelsesoverenskomsten, vedtægtsudkastet og en opgørelse over stiftelsesomkostningerne.

Ligesom i udkastets § 13 sigtes der i § 14, stk. 2, med ordene »stiftelsesoverenskomsten *med tilhørende bilag*« til de bilag, hvortil der henvises i stiftelsesoverenskomsten, jfr. § 11, stk. 2.

Kravet om, at disse bilag skal fremlægges på den konstituerende generalforsamling, er nyt i forhold til AL 1930, og det samme gælder den i udkastets § 14, stk. 2, indførte bestemmelse om, at der på generalforsamlingen skal gives oplysning om, hvor stor en del af *aktiekapitalen*, der er *tegnet*, og hvor meget der er *indbetalt* heraf. I forhold til hidtidig selskabsretlig praksis vil disse nye lovbestemmelser dog næppe betyde andet end en kodifikation af den frem-

gangsmåde, som sædvanligt følges på den konstituerende generalforsamling.

Bestemmelsen om, at stifterne skal redegøre for aktietegningens forløb, var også optaget i ;aktielovudkastet af 1941 (§ 13, stk. 2), og med denne bestemmelse vil udkastet i øvrigt bringe den danske AL i overensstemmelse med de andre nordiske landes lovgivning.

Stk. 3-4. I AL 1930 indeholder § 13, stk. 5, følgende bestemmelse:

»Beslutning om ikke at stifte selskabet kræver for at være gyldig en sådan stemmeflerhed, som efter udkastet til vedtægter ville kræves til gennemførelse af selskabets opløsning efter dets stiftelse.«

I forbindelse med, at AL 1930 i modsætning til AL 1917 (§ 6) ikke omtaler muligheden af nogen ændring af stiftelsesoverenskomsten, fortolkes denne bestemmelse hos Krenchel s. 74-77 på den måde, at selskabet under forudsætning af aktiekapitalens rettidige tegning reelt er stiftet ved oprettelsen af stiftelsesoverenskomsten, at dette dokument derfor ikke senere kan ændres, at aktietegning på grundlag af stiftelsesoverenskomsten som tegningsliste er bindende, og at den konstituerende generalforsamling i relation til stiftesspørgsmålet kun har den negative opgave, eventuelt ved kvalificeret majoritet, at beslutte, at selskabet ikke skal stiftes.

En sådan fortolkning harmonerer imidlertid ikke med AL § 3, hvorefter der til stiftelse af et aktieselskab kræves ikke alene oprettelse af stiftelsesoverenskomst, affattelse af udkast til vedtægter og tilvejebringelse af aktiekapital, men også afholdelse af konstituerende: generalforsamling og optagelse af selskabet i aktieselskabs-registeret.

Endvidere er den i strid med gældende praksis, idet det hyppigt forekommer, at den konstituerende generalforsamling eller en senere afholdt generalforsamling, hvortil samtlige stiftere og aktietegnere er indkaldt, foretager ændringer i stiftelsesoverenskomsten før selskabets registrering. Hvis det under behandlingen af en indgiven anmeldelse viser sig, at stiftelsesoverenskomsten ikke fyldestgør lovens forskrifter, vil aktieselskabs-registeret således normalt stille krav om berigtigelse af stiftelsesoverenskomsten som betingelse for at registrere selskabet, men også uden for sådanne *tilfælde* foretages der

ofte ændringer i stiftelsesoverenskomsten, når deltagerne i selskabet finder det påkrævet eller hensigtsmæssigt. Først selskabets registrering og bekendtgørelse herom i Stats-tidende og registreringstidende antages i praksis at sætte en grænse for adgangen til at ændre stiftelsesoverenskomsten, jfr. princippet i AL § 83 og udkastets § 127.

Denne praksis har kommissionen i det hele kunnet tiltræde som stemmende med den gældende AL. Efter kommissionens opfattelse må de i AL § 3, litra a-e, foreskrevne handlinger hver for sig anses for nødvendige led i stiftelsen af et aktieselskab, og selskabet må betragtes som værende under stiftelse, lige indtil det er registreret. Det kan derfor ikke være rigtigt at betragte selskabet som reelt dannet ved stifternes underskrift på stiftelsesoverenskomsten og heller ikke at drage den konsekvens heraf, at stiftelsesoverenskomsten herefter er uforanderlig, og at aktietegningen er absolut bindende.

Den gældende lovs tavshed herom må føre til, at stiftelsesoverenskomsten for et aktieselskab under stiftelse efter almindelig kontraktslære (kun) kan ændres med tilslutning af samtlige stiftere. Har stiftelsesoverenskomsten før ændringen været benyttet som tegningsliste for aktietegnere uden for stifternes kreds, og ændringen vedrører forhold af relevans, vil aktionærerne efter almindelig forudsætningslære være berettigede til at annullere deres aktietegning, og i så fald vil det være nødvendigt yderligere at indhente samtlige aktionærers tilslutning til ændringen af stiftelsesoverenskomsten.

For at klargøre lovens stilling til disse forhold har kommissionen erstattet den foran citerede bestemmelse i AL § 13, stk. 5, med bestemmelserne i *udkastets* § 14, *stk. 3 og 4*.

Efter disse bestemmelser er den konstituerende generalforsamling i henseende til stiftelsesspørgsmålet ikke henvist til den rent negative opgave at træffe beslutning om eventuelt at opgive stiftelsen. Ifølge *stk. 3* skal generalforsamlingen træffe »beslutning om selskabets stiftelse«, d. v. s. at generalforsamlingen efter denne bestemmelse i modsætning til den gældende lov udtrykkelig må vedtage en beslutning om at videreføre stiftelsen til selskabets registrering. Vedtages sådan beslutning ikke, eller

beslutes det tværtimod at opgive stiftelsen, må forsøget på at få stiftet aktieselskabet betragtes som strandet, og i overensstemmelse med bestemmelserne i udkastets § 12, *stk. 1*, må aktietegnernes forpligtelse da falde bort og indbetalte beløb tilbagebetales, eventuelt med fradrag af stiftelsesomkostningerne. Herved vil udkastet bringe AL i overensstemmelse med svensk og norsk ret, jfr. sv. AL § 23, 1. mom., 1. stk., og norsk AL § 14, hvorefter aktietegningen først bliver bindende, når den konstituerende generalforsamling beslutter at gennemføre stiftelsen.

Såvel den positive som den negative beslutning i spørgsmålet om selskabets stiftelse vil efter udkastets *stk. 3* kunne vedtages »med simpelt flertal«. Heri ligger, at et flertal af de mødte og i afstemningen deltagende aktionærer træffer afgørelsen med bindende virkning for samtlige aktionærer, og at stifterne ikke kan deltage i afstemningen, medmindre de samtidig er aktietegnere. Dette sidste anses for naturligt, da stifterne jo på forhånd har tiltrådt dannelsen af selskabet på det i stiftelsesoverenskomsten angivne grundlag, og stifterne ikke kan have noget berettiget krav på, at stiftelsen gennemføres på trods af aktionærmajoritetens ønske om at opgive stiftelsen.

Ved bestemmelsen om majoritetens størrelse afviser udkastet fra AL, idet kommissionen ikke har fundet nogen særlig grund til at opretholde det i AL § 13, *stk. 5*, stillede krav om vedtægtsmæssig kvalificeret majoritet til beslutningen om ikke at gennemføre stiftelsen.

Udkastet forudsætter i øvrigt, at vedtægtsudkastets stemmeretsregler lægges til grund ved opgørelsen af afstemningsresultatet, således at vedtægtsudkastet er afgørende for, hvor mange stemmer hver aktionær har på den konstituerende generalforsamling.

Udover de i *stk. 3* omhandlede muligheder for afstemning vedrørende stiftelsesspørgsmålet vil den konstituerende generalforsamling efter udkastets § 14, *stk. 4*, have den yderligere mulighed at træffe beslutning om videreførelse af stiftelsen på ændrede vilkår. I overensstemmelse med almindelige retsgrundsætninger kræver bestemmelsen i *stk. 4* samtykke af samtlige stiftere og aktionærer til lovlig vedtagelse af en sådan

beslutning. For så vidt angår stifterne er en sådan regel i øvrigt nødvendig allerede på grund af det særlige stifteransvar.

Da udkastet til selskabets vedtægter ifølge udkastets § 5 skal udgøre en integrerende del af stiftelsesoverenskomsten, har det været nødvendigt i udkastets § 14, stk. 4, at præcisere, at de ændringer i stiftelsesoverenskomsten, som - i modsætning til almindelige vedtægtsændringer - kræver samtykke af samtlige stiftere og aktietegnere, er »ændringer i og tilføjelser til stiftelsesoverenskomstens bestemmelser om de i § 5, stk. 1, litra a-g, omhandlede forhold og andre i stiftelsesoverenskomsten indeholdte vilkår for selskabets stiftelse«.

Enstemmighedskravet tager således først og fremmest sigte på stiftelsesoverenskomstens oplysninger om aktiekapitalens tilvejebringelse (litra a-d), stiftelsesomkostningernes størrelse m. v. (litra e), og oplysningerne om, hvorvidt selskabet i forbindelse med stiftelsen skal overtage bestående virksomhed eller bestemte formueværdier (litra f og g). Herudover tager enstemmighedskravet sigte på andre i stiftelsesoverenskomsten indeholdte vilkår for selskabets stiftelse. Ved affattelsen af stiftelsesoverenskomsten må det derfor klart tilkendegives, om en i stiftelsesoverenskomsten optagen bestemmelse, der ikke vedrører de i § 5, litra a-g, omhandlede forhold, ønskes betragtet som et stiftelsesvilkår i den forstand, som omhandles i § 14, stk. 4, og såfremt en bestemmelse af denne art måtte være optaget i det i stiftelsesoverenskomsten indeholdte udkast til vedtægter, må stiftelsesoverenskomstens tekst ligeledes give klart udtryk herfor, idet bestemmelsen ellers vil kunne ændres med vedtægtsændringsmajoritet, jfr. udkastets § 14, stk. 5.

Når udkastets § 14, stk. 4, bruger ordet »samtykke« og ikke som stk. 3 ordet »beslutning«, er tanken hermed at præcisere, *dels* at stk. 4 ikke alene tager sigte på sådanne ændringer i stiftelsesoverenskomsten, som foretages på en generalforsamling, men også på ændringer, der foretages inden den konstituerende generalforsamling, *dels* at aktionærerne ikke pådrager sig stifteransvar ved at tiltræde ændringer af stiftelsesoverenskomsten.

Kommissionen har overvejet, om der med forbillede i den finske AL § 12, stk. 3,

burde optages en bestemmelse i udkastet, gående ud på, at den, der indskyder en bestående virksomhed eller bestemte formueværdier, ikke må deltage i afstemningen om godkendelse af overtagelsen. Man er imidlertid af den opfattelse, at inhabilitetsreglen i udkastets § 68, stk. 3, vel ikke omfatter afstemningen på den konstituerende generalforsamling, men at der dog ikke bør optages nogen særlig inhabilitetsbestemmelse gældende for den konstituerende generalforsamling, idet en sådan bestemmelse kan tænkes at føre til praktisk uheldige resultater i visse situationer; i tilfælde, hvor hele aktiekapitalen tegnes af tre stiftere, der indskyder en virksomhed, de hidtil har drevet som interessentskab, ville reglen således føre til, at der ikke var nogen, der kunne stemme på den konstituerende generalforsamling.

Stk. 5. Den heri indeholdte bestemmelse om vedtagelse af ændringer i vedtægtsudkastet er enslydende med bestemmelsen i AL § 13, stk. 3, bortset fra de redaktionelle ændringer, som følger af, at vedtægtsudkastet i henhold til udkastets § 5 skal optages som et led i stiftelsesoverenskomsten.

Ligesom ved beslutninger i henhold til stk. 3 er idet ifølge stk. 5 alene aktionærerne, der deltager i afstemningen, og stifterne har således kun indflydelse på den konstituerende generalforsamlings afstemning om ændringer i vedtægtsudkastet, såfremt de tillige er aktionærer i selskabet.

Stk. 6. Denne bestemmelse om valg af bestyrelse og revisor er med enkelte redaktionelle ændringer overensstemmende med AL § 13, stk. 4.

Kommissionen har ikke fundet tilstrækkelig grund til ved siden af de indførte nye bestemmelser om den konstituerende generalforsamlings opgaver at bibeholde den særlige **beskyttelsesregel** i AL § 13, stk. 6, hvorefter en femtedel af den på generalforsamlingen repræsenterede aktiekapital kan bestemme, at generalforsamlingens beslutning om ændring i vedtægtsudkastet eller om opgivelse af stiftelsen skal forelægges en ny generalforsamling til endelig afgørelse.

Til § 15 (AL §§ 14-16).

Med udkastets § 15 har kommissionen tilstræbt en lovteknisk forenkling ved i denne

ene paragraf at samle alle de bestemmelser om anmeldelsen, som i den gældende lov er spredt over §§ 14-16.

Stk. J. De heri indeholdte bestemmelser om anmeldelsesfristen og betydningen af dens overskridelse svarer til *AL § 14, stk. 1*, hvorfra de kun afviger *dels* ved, at fristens længde er nedsat fra 6 til 5 måneder, *dels* ved at dispensationshjemmelen er overført fra handelsministeriet til overregistrator, hvorved bemærkes, at der allerede ved handelsministeriets bekendtgørelse nr. 300 af 5. september 1962, § 1, litra c, er sket en sådan delegation af *dispensationshjemmelen*.

Spørgsmålet om *anmeldelsesfristens længde* har været underkastet gentagne drøftelser i kommissionen. Der har herunder været enighed om, at *AL's* 6 måneders frist er længere end nødvendigt i tilfælde af simultanstiftelse, men at en væsentlig forkortelse af fristen på den anden side kunne være til gene i de endnu forekommende tilfælde af successivstiftelse. Da konstituerende generalforsamling ifølge udkastets § 14 skal afholdes senest 4 måneder efter stiftelsesoverenskomstens dato, og den fastsatte mindstekapital ifølge § 12 skal være tegnet senest på denne generalforsamling, har man skønnet, at de krydsende hensyn varetages i nødvendigt omfang ved den foreslåede forkortelse af fristen til 5 måneder.

I det foreløbige udkast havde kommissionen forsøgt direkte at fastsætte anmeldelsesfristen til en måned regnet fra den konstituerende generalforsamling. Imidlertid er det blevet gjort gældende, at en sådan bestemmelse kunne tænkes misbrugt af stifterne til at fastholde aktietegnerne ved deres forpligtelse på ubestemt tid ved at forhale afholdelsen af den konstituerende generalforsamling. I det endelige udkast er man derfor vendt tilbage til den gældende lovs ordning, hvorefter fristen løber fra stiftelsesoverenskomstens dato.

Om konsekvenserne af *anmeldelsesfristens overskridelse* siges det i *AL § 14, stk. 1*, at »overskrides denne frist, bortfalder aktietegnernes forpligtelser, og registrering kan herefter ikke finde sted.« Med denne formulering kan bestemmelsen tænkes fortolket således, at aktietegnerne skulle have en selvstændig ret til at tilsidesætte anmeldelses-

fristen blot ved på den konstituerende generalforsamling at vedstå deres aktietegning uanset fristens overskridelse eller ved på generalforsamlingen at vedtage, at deres forpligtelse som aktietegnere først skal bortfalde, såfremt anmeldelsen ikke er indgivet til aktieselskabs-registeret f. eks. inden 8 måneder efter stiftelsesoverenskomstens dato. For at udelukke muligheden af en sådan fortolkning har kommissionen i udkastet ombyttet de to sætninger, der angiver konsekvenserne af en fristoverskridelse. Det skulle herefter være klart, at anmeldelsesfristens overskridelse som altovervejende hovedregel skal have den konsekvens, at selskabets registrering nægtes i medfør af udkastets § 126, og at der kun skal kunne gøres undtagelse herfra, såfremt overregistrator skønner, at særlige omstændigheder taler derfor, og derhos samtlige aktietegnere samtykker heri.

I forbindelse med fristbestemmelsen i *stk. 1* har man under de nordiske aktieretsforhandlinger fra finsk side gjort opmærksom på, at bestemmelsen i *stk. 3*, hvorefter anmeldelsen skal underskrives af alle bestyrelsesmedlemmer, kan tænkes misbrugt, idet bestyrelsens medlemmer herefter hver for sig vil kunne forhindre gennemførelsen af selskabets stiftelse blot ved at nægte at medunderskrive anmeldelsen. En særlig lovbestemmelse imod sådanne misbrug har kommissionen dog ikke fundet påkrævet, idet den tænkte situation formentlig ikke vil forekomme ret ofte i praksis, og bestyrelsens øvrige medlemmer selv vil have mulighed for at afværge, at registreringsnægtelse bliver konsekvensen af et bestyrelsesmedlems temerære vægring. Indgiver de rettidig anmeldelsen til aktieselskabs-registeret med oplysning om årsagen til, at anmeldelsen mangler en eller flere underskrifter, vil aktieselskabs-registeret i almindelighed ikke af den grund nægte at registrere anmeldelsen, men eventuelt stille sagen i bero, indtil selskabet ved en handlingsdom har fået fremtvunget den eller de manglende underskrifter.

Stk. 2. Denne bestemmelse om *anmeldelsens indhold* dækker den gældende lovs § 15, *stk. 1*, litra a-p. Den må sammenholdes med udkastets § 125, *stk. 2*, hvorefter alle anmeldelser til aktieselskabs-registeret skal ske ved benyttelse af de dertil af overregi-

strator foreskrevne blanketter, jfr. bemærkningerne til § 125.

Kommissionen har overvejet, om man ikke helt kunne undlade i selve loven at give bestemmelser om anmeldelsens indhold, idet disse spørgsmål af mere formel natur da kunne løses ved en registreringsbekendtgørelse. Tanken herom er imidlertid opgivet, fordi spørgsmålet har forbindelse med straffebestemmelsen i udkastets § 130, som kun kan bringes i anvendelse på overtrædelser af forskrifter indeholdt i selve loven. Derimod har man i udkastet undgået den gældende lovs lange opregning af de forhold, hvorom anmeldelsen skal indeholde oplysninger, og trods den væsentlig enklere affattelse af udkastets § 15, stk. 2, vil kravene til indholdet af anmeldelsen herefter stort set være de samme som efter AL § 15.

Efter *litra a* skal anmeldelsen således indeholde oplysning om alle de lovpligtige vedtægtsbestemmelser, der kan have interesse for tredjemand. Når de i udkastets § 8, *litra k, m, n, p* og *q*, omhandlede vedtægtsbestemmelser ikke kræves anmeldt, skyldes det, at disse bestemmelser i første række må interessere aktionærerne og for så vidt anses for bestemmelser af intern karakter. Det fornødne herom vil i øvrigt altid fremgå af selskabets offentlig tilgængelige vedtægter.

I *litra b* kræves oplysning om kapitalforholdene, således som de ser ud efter aktietegningens afslutning.

Endelig samler *litra c* alle anmeldelsens oplysninger om den kreds af personer, der er knyttet til selskabet som stiftere, bestyrelse og direktion m. v. Nyt er her alene kravet om, at også de valgte revisorer og eventuelle revisorsuppleanter skal anmeldes til aktieselskabs-registeret. Bestemmelsen herom er optaget efter forslag fra revisorside og med forbillende i den svenske AL § 32, stk. 2, jfr. § 107, 1. mom., 2. stk., og § 106, 4. stk. Indførelsen af anmeldelsespligten er i øvrigt sket med den begrundelse, at tredjemand ofte kan tænkes at have lige så stor interesse i at vide, hvem der bærer ansvar for revisionen af et aktieselskabs regnskaber, som i hvem der har ansvaret for selskabets ledelse. Da anmeldelsen ifølge *stk. 4* skal bilægges dokumentation for, at revisor og eventuelle revisorsuppleanter opfylder de personlige betingelser

i udkastets § 61, og de pågældende herafter selv skal afgive erklæring herom, vil disse bestemmelser samtidig kunne tjene til sikring af, at de inden registreringen får underretning om, at de er valgt. Kommissionen har derfor ikke fundet anledning til at indføre nogen til den svenske AL § 106, stk. 3, svarende bestemmelse om, at ledelsen straks skal give revisor meddelelse om valget.

Stk. 3. Bestemmelsen om *underskrift af anmeldelsen* svarer stort set til den gældende lovs § 16, stk. 1 og 3.

I udkastet har man udeladt den i AL § 16, stk. 1, indeholdte bestemmelse om, at bestyrelsens medlemmer ved at underskrive anmeldelsen påtager sig solidarisk ansvar for anmeldelsens rigtighed, idet en sådan ansvarsregel formentlig er uden reelt indhold i denne forbindelse. I øvrigt bemærkes, at der ifølge domspraksis også vil kunne pålægges andre end bestyrelsesmedlemmer ansvar, når de har medvirket til en urigtig anmeldelse til aktieselskabs-registeret.

Stk. 4. De her givne forskrifter om, hvilke *bilag* der skal indsendes til aktieselskabs-registeret sammen med anmeldelsen af et nyt aktieselskab, svarer til bestemmelserne i AL § 15, stk. 2, *litra q-t*, og *stk. 3*.

De bilag, der ifølge udkastets *litra a* skal indsendes i original eller af bestyrelsen bekræftet gertpart, er først og fremmest *stiftelsesoverenskomsten* og de ifølge § 5 heri inkorporerede *vedtægter*, jfr. AL § 15, stk. 2, *litra q* og *s*.

Dernæst nævner udkastets *litra a* de *til stiftelsesoverenskomsten hørende bilag*. Dette krav, der er nyt i forhold til den gældende lov, tager ikke alene sigte på de statusopgørelser, som nu efter udkastets § 5, *litra g*, er lovpligtige bilag i tilfælde, hvor selskabet i forbindelse med stiftelsen skal overtage en bestående virksomhed. Det sigter også til sådanne andre dokumenter, som stifterne har henvist til i stiftelsesoverenskomstens tekst, enten fordi de ønsker at gøre tredjemand bekendt med indholdet deraf, eller fordi de finder det mest bekvemt på denne måde at opfylde forskrifterne i udkastets § 5, *litra f*, om de nærmere vilkår for overtagelsen af bestående virksomhed eller bestemte formuegenstande. Henviser stiftelsesoverenskomsten til andre dokumenter, skal disse i øvrigt efter be-

Stemmeisen i udkastets § 11, stk. 2, vedhæftes stiftelsesoverenskomsten som en del af denne.

Endelig skal anmeldelsen ifølge litra a bilægges »andre i anledning af stiftelsen oprettede dokumenter.« På dette punkt svarer udkastet helt til den gældende lovs § 15, stk. 3, hvorefter sådanne dokumenter skal forevises overregistrator. At der også efter udkastet kun er tale om forevisning af disse dokumenter, fremgår af udkastets stk. 6, hvorefter disse dokumenter og vurderingsforretningen i modsætning til de øvrige i stk. 4, litra a-c, og stk. 5 omhandlede bilag skal tilbagesendes selskabet efter anmeldelsens registrering.

Sondringen mellem blotte forevisningsdokumenter og offentlig tilgængelige bilag til anmeldelsen er indført ved AL 1930. Efter AL 1917 § 5, stk. 2, skulle samtlige de i anledning af stiftelsen oprettede dokumenter vedhæftes stiftelsesoverenskomsten og dermed være offentlig tilgængelige bilag til anmeldelsen. Da dette gik videre end til sigtet og bl. a. medførte risiko for afsløring af forretningshemmeligheder, nøjedes man i AL 1930 med at kræve de her omhandlede dokumenter forevist for overregistrator, som herved fik til opgave at påse, om de i stiftelsesoverenskomsten givne oplysninger om stiftelsesvilkårene på alle væsentlige punkter er fyldestgørende og stemmende med de oprettede dokumenter.

Denne ordning er således opretholdt i det foreliggende udkast. Som eksempler på dokumenter, der herefter skal indsendes til forevisning for overregistrator, kan nævnes skøder og andre overdragelsedokumenter, leje- og forpagtningskontrakter, eneretskontrakter vedrørende produktion eller salg og andre lignende dokumenter med relation til de i stiftelsesoverenskomsten indeholdte oplysninger om stiftelsesvilkårene, herunder navnlig de i udkastets § 5, litra f og g, omhandlede oplysninger. Som eksempler på dokumenter, der vel oprettes »i anledning af stiftelsen«, men som dog ifølge gældende praksis ikke er forevisningspligtige, kan nævnes bestyrelsens forretningsorden, direktør- og andre funktionærkontrakter, aktionærforordninger, interimsbeviser, aktiebrev og aktiebogen, hvilke dokumenter er af rent intern karakter. Endvidere bemærkes, at aktionæroverenskomsten ligesom ef-

ter gældende praksis ikke skal forevises overregistrator, idet disse overenskomster, hvori selskabet ikke er part, alene har til formål at skabe ret og pligt for de pågældende aktionærer.

For så vidt angår de i udkastets § 15, stk. 4, litra b og c, omhandlede bilag bemærkes, at udkastet på disse punkter er i overensstemmelse med AL § 15, stk. 2, litra r og t; som en konsekvens af den i udkastets § 15, stk. 2, litra c, indførte anmeldelsespligt for de valgte revisorer indeholder stk. 4, litra c, dog den nye bestemmelse, at anmeldelsen også skal bilægges bevis for, at selskabets revisor opfylder habilitetsbetingelserne i § 61.

Stk. 5. Bestemmelsen i udkastets § 15, stk. 5, er ny i forhold til AL 1930. Den står i forbindelse med bestemmelsen i udkastets § 1, stk. 5, hvorefter loven i det hele finder anvendelse på et aktieselskab, uanset om det er stiftet alene med det formål at være deltager - som kommanditist eller som komplementar - med hele sin kapital i et ansvarligt selskab. For at sikre selskabets aktietegnere og medkontrahenter fornødent kendskab til vilkårene for selskabets deltagelse i virksomheden, har man i udkastets § 15, stk. 5, gjort aftalen herom til et offentlig tilgængeligt bilag til anmeldelsen af aktieselskabet.

Stk. 6. De heri indeholdte bestemmelser giver ikke anledning til bemærkninger udover det foran i forbindelse med stk. 4, litra a, anførte vedrørende sondringen mellem forevisningsbilag og offentlig tilgængelige bilag til anmeldelsen. Hvad angår vurderingsforretningen henvises yderligere til fremstillingen foran s. 74-75, hvoraf bl. a. fremgår, at tilbagesendelsen af vurderingsforretningen såvel som de øvrige forevisningsbilag af hensyn til disses karakter af bevismidler sker med henblik på dokumenternes opbevaring hos selskabet.

Stk. 7. I forhold til AL er det en ny bestemmelse, når udkastet i stk. 7 giver overregistrator hjemmel til at afkræve anmelderen de oplysninger i øvrigt, som er nødvendige for, at der kan tages stilling til, om loven og selskabets vedtægter er overholdt.

Efter sin placering i § 15 er bestemmelsen direkte anvendelig i forbindelse med anmeldelser af nystiftede aktieselskaber, jfr. også

bemærkningerne foran s. 64. Men da der har vist sig at være praktisk behov for en generel bestemmelse om overregistrators hjemmel til at kræve supplerende oplysninger indsendt, har man i *udkastets* § 18 gjort bestemmelsen tilsvarende anvendelig på ændringsanmeldelser af enhver art, herunder f. eks. også de i udkastets § 40 omhandlede anmeldelser vedrørende »tomme aktieselskaber«.

Bestemmelsen må i øvrigt ses i forbindelse med de ændrede regler i *udkastets* § 126, som lovfæster den af aktieselskabsregisteret hidtil praktiserede sondring mellem reparable og irreparable fejl eller mangler ved en anmeldelse. For at kunne bedømme, om forefundne mangler er af den ene eller den anden kategori, og om anmeldelsen derfor skal nægtes registreret eller blot hjemsendes til berigtigelse, vil det nemlig ofte være nødvendigt for aktieselskabsregisteret at indkalde supplerende oplysninger til brug ved sagens behandling.

Ved ordene »... om loven ... er overholdt« sigter udkastets § 15, stk. 7, alene til aktieselskabsloven, men det er dog ikke tanken hermed at afskære overregistrator fra at tage stilling til, om også andre love er overholdt. Således forstået er stk. 7 overensstemmende med den hidtil praktiserede opfattelse af ordene »... lovens forskrifter ...« i AL § 82, stk. 1, jfr. også udkastets § 126, stk. 1.

77/ § 16 (AL § 14, stk. 2).

Bestemmelsen om, hvor stor en del af aktiekapitalen der skal være indbetalt før selskabets registrering, er i AL optaget i § 14, stk. 2. Den indholdsmæssige sammenhæng med bestemmelsen i § 14, stk. 1, om anmeldelsesfristen er imidlertid så spinkel, at kommissionen har fundet det mere logisk at lade indbetalingsreglerne fremtræde i en selvstændig paragraf i udkastet.

Udkastets §16 adskiller sig fra den gældende lovs § 14 dels ved at udelade de særlige bestemmelser om forsikringsaktieselskabers kapitalindbetaling, jfr. bemærkningerne foran s. 54 til udkastets § 1, stk. 4, dels ved at forhøje mindstebeløbene for indbetalingerne på aktiekapitalen.

Medens indbetalingerne efter AL skal udgøre mindst 10 pct. af hver akties pålydende

og tilsammen mindst 5.000 kr., skal de efter udkastet udgøre mindst 25 pct. af hver akties pålydende og tilsammen mindst 30.000 kr.

Om begrundelsen for disse forhøjelser af mindstebeløbene henvises til bemærkningerne foran s. 80. I øvrigt bemærkes, at indbetalingen på hver enkelt aktie allerede efter AL § 22, stk. 3, skal udgøre mindst 25 pct., når det drejer sig om forhøjelse af et bestående selskabs aktiekapital, og at kommissionen ikke har fundet nogen grund til at opretholde forskellige procentsatser for indbetalingen på aktier, tegnet henholdsvis ved stiftelsen af et aktieselskab og ved senere kapitalforhøjelser. Bestemmelsen om, at de samlede indbetalinger mindst skal svare til den legale mindstekapital, der ifølge udkastets § 9 er 30.000 kr., harmonerer med princippet i regeringslovforslaget af 1956 § 2, pkt. 2.

Til § 17 (AL § 17).

Ved den i AL § 3 indeholdte opregning af stiftelseshandlinger har loven til beskyttelse for selskabets aktietegnere og kreditorer tillagt registreringen betydning som et nødvendigt led i stiftelsen af et aktieselskab, jfr. bemærkningerne foran s. 84-85. I overensstemmelse hermed fastslår AL 1930 §17 - ligesom AL 1917 § 12 - at et selskab, der ikke er registreret, mangler evnen til selv at være subjekt for rettigheder og forpligtelser. Reglen herom er udformet i følgende 4 bestemmelser:

- 1) *stk. 1, 1. pkt.*
»Et selskab, der ikke er registreret, kan ikke som sådant erhverve rettigheder eller indgå forpligtelser.«
- 2) *stk. 1, 2. pkt.*
»Ej heller kan det optræde som part i rettergang undtagen til indkrævning af tegnet aktiebeløb samt i andre søgsmål vedrørende aktietegningen.«
- 3) *stk. 2, 1. pkt.*
»For en forpligtelse, der forinden registreringen er indgået på selskabets vegne, hæfter de, der har indgået forpligtelsen, een for alle og alle for een, medmindre andet må anses for aftalt med vedkommende fordringshaver.«
- 4) *stk. 2, 2. pkt.*
»Når selskabet i løbet af fire uger efter registreringen anerkender forpligtelsen, bortfalder de pågældendes hæftelser, forudsat

at fordringshaverens sikkerhed ikke derved i væsentlig grad forringes.«

Som det vil ses af kommentarerne i Sindballe-Klerk s. 151 ff. og Krenchel s. 84 ff., har disse lovbestemmelser givet anledning til adskillig fortolkningstvivl både i teori og praksis. Kommissionens overvejelser har derfor først og fremmest taget sigte på mulighederne for en klargøring af bestemmelserne, ligesom man på et par enkelte punkter har søgt at tillempe dem til gældende praksis. Derimod har kommissionens udkast i det hele fastholdt grundreglen som en nødvendig og også i fremmed aktielovgivning gældende bestemmelse om registreringens betydning som betingelse for aktieselskabets rets- og handleevne, jfr. således den svenske AL § 28, den norske AL § 17, den tyske AG § 34 og den schweiziske OR art. 643.

Ad 1. Trods det kategoriske ordvalg har den citerede bestemmelse i AL §17, stk. 1, J. pkt., været fortolket således, at bestemmelsen vel skal modvirke, men dog ikke helt forbyde, at der forinden registreringen kontraheres på et aktieselskabs vegne, jfr. Sindballe -Klerk s. 152.

Ifølge bemærkningerne til den tilsvarende bestemmelse i § 19 i K.U.II (1910) tilsigter ordene »som sådant« at angive,

»at retshandler, som måtte være indgåede forinden registreringen, naturligvis ikke i den forstand ere uforbindende, at f. eks. den, der måtte have forpligtet sig overfor det eventuelle selskab, skulle have det i sin magt, lige til registrering sker, at hæve den indgåede overenskomst, ligesom ej heller aktietegnerne på grund af en stedfunden undladelse af registrering bør kunne opnå ret til at fragå opfyldelsen af kontrakter, der måtte være indgåede af stifterne i anledning af den påtænkte stiftelse.«

På grundlag heraf antager Krenchel ligesom Torp i Den danske Selskabsret, 1919, s. 230, at selskabet selv erhverver en betinget ret efter kontrakten, i hvilken det uden yderligere formaliteter indtræder ved registreringen. Endvidere hævder Krenchel, at der ifølge praksis ikke kræves nogen udtrykkelig ratihabitionsakt i tilfælde, hvor selskabet ønsker at indtræde i kontraktsforholdet, men at det registrerede selskab dog må anses for berettiget til at fragå den før registrering indgåede aftale.

Sindballe-Klerk s. 152 og 155-56 an-

tager, at hovedreglen om det uregistrerede aktieselskabs manglende rets- og handleevne må modificeres gennem en almindelig i forholdets natur begrundet undtagelsesregel, hvorefter der kan stiftes ret og pligt for det uregistrerede selskab i det omfang, lovens andre bestemmelser forudsætter, at der skal eller bør kunne træffes dispositioner for selskabet før registreringen. Som eksempler på anvendelsen af en sådan undtagelsesregel anføres følgende:

»Det er nødvendigt, at der forinden registreringen tegnes aktier og vælges bestyrelse. § 15, litra n, forudsætter, at der forinden anmeldelsen kan være ansat direktører og prokurister, og i selskaber med en aktiekapital på mere end 100.000 kr. skal der være ansat een eller flere direktører, forinden registrering kan finde sted, § 48, 1. stk. § 5, litra e, forudsætter, at der kan være truffet aftaler om, at selskabet skal overtage en bestående forretning eller bestemte formuegenstande. Også iøvrigt kan det være, omend ikke nødvendigt, så dog i høj grad ønskeligt, at der kontraheres på selskabets vegne forinden registreringen. For at undgå, at påbegyndelsen af selskabets virksomhed forhales, kan det således være ønskeligt at sikre selskabet lokaler eller funktionærer, eller træffe aftale med en fagforening om lønnings- og arbejdsvilkår for selskabets arbejdere. Under stiftelsen kan der endvidere vise sig mulighed for at træffe fordelagtige dispositioner, der ikke kan opsættes, hvis muligheden overhovedet skal benyttes. Og skal selskabet overtage en bestående forretning, må denne holdes i drift under stiftelsen, hvilket i regelen vil medføre afslutning af et stort antal retshandler. I det sidst nævnte tilfælde kan nu ganske vist retshandler afsluttes f. eks. i dens navn, fra hvem forretningen skal overtages, og drejer det sig om bunden næring, kan forretningen slet ikke lovligt drives i selskabets navn forinden registreringen, idet et uregistreret selskab ikke kan få meddelt næringsadkomst. Men i andre tilfælde kan det være det eneste naturlige at træffe aftale på selskabets vegne, således når der under stiftelsen af et rederiaktieselskab bliver spørgsmål om, måske for længere tid, at tidsbortfragte et skib, selskabet skal overtage.«

Da det kan diskuteres, om ordene »som sådant« indeholder tilstrækkelig hjemmel for en sådan modificerende fortolkning af AL §17, stk. 1, 1. pkt., havde man i kommissionens foreløbige udkast erstattet dem med en tilføjelse, hvorefter det ikke-registrerede aktieselskab afskæres fra at erhverve rettig-

heder eller indgå forpligtelser, »som ikke følger af stiftelsesvilkårene«. Efter den forståelse af ordet »stiftelsesvilkårene«, som er nævnt foran s. 86 i forbindelse med det endelige udkast § 14, stk. 4, fandt kommissionen, at en sådan tilføjelse til § 17, stk. 1, 1. pkt., ville give et klarere grundlag for den modificerende fortolkning af hovedreglen, som der utvivlsomt er praktisk behov for. Ved denne tilføjelse havde man taget den nye norske AL § 17 som forbillede. Om begrundelsen for tilføjelsen i den norske lov siges det i Ot.prp. nr. 4 1957, s. 38:

»Lovens regel om at selskabet ikke kan erverve rettigheder og pådra seg forpliktelse for registreringen, kan ikke tas helt på ordet, men må forstås med visse modifikasjoner. Herom vises til Augdahl I.e.s. 117 flg. Bestemmelsen kan således visstnok ikke antas å være ubetinget til hinder for at det før registreringen inngås rettshandler hvis virkning for selskabet skal inntre automatisk i og med registreringen, dvs at rett og plikt etter avtalen er suspensivt betinget. Viktig i denne forbindelse er videre at rettigheter og forpliktelser som er en likefrem følge af stiftelsesvilkårene, er uavhengig av registreringen, f. eks. om selskabet ifølge tegningsgrunnlaget skal overta et skip fra en tredjemann. I aksjelovkomiteens utkast er dette for tydelighets skyld sagt uttrykkelig.«

I sine bemærkninger til kommissionens foreløbige udkast fremkom justitsministeriets lovkontor imidlertid med forskellige indvendinger mod ændringen af § 17, stk. 1, 1. pkt.:

»Efter den ændrede formulering, som § 17, stk. 1, 1. pkt., har fået ved det foreliggende forslag, kan et ikke-registreret selskab erhverve rettigheder og indgå forpligtelser, som følger af stiftelsesvilkårene.

Med hensyn til spørgsmålet om gyldigheden over for det ikke-registrerede selskab af indgåede forpligtelser, der følger af stiftelsesvilkårene, bemærkes, at rækkevidden af den nye bestemmelse formentlig må modificeres som følge af andre regler i loven. Hvis mindstekapitalen ikke tegnes inden den konstituerende generalforsamling, hvis der ikke på denne træffes beslutning om selskabets stiftelse, hvis selskabet ikke anmeldes inden den fastsatte frist, eller hvis registrering nægtes, bortfalder aktietegnernes forpligtelse, og de indbetalte beløb tilbagebetales. Efter disse regler synes enhver ret over for selskabet at være betinget af, at stiftelsen føres igennem til og med selskabets registrering.

Da aktionærernes ret i tilfælde af, at selskabets stiftelse ikke gennemføres, ifølge de nævnte regler går ud på tilbagebetaling af de indbetalte beløb, synes også de selskabet tilkommende rettigheder betinget af, at selskabet registreres.

Hvis ændringen af den gældende bestemmelse fastholdes, bør man næppe afskære det uregistrerede selskab fra at optræde som part i en retssag om sådanne rettigheder og forpligtelser, som følger af stiftelsesvilkårene, eller pålægge dem, der på selskabets vegne har indgået forpligtelsen, personligt ansvar for denne, indtil selskabet efter registrering anerkender forpligtelsen. Det forekommer iøvrigt tvivlsomt, om reglen i § 5, stk. 3, vil have nogen selvstændig betydning, hvis den gældende bestemmelse i § 17, stk. 1, 1. pkt., ændres som efter udkastet.«

Da tilføjelsen af ordene »som ikke følger af stiftelsesvilkårene« herefter måtte antages kun at løse en del af problemerne vedrørende de fornødne modifikationer af lovens hovedregel, og da tilføjelsen i sig selv kan tænkes at rejse nye fortolkningstvivel, som det ville føre for vidt at søge løst i lovteksten, har kommissionen fundet det rigtigst i det endelige udkast at vende tilbage til den gældende lovs ordlyd. De fornødne modifikationer må da som hidtil indfortolkes gennem ordene »som sådant« og de forudsætninger, som indeholdes i lovens bestemmelser i øvrigt, jfr. citaterne foran fra Krenchel og Sindballe-Klerk.

Ad 2. Bestemmelsen i AL § 17, stk. 1, 2. pkt., hvorefter et selskab ikke før registreringen kan optræde som part i retssager undtagen i søgsmål vedrørende aktietegningen, hidrører fra K.U.II (1910), hvor det siges, at det ville være urimeligt at kræve, at stifterne i disse tilfælde skulle optræde som sagsøgere på det påtænkte selskabs vegne.

En tilsvarende bestemmelse findes i den svenske AL § 28. Derimod har den norske lov ikke nogen sådan bestemmelse, men det antages dog med støtte i flere norske domme, at den manglende registrering ikke udelukker, at selskabet kan have søgsmålskompetence, jfr. Marthinussen s. 59, pkt. 3i.f.

Også for dansk rets vedkommende må det antages at følge af almindelige retsgrundsætninger, at selskabet har partsevne i samme omfang, som det har retsevne. Den udtrykkelige bestemmelse i AL § 17, stk.1.

2. pkt., om det uregistrerede aktieselskabs begrænsede søgsmålskompetence må derfor anses for overflødig, hvorfor den ikke er medtaget i udkastet. Justitsministeriets lovkontor og retsplejerådet har ikke fundet anledning til særlige betænkeligheder herved.

Ad 3. Da bestemmelsen i AL § 17, stk. 1, 1. pkt., principielt nægter det uregistrerede aktieselskabs medkontrahent enhver ret over for selskabet som sådant, giver den deklaratoriske bestemmelse i § 17, stk. 2, 1. pkt., ham i stedet ret til at holde sig til de personer, der på selskabets vegne *har indgået* forpligtelsen.

Bestemmelsen herom er bibeholdt i det foreliggende udkast, som dog foruden ved et par redaktionelle ændringer adskiller sig fra den gældende lov ved at udvide hæftelsen over for selskabets medkontrahent til også at omfatte personer, der *har medansvar* for den indgåede forpligtelse.

Man har herved villet lovfæste den i domspraksis gennemførte regel, hvorefter også passive stiftere og bestyrelsesmedlemmer må hæfte personligt sammen med den eller de personer, der har kontraheret på det uregistrerede selskabs vegne, for så vidt retshandelen er afsluttet med deres vidende og vilje, eller den falder inden for en bemyndigelse, de har meddelt kontrahenten, eller inden for en ham meddelt fuldmagt med særlig tilværelse over for tredjemand, jfr. Sindballe-Klerk s. 153. Det er derimod ikke tanken, at der skal kunne gøres ansvar gældende mod aktietegnerne og heller ikke mod en direktør eller funktionær, for hvis vedkommende der ikke foreligger noget særligt ansvarsgrundlag. Dette er heller ikke sket i hidtidig domspraksis.

Ad 4. Den personlige hæftelse for et uregistreret aktieselskabs forpligtelser bortfalder ifølge AL §17, stk. 1,2. pkt., såfremt selskabet i løbet af 4 uger efter registreringen anerkender forpligtelsen, og fordringshaverens sikkerhed ikke derved bliver væsentlig ringere.

Begge disse betingelser for den personlige hæftelses ophør er helt udeladt i det foreliggende udkast. Efter udkastet medfører aktieselskabets registrering eo ipso, at selskabet indtræder i forpligtelsen, og at den personlige hæftelse bortfalder.

Ved opgivelsen af den gældende lovs krav om selskabets efterfølgende *anerkendelse* af

forpligtelsen har man lagt vægt på, at denne lovbestemmelse erfaringsmæssigt sjældent efterleves i praksis, at selskabsretlig teori har anset en stiltiende anerkendelse for tilstrækkelig, jfr. Krenchel s. 85 og Sindballe-Klerk s. 159, samt at Sindballe endog antager, at anerkendelse er helt overflødig i tilfælde, hvor det er den samlede bestyrelse, der har kontraheret på det uregistrerede selskabs vegne. Da bestemmelsen herefter kun har et meget begrænset indhold, har kommissionen fundet det mere praktisk at indføre udkastets regel om automatisk overgang af forpligtelsen ved selskabets registrering, - en regel der også er indført i den norske AL § 17.

Det er ligeledes i overensstemmelse med den norske AL, når udkastet har udeladt den gældende AL's betingelse med hensyn til *fordringshaverens sikkerhed*. I denne henseende har kommissionen i det hele kunnet tilslutte sig de betragtninger, som er anført i de norske motiver, jfr. Ot.prp. nr. 4 1957 s. 41-42:

»Ut fra hensynet til medkontrahenten synes det ikke å være avgjørende betenkeligheter ved å lempe på gjeldende rett i den antydde retning. Tvert i mot må dette i alminnelighet antas å være også i medkontrahentens interesse. Når avtalen blir gjeldende mot selskapet, har han oppnådd nettopp den rett mot selskapet som avtalen fra hans side tar sikte på. Det synes da heller ikke å være tilstrekkelig grunn til at han fortsatt skal ha anledning til å holde de handlende personlig ansvarlige. Gjeldende retts regel på dette punkt vil ved siden av å kunne virke ubillig overfor de ansvarlige, kunne medføre en upåregnet fordel for medkontrahenten. Dette gjelder fullt ut for den som ikke har visst at selskapet var uregistrert. For så vidt angår den som med kjennskap til at selskapet var uregistrert, treffer avtale med en representant for selskapet, må han regne med at hans rett mot selskapet er betinget av at det blir registrert, og bør da overveie om og under hvilke vilkår han likevel vil inngå avtalen. Og den innvending at han om hans krav mot den personlig ansvarlige faller bort når selskapet blir registrert, kan risikere at hans sikkerhet blir dårligere enn han har regnet med, kan etter departementets mening ikke tillegges synderlig vekt i denne situasjon.«

I øvrigt bemærkes, at bestemmelsen i udkastets § 17, stk. 2, 2. pkt., efter sin sammenhæng med den deklaratoriske regel i 1. pkt. ikke vil være til hinder for, at med-

kontrahenten træffer særlig aftale med den eller de for selskabet optrædende personer om fortsat personlig hæftelse, kaution eller lignende, såfremt han måtte finde det nødvendigt med en sådan yderligere garanti mod forringelse af sin sikkerhed.

Til § 18 (AL § 18).

Medens udkastets § 15 har forkortet fristen for anmeldelse af et nystiftet aktieselskab fra 6 til 5 måneder, regnet fra stiftelsesoverenskomstens dato, opretholder udkastets § 18 *den almindelige frist på en måned*, som i den gældende AL er fastsat for anmeldelser om ændringer i et registreret aktieselskabs forhold.

Udkastet opretholder ligeledes den *særlige 8 dages frist*, som i AL §§ 63, 66, 67 og 70 er foreskrevet for anmeldelser om et aktieselskabs opløsning ved likvidation eller fusion, jfr. *udkastets § 86, stk. 1: beslutning om selskabets likvidation, § 101 og § 108, stk. 3: selskabets opløsning efter likvidation henholdsvis som solvent og som insolvent, § 109: selskabets opløsning i tilfælde, hvor det mangler midler til dækning af likvidationsomkostningerne, § 115, stk. 2 og stk. 5: henholdsvis beslutning om og gennemførelse af beslutningen om overdragelse af selskabets hele formue til et andet aktieselskab samt § 118, stk. 2: sammensmeltning af aktieselskaber.*

Da det bag disse bestemmelser liggende hensyn til offentlighedens interesse i snarest muligt at få kendskab til ændringerne efter kommissionens opfattelse også gør sig gældende med hensyn til visse andre ændringer, har man i udkastet udvidet det område, hvor 8 dages fristen skal gælde.

Det er således en skærpelse af fristbestemmelserne i den gældende AL, når *udkastets § 38, stk. 1 og 2, og § 41, stk. 1*, indfører 8 dages fristen for anmeldelse af alle beslutninger om nedsættelse af aktiekapitalen såvel som for anmeldelse om gennemførelsen af sådanne beslutninger, idet anmeldelse herom hidtil har været omfattet af den almindelige månedsfrist i AL § 18.

Herudover indfører udkastet 8 dages fristen i følgende nye bestemmelser: § 40, stk. 2, **vedrørende** tomme aktieselskaber«, § 94, stk. 3, om genoptagelse af virksomheden i et iikviderende selskab, § 95 om reassump-

tion af et afsluttet likvidationsbo, § 102, stk. 2, om likvidationsboets overgang fra likvidation efter reglerne for solvente til likvidation efter reglerne for insolvente selskaber, og § 111, stk. 2, om likvidation som følge af konkursbegæring mod selskabet.

Endelig har udkastet i § 123, stk. 5, indført 8 dages fristen til erstatning for det upræcise »uførtøvet« i AL § 78 i.f., der omhandler filialbestyrerens anmeldelsespligt i tilfælde, hvor et udenlandsk aktieselskab med herværende filial går konkurs.

Disse særlige korte anmeldelsesfrister har man fundet det praktisk at gøre opmærksom på ved i udkastets § 18 om den almindelige månedsfrist at indføje »for så vidt ikke andet er bestemt i denne lov«.

Bortset fra rent redaktionelle ændringer adskiller udkastets § 18 sig i øvrigt kun fra den gældende AL ved bestemmelsen om, at reglerne i udkastets § 15, stk. 7, finder tilsvarende anvendelse. Om denne nye bestemmelse henvises til bemærkningerne foran s. 89.

Kapitel 3.

Forhøjelse af aktiekapitalen.

§§ 19-24.

/. Almindelige bemærkninger.

Ligesom i stiftelsesafsnittet, jfr. foran s. 64, har kommissionen arbejdet med mulighederne for en forenkling af reglerne om kapitalforhøjelse gennem inkorporering af vedtægterne i tegningslisten. Denne teknik har imidlertid vist sig ikke at være praktisk her, specielt ikke i tilfælde hvor der ved kapitalforhøjelsen indføres en eller flere nye aktieklasser, eller vedtægterne i øvrigt ændres på en måde, som kræver præcisering af aktionærernes fremtidige retsstilling. Man har derfor måttet bibeholde den gældende lovs systematik med hensyn til kapitalforhøjelser.

Ud fra de samme betragtninger, som ligger til grund for den i udkastet foretagne skærpelse af de forskrifter, der har til formål i nystiftede aktieselskaber at sikre aktiekapitalens effektive indbetaling og fyldestgørende oplysninger om stiftelsesgrundlaget, jfr. foran s. 63-64, har kommissionen derimod fundet det påkrævet at foreslå skærpelse af visse af AL's bestemmelser om forhøjelse af aktiekapitalen i bestående aktie-

selskaber. Dette gælder navnlig bestemmelserne i udkastets § 21, stk. 1, litra d, hvorefter tegningslisten skal vedhæftes regnskabsmæssige oplysninger om en i forbindelse med kapitalforhøjelsen overtagen virksomhed, § 21, stk. 2, som *dels* foreskriver optagelse af en vurderingsforretning, såfremt selskabet i forbindelse med forhøjelsen skal overtage en bestående virksomhed eller bestemte formueværdier, *dels* gør bestemmelsen i § 7 om stifternes ansvar for uforsvarlig værdiansættelse tilsvarende anvendelig på bestyrelsen, samt § 21, stk. 3, hvorefter tegningslisten skal indeholde oplysning om eventuelle driftsfremmede indtægter, som ikke er vist i selskabets officielle regnskaber for de sidste to år.

Som noget væsentligt nyt i forhold til den gældende AL indfører udkastet endvidere regler om friaktieudstedelse, jfr. § 19, stk. 5, og om konvertering af gæld til aktier, jfr. § 21, stk. 4, og § 24, stk. 1.

Endelig kan nævnes, at udkastets § 20 giver en ny deklaratorisk regel om de ældre aktionærers fortegningsret ved kapitalforhøjelser, at § 19, stk. 2, giver lovhjemmel for en vedtægtsmæssig bemyndigelse for bestyrelsen til at forhøje aktiekapitalen, og at § 19, stk. 4, indfører en legal bemyndigelse for bestyrelsen til at foretage de vedtægtsændringer, som er en følge af kapitalforhøjelsen.

// Om de enkelte paragraffer bemærkes i øvrigt følgende:

Til § 19 (AL § 19).

Stk. 1-2. Bestemmelsen i 1. stk., hvorefter beslutning om forhøjelse af aktiekapitalen kun kan træffes af generalforsamlingen, stemmer overens med § 19, stk. 1, i den gældende AL.

Derimod indeholder stk. 2 den nye regel, at der ved bestemmelse i vedtægterne kan tillægges bestyrelsen bemyndigelse til at forhøje aktiekapitalen. Hermed tilsigtes det at lovfæste og regulere den selskabsretlige praksis, som havde direkte lovhjemmel i AL 1917 § 20, og som af praktiske grunde har været opretholdt også under AL 1930, uanset at den herefter kun havde spinkel hjemmel i en analogislutning fra §§ 5 og 11 om fortsat aktietegning, jfr. Krenchel s. 94-95.

Da bemyndigelsen ifølge udkastets § 19, stk. 3, skal indeholde generalforsamlingens bestemmelse om samtlige de i stk. 3, litra a-g, omhandlede forhold vedrørende de nye aktier, vil de forhold, bestyrelsen kan træffe bestemmelse om, rent faktisk være de samme, hvad enten kapitalforhøjelsen sker direkte på grundlag af en generalforsamlingsbeslutning eller på grundlag af en bestyrelsen givne bemyndigelse. Hvad bemyndigelsen som sådan indebærer er for så vidt kun beslutningen om tidspunktet for kapitalforhøjelsen og - inden for den af generalforsamlingen fastsatte beløbsramme - beslutningen om kapitalforhøjelsens størrelse. De nærmere vilkår for kapitalforhøjelsen vil det i begge tilfælde være bestyrelsens opgave at træffe bestemmelse om, herunder navnlig med hensyn til tegningskursen, indbetalingen og de regler, der skal følges i tilfælde af overtegning, jfr. § 19, stk. 2, sammenholdt med § 21, stk. 1, litra b-g. Hvad angår indbetalingen af tegnede aktier vil bestyrelsen herefter kunne bestemme ikke alene, hvornår indbetalingen skal ske, men også på hvilken måde.

Stk. 3. Ligesom AL § 19, litra a-f, indeholder udkastets § 19, stk. 3, litra a-g, en opregning af de forhold vedrørende en kapitalforhøjelse, som generalforsamlingsbeslutningen henholdsvis bestyrelsens bemyndigelse skal indeholde bestemmelse om.

Medens udkastets *litra b, d og e* stemmer overens med henholdsvis *litra d, e og f* i den gældende lov, har udkastet uden for litreringen ændret den gældende lovs *litra a* således, at beslutningen i stedet for et højestebeløb for kapitalforhøjelsen kan angive en beløbsramme, jfr. også udkastets § 8 b og bemærkningerne hertil foran s. 78.

I udkastets *litra a* har man suppleret AL § 19 c om de nye aktiers særlige rettigheder med ordene »eller pligter«, jfr. den tilsvarende rettelse i udkastets § 8, *litra e*, og bemærkningerne hertil foran s. 78.

Udkastets *litra c* om de nye aktiers negotiabilitet er ny, jfr. herved bemærkningerne foran s. 78 om den tilsvarende bestemmelse i udkastets § 8, *litra g*.

Det endelige udkasts *litra f*, hvorefter beslutningen om kapitalforhøjelsen skal angive, hvilken stemmeret der skal være knyttet til de nye aktier, er ligeledes en ny bestemmelse. Den er indføjet på foranledning af

erhvervsønsker og må anses for hensigtsmæssig som et supplement til bestemmelsen i litra a om de nye aktiers særlige rettigheder og pligter.

Efter udkastets *litra g*, der også er ny, skal beslutningen om kapitalforhøjelsen angive, hvorvidt der skal gælde indskrænkninger i de nye aktionærers fortegningsret ved fremtidige forhøjelser af aktiekapitalen. Man har herved villet afskære den tvivl, der er forekommet i praksis, om hvorvidt de nye aktier er ligestillede med de ældre aktier i henseende til fortegningsret ved fremtidige emissioner. I øvrigt henvises til bemærkningerne nedenfor s. 97 til udkastets § 20 om de ældre aktionærers fortegningsret.

Stk. 4. Med forbillede i § 19, stk. 5, i aktielovudkastet af 1941 har kommissionen af praktiske hensyn foreslået den nye regel, at bestyrelsen kan foretage de af en kapitalforhøjelse nødvendiggjorte vedtægtsændringer. At denne ret for bestyrelsen alene tager sigte på sådanne rent redaktionelle vedtægtsændringer, som er en følge af kapitalforhøjelsen - herunder navnlig tallene for aktiekapitalens størrelse og dens fordeling i aktier - er fremhævet ved den udtrykkelige bestemmelse om, at bestyrelsens ændringsbemyndigelse ikke kan anvendes i tilfælde, hvor der i forbindelse med beslutningen om kapitalforhøjelse foretages andre vedtægtsændringer.

I forbindelse med denne bestemmelse har kommissionen haft under overvejelse at optage en generel regel om bemyndigelse for bestyrelsen til at foretage sådanne vedtægtsændringer, som aktieselskabsregisteret måtte forlange som betingelse for registrering af en indgiven anmeldelse, hvadenten denne angår kapitalforhøjelsen eller andre forhold. Uanset at en sådan bemyndigelse efter det oplyste er meget almindelig i praksis, har man dog ikke ment at burde foreslå lov hjemmel herfor. Det bør efter kommissionens opfattelse fortsat være generalforsamlingen, der i hvert enkelt tilfælde træffer bestemmelse om, hvorvidt bestyrelsen skal være bemyndiget til at foretage sådanne vedtægtsændringer.

Stk. 5. Medens såvel den norske som den svenske AL (henholdsvis i § 26 og i § 64) indeholder nærmere regler om friaktieudstedelse (svensk »fondemission«), har dansk aktielovgivning hidtil ikke haft nogen be-

stemmelser herom. I praksis er friaktieudstedelse imidlertid en så hyppigt benyttet form for kapitalforhøjelse, at kommissionen har fundet det naturligt at lovfæste denne praksis i udkastet.

I § 19, *stk. 5, 1. pkt.*, defineres friaktier som aktier, der udstedes i forbindelse med »... forhøjelse af aktiekapitalen ved overførsel til denne af ikke anvendt overskud«. Det karakteristiske for friaktier i modsætning til andre aktier er herefter, at aktionærerne ikke skal præstere nogen indbetaling på disse aktier, og at der derfor heller ikke bliver tale om nogen tegning af friaktier, jfr. udkastets § 21, *stk. 1*, der udtrykkeligt undtager friaktier fra bestemmelsen om, at tegning af nye aktier skal ske på tegningslister.

Da bestemmelserne i udkastets §§ 20-24 efter deres ordlyd kun angår tegnede og indbetalte aktier, har det været nødvendigt i § 19, *stk. 5*, udtrykkeligt at fremhæve, at bestemmelserne i denne paragrafs *stk. 1-4* finder tilsvarende anvendelse på friaktier.

Det følger af den i udkastets § 72, *stk. 1*, lovfæstede ligeretsgrundsætning, at alle aktionærer har ret til forholdsmæssig andel af friaktierne. I denne forbindelse bemærkes, at der efter kommissionens opfattelse ikke vil være noget til hinder for, at et selskab, der har en beholdning af *egne aktier* - jfr. herved udkastets §§ 42-44 og § 136 - udsteder friaktier til sig selv som ejer af en forholdsmæssig andel af de gamle aktier. På tilsvarende måde må selskabet formentlig på grundlag af en post egne aktier være berettiget til at deltage i tegning af nye aktier, der tilbydes de gamle aktionærer til favørkurs, eller til at afhænde sin fortegningsret. I modsat fald ville de øvrige aktionærer få en ubegrundet fortjeneste på selskabets bekostning, ligesom selskabet ville blive afskåret fra fuldt ud at udnytte de reserver, der kan benyttes til friaktieudstedelse.

Det ikke anvendte overskud, som der kan blive tale om regnskabsmæssigt at overføre til aktiekapitalen, skal efter udkastets § 19, *stk. 5, 2. pkt.*, fremgå af selskabets senest aflagte årsregnskab. Ved bestemmelsen om, at friaktieudstedelse ikke kan ske med noget større beløb end det, hvormed selskabets egenkapital overstiger aktiekapitalen og den lovpligtige reserve og ikke med et større

beløb end foreslået eller tiltrådt af bestyrelsen, har man principielt begrænset adgangen til at anvende indtjent overskud til friaktier på samme måde, som udkastets § 84, stk. 1-2, begrænser adgangen til at anvende overskud til udbyttebetaling. Da den nye bestemmelse i udkastets § 79, stk. 2, tillader, at beløb, der indvindes ved opskrivning af aktiver bestemt til vedvarende brug for selskabet, anvendes til forhøjelse af aktiekapitalen, vil adgangen til friaktieudstedelse dog kunne få et videre omfang.

Kommissionen har drøftet, om man eventuelt - ligesom den norske AL § 26 - skulle kræve, at generalforsamlingens beslutning om udstedelse af friaktier skal vedtages med en nærmere angiven kvalificeret majoritet. Da enhver kapitalforhøjelse indebærer en vedtægtsændring, og beslutningen derfor under alle omstændigheder kun vil kunne vedtages med den kvalificerede majoritet, som sædvanlig kræves til ændring af vedtægterne, har man ikke anset det for påkrævet at opstille legale majoritetskrav til beslutning om friaktieudstedelse eller nogen anden form for kapitalforhøjelse.

Endelig bemærkes, at det for friaktiebeholdet er uden betydning, om friaktieudstedelsen gennemføres ved opskrivning af de hidtidige aktiers pålydende, ved udstedelse af nye aktiebrev, eller på anden måde, jfr. Krenchel s. 93. Derimod må de sammesteds omtalte »delvise friaktier« i relation til forskrifterne i udkastets kapitel 3 i det hele behandles som tegnede og indbetalte aktier.

Til § 20.

Stk. 1. Ifølge AL § 19, litra b, skal der i generalforsamlingens beslutning om forhøjelse af aktiekapitalen træffes bestemmelse om, »hvorvidt de ældre aktionærer skal have fortegningsret til tegning af de nye aktier og da hvilken«.

Da denne bestemmelse i praksis har givet anledning til tvivl med hensyn til rækkevidden af generalforsamlingens kompetence, har kommissionen i udkastet erstattet den med de nye bestemmelser i § 20 og § 19, stk. 3, litra g.

I *stk. 1, 1.pkt.*, indføres den deklaratoriske hovedregel, at de ældre aktionærer har fortrinsret til tegning af nye aktier i forhold til deres hidtidige aktiebesiddelse. At denne

fortegningsret ikke skal opfattes som nogen »umistelig individualret« for de enkelte aktionærer, er udtrykkeligt tilkendegivet ved bestemmelsen om, at vedtægterne generelt og generalforsamlingsbeslutningen for hvert enkelt tilfælde af kapitalforhøjelse kan fratrætte *samtlig*e ældre aktionærer fortegningsretten, jfr. bemærkningerne foran s. 78 til udkastets § 8, litra e. Som nævnt foran i forbindelse med § 19, stk. 5, indfører udkastet ikke noget legalt krav om kvalificeret majoritet til vedtagelse af nogen form for kapitalforhøjelse, og generalforsamlingens beslutning om, at ingen af de ældre aktionærer skal have fortegningsret, kan derfor vedtages med den i selskabets vedtægter foreskrevne majoritet til ændring af vedtægternes kapitalbestemmelser. En beslutning herom må i øvrigt anses for involveret i generalforsamlingens vedtagelse, såfremt denne går ud på, at de nye aktier skal indbetales ved overdragelse til selskabet af bestående virksomhed eller bestemte formueværdier eller ved konvertering af gæld til aktier.

Derimod bestemmes det i *stk. 1, 2. pkt.*, at beslutning om, at der til visse af de ældre aktier ikke skal være knyttet nogen fortegningsret, ikke gyldigt kan vedtages uden samtykke af de pågældende aktionærer. Som et udslag af den i udkastets § 72 lovfæstede ligeretsgrundsætning vil denne bestemmelse ikke alene omfatte generalforsamlingsbeslutninger, som helt fratager visse af de ældre aktionærer fortegningsretten, men også beslutninger, hvorefter ikke alle de ældre aktionærer skal have forholdsmæssig fortegningsret. Er aktiekapitalen opdelt i *aktie*-klasser, som ifølge vedtægterne er undergivet forskellige regler med hensyn til stemmeret, udbyttet, adgangen til dækning i tilfælde af selskabets opløsning eller lignende, vil *stk. 1, 2. pkt.*, også finde anvendelse på beslutninger, som f. eks. tillægger hidtidige A-aktionærer fortegningsret til nye A-aktier og hidtidige B-aktionærer fortegningsret til nye B-aktier, idet B-aktionærerne herved afskæres fra forholdsmæssig andel i tegningen af de nye A-aktier og A-aktionærerne fra forholdsmæssig andel i tegningen af de nye B-aktier.

Medens generalforsamlingen således ikke ved majoritetsbeslutning kan fratrætte visse bestående aktiegrupper fortegningsret, vil

der ifølge udkastets § 19, stk. 3, litra g, intet være til hinder for, at generalforsamlingsbeslutningen indfører indskrænkninger i de nye aktionærers fortegningsret ved fremtidige forhøjelser af aktiekapitalen. Dette er ikke noget brud på bestemmelsen i § 20, stk. 1, 2. pkt., idet aktietegningen her er sket på det ved tegningen udtrykkeligt angivne vilkår, at de nye aktionærer ved fremtidige kapitalforhøjelser skal være afskåret fra eller begrænset i adgangen til legal fortegningsret på lige fod med de ældre aktionærer.

At visse af de ældre aktionærer ikke gør brug af deres fortrinsret til tegning af nye aktier, vil ikke efter udkastet medføre, at de øvrige aktionærer får ret til forholdsmæssigt at overtage det overskydende aktiebeløb med præference i forhold til ikke-aktionærer, *jfr.* Krenchel s. 99. Kommissionen har heller ikke i udkastet villet optage regler om kompensation til de ældre aktionærer, der ikke har haft mulighed for at udnytte deres fortegningsret, *jfr.* herved A. Vinding Kruse i »Restitutioner« s. 357-358 og de i note 23-24 givne henvisninger til andre forfattere, der har gjort sig til talsmænd for sådanne bestemmelser. Misbrug fra en aktionærmajoritets side vil eventuelt kunne rammes efter reglen i udkastets § 73.

I begge disse henseender indeholder derimod den norske AL § 23, stk. 4, bestemmelser til beskyttelse af de hidtidige aktionærer. Disse bestemmelser har kommissionen dog fundet for komplicerede til, at man har ment at burde bruge dem som forbillede i dansk aktielovgivning. Da udkastets § 20, stk. 1, 1. pkt., ikke er nogen præceptiv bestemmelse, vil udkastet imidlertid ikke være til hinder for, at generalforsamlingsbeslutningen for det enkelte tilfælde af kapitalforhøjelse eller vedtægterne generelt giver regler af denne art til fordel for de ældre aktionærer, såfremt forholdene måtte tale derfor.

Da der ved udkastets § 20 tillægges de ældre aktionærer en lovbestemt fortegningsret, er det ikke nødvendigt at træffe bestemmelse om fortegningsretten i vedtægterne, medmindre man ønsker varigt at fravige den deklaratoriske hovedregel. Opregningen i udkastets § 8 af det lovpligtige indhold af vedtægterne omtaler derfor ikke fortegningsretten, og det samme gælder forskrifterne i udkastets § 26 om aktiebrevets indhold.

Stk. 2. Bestemmelsen overlader det til bestyrelsen at fastsætte den frist, inden for hvilken fortegningsretten skal være benyttet, men foreskriver dog en mindstefrist på otte dage. Denne bestemmelse afviger fra § 20, stk. 2, i kommissionens foreløbige udkast *dels* ved at præcisere, at fristen regnes fra tegningslistens fremlæggelse, *dels* ved at fristens længde er nedsat fra fjorten dage til otte dage. Begge disse ændringer er foretaget efter tilskyndelse fra erhvervsside. »Otte dage« er ikke ensbetydende med »en uge«; fristen skal mindst være fulde otte dage, f. eks. fra tirsdag til tirsdag, begge dage inklusive.

Bestyrelsens bestemmelse om fristen for de ældre aktionærers fortegningsret skal fremgå af tegningslisten, *jfr.* udkastets § 21, stk. 1, litra f. Tegningslisten og dermed meddelelsen om fortegningsretten må bekendtgøres for aktionærerne, *jfr.* udkastets § 8, litra j, sammenholdt med § 65, stk. 4 og § 66.

Til § 21 (AL § 20).

Stk. 1. Til beskyttelse for selskabets aktietegnere og medkontrahenter bestemmes det i stk. 1., ligesom i den gældende AL § 20, at tegning af nye aktier skal ske på tegningslister af det i bestemmelsen angivne indhold. I overensstemmelse med hidtidig praksis gør udkastet dog undtagelse for så vidt angår friaktier, *jfr.* bemærkningerne foran s. 96 til § 19, stk. 5. Tegningsliste er herefter obligatorisk i alle tilfælde, hvor forhøjelsen af aktiekapitalen baseres på en indbetaling til selskabet, uanset om indbetalingen sker i kontanter eller helt eller delvis i andre værdier. Udkastet udelukker således den hos Krenchel s. 101 omtalte praksis, hvorefter tegningsliste er uforuden i tilfælde af kapitalforhøjelse ved konvertering af gæld til aktier, *jfr.* herved også udkastets § 21, stk. 4.

Kommissionen har overvejet, om man, - i lighed med den norske AL § 24 - burde fritage for brug af tegningsliste i tilfælde, hvor selskabets hidtidige aktionærer (eller kreditorer) overtager hele kapitalforhøjelsen. Til støtte for en sådan undtagelsesregel taler ikke alene praktiske hensyn, men også betragtninger af samme art, som ligger til grund for den gældende AL's sontring mel-

lem simultan- og successivstiftelse. Da udkastet har forladt denne sondring og indført ens regler om stiftelsesoverenskomstens indhold uanset stiftelsesmåden, jfr. bemærkningerne foran s. 65, og da en fritagelse for brug af tegningsliste kan tænkes at medføre uklarhed om tegningsgrundlaget, har man imidlertid opgivet tanken om en sådan undtagelsesregel.

Med hensyn til de bestemmelser i stk. 1, som indholdsmæssigt afviger fra den gældende AL, bemærkes i øvrigt følgende:

Bestemmelserne i *stk. 1, litra c—d*, afløser den gældende AL § 20, litra d. Ved udformningen af disse bestemmelser har man i videst muligt omfang paralleliseret med de tilsvarende bestemmelser i udkastets § 5, litra f og g, idet de legislative hensyn er de samme, hvad enten selskabets overtagelse af formueværdier finder sted i forbindelse med en kapitalforhøjelse eller i forbindelse med stiftelsen. Om udkastets nye bestemmelser kan derfor i det hele henvises til bemærkningerne foran s. 12-14. For så vidt angår de i litra d, omhandlede regnskabsmæssige oplysninger bemærkes endvidere, at udkastet her er på linie med aktielovudkastet af 1941 § 20, stk. 1, litra d, såvel som med den svenske AL § 48, stk. 2, pkt. 1. Derimod har kommissionen ikke anset det for påkrævet yderligere at forlange selskabets eget regnskab for det sidste regnskabsår fremlagt ved tegningen, jfr. fornævnte udkast af 1941 § 20, stk. 2, og udkastet er heller ikke så vidtgående som den svenske AL § 48, stk. 2, pkt. 1-3, der forlanger fremlagt forvaltnings- og revisionsberetningerne vedrørende selskabets sidst aflagte årsregnskab og supplerende beretninger fra selskabets ledelse og revisorer.

Stk. 1, litra f, afviger fra den tilsvarende bestemmelse i AL § 20, litra f, *dels* ved bestemmelsen om, at tegningslisten skal indeholde oplysning om de regler, der skal gælde for tegningen af de nye aktier, *dels* ved bestemmelsen om, at tegningslisten skal angive, på hvilken måde aktierne skal indbetales.

Efter den førstnævnte af de nye bestemmelser skal tegningslisten indeholde oplysning om tid og sted for *tegningen* af de nye aktier. Hvis de nye aktier udbydes til tegning med et største- eller mindstebeløb for kapitalforhøjelsen, må det angives i teg-

ningslisten, hvilken frist der skal gælde for tegningen af mindstebeløbet, jfr. § 22.

Udkastets anden nye bestemmelse, hvorefter tegningslisten skal angive, om de nye aktier skal *indbetales* i kontanter eller i andre værdier, er ligegyldende med udkastets § 5, stk. 1, litra c, vedrørende stiftelsesoverenskomsten. Ved disse bestemmelser om indbetalingsmåden tilvejebringes der overensstemmelse mellem oplysningerne i stiftelsesoverenskomst og tegningsliste på den ene side og anmeldelsen på den anden side, jfr. udkastets § 15, stk. 2, litra b, og AL § 15, stk. 1, litra f.

Stk. 2. Den nye bestemmelse om, at bestyrelsen skal optage eller lade optage en vurderingsforretning i tilfælde, hvor selskabet i forbindelse med kapitalforhøjelsen skal overtage en bestående virksomhed eller bestemte formueværdier, er baseret på samme betragtninger og hensyn, som ligger bag den tilsvarende stiftelsesregel i udkastets § 5, stk. 2, jfr. bemærkningerne foran s. 74-75. Det samme gælder den også i regeringslovforslaget af 1956 § 2, litra 4 b indeholdte bestemmelse om, at ansvarsreglen i udkastets § 7 finder tilsvarende anvendelse på bestyrelsen, jfr. bemærkningerne foran s. 76-78.

Stk. 3. Om hemmelige reservers dannelse og opløsning indeholder den gældende AL ingen bestemmelser. Som det vil fremgå af udredningerne hos Krenchel s. 186-187 og Sindballe/Klerk s. 282-284 har man imidlertid efter indholdet af lovens regnskabsregler - herunder navnlig programreglen om »ordentlig og forsigtig forretningsbrug« - anset det for uundgåeligt at anerkende brugen af hemmelige reserver og den praksis, der har dannet sig inden for vellede og velkonsoliderede danske aktieselskaber.

Dette standpunkt har kommissionen tilsluttet sig, jfr. bemærkningerne nedenfor s. 169-70 til udkastets kap. 12. For imidlertid at modvirke det særlig iøjnefaldende misbrug af hemmelige reserver i forbindelse med tegning af ny aktiekapital - som udenlandske domme har belyst - har man i det endelige udkasts § 21, stk. 3, foreslået indført den - også i forhold til kommissionens foreløbige udkast - nye regel, at det skal fremgå af tegningslisten, hvis selskabets regnskabsresultat for noget af de sidste to år er forbedret ved hjælp af hemmelige re-

server, der nærmere bestemmes som indtægter, der hidrører fra henlæggelser i tidligere år, og som ikke fremgår af selskabets regnskaber. Herved forhindres det, at nye aktieindskud finder sted under urigtige forudsætninger om selskabets faktiske indtjeningssevne.

Stk. 4. Medens AL ikke indeholder bestemmelser om forhøjelse af aktiekapitalen ved *konvertering af gæld*, indføres der nærmere regler herom i udkastets § 21, stk. 4, og § 24, stk. 1. Efter den førstnævnte bestemmelse skal der i tegningslisten gives en redegørelse for selskabets økonomiske stilling og for konverteringens forsvarlighed, og efter den sidstnævnte skal anmeldelsen om kapitalforhøjelsen bilægges en af selskabets revisor bekræftet udskrift af selskabets bøger, udvisende størrelsen af gælden umiddelbart før konverteringen og de posteringer, der er en følge af denne.

Bestemmelsen i § 24, stk. 1, om regnskabsmæssig dokumentation for konverteringens gennemførelse er alene en lovfæstelse af den praksis, aktieselskabsregisteret har fulgt under den gældende lov. Derimod er forskrifterne i § 21, stk. 4, nye også i forhold til hidtidig praksis. Tanken om at indføre lovbestemmelser af denne art er dog ikke ny, idet der i § 2, pkt. 3, i regeringslovforslaget af 1956 fremsattes forslag om en sålydende ny § 20 a:

»Sker forhøjelse af aktiekapitalen ved konvertering af gæld, skal tegningslisten indeholde en af bestyrelsen underskrevet redegørelse for selskabets økonomiske stilling og en erklæring fra bestyrelsen om, at pålydendet af de for de konverterede fordringer udleverede aktier efter bestyrelsens bedste skøn ikke overstiger disse fordringers værdi«.

Ved lovforslagets fremsættelse i folketinget knyttede handelsministeren følgende bemærkninger til denne bestemmelse:

»Forslaget under § 2, pkt. 3, går ud på i loven at indføre en ny bestemmelse - § 20 a - der giver nærmere regler om adgangen til at forhøje aktiekapitalen ved konvertering af gæld. Den gældende aktieselskabslov indeholder ingen bestemmelser om konvertering af gæld til aktiekapital, men det har hidtil været fast praksis at tillade denne form for kapitaludvidelse. Forhøjelse af et selskabs aktiekapital ved konvertering af gæld sker på den *måde*, at en eller flere kreditorer i selskabet - i øvrigt

under iagttagelse af lovens regler om fremgangsmåden ved udvidelse af aktiekapitalen i et selskab - omdanner deres tilgodehavende eller en del af dette til aktiekapital. Udvidelse af selskabers, aktiekapital ved konvertering af gæld er ret hyppigt forekommende. Af de ca. 2.000 kapitaludvidelser, der fandt sted i femåret 1951-1955, var de 514 eller ca. $\frac{1}{4}$ forhøjelser ved konvertering af gæld, og disse kapitaludvidelser androg et samlet beløb af ca. 77 mill. kr.

Konverteringen vil som oftest være et led i en rekonstruktion af et selskab, der trods vanskeligheder anses levedygtigt, i hvert fald af de kreditorer, der gennem en konvertering af deres tilgodehavender træder tilbage for de øvrige kreditorer. For de øvrige kreditorer vil en sådan konvertering i alle tilfælde være en fordel. Også de gamle aktionærer kan kun være interesseret i, at selskabets muligheder for at fortsætte virksomheden bevares derved, at selskabet frigøres for en del af sin gæld. Anderledes ligger forholdet over for de kreditorer og forretningsforbindelser, som et selskab måtte få efter en gennemført konvertering. Over for disse kan en kapitalforhøjelse ved konvertering af gæld være vildledende, for så vidt som en kapitalforhøjelse normalt vil blive taget som udtryk for, at der er indskudt nye aktiver i selskabet, og det har i praksis vist sig, at konverteringsadgangen - navnlig i selskaber, hvor hele aktiekapitalen er tabt — kan misbruges, når fordringer, for hvilke der ikke regnskabsmæssigt er dækning, bliver konverteret til aktiekapital efter deres pålydende. Ved registrering i aktieselskabsregisteret af en kapitalforhøjelse ved konvertering af gæld bliver det på vedkommende selskabs registerblad anført, at den nye kapital er tilvejebragt ved konvertering af gæld, men der kan ikke i det registrerede hentes nogen oplysning om overtagelsesprisen eller i øvrigt om det vurderingsgrundlag, som selskabet har benyttet ved konverteringen. Det forekommer mig derfor rimeligt at forlange, at selskabets bestyrelse ved konvertering af gæld til aktiekapital i selve tegningslisten skal gøre rede for selskabets økonomiske stilling, samt at bestyrelsen på linje med de krav, der stilles ved kapitalforhøjelser, der tilvejebringes ved indskud af andre værdier, skal afgive en erklæring om, at pålydendet af de udleverede aktier efter bestyrelsens skøn ikke overstiger værdien af de konverterede fordringer.«

De her anførte betragtninger har kommissionen i det hele kunnet tiltræde, men man har dog ikke ment, at hensynet til beskyttelse mod misbrug af konverteringsadgangen nødvendiggør en bestemmelse om, at den fordring, der ønskes konverteret til

aktier, skal være pari værd i den forstand, at den også skal kunne sælges for sit pålydende til tredjemand (paritetskrav). Efter kommissionens skøn vil det være tilstrækkeligt til at modvirke misbrug, at der - som i det foreliggende udkasts § 21, stk. 4 - afkræves bestyrelsen en for tredjemand tilgængelig redegørelse for selskabets økonomiske stilling og for konverteringens forsvarlighed.

Ved således at erstatte 1956-lovforslagets paritetskrav med et forsvarlighedskrav, hvis opfyldelse bestyrelsen bærer ansvaret for, har man også taget hensyn til de væsentligste af de indvendinger, som fremkom mod 1956-forslagets § 20 a: For selskaber, hvori der ikke i øjeblikket er fuld dækning til kreditorerne, vil et paritetskrav vanskeliggøre og ofte umuliggøre saneringsordninger, som alle forhold taget i betragtning må anses for fornuftige og forsvarlige. Følgen heraf vil blive, at sådanne selskaber kun sjældent vil få mulighed for at undgå den konkurs, der påfører alle interesserede parter tab, som måske ellers kunne afværges. I alle håndværker aktieselskaber vil et paritetskrav føre til en uløselig konflikt mellem selskabsretlige og skatteretlige regler, idet det er skatteretlig praksis, jfr. senest ligningsdirektoratets meddelelser januar 1964 s. 100 ff., at håndværkere m. fl., der modtager aktier i et ejendomsaktieselskab til delvis udligning af deres andel i entreprise-summen, har ret til på visse betingelser at selvangive sådanne aktier efter en lavere kurs end pari.

Stk. 5. De heri indeholdte bestemmelser svarer indholdsmæssigt til AL § 20, stk. 2-3. Når stiftelsesoverenskomsten efter udkastets stk. 5 skal fremlægges ved tegningen, skal denne opfylde kravene i § 11, stk. 2.

Stk. 6. Denne bestemmelse om overtegning ligger på linie med AL § 20, stk. 4.

Til § 22.

Denne bestemmelse om aktietegnernes ret til at få indbetalte beløb tilbagebetalt, såfremt en kapitalforhøjelse mislykkes, enten fordi det fastsatte minimumsbeløb ikke rettidigt tegnes, eller fordi registrering nægtes, er ny i forhold til AL 1930. En indholdsmæssigt tilsvarende bestemmelse var fore-

slået i aktielovudkastet af 1941 § 20, stk. 4, men i udformningen følger det foreliggende udkast ordlyden i den tilsvarende bestemmelse i § 12, stk. 1, om aktionærernes tilbagebetalingskrav i tilfælde af, at stiftelsen af et aktieselskab strander. De foran s. 82 anførte bemærkninger til udkastets § 12, stk. 1, gælder derfor også nærværende paragraf med de af forholdene følgende modifikationer.

Til § 23 (AL § 21).

Udkastets bestemmelse om størstebeløbet af omkostningerne ved kapitalforhøjelse er affattet i overensstemmelse med den tilsvarende bestemmelse i § 6 om stiftelsesomkostninger. Om de i forhold til AL § 21 foreslåede ændrings art og grundelse kan derfor henvises til bemærkningerne foran s. 75—76.

Til § 24 (AL § 22).

Stk. 1. Bestemmelsen i 1. *punktum*, hvorefter en anmeldelse om kapitalforhøjelse skal bilægges en bekræftet genpart af tegningslistens tekst, er ligelydende med den gældende lovs § 22, stk. 1.

Ny er derimod bestemmelsen i 2. *punktum* om de bilag, der skal medfølge som regnskabsmæssig dokumentation for indbetalingen i tilfælde, hvor aktiekapitalen forhøjes ved konvertering af gæld. Herom henvises til bemærkningerne foran s. 100 vedrørende udkastets § 21, stk. 4.

Stk. 2. Bestemmelsen i 1. *punktum* om de i anledning af kapitalforhøjelsen oprettede dokumenters forevisning for overregistrator er enslydende med den gældende lovs § 22, stk. 2. Om sondringen mellem forevisningsdokumenter og egentlige bilag til anmeldelsen henvises til bemærkningerne foran s. 89 til § 15, stk. 4 og 6.

Derimod er bestemmelsen i 2. *punktum* om indsendelse af vurderingsforretningen ny, jfr. herved bemærkningerne s. 99 og s. 74-75 til § 21, stk. 2 og § 5, stk. 2.

Stk. 3. Bestemmelsen om mindsteindbetaling ingen på nytegnede aktier svarer til den gældende lovs § 22, stk. 3, jfr. herved bemærkningerne s. 90 til udkastets § 16.

Kapitel 4.

Aktier, interimsbeviser og aktiebog.

§§ 25-30.

/. Almindelige bemærkninger.

Kommissionens revisionsforslag i dette afsnit af aktieselskabsloven er alt væsentligt begrænset til de egentlige selskabsretlige bestemmelser om aktiers og interimsbevisers udstedelse, indhold og underskrift, og om aktiebogens førelse og benyttelse. De foreslåede ændringer, hvorom henvises til bemærkningerne nedenfor vedrørende de enkelte bestemmelser i udkastets §§ 25-27 og 30, er begrundet i rent praktiske hensyn.

Af de mere obligationsretlige regler i udkastets §§ 28-29 indeholder mortifikationsbestemmelsen i § 29 ændringsforslag af både redaktionel og materiel karakter. Derimod er bestemmelserne i udkastets § 28 om aktiers negotiabilitet enslydende med den gældende lovs § 26 bortset fra nogle redaktionelle ændringer.

Negotiabilitetsreglerne er efter gældende ret ordnet på den måde, at AL § 26, stk. 1, gør bestemmelserne i lov nr. 146 af 13. april 1938 om gældsbreve § 14, stk. 1 og 2, tilsvarende anvendelige på aktier, der overdrages efter den 1. juli 1938, medmindre der i henhold til en bestemmelse i selskabets vedtægter er taget utvetydigt og iøjnefaldende forbehold i aktiebrevet, f. eks. lydende på, at det ikke er et omsætningspapir. Endvidere bestemmer AL § 26, stk. 2, at en ihændeherveraktie, selv om den forsynes med selskabets påtegning om, at ejerens navn er noteret, vedblivende skal anses for et ihændeherverpapir, hvis ejerens navn ikke er påført selve aktien (hemmelig notering). Endelig gør AL § 26, stk. 3, bestemmelserne i gældsbrevslovens §§ 24 og 25 anvendelig på de til en aktie hørende udbyttekuponer.

Som nævnt foran s. 78-79 i forbindelse med udkastets § 8, litra g, er dette ensbetydende med, at aktier, hvad enten de lyder på navn eller ihændeherver, er omsætningspapirer i gældsbrevslovens forstand, medmindre der er taget udtrykkeligt forbehold herimod både i selskabets vedtægter og i aktierne. Endvidere er udbyttekuponer gjort negotiable som ihændehervergældsbreve. Interimsbeviser, jfr. AL § 24, sidste stk., an-

tages i det hele at følge de for aktier gældende regler, jfr. Ussing-Dybdal s. 142 note 6, og *tegningsretsbeviser* anses ligeledes for negotiable efter tilsvarende regler som aktier, jfr. Sindballe-Klerk s. 217. Derimod er *talons* alene legitimationsbeviser til brug ved udleveringen af nye kuponark. De har ingen betydning for omsætningen og anses ikke for negotiable.

De negotiabilitetsregler, AL § 26 således i et vist omfang, jfr. nedenfor, gør tilsvarende anvendelige på aktier m. v., tilsigter at lette omsætningen af visse værdipapirer (kaldet omsætningspapirer eller negotiable dokumenter) ved at sikre, at den godtroende omsætningserhverver, der har fået dokumentet i hænde, normalt får den ret, dokumentet angiver. De gør navnlig brud på den almindelige grundsætning, der ellers gælder ved transport af fordringer: At erhververen ikke kan vinde større ret end hans overdrager havde, jfr. gældsbrevslovens §§ 1 og 21. Afbigelserne fra de almindelige regler om overdragelse af fordringer består hovedsagelig i, at omsætningserhververen i videre omfang end ved overdragelse af almindelige fordringer og simple gældsbreve

- a) beskyttes mod ældre rettigheder over dokumentet, jfr. gældsbrevslovens § 14,
- b) beskyttes mod udstederens indsigelser vedrørende dokumentet, jfr. gældsbrevslovens §§ 15-17, og
- c) får en særlig let adgang til at godtgøre sin ret over for udstederen, der til gengæld har let og sikker adgang til at afgøre, hvem der er berettiget efter dokumentet (legitimationsreglen), jfr. gældsbrevslovens § 13 sammenholdt: med §§ 15 og 20.

For aktiers vedkommende antages negotiabiliteten at have virkning i følgende henseender:

1) I forholdet mellem overdrager og erhverver af aktiebrevet gælder de almindelige regler om overdragelse, dog med den særlige undtagelse, at overdragelsens gyldighed ikke anfægtes af overdragerens umyndighed, forudsat god tro hos erhververen, jfr. AL § 26 sammenholdt med gældsbrevslovens § 14 og Ussing »Obligationsrettens almindelige del«, 1961 s. 248.

2) Forholdet mellem erhververen og tredje-mand.

Selv om overdrageren ikke havde ret til at råde over aktien, er den godtroende erhverver beskyttet mod vindikation fra den rette ejer, jfr. AL § 26 sammenholdt med gældsbrevslovens § 14, hvorefter ældre rettigheder fortabes efter samme regler som ved overdragelse af omsætningsgældsbreve, d.v.s. at ihændeherveraktier ligestilles med ihændehervergældsbreve og

navneaktier med ordregældsbreve. Reglen gælder dog som nævnt ikke for aktier, hvori der er taget et utvetydigt forbehold herimod.

Beskyttelsen er betinget af, at overdrageren havde aktien i hænde — for navneaktier med en i formen lovlig adkomst - og at besiddelsen går over til erhververen.

Beskyttelsen af den godtroende erhverver antages også i almindelighed at omfatte de tilfælde, hvor et aktiebrev successivt overdrages til flere (dobbeltoverdragelse), således at den senere godtroende erhverver, der får aktien overgivet, fortrænger tidligere overdragelser. Ifølge Ussing-Dybdal s. 62 omfattes disse tilfælde af gældsbrevslovens § 14 og dermed af AL § 26, men dette er dog tvivlsomt, da kravet om overdragerens formelt lovlige adkomst i denne relation ikke synes at have nogen mening.

Ekstinktionsreglen i gældsbrevslovens § 14 omfatter også de tilfælde, hvor overdrageren vel er rette ejer, men hvor hans ret til at råde over aktien er begrænset af tredjemands ret, f. eks. ved udlæg og konkurs, jfr. Ussing-Dybdal s. 38-39.

Spørgsmålet om erhververens beskyttelse mod overdragerens kreditorer er i øvrigt kun delvis omtalt i gældsbrevsloven, jfr. gældsbrevslovens § 22 med hensyn til pantsætning. Ifølge Ussing-Dybdal s. 62 må denne regel, der kræver, at pantthaveren skal have dokumentet i sin besiddelse, anvendes analogt på aktier.

3) Forholdet mellem erhververen og selskabet.

Medens spørgsmålet om erhververens beskyttelse over for tredjemand er klarlagt ved gældsbrevsloven, er dette ikke tilfældet med hensyn til erhververens retsstilling i forhold til selskabet, jfr. gældsbrevskommissionens udkast s. 66, hvorefter kommissionen ikke fandt det fornødent eller hensigtsmæssigt at stille forslag til lovregler om fortabelse af selskabets indsigelser mod aktier, men anså det for rettest at overlade det til domstolene at afgøre, i hvilket omfang analogien af gældsbrevsreglerne kan anvendes.

De i gældsbrevslovens §§ 15-17 indeholdte regler om fortabelse af skyldnerens indsigelser ved omsætningsgældsbreve er således ikke gældende for aktier, og selv om Ussing-Dybdal s. 161 hævder, at disse regler i vidt omfang må anvendes analogt på aktier, gælder dette kun med store modifikationer, bortset fra at reglerne i gældsbrevsloven ikke løser de i praksis vigtigste spørgsmål om aktiens negotiabilitet i forhold til selskabet.

Den omstændighed, at aktien ikke er et gældsbreve, men et legitimationsbevis for et partielt ejerforhold, hvis indhold er bestemt af

selskabets vedtægter, medfører for det første den vigtige modifikation i henseende til negotiabiliteten, at god tro hos erhververen principielt er udelukket, for så vidt som enhver aktionær bør sætte sig ind i de bestemmelser i selskabets vedtægter, der er afgørende for hans stilling som aktionær, jfr. herved også princippet i udkastets § 127 om offentliggørelse i Statstidende. Den aktionær, der har undladt at skaffe sig kundskab om det selskabs forhold, hvis aktier han køber, kan ikke herved erhverve en bedre retsstilling.

I overensstemmelse hermed antages det, at vedtægtsbestemmelser må kunne påberåbes over for den godtroende omsætningserhverver, selv om de ikke er anført i aktiebrevet, eller hvor sådanne bestemmelser måtte være ændrede efter aktiebrevens udstedelse, jfr. således Sindballe-Klerk s. 207 og Krenchel s. 121.

Aktiebrevens negotiabilitet begrænses endvidere af den omstændighed, at de i gældsbrevslovens §§ 15-17 omhandlede ugyldighedsindsigelser i praksis er uden større betydning ved aktiebrev, jfr. Sindballe-Klerk s. 208 og Krenchel s. 121. I det omfang sådanne ugyldighedsgrunde kan forekomme, er der enighed om, at de ved omsætningsgældsbreve ufortabelige indsigelser - f. eks. falsk og forfalskning - også må kunne påberåbes over for aktieerhververen, og selv med hensyn til de svagere ugyldighedsindsigelser er det den herskende opfattelse, at den godtroende erhverver af et aktiebrev, der ulovligt er kommet i om-løb, ikke kan kræve sig anerkendt som aktionær i selskabet, men må være henvist til eventuelt at gøre erstatningskrav gældende efter almindelige erstatningsregler.

En særstilling indtager visse betalingsindsigelser, jfr. gældsbrevslovens § 15, hvorefter den indsigelse, at betaling har fundet sted før overdragelsen, altid fortabes over for den godtroende erhverver af et omsætningsgældsbreve.

Har et aktieselskab købt aktien til amortisation, men ladet aktiebrevet forblive i aktionærens besiddelse, må selskabet formentlig betale påny til den godtroende erhverver. Det samme antages med hensyn til udbetaling til aktionærerne i forbindelse med nedsættelse af aktiekapitalen eller ved selskabets likvidation, jfr. Sindballe-Klerk s. 209.

For så vidt angår udbetaling af forfaldent udbytte får spørgsmålet om aktiebrevets negotiabilitet kun betydning i de tilfælde, hvor der ikke er udstedt udbyttekuponer - i så fald må betalingen formentlig kunne påberåbes over for enhver erhverver af aktiebrevet, jfr. herved gældsbrevslovens § 16 om betaling af forfaldne renter og Sindballe-Klerk s. 209. I de tilfælde, hvor der er udstedt udbyttekuponer, kommer gældsbrevslovens §§ 24-25 til anvendelse, d.v.s.

udbyttekuponer betragtes, når udbyttet er fastsat på generalforsamlingen, som **ihænde**havergældsbreve, jfr Krenchel s. 122-123 og Ussing-Dybdal s. 68-70.

4) Erhververens legitimation over for selskabet.

I spørgsmålet om en aktionærs legitimation i forhold til selskabet må der sondres mellem de forfatningsmæssige rettigheder, f. eks. adgang til og stemmeret på generalforsamlingen, og de direkte økonomiske rettigheder.

For ihændeakter gælder i begge henseender, at legitimationen knytter sig til besiddelsen af aktiebrevet. At et sådant aktiebrev ifølge AL § 28, stk. 2, kan forlanges noteret på navn i aktiebogen er uden betydning for legitimationen, men kan ifølge vedtægterne give ret til særlig meddelelse om generalforsamlinger m. m., jfr. Sindballe-Klerk s. 209.

For navneaktier gælder ifølge AL § 28, stk. 2, at kun den betragtes som aktionær i forhold til selskabet, som er indført i aktiebogen. Trods lovordene gælder denne regel dog kun med hensyn til de forfatningsmæssige rettigheder. Med hensyn til de direkte økonomiske rettigheder må for det første enhver indehaver af en udbyttekupen kunne kræve forfaldent udbytte udbetalt, og for det andet antages det nu almindeligt, at enhver indehaver af et aktiebrev med en i formen lovlig adkomst må være legitimeret med hensyn til andre aktuelle krav på ydelser fra selskabet, også uden at være noteret i aktiebogen, jfr. Sindballe-Klerk s. 211.

Som det vil ses af foranstående indeholder gældende lovgivning **ikke** nogen fuldstændig løsning af negotiabilitetsspørgsmålene vedrørende aktier. Man har overvejet, om negotiabilitetsreglerne for aktier burde optages i selve aktieselskabsloven i stedet for som nu at indeholdes i AL § 26's henvisning til gældsbrevsloven, men har ikke ment, at der er tilstrækkelig grund hertil.

På de **punkter**, hvor den gældende ordning giver en klar løsning, har der ikke vist sig trang til ændring af den bestående tilstand. Det er en fordel, at loven klart fastslår, at negotiabiliteten kun kan udelukkes ved et utvetydigt og iøjnefaldende forbehold i aktiebrevet. På de punkter, hvor retstilstanden ikke er helt klar, vil der kun meget sjældent opstå noget problem. Ved at lovgive om disse tilfælde ville man let komme til at låse retsudviklingen fast i løsninger, som måske vil vise sig i praksis ikke at virke heldigt. Man kan i denne forbindelse henviser til, at gældsbrevslovens §§ 15 og 17 bevidst har undladt at tage stilling til til-

svarende spørgsmål, navnlig vedrørende hvilke indsigelser der er fortabelige, og hvilke der bevares, idet man har ment det bedst at overlade løsningen til praksis, hvilket ikke har givet anledning til vanskeligheder.

Om mortifikationsreglerne se nedenfor s. 107 ff.

//. Om de enkelte paragraffer bemærkes i øvrigt følgende:

Til § 25 (AL § 23)

Efter AL § 23, stk. 2, kan et aktiebrev omfatte flere aktier. Denne bestemmelse er udeladt i udkastets § 25, idet et aktiebrev, der omfatter flere selvstændige aktier, må anses for en uklar konstruktion, som der ikke kan være praktisk behov for ved aktieudstedelsen, når loven ikke - som f. eks. den norske AL § 30, stk. 1 - stiller krav om, at alle aktier skal være lige store. Hertil kommer, at aktiebrev af denne art må volde praktiske vanskeligheder i tilfælde af transport af en eller flere af de af aktiebrevet omfattede aktier. Endelig muliggør udeladelsen af AL § 23, stk. 2, en terminologisk forenkling, idet ordet »aktiebrev« her efter overalt, hvor det forekommer i loven, har kunnet erstattes med ordet »aktie« som betegnelse også for det dokument, der er aktionærens bevis for hans andelsret i selskabet, jfr. herved at lov nr. 145 af 13. april 1938 om mortifikation af værdipapirer ligeledes bruger ordet »aktie« som betegnelse for aktiedokumentet.

Til støtte for bevarelsen af reglen i AL § 23, stk. 2, har man over for kommissionen gjort gældende, at adgangen til at lade et aktiebrev omfatte flere aktier kan være praktisk i tilfælde, hvor aktiekapitalen vel efter vedtægterne skal fordeles på et stort antal mindre aktier, men hvor en eller flere hovedaktionærer skal eje en større aktiepost. Heroverfor bemærkes, at udkastets § 26, stk. 3, har lempet underskriftskravet i den gældende AL § 24, stk. 2, således at der fremtidig ikke kræves egenhændige underskrifter på aktierne. Udstedelsen af et større antal aktier vil derfor hovedsagelig blive et spørgsmål af teknisk karakter, der ikke kan volde ledelsen særligt besvær.

Efter slettelsen af AL § 23, stk. 2, vil de i vedtægterne indeholdte bestemmelser

om aktiernes størrelse, jfr. *udkastets* § 8, *litra c*, være afgørende for aktiernes pålydende. Et antal mindre aktier vil således heller ikke kunne ombyttes med en enkelt større aktie af noget andet pålydende, end vedtægterne åbner adgang **til**.

Overensstemmende med sprogbrugen i AL § 24, stk. 1, har man i udkastets § 25 erstattet ordet »udfærdiges« i AL § 23, stk. 1, med ordet »udstedes«. Endvidere har man omredigeret den gældende AL § 23, stk. 1. Fristen for udleveringen af aktier til aktietegnere gælder - ligesom efter gældende lov - såvel ved selskabets stiftelse som ved senere kapitalforhøjelser.

I praksis har man undertiden set kravet om aktieudstedelse ved kapitalforhøjelser opfyldt på den måde, at der gives visse af de ældre aktier påtegning om opskrivning af deres pålydende, f. eks. således at et antal aktier à 100,- kr. omdannes til aktier à 1000,- kr. Denne praksis vil ikke være udelukket efter udkastet, men de i § 25 givne frister må da overholdes også ved denne form for aktieudstedelse, således at påtegning om opskrivningen skal ske inden et år efter kapitalforhøjelsens registrering og ikke må ske før registreringen.

Til § 26 (AL § 24).

Stk. 1. Udkastets § 26, stk. 1, om aktiens indhold svarer med visse redaktionelle ændringer til AL § 24, stk. 1.

I *litra a* er tilføjet, at aktiens udstedelsesdag eller -måned skal angives. Tilføjjelsen, der er i overensstemmelse med aktielovudkastet af 1941 § 24, stk. 1, *litra a*, er udtryk for en lempelse, for så vidt som der efter almindelige underskriftsregler ellers måtte kræves angivet en nøjagtig dato for aktiens udstedelse, et krav som det for mange selskaber ofte vil være praktisk umuligt at opfylde, særlig når der er tale om store emissioner.

I *litra c*, der svarer til AL § 24, stk. 1, *litra c-d*, har man udeladt kravet om, at aktien skal gengive »de regler, vedtægterne måtte indeholde om følgerne af, at rettidig betaling ikke finder sted«. Dette krav er overflødigt, da udkastets § 36 (ligesom AL § 34) indeholder udtrykkelige bestemmelser om virkningerne af for sen betaling, jfr. også aktielovudkastet af 1941 § 24.

Når udkastets *litra c* ligesom den gældende lov kræver oplysning om aktiens størrelse, er det efter kommissionens opfattelse udelukket at udstede aktier uden pålydende (»no par value«). Denne form for aktier har i øvrigt kun været kendt her i landet i enkelte selskaber fra ældre tid, men er forlængst forladt i praksis. Kommissionen har derfor ikke fundet anledning til at gå nærmere ind på spørgsmålet.

I *litra e*, der svarer til *litra f* i AL § 24, har man klargjort, at der kun er tale om notering som betingelse for stemmeret, ikke f. eks. som betingelse for adgang til generalforsamlingen eller til at forlange adgangsbevis udstedt, jfr. Sindballe-Klerk s. 224.

I *litra f* har man, ligesom i udkastets § 8, *litra e*, med hensyn til vedtægterne, tilføjet ordene »eller pligter«, jfr. bemærkningerne herom foran s. 78. Kravet i *litra f* vil i overensstemmelse med hidtidig praksis kunne opfyldes ved en kort henvisning til de vedtægtsbestemmelser, hvorefter der til visse nærmere angivne aktienumre eller -klasser er knyttet særlige rettigheder eller pligter. På tilsvarende måde vil oplysningskravet i *litra g* og *i* kunne opfyldes, jfr. herved bemærkningerne til forenklingsforlaget s. 64 ff.

Ligesom i aktielovudkastet af 1941 § 24, *litra h* er der i det foreliggende udkasts § 24, stk. 1, *litra h*, optaget en regel om, at aktien skal angive de bestemmelser, der måtte være truffet om, at aktierne ikke skal være omsætningspapirer, jfr. herved også udkastets § 8, *litra g*, om vedtægterne og bemærkningerne hertil foran s. 78.

Stk. 2. AL 1930 har ingen almindelig bestemmelse om, at vedtægtsændringer, der indeholder en ændring af aktiens indhold, skal påtegnes aktien, og den har heller ingen til AL 1917 § 23, stk. 4, svarende bestemmelse om, at bestyrelsen ved bekendtgørelse i Statstidende kan indkalde aktiebrevene til nedskrivning, ombytning eller indløsning i anledning af en stedefunden nedsettelse af aktiekapitalen. Kun for så vidt angår senere indbetalinger på en aktie, der ikke er fuldt indbetalt ved udstedelsen, bestemmes det i AL § 32, at aktionæren kan forlange aktiebrevet påtegnet om indbetalingen.

Lovens tavshed på dette punkt har givet anledning **til** nogen tvivl om, hvorvidt den

gode tro, der er afgørende for aktieerhververens ekstinktive omsætningsbeskyttelse knytter sig til aktien som sådan eller til de registrerede vedtægter. Som nævnt i redegørelsen foran s. 103 antages det imidlertid, at vedtægtsbestemmelser må kunne påberåbes overfor den godtroende omsætningserhverver, selv om de ikke er anført i aktien, eller de er ændrede efter aktieudstedelsen.

For at klargøre, at erhververen af en aktie altså ikke kan stole på, at aktien altid indeholder fuldstændige eller rigtige oplysninger om hans retsstilling, men er henvist til at søge oplysning herom i den seneste udgave af selskabets registrerede vedtægter, har kommissionen i *stk. 2, 1. pkt.*, optaget den nye bestemmelse, at aktierne skal indeholde et forbehold om, at der efter deres udstedelse kan være truffet bestemmelser vedrørende de i paragraffens 1. stk. omhandlede forhold, som ændrer aktionærens retsstilling. At bestyrelsen såvidt muligt skal drage omsorg for, at aktierne får påtegning om sådanne ændringer, er for en ordens skyld fastslået udtrykkeligt i *stk. 2,2. pkt.*

Disse bestemmelser er i overensstemmelse med den norske AL § 42, stk. 6. Kommissionen har derimod ikke ment at kunne følge den norske lov, for så vidt som denne i § 42, stk. 4, har bestemt, at det skal være uden betydning i forholdet mellem selskabet og aktieerhververen, at aktien - i strid med lovens krav til indholdet af aktier - mangler oplysning om, at der til aktien er knyttet særlige forpligtelser, herunder indløsningspligt eller indskrænkninger i omsætteligheden.

Stk. 3. Ligesom AL § 24, *stk. 2*, forlanger udkastet, at aktierne skal underskrives af alle bestyrelsesmedlemmer, men medens den gældende lov kræver, at mindst én af underskrifterne skal være egenhændig, vil udkastet tillade, at samtlige underskrifter gengives ad mekanisk vej, d. v. s. som faksimile af de pågældendes underskrifter.

Denne lempelse af underskriftskravet foreslås, fordi man har erfaring for, at kravet om egenhændig underskrift ofte bereder selskabernes bestyrelser et overordentligt stort besvær, en ulempe, som vil vokse efterhånden som man i praksis kommer ind på at udstede mange små aktier som led i bestræbelserne på at få den brede befolk-

ning til at investere sparemidler i aktier. Efter kommissionens skøn står dette besvær ikke i noget rimeligt forhold til de fordele i retning af øget beskyttelse mod forfalskning, som er begrundelsen for kravet om mindst én egenhændig underskrift. Endvidere har man set hen til, at der for kredit- og hypotekforenings-obligationer, der om sættes i lige så vid udstrækning og under samme forhold som aktier, ikke gælder nogen tilsvarende regel om mindst én egenhændig underskrift, og at dette ikke synes at have haft nogen særlig betydning for forfalskningsrisikoen.

Ud fra tilsvarende betragtninger har en svensk lov af 25. maj 1962 - i overensstemmelse med den svenske betænkning af 1958 - ændret den svenske AL § 34, således at kravet om egenhændig underskrift på aktier og interimsbeviser udgår.

Stk. 4. Efter den gældende AL § 24, *stk. 3*, skal erstatningsaktier bl. a. indeholde en gengivelse af de gamle aktiebreves indhold.

Denne bestemmelse kan give anledning til tvivl i tilfælde, hvor aktiens oprindelige tekst - måske endda uden påtegning herom på aktien - er blevet ændret ved senere stedfundne ændringer af vedtægterne. Endvidere besværliggør den udstedelse af erstatningsaktier, og da det derhos må forekomme tvivlsomt, hvad der er den praktiske nytte af, at erstatnings aktien refererer hele indholdet af den gamle aktie, har kommissionen i *stk. 4* udeladt kravet herom og alene forlangt oplysning om den oprindelige akties udstedelsesdag eller - måned, jfr. herved ændringen i § 26, *stk. 1*, litra a.

Med denne ændring vil bestemmelsen være af samme indhold som den svenske AL § 38.

Stk. 5. Med en enkelt redaktionel ændring er denne bestemmelse enslydende med den gældende lovs § 24, *stk. 4*.

Man har overvejet, om ikke det var overflødigt at bibeholde reglen om, at interimsbeviser kan underskrives af en af bestyrelsen dertil befuldmægtiget, efter at udkastets § 26, *stk. 3*, har lempet underskriftskravet vedrørende aktier. Når *stk. 5* er bibeholdt uændret, skyldes det, at man i praksis ofte bemyndiger den bank, der forestår emissionen, til at underskrive interimsbeviserne. At fuldmægtigens underskrift kan påføres interimsbeviserne som faksimile følger af

udkastets § 26, stk. 3.

De bestemmelser om aktier, som stk. 5 med visse modifikationer gør tilsvarende anvendelige på interimsbeviser, er reglerne om dokumentets udstedelse. Bestemmelsen sigter således først og fremmest til reglerne i § 26, stk. 1-4, om aktiers indhold m. v., men den omfatter efter sin ordlyd også bestemmelsen i udkastets § 27, første led, hvorefter visse aktier ikke må udstedes til ihændehaven.

Udkastets § 26, stk. 5, indeholder dog ikke nogen udtømmende angivelse af, hvilke regler om aktier der finder tilsvarende anvendelse på interimsbeviser: Ifølge udkastets § 29, stk. 2, finder reglerne om mortifikation af aktier tilsvarende anvendelse på interimsbeviser, og ifølge § 36, stk. 5, gælder reglerne om manglende indbetaling på aktier også for interimsbeviser.

Herudover er det klart, at interimsbeviser for ikke fuldt indbetalte aktier, der efter udkastets § 27, første led, ikke må udstedes til ihændehaven, også er undergivet bestemmelsen i paragraffens andet led, hvorefter visse aktier ikke med virkning i forhold til selskabet kan overdrages til ihændehaven.

At reglerne i udkastets § 28 om aktiers negotiabilitet også omfatter interimsbeviser, er fremhævet foran under de almindelige bemærkninger til kapitel 4. Endvidere ligger det i forholdets natur, at bestemmelserne i udkastets § 30 om aktiers notering i aktiebogen, udkastets § 35 om overdragelse af ikke fuldt indbetalte aktier og udkastets §§ 42-44 om egne aktier tillige gælder for interimsbeviser.

Til §27 (AL § 25).

I overensstemmelse med Krenchel s. 58 note 16 har aktieselskabs-registeret fortolket den gældende AL § 25, jfr. § 33, således at aktier, der ikke er fuldt indbetalte, ikke kan lyde på ihændehaven.

Da teorien har givet udtryk for en afvigende opfattelse, har kommissionen fundet det rigtigst at lovfæste registerets praksis med en udtrykkelig regel herom.

Derimod har kommissionen ikke ment, at det bør forbydes, at aktier, der i vedtægterne er gjort til ikke-omsætningspapirer,

udstedes eller transporteres til ihændehaven. Når Krenchel s. 120 udtaler, at »Aktier, der er påtegnet som værende ikke-omsætningspapirer, kan ikke lyde på ihændehaven eller transporteres til ihændehaven«, er betragtningen den, at erhververen ikke kan være i god tro, når han fra en uberettiget erhverver en ihændehave-aktie, der bærer påtegning om, at den ikke er et omsætningspapir. Herom kan der imidlertid ikke opstilles nogen uafbeviselig formodning. Erhververens gode eller onde tro må bero på de konkrete omstændigheder. Reglen i AL § 26 er klar og absolut: Et aktiebrev er ikke negotiabelt, når det er forsynet med påtegningen »ikke-omsætningspapir«, og det gælder, hvad enten aktien er et ihændehavepapir eller et navnepapir.

Til § 28 (AL § 26).

Bortset fra en redaktionel ændring i stk. 2 er udkastets § 28 enslydende med AL § 26.

Til § 29 (AL § 27).

Efter AL § 27 og lov nr. 145 af 13. april 1938 om *mortifikation af værdipapirer* kan tilintetgjorte eller bortkomne aktier og visse andre aktieretlige dokumenter - enten ved dom eller udenretligt - mortificeres med den virkning, at det bortkomne dokument anses for dødt og magtesløst, og at mortifikanten får ret til at få udstedt et nyt tilsvarende dokument af selskabet, jfr. mortifikationslovens §§ 1 og 9.

Reglerne om mortifikation *ved dom* findes i mortifikationslovens §§ 1-14. Herefter er der adgang til mortifikation såvel af negotiable aktier, jfr. § 1, som af aktier der ikke er omsætningspapirer, jfr. § 2, stk. 1. Bestemmelserne i mortifikationslovens §§ 3-7 indeholder de nærmere regler om fremgangsmåden ved en mortifikationssag: Ifølge § 4 sker mortifikation efter offentlig indkaldelse af den eller dem, som måtte have indsigelser mod dokumentets mortifikation. Begæring om at få indkaldelsen udstedt, indgives skriftligt til den ret, som ifølge § 3 er rette værning, ledsaget af de fornødne bevisligheder. Begæringen behandles i et retsmøde, hvorefter retten ved kendelse afgør, om offentlig indkaldelse må udstedes, jfr. § 5, stk. 1. Findes de givne mundtlige og skriftlige oplysninger fyldestgørende, jfr. § 5, stk. 2, udfærdiger retten en proklamatorisk indkaldelse til et bestemt retsmøde, hvori eventuelle

indsigelse kan fremsættes, jfr. § 6, stk. 1 og 2. Indkaldelsen bekendtgøres af mortifikanten i Statstidende i det første nummer i et fjerdingår og - efter rettens bestemmelse - eventuelt tillige i et eller flere stedlige blade, jfr. § 6, stk. 3. Mellem den dag, da den foreskrevne kundgørelse er sket, og retsmødet skal der hengå mindst 3 måneder, ved aktier der er omsætningspapirer dog mindst ét år, jfr. § 6, stk. 5, og mortifikation af negotiable aktier kan ifølge § 10, stk. 1, kun finde sted, når derhos meddelelse om indkaldelsen mindst ét år før sagens optagelse til dom har været indført i den trækningsliste for obligationer, som er anerkendt hertil af handelsministeren. Hvis retten i det i indkaldelsen bestemte retsmøde finder, at der efter det i mellemtiden passerede ikke er indtruffet noget, som hindrer mortifikation, afsiger den dom om, at dokumentet er dødt og magtesløst, jfr. § 7.

Aktier, der ikke ifølge aktiebogen tilhører en bestemt person, hvis navn er påført aktiebrevet, kan efter mortifikationslovens § 12 normalt først tillades indkaldt 4 år efter, at dokumentets bortkomst er anmeldt for selskabet. Denne særlige regel gælder ikke alene for ihændeleveraktier, men også for aktier noteret på hemmeligt navn.

Interimsbeviser antages i det hele at kunne mortificeres efter samme regler som aktier, dog at de strenge betingelser i mortifikationslovens § 12 ikke kræves opfyldt ved interimsbeviser, jfr. mortifikationslovens § 10, stk. 1, og Ussing-Dybdal s. 142 note 6. Kuponark kan mortificeres sammen med den aktie, hvortil de hører, jfr. mortifikationslovens § 13, eller separat, jfr. § 14. Derimod kan enkelte kuponark ikke mortificeres ved dom, jfr. mortifikationslovens § 1, stk. 3, sammenholdt med §§ 13-14. Taloner antages normalt ikke at kunne mortificeres særskilt ved dom, jfr. Krenchel s. 126.

Om mortifikationen skal retten sende meddelelse til det af justitsministeriet oprettede kartotek over mortificerede massegældsbreve og aktier, jfr. mortifikationslovens § 15 og justitsministeriets bekendtgørelse nr. 222 af 24. juni 1938.

Reglerne om *udenretlig mortifikation* findes i mortifikationslovens § 16, jfr. for aktiers vedkommende AL § 27 som ændret ved lov nr. 160 af 13. april 1938.

Mortifikationslovens § 16 er sålydende:

»Stk. 1. Når dokumenter, der falder ind under § 1, i henhold til lov eller særlig vedtagelse mortificeres uden dom efter offentlig indkaldelse, skal denne bekendtgøres i Statstidende i det første nummer i et fjerdingår. Fristen for indkaldelse regnes fra bekendtgørelsen i Statstidende. For Færøernes

vedkommende sker bekendtgørelsen i den til optagelse af offentlige bekendtgørelser på Færøerne autoriserede avis i det første nummer i et fjerdingår.

Stk. 2. Omsætningsgældsbreve, der er udstedt efter denne lovs ikrafttræden, kan ikke mortificeres uden dom, medmindre der i dokumentet er taget forbehold derom.

Stk. 3. Når massegældsbreve og aktier, der er omsætningspapirer, i henhold til særlig vedtagelse mortificeres uden dom, skal indkaldelsen i det mindste give 1 års frist, og mortifikationen indtræder tidligst 1 år efter, at meddelelse om indkaldelsen er indført i den trækningsliste, som er anerkendt af ministeren for handel, industri og søfart i henhold til § 10.«

I overensstemmelse hermed er AL § 27 affattet således:

»Det kan ikke gyldigt bestemmes, at aktier skal kunne mortificeres uden dom, medmindre mortifikationsindkaldelsen indrykkes i Statstidende i det første nummer i et fjerdingår med mindst 3 måneders varsel. Ved aktier, der er omsætningspapirer, skal varslet være mindst et år, og mortifikationen indtræder tidligst et år efter, at meddelelse om indkaldelsen er indført i den trækningsliste for obligationer, som af handelsministeren er anerkendt til optagelse af mortifikationsindkaldelser.«

Om fortolkningen af disse bestemmelser henvises til Ussing-Dybdals kommentar s. 150-152 og 162-163 samt Krenchel s. 126-128. Det fremgår heraf bl. a., at udenretlig mortifikation af aktier m. v. må ske ved beslutning af selskabets bestyrelse, og at bestyrelsen i mangel af særlige lovbestemmelser om, hvad der skal iagttages, forinden mortifikation gives, må skønne over berettigelsen heraf efter tilsvarende regler, som er givet for mortifikation ved dom. I tvivlstilfælde må bestyrelsen nægte mortifikation og henvise vedkommende til at søge dom.

Efter ordlyden af AL § 27 og § 24, litra j (jfr. også AL 1917 § 15) er det en forudsætning for udenretlig mortifikation af aktier, at såvel selskabets vedtægter som aktierne indeholder udtrykkelig hjemmel herfor. Om indholdet af denne hjemmel bestemmes det i § 27 kun, at mortifikationsindkaldelsen skal indrykkes i Statstidende i det første nummer i et fjerdingår, at varslet skal være mindst 3 måneder ved ikke-negotiable aktier og mindst ét år ved negotiable

aktier, samt *at* negotiable aktier tidligst kan mortificeres ét år efter, at meddelelse om indkaldelsen er indført i den af handelsministeren godkendte trækingsliste for obligationer. Loven er dog ikke til hinder for, at selskaberne i deres vedtægter optager supplerende forskrifter til yderligere betryggelse mod uberettiget mortifikation.

Medens loven således - i et vist omfang - indeholder bestemmelser om udenretlig mortifikation af aktier, tager den ikke stilling til spørgsmålet om udenretlig mortifikation af andre aktieretlige dokumenter. Om sådanne dokumenter har handelsministeriet i skrivelse nr. 194 af 19. juni 1939 udtalt:

»at *interimsbeviser* efter handelsministeriets formening ikke omfattes af bestemmelsen i § 16, 3. stk., i lov nr. 145 af 13. april 1938 om mortifikation af værdipapirer, og at der derfor intet vil være til hinder for, at der i aktieselskabers vedtægter optages særlige, fra bestemmelserne om mortifikation af aktier afvigende regler om mortifikation af *interimsbeviser*, hvorved dog bemærkes, at sådanne bestemmelser må opfylde de i nævnte lovs § 16, 1. stk., givne forskrifter, ligesom *interimsbeviser* ikke kan mortificeres uden dom, medmindre der i dokumentet er taget forbehold derom, jfr. aktieselskabslovens § 24 og mortifikationslovens § 16, 2. stk. Såfremt der i et aktieselskabs vedtægter ikke er truffet bestemmelse om mortifikation uden dom af *interimsbeviser*, vil de i selskabets vedtægter om udenretlig mortifikation af aktier givne bestemmelser efter handelsministeriets formening kunne anvendes analogt på *interimsbeviser*.

For så vidt angår spørgsmålet om mortifikation af *kuponer* og *kuponark* må handelsministeriet med herr overregistrator være enig i, at *enkelte kuponer*, når særlige regler om mortifikation af sådanne ikke er vedtaget, ikke vil kunne mortificeres, og at *kuponark* under denne forudsætning vil kunne mortificeres sammen med den aktie, hvortil de hører, eller alene efter de om mortifikation af aktier vedtagne regler, men handelsministeriet må holde for, at der savnes hjemmel til at tilsidesætte særlige vedtagelser om mortifikation af *kuponer* eller *kuponark*, når bestemmelsen i mortifikationslovens § 16, 1. stk., herved er iagttaget. Ligeledes må handelsministeriet være af den formening, at der intet er til hinder for, at der i aktieselskabers vedtægter optages bestemmelser om udenretlig mortifikation af *taloner*. Det bør dog påses, at der ikke vedrørende mortifikation af enkelte *kuponer* eller *taloner* optages bestemmelser indeholdende forskrift om indkaldelse i den af handelsministeren i medfør af

mortifikationslovens § 10 anerkendte trækingsliste, idet optagelse i den nævnte trækingsliste for de pågældende dokumenters vedkommende formentlig ikke vil kunne ske.«

Ligesom vedrørende negotiabilitetsreglerne har kommissionen fundet det rigtigst ikke at overføre hele det sæt af regler, der gælder om mortifikation, til aktieselskabsloven. Derimod har man fundet anledning til visse ændringer i AL § 27.

I *udkastets* § 29, stk. 1, har man af sproglige grunde erstattet den dobbelte negation i AL § 27, 1. pkt. (»Det kan ikke gyldigt bestemmes . . . medmindre . . .«) med en positivt formuleret bestemmelse, der i modsætning til AL § 27 udtrykkeligt fastslår, at mortifikation af aktier uden dom kun kan ske, såfremt selskabets vedtægter og aktierne indeholder bestemmelse herom.

I forbindelse med tydeliggørelse af reglerne i AL § 27 har man i stk. 1 afkortet mortifikationsfristerne således, at varslet for mortifikationsindkaldelsen i Statstidende nedsættes fra tre måneder til fire uger ved ikke-negotiable aktier, jfr. *litra a*, og fra et år til seks måneder ved negotiable aktier, jfr. *litra b*. I *litra a* har man yderligere ændret den gældende lovs § 27 ved udtrykkeligt at ligestille aktier, der ikke er fuldt indbetalt, med ikke-negotiable aktier.

Disse ændringer er i overensstemmelse med den almindelige tendens til forkortelse af fristerne i loven, jfr. foran s. 94 og nedenfor s. 115.

For så vidt angår fristen i *litra b* har kommissionen anset seks måneders varsel for vel rigeligt, men under hensyn til at negotiable aktier i et vist omfang må påregnes at blive omsat internationalt, har man dog ikke fundet det tilrådeligt at forkorte fristen yderligere.

For at bringe klarhed over de problemer vedrørende udenretlig mortifikation af andre aktieretlige dokumenter, som henstår uløst efter den gældende lovs ordlyd, har kommissionen i *udkastets* § 29, stk. 2 og 3, optaget udtrykkelige bestemmelser om, at bestemmelserne i stk. 1 om mortifikation af aktier finder tilsvarende anvendelse på *interimsbeviser*, *tegningsretsbeviser*, *udbyttekuponer* og *taloner*, og *at* *kuponark*, såfremt vedtægterne ikke bestemmer andet, kan mortificeres uden dom sammen med den aktie, hvortil de hører.

For disse andre aktieretlige dokumenter gælder herefter følgende regler om udenretlig mortifikation:

Hele kuponark, herunder taloner med en restbeholdning af kuponer, kan efter stk. 3 mortificeres sammen med den aktie, hvortil de hører. En sådan accessorisk mortifikation af kuponark kræver ikke særlig hjemmel i vedtægterne. Det er tilstrækkeligt, at vedtægterne indeholder hjemmel til udenretlig mortifikation af selskabets aktier. Såfremt man ønsker at afskære adgangen til accessorisk mortifikation af kuponark, må vedtægterne indeholde en udtrykkelig bestemmelse herom i tilslutning til bestemmelserne om udenretlig mortifikation af aktierne.

Særskilt mortifikation af hele kuponark, enkelte kuponer og taloner med eller uden vedhængende kuponer kan efter stk. 2 ske udenretlig efter samme regler, som ifølge vedtægterne gælder om mortifikation af aktier. Særskilt mortifikation af disse dokumenter kræver udtrykkelig hjemmel i selskabets vedtægter. Det samme gælder tegningsretsbeviser og interimsbeviser, men for disse sidste gælder det yderligere, at de ikke kan mortificeres uden dom, medmindre der også i selve interimsbeviset er taget forbehold derom, jfr. udkastets § 26, litra j og mortifikationslovens § 16, stk. 2.

Til § 30 (AL § 28).

Med udgangspunkt i *regeringslovjorslaget af 1956*, som i § 2, pkt. 5, ville indføre den nye bestemmelse i AL § 28, at »Enhver er berettiget til ved henvendelse på selskabets kontor at få adgang til at gøre sig bekendt med aktiebogen«, har kommissionen overvejet spørgsmålet om, hvorvidt og da i hvilket omfang *aktiebogen* bør være *tilgængelig for andre* end selskabets bestyrelse.

Der har i kommissionen været enighed om, at en regel som den i *regeringsforslaget* indeholdte ikke ville få større betydning, når loven tillader udstedelse af ihændehaveraktier, jfr. bemærkningerne foran s. 79 til udkastets § 8 litra i.

Endvidere har man været enige om, at der af hensyn til risikoen for misbrug af aktiebogens oplysninger - f. eks. som udgangspunkt for spekulantangreb på velkonsoliderede selskaber eller for opkøb af ak-

tiemajoriteten i konkurrerende selskaber - alene burde gives selskabets egne aktionærer og eventuelt visse offentlige myndigheder adgang til aktiebogen, idet kun disse kan antages at have en loyal og legitim interesse i oplysninger om selskabets aktionærforhold. I overensstemmelse hermed har efter *norsk* og *tysk* ret kun aktionærer adgang til aktiebogen og efter *finsk* ret tillige offentlige myndigheder.

I den *svenske* AL er aktiebogen derimod gjort tilgængelig for enhver, og efter *engelsk* ret har ligeledes enhver adgang til aktiebogen med dertil hørende navnekartotek.

Ud fra disse overvejelser stillede der i kommissionens foreløbige udkast i § 30, stk. 5, forslag til bestemmelse om, at bestyrelsen på grundlag af aktiebogen skulle af fatte en fortegnelse over de noterede aktionærer, og at fortegnelsen skulle være tilgængelig for enhver aktionær på selskabets kontor. Ifølge det foreløbige udkasts § 66, stk. 3, skulle fortegnelsen endvidere fremlægges på generalforsamlingen, ligesom den efter § 65, stk. 6, skulle overgives overregistrator i tilfælde, hvor en generalforsamling skulle indkaldes og ledes af ham.

Disse bestemmelser stødte imidlertid på så kraftig modstand hos de erhvervsorganisationer, som har været hørt over det foreløbige udkast, at man har fundet det rigtigst at lade bestemmelserne udgå i det endelige udkast. Afgørende for kommissionen har det været, at en overvejende del af erhvervslivets repræsentanter har ment, at bestemmelserne i det foreløbige udkast ville skabe risiko for misbrug i lige så høj grad som en bestemmelse om direkte adgang til aktiebogen, en risiko som erhvervslivet betragter med særlig alvor på baggrund af planerne om Danmarks indtræden i bestående eller kommende internationale markedsdannelse og den dermed sammenhængende fare for uønsket udenlandsk kapitalinfiltration i danske aktieselskaber.

Til udkastets § 30 bemærkes i øvrigt følgende:

Stk. 1. Ligesom bogføringslov nr. 178 af 5. juni 1959 har ophævet det efter bogføringsloven af 10. maj 1912 gældende krav om autorisation af regnskabsbøger, har udkastet ændret den gældende AL § 28, stk. 1, således at kravet om autorisation af aktie-

bogen udgår. Det er kommissionens opfattelse, at der ikke kan tillægges en sådan autorisation større reel betydning som middel til styrkelse af aktiebogens praktiske værdi.

Ophævelsen af autorisationskravet har muliggjort, at der samtidig i udkastet gives adgang til at anvende et mere praktisk løsløbs- eller kortsystem som aktiebog, såfremt det efter bestyrelsens skøn kan ske på betryggende måde. Den danske aktieselskabslov vil herefter være i overensstemmelse med anden nordisk lovgivning, jfr. den svenske AL § 39, stk. 1, og den norske AL § 43, stk. 1.

Stk. 2. Bestemmelsen om, at enhver aktionær kan fordr sine aktier noteret på sit navn, er reelt af samme indhold som AL § 28, stk. 3. Udeladelsen af den gældende lovs passus »... aktier, som han besidder med en i formen lovlig adkomst . . .« vil efter formuleringen af udkastet blot stille selskabets bestyrelse friere i skønnet over, om en person, der anmelder aktier til notering, er retmæssig ejer af aktierne.

Noteringen er i øvrigt af rent selskabsretlig karakter og har ingen betydning for, under hvilke betingelser en erhverver af aktien kan fortrænge den noterede ret, jfr. Krenchel s. 130 og bemærkningerne foran s. 104 vedrørende aktieerhververens legitimation over for selskabet.

De i gældslovens kapitel 5 og justitsministeriets bekendtgørelse nr. 223 af 24. juni 1938 givne bestemmelser om notering af massegældsbreve gælder ikke for notering af aktier.

Stk. 3. Den heri indeholdte bestemmelse om pligtmæssig notering af aktier svarer til bestemmelsen i AL § 28, stk. 2, 1. pkt. Bestemmelsen i lovens stk. 2, 2. pkt., om en særlig købs- og salgsbog over bestyrelsens og direktionens aktiebesiddelse er derimod af systematiske grunde overført til udkastets § 55, stk. 1, jfr. bemærkningerne nedenfor til denne.

I stk. 3 har man udeladt de overflødige ord »... efter vedtægterne . . .« i AL § 28, stk. 2.

Endvidere har man slettet aktieselskabslovens krav om notering af aktieejerens stilling, idet stillings angivelsen må anses for uegnet til identifikation af aktieejerens,

navnlig når man ikke har sikkerhed for, at senere ændringer anmeldes til notering.

Endelig udelades i udkastets stk. 3 aktieselskabslovens bemærkning om, at »... i forhold til selskabet betragtes kun den som aktionær, der er indført som sådan i aktiebogen.« Efter kommissionens opfattelse indeholder denne passus ikke en regel af materielretlig karakter, og som legitimationsregel betragtet gælder den slet ikke for ihændeaveraktier og kun i begrænset omfang for navneaktier, jfr. bemærkningerne foran s. 104 vedrørende erhververens legitimation.

Stk. 4. Medens kommissionens foreløbige udkast nøjedes med at gentage den i AL § 28, stk. 4, indeholdte bestemmelse, hvorefter selskabet skal give aktiebrevet påtegning om stedfunden notering, indeholder det foreliggende udkast en tilføjelse, der gør påtegningen fakultativ, idet den åbner adgang til, at selskabet i stedet for påtegning på aktien kan udstede et såkaldt indskrivningsbevis.

Den nye regel går ud på, at selskabet »når vedtægterne bestemmer dette, mod deponering af aktien skal udstede bevis for, at notering er sket«. Den er optaget efter tilskyndelse fra fondsbørsvekslerne, som under forhandlingerne om det foreløbige udkast gjorde opmærksom på, at den gældende lovs bestemmelse om noteringspåtegning på aktierne erfaringsmæssigt kunne have en uheldig virkning med hensyn til aktier, der omsættes i udlandet, idet der visse steder gjaldt den regel, at aktier, for at kunne omsættes på børsen, ikke må bære nogen påtegning.

I et konkret eksempel, der har været forevist kommissionen, er den vedtægtsmæssige hjemmel for en sådan ordning formuleret således: »Aktierne, i hvis omsættelighed der ingen indskrænkninger skal gælde, udstedes til ihændeaver og kan ikke transporteres til nogen bestemt person. En aktionær kan imidlertid få sine aktier noterede på navn, når han derom henvender sig til selskabet eller til de af dette anviste institutioner og der deponerer sine aktier. Han vil da få udleveret et på hans navn lydende indskrivningsbevis for så mange aktier, som han har deponeret, og betragtes derefter som ihændeaver af så mange aktier noterede på navn, som indskrivningsbeviset lyder på. Sådant indskrivningsbevis kan ikke gøres til genstand for omsætning, men ønskes

aktierne omsat, må indskrivningsbeviset hos den institution, der har udstedt det, ombyttes med aktierne. Beviset er ikke forsynet med kuponer; men det på de indskrevne aktier forfaldne udbytte hæves hos selskabet eller på de af dette anviste betalingssteder mod afstempning på vedkommende rubrik på beviset.«

Kapitel 5.

Indbetaling på aktier.

§§ 31-36.

De ved udkastet foretagne ændringer i den gældende aktieselskabslovs regler om indbetaling på aktier giver ikke anledning til almindelige bemærkninger. Bortset fra ændringerne i § 31, stk. 4, og §§ 34 og 36 stilles der alene forslag om redaktionelle ændringer.

Til de enkelte paragraffer bemærkes følgende:

Til § 31 (AL § 29).

Stk. 1. Reglen om, at »Den, der har tegnet en aktie, hæfter for dens fulde indbetaling.«, er overført uændret fra den gældende lovs § 29, stk. 1, selv om den i og for sig er overflødig, da den ikke tilsigter at pålægge aktietegnere videregående pligter end dem, der ville følge af almindelige regler, jfr. Krenchel s. 133 note 1. Det er således ikke meningen, at aktietegneren skal hæfte for aktiens fulde indbetaling, også efter at aktien i overensstemmelse med § 35 er blevet overdraget til en anden på frigørende vilkår.

Stk. 2. Forbudet mod udstedelse af aktier til underkurs er ligeledes overført uændret fra den gældende lov (§ 29, stk. 2). Bestemmelsens formål er at sikre, at kapitalen er til stede.

Bestemmelsen har været drøftet inden for kommissionen i forbindelse med udformningen af de nye konverteringsregler i udkastets § 21, stk. 4, jfr. foran s. 100. Der har herunder været enighed om, at underkursforbudet vel omfatter enhver form for indbetaling på aktiekapitalen, men at det dog ikke medfører, at der skal stilles krav om en paritetserklæring som betingelse for registrering af en fordrings konver-

tering til aktiekapital. Det bliver bestyrelsens sag at afgøre under sædvanlig ansvar, om en konvertering - alle forhold taget i betragtning - er forsvarlig under hensyntagen til forbudet i udkastets § 31, stk. 2.

Stk. 3. Bestemmelsen om tegningsforbehold er enslydende med AL § 29, stk. 3.

Stk. 4. Da det har kunnet give anledning til nogen tvivl, hvad der ligger i, at »Ved anmeldelse til aktieselskabsregisteret af aktiekapitalens størrelse vil der være at bortse fra aktietegninger, til hvilke der er knyttet forbehold.«, jfr. AL § 29, stk. 4, har man i udkastet ændret reglen, således at det udtrykkelig fastslås, at aktietegninger, med hensyn til hvilke der er taget forbehold, anses som annulleret, såfremt forbeholdet ikke er bortfaldet, når aktietegningen anmeldes. Reglen, der herefter er overensstemmende med anden nordisk lovgivning, jfr. den svenske AL § 18, stk. 2, og den norske AL § 32, stk. 3, indeholder den realitetsændring, at bestemmelsen efter sin ændrede formulering også omfatter forholdet mellem selskabet og aktietegneren, medens den gældende lovs regel formentlig kun vedrører forholdet til aktieselskabsregisteret.

Til § 32 (AL § 30).

Stk. 1. Bestemmelsen om, at aktier skal være fuldt indbetalt senest et år efter aktietegningens registrering, er overensstemmende med AL § 30, stk. 1, første led.

Stk. 2. Den i AL § 30, stk. 1, andet led, indeholdte dispensationshjemmel benyttes efter det oplyste kun sjældent i praksis, og kun når særlige forhold taler derfor. Man har derfor fundet det rigtigt i udkastets § 32, stk. 2, at fremhæve, at dispensation fra et-års fristen kun kan meddeles, når særlige omstændigheder foreligger. Endvidere har udkastet ligesom § 1, litra g, i handelsministeriets bekendtgørelse nr. 300 af 5. september 1962 overført dispensationshjemmelen fra handelsministeren til overregistrator.

I AL § 30, stk. 2, er det bestemt, at reglerne i stk. 1 ikke kommer til anvendelse på forsikringsaktieselskaber. Denne bestemmelse er udeladt som overflødig, jfr. udkastets § 1, stk. 4, idet særlige regler om forsikringsvirksomhed er givet i lov nr. 147 af 13. maj 1959.

Til § 33 (AL § 31).

Udkastets § 33 er enslydende med AL § 31.

Efter sin ordlyd udelukker bestemmelsen kun aktietegnerens *ensidige* erklæring om modregning, og medens Ussing i Obligationsrettens alm. Del 4. udg. (1961) ved A. Vinding Kruse s. 340 note c antager, at modregning *efter aftale* mellem aktietegneren og selskabet også må være udelukket ved AL § 31, mener Illum: Modregningsret s. 150-154, at bestemmelsen ikke er til hinder for modregning efter aftale, når begge fordringer er forfaldne, og selskabet ikke ved sådan betaling af en enkelt kreditor gør sig skyldig i overtrædelse af forskrifter i straffe- eller konkurslovgivningen.

Også efter kommissionens opfattelse må det være uden betænkeligheder at tillade modregning efter aftale, forudsat at selskabet er solvent, jfr. Krenchel s. 140, der fremhæver, at et modsat standpunkt ville forårsage det praktiske liv unødvendigt besvær.

I overensstemmelse hermed har kommissionen i udkastets §§ 21, stk. 4, og 24, stk. 1, lovfæstet adgangen til modregning ved aftale i tilfælde af forhøjelse af aktiekapitalen ved konvertering af gæld, der formentlig er det praktisk vigtigste tilfælde af en sådan modregning.

Modregningsreglerne vil herefter være i overensstemmelse med den norske AL § 35, stk. 3, og den svenske AL § 40, stk. 2.

Til § 34 (AL § 32).

Efter bestemmelsen i 1. pkt., skal aktionæren udstede forskrivning for det ikke indbetalte beløb, når han modtager en ikke fuldt indbetalt aktie. Indholdsmæssigt er denne bestemmelse uændret i forhold til AL § 32, stk. 1, 1. pkt.

Derimod afviger 2. pkt., hvorefter indbetalinger skal afskrives på forskrivningen, fra AL § 32, stk. 1, 2. pkt., der yderligere bestemmer, at »aktionæren kan forlange aktiebrevet påtegnet derom.« Den citerede bestemmelse er udeladt som overflødig efter indførelsen af reglen i udkastets § 26, stk. 2.

Efter sin ordlyd forbyder AL § 32, stk. 2, alene afhændelse og pantsætning af aktionærforskrivninger. Det kunne derfor være

tvivlsomt, om man ikke måtte antage, at selskabet efter gældende lov er berettiget til at overdrage og pantsætte sin fordring på aktietegneren i tilfælde, hvor der ikke er udstedt nogen forskrivning, og hvor fordringen således har karakter af en mundtlig fordring baseret på aktietegningen. Som anført hos Krenchel s. 144 har AL § 32, stk. 2, til formål at sikre, at »det kapitalgrundlag, som selskabet bygger sin kredit på over for samtlige sine kreditorer, skal komme dem til gode i lige måde, og den enkelte kreditor skal ikke kunne skaffe sig en fortrinsstilling over for de andre.« Denne lovgrund passer lige så vel på fordringer ifølge tegningsliste som på fordringer ifølge aktionærforskrivning, og for at afskære en mulighed for omgåelse af forbudet i AL § 32, stk. 2, som ordet »forskrivninger« kunne give anledning til, har man i udkastets § 34, 3. pkt., omformuleret reglen således, at selskabets *fordringer* på aktieindbetalinger ikke kan afhændes eller pantsættes.

Til § 35 (AL § 33).

I udkastets § 35 om overdragelse af aktier, der ikke er fuldt indbetalt, har man udeladt 3. og 4. pkt. i AL § 33: »Overdragerens forpligtelse kan med bestyrelsens godkendelse bortfalde. Godkendelse må kun gives, såfremt det må antages, at erhververen vil være i stand til at erlægge de fremtidige indbetalinger.«

Begge disse sætninger antages at følge af dansk rets almindelige regler og erstattes i øvrigt af den i udkastets § 35 gjorte tilføjelse til AL § 33, 1. pkt., hvorefter overdragelsen kun kan finde sted med bestyrelsens godkendelse »og på de af bestyrelsen fastsatte vilkår«.

Man har drøftet, om bestyrelsen ved vilkårenes fastsættelse er berettiget til at fastsætte en ændret — navnlig højere — tegningskurs over for erhververen, end den aktiesælgeren har tegnet efter. En sådan ret for bestyrelsen antages at gælde ved fortsat aktietegning, jfr. Sindballe-Klerk s. 166, men da der ved fortsat aktietegning er tale om tegning af nye aktier, medens udkastets § 35 omhandler overdragelse af allerede tegnede aktier, er det kommissionens opfattelse, at der her ikke kan gælde nogen tilsvarende ret for bestyrelsen.

I kommissionens foreløbige udkast var § 35 yderligere forenklet, idet man der også havde udeladt AL § 33, sidste pkt., hvorefter godkendelse normalt ikke skal kunne nægtes, når erhververen stiller betryggende sikkerhed for restindbetalingen. Når denne bestemmelse er genoptaget i kommissionens endelige udkast, skyldes det, at der fra erhvervsside blev fremsat ønske om, at bestemmelsen i den gældende lov bibeholdtes for klarheds skyld.

Under behandlingen af det foreløbige udkast har man i øvrigt fra erhvervsside rejst spørgsmål om, hvorvidt reglerne i § 35 skal gælde for alle successionsformer. I overensstemmelse med hidtidig opfattelse af AL § 33, jfr. Sindballe-Klerk s. 192, mener kommissionen, at § 35 må gælde for enhver overdragelse, være sig til eje eller pant, men ikke aktiers overførelse ved arv eller ægteskab.

Endvidere er der rejst spørgsmål om, hvorvidt bestyrelsens nægtelse af godkendelse skal medføre, at overdragelsen er ugyldig ikke alene i forhold til selskabet, men også i forholdet mellem overdrager og erhverver. Dette spørgsmål må efter kommissionens opfattelse besvares bekræftende.

Til § 36 (AL § 34).

Stk. 1. Bestemmelsen om, at aktietegneren skal svare rente med 6 pet. p. a. af det skyldige restbeløb, hvis han ikke foretager restindbetalingen rettidig, er overført reelt uændret fra AL § 34, stk. 1.

Stk. 2. Hvad selskabet skal foretage sig til *inddrivelse* af skyldig restindbetaling, er fastsat i udkastets § 36, stk. 2. Bestemmelserne herom svarer til AL § 34, stk. 2, som udkastet dog har ændret på flere punkter.

Ligesom efter den gældende lov skal selskabet efter udkastet uden ugrundet ophold *enten* sagsøge aktietegneren til betaling *eller* - efter fire ugers varsel til aktionæren - søge aktien afhændet for hans regning med forpligtelse for erhververen til at udrede de manglende indbetalinger med påløbne renter.

Disse regler afviger fra kommissionens foreløbige udkast, hvor man havde udeladt bestemmelsen om *inddrivelse* ved søgsmål som overflødig, idet selskabet også uden

særlig hjemmel i aktieselskabsloven er berettiget til at sagsøge en aktionær til indbetaling af lians restskyld ifølge aktietegningen. Da bestemmelsen imidlertid herefter kunne tænkes forstået på den måde, at selskabet skulle have ubetinget pligt til at varsle aktionæren om salg af aktien, selv om selskabet var indstillet på at sagsøge aktionæren til indbetaling af restbeløbet, har kommissionen fundet det rigtigst at genoptage søgsmålsreglen i det endelige udkast.

Udover disse regler er der i stk. 2 optaget den nye bestemmelse, at i tilfælde, hvor aktien er udleveret til aktionæren, kan selskabet efter udløbet af fire ugers fristen kræve den tilbageleveret ved umiddelbar fagedforretning i overensstemmelse med retsplejelovens § 609. En sådan bestemmelse har man anset for nødvendig, for at reglen om selskabets adgang til at afhænde aktien kan få nogen praktisk værdi.

For yderligere at effektivisere reglen om selskabets ret til at søge aktien afhændet, har man i udkastets § 29, stk. 1, litra a, gjort ikke fuldt indbetalte aktier mortifikable efter samme regler som aktier, der ikke er omsætningspapirer. Da mortifikationsfristen herefter kun er fire uger, vil det være stærkt begrænset, hvor meget en aktionær kan sinke inddrivelsen af restindbetalingen ved en temerær påstand om, at den aktie, som kræves udleveret til afhændelse for hans regning, er bortkommet for ham.

Efter AL § 34, stk. 2, skal afhændelsen af aktien »ske ved et medlem af en her i riget anerkendt fondsbørs eller ved offentlig auktion.« Denne regel har givet anledning til kritik, idet man med rette har påpeget, at salg af nødlidende aktier ved auktion må anses for både upraktisk og lidet betryggende for aktionæren, som ikke kan være sikker på, at denne salgsmåde vil udbringe en pris, der svarer til aktiens virkelige værdi. I udkastet har man derfor udelukket denne salgsmåde ved alene at foreskrive salg gennem en fondsbørsvekslerer.

Bestemmelsen i stk. 2, *sidste pkt.*, hvorefter reglerne i § 26, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse, såfremt afhændelsen medfører udstedelse af ny aktie, svarer indholdsmæssigt til AL § 34, stk. 2, sidste pkt. Under erhvervsorganisationernes behandling af kommissionens foreløbige udkast har det fra en enkelt side været hævdet, at

denne bestemmelse måtte være uden selvstændig betydning ved siden af udkastets § 26, stk. 4. Denne betragtning er kommissionen ikke enig i. Da § 26, stk. 4, kun tager sigte på mortificerede og makulerede aktier, må en henvisningsregel anses for nødvendig, såfremt § 26 også skal omfatte erstatningsaktier for afhændede aktier.

Stk. 3. For det tilfælde, at inddrivelsesforsøg som omhandlet i udkastets § 36, stk. 2, viser sig at være forgæves og det skyldige restbeløb uerholdeligt, bestemmer udkastets § 36, stk. 3, ligesom AL § 34, stk. 3, at aktien skal annulleres, og at aktiekapitalen da skal anses for nedsat med et beløb, der svarer til aktiens pålydende.

Medens AL § 34, stk. 3, jfr. § 43, stk. 3, forlanger beløb, som er indbetalt på de annullerede aktier, henlagt til selskabets lov-mæssige eller eventuelt andre reservefunds, indeholder udkastet ikke nogen tilsvarende bestemmelse. Kommissionen har fundet, at det er ubilligt over for aktionæren og i strid med almindelige retsgrundsætninger, om et indbetalt beløb ubetinget skulle tilfalde selskabet i denne situation. På den anden side kan der tænkes tilfælde, hvor den misligholdende aktietegner ikke bør have krav på tilbagebetaling, f. eks. i konkurrence med selskabets kreditorer. Spørgsmålet, om aktietegneren helt eller delvis skal have det indbetalte beløb tilbage, bør efter kommissionens opfattelse afgøres konkret, eventuelt ved dom. For så vidt tilbagebetaling herefter ikke skal ske, må det indbetalte beløb stå til fri rådighed for selskabet.

Stk. 4. Med en enkelt redaktionel ændring er bestemmelsen enslydende med AL § 34, stk. 4.

Stk. 5. Denne nye regel i forening med bestemmelserne i udkastets § 26, stk. 5, og § 29, stk. 2, tilsigter at underkaste interim-beviser samme regler som aktier med de afvigelser, som følger af dokumentets midlertidige karakter.

Kapitel 6.

Nedsættelse af aktiekapitalen.

§§ 37-41.

1. Almindelige bemærkninger.

Aktieselskabslovens bestemmelser om nedsættelse af aktiekapitalen ændres ved

udkastet på en række punkter ikke alene redaktionelt, men også indholdsmæssigt.

Som ændringer af sidstnævnte art kan nævnes, at udkastets § 37 i overensstemmelse med § 9 vil udelukke, at aktiekapitalen nedsættes under lovens minimum, der efter udkastet er 30.000 kr. mod hidtil 10.000 kr. I overensstemmelse med den almindelige tendens til forkortelse af frister, jfr. foran side 94 til § 18, nedsætter udkastets § 38, *stk. 1*, og § 41, *stk. 1*, alle frister for anmeldelse af kapitalnedsættelser fra en måned til otte dage, ligesom § 38, *stk. 3*, nedsætter proklamafristen fra seks måneder til tre måneder. Udkastets § 38, *stk. 2*, indfører den nye regel, at kapitalnedsættelse, der ikke medfører udbetaling til aktionærene eller bortfald af aktionærs indbetalingspligt, skal anmeldes gennemført samtidig med anmeldelsen om beslutningen. Denne bestemmelse er dog alene en lovfæstelse af hidtidig register-praksis. Det samme gælder den nye bestemmelse i udkastets § 38, *stk. 3, 1. pkt.*, hvorefter selskabet ikke behøver at udstede proklama, hvis aktiekapitalen samtidig med nedsættelsen forhøjes med et tilsvarende beløb. Endvidere er det en lovfæstelse af hidtidig retsopfattelse, når de nye regler i § 38, *stk. 3*, og § 39, *stk. 2*, stiller krav om, at der efter kapitalnedsættelsen skal være fuld dækning for aktiekapitalen og den lovpligtige reserve. Som en praktisk begrundet udrensingsbestemmelse giver den nye regel i udkastets § 38, *stk. 3, sidste pkt.*, overregistrator hjemmel til at slette en registreret beslutning om kapitalnedsættelse som ugyldig, hvis anmeldelse om nedsættelsens gennemførelse ikke er indgivet inden et år efter beslutningen.

De nye bestemmelser i udkastets kapitel 6, som må forudses at påkalde størst offentlig interesse, er reglerne i *udkastets § 40*, der er rettet mod de stadig forekommende misbrug af »tomme aktieselskaber«. Brugen af tomme selskaber må navnlig antages at være begrundet i ønsket om at skaffe køberne af det tomme selskab skattemæssige fordele samt i købernes interesse i at kunne lade selskabet optræde udadtil med en stor nominel aktiekapital. Begrundelsen kan også søges i ønsket om at undgå besværet med og udgifterne ved stiftelsen af et nyt aktieselskab.

I en artikel »Tomme aktieselskaber« (festschrift til professor Poul Andersen 1958) nævner *Borum*, at begrebet tomme aktieselskaber første gang dukker op i den danske retslitteratur i byrettens dom af 2. november 1955 i den såkaldte Damico-sag.

Damico-sagen er samtidig den første - og hidtil eneste - straffesag, der har været rejst for misbrug af »tomme« aktieselskaber, og det er den første sag, hvorunder aktieselskabs-registeret har haft anledning til at afgive en mere almindelig holdt redegørelse for sin registreringsmæssige praksis over for ændringsanmeldelser, der står i forbindelse med et stedfundet salg af et tomt aktieselskab.

Under denne sag udtalte aktieselskabs-registeret i skrivelse af 4. marts 1955 bl. a. følgende til brug for anklagemyndigheden:

»Vedrørende (politi-) kammerets spørgsmål om det lovmedholdelige i, at en kreds af nye aktionærer overtager et »tomt« aktieselskab for under dettes navn at starte eller videreføre deres egen virksomhed, skal man oplyse, at det er aktieselskabs-registerets praksis i medfør af aktieselskabslovens § 82 at nægte registrering af hertil indsendte anmeldelser om ændringer i et selskabs bestyrelsesforhold og vedtægter, såfremt det under sagens behandling konstateres, at der i forbindelse med de anmeldte ændringer er foregået salg af samtlige eller den væsentligste del af selskabets aktier til nye aktionærer, og at selskabet på salgstidspunktet var uden reelle aktiver af betydning.

De reale grunde til denne praksis er, at der ved et sådant køb af »tomt« aktieselskab sker en omgåelse af forskrifterne i aktieselskabsloven om stiftelse af nye aktieselskaber - herunder navnlig de forskrifter, der tager sigte på aktiekapitalens effektive tilstedeværelse og hele stiftelsesgrundlagets forsvarlighed og offentlighed - at køberne af det tomme aktieselskabs værdiløse aktier ved denne omgåelse unddrager sig betaling af de stempelafgifter og gebyrer, som er foreskrevet ved lovformelig stiftelse af aktieselskaber, samt at købet af et »tomt« aktieselskab åbner nærliggende mulighed for, at den for selskabet registrerede aktiekapital, om hvis tab siden stiftelsen registerfoliet intet oplyser, misbruges af aktiekøberne som falsk kreditbasis for den nye virksomhed.«

Anklagemyndigheden sigtede selskabets ledelse principalt for overtrædelse af straffelovens § 296, stk. 1, subsidiært for overtrædelse af AL § 86, ved i strid med de i § 3 opstillede krav til stiftelse af aktie-

selskaber al: have stiftet et nyt aktieselskab med en aktiekapital på 500.000 kr., der ikke blev indbetalt.

Ingen af disse påstande fik medhold ved byrettens dom. For så vidt angår den subsidiære påstand begrundedes fritindelsen bl. a. med, at spørgsmålet om tomme selskaber i almindelighed måtte anses for et lovgivningsanliggende, som lovgivningsmagten ikke hidtil havde fundet anledning til at gribe ind i, og at det af forsvaret var dokumenteret, at man i det praktiske liv gør brug af tomme selskaber.

Foranlediget af denne dom stilledes der i *regeringsforslaget af 1956* § 2, pkt. 10, forslag om indførelse af en sålydende § 59 a efter aktieselskabslovens § 59:

»Viser et aktieselskabs årsregnskab, at selskabet foruden sine reservefonds har tabt to trediedele eller mere af sin aktiekapital, påhviler det bestyrelsen at indkalde generalforsamlingen og der redegøre for selskabets økonomiske stilling.

Tilvejebringes der ikke senest på generalforsamlingen ny kapital, hvorved aktiekapitalen, efter at den gamle aktiekapital er nedskrevet til det beløb, der er i behold af denne, påny kan bringes op til den fulde anmeldte størrelse, skal bestyrelsen på generalforsamlingen stille forslag enten om, at den anmeldte aktiekapital nedskrives med et til det udækkede underskud «varende beløb, jfr. herved § 35, eller om, at selskabet skal træde i likvidation. Sådanne forslag kan, uanset hvad der herom måtte være bestemt i selskabets vedtægter, vedtages med almindelig stemmeflertal blandt de på generalforsamlingen repræsenterede aktier. Bliver forslaget ikke vedtaget, skal der straks ske indberetning til overregistrator.«

I lovforslagets § 2, pkt. 11 og 12, foreslog man i. konsekvens heraf dels, at AL § 62 ændredes, således at selskabet også kunne opløses ved skifterettens foranstaltning, såfremt et forslag i henhold til § 59 a, stk. 2, ikke måtte blive vedtaget, dels, at AL § 73 suppleredes med en bestemmelse om, at et likviderende selskab kun kunne genoptage sin virksomhed, såfremt hele den registrerede aktiekapital - efter eventuel fornøden nedskrivning - er i behold. Ifølge bemærkningerne til lovforslaget hvilede disse bestemmelser på den betragtning, at interessen i tomme aktieselskaber måtte forventes at forsvinde eller dog væsentlig formindskes, såfremt der stilles krav om, at aktie-

kapitalen skal nedskrives til det beløb, der er i behold af denne, efter at lidte tab er afskrevet. Disse bestemmelser tilsigtede altså at forhindre, at der opstår tomme aktieselskaber.

Regeringslovforslaget blev mødt med kritik både fra juridisk og erhvervsmæssig side. Man fandt de foreslåede sanktioner for vidtgående, når disse alene var betinget af, at en væsentlig del af aktiekapitalen er tabt. Man henviste særlig til, at aktiekapitalen i mange selskabers første leveår praktisk taget medgår til afholdelsen af startomkostninger og indarbejdelsen af erhvervsvirksomheden, uden at dette har været nogen hindring for, at selskabet senere har udviklet sig til et solidt og værdifuldt foretagende. Ved krav om likvidation eller rekonstruktion, når en del af aktiekapitalen er gået tabt, ville man lægge en hindring i vejen for, at sådanne selskaber kunne arbejde sig op.

Borum har i den ovennævnte artikel taget afstand fra byretsdommen, idet han som sin opfattelse har gjort gældende, at den omhandlede brug af tomme aktieselskaber er ulovlig som en omgåelse af aktieselskabslovens præceptive regler om stiftelse af aktieselskaber, hvorfor særlige lovbestemmelser mod misbrug af tomme selskaber i og for sig skulle være overflødige.

Også indenfor kommissionen er man af den opfattelse, at misbrug af tomme aktieselskaber allerede efter gældende ret må kunne rammes som en omgåelse af aktieselskabslovens stiftelsesregler, men da byretsdommen og de om denne faldne udtalelser dog har efterladt nogen tvivl herom, har man været enige om, at der bør tilvejebringes positiv lovhjemmel for aktieselskabsregisterets beføjelse til at skride ind mod disse misbrug.

Spørgsmålet om de tomme selskabers retlige stilling har derfor været genstand for indgående drøftelser i kommissionen. Under hensyn til den foran omhandlede kritik af regeringslovforslaget af 1956 fandt man det udelukket uden videre at optage dets regler i kommissionsudkastet. Man var enige om, at der i almindelighed ikke vil være noget odiøst i eller overhovedet noget grundlag for kritik af, at en kreds, der i det væsentlige består af de oprindelige aktionærer, ved indsats af arbejde og kapital - enten det

er deres egen eller midler, der lånes hos pårørende eller f. eks. en bank - fortsætter og dermed oparbejder virksomheden. Det betænkelige kommer efter kommissionens mening først frem, når de oprindelige aktionærer giver op og - med eller uden vederlag - overlader selskabet til en helt anden kreds af aktionærer, der ellers ville være henvist til at stifte et nyt selskab, der er underkastet aktielovgivningens regler om aktiekapitalens størrelse og indbetaling i reelle værdier. Særlig odiøst bliver forholdet, når det tomme selskab ved en vedtægtsændring gives et helt andet formål og virksomhedsområde end det gamle, nu tomme selskab.

Man overvejede først, om der ikke under en eller anden form kunne gives en regel, som stoppede misbrug af tomme aktieselskaber ved udtrykkelig at gøre den del af aktieselskabslovens stiftelsesregler, som tilsigter at sikre aktiekapitalens effektive tilstedeværelse og stiftelsesgrundlagets forsvarlighed og offentlighed, tilsvarende anvendelige, såfremt omdannelsen af et tomt selskab medfører, at det på de nye aktionærers hånd reelt bliver et nyt selskab, det vil sige en ny økonomisk virksomhed. I modsætning til registerpraksis ville en sådan bestemmelse tillade omdannelse af det tomme aktieselskab på betingelse af, at stiftelsesreglerne iagttages.

De regler i stiftelsesafsnittet, som herefter kunne tænkes gjort analogisk anvendelige, er bestemmelserne i udkastets § 3 b sammenholdt med §§ 5-10. Derimod er bestemmelserne i §§ 4 og 11-17 på grund af deres indhold og affattelse så specielt rettede mod forholdene omkring en egentlig stiftelse af nye aktieselskaber, at de meget vanskeligt eller slet ikke vil kunne bringes til analogisk anvendelse på den genstiftelse, der sker ved køb af et tomt aktieselskab.

En bestemmelse af denne art ville imidlertid ikke være tilstrækkelig, idet den kun ville sikre imod, at den tabte aktiekapital misbruges som falsk kreditbasis for det genstiftede selskab, såfremt den suppleredes med en bestemmelse om pligt for selskabet til at gennemføre en rekonstruktion, det vil sige en nedskrivning af aktiekapitalen til det, der er i behold af denne, og tilvejebringelse af ny kapital i det omfang, det er fornødent

for at bringe aktiekapitalen op på en størrelse, der svarer til lovens minimum.

Da en sådan bestemmelse herefter ikke fandtes hensigtsmæssig, har kommissionen overvejet en række andre muligheder for løsning af problemet om de tomme aktieselskaber.

En gennemgang af aktieselskabs-registerets sager om registreringsnægtelse i misbrugstilfælde viser, at et tomt aktieselskab i praksis ikke har været noget entydigt eller absolut begreb, som lader sig definere i en lovtekst. Det nærmeste man kan komme en beskrivelse af det typisk tomme selskab er, at det er helt eller praktisk talt uden reelle aktiver, at det har en underskudssaldo, som modsvarer eller overstiger aktiekapitalen, og at dets virksomhed har været indstillet en vis længere periode forud for aktiesalget. (Der findes eksempler på sådanne perioder fra 1 til 12 år).

De to sidstnævnte fællestræk har aktieselskabs-registeret alene tillagt betydning som indicier for omgåelse af stiftelsesreglerne. Den afgørende vægt har man lagt på størrelsen af den beholdne aktivmasse. Skønnet har imidlertid ofte voldt praktiske vanskeligheder, idet man naturligvis har måttet se mindre på aktivmassens absolutte størrelse end på dens størrelse set i forhold til selskabets økonomiske stilling og forhold i øvrigt. I et tilfælde, hvor værdien af den beholdne aktivmasse udgjorde ikke mindre end 106.000 kr., har aktieselskabs-registeret således med handelsministeriets tiltrædelse gennemført registreringsnægtelse, da det efter sagens oplysninger fandtes åbenbart, at de med aktierne - af pålydende 2 millioner kr. - overtagne aktiver var helt utilstrækkelige til, at selskabet hermed kunne videreføre sin hidtidige virksomhed, og det herefter ansås for tilstrækkelig sandsynliggjort, at aktiekøbernes hensigt med overtagelsen var at starte deres egen virksomhed i selskabet under udnyttelse af de skattemæssige fordele, som selskabets statusunderskud på ca. 1,9 millioner kr. gav mulighed for.

På grundlag af disse oplysninger fandt kommissionen det praktisk udelukket at udforme nogen lovbestemmelse, som baseres på en definition af begrebet tomt aktieselskab. En simpel lovfæstelse af aktieselskabs-

registerets praksis måtte derfor også lades ude af betragtning som mulig løsning.

Kommissionens overvejelser samlede sig herefter om en bestemmelse, der ligesom regeringslovforslaget af 1956 påbyder rekonstruktion eller likvidation af et aktieselskab, når det har tabt så stor en del af sin aktiekapital, at der kan være fare for misbrug af selskabet som tomt. I overensstemmelse med kritikken af regeringsforslaget fandt kommissionen dog, at bestemmelsen kunne få urimeligt vidtrækkende konsekvenser, såfremt disse sanktioner alene skulle være betinget af, at en væsentlig del af aktiekapitalen er tabt.

Som omstændigheder, der eventuelt kunne gøres til yderligere betingelser for pligtmæssig rekonstruktion eller likvidation, har man bl. a. overvejet følgende forhold:

- a) at selskabet har standset sin virksomhed,
- b) at der er sket en omdannelse af selskabet ved ændringer i vedtægter, kapitalforhold eller ledelse,
- c) at en væsentlig del af aktierne har skiftet ejere.

Det under a) omhandlede forhold fandt man for uskarpt som kriterium, og den under b) nævnte omdannelse af selskabet forekom uegnet som betingelse, fordi den ville blive for let for selskaberne at omgå enten ved at undlade formelle ændringer i selskabets registrerede forhold eller ved at anmelde ændringerne i flere tempi, hvorved aktieselskabs-registeret afskæres fra at opdage og skride ind imod misbrugene.

Man besluttede sig herefter for den under c) nævnte tredje mulighed, således at kravet om rekonstruktion eller likvidation knyttes til to omstændigheder: at en væsentlig del af aktiekapitalen er tabt, og at en væsentlig del af aktierne har skiftet ejere.

Ved den nærmere udformning af bestemmelsen i udkastets § 40 har kommissionen også i flere andre henseender taget hensyn til den kritik, som fremkom mod regeringslovforslaget af 1956.

Bestemmelserne afviger således navnlig fra regeringsforslaget på følgende punkter:

For det første vil udkastets § 40 ikke være til hinder for, at man lader et mere eller mindre tomt aktieselskab ligge stille, og at de hidtidige aktionærer i et sådant selskab uden videre lader selskabet træde

i virksomhed på ny. Så længe aktiemajoriteten ikke går over til nye ejere, indtræder der ikke nogen pligt til at gennemføre rekonstruktion eller likvidation af selskabet.

Dernæst indtræder denne pligt efter udkastet først, når ni tiendedele af aktiekapitalen er tabt, medens den efter regeringsforslaget skulle indtræde allerede, når to tredjedele af aktiekapitalen er tabt. Når man har sat grænsen ved tab af ni tiendedele af aktiekapitalen, har man tilsigtet herved at ramme de typiske tilfælde, hvor praktisk taget hele den arbejdende aktiekapital er gået tabt, selv om der endnu skulle findes i behold noget inventar, en maskine eller enkelte, usikre fordringer.

Medens konstateringen af tabet efter regeringslovforslaget var knyttet udelukkende til et aflagt årsregnskabs udvisende, lader udkastet bestyrelsens skøn over selskabets økonomiske stilling til enhver tid være afgørende. Kun i det i § 40, stk. 3, nævnte særlige tilfælde, hvor overregistrator kan indskride ex officio i anledning af en fremkommet ændringsanmeldelse, er der tillagt årsregnskabet selvstændig betydning i så henseende.

Efter regeringslovforslaget kunne tvangslikvidation af selskabet kun undgås, såfremt der senest på samme generalforsamling, hvor underskudsregnskabet fremlagdes, var tilvejebragt ny kapital til den fornødne rekonstruktion af kapitalforholdene. Udkastets § 40, stk. 1 og 2, giver en rimeligere frist til arbejdet med at tilvejebringe den nødvendige kapital.

Endelig har man i udkastet udeladt regeringslovforslagets særlige regel om, at bestyrelsens forslag om rekonstruktion eller likvidation - uanset vedtægternes bestemmelser herom - kan vedtages med almindelig stemmeflerhed blandt de på generalforsamlingen repræsenterede aktier. En sådan fra almindelige regler afvigende lovbestemmelse har kommissionen anset for uheldig og samtidig uden større betydning efter indholdet af reglen i øvrigt, jfr. navnlig bestemmelsen i udkastets § 40, stk. 2, in fine om opløsning ved skifterettens foranstaltning.

Problemerne omkring tomme selskaber har efter det oplyste ikke været fremme i de andre nordiske lande. Hovedårsagen hertil synes at være, at der her ikke opnås

nogen skattemæssig fordel ved at købe et tomt aktieselskab i stedet for at stifte et nyt. For Sverige og Finlands vedkommende skyldes det formentlig yderligere, at den svenske AL § 142 foreskriver rekonstruktion eller likvidation af et aktieselskab, når to tredjedele af aktiekapitalen er tabt, og at et aktieselskab efter den finske AL § 39 skal erklære sig konkurs, når (hele) aktiekapitalen er tabt.

At problemerne derimod er særdeles velkendt i England, Tyskland og Schweiz fremgår af Borums ovennævnte artikel, der ligeledes oplyser, at registreringsmyndighederne i Tyskland og Schweiz med støtte i domspraksis skrider ind overfor disse misbrug (»Mantelkauf«) ud fra en omgælsesbetragtning, og at man i Schweiz har overvejet lovbestemmelser imod køb af tomme aktieselskaber, overvejelser som man dog foreløbig har opgivet på grund af formuleringsmæssige vanskeligheder.

II. Til de enkelte paragraffer bemærkes følgende:

Til § 37 (AL § 35).

På linie med udkastets § 9, der har forhøjet mindstebeløbet for aktiekapitalens størrelse fra 10.000 kr. til 30.000 kr., er det i udkastets § 37 bestemt, at aktiekapitalen normalt ikke må nedsættes under 30.000 kr. mod hidtil 10.000 kr.

Bemyndigelsen til at dispensere fra denne bestemmelse er i udkastet henlagt til overregistrator, jfr. også § 1 litra h i handelsministeriets bekendtgørelse nr. 300 af 5. september 1962.

Endvidere er den i AL § 35 indeholdte særrregel for forsikringsaktieselskaber udeladt i udkastet som overflødig under hensyn til § 1, stk. 2, i lov nr. 147 af 13. maj 1959 om forsikringsvirksomhed.

Til § 38 (AL § 37).

Stk. 1. Indholdsmæssigt er bestemmelsen i 1. pkt. overensstemmende med den gældende aktielovs § 37, stk. 1, idet beslutningen om nedsættelse af aktiekapitalen også efter udkastet skal være et generalforsamlingsanliggende bortset fra tilfælde af kapitalnedsættelse ved amortisation, jfr. udkastets § 39, eller ved annullation af aktier i

henhold til udkastets § 36, stk. 3, og § 42, stk. 3.

Efter 2. pkt. skal beslutningen om kapitalnedsættelse anmeldes inden otte dage. Denne bestemmelse svarer til AL § 37, stk. 2, dog at anmeldelsesfristen er forkortet fra en måned til otte dage, jfr. bemærkningerne foran side 94.

Man har drøftet, om det muligt kunne være hensigtsmæssigt med en bestemmelse svarende til den norske AL § 28, stk. 1, in fine, hvorefter ledelsen til forhåndsorientering for aktionærerne før generalforsamlingen skal tilsende enhver aktieejers med kendt opholdssted en særlig, regnskabsmæssigt underbygget redegørelse for selskabets økonomiske forhold. En sådan regel har man dog anset for overflødig under hensyn til bestemmelserne i udkastets § 65, stk. 4-5, og § 66, stk. 1 (jfr. også AL § 56, stk. 1), hvorefter dagsordenen for en generalforsamling skal angives i indkaldelsen, og dagsordenen og de fuldstændige forslag senest otte dage før generalforsamlingen skal fremlægges til eftersyn for aktionærerne på selskabets kontor, ligesom såvel dagsorden som forslag samtidig bør tilstilles enhver noteret aktionær, der har fremsat begæring herom.

Med udgangspunkt i den norske AL § 28 har man endvidere drøftet, om der i udkastet burde optages regler om en vis kvalificeret majoritet til vedtagelse af en beslutning om kapitalnedsættelse. Man har dog ikke fundet, at der var nogen trang til at foreslå indført en præceptiv lovbestemmelse herom. Beslutningen må da som hidtil vedtages i overensstemmelse med vedtægternes regler om vedtægtsændringer.

Stk. 2. Af AL § 37, stk. 3, fremgår det modsætningsvis, at der ikke skal udstedes proklama i tilfælde af kapitalnedsættelse, der ikke medfører udbetaling til aktionærer eller bortfald af aktionærers indbetalingspligt. Beslutningen om kapitalnedsættelse har i disse tilfælde kunnet gennemføres straks efter generalforsamlingen, og aktieselskabs-registeret har derfor fulgt den praksis at forlange gennemførelsen af kapitalnedsættelsen anmeldt til registrering samtidig med beslutningen herom.

Da udkastets § 38, stk. 3, i denne henseende er overensstemmende med AL § 37, stk. 3, har man afskåret mulig tvivl om

aktieselskabs-registerets hjemmel til denne praksis ved i udkastets § 38, stk. 2, udtrykkelig at foreskrive, at der i disse tilfælde skal indgives anmeldelse om kapitalnedsættelsens gennemførelse, samtidig med at beslutningen anmeldes.

Stk. 3. Som nævnt foran i bemærkningerne til stk. 2, er udkastets § 38, stk. 3, i overensstemmelse med AL § 37, stk. 3, for så vidt som kapitalnedsættelse, der medfører udbetaling til aktionærer eller bortfald af aktionærers indbetalingspligt, også efter udkastet først kan gennemføres, når selskabet har udstedt proklama til kreditorerne og betalt eller stillet sikkerhed for sin gæld.

Bestemmelsen indeholder dog en række ændringer i forhold til gældende lov. Som ændringer, der ikke er af rent redaktionel art, kan nævnes følgende.

I 1. pkt. er der ved ordene »... medmindre aktiekapitalen samtidig forhøjes med et tilsvarende beløb...« gjort den undtagelse fra hovedreglen, at proklama ikke kræves i tilfælde, hvor aktiekapitalen reelt er upåvirket af kapitalnedsættelsen, idet der samtidig tegnes; ny kapital, som modsvarer eller overstiger udlodningen i forbindelse med nedsættelsen. Denne nye bestemmelse er en lovfæstelse af hidtidig administrativ praksis.

Proklamafristen er i 1. pkt. forkortet fra seks måneder til tre måneder, jfr. foran side 115. Samtidig er bestemmelsen ændret således, at proklama skal indrykkes i Statstidende tre gange med otte dages mellemrum.

Efter hidtidig retsopfattelse er det ikke lovligt at gennemføre en nedsættelse af aktiekapitalen med udbetaling til aktionærerne, såfremt selskabet er eller derved bliver insolvent. I overensstemmelse med denne opfattelse har man til yderligere sikring for kreditorerne i 4. pkt. optaget den nye bestemmelse, at der efter nedsættelsen skal være fuld dækning for aktiekapitalen - det vil sige den nedsatte aktiekapital - og den hertil svarende lovpligtige reserve, jfr. den tilsvarende bestemmelse i udkastets § 39, stk. 2, in fine.

Bestemmelsen i AL § 37, stk. 4, hvorefter »Beslutning om nedsættelse af aktiekapitalen mister sin gyldighed, hvis den ikke er bragt til udførelse inden et år«, har i praksis givet anledning til vanskeligheder i flere henseender:

For det første har det voldt fortolknings-tvivl, hvad der ligger i udtrykket »bragt til udførelse«, jfr. Krenchel s. 156 og Sindballe-Klerk s. 297 note 9. I administrativ praksis har man fortolket disse ord således, at de ikke nødvendiggør, at de til kapitalnedsættelsen svarende beløb udbetales aktionærerne eller på anden måde bringes ud af selskabets besiddelse eller rådighed, men at det er tilstrækkeligt, at tilbagebetaling eller bortfald af indbetalingspligt finder posteringsmæssigt udtryk i selskabets bogføring og regnskaber.

For det andet har et-års-fristen i stk. 4 sammenholdt med seks-måneders-fristen i stk. 3 undertiden givet anledning til den misforståelse hos selskaberne, at der - trods AL § 18 - er indtil seks måneders frist for indgivelse af anmeldelsen om nedsættelsens effektuering, uanset om denne faktisk har fundet sted straks efter proklamaets udløb.

Det har dernæst vanskeliggjort aktieselskabs-registerets kontrol med et-års-fristens overholdelse, at fristens udløb er knyttet til den faktiske gennemførelse af beslutningen om kapitalnedsættelsen, et forhold, aktieselskabs-registeret sjældent vil have mulighed for at efterforske.

Endvidere har et-års-reglens placering som et selvstændigt stykke i AL § 37 gjort det tvivlsomt, om reglen finder anvendelse ikke alene på de i § 37, stk. 3, omhandlede tilfælde af frivillig kapitalnedsættelse, men også på de i stk. 1-2 omhandlede tilfælde af kapitalnedsættelse.

Endelig har aktieselskabs-registeret i denne bestemmelse savnet en udtrykkelig hjemmel til at slette en stedfunden registrering af en beslutning om kapitalnedsættelse i tilfælde, hvor beslutningens gennemførelse ikke eller ikke rettidig anmeldes. I praksis har dette ofte givet tredjemand anledning til tvivl om, hvorvidt den registrerede beslutning om kapitalnedsættelse faktisk er gennemført eller opgivet, og dermed tvivl om aktiekapitalens virkelige størrelse.

For at afhjælpe disse ulemper ved den gældende lovs § 37, stk. 4, har man i udkastets § 38, stk. 3, 5. pkt., omformuleret ét-års-reglen således, at ugyldighedsvirkningen knyttes til den manglende eller for sene *anmeldelse* om beslutningens gennemførelse - et forhold aktieselskabs-registeret altid

kan kontrollere - og at den registrerede beslutning ex officio skal slettes af registret som ugyldig efter fristens udløb. Ved at placere reglen i slutningen af stk. 3 har man klargjort, at den alene omfatter de tilfælde af frivillig kapitalnedsættelse, som medfører udbetaling til aktionærer eller bortfald af aktionærers indbetalingspligt, jfr. bemærkningerne foran til § 38, stk. 2.

Endvidere har man i *udkastets* § 41, stk. 1, optaget en for § 38, stk. 3, § 39 og § 40, stk. 1, fælles regel om, at der om kapitalnedsættelsen skal ske anmeldelse inden otte dage.

Endelig bestemmes det i *udkastets* § 41, stk. 2, at udbetaling til aktionærer først må finde sted, og at bortfald af aktionærers indbetalingspligt først indtræder, når anmeldelsen om kapitalnedsættelsens gennemførelse er registreret.

Til § 39 (AL § 36).

Stk. 1. Bestemmelsen i stk. 1 om nedsættelse af aktiekapitalen ved amortisation af aktier (d. v. s. indløsning af aktier efter bestemte regler) svarer til AL § 36.

Bestemmelsen er omformuleret således, at det i overensstemmelse med hidtidig retsopfattelse klargøres, at amortisationsregler kun kan *indføres* i forbindelse med aktiers tegning. De kan således indføres enten ved aktieselskabets stiftelse eller ved en senere forhøjelse af selskabets aktiekapital, men ikke ved nogen senere ændring af vedtægterne, som ikke står i forbindelse med en kapitalforhøjelse. I overensstemmelse med princippet i udkastets § 38, stk. 3, 1. pkt., vil indløsningsreglerne ikke alene kunne *anvendes* på de samtidig tegnede nye aktier, men også på tidligere tegnede aktier, i det omfang indløsningen ikke overstiger de på de nye aktier skete indbetalinger. Amortisation af gamle aktier forudsætter, at forskrifterne i udkastets § 70 litra c iagttages.

Amortisationsreglerne skal optages i selskabets vedtægter, hvad enten de indføres ved selskabets stiftelse eller senere. Det præciseres i udkastet, at den vedtægtsmæssige hjemmel for kapitalnedsættelse ved amortisation må angive de nærmere regler for indløsningen, hvorefter reglerne må angive for eksempel: med hvilke beløb til nærmere angivne tider, når der er oplagt

midler af en vis størrelse i dette øjemed, ved udtrækning af enkelte aktier eller ved ligelig udlodning på alle eller en bestemt klasse aktier.

Stk. 2. Bestemmelserne er nye i forhold til den gældende AL. Indholdsmæssigt svarer de ganske til bestemmelserne i udkastets § 38, stk. 3, 4. pkt., hvorom henvises til bemærkningerne foran side 120.

Til § 40.

Som nærmere omtalt foran side 115 ff er de i udkastets § 40 indeholdte nye regler rettet imod misbrug af »tomme aktieselskaber«. Reglerne går ud på, at et aktieselskab skal rekonstrueres eller likvideres, såfremt det har tabt ni tiendedele eller mere af aktiekapitalen, og mere end halvdelen af aktiekapitalen overdrages til nye aktionærer.

Efter stk. 1-2 skal initiativet hertil tages af bestyrelsen. Spørgsmålet om straf- og erstatningsansvar i anledning af tilsidesættelse af forskrifterne i §§ 40-41 må bedømmes særskilt i forhold til hvert medlem af bestyrelsen. Der kan derfor kun pålægges et bestyrelsesmedlem ansvar, når han har haft viden om de i bestemmelsen nævnte forhold. Dette er efter kommissionens opfattelse også tilstrækkeligt til gennemførelse af lovens bestemmelser, idet bestyrelsens medlemmer i de fleste tilfælde, som har foreligget i praksis, enten selv har været ejer af aktiekapitalen, eller alle har været klar over, at overdragelse af aktierne fandt sted. Hvis et bestyrelsesmedlem får kendskab om, at mere end halvdelen af aktiekapitalen er overdraget, må han efter kommissionens opfattelse have pligt til at underrette de øvrige bestyrelsesmedlemmer, der derefter på et bestyrelsesmøde må tage stilling til, hvor stor en del af aktiekapitalen, der er i behold, og om betingelserne efter udkastets §§ 40-41 foreligger. T så fald skal bestyrelsen indkalde generalforsamlingen og dér redegøre for selskabets økonomiske stilling samt stille forslag om en rekonstruktion, hvorved aktiekapitalen dels nedskrives til det beløb, der er i behold af denne, dels ved ny tegning og indbetaling forhøjes i det omfang, dette måtte være nødvendigt af hensyn til lovens krav om en mindstekapital på 30.000 kr. Hvis bestyrelsen er afgået og erstattet af en ny

bestyrelse, påhviler det denne at foretage indkaldelsen.

Om det på generalforsamlingen passerende skal bestyrelsen inden otte dage sende overregistrator meddelelse tillige med en bekræftet udskrift af generalforsamlingsprotokollen, og hvis det heraf fremgår, at generalforsamlingen hverken har vedtaget at rekonstruere eller at likvidere selskabet, fastsætter overregistrator en frist til kapitalforholdenes berigtigelse. Sker berigtigelsen ikke inden fristens udløb, skal selskabet opløses, og såfremt generalforsamlingen nu ikke vedtager at likvidere selskabet, skal overregistrator foranledige det opløst ved skifterettens foranstaltning, jfr. udkastets § 93.

Da der ikke kan ses bort fra muligheden af, at bestyrelsen undlader at tage det foreskrevne initiativ, er der yderligere i stk. 3 givet overregistrator hjemmel til, når der til registeret fremkommer en anmeldelse om ændringer af bestyrelse, direktion eller vedtægter m. m., ex officio at bringe de anførte rekonstruktions- og opløsningsbestemmelser i anvendelse. Kommer en sådan anmeldelse fra et selskab, som ifølge seneste årsregnskab har tabt ni tiendedele eller mere af aktiekapitalen, kan overregistrator afkræve bestyrelsen oplysning om, hvorvidt mere end halvdelen af selskabets aktiekapital efter bestyrelsens kendskab er eller agtes overdraget til nye aktionærer. Viser det sig, at dette er tilfældet, og at forskrifterne i § 40, stk. 1, ikke er iagttaget, skal registrering af ændringsanmeldelsen nægtes, og overregistrator fastsætter da en frist til selskabets rekonstruktion eller likvidation efter reglerne i § 40, stk. 2, 2. og 3. pkt.

Til § 41 (AL § 38).

Medens udkastets § 41, stk. 1, 2. pkt., er overensstemmende med AL § 38, er bestemmelserne i udkastets § 41, stk. 1, 1. pkt., og i stk. 2 nye regler, der har til formål at afhjælpe nogle af de fortolknings tvivl, som AL § 37, stk. 4, har givet anledning til, jfr. bemærkningerne foran side 120 vedrørende udkastets § 38, stk. 3.

I stk. 1, 1. pkt., foreskrives en frist på otte dage for anmeldelse om gennemførelsen af alle kapitalnedsættelser, der medfø-

rer udbetaling til aktionærer eller bortfald af aktionærers indbetalingspligt, samt - ex tuto - for anmeldelser om kapitalnedsættelse i tomme aktieselskaber efter de særlige regler i udkastets § 40, stk. 1. Da der efter udkastets § 38, stk. 1 og 2, også gælder en otte-dages-frist for anmeldelse af kapitalnedsættelser, der ikke medfører sådanne udbetalinger m. v., indfører udkastet således en generel otte-dages-frist for alle anmeldelser om kapitalnedsættelse. Den herved skete forkortelse af den gældende lovs én måneds frist er i overensstemmelse med den almindelige tendens til fristforkortelser og har til formål hurtigst muligt at skaffe tredjemand kendskab til de ændrede kapitalforhold.

Til yderligere betryggelse for selskabets kreditorer bestemmes det i *stk. 2*, at udbetaling til aktionærer først må finde sted, når anmeldelsen om kapitalnedsættelsen er registreret, og at bortfald af aktionærers indbetalingspligt først indtræder på dette tidspunkt.

Denne bestemmelse medfører, at udgangspunktet for anmeldelsesfristen i § 41, *stk. 1*, ikke længere - som efter den gældende aktieselskabslov - kan være den faktisk stedfundne udlodning m. v. Udkastets otte dages frist må derfor regnes fra det tidspunkt, da selskabet under iagttagelse af reglerne i udkastets § 38, *stk. 3*, og § 39 har gjort sig rede til at udbetale, og anmeldelsen må gå ud på, at selskabet har foretaget det fornødne med henblik på den endelige nedsættelse af aktiekapitalen.

Bestemmelsen i § 41, *stk. 2*, har den selvstændige betydning ved siden af udkastets § 38, *stk. 3*, at den klargør det efter den gældende AL tvivlsomme spørgsmål om, fra hvilket tidspunkt de aktionærer, der skal indløses ved kapitalnedsættelsen, opfører med at være aktionærer og overgår til at være fordringshavere i selskabet. Efter § 41, *stk. 2*, sker overgangen på det tidspunkt, da anmeldelsen om kapitalnedsættelsen registreres, og de under indløsning værende aktionærer vil således bevare deres status som aktionærer - herunder stemmeret og ret til udbytte - indtil dette tidspunkt. Afgørelsen af dette spørgsmål kan være af praktisk interesse også for de øvrige aktionærer og for selskabets kreditorer,

— for disse sidste ikke mindst i tilfælde af mellemkommende likvidation af selskabet.

Den med bestemmelsen i § 41, *stk. 1*, 2. *pkt.*, ligelydende bestemmelse i AL § 38 har af aktieselskabs-registeret været praktiseret således:

I tilfælde af kapitalnedsættelse med udbetaling til aktionærer eller bortfald af aktionærers forpligtelse til at gøre indbetalinger har man krævet proklamaets datoer oplyst i anmeldelsesblanketten, og enten i blanketten eller i et medsendt generalforsamlingsprotokollat har man derudover krævet oplysning om, hvorvidt der har meldt sig fordringshavere efter proklamaet, og i bekræftende fald, om anmeldte forfaldne krav er fyldestgjort og betryggende sikkerhed stillet for uforfaldne eller omtvistede krav, jfr. AL § 37, *stk. 3*.

I tilfælde, hvor kapitalnedsættelsen finder sted på grund af tab (rekonstruktionstilfældene), har det været aktieselskabs-registerets praksis at kræve indsendt en rekonstruktionsstatus, således som angivet hos Krenchel, side 154. Formålet hermed har været at sikre, at kapitalnedsættelsen ikke bliver så dybtgående, at der herigennem skabes frie reserver, som kan danne grundlag for en efterfølgende udlodning til aktionærerne.

Kommissionen er enig i, at nedsættelse af aktiekapitalen uden proklama kun skal kunne ske, for så vidt og i det omfang nedsættelsen sker til dækning af et foreliggende underskud. Ønskes aktiekapitalen nedsat med et større beløb end det regnskabsmæssige underskud, må der udstedes proklama, og der må ligeledes udstedes proklama i de - sjældnere forekommende - tilfælde, hvor et aktieselskab, der ikke har noget underskud, ønsker at nedsætte aktiekapitalen uden samtidig udbetaling til aktionærerne, idet kapitalnedsættelsen i disse tilfælde vil medføre, at der etableres frie reserver, hvoraf der senere kan gives udbytte.

Kommissionen har imidlertid fundet, at det er tvivlsomt, om AL § 38 indeholder hjemmel til at stille krav om indsendelse af en rekonstruktionsstatus. Da det kan volde selskaberne store praktiske vanskeligheder at opgøre en status på et tilfældigt tidspunkt midt i regnskabsåret, har man heller ikke ment, at der i udkastet bør optages en bestemmelse, der indeholder hjem-

mel for, at aktieselskabs-registeret kan stille krav om nogen rekonstruktionsstatus.

Bestemmelsen i AL § 38 er indarbejdet i udkastets § 41, således at det særlige beviskrav alene sigter til de i udkastets § 38, stk. 3, § 39 og § 40, stk. 1, omhandlede tilfælde af kapitalnedsættelse. For de i udkastets § 38, stk. 2, omhandlede kapitalnedsættelser, der ikke medfører udbetaling til aktionærerne eller bortfald af indbetalingspligt (rekonstruktionstilfældene), gælder der herefter ikke andre beviskrav, end hvad der følger af den almindelige regel i udkastets § 18 om ændringsanmeldelser i almindelighed. Til dokumentation for, at kapitalnedskrivningen ikke foretages i videre omfang end nødvendigt for at dække et foreliggende underskud, vil registeret i medfør af udkastets § 15, stk. 7, kunne forlange indsendt de fornødne bevisligheder, f. eks. en af selskabets revisor bekræftet udskrift af selskabets bøger udvisende størrelsen af underskuddet og de som følge af kapitalnedskrivningen stedfundne posteringer, jfr. herved den tilsvarende formulering af konverteringsbestemmelsen i udkastets § 24, stk. 1.

Kapitel 7.

Erhvervelse af egne aktier.

§§ 42-44.

1. Almindelige bemærkninger.

De første udkast til en dansk aktieselskabslovgivning - K.U.I (1901) §§ 33-34 og K.U.II (1910) §§ 44-46 - indeholdt et almindeligt forbud mod erhvervelse af egne aktier, hvorfra der - bortset fra banker, jfr. K.U.II § 46 - alene var gjort undtagelse med hensyn til egne aktier erhvervet på tvangsauktion til fyldestgørelse af en selskabets tilkommende fordring samt med hensyn til erhvervelse med henblik på en nedsættelse af aktiekapitalen ved amortisation. I motiverne anførtes, at erhvervelse af egne aktier i realiteten er en formindskelse af aktiekapitalen. Der kunne ganske vist tænkes at foreligge fuldstændig legitime grunde til en sådan erhvervelse som en ren midlertidig foranstaltning, men på den anden side ville det være overmåde betænkeligt at indrømme selv en begrænset tilladelse til erhvervelse af egne aktier. Kun i de an-

førte undtagelsestilfælde fandtes det ubetænkeligt at indrømme en sådan adgang.

Under rigsdagsforhandlingerne forud for vedtagelsen af AL 1917 blev det i overensstemmelse med kommissionsudkastene fremsatte forslag om forbud mod erhvervelse af egne aktier fra flere sider kritiseret som et uberettiget indgreb i et aktieselskabs frihed, og under hensyn hertil indeholdt § 25 i loven af 1917 ikke nogen begrænsning i adgangen til erhvervelse af egne aktier, men pålagde alene et aktieselskab at indgive anmeldelse til aktieselskabs-registeret, såfremt beholdningen af egne aktier udgjorde 5 pct. af aktiekapitalen eller derover.

I de første lovforslag til en ny aktieselskabslov, der fremsattes i 1923 og de følgende år, gentoges kommissionsudkastenes almindelige forbud mod erhvervelse af egne aktier med de i udkastene foreslåede undtagelser. Det foreslåede forbud blev navnlig fra erhvervsside anset for altfor vidtgående, jfr. således erhvervsorganisationernes skrivelse af 13. januar 1926 til folketingsudvalget:

»Medens man ikke ville finde noget at indvende mod, om der blev trukket visse grænser for et aktieselskabs adgang til at erhverve eller belåne egne aktier, f. eks. kun inden for visse procent af aktiekapitalen, må man være betænkelig ved, at sådan adgang fuldstændig skal udelukkes. Der kan under visse omstændigheder være en ganske legitim interesse for selskabet forbundet dermed, ligesom det også derved kan blive muligt at komme aktionærer, der ellers måtte skille sig af med aktierne til en urimelig lav kurs, til hjælp, hvilket sidste ikke mindst vil være af betydning i de såkaldte familie-aktieselskaber.«

I lovforslaget af 1928 (R. T. 1928-29 tillæg A sp. 3251-54) blev der herefter - i overensstemmelse med det samtidig forelagte forslag til lov om banker - givet aktieselskaber adgang til at erhverve egne aktier indtil 10 pct. af aktiekapitalen. Dette forslag blev tiltrådt af regeringen og gennemført ved AL 1930 § 39.

Som det fremgår af den almindelige oversigt s. 14 ff. over aktieselskabslovgivningen i andre lande, er det efter de fleste lovgivninger som hovedregel forbudt et aktieselskab at erhverve egne aktier til eje eller pant, og med erhvervelse af egne aktier er i nyere love sidestillet et datterselskabs erhvervelse af aktier i moderselskabet. Fra

forbudet gøres visse begrænsede undtagelser, herunder navnlig når erhvervelsen sker i forbindelse med en nedsættelse af aktiekapitalen. Hvor erhvervelse er tilladt, suspenderes den til aktierne knyttede stemmeret, og de erhvervede aktier skal normalt afhændes eller annulleres inden for en vis frist.

Den *norske* AL § 38 forbyder et aktieselskab at erhverve viljesbestemt pant i egne aktier, ligesom et aktieselskab ikke mod vederlag må erhverve egne aktier. Undtaget fra forbudet er erhvervelse af egne aktier til amortisation i overensstemmelse med reglerne om nedsættelse af aktiekapitalen, ligesom egne aktier kan erhverves i forbindelse med indløsning af aktier, hvor dette er foreskrevet i loven, og endelig kan egne aktier erhverves, når dette sker til tvangsinddrivelse af et krav mod en aktionær. I sidstnævnte tilfælde skal aktierne snarest muligt afhændes igen. For de af selskabet erhvervede egne aktier kan der ikke udøves stemmeret på generalforsamlingen.

I overensstemmelse hermed er den *svenske* AL § 69, der tillige forbyder et datterselskab at erhverve aktier i moderselskabet, jfr. også den *finske* AL § 21.

I den *tyske* AL præciseres det i § 65, at det almindelige forbud mod erhvervelse af egne aktier til eje eller pant - der også omfatter datterselskabers erhvervelse af aktier i moderselskabet - ikke omfatter vederlagsfri erhvervelse eller køb på kommissionsbasis. I øvrigt tillader loven - inden for en grænse på 10 pct. af aktiekapitalen - erhvervelse af egne aktier, når det må anses for nødvendigt for at afværge betydelig skade for selskabet. Lovforslaget af 1960 følger i § 68 på dette område linierne i den gældende lov, idet adgang til erhvervelse af egne aktier endvidere foreslås tilladt, hvor erhvervelsen sker med henblik på overdragelse til selskabets arbejdere og funktionærer, og i tilfælde hvor erhvervelsen sker i forbindelse med overtagelse af en bestående virksomhed. Efter loven af 1937 og forslaget af 1960 er alle til aktierne knyttede rettigheder suspenderet, så længe aktierne er i selskabets besiddelse.

Det almindelige forbud mod erhvervelse af egne aktier i den *schweiziske* AL - OR, art. 659 - gælder ikke i følgende undtagelses tilfælde, hvor erhvervelsen sker:

som led i en kapitalnedsættelse, til fyldestgørelse af et krav mod en aktionær, i forbindelse med overtagelse af en bestående virksomheds aktiver og passiver, som led i selskabets normale forretningsvirksomhed (kommissionskøb),

som sikkerhedsstillelse fra bestyrelsesmedlemmer og direktører i selskabet.

I alle tilfælde skal egne aktier afhændes snarest muligt efter erhvervelsen.

Fransk AL indeholder ingen bestemmelser om egne aktier, men i teori og praksis anses sådan erhvervelse som en omgåelse af reglerne om nedsættelse af aktiekapitalen, såfremt der ved erhvervelsen gøres indgreb i denne, jfr. også *belgisk* AL 1935 art. 206.

Efter *hollandsk* AL tillades erhvervelse af egne fuldt indbetalte aktier i det omfang, der i selskabets vedtægter er åbnet adgang hertil. I praksis stadfæstes dog ikke vedtægter, der giver selskabet adgang til at erhverve mere end halvdelen af aktiekapitalen.

Companies Act 1948 indeholder ikke regler om erhvervelse af egne aktier, men i domspraksis er det forlængst fastslået, at erhvervelse af egne aktier er ulovlig, da loven kun tillader tilbagebetaling af indskudt kapital under iagttagelse af forskrifterne om kapitalnedsættelse. Den engelske kommissionsbetænkning af 1962 foreslår forbudet lovfæstet efter en indgående drøftelse (§§ 167-69), hvori der redegøres for retstilstanden i U.S.A., hvor et almindeligt forbud ikke findes, men hvor praksis har fastholdt et strengt ansvar for bestyrelsen.

Den i fremmed ret almindeligt anerkendte regel, hvorefter erhvervelse af egne aktier som hovedregel er forbudt, er både formelt og reelt velbegrundet. Erhvervelse af egne aktier må betragtes som en nedsættelse af aktiekapitalen og bør derfor kun kunne finde sted under iagttagelse af de særlige forskrifter for en sådan nedsættelse. Før dette synspunkt trængte igennem i lovgivningerne, har erfaringerne her og i andre lande bekræftet, at adgangen til at erhverve egne aktier medfører en fristelse for selskaberne til at drive spekulation med deres aktier og til kunstigt at søge kursen holdt oppe under økonomiske nedgangsperioder, hvor anvendelsen af et selskabs midler i dette øjemed netop vil bidrage til at udhule selskabets økonomi.

På baggrund heraf har der i kommissionen været almindelig tilslutning til påny at foreslå et almindeligt forbud mod erhvervelse af egne aktier. Der kan i denne forbindelse også henvises til § 39 i aktielovudkastet af 1941.

I de udtalelser, der er fremsat til kommissionens foreløbige udkast, har flere af erhvervsorganisationerne frarådet gennemførelse af skærpede bestemmelser på dette

område. Det fremhæves, at den nugældende begrænsede adgang til erhvervelse af egne aktier næppe kan siges at have givet anledning til misbrug eller særlige betænkeligheder, og at den begrænsede adgang til at erhverve egne aktier i mange tilfælde har vist sig at være af stor værdi.

Når man fra erhvervsside påberåber sig de legitime interesser, der kan være forbundet med en begrænset adgang til erhvervelse af egne aktier, må det erkendes, at sådanne grunde for en midlertidig erhvervelse af egne aktier i *særlige tilfælde* kan foreligge, måske især i tilfælde, hvor en aktionær i et familieaktieselskab afgår ved døden, og de andre aktionærer ikke for tiden er i stand til at overtage afdødes aktiepost, som der ikke er marked for. I sådanne tilfælde kunne en midlertidig løsning undertiden findes ved selskabets overtagelse af aktierne, men heroverfor har kommissionen ment at burde lægge afgørende vægt på den samfundsmæssige interesse i at sikre tilstedeværelsen af den tegnede og indbetalte aktiekapital under alle forhold. De særlige tilfælde af ovennævnte art vil ofte kunne klares ved, at aktierne for en kortere tid - indtil afhændelse kan ske - belånes i en bank. Selskabets overtagelse af aktierne skaber ingen varig løsning, og 10 pct.-reglen vil, hvor det drejer sig om en større andel af selskabets aktier, ikke hjælpe i en sådan situation.

Den gældende lovs 10 pct. grænse forekommer i øvrigt irrationel. En tilladelse til at erhverve egne aktier inden for denne grænse kan være for lidt i de legitime tilfælde, og i de ikke-legitime tilfælde vil det være farligt at tillade erhvervelse af egne aktier overhovedet. Også den i tysk ret indrømmede adgang til erhvervelse af egne aktier - inden for 10 pct. af aktiekapitalen - såfremt dette skønnes nødvendigt for at afværge betydelig skade for selskabet, synes for ubestemt og derfor betænkelig. Endvidere vil det efter kommissionens opfattelse ofte være mere rimeligt, at de opkøb af egne aktier, som foretages af et selskabs ledelse på selskabets vegne, blev foretaget af repræsentanter for aktionærmajoriteten.

Kommissionens udkast går ud på at bringe loven i overensstemmelse med den andetsteds gældende retsopfattelse, således at erhvervelse kun tillades i de almindeligt

anerkendte undtagelsestilfælde. Med erhvervelse af egne aktier sidestilles endvidere i udkastet et selskabs erhvervelse af aktier i et selskab, der ejer mere end halvdelen af dets aktiekapital.

De af et selskab erhvervede aktier giver efter udkastet som hidtil ikke stemmeret, og aktierne skal i alle tilfælde afhændes eller annulleres inden et år efter erhvervelsen. I denne forbindelse henledes opmærksomheden dog på overgangsbestemmelsen i udkastets § 136, hvorefter bestemmelserne om afvikling ikke omfatter aktier, der er erhvervet før lovens ikrafttræden.

Endvidere fremhæves, at udkastet ikke tilsigter at berøre den for banker og forsikringsselskaber bestående adgang til at erhverve egne aktier.

Om den regnskabsmæssige postering af egne aktier foreskriver udkastets § 79, stk. 7, at egne aktier kun må optages i status, såfremt aktierne er erhvervet inden for det sidste regnskabsår eller før lovens ikrafttræden, saint at såvel statusværdien som den pålydende værdi skal fremgå af regnskabet, jfr. bemærkningerne til udkastets § 79, stk. 7.

//. Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

§ 42 (AL § 39).

Stk. 1. Da motiveringen for forbudet mod erhvervelse af egne aktier kun omfatter de tilfælde, hvor erhvervelsen er forbundet med en modydelse fra selskabet, er det i overensstemmelse med hidtidig opfattelse ved tilføjelse af ordene »ved overdragelse mod vederlag« fastslået, at det er tilladt et selskab at medtage egne aktier som arv eller gave, f. eks. med henblik på en omdannelse af selskabet til en selvejende institution.

Endvidere har man udeladt den gældende lovs udtrykkelige bestemmelse om, at forbudet også omfatter erhvervelse af egne interimsbeviser, da det må være utvivlsomt, at forbudet må gælde straks fra selskabets stiftelse og derfor også omfatter aktier, for hvilke hverken aktiebreve eller interimsbeviser er udstedt.

Efter visse fremmede lovgivninger medfører en overtrædelse af forbudet, at retshandlen er ugyldig. Dette antages også af

Sindballe-Klerk s. 263, når overdrageren er i ond tro. Kommissionen har imidlertid anset det for betænkeligt at fastslå en for alle tilfælde bindende lovregel herom. Spørgsmålet må herefter afgøres af domstolene efter en bedømmelse af de konkrete tilfælde.

Stk. 2. Af de i stk. 2 opregnede undtagelser fra forbudet mod erhvervelse af egne aktier er *litra a* i overensstemmelse med den gældende AL. Da et aktieselskab efter udkastet i visse tilfælde har pligt til at afkøbe en aktionær dennes aktier i selskabet, jfr. §§ 72 og 73, legaliserer *litra b* også i disse tilfælde erhvervelse af egne aktier. Derimod vil det ikke efter bestemmelsen være tilstrækkeligt, at et selskab har påtaget sig en kontraktmæssig pligt til at afkøbe en aktionær dennes aktier. i *litra c* opretholdes adgangen til at erhverve egne aktier til fyldestgørelse af et krav på en aktionær. Den gældende lovs begrænsning til at omfatte erhvervelse ved tvangsauktion er dog fundet upraktisk, hvorfor bestemmelsen er udvidet til at omfatte erhvervelse af egne aktier ved enhver retsforfølgning til fyldestgørelse for fordringen. Endelig har man anset det for ubetænkeligt i *litra d* at give et selskab adgang til ved overtagelse af en bestående erhvervsvirksomhed - herunder også virksomheder, der ikke drives i aktieselskabsform - at overtage de aktier i selskabet, som virksomheden måtte ligge inde med.

Stk. 3. Da den efter udkastet tilladte adgang til erhvervelse af egne aktier kun kan begrunde en midlertidig besiddelse af aktierne, skal selskabet afvikle de pågældende aktier snarest muligt og senest et år efter erhvervelsen. Bortset fra aktier, der inddrages ved en kapitalnedsættelse, skal denne afvikling finde sted ved salg. Da aktierne imidlertid kan være urealisable eller afhængelse af særlige grunde være uønskelig, er der dog givet adgang til, at aktierne annulleres i forbindelse med en tilsvarende nedsættelse af aktiekapitalen. Bestemmelse om en sådan kapitalnedsættelse vil kunne træffes af bestyrelsen, jfr. udkastets § 38, stk. 1. For så vidt angår aktier, der er erhvervet til pant, skal panteforholdet bringes til ophør inden den nævnte frist. Enkelte af de hørte erhvervsorganisationer har indvendt, at den foreslåede frist på et år ofte vil være

for kort. Kommissionen har dog ikke anset en længere frist for påkrævet og henviser i øvrigt til, at en eventuel kapitalnedsættelse i forbindelse med annullation af egne aktier efter udkastets § 38, stk. 3, skal være gennemført inden et år.

Stk. 4. Udkastet tilsigter som anført ikke at gøre noget indgreb i bankernes adgang til at erhverve eller modtage egne aktier som sikkerhed for lån og kreditter til deres kunder, jfr. banklovens § 12, stk. 7. Dette følger for så vidt allerede af bestemmelsen i udkastets § 1, stk. 4, men da spørgsmålet har givet anledning til tvivl, er det udtrykkeligt fastslået i stk. 4. Da udkastet i henhold til § 1, stk. 2, i lov om forsikringsvirksomhed ikke finder anvendelse på forsikringsselskaber, medmindre dette er foreskrevet i denne lov, berører udkastet ej heller reglerne i § 43 i lov om forsikringsvirksomhed, hvorefter et forsikringselskab med handelsministerens samtykke kan erhverve egne aktier.

§ 43 (AL § 40).

Bestemmelsen er, bortset fra redaktionelle ændringer, i overensstemmelse med AL § 40. Stemmeretten bortfalder også for de af et selskab vederlagsfrit modtagne og i øvrigt lovligt erhvervede egne aktier.

§ 44.

De faremomenter, der er forbundet med besiddelse af egne aktier, gør sig gældende på tilsvarende måde ved et datterselskabs erhvervelse af aktier i moderselskabet. Adgangen til erhvervelse af aktier i moderselskaber er her endog i særlig grad skæbnesvanger, når den af moderselskabet i datterselskabet indskudte kapital anvendes til tilbagekøb af aktiekapitalen i moderselskabet. Da faren for misbrug er mest iøjnefaldende i de klare koncernforhold, der er baseret på moderselskabets kapitalbesiddelse i datterselskabet, er bestemmelsen begrænset således, at reglerne i §§ 42 og 43 finder tilsvarende anvendelse på et aktieselskabs erhvervelse af aktier i et selskab, som ejer mere end halvdelen af dets aktiekapital. Om det i udkastet i øvrigt anvendte videre konceptbegreb henvises til bemærkningerne nedenfor til udkastets § 82. I udtrykket »tilsvarende anvendelse« i § 44 ligger bl. a., at

et datterselskabs vederlagsfri modtagelse af aktier i moderselskabet ikke er omfattet af forbudet, og at de øvrige undtagelser i § 42, stk. 2 - i det omfang, de overhovedet kan finde anvendelse - også må gælde i de nævnte koncernforhold.

Kapitel 8.

Lån til aktionærer m. il.

§§ 45-49.

1. Almindelige bemærkninger.

Allerede inden de særlige lovbestemmelser om aktionærlån blev gennemført i 1952, havde aktieselskabs-registeret igennem en række år i praksis indtaget det standpunkt, at da et udlån til et selskabs aktionærer kan indebære samme risiko for et selskabs kreditorer som en egentlig tilbagebetaling af selskabskapitalen, måtte sådanne udlån anses for stridende mod aktieselskabslovens bestemmelser om kapitalnedsættelse. Denne opfattelse blev støttet af Østre landsrets dom af 17. februar 1944 (U. f. R. 1944 s. 598), der i en sag om udlån til et aktieselskabs aktionærer udtalte:

»Et af aktieselskabslovens hovedøjemed er at sikre, at selskabskapitalen kommer til stede og forbliver i selskabet for at tjene til fremme af selskabets formål. Dette har navnlig fundet udtryk i bestemmelserne i lovens §§ 30 og 37, hvilken sidste tilsigter at sikre kreditorerne imod, at kapitalen tilbagebetales aktionærerne, uden at kreditorerne fyldestgøres. Hensigten med denne bestemmelse ville imidlertid ikke nås, hvis den ikke kom til anvendelse i tilfælde, hvor en udbetaling af selskabets kapital fremtræder som et lån til vedkommende aktionær. De i nærværende sag omhandlede betydelige udbetalinger af selskabets midler til de to aktionærer findes herefter ganske at måtte sidestilles med sådanne udbetalinger, som § 37 direkte tager sigte på, uden at det kan komme i betragtning, at der efter de fremkomne oplysninger ikke kan antages at være opstået nogen aktuel risiko for selskabets kreditorer.«

Denne praksis blev imidlertid underkendt ved Højesterets dom af 15. november 1951 (U. f. R. 1952 s. 30). I dommen udtales: »De af tiltalte udviste . . . forhold er

ikke direkte omfattet af bestemmelserne i aktieselskabslovens §§ 35 og 37 om nedsættelse af aktiekapitalen, og der findes ikke i dommen at være fastslået sådanne særlige omstændigheder, at tiltaltes forhold ganske kan ligestilles med overtrædelse af de nævnte lovbestemmelser«. Når dommen alligevel pålagde bøde for aktionærlåneforholdet var det med den begrundelse, at låneforholdet fandtes stridende imod forskrifterne i AL § 47 om bestyrelsens pligt til at lede selskabet forsvarligt.

Under henvisning til denne dom og til, at de i AL indeholdte regler om bestyrelsens ansvar ikke kunne anses at give tilstrækkelig beskyttelse imod faren for, at der ved udlån af et aktieselskabs midler til aktionærer eller medlemmer af aktieselskabets bestyrelse eller direktion skete misbrug til skade for selskabets kreditorer og de andre aktionærer, blev der derefter i februar 1952 i folkettinget fremsat et privat lovforslag til ændring af aktieselskabsloven (jfr. R. T. 1951-52, tillæg A, sp. 5223-24), indeholdende vidtgående forbud mod udlån af selskabskapitalen til bestyrelsesmedlemmer, aktionærer og dem nærtstående personer. Forslaget blev henvist til et udvalg, i hvilket der opnåede: s enighed om de i lov nr. 232 af 7. juni 1952 indholdte tilføjelser til aktieselskabsloven (§§ 45 a, b og c).

Efter bestemmelserne i loven af 7. juni 1952 skulle aktionærlånebestemmelserne optages til revision i rigsdagssamlingen 1954-55, og et lovforslag af tilsvarende indhold blev i overensstemmelse hermed forelagt folkettinget. Forslaget blev henvist til et udvalg, der imidlertid ikke nåede at tilendebringe sit arbejde, og de omhandlede lovbestemmelser fik dermed gyldighed uden tidsbegrænsning.

Reglerne i AL §§ 45 a-c opdeler, for så vidt angår aktionærlån m. v., aktieselskaberne i to kategorier:

1. De ikke-børsnoterede aktieselskaber, der omfattes af såvel forbudet i § 45 a mod udlån til aktionærer, bestyrelsesmedlemmer og direktører som af bestemmelsen i § 45 b, hvorefter sådanne - tidligere ydede - lån skal opføres på en særlig konto i årsregnskabet.
2. De børsnoterede aktieselskaber, på hvilke alene bestemmelsen i § 45 b om

postering af disse lån i regnskabet finder anvendelse.

Forbudet omfatter kun egentlige lån, derimod ikke skyldforhold som følge af kreditgivning i almindelige forretningsmellemværender. Det er i øvrigt uden betydning, om der af låntageren stilles pant eller anden sikkerhed for lånet. Forbudet omfatter efter lovens ord kun lån, og det må anses for tvivlsomt, om en af selskabet stillet kaution eller pantesikkerhed for lån, der af tredje- mand ydes en aktionær m. v., kan ligestilles med lån. Endelig omfatter låneforbudet i § 45 a alene lån til personer, der er aktionærer, bestyrelsesmedlemmer eller direktører i selskabet, således at mellemværender mellem moder- og datterselskaber eller mellem søsterselskaber ikke berøres, jfr. den af folketingsudvalget i rigsdagssamlingen 1951-52 afgivne betænkning (R. T. 1951-52, tillæg B sp. 2177).

Medens begrænsninger i adgangen til at yde lån til bestyrelsesmedlemmer og direktører også kendes i visse andre lande, jfr. nedenfor, har særlige bestemmelser om lån til aktionærer hidtil været ukendt i andre lande. Efter forbilledet i de danske bestemmelser har den *norske AL* af 1957 dog i § 31, stk. 3, optaget en bestemmelse, hvorefter et aktieselskab ikke må yde lån til eller stille sikkerhed for aktionærer i selskabet, såfremt nettoformuen er mindre end aktiekapitalen eller ville være det, såfremt kravet om tilbagebetaling af lånet lades ude af betragtning.

Den *engelske* lovgivning (Companies Act 1948 sect. 190) forbyder med visse modifikationer - det gælder således ikke i »exempt private companies« - ydelsen af lån til og sikkerhedsstillelse for bestyrelsesmedlemmer, jfr. også *fransk AL* art. 40, som ændret ved lov af 4. marts 1943. Den *tyske AL* af 1937 § 80 kræver bestyrelsens godkendelse til ydelse af lån af længere varighed end en måned til direktører og ledende funktionærer. I regeringsforslaget af 1960 foreslås denne bestemmelse udvidet til også at gælde lån til medlemmer af »Aufsichtsrat«.

Under alle omstændigheder skal efter bestemmelserne i fremmed lovgivning tilgodehavender, herunder lån til bestyrelsesmedlemmer, direktører m. v., fremgå som

en særlig post i regnskabet, jfr. således den norske *AL* § 82, stk. 3 og 4, den svenske *AL* § 101, 4. mom., den tyske *AL* § 131 A, III, punkt 10 og 11, samt Companies Act sect. 197-98.

For så vidt angår lån til et selskabs aktionærer må det i overensstemmelse med højesteretsdommen af 15. november 1951 erkendes, at der kan være en væsentlig forskel mellem ydelse af aktionærlån og nedsættelse af aktiekapitalen med udlodning til aktionærene. I sidste tilfælde har selskabet givet endeligt afkald på det udloddede beløb; udlån har derimod ikke denne konsekvens. Aktionæren har tilbagebetalingspligt, og lånet medfører ikke - som nedsættelse af aktiekapitalen - en formindskelse af selskabets formue, men blot en ændret placering af denne. Det er hermed ikke udelukket, at lån, der ydes til aktionærer, under særlige omstændigheder kan være ulovlige som en omgåelse af reglerne om nedsættelse af aktiekapitalen, ligesom det er givet, at sådanne lån kan være ulovlige som stridende mod bestemmelserne i aktieselskabslovens § 47, hvorefter bestyrelsen har pligt til at påse, at selskabet ledes på forsvarlig måde, (jfr. således også ovennævnte højesteretsdom). Dette må således være tilfældet, hvor det på lånetidspunktet stod bestyrelsen klart, at aktionæren var ude af stand til at tilbagebetale lånet, eller hvor lånet ydes på urimeligt gunstige vilkår med hensyn til forrentning, tilbagebetaling m. v. Misbrug ved udlån til aktionærer kan således i et vist omfang rammes efter lovens almindelige bestemmelser.

Lån til aktionærene vil i øvrigt i mange tilfælde forfølge legitime formål. I brancher med stærkt svingende - f. eks. sæsonpræget - kapitalbehov vil selskaberne midlertidig ligge inde med store likvide kapitaler, og det kan være naturligt, at selskaberne låner disse beløb ud til aktionærene på rimelige vilkår. Særlige konjunkturer, ind- eller udførselsforbud eller en for selskabet ugunstig toldordning vil også kunne bevirke, at det for en tid må ligge stille. Det kan have en betydelig likvid beholdning, der ikke for tiden kan anbringes i en bank til en passende forrentning. Det kan under sådanne omstændigheder være naturligt og rimeligt, at en aktionær, der har et lånebehov, midlertidig får overladt en del af selskabets le-

dige kapital til en rente, der ligger over den, som selskabet kan opnå i banken, men under den, som aktionæren måtte betale ved lån i banken.

For så vidt angår *lån til et selskabs direktører*, er det kommissionens opfattelse, at der kan være legitime grunde til, at et selskab yder lån til dets direktører. Det kan efter omstændighederne være rimeligt, at selskabet yder en direktør lån til erhvervelse af bolig. Der kan også være acceptable grunde til, at en direktør får et midlertidigt lån i selskabet til at bestride ekstraordinære udgifter.

På denne baggrund og i overensstemmelse med den kritik, der fra anden side er rejst mod de gældende regler, åbner udkastet i § 45, stk. 2, mulighed for ydelse af lån til aktionærer og direktører, men, da sådanne lån erfaringsmæssigt er forbundet med en vis risiko for selskabets kreditorer, kun under iagttagelse af de sammesteds anførte betingelser med hensyn til lånenes omfang, bevilling og sikkerhed.

Den gældende lov opstiller som foran nævnt en sontring mellem selskaber, hvis aktier er genstand for offentlig kursnotering, hvor aktionærlån er tilladt, men kun undtagelsesvis forekommende, og selskaber hvis aktier ikke er kursnoterede, hvor aktionærlån er forbudt, men hvor interessen for at kunne yde disse lån er større. Kommissionen er af den opfattelse, at et absolut forbud mod aktionærlån i selskaber, der ikke er børsnoterede, er for vidtgående, idet det i mange tilfælde vil lægge hindringer i vejen for fuldt ud rimelige dispositioner, og således som udkastets regler er udformet, har man på den anden side ikke fundet, at der er tilstrækkeligt grundlag for at undtage de børsnoterede selskaber fra reglerne om aktionærlån m. v. Udkastets regler herom er derfor fælles for alle selskaber - bortset fra at reglerne som hidtil ikke finder anvendelse på banker, jfr. § 49, ligesom forslaget ikke berører forsikringselskaber, jfr. § 1, stk. 2, i lov om forsikringsvirksomhed af 13. maj 1959, hvorefter aktieselskabslovens regler ikke kommer til anvendelse på forsikringsaktieselskaber, medmindre dette er foreskrevet i nævnte lov.

For så vidt angår *lån til medlemmer af et aktieselskabs bestyrelse*, foreslås det gældende forbud opretholdt i udkastets § 45,

stk. 1, som et absolut forbud gældende i alle selskaber, hvad enten de er børsnoterede eller ej, og forbudet foreslås endvidere udvidet til også at gælde *lån til et selskabs revisorer*. Disse lån er i særlig grad egnet til misbrug, og der er ikke samme garanti for en tilstrækkelig kritisk bedømmelse af låneforholdets forsvarlighed, som når der er tale om lån til aktionærer eller direktører.

I koncernselskaber er der en nærliggende risiko for, at begrænsningerne i adgangen til ydelse af aktionærlån m. v. vil kunne omgås derved, at et lån til bestyrelsesmedlemmer, revisorer, direktører og aktionærer i moderselskabet stilles til rådighed af datterselskabet. For at imødegå dette, er der i udkastets § 45, stk. 4, optaget en bestemmelse, hvorefter sådanne lån er undergivet tilsvarende begrænsninger. Bestemmelsen er dog på samme måde som reglen i udkastets § 44 begrænset til koncernforhold, hvor moderselskabet ejer mere end halvdelen af datter selskabets aktiekapital.

Til yderligere sikring af kreditorernes interesser bør der - ligesom for de efter den gældende lov tilladte lån - stilles krav om, at de ydede lån skal fremgå som en særlig post i selskabets regnskab. Bestemmelse herom er derfor optaget i udkastets regler om regnskabsaflæggelsen, jfr. § 79, stk. 12.

Aktieselskabslovens regler om aktionærlån omfatter kun lån til personer, således at lånemellemværender mellem moder- og datterselskaber falder udenfor. Kommissionen har overvejet en udvidelse af reglerne til også at omfatte lån mellem koncernselskaberne. Det i udkastets § 44 indeholdte forbud mod et datterselskabs erhvervelse af aktier i moderselskabet, vil dog i almindelighed forhindre, at et datterselskab kommer til at stå som aktionærlåntager i moderselskabet. Derimod vil et lån fra et datterselskab til et moderselskab fremtræde som et aktionærlån, der kan give anledning til misbrug. Under hensyn til risikoen for sådanne misbrug er visse medlemmer inden for kommissionen stemt for en udvidelse af låneforbudet til også at omfatte lån til selskaber, der er aktionærer i det långivende selskab. Imidlertid synes misbrug hidtil ikke at være konstateret, og lån af denne art må normalt antages at være baseret på berettigede økonomiske hensyn. På denne baggrund finder kommissionen det forsvarligt i

hvert fald indtil videre at holde mellemværender mellem moder- og datterselskaber eller mellem søsterselskaber uden for låneforbudet. I denne forbindelse henvises i øvrigt til de i udkastet indeholdte regler om regnskabsaflæggelsen, der i § 78 kræver en særskilt postering af tilgodehavender hos og gæld til selskaber inden for samme koncern.

Efter de gældende bestemmelser er det, medmindre omgåelse foreligger, tvivlsomt, om kaution og anden sikkerhedsstillelse kan sidestilles med lån. Efter kommissionens opfattelse bør kaution og anden form for sikkerhedsstillelse underkastes samme regler som lån, og en udtrykkelig bestemmelse herom er optaget i *udkastets* § 48.

Overtrædelse af de gældende regler om aktionærlån m. v. kan rammes efter de almindelige straffebestemmelser, jfr. AL § 86, ligesom bestyrelsen kan blive erstatningspligtig, såfremt dispositionen har medført tab for selskabet. I sidstnævnte henseende foreslår kommissionen, at der i selve loven gives en klar regel om sanktionerne i tilfælde af overtrædelse, jfr. *udkastets* § 46.

Endelig er udkastets regler om ydelse af aktionærlån m. v. suppleret med en ny bestemmelse i *udkastets* § 47, hvorefter et aktieselskab ikke må yde lån til finansiering af erhvervelse af aktier i selskabet eller i et selskab, som ejer mere end halvdelen af dets aktiekapital. Denne regel falder for så vidt uden for de i kap. 8 omhandlede lån til aktionærer, men står i nær sammenhæng med reglerne herom. Sådanne lånetransaktioner har ofte givet anledning til misbrug og medført tab for kreditorer og aktionærer. En tilsvarende bestemmelse indeholdes i øvrigt i Companies Act sect. 54.

De i udkastets §§ 45-49 indeholdte begrænsninger i adgangen til ydelse af lån til aktionærer m. fl. vil - jfr. ordene i § 45, stk. 1 »må ikke yde lån« - ikke berøre gyldigheden af de ved lovens ikrafttræden lovligt bestående låneforhold, der enten stammer fra tiden før lovændringen af 1952, eller som for så vidt angår tiden derefter lovligt har kunnet etableres som ikke værende omfattet af forbudet i AL § 45 a. Bestemmelserne i udkastets § 45, stk. 2, berører således ikke gyldigheden af eventuelle bestående lån til aktionærer i børsnoterede selskaber, ligesom de øvrige regler

i §§ 45-48 kun gælder for transaktioner efter lovens ikrafttræden.

Den i udkastet § 79, stk. 12, givne forskrift om særlig postering af lån gælder derimod alle - også tidligere ydede - lån til aktionærer og direktører samt de i § 45, stk. 4, omhandlede lån, og det samme gælder kravet om særskilt oplysning om kaution eller anden sikkerhedsstillelse for de pågældende. For så vidt angår tidligere ydede lån til bestyrelsesmedlemmer og revisorer indeholder overgangsbestemmelsen i udkastets § 140 en tilsvarende forskrift om postering af tidligere ydede lån m. v.

//. Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

Til § 45 (AL § 45 a).

Stk. 1. Bestemmelsen indeholder et absolut forbud mod, at et selskab yder lån til dets bestyrelsesmedlemmer og revisorer.

Ved udtrykket »lån« forstås - ligesom efter gældende lov - udbetaling af penge og pengeeffekter og kun egentlige lån, derimod ikke kreditforhold, der er opstået på grundlag af et almindeligt forretningsmellemværende i overensstemmelse med selskabets sædvanlige vilkår.

Forbudet gælder - i modsætning til AL § 45 a - alle selskaber, uanset om aktierne er genstand for offentlig kursnotering eller ej.

Af omgængelseshensyn omfatter forbudet efter *udkastets* § 45, stk. 4, også ydelse af lån til bestyrelsesmedlemmer og revisorer i et selskab, der ejer mere end halvdelen af aktiekapitalen i det långivende selskab.

Endelig er det i *udkastets* § 48 udtrykkeligt fastslået, at også kaution og anden sikkerhedsstillelse for bestyrelsesmedlemmer og revisorer er forbudt.

Stk. 2. Bestemmelserne i stk. 2 omhandler ydelse af lån til aktionærer, d. v. s. personer der er noteret som aktionærer i selskabet, eller som i øvrigt er bestyrelsen bekendt som aktionærer, jfr. AL § 45 a, stk. 1, samt lån til medlemmer af selskabets direktion.

Sådanne lån må ifølge *litra a* alene ydes i det omfang, hvori selskabets egenkapital - d. v. s. selskabets aktiekapital og regnskabsmæssige reserver - overstiger aktiekapitalen. Der må således ikke ved udlån

af selskabets midler gøres noget indgreb i aktiekapitalen, jfr. herved den tilsvarende bestemmelse i den norske AL § 31. Endvidere skal de pågældende lån efter *litra b* godkendes af samtlige bestyrelsesmedlemmer. Et udlån vil således ikke kunne gennemtrumfes af en dominerende aktionær i forbindelse med den af ham afhængige bestyrelsesmajoritet. Endelig skal der efter *litra c* i alle tilfælde stilles betryggende sikkerhed for lånet. Hvad der ligger i »betryggende sikkerhed«, må afhænge af forholdene i de konkrete tilfælde. På den ene side kan der ikke stilles krav om fuld »bankmæssig« sikkerhed, men det må kræves, at lånet er forsvarligt sikret under hensyntagen til låntagerens økonomiske forhold.

Stk. 3. Bestemmelsen er i overensstemmelse med AL § 45 a, stk. 2, med den modifikation, at det tidligere ydede lån ikke kræves opsagt, såfremt lånet godkendes af den samlede bestyrelse.

Stk. 4. De foreskrevne begrænsninger i adgangen til at yde lån til et selskabs aktionærer og direktører er ifølge stk. 4 også gældende ved ydelse af lån til direktører og aktionærer i et selskab, der ejer mere end halvdelen af aktiekapitalen i det långivende selskab.

Endelig finder de for lån foreskrevne regler ifølge § 48 tilsvarende anvendelse på kaution og anden sikkerhedsstillelse for aktionærer og direktører.

Til § 46.

Overtrædelse af reglerne om aktionærlån m. v. vil være forbundet med sædvanligt strafansvar, men herudover pålægger *udkastets* § 46 bestyrelsen et erstatningsansvar for tab, der indtræder som følge af, at fordringen på den pågældende debitor viser sig at være helt eller delvis uerholdelig. I kommissionens foreløbige udkast var dette ansvar for ulovligt ydede lån formuleret på en måde, som måske kunne forstås som medførende et objektivi ansvar, hvad dog ikke var tanken med reglen. Da det må erkendes, at der kun bør kunne pålægges et bestyrelsesmedlem ansvar for godkendelse af et lån, såfremt han vidste eller burde vide, at dets ydelse var i strid med de fastsatte regler, er dette præciseret i det endelige udkast. Ansvar mod bestyrelsen vil således ikke

kunne gøres gældende, når den stillede sikkerhed for lånet var betryggende på det tidspunkt, da den blev stillet, men senere er forringet ved et uforudseligt kursfald e. 1. Ansvar mod bestyrelsen vil heller ikke kunne gøres gældende, hvor et lån uden bestyrelsens viden er blevet ydet af direktionen. Derimod vil ansvar efter bestemmelsen kunne gøres gældende mod et bestyrelsesmedlem i tilfælde, hvor han er bekendt med, at et lån er ydet i strid med reglerne, og ikke har krævet sagen behandlet i bestyrelsen.

Til § 47.

Bestemmelsen supplerer såvel reglerne om ydelse af aktionærlån som reglerne om erhvervelse af egne aktier og tager navnlig sigte på de i praksis forekommende tilfælde, hvor en køber - evt. et i dette øjemed stiftet *holding-selskab* - erhverver samtlige aktier i et selskab på kredit og samtidig opnår et lån i del: pågældende selskab til finansiering af købet med den udtrykkelige eller stiltiende aftale, at lånet efter overtagelsen af selskabet skal indfries ved hjælp af det overtagne selskabs midler.

Til § 48.

Som nævnt foran er kommissionen af den mening, at kaution og anden sikkerhedsstillelse for de personer, der er omfattet af reglerne om aktionærlån m. v., bør sidestilles med ydelse af lån, og dette er udtrykkeligt fastslået i *1. punktum*. Under hensyn til de vanskeligheder, som derved kan forvoldes banker og andre udlånsvirksomheder, har kommissionen dog i overensstemmelse med de af Danske Bankers Fællesrepræsentation fremsatte bemærkninger i det endelige udkast tilføjet en bestemmelse, hvorefter en af et selskab stillet kaution m. v. dog er bindende for selskabet, medmindre medkontrahenten havde kendskab til, at sikkerheden var stillet i strid med reglerne i §§ 45-47.

Til § 49 (AL § 45 c).

Denne undtagelsesbestemmelse omfatter - som hidtil - kun lån m. v., som ydes af banker. Der er over for kommissionen rejst spørgsmål om at udvide undtagelses-

bestemmelsen til også at omfatte lån fra finansierings-aktieselskaber. Kommissionen har imidlertid ikke ment at kunne gå ind herfor under hensyn til, at der selv for selskaber, hvis formål udelukkende omfatter finansiering, ikke synes at være ganske den samme motivering for en sådan bestemmelse, der vil kunne medføre fare for omgåelse af reglerne i § 45, stk. 2. Hertil kommer de praktiske vanskeligheder, der vil være forbundet med at afgrænse egentlige finansieringsselskaber over for de talrige andre selskaber, hvor finansieringsvirksomhed udgør en del af selskabets virksomhed. For så vidt angår finansierings-aktieselskaber, der stiftes ved samarbejde mellem erhvervssammenslutninger, pengeinstitutter m. v., jfr. lov nr. 332 af 5. december 1958 om visse finansieringsinstitutter, bemærkes, at aktionærerne i disse forudsættes normalt at være erhvervsorganisationer, pengeinstitutter m. v. og således i almindelighed ikke vil blive berørt af reglerne om aktionærlån, der kun omfatter lån til personer, jfr. udkastets § 45, stk. 2.

Kapitel 9.

Bestyrelse og direktion.

§§ 50-59.

1. Almindelige bemærkninger.

Dansk aktielovgivning indeholder sammenlignet med udenlandsk lovgivning kun få bestemmelser om selskabsledelsen - dens organisation, kompetence, ansvar m. v. Den gældende lovs afsnit om bestyrelse og direktion (§§ 46-51) indskrænker sig til nogle få hovedpunkter, idet det i øvrigt overlades til selskaberne selv at fastsætte nærmere regler under hensyntagen til selskabernes behov.

Aktielovkommissionen har ikke fundet anledning til at foretage nogen ændring i den gældende lov på dette område. Hovedsynspunktet for de af kommissionen foreslåede ændringer og tilføjelser har været på visse punkter at bringe bestemmelserne i overensstemmelse med den ordning af selskabernes indre forhold, der er eller bør være det normale i velordnede selskaber. For så vidt angår selskabernes forhold udadtil, har kommissionen endvidere anset det

for vigtigt ved udtrykkelige lovbestemmelser al give klare regler for selskabsledelsens kompetence til at forpligte selskabet over for tredjemand. Ved udformningen af disse bestemmelser har man i overensstemmelse med de nordiske aktielovforhandlinger tilstræbt at tilpasse reglerne til de regler, der er gældende, eller som kan ventes gennemført i de øvrige nordiske lande, således at der på dette vigtige område skabes den størst mulige retsenhed.

Bortset fra en teknisk revision og ajourføring af den gældende lovs regler har drøftelserne i kommissionen været koncentreret om følgende hovedpunkter:

1. Om *ledelsens organisation* bestemmer AL §§ 46 og 48, at der i alle selskaber skal være en bestyrelse på mindst tre medlemmer og i selskaber med en aktiekapital på over 100.000 kr. tillige en direktion. Loven bygger herved på det praktiske livs behov, hvorefter der i alle selskaber bør være en bestyrelse og i større selskaber tillige en eller flere direktører. Denne ordning må fortsat anses for stemmende med det praktiske livs krav. Der synes således ikke at være grundlag for at gå så langt som den tyske aktieselskabslovgivning, der i alle selskaber kræver en tvedeling af selskabsledelsen mellem »Aufsichtsrat« og »Vorstand«, jfr. den tyske AL §§ 71 og 86. På den anden side synes der heller ikke at være grund til at hindre, at der i alle tilfælde kan være både bestyrelse og direktion, hvilket er tilfældet efter den svenske AL § 78, stk. 2, hvorefter en direktør ikke kan ansættes, såfremt bestyrelsen består af mindre end tre medlemmer. Denne bestemmelse begrundes med, at kun hvor bestyrelsen består af mere end to medlemmer, vil den være i stand til at fungere effektivt som ledende og kontrollerende organ i forhold til direktøren. Som det fremgår af denne bestemmelse, kan bestyrelsen efter svensk ret bestå af færre end tre medlemmer, jfr. den svenske AL § 77, hvorefter der kun i selskaber med en aktiekapital på over 500.000 kr. stilles krav om, at bestyrelsen skal bestå af mindst tre medlemmer.

Efter den norske AL § 44 kan bestyrelsen bestå af et eller flere medlemmer, men hvis aktiekapitalen udgør 1 mill. kr. eller derover, og selskabet ikke har et repræsen-

tantskab, skal bestyrelsen bestå af mindst tre medlemmer.

Efter den tyske AL § 86 skal bestyrelsen altid bestå af mindst tre medlemmer, og det samme er tilfældet i Frankrig (lov af 16. december 1940 art. 1) og Belgien (lovbekendtgørelse af 30. november 1935 art. 55). I Tyskland og Frankrig gælder der endvidere en grænse opad for bestyrelsesmedlemmernes antal - i Tyskland i forhold til aktiekapitalens størrelse med et maksimum på 15 medlemmer, hvis aktiekapitalen overstiger 20 mill. DM og i Frankrig maksimalt 12 medlemmer. Companies Act 1948 sect. 176 kræver mindst 2 bestyrelsesmedlemmer - i private companies dog kun et medlem. I kommissionsbetænkningen 1962 foreslås kravet om mindst to medlemmer udvidet til at gælde alle selskaber.

Der har i aktielovkommissionen været enighed om for dansk rets vedkommende ubetinget at opretholde kravet om, at bestyrelsen altid skal bestå af mindst tre medlemmer, jfr. *udkastets § 50, stk. 1*. Endvidere opretholdes også for direktionens vedkommende adgangen til som hidtil at ansætte flere direktører, såfremt dette efter selskabets forhold skønnes hensigtsmæssigt, hvilket er i modsætning til den svenske AL § 78, der kun giver adgang til at ansætte en »verkställande« direktør, dog at der kan ansættes en »vice verkställande« direktør til at fungere i den verkställande direktørs sted.

Ved siden af direktion og bestyrelse findes der i en del aktieselskaber yderligere et repræsentantskab (forvaltningsråd). Dette selskabsorgan er ikke omtalt i aktieselskabsloven, men derimod i banklovens § 8, stk. 3, hvorefter der til varetagelse af bestemte i vedtægterne angivne opgaver kan findes et repræsentantskab. Der har i dansk selskabspraksis og -teori ikke hersket tvivl om generalforsamlingens kompetence til at oprette et repræsentantskab med visse i vedtægterne angivne beføjelser. Kommissionen har overvejet at optage visse regler om repræsentantskabet, navnlig om dets opgaver, beføjelser og ansvar. Man har imidlertid fundet, at indføje af regler herom ville komplicere lovstoffet i et omfang, der ikke ville stå i forhold til reglernes praktiske betydning, ligesom sådanne regler kunne virke som en ikke tilsigtet opfordring til indførelse af et repræsentantskab også i selskaber, hvor der ikke var nogen saglig

grund hertil. Kommissionen har derfor ment, at man bør afstå fra at lovgive om repræsentantskabet, idet den hidtidige adgang til på vedtægtsmæssigt grundlag at oprette et sådant organ forudsættes opretholdt. Samtidig vil der dog være anledning til at præcisere, at det må følge af de i lovgivningen givne regler om bestyrelsens og generalforsamlingens kompetence, at et repræsentantskab ikke kan få tillagt opgaver, der efter loven henhører under disse organer, men stort set kun kan være et rådgivende organ med bestemt afgrænsede opgaver.

Som opgaver, der eventuelt vil kunne henlægges til repræsentantskabet, kan - på grundlag af den i banker udviklede praksis - nævnes valg af bestyrelsen, valg af direktion efter bestyrelsens indstilling, fastsættelse af honorarer til bestyrelse og revision og lønregulativer for direktion og personale samt forelæggelse på generalforsamlingen af forslag til vedtægtsændringer. I visse banker er det endvidere overladt til repræsentantskabet at fremsætte forslag til fordeling af årsoverskuddet, men repræsentantskabets kompetence med hensyn til regnskabet bør næppe i almindelighed gå ud over en adgang til at få regnskabet forelagt til gennemgang, forinden det af bestyrelsen fremlægges for aktionærerne og generalforsamlingen.

2. Om *bestyrelsens valg* indeholder AL 1930 ikke andre regler end bestemmelsen i § 8, litra 1, hvorefter vedtægterne skal indeholde bestemmelser om bestyrelsens valg, sammensætning og funktionstid. Bestyrelsen vælges sædvanligvis af generalforsamlingen. Det forekommer dog, at valget efter vedtægterne er henlagt til repræsentantskabet, hvor et sådant findes, eller for et eller flere medlemmers vedkommende til et uden for selskabet stående organ, f. eks. stat eller kommune, ligesom det ikke er ualmindeligt, at en stifter eller anden person, der overdrager sin forretning til et aktieselskab, betinger sig adgang til for livstid at besætte en plads i bestyrelsen.

Efter den svenske AL § 77 kan et eller flere - men ikke alle - bestyrelsesmedlemmer »tilsättas i annan ordning« end ved valg på generalforsamlingen, men kun i henhold til lov eller særlig dispensation. Efter den tilsvarende bestemmelse i norsk AL

§ 50 henhører valget af bestyrelsen under generalforsamlingen eller eventuelt repræsentantskabet, men stat eller kommune, der har ydet et selskab lån, garanti eller lignende økonomisk støtte, kan dog udpege en del af bestyrelsens medlemmer, ligesom en aktionær i stiftelsesoverenskomsten kan forbeholde sig ret til at udpege et bestyrelsesmedlem. Endvidere indeholder den norske lov den særlige regel, at der efter nærmere i vedtægterne fastsatte regler kan gives et selskabs funktionærer og arbejdere adgang til at vælge en del af bestyrelsens medlemmer.

Også i anden udenlandsk selskabslovgivning fastholder man principielt, at bestyrelsen vælges af generalforsamlingen, men denne almindelige regel kan dog fraviges, idet der ved bestemmelse i stiftelsesoverenskomst eller vedtægter kan gives udenforstående ret til at vælge et eller flere bestyrelsesmedlemmer, ligesom der i vedtægterne kan gives visse aktionærer en særlig ret til at udpege bestyrelsesmedlemmer, jfr. således den tyske AL 1937 § 88, den hollandske AL 1928 art. 48 a og den italienske AL art. 2459. For tysk rets vedkommende er der endvidere ved nyere lovgivning - Betriebsverfassungsgesetz af 11. oktober 1952 - indført den præceptive regel, at $\frac{1}{3}$ af medlemmerne af »der Aufsichtsrat« vælges af de til selskabet knyttede arbejdere og funktionærer. Undtaget fra disse regler er dog enmandsselskaber og familieaktieselskaber, der beskæftiger under 500 arbejdere og funktionærer. I de under Montanindustrien hørende virksomheder har særlige lovbestemmelser — Mittbestimmungsgesetz af 21. maj 1951 - givet arbejdstagerne endnu større indflydelse. »Aufsichtsrat« skal her bestå af 11 medlemmer, hvoraf 5 vælges af aktionærerne og 5 af de ansatte arbejdere og funktionærer, hvorefter de 10 medlemmer i fællesskab vælger det 11. medlem, dog at valget af det 11. medlem, hvis enighed ikke kan opnås, foretages af generalforsamlingen. I forbindelse med disse tyske lovbestemmelser om sammensætningen af »Aufsichtsrat« må det dog erindres, at dette selskabsorgan ikke kan sidestilles med en dansk bestyrelse. Dets opgaver er fortrinsvis af tilsynsførende karakter uden adgang til normalt at gribe ind i virksomhedsledelsen, jfr. bemærkningerne foran s. 17

i afsnittet om udenlandsk aktieselskabslovgivning.

Kommissionens foreløbige lovudkast indeholdt i § 51, stk. 1 og 3, efter forbillede i svensk og norsk lovgivning et forsøg på at lovfæste hidtidig praksis med hensyn til bestyrelsens valg. Efter de fra erhvervsorganisationerne modtagne udtalelser måtte man imidlertid nære tvivl om nødvendigheden af sådanne regler og om muligheden for at give dem en udtømmende karakter. Kommissionen har derfor i sit endelige udkast undladt at optage lovregler om bestyrelsens valg.

For så vidt angår den særlige regel i den norske AL § 50, stk. 3, hvorefter der ved bestemmelse i vedtægterne kan gives selskabets funktionærer og arbejdere adgang til at vælge medlemmer af bestyrelsen, bemærkes, at en sådan bestemmelse ikke er påkrævet, da det allerede nu står selskaberne frit for i deres vedtægter at optage bestemmelser herom. Et andet spørgsmål er lovfæstelse af en pligt til i bestyrelsen at optage repræsentanter for de i selskabet ansatte funktionærer og arbejdere. Kommissionen har - også under hensyn til dens sammensætning og kommissoriets formulering - ikke ment at burde optage nogen drøftelse af dette spørgsmål, hvis løsning må afhænge af andet end rent retlige betragtninger.

Ifølge AL § 8, litra 1, skal vedtægterne tillige indeholde bestemmelser om *bestyrelsesmedlemmernes funktionsperiode*. Sædvanligt vælges bestyrelsen for et bestemt kortere åremål, enten således at hele bestyrelsen afgår samlet, eller således at medlemmerne afgår efter tur på den ordinære generalforsamling. Efter praksis er det dog ikke usædvanligt, at det ved stiftelsen vedtages, at en stifter eller en anden person skal være bestyrelsesmedlem for længere tid, eventuelt på livstid.

Efter den norske AL § 53 *udnævnes* bestyrelsesmedlemmerne enten på ubestemt tid eller for et bestemt tidsrum, der ikke må overstige 4 år, medens den svenske AL § 77 begrænser funktionstiden til 3 år.

Kommissionen har ikke fundet tilstrækkelig anledning til ved fastsættelse af en maksimal funktionsperiode at begrænse den bestående frihed på dette område. Dette er også mindre påkrævet under hensyn til, at

kommissionen i det endelige udkast har foreslået at lovfæste adgangen til til enhver tid at afsætte et bestyrelsesmedlem, jfr. *udkastets § 50, stk. 3*. Det foreløbige udkast indeholdt ingen regler herom, idet kommissionen under sine foreløbige drøftelser ikke fandt dette påkrævet, uanset at der på nogle punkter hersker usikkerhed om retstilstanden. Under drøftelserne med erhvervsorganisationerne er der imidlertid fra flere sider fremsat ønske om, at der ved en udtrykkelig lovbestemmelse skabes klarhed over, hvilke muligheder aktionærerne har for at afsætte bestyrelsen, navnlig i tilfælde, hvor aktierne er gået over på andre hænder.

Der har i dansk ret været enighed om, at et generalforsamlingsvalgt bestyrelsesmedlem som hovedregel kan afsættes før udløbet af valgperioden, men det har i teori og praksis været usikkert, med hvilken majoritet dette kunne finde sted. Dette gælder særligt de tilfælde, hvor vedtægterne for at sikre en vis kontinuitet i ledelsen fastsætter, at funktionstiden ikke skal udløbe samtidig for alle medlemmer af bestyrelsen, jfr. Krenchel s. 209 samt tillige Companies Act, First Schedule, Table A sect. 89 om »rotation of directors«.

Efter den norske AL (§ 55, jfr. § 54) kan et bestyrelsesmedlem - uanset for hvor lang tid han er valgt - afsættes ved en simpel flertalsbeslutning af det selskabsorgan, der har valgt ham (generalforsamlingen eller repræsentantskabet), men der kræves dog $\frac{2}{3}$ s majoritet på en generalforsamling til afsættelse af den, der ifølge stiftelsesoverenskomst eller vedtægter er bestyrelsesmedlem på ubestemt tid. Reglerne i den svenske AL § 77 går ud på, at et generalforsamlingsvalgt bestyrelsesmedlem altid kan afsættes af generalforsamlingen med simpelt flertal. Efter den tyske AL § 87 kan et medlem af bestyrelsen kun afskediges af generalforsamlingen før tiden ved en beslutning af $\frac{3}{4}$ af de afgivne stemmer, medmindre vedtægterne har fastsat andre regler.

Efter kommissionens opfattelse må selskabets interesse i, at bestyrelsens sammensætning normalt ikke ændres før udløbet af den i vedtægterne fastsatte funktionstid, have en afgørende vægt, og en tilsidesættelse af den i vedtægterne fastsatte valgperiode bør ikke kunne finde sted med en mindre majoritet end den, der efter vedtægterne kræves til vedtægtsændringer. Dette er også den

regel, der er foreslået i aktielovudkastet af 1941 § 50, stk. 3.

3. De fra tid til anden fremsatte krav om lovgiver til sikring af *aktionærminoritetens indflydelse på valget af bestyrelsen*, f. eks. gennem anvendelse af forholdstalsvalg, har givet kommissionen anledning til at overveje spørgsmålet om en lovsikret adgang for aktionærminoriteten til at blive repræsenteret i bestyrelsen. Sædvanligt vælges bestyrelsen på generalforsamlingen ved almindeligt flertal af de afgivne stemmer, og forholdstalsvalg er sjældent forekommende. Under rigsdagsforhandlingerne forud for 1930-loven blev spørgsmålet om indførelse af forholdstalsvalg til bestyrelsen fremført fra en enkelt side, men uden at vinde tilslutning (RT 1929-30, F.F. sp. 2347, 2393 og 2400). Under behandlingen af regeringslovforslaget af 1956 blev tanken påny taget op fra anden side under henvisning til, at forholdstalsvalg ville stemme med demokratisk tankegang, og at det, hvis man ville have de små sparere til at købe aktier, var nødvendigt at indføre regler, hvor man ophævede eller dog modificerede »lederklakens absolutte diktatur på det økonomiske område« (F.T. 1956-57, sp. 871-872).

Ingen af de nordiske lovgivninger indeholder regler om mindretallets repræsentation i bestyrelsen. En begrænset minoritetsbeskyttelse ved valg af bestyrelsen kendes i den *schweiziske* AL. Såfremt der i et selskab findes flere aktieklasser, skal der ifl. OR art. 708, stk. 4, i vedtægterne sikres hver aktieklasse ret til at vælge mindst en repræsentant til bestyrelsen. Derudover gælder ifl. art. 708, stk. 5, som deklaratisk regel, at vedtægterne kan give nærmere regler om valgmåden med henblik på beskyttelse af en aktionærminoritet eller grupper af aktionærer. Der sigtes hermed bl. a. til indførelse af regler om forholdstalsvalg, jfr. herved også *italiensk* AL (Cod. civ. art. 2368). Et i USA og Canada almindeligt anvendt valgsystem - cumulative voting - giver aktionærminoriteten en forøget mulighed for at opnå repræsentation i bestyrelsen. Systemet går i korthed ud på, at en aktionær ved valg af bestyrelsesmedlemmer har så mange stemmer, som svarer til hans aktiebesiddelse multipliceret med antallet af de bestyrelsesposter, der skal besættes, og aktionæren kan da kaste sit samlede stem-

metal ind til fordel for valget af en enkelt kandidat. Hvis en aktionær således har 10 stemmer, og der skal vælges 10 bestyrelsesmedlemmer, kan han kaste sine 10 stemmer på en enkelt kandidat, hvorved hans udsigt til at få denne valgt er større, end hvis han kun har 10 stemmer ved valget af hvert enkelt medlem af bestyrelsen.

George D. Hornstein anvender i sin fremstilling af amerikansk selskabsret - Corporation Law and Practice, 2. bind, 1959, § 353 - følgende formel til udregning af det antal stemmer, der er nødvendigt for at sikre valget af et bestyrelsesmedlem efter det kumulative valg-system:

$$x = \frac{S}{D + 1} + 1$$

S angiver det antal aktier, der deltager i afstemningen (1 aktie = 1 stemme).

D angiver antallet af bestyrelsesmedlemmer, der skal vælges.

Skal der vælges 5 bestyrelsesmedlemmer, og der i afstemningen deltager 900 aktier, giver formelen følgende resultat:

$$x = \frac{900}{5} + 1 = 181 \text{ eller } \frac{1}{5} \text{ af aktierne} + 1.$$

Med 181 aktier og 5 kandidater har minoriteten i alt 755 stemmer, som sikrer valget af én kandidat, når alle stemmerne afgives på denne. Til valg af 2 kandidater kræves, at minoriteten råder over $\frac{2}{5}$ af aktierne + 1 eller 301 aktier med i alt 1505 stemmer, der fordeles med 752-753 stemmer på hver af de 2 kandidater.

Er der kun 3 medlemmer på valg, skal minoriteten for at sikre valg af 1 kandidat råde over:

$$\frac{900}{3} + 1 = 301 \text{ eller } \frac{1}{3} \text{ af aktierne} + 1.$$

Det bemærkes endelig, at det kumulative valgsystem ikke giver minoriteten nogen fordel ved valg af 2 - eller færre - bestyrelsesmedlemmer. Majoriteten vil her i kraft af valgsystemet altid selv kunne sikre sig valget af sine egne kandidater.

Under drøftelserne i aktielovkommissionen har det været den almindelige opfattelse, at indførelse af forholdstalsvalg ikke vil være foreneligt med hensynet til en økonomisk forsvarlig ledelse af en erhvervsvirksomhed. Selv om kommissionen derfor ikke mener, at indførelse af forholdstalsvalg vil være den rigtige løsning, er man dog enige

om, at en ordning, hvorefter aktionærer, der repræsenterer 51 pct. af aktiekapitalen, besætter hele bestyrelsen, medens de 49 pct. overhovedet ingen mulighed har for at få deres synspunkter frem i bestyrelsen og få den »inside information«, som medlemskab af bestyrelsen giver, ikke kan betragtes som ideel og ikke er fremmede for den mindre kapitals villighed til at anbringe penge i selskaber, på hvis ledelse den ingen indflydelse kan opnå. Man har derfor i kommissionen sluttet sig til tanken om at give en aktionærminoritet, der repræsenterer mere end $\frac{1}{3}$ af aktiekapitalen, ret til at kræve en repræsentant i bestyrelsen, jfr. udkastets § 50, stk. 2.

Når man i det endelige udkast har stillet krav om en aktionærmajoritet på mere end $\frac{1}{3}$, medens det foreløbige udkast kun forlangte $\frac{1}{5}$, skyldes det ønsket om at undgå, at der skabes mulighed for at vælge mere end to minoritetsrepræsentanter til bestyrelsen, et ønske der også har været fremført under de herom førte nordiske drøftelser.

Den tekniske udformning af den foreslåede bestemmelse har været vanskelig, og det må erkendes, at der kunne rejses kritik mod den udformning af tanken, som fandtes i det foreløbige lovudkast § 51, stk. 2, smh. m. § 138.

Ved affattelsen af § 50, stk. 2, i det endelige udkast har kommissionen søgt at løse disse problemer, idet man herved har lagt vægt på følgende hovedpunkter:

Adgangen til valg af en minoritetsrepræsentant bør kun være til stede, hvor det pågældende mindretal ikke ved vedtægtsbestemmelse eller aftale i forvejen er sikret sæde i bestyrelsen. Der sigtes herved bl. a. til tilfælde, hvor valget af bestyrelsen efter vedtægterne skal ske efter forholdstalsvalg, eller der på anden måde vedtægtsmæssigt eller ved aktionæraftale er tillagt minoriteten en lige så god eller bedre ret end efter forslaget. Det bemærkes, at der ikke herved er taget stilling til, i hvilket omfang aktionæraftaler er bindende for selskabet.

Det er ikke meningen, at magtbalancen i bestyrelsen skal kunne forrykkes ved indsættelse af en minoritetsrepræsentant, og denne indtræder derfor som overtalligt medlem d. v. s. ud over det i vedtægterne fastsatte antal.

Udpegningen af en minoritetsrepræsen-

tant bør ikke have indflydelse på valget af de ordinære flertalsvalgte bestyrelsesmedlemmer, og mindretallet vil derfor på sædvanlig måde kunne deltage i valget af disse.

Valget af en minoritetsrepræsentant bør kun kunne finde sted på en ordinær generalforsamling, og valget bør være tidsbegrænset til næste ordinære generalforsamling. Den omstændighed, at de pågældende mindretalsaktier efter valget har skiftet ejere, vil ikke kunne danne grundlag for en udskiftning af minoritetsrepræsentanten før næste ordinære generalforsamling.

Endelig er det for at undgå eventuelle overraskelsesangreb foreskrevet, at forslag om valg af en minoritetsrepræsentant skal fremsættes og behandles efter de almindelige regler om fremsættelse og behandling af forslag til den ordinære generalforsamling, jfr. *udkastets* § 66 og § 67, stk. 1.

I de fra erhvervsorganisationerne fremsatte bemærkninger til kommissionens forslag på dette punkt er der fra industriens, handelens og skibsfartens side givet udtryk for, at den foreslåede bestemmelse af konkurrencemæssige grunde kan være farlig for selskaberne, idet konkurrenter vil få lettere adgang til at gøre sig bekendt med selskabernes interne forhold. Der synes imidlertid efter kommissionens opfattelse ikke at kunne tillægges de anførte konkurrencemæssige betænkeligheder afgørende betydning. Et konkurrerende foretagende, der ønsker oplysninger om et selskabs forretningshemmeligheder, vil erfaringsmæssigt ofte kunne skaffe sig disse informationer ad andre veje. Forslaget vil derfor næppe i praksis få større betydning i så henseende.

Endvidere er det anført imod den i udkastets § 50, stk. 2, indeholdte regel, at det ikke synes rimeligt at give aktionærer, der i øvrigt ikke har stemmeret, adgang til at deltage i valg af bestyrelsesmedlemmer. Når kommissionen ikke har ment at burde begrænse adgangen til at deltage i valg af en mindretalsrepræsentant til de i forvejen stemmeberettigede aktionærer, må dette ses som en videreførelse af det allerede i den gældende aktieselskabslov på flere punkter udtrykte synspunkt, at den enkelte aktionær ikke blot er en passiv parthaver i selskabet, men at han - uanset vedtægternes stemmeretsregler - også bør have en vis indflydelse på selskabets administration og

indsigt i dets forhold, jfr. herved AL § 56, stk. 3 og 4, og § 57. Hertil kommer, at det ikke helt sjældent er således, at en væsentlig del af aktiekapitalen består af aktier, til hvilke der ikke er knyttet stemmeret.

I det hele er det kommissionens opfattelse, at det fremsatte forslag har så betydningsfulde fordele, at de opvejer de ulemper, som en gennemførelse af forslaget i visse tilfælde kan medføre. Det må siges at være en naturlig konsekvens af det ved aktieselskabet stiftede fællesskabsforhold, at også andre end majoriteten kan få indflydelse på ledelsen. Det må i forvejen være et rimeligt krav, at der fra majoritetens side tages loyalt hensyn til de synspunkter og interesser, der deles af en aktionærminoritet, der repræsenterer mere end V3 af aktiekapitalen. Det må efter kommissionens opfattelse være rimeligt at tillægge en så stor minoritet adgang til at fremføre sine synspunkter ikke blot på generalforsamlingen, men også i bestyrelsen. Dette vil også kunne bevirke, at mindretallets mistænksomhed over for flertallets ledelse og hensigter vil mindskes, og samarbejdet mellem flertal og mindretal vil bedres, når mindretallet får kendskab til selskabets interne forhold. I øvrigt vil en lovfæstet adgang for minoriteten til at besætte en plads i bestyrelsen næppe få større betydning i store selskaber med en spredt aktionærkreds, hvor aktierne ofte skifter ejere, men derfor vil den heller ikke for disse selskabers vedkommende være særlig betænkelig. Væsentlig betydning vil reglen derimod have i selskaber med en begrænset aktionærkreds, f. eks. i familieaktieselskaber. Her vil eksistensen af en regel som den i udkastets § 50, stk. 2, foreslåede antagelig kunne befordre rimelige og fornuftige aftaler mellem grupperne.

4. Den gældende lovs regler om *bestyrelsens og direktionens andel i selskabets ledelse* er uklare. I AL § 46 udtales som almindelig regel, at selskabet ledes af bestyrelsen, men dette modsiges af AL § 47, hvorefter bestyrelsens opgave er begrænset til den overordnede ledelse, og af AL § 48, hvorefter den daglige ledelse udøves af direktionen.

AL 1930 tilsigtede ikke på dette punkt nogen principiel ændring i forhold til AL 1917, der i § 28 bestemte, at selskabet ledes af bestyrelsen, men at det, når der

var ansat en direktion, påhvilede denne at forestå selskabets daglige ledelse.

Under rigsdagsbehandlingen forud for vedtagelsen af 1930-loven erkendte handelsministeren, at udviklingen inden for erhvervslivet var gået i retning af, at direktionen i de større aktieselskaber efterhånden indtog en mere dominerende stilling, samtidig med at virksomhedernes store omfang gjorde det vanskeligt for bestyrelsens medlemmer at følge udviklingen i samme grad som tidligere. Ministeren fandt dog ikke heri tilstrækkeligt grundlag til at foretage principielle ændringer i loven (RT 1923-24, landstingets forhandlinger, sp. 492). I en af erhvervsorganisationerne afgiven fælles henvendelse af 13. januar 1926 til regering og rigsdag blev dette standpunkt stærkt kritiseret, idet det bl. a. anførtes: »Det (forslaget) forudsætter og fastslår således, at det er bestyrelsen, der leder selskaberne, medens enhver, der kender det praktiske liv, ved, at dette er direktionens sag og opgave - og at det nødvendigvis må være så. Kun direktionen kan ofre selskabet sin fulde virkeevne, ligesom det som regel også kun er direktionen, der har den fornødne fagkundskab. Bestyrelsen har derimod den kontrollerende og rådgivende og i tvivlstilfælde eller på særlige vigtige punkter den afgørende myndighed«. Tilsvarende synspunkter blev også gjort gældende under drøftelserne på rigsdagen, men forslagets bestemmelser undergik ikke væsentlige ændringer.

Kommissionen har ved formuleringen af sit udkast søgt at fjerne den gældende lovs uklarhed og tillige at bringe loven i overensstemmelse med gældende selskabspraksis, hvorefter det er direktionen, der har den egentlige ledelse af selskabet, medens bestyrelsens opgave består i at give direktiver for direktionens ledelse af virksomheden, at føre tilsyn med direktionens ledelse og at påse, at direktionen leder selskabet på forsvarelig måde, jfr. *udkastets* §§ 51 og 53. I direktionens handlefrihed gælder dog ifølge § 53 fortsat den begrænsning, at dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller størrelse, skal forelægges bestyrelsen.

Den arbejdsdeling inden for selskabsledelsen, der har fundet sted, ikke blot her i landet men over alt, er en naturlig følge

af den økonomiske udvikling med den hårdere konkurrence, der har nødvendiggjort, at den egentlige ledelse af større selskaber ligger hos et handlekraftigt, selvstændigt organ, der har denne virksomhed som helhedsbeskæftigelse. Denne praksis er imidlertid kun i begrænset omfang blevet fulgt op ved tidssvarende lovbestemmelser, idet lovgivningen i almindelighed fastholder den traditionelle opbygning af selskabsorganerne med bestyrelsen som det eneste eller øverste organ for selskabets forvaltning eller ledelse.

Den svenske AL's bestemmelser om fordelingen af bestyrelsens og direktionens virkeområde er udformet på linie med den gældende danske aktieselskabslov. Bestyrelsen er herefter ikke blot tilsynsførende og kontrollerende organ, men også øverste ledende organ, jfr. § 81, hvorefter ledelsen af »den, løbende forvaltning« er henlagt til direktøren, medens »ledelsen og forvaltningen i øvrigt« henhører under bestyrelsen.

På tilsvarende måde sonderer den norske AL mellem den daglige ledelse, der henhører under direktøren (forretningsføreren), og forvaltningen i øvrigt, der forestås af bestyrelsen (styret), jfr. lovens §§ 45 og 46.

Også den finske AL fastslår i § 34, at det påhviler bestyrelsen at lede selskabets anliggender, men efter bestemmelse herom i vedtægterne kan den løbende forvaltning dog overdrages til en hertil udnævnt person.

Den tyske AL indtager en særstilling. Det kræves for det første altid, at der både er et »Vorstand« og et »Aufsichtsrat«, jfr. §§ 70 og 86. Endvidere fastslås det udtrykkeligt, at det er »Vorstand«, der har den forretningsmæssige ledelse af selskabet, medens »Aufsichtsrat« alene har til opgave at føre tilsyn med og kontrollere ledelsen, jfr. §§ 70 og 95. Det må dog påpeges, at direktionens stilling er væsentlig mere selvstændig efter tysk ret end i andre lande. Bortset fra, at det også udelukkende er direktionen, der repræsenterer selskabet ud ad til, er dets stilling som ledende organ langt mere uindskrænket, jfr. således lovens § 95, stk. 5, hvorefter vedtægterne eller »Aufsichtsrat« kun kan bestemme, at godkendelse skal indhentes fra »Aufsichtsrat« ved bestemt angivne arter af forretninger.

Efter forbillede i tysk ret har også fransk aktielovgivning gennemført en delvis tvedeling af selskabsledelsen, idet den daglige ledelse - »la direction générale de la société« - varetages af formanden for bestyrelsen - président-directeur générale — jfr. lov af 16. november 1940 med ændringer af 4. marts 1943.

Efter *Companies Act* påhviler det bestyrel-

sen (board of directors) at forestå ledelsen af selskabets anliggender (First Schedule, Table A, sect. 80). I praksis er det imidlertid almindeligt, at den egentlige ledelse delegeres til et eller flere bestyrelsesmedlemmer, managing directors (First Schedule, Table A, sect. 107) eventuelt med bistand af direktører (managers) og andre funktionærer.

En tilsvarende udvikling har fundet sted i U.S.A., hvor direktionens medlemmer - presidents og vice-presidents - dog i almindelighed vælges uden for bestyrelsen.

Efter *schweizisk* ret kan bestyrelsen (Verwaltungsrat) i begrænset omfang delegerer sin myndighed til et eller flere af sine medlemmer eller til en eller flere direktører uden for bestyrelsen (OR art. 717).

5. AL 1930 indeholder ikke nogen almindelig regel om *bestyrelsens og direktionens erstatningsansvar* for tab, som de ved uforvarlige handlinger eller forsømmelser har påført selskabet, jfr. derimod bankloven (lovbekendtgørelse nr. 169 af 15. juni 1956) § 21, stk. 6, og sparekasseloven (lovbekendtgørelse nr. 8 af 15. januar 1960) § 25, stk. 4, hvorefter personer, der er knyttet til en bank eller en sparekasse, er erstatningspligtige efter lovgivningens almindelige regler for tab, som de ved *pligtstridige* handlinger eller forsømmelser påfører eller medvirker til at påføre banken eller sparekassen. I overensstemmelse med disse ansvarsregler og i overensstemmelse med tilsvarende erstatningsregler i den svenske AL (§§ 207-212) og i den norske AL (§§ 122-124) har kommissionen fundet det rimeligt og velbegrundet, at der i selve aktieselskabsloven - i tilknytning til lovens straffebestemmelser - optages en erstatningsregel, uanset at denne i realiteten må blive en henvisning til dansk rets almindelige erstatningsregler, se *udkastets* § 131. Det vil have en pædagogisk og præventiv betydning, at selve aktieselskabsloven præciserer ledelsens erstatningsansvar, navnlig for »forsømmelser«.

//. *Bemærkninger til de enkelte paragraffer.*

Til § 50 (AL § 46).

Stk. 1. Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 46, bortset fra at 1930-lovens udtryk »Et aktieselskab ledes af en bestyrelse . . .« er slettet som misvisende i selskaber, hvor der tillige er

en direktion, og erstattet af det neutrale »Et aktieselskab skal have en bestyrelse . . .«, jfr. bemærkningerne foran s. 138 ff. vedrørende kompetencefordelingen mellem bestyrelse og direktion.

Stk. 2. Vedrørende de betragtninger, der ligger til grund for denne bestemmelse om mindretallets repræsentation i bestyrelsen, henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 136 ff.

Adgangen til at deltage i valget af en *minoritetsrepræsentant* tilkommer efter bestemmelsen aktionærer, der ejer mere end $\frac{1}{3}$ af aktiekapitalen. Stemmeretten kan her - som ellers - udøves ved gyldig fuldmagt, når selskabets vedtægter ikke indeholder modstående bestemmelser. Også aktionærer, til hvis aktier der ikke er knyttet stemmeret, har stemmeret ved valg af en minoritetsrepræsentant til bestyrelsen. Derimod forudsætter udkastets § 68, stk. 2, at vedtægterne kan gøre adgangen til den særlige valgret i § 50, stk. 2, betinget af, at de pågældende aktier har været noteret i selskabets aktiebog en vis tid før generalforsamlingen.

For at sikre den nødvendige arbejdsro i bestyrelsen i tiden mellem de ordinære generalforsamlinger og af hensyn til de tekniske problemer, der vil opstå ved udskiftning af minoritetsrepræsentanten, hvor minoritetsaktierne skifter ejere i dette tidsrum, er det fastslået, at valg af minoritetsrepræsentanter kun kan finde sted på den ordinære generalforsamling, og at valget gælder til næste ordinære generalforsamling. Mindretallets repræsentant kan således ikke sidde længere end et år, medmindre den valgberettigede aktionærgruppe stadig holder sammen, og denne gruppe anses for så vidt for en fast minoritetsgruppe i tiden mellem to ordinære generalforsamlinger.

Bestemmelsen berører ikke valget af de almindelige *flertalsvalgte* bestyrelsesmedlemmer, i hvis valg også de stemmeberettigede minoritetsaktionærer deltager. Den af mindretallet valgte repræsentant - der indtræder som overtalligt medlem - indtager i øvrigt stillingen som egentligt bestyrelsesmedlem med de samme rettigheder, pligter og samme ansvar som de øvrige bestyrelsesmedlemmer.

Den særlige valgret kan ikke bringes i anvendelse, hvor der ved vedtægtsbestem-

melse eller aftale i forvejen måtte være sikret det pågældende mindretal sæde i bestyrelsen.

Endelig er det for en ordens skyld præciseret, at forslag om valg af en minoritetsrepræsentant skal fremsættes og behandles efter lovens og vedtægternes almindelige regler herom, jfr. herved navnlig udkastets § 66 og § 67, stk. 1.

Stk. 3. Som anført foran s. 136 har kommissionen i overensstemmelse med de af erhvervsorganisationerne fremsatte ønsker fundet det hensigtsmæssigt at optage en udtrykkelig lovbestemmelse om generalforsamlingens adgang til at afsætte bestyrelsesmedlemmer i valgperioden.

På linie med de anførte betragtninger fastslår bestemmelsen i overensstemmelse med den hidtidige opfattelse, at bestyrelsesmedlemmer til enhver tid kan afsættes ved beslutning af den myndighed, der har valgt dem - generalforsamlingen eller den udenforstående valgberettigede myndighed. For de af generalforsamlingen valgte bestyrelsesmedlemmer medfører hensynet til den af aktionærerne gennem vedtægtsbestemmelse fastsatte valgperiode dog efter kommissionens opfattelse, at disse bestyrelsesmedlemmer kun kan afsættes ved beslutning på en generalforsamling med en sådan stemmeflerhed, som ifølge vedtægterne kræves til ændring af disse, jfr. herved aktielovudkastet af 1941 § 50, stk. 3. I nævnte udkast var yderligere tilføjet, at beslutningen kun kunne fattes af en i dette øjemed indkaldt generalforsamling. Kommissionen har ikke anset et sådant krav for påkrævet, idet det må være tilstrækkeligt, at et forslag om afsættelse af bestyrelsesmedlemmer efter almindelige regler optages i dagsordenen for den pågældende generalforsamling.

Til § 51 (AL § 47).

Stk. 1. I overensstemmelse med det s. 138-39 anførte om bestyrelsens kompetence i forhold til direktionen er bestemmelsen i den gældende lovs § 47, stk. 1, 1. pkt., om, at bestyrelsen har den overordnede ledelse af selskabet, slettet og erstattet af bestemmelsen i *stk. 1,1. pkt.*: »Bestyrelsen fastsætter de almindelige retningslinier for selskabets ledelse«. Bestemmelsen i *stk. 1, 2. pkt.*, gentager bestemmelsen i AL § 47,

stk. 1, 2. pkt., bortset fra, at ordene »i overensstemmelse med denne lov og selskabets vedtægter« er udeladt i udkastet, da de må anses for overflødige og vil kunne give anledning til uberettigede modsætningslutninger. I *stk. 1, sidste pkt.*, er den tilsvarende bestemmelse i AL § 47, stk. 2, forenklet ved udeladelse af ordene »efter omstændighederne selv eller ved dertil delegerede medlemmer af bestyrelsen«. Det må i overensstemmelse med praksis efter forholdene være tilladeligt, at det fornødne eftersyn af bogholderi og regnskabsvæsen samt aktivernes tilstedeværelse foretages af personer uden for bestyrelsen, når bestyrelsen har overbevist sig om de pågældende personers kvalifikationer og har godkendt de retningslinier, hvorefter eftersynet og opgørelsen finder sted.

Stk. 2. I stedet for den gældende lovs krav om udarbejdelse af en forretningsorden for bestyrelsen, jfr. AL § 47, stk. 3, har kommissionen anset det for vigtigere at få fastlagt regler for indkaldelse af bestyrelsesmøder. Det synes i så henseende naturligt og stemmende med almindelig praksis, at der vælges en formand for bestyrelsen, hvem det påhviler at træffe bestemmelse om indkaldelse af bestyrelsen, men således at bestyrelsesmøde i øvrigt altid kan kræves indkaldt af et af bestyrelsens medlemmer eller af en direktør.

Stk. 3. Ved formuleringen af denne bestemmelse om meddelelse af prokura har kommissionen taget afstand fra de på grundlag af den gældende lov opstillede særlige krav med hensyn til bestyrelsens beslutning om meddelelse af prokura. Disse krav gik ud på, at hele bestyrelsen nødvendigvis skulle deltage i beslutningen, jfr. AL § 47, sidste stk., hvorefter prokura kun kan meddeles af den *samlede* bestyrelse. I øvrigt henholder udkastet sig ligesom gældende lov til lovgivningens almindelige regler om fuldmagt og prokura, herunder firmalovens og aftalelovens bestemmelser.

Til § 52 (AL § 48, stk. 1).

Under hensyn til den siden 1930 stedfundne udvikling i prisniveauet foreslås grænsen for kravet om ansættelse af en direktion forhøjet fra 100.000 kr. til 300.000 kr.

TU § 53 (AL § 48, stk. 2 og 3).

Bestemmelserne om direktionens pligter er i overensstemmelse med den gældende lov, bortset fra indføjelser af den nye bestemmelse i stk. 1, 2. pkt.: »Består direktionen af flere medlemmer, bestemmer bestyrelsen deres område inden for selskabets ledelse«. Denne indføjelser er i sig selv kun en lovfæstelse af gældende praksis, men bestemmelsen får sin særlige betydning i relation til udkastets regler i § 58 om firmategningen, jfr. bemærkningerne til nævnte paragraf.

Til § 54.

Allerede efter den gældende lov, men i endnu højere grad efter kommissionsudkastet med dets fremhævelse af bestyrelsens stilling som et tilsynsorgan ville det i og for sig være konsekvent at forbyde, at direktionens medlemmer samtidig er medlemmer af bestyrelsen, jfr. således banklovens § 8, stk. 4. Et fuldstændigt forbud i så henseende ville imidlertid stride mod mangeårig praksis og i et vist omfang også mod praktiske interesser i at etablere et vist fællesskab i den samlede ledelse. Kommissionen har derfor ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for et absolut forbud mod, at stillingen som direktør forenes med hvervet som bestyrelsesmedlem. Derimod foreslår kommissionen et begrænset forbud, hvorefter bestyrelsens formand ikke samtidig kan være medlem af direktionen, samt et forbud mod, at direktørerne i større selskaber må udgøre flertallet af bestyrelsen. Ved større selskaber forstås herved alle selskaber med en aktiekapital på 300.000 kr. og derover, jfr. herved udkastets § 52, hvorefter der i sådanne selskaber altid skal ansættes en direktion.

Kommissionen har dog ikke fundet tilstrækkelig anledning til at gribe ind over for allerede eksisterende forhold, der måtte være i strid med det foreslåede forbud, og har derfor i overgangsbestemmelsen i § 137, stk. 1, bestemt, at en direktør, der ved lovens ikrafttræden er formand for eller medlem af bestyrelsen, fortsat kan bevare disse hverv.

Fra erhvervsorganisationernes side er der ikke rejst indvendinger mod det principielt rigtige i kommissionens forslag, men det er

af industriens, handelens og skibsfartens repræsentanter gjort gældende, at forslaget i mange selskaber, navnlig i familieselskaber, vil kunne virke uheldigt. Efter fornyet overvejelse - hvorunder der har været enighed om i det endelige udkast at forhøje den i udkastets § 54 fastsatte kapitalgrænse fra 100.000 kr. til 300.000 kr. - har kommissionen i øvrigt ment at burde fastholde sit forslag som et rimeligt kompromis, der også ligger på linie med bestemmelsen i § 56, stk. 6, i lov om forsikringsvirksomhed af 13. maj 1959.

Til § 55 (AL § 28, stk. 2 og § 50, stk. 3).

Bestemmelsen i stk. 1 om bestyrelsens og direktionens oplysningspligt med hensyn til køb og salg af aktier synes mere naturligt at høre hjemme i lovens afsnit om bestyrelse og direktion og i sammenhæng med forbudet mod bestyrelsesmedlemmers og direktørers deltagelse i spekulationsforretninger vedrørende selskabets aktier. Bortset fra redaktionelle ændringer i stk. 1 er såvel stk. 1 som stk. 2 udvidet til også at omfatte aktier i selskaber inden for samme koncern, en **udvidelse**, der er en naturlig konsekvens af de i udkastet i øvrigt foreslåede regler om koncernforhold. Om udkastets definition af koncernbegrebet henvises til § 82 og bemærkningerne hertil.

Til § 56 (AL § 49).

Udkastets. § 56 opstiller de personlige betingelser for bestyrelsesmedlemmer og direktører.

1. Myndighed og borådighed.

Udkastet kræver ligesom gældende lov, at bestyrelsesmedlemmer og direktører skal være myndige, og at de ikke er ude af rådighed over deres bo.

Ifølge AL, § 49, sidste stk., er der i et vist omfang mulighed for som direktør at ansætte ikke-fysiske personer. Denne adgang er efter kommissionens opfattelse i flere henseender uheldig og i betænkelig grad egnet til at forflygtige direktionens ansvar. Hertil kommer, at det i praksis har givet anledning til vanskeligheder, at tagningsreglerne i sådanne selskaber kan blive uoverskuelige og vanskeligt tilgængelige for offentligheden

ikke mindst i tilfælde, hvor kendskab til selskabets tegningsforhold nødvendiggør et eftersyn, ikke blot af register-foliet i aktieselskabs-registeret, men også i det lokale firmaregister. Endnu mere kompliceret bliver forholdet, såfremt den som selskabets direktør ansatte »juridiske person« overhovedet ikke er opført i noget offentligt register.

På denne baggrund havde kommissionen i sit foreløbige lovudkast helt slettet adgangen til fremtidig at ansætte ikke-fysiske personer som direktører. At kun fysiske personer kan være medlemmer af selskabsledelsen, er udtrykkeligt fastslået i den tyske AL (§§ 75 og 86) og i den schweiziske OR art. 707 samt i fransk lovgivning, for så vidt angår bestyrelsens formand (lov af 4. marts 1943 art. 12).

Imidlertid har Danmarks Rederiforening over for kommissionen stærkt fremhævet, at det foreslåede forbud for så vidt angår rederiselskaber må anses for særdeles uheldigt og i strid med mangeårig praksis. I erkendelse af, at rederiselskaber på dette punkt har haft en særlig stilling, har kommissionen i sit endelige lovudkast fortsat givet rederiselskaber adgang til at ansætte et enkeltmandsfirma eller et ansvarligt interessentskab som direktør under forudsætning af, at indehaverne af eller deltagerne i de pågældende direktør-selskaber opfylder betingelserne for at være direktør i aktieselskaber.

2. Straffriandel.

Som anført i bemærkningerne til udkastets afsnit om aktieselskabers stiftelse s. 70-71 har kommissionen foreslået på ny at indføre visse vandelsbetingelser for et selskabs stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører, revisorer og likvidatorer. For så vidt angår medlemmerne af bestyrelsen og direktionen synes det - når kravet om straffriandel begrænses til de i straffelovens kap. 19 og 28 samt § 296, stk. 1, nr. 2 og 3 omhandlede forbrydelser - vel motiveret at stille et sådant krav som en vis garanti for, at de pågældende personer ikke på forhånd er uegnede til at forvalte betroede midler i et aktieselskab. I øvrigt henvises til de under stiftelsesafsnittet anførte almindelige betragtninger samt til overgangsbestemmelsen i § 137, stk. 2.

3. Indfødsret og bopæl.

De i AL 1930 § 49 opstillede vidtgående krav om dansk indfødsret og forudgående bopæl her i landet for bestyrelsesmedlemmer og direktører er i vidt omfang uforenelige med den fra politisk-økonomisk side tilstræbte internationalisering af erhvervsudøvelsen. Tilsvarende krav er i øvrigt, bortset fra de nordiske lande, ukendt i de fleste andre lande. På denne baggrund har der i kommissionen været enighed om at lempe disse krav også under hensyn til den afvikling af diskriminerende bestemmelser på dette område, der vil være nødvendig ved en senere dansk tilslutning til det europæiske økonomiske fællesskab.

I overensstemmelse hermed stiller udkastet ikke længere krav om, at bestyrelsesmedlemmer og direktører skal have dansk indfødsret eller en vis tids forudgående bopæl her i landet. Af jurisdiktionsgrunde opretholdes derimod kravet om, at direktører skal have bopæl her i landet - bortset fra direktører, som bestyrer forretningsafdelinger i udlandet. For bestyrelsesmedlemmers vedkommende anses det derimod for tilstrækkeligt, at enten bestyrelsens formand eller flertallet af bestyrelsens medlemmer har bopæl her i landet.

Den særlige bestemmelse i AL § 49, stk. 3, 2. pkt., hvorefter kravene til bestyrelsesmedlemmernes danske tilhørsforhold er strengere i selskaber, hvis navn indeholder en dansk sted- eller nationalitetsbetegnelse, er samtidig slettet. Ligeledes har man fundet det ubetænkeligt at ophæve den særlige signaturbestemmelse i AL § 49, stk. 4, for bestyrelsesmedlemmer, der er bosat i udlandet og ikke har dansk indfødsret.

Til § 57 (AL § 50, stk. 1 og 2).

Bestemmelserne i denne paragraf er i overensstemmelse med AL § 50, stk. 1 og 2.

Til § 58.

Stk. 1. AL 1930 indeholder ingen regler om selskabsledelsens legitimation til at forpligte selskabet over for tredjemand, men indskrænker sig til bestemmelsen i § 8, litra n, hvorefter vedtægterne skal indeholde oplysning om, hvem der har ret til at tegne

selskabet, derunder særskilt for så vidt angår afhændelse og pantsætning af fast ejendom.

Kommissionen foreslår, at der i en ny aktieselskabslov fastslås visse grundregler for så vidt angår dette vigtige spørgsmål om, hvem der kan tegne selskabet. Ved udformningen af disse regler har man dels lovfæstet hidtil gældende praksis dels foreslået nye regler, hvor gældende praksis har givet anledning til tvivl, og endelig har man i overensstemmelse med de nordiske aktielovforhandlinger tilstræbt at give de foreslåede bestemmelser et sådant indhold, at der på dette område tilvejebringes så vidt muligt ensartede regler i de nordiske lande.

I § 58, stk. 1, fastslås den hidtil anerkendte almindelige grundsætning, at det er bestyrelsen, der repræsenterer selskabet udadtil og tegner dets firma, jfr. herved den norske AL § 47, stk. 1, og den svenske AL § 87, stk. 1. Herved udelukkes enhver tvivl om, at den samlede bestyrelse altid kan tegne selskabet, uden at dette behøver at være nævnt i vedtægterne eller i registeret.

Stk. 2. I stk. 2 bestemmes, hvem der ved bestemmelse i vedtægterne kan tillægges ret til at tegne selskabet (signatur). Efter udkastet kan denne ret tillægges - og kun tillægges - medlemmer af bestyrelsen eller direktionen enten alene eller flere i forening, og i tilslutning hertil bestemmes det, at en direktør, som den der leder selskabets drift, altid skal kunne tegne selskabet enten alene eller i forening med et eller flere medlemmer af bestyrelsen eller i forening med andre medlemmer af direktionen. Herved opnås en i forhold til gældende praksis mere hensigtsmæssig afgrænsning mellem den egentlige tegningsret (signatur), der efter udkastet fremtidig kun kan gives medlemmer af bestyrelse og direktion, og retten til at tegne pr. prokura, der kan meddeles også andre personer.

Stk. 3. Som en regel, der allerede følger af dansk rets almindelige regler om fuldmagt, er det efter forbilledet i den svenske AL § 87, stk. 2, lovfæstet, at selv om en direktør ifølge vedtægterne kun kan tegne selskabet i forening med andre, kan han dog binde selskabet alene efter reglerne om stillingsfuldmagt, når der er tale om retshandler, der falder inden for hans kompetence efter reglerne i udkastets § 53, stk. 1,

d. v. s. for enedirektørens vedkommende inden for ledelsen af selskabets drift i almindelighed, og, hvis der er flere direktører, inden for det af bestyrelsen for den enkelte direktør fastsatte område inden for selskabets drift.

Stk. 4. I stk. 4 fastslås den her og i andre lande anerkendte grundsætning, at den omstændighed, at den tegningsberettigede har overskredet sin beføjelse i forhold til selskabet, kun kan gøres gældende over for tredjemand, såfremt denne indså eller burde indse, at en sådan overskridelse forelå, jfr. aftaleloven nr. 242 af 8. maj 1917 § 11 og i øvrigt § 47 i den norske AL og § 93 i den svenske AL.

Stk. 5. Som anført i bemærkningerne til udkastets § 8 har kommissionen foreslået en ophævelse af den efter gældende lov bestående pligt til i vedtægterne at træffe bestemmelse om, hvem der kan tegne selskabet med hensyn til afhændelse og pantsætning af fast ejendom, og i stedet givet selskaberne en fakultativ adgang til at fastsætte særlige tegningsregler for køb, afhændelse og pantsætning af fast ejendom, registreret skib og luftfartøj. I overensstemmelse hermed bestemmes det i udkastets stk. 5, at ved køb, afhændelse og pantsætning af fast ejendom, registreret skib og luftfartøj finder vedtægternes tegningsregler herom anvendelse. I forhold til de øvrige bestemmelser i udkastets § 58 får bestemmelsen i stk. 5 den betydning, at der ved siden af de almindelige tegningsregler tillige kan vedtages særlige tegningsregler for fast ejendom m. v., og på den anden side, at der i mangel af sådanne regler ikke over for godtroende tredjemand kan gøres nogen indsigelse gældende i så henseende i henhold til reglerne i § 158, stk. 4.

77/ § 59 (AL § 51).

Med enkelte formelle ændringer er disse bestemmelser om udbetaling og beregning af tantieme til bestyrelsesmedlemmer og direktører i overensstemmelse med den gældende lov, bortset fra følgende:

I stk. 1 er indføjet en bestemmelse om, at vedtægterne for bestyrelsesmedlemmernes vedkommende skal angive reglerne for tantiemens fastsættelse, jfr. i denne forbindelse § 79, stk. 121. Det bemærkes herved, at en

vedtægtsbestemmelse gående ud på, at bestyrelsens tantieme fastsættes på hvert års ordinære generalforsamling, må anses at opfylde kravet i stk. 1. Vederlag til bestyrelsen, som ikke er tantieme, behøver ikke at være fastsat i vedtægterne, men hvis vedtægterne intet indeholder om faste bestyrelsesvederlag, skal disse i henhold til udkastets § 77, stk. 3, litra g, opføres som en særskilt post i driftsregnskabet.

Endvidere er bestemmelsen i stk. 2 i overensstemmelse med regeringslovforslaget af 1956 § 2, punkt 9, formuleret således, at også overførsler fra tidligere år kan tages i betragtning ved fastsættelsen af det beløb, hvoraf tantieme udredes. Derimod har kommissionen ikke fundet anledning til at optage den i nævnte forslag indeholdte præcisering af, at skatter i relation til tantieme-reglerne skal anses som en driftsudgift. Der kan efter kommissionens opfattelse ikke være nogen tvivl om, at skatter også i denne relation er en driftsudgift.

Kapitel 10.

Revision.

§§ 60-64.

1. Almindelige bemærkninger.

Udkastets regler om revision bygger på principperne i den gældende lov, men giver i §§ 63-64 mere udførlige forskrifter om revisionsarbejdets udførelse med det formål at sikre, at revisionen opfylder visse minimumskrav. Udkastets bestemmelser supplerer herved den almindelige regel i AL § 54, stk. 1, om, at revisionen skal udøves under omhyggelig hensyntagen til tilstedeværende værdier og forpligtelser. I udkastets § 61 skærpes på visse punkter kravene til revisors habilitet, vandel og uafhængighed af det pågældende selskab, og i § 60, stk. 2, udvides kravet om benyttelse af statsautoriseret revisor til foruden børsnoterede selskaber at gælde for selskaber i øvrigt med en aktiekapital på 300.000 kr. og derover. Efter overgangsbestemmelsen i § 137, stk. 4, kan de ved lovens ikrafttræden valgte - ikke statsautoriserede - revisorer dog bevare deres hverv uanset udkastets krav om statsautoriseret revision.

Som noget nyt foreslår udkastet, at revisorer skal anmeldes til aktieselskabsregisteret. Bestemmelserne herom er optaget i udkastets regler om anmeldelser til aktieselskabsregisteret, jfr. § 15, stk. 2, litra c, smh. m. § 18. Ved revisoreernes optagelse i aktieselskabsregisteret betones revisoreernes karakter af et egentligt selskabsorgan, ligesom tredjemand ofte kan have lige så stor interesse i at vide, hvem der er ansvarlig for revisionen af et aktieselskabs regnskaber, som i, hvem der har ansvaret for selskabets ledelse. Anmeldelseskravet sikrer endvidere, at lovens forskrifter om valg af revisor og om revisors habilitet m. v. er opfyldt. Anmeldelsespligten omfatter de i henhold til vedtægterne valgte eller udpegede revisorer, men derimod ikke den ekstra revisor, der måtte blive udnævnt efter udkastets § 60, stk. 3, eller de midlertidige nye revisorer, der måtte blive valgt efter § 62. Anmeldelsespligten gælder også for de ved lovens ikrafttræden valgte revisorer, jfr. overgangsbestemmelsen i udkastets § 137, stk. 5, hvorefter anmeldelsen i disse tilfælde skal være foretaget senest en måned efter afholdelsen af den første generalforsamling efter lovens ikrafttræden.

//. Bemærkninger til de enkelte paragrafer.

Til § 60 (AL § 52, stk. 1, 2 og 4).

Stk. i. At et selskabs regnskab skal underkastes revision, før det forelægges generalforsamlingen til godkendelse, er forudsat i udkastets § 65, stk. 1, der pålægger bestyrelsen at forelægge det reviderede årsregnskab til godkendelse. 1 overensstemmelse med udkastets forskrifter om udarbejdelse af en koncernopgørelse i moderselskaber, jfr. § 81, udvides revisionen til også at omfatte koncernopgørelsen, jfr. udkastets § 63.

Revisorerne skal normalt vælges af generalforsamlingen i overensstemmelse med vedtægternes regler herom, jfr. udkastets § 8, litra q, men der åbnes dog mulighed for, at vedtægterne kan give offentlige myndigheder eller andre ret til at udpege revisorer. Bestemmelsen tager navnlig sigte på sådanne tilfælde, hvor et aktieselskab har modtaget statstilskud eller -lån eller anden offentlig støtte, hvor den pågældende offentlige myndighed kan have interesse i gennem udpegnings af en revisor at udøve kontrol med

selskabets økonomi. Også andre, f. eks. større private kreditorer, kan undertiden have en tilsvarende berettiget interesse. Derimod må det, da revisorerne er et kontrolorgan, være udelukket, at der gives bestyrelsen eller et eventuelt repræsentantskab adgang til at udpege revisorer.

Medens den gældende lov ikke kender suppleanter for et aktieselskabs revisorer, har kommissionen ment, at der i selve loven bør gives generalforsamlingen adgang til at vælge suppleanter, når vedtægterne indeholder bestemmelser herom. Hvis revisor dør eller ved sygdom bliver forhindret i at fungere og derfor ikke kan påtage årsregnskabet, er der efter de hidtil gældende regler ingen anden udvej end at indkalde en ekstraordinær generalforsamling til nyvalg af revisor. Det vil derfor navnlig i selskaber med en større aktionærkreds være hensigtsmæssigt, at der i vedtægterne gives adgang til at vælge en suppleant, som i sådanne tilfælde kan træde til. Det vil efter udkastets formulering være tilstrækkeligt at vælge én suppleant for flere revisorer.

Om valg af revisorer og eventuelle suppleanter skal der som nævnt ske anmeldelse til aktieselskabs-registeret. Derimod er der ikke fastsat bestemmelser om, at den valgte revisor skal underrettes om valget, men da det i forbindelse med revisors anmeldelse til aktieselskabs-registeret skal godtgøres, at han opfylder habilitetskravene i § 61, jfr. § 15, stk. 4, litra c, vil revisor ikke kunne registreres uden kendskab til sit valg. Det forudsættes i øvrigt, at bestyrelsen i egen interesse sikrer sig, at den pågældende revisor er villig til at modtage hvervet.

Bortset fra kravet om, at de valgte revisorer skal være regnskabskyndige, stilles der ikke i almindelighed yderligere krav til revisors kvalifikationer, jfr. dog nedenfor om stk. 2. Et selskabs aktionærer kan undertiden være interesseret i, at der som medrevisor sammen med en revisionskyndig vælges en person, som nyder tillid på grund af branchekundskab eller af andre grunde, og loven bør ikke på forhånd afskære muligheden herfor, når den pågældende person i øvrigt er i besiddelse af almindelig regnskabskyndighed.

Stk. 2. Ifølge gældende lov skal der i selskaber, hvis aktier er genstand for offentlig kursnotering, være flere revisorer, og mindst

en af disse skal være statsautoriseret. Tilsvarende regler gælder bl. a. for banker, sparekasser, kreditinstitutioner og forsikringsselskaber. Denne regel er opretholdt i stk. 2, sidste pkt., for selskaber, hvis aktier er genstand for offentlig kursnotering, og samtidig udvidet til også at omfatte selskaber med offentligt noterede obligationer. Ved offentlig kursnotering forstås som hidtil ikke blot den ordinære kursnotering på børsen, men også den ekstraordinære notering, jfr. bekendtgørelse nr. 139 af 25. april 1959 om vedtægter for Københavns Fondsbørs §§ 38-39.

Kommissionen har endvidere - på baggrund af udviklingen siden 1930 - i stk. 2, 1. pkt., foreslået, at der stilles krav om valg af mindst én statsautoriseret revisor i alle selskaber med en aktiekapital på 300.000 kr. og derover, jfr. dog overgangsbestemmelsen i § 137, stk. 4. Det kan herved oplyses, at en af aktieselskabs-registeret i marts 1964 foretaget gennemgang af indsendte regnskaber for 1962-63 har vist, at af 3.120 aktieselskaber med en aktiekapital på 300.000 kr. og derover - med en samlet aktiekapital på ca. 5,7 milliard kr. - var kun 226 selskaber med en samlet aktiekapital på 232 mill. kr. uden statsautoriseret revisor. Opgørelsen omfatter ikke banker og forsikringsselskaber.

Den adgang, som i AL § 52, stk. 2, er givet en aktionærminoritet til at kræve, at der vælges en statsautoriseret revisor, er opretholdt i stk. 2, 2. pkt. Den gældende lovs krav cm, at den pågældende minoritet skal repræsentere V« af aktiekapitalen, er dog lempet, således at det efter udkastet er tilstrækkeligt, at minoriteten ejer $\frac{1}{4}$ af aktiekapitalen, jfr. herved reglen i udkastets § 60, stk. 3.

Stk. 3. Bestemmelsen giver - ligesom AL § 52, sidste stk. - en aktionærminoritet, der ejer $\frac{1}{4}$ af aktiekapitalen, adgang til at pålægge bestyrelsen at anmode overregistrator om at udnævne en revisor til sammen med selskabets øvrige revisorer at revidere regnskabet for det løbende år. Bestemmelsen tager - ligesom gældende lov - kun sigte på en midlertidig udnævnelse af en ekstra revisor til gennemgang af regnskabet for det endnu ikke afsluttede regnskabsår.

Da indsættelse af en minoritetsrevisor i sådanne tilfælde ofte vil ske mod bestyrel-

sens og aktionærflertallets ønske, har man anset det for nødvendigt at åbne mulighed for, at enhver aktionær, såfremt bestyrelsen ikke efterkommer pålægget, i givet fald kan fremsætte anmodningen over for overregistrator. Bestemmelsen om, at overregistrator fastsætter den pågældende revisors honorar - som i øvrigt skal udredes af selskabet - vil forhindre bestyrelsen i at udøve pression mod den pågældende revisor gennem honorarfastsættelsen.

Når en anmodning som omhandlet af bestyrelsen eller en aktionær fremsættes for overregistrator, er denne pligtig at efterkomme den fremsatte anmodning, men er ikke bundet til at udnævne den af minoriteten foreslåede revisor.

Stk. 4. Spørgsmålet om revisors funktionstid ligger efter gældende lov ikke helt klart, idet det vel i AL § 52, stk. 1, bestemmes, at revisorerne fungerer indtil næste ordentlige generalforsamling, men ikke, om der udover pligten til at revidere det årsregnskab, der skal forelægges på næste års generalforsamling, påhviler dem pligter med hensyn til den regnskabsperiode, der ligger mellem regnskabsafslutningen og generalforsamlingen.

I udkastet foreslås det i stedet, at en af generalforsamlingen valgt revisor fungerer, indtil der på en generalforsamling vælges en anden revisor, jfr. norsk AL § 99. Denne regel, der stemmer overens med den almindelige praksis, hvorefter revisor som oftest genvælges fra år til år, vil normalt give en bedre sikkerhed og kontinuitet i revisors arbejde, idet han uden at afvente den ordinære generalforsamling kan fortsætte sit revisionsarbejde også udover årsafslutningen.

Er revisor udpeget af en offentlig myndighed eller af andre, bestemmes funktionsperioden af den pågældende myndighed m. v.

Den foreslåede regel i stk. 4 overflødiggør herefter bestemmelsen i AL § 54, sidste stk., for så vidt angår de generalforsamlingsvalgte revisorer, og det synes ikke påkrævet at fastslå i loven, at en revisor, der er udpeget ude fra, kan afskediges af den, der har udpeget ham.

Regler om revisors fratræden i funktionsperioden, f. eks. på grund af sygdom eller fordi han finder samarbejde med den sid-

dende bestyrelse umuligt, giver udkastet ikke. Er der på grund af sådan fratræden herefter ikke det nødvendige antal revisorer efter loven eller vedtægterne, må en generalforsamling indkaldes med det formål at vælge en ny revisor, medmindre der er valgt en suppleant, som kan tiltræde, jfr. bemærkningerne foran om valg af suppleanter.

Har bestyrelsen ved revisors fratræden ikke opfyldt sin pligt til at indgive anmeldelse til aktieselskabsregisteret om hans fratræden, må revisor i givet fald selv være berettiget til at meddele aktieselskabsregisteret sin fratræden, jfr. gældende praksis, hvorefter et fratrædende bestyrelsesmedlem i tilsvarende tilfælde anses berettiget til at foretage anmeldelse om sin fratræden.

Til § 61 (AL § 52, stk. 1 og 3).

Stk. 1. De habilitets- og vandelsbetingelser, der i stk. 1 fastsættes for revisorer, svarer til de krav, der stilles til bestyrelsesmedlemmer og direktører. Kravet om myndighed er dog erstattet med krav om, at revisor skal være fyldt 25 år, hvilket er aldersgrænsen for opnåelse af beskikkelse som statsautoriseret revisor. Denne aldersgrænse bør også være gældende for andre revisorer. For at sikre, at et eventuelt ansvar kan gøres gældende i anledning af revisionsarbejdet, er det endvidere foreskrevet, at mindst én af revisorerne skal have bopæl her i landet.

Stk. 2. De her opstillede habilitetskrav er i overensstemmelse med de krav, der stilles til statsautoriserede revisorer i henhold til § 7 i bekendtgørelse nr. 116 af 6. april 1933 om statsautoriserede revisors virksomhed, pligter og ansvar.

Når bestemmelsen omtaler revisors tilknytning til »kasserer« eller »bogholder«, tænkes der ikke herved på enhver person, der bærer en sådan titel, men alene på den ansvarlige for kassen eller bogholderiet, eventuelt regnskabsafdelingen. Ved svogerskab forstås alene forholdet mellem en person og hans ægtefælles slægtninge - i op eller nedstigende linie eller i sidelinien så nært som søskende.

Stk. 3. Bestemmelsen er i overensstemmelse med AL § 52, stk. 3.

Stk. 4. I forbindelse med bestemmelsen

i stk. 3, der betoner revisors personlige ansvar for det udførte revisionsarbejde, indeholder bestemmelsen i stk. 4 et krav om, at revisorerne, såfremt der skal vælges flere, skal være uafhængige af hinanden. Det vil således ikke være tilladt, at f. eks. to statsautoriserede revisorer fra samme revisionselskab eller en statsautoriseret revisor og en hos denne ansat assistent dækker to revisorposter i samme selskab.

Til § 62 (AL § 53).

Den efter AL § 53 bestående adgang til at træffe beslutning om en ny revision af det på generalforsamlingen forelagte årsregnskab er betinget af, at generalforsamlingen har nægtet at godkende det pågældende regnskab. Kommissionen finder det ikke nødvendigt eller praktisk at stille denne betingelse og foreslår derfor, at den ordinære generalforsamling, på hvilken årsregnskabet forelægges, før den tager endelig stilling til spørgsmålet om godkendelse af regnskabet, med simpel stemmeflerhed kan vedtage, at regnskabet - eller dele af dette - skal underkastes ny revision. Et forslag herom vil kunne vedtages under behandlingen af regnskabet, uden at særskilt optagelse i dagsordenen herom er **nødvendig**. Behandlingen af regnskabet udsættes herefter til en ny generalforsamling, der skal indkaldes umiddelbart efter revisionens afslutning. Såfremt generalforsamlingen samtidig udnævner en eller flere nye revisorer til at udføre denne revision, skal kravene i § 60, stk. 1-2, og i § 61 også være opfyldt for disses vedkommende.

Til § 63 (AL § 54, stk. 1 og 3).

Stk. 1. Som almindelig retningslinie for revisionens udførelse foreskrives det, at revisionen skal udføres i overensstemmelse med god revisionsskik, således som den er fastlagt i praksis, og som den findes udtrykt i foreliggende faglitteratur om revision og erhvervsøkonomi.

Stk. 2. Programudtalelsen i stk. 1 suppleres her med konkret udformede krav til revisionens udførelse. De angivne krav er kun minimumskrav, jfr. ordene »særligt påse«, idet det ikke vil være muligt i loven at opstille regler, der er fyldestgørende i alle foreliggende tilfælde. Hvad der herud-

over må kræves, må afhænge af, hvad god revisionsskik tilsiger.

I første række påhviler det revisor at påse, at årsregnskabet er rigtigt opstillet på grundlag af bogføringen. En forsvarligt udført revision af årsregnskabet må have til forudsætning, at revisor tillige har foretaget revision af den løbende bogføring i et sådant omfang, at han kan forsvare at lægge den til grund for sin revision af årsregnskabet. En sådan revision af bogføringen vil også være en forudsætning for, at revisor kan afgive den i udkastet § 64, stk. 2, forlangte anmærkning til revisionsprotokollen om eventuelle mangler vedrørende selskabets bogholderi og regnskabsvæsen.

Endvidere påhviler det revisor - som efter gældende lov - at påse, at årsregnskabet er opgjort under omhyggelig hensyntagen til bestående værdier, rettigheder og forpligtelser og - tilføjes det - er opgjort i overensstemmelse med lovgivningens - d.v.s. aktieselskabsloven og bogføringsloven - og vedtægternes krav til regnskabsaflæggelsen. Der henvises i denne forbindelse til bemærkningerne nedenfor til udkastets kap. 12 om regnskabsaflæggelsen.

Efter udkastets regler om regnskabsaflæggelse i koncerner skal der i tilslutning til det af moderselskabet udarbejdede årsregnskab tillige udarbejdes en koncernopgørelse, jfr. §§ 75 og 81, og som en naturlig konsekvens heraf pålægges det i disse tilfælde moderselskabets revisor at påse, at koncernopgørelsen efter de for ham foreliggende oplysninger er rigtigt opstillet i overensstemmelse med forskrifterne i § 81.

Som nævnt angiver de nævnte krav kun minimumsfordringer til revisionen. Disse krav må suppleres i det omfang, dette i de konkrete tilfælde følger af almindelig revisionsskik, og der vil heller ikke være noget til hinder for, at de undersøgelser m. v., som revisor finder nødvendige, suppleres med yderligere undersøgelser efter aftale med bestyrelsen eller eventuelt generalforsamlingen. Efter norsk og svensk lovgivning skal revisorerne efterkomme de pålæg med hensyn til revisionens udførelse, som gives dem af generalforsamlingen, for så vidt disse pålæg ikke er indskrænkende i forhold til de minimumskrav, der er stillet i loven, jfr. norsk AL § 91, stk. 3, og svensk AL § 111, 1. mom. Af principielle

grunde finder kommissionen at burde undgå en lovregel, der tillægger generalforsamlingen beføjelse til at give revisorerne instrukser med hensyn til deres arbejde. Dette udelukker dog ikke, at der også efter dansk ret vil kunne træffes aftale mellem revisorerne og generalforsamlingen om konkrete undersøgelser, som ligger uden for, hvad der efter lovens krav er nødvendige for revisionen.

I denne forbindelse må det fremhæves, at revisor ikke har til opgave at bedømme hensigtsmæssigheden af de af selskabets ledelse foretagne forretningsmæssige dispositioner. En sådan »forvaltningsrevision« er vel efter ordene pålagt revisorerne i den svenske AL § 105, men i realiteten går dette pålæg ikke ud over den naturlige pligt for revisor til at fremdrage omstændigheder, der kan give anledning til at formode, at ledelsen har foretaget handlinger eller gjort sig skyldig i forsømmelser, der kan medføre erstatnings- eller strafansvar, jfr. således den norske AL § 91, stk. 2, og Stenbeck/Wijnblad/Nial ad § 105:

»Det ligger i sakens natur, att denna förvaltningsgranskning icke betyder att revisorerna äga tillvälla sig inflytande över förvaltningen. Granskningen skall väsentligen gå ut på att förebygga eller upptäcka olagliga eller eljest oförsvarliga förvaltningsåtgärder. Den ekonomiska lämpligheten av förvaltningsåtgärder tillkommer det icke revisorerna att kritisera, i vidare mån än då åtgärderna kunna tänkas föranleda dechargevägran och skadeståndstalan eller eljest framstå såsom pliktövertredelser eller plikt-försummelser från bolagsledningens sida. Vid bedömningen av förvaltningsåtgärder måste naturligtvis revisorerna beakta de förhållanden som förelågo vid tiden för åtgärdernas vidtagande, och uppenbarligen böra revisorerna vid sin förvaltningsgranskning över huvud framgå med urskillning.«

Stk. 3. Det præciseres i /. pkt., at revisor skal have adgang ikke blot til selskabets regnskabsbøger, men til alt regnskabsmateriale og al korrespondance vedrørende selskabets regnskabsvæsen og i øvrigt til at efterse selskabets kasser og beholdninger. Endvidere har kommissionen - trods de fra erhvervsside fremførte betænkeligheder - anset det for nødvendigt for en forsvarlig udførelse af revisionen også at sikre revi-

sors adgang til selskabets generalforsamlings- og bestyrelsesprotokoller. Bestemmelsen i 2. pkt. om ledelsens oplysningspligt over for revisor er i overensstemmelse med gældende lov.

Stk. 4. Da revisor i et moderselskab som nævnt tillige skal revidere koncernopgørelsen, udvides oplysningspligten i denne relation til også at omfatte ledelsen af de pågældende datterselskaber i det omfang, oplysninger om disse selskabers forhold efter revisors skøn er nødvendige for revisionen af koncernopgørelsen.

Stk. 5. Bestemmelsen i /. pkt. om revisors tavshedspligt svarer til reglen i AL § 54, stk. 3. Det klargøres, at tavshedspligten også påhviler de af revisor benyttede medarbejdere, og endvidere klargøres det ved ordene »over for alle uvedkommende«, at revisor i selskaber, der er undergivet offentligt tilsyn, er pligtig at eive tilsynet sådanne oplysninger, som er af betydning for udøvelsen af tilsynet, jfr. således § 113, stk. 3, i lov om forsikringsvirksomhed. Den undtagelse fra tavshedspligten, som allerede er gældende for statsautoriserede revisors vedkommende i henhold til § 10 i bekendtgørelse nr. 116 af 6. april 1933 for så vidt angår oplysninger om grunden til revisors fratræden har vist sig nyttig og er optaget som 2. pkt.

Til § 64 (AL § 54, stk. 2).

Stk. 1. I overensstemmelse med revisionens formål, der er at give den, der ser regnskabet, sikkerhed for, at regnskabet giver et tilfredsstillende udtryk for selskabets økonomiske stilling ved regnskabsårets udløb, skal revisor ved sin påtegning på årsregnskabet give meddelelse herom. Det har ofte og indgående været drøftet, om denne revisionspåtegning bør være kortfattet eller detailleret, og opfattelsen på dette punkt varierer fra land til land. Efter den engelsk/amerikanske tradition skal der i påtegningen gives udførlige oplysninger om revisionens omfang og om revisors opfattelse af det aflagte regnskab. I de nordiske lande gives der sædvanligvis en mere ordknap påtegning, idet den svensk/finske tradition dog har nærmet sig noget til den engelske, medens den kortest mulige påtegning har vundet hævd i Danmark. Kom-

missionen har afstået fra at give detailregier for revisionspåtegningens indhold, idet man overlader til revisors skøn i hvert enkelt tilfælde, hvor meget eller hvor lidt han vil skrive i sin påtegning. Ved formuleringen af stk. 1 er det gjort klart, at en kort påtegning uden forbehold pålægger revisor et stort ansvar. I tilfælde, hvor revisor har særlige bemærkninger til regnskabet af en sådan karakter, at de af revisor skønnes at have betydning for aktionærernes bedømmelse af regnskabet eller i det hele for bedømmelsen af selskabets økonomiske stilling, skal han anføre disse i sin påtegning på regnskabet. Bemærkningerne skal således fremgå af selve påtegningen på årsregnskabet og ikke som en henvisning til revisionsberetningen, jfr. også nedenfor til stk. 3.

Påtegningen skal underskrives af alle revisorerne, hvis der er flere. Er de ikke enige i deres bedømmelse af regnskabet, må særstandpunkter præciseres i selve påtegningen.

Stk. 2. Der gives her nærmere regler om den revisionsprotokol, som skal findes i ethvert aktieselskab, og hvori revisor skal nedfælde resultatet af sit revisionsarbejde. Revisionsprotokollen er ikke noget specielt dansk fænomen, men man har her i landet traditionelt lagt stor vægt på førelsen af denne protokol. Den udgør det faste bindeled og meddelelsesmiddel mellem revisionen og bestyrelsen. I protokollen skal revisor efterhånden anføre, hvilke revisionsarbejder han har udført, og hvilke mangler han har fundet vedrørende selskabets bogholderi og regnskabsvæsen, men herudover kan revisor nårsomhelst indføre meddelelser om antegnelser, han ved sin løbende revision har fundet anledning til, også af anden art, ligesom han kan benytte protokollen til at fastslå det aftalemæssige grundlag for sit revisionsarbejde, der dog ikke kan indskrænkes, men vel udvides i forhold til, hvad god revisions-skik kræver. Revisor kan herved over for bestyrelsen få præciseret sine pligter og sit ansvar. Efter hver protokoltilførsel skal revisionsprotokollen forelægges bestyrelsen på det første bestyrelsesmøde, hvor de tilstedeværende bestyrelsesmedlemmer med deres underskrifter skal bekræfte, at de er gjort bekendt med indholdet.

Stk. 3. Foruden at påtegne årsregnskabet om den foretagne revision skal revisor ved revisionens afslutning afgive en skriftlig be-

retning om revisionen. Denne beretning skal indføres i revisionsprotokollen. Bemærkninger til årsregnskabet, som skønnes at være af en så væsentlig betydning, at de eventuelt ville kunne påvirke generalforsamlingens stilling til godkendelse eller forkastelse af regnskabet, skal, som foran anført, medtages i selve revisionspåtegningen på regnskabet og ikke fremgå som en henvisning til revisionsberetningen. Der kan imidlertid være andre, interne forhold, som revisor finder anledning til at udtale sig om, og som naturligt hører hjemme alene i revisionsprotokollen til oplysning for bestyrelsen om de fremdrage forhold og om revisors stillingtagen til disse.

Beretningens indhold overlades i øvrigt til revisors skøn, idet den dog altid skal indeholde en erklæring om, hvorvidt revisor har modtaget alle de oplysninger, han har begæret til bedømmelse af regnskabet, og en udtrykkelig erklæring om, hvorvidt han anser regnskabet for aflagt i overensstemmelse med lovgivningens og vedtægternes bestemmelser heroin.

Kapitel 11.

Generalforsamling.

§§ 65-74.

/. Almindelige bemærkninger.

Kommissionsudkastet følger den hidtidige linie i dansk aktielovgivning, for så vidt som udkastet kun foreslår få ufravigelige regler om generalforsamlingers afholdelse, virkemåde og kompetence, medens den nærmere ordning som hidtil overlades til fastsættelse i vedtægterne.

I forbindelse hermed har kommissionen imidlertid indgående drøftet og taget standpunkt til et af de centrale problemer i moderne aktieselskabsret, nemlig om den enkelte aktionærs stilling og navnlig spørgsmålet om den beskyttelse, der bør gives en aktionærminoritet - repræsenterende en vis brøkdel af aktiekapitalen - mod beslutninger og dispositioner fra majoritetens side, som går minoritetens eller den enkelte aktionærs rettigheder for nær, og som må karakteriseres som et misbrug af majoritetens ret til at udøve en bestemmende indflydelse i aktieselskabets forhold (majoritetsprincippet). Ved at indtræde som aktio-

nær i selskabet i henhold til dets vedtægter, har den enkelte underkastet sig majoritetens afgørelser. »En modsat ordning ville lamme selskabets handlekraft og på det alvorligste true dets levedygtighed«, siges det allerede i det første kommissionsudkast til en dansk aktieselskabslov K.U. I (1901) s. 49. At der er en grænse for majoritetens (og generalforsamlingens) myndighed, har længe været erkendt. Generalforsamlingen kan ikke træffe beslutninger, der er i strid med lovgivningen eller med selskabets vedtægter eller den enkelte aktionærs kontraktmæssige rettigheder. Men selv hvor dette ikke er tilfældet, kan beslutningen være ugyldig. Tilfældene kan vanskeligt sammenfattes i en enkelt formel. Et indtryk af, hvad det drejer sig om, giver den ovennævnte betænkning, når den siger, at en generalforsamlingsbeslutning er ugyldig, hvis den er i strid med væsentlige forudsætninger for aktionærens indtrædelse i selskabet. Minoritetsbeskyttelsen har i stigende omfang beskæftiget moderne aktieselskabslovgivning. Problemet har fået forøget betydning ved det fra mange sider ofte fremsatte ønske om at inddrage større kredse af befolkningen i aktiebesiddelse og opmuntre til at muliggøre dette ved udstedelse af aktier for mindre beløb. De retlige og samfundsmæssige betragtninger, som i øvrigt har præget nutidens lovgivning, der bl. a. i vidt omfang giver adgang til indgriben over for urimelige eller ubillige kontraktsvilkår, taler også for en udvidet og navnlig mere præciseret mindretalsbeskyttelse i aktieselskabslovgivningen. Den foran s. 136 ff. omtalte bestemmelse i udkastets § 50, stk. 2, som gør det muligt for aktionærer, der ejer mere end en tredjedel af aktiekapitalen, at opnå en repræsentant i bestyrelsen, er også et led i bestræbelserne for at sikre minoritetens interesse i selskabet.

Blandt de mere betydningsfulde ændringer og tilføjelser skal nævnes følgende:

1. I udkastets § 68, stk. 1, 1. pkt., jfr. § 138, stk. 1, foreslår kommissionen at gennemføre et ufravigeligt krav om, at enhver aktie, der tegnes efter lovens ikrafttræden, skal have *stemmeret på generalforsamlingen*. Den gældende lov indeholder ingen regler om stemmeretten bortset fra bestemmelsen i § 8, litra k, hvorefter vedtægterne skal

indeholde bestemmelser om aktionærernes stemmeret. Det anses herefter for tilladt at vedtage, at visse aktier - f. eks. præferenceaktier eller aktier under en vis størrelse - ikke giver stemmeret, eller at vedtage, at der kræves et vist minimumsbeløb i aktier for overhovedet at have stemmeret.

Adgangen til udstedelse af aktier uden stemmeret er uforenelig med nutidens opfattelse af aktionærens stilling, der forudsætter, at der til aktionærens kapitalindsats er knyttet en vis medindflydelse på selskabets anliggender. Stemmeretten er et naturligt led i bestræbelserne for at skabe interesse i videre kredse for aktietegning og aktiekøb samt et led i beskyttelsen af den enkelte aktionærs interesser. I øvrigt anerkender allerede gældende lovgivning visse rettigheder, der er udtryk for, at aktionæren ikke blot er en passiv parthaver i selskabet, men at han - uanset vedtægternes stemmeretsregler - også bør have en vis indflydelse på dets administration. Den enkelte aktionær har således ret til at møde på enhver generalforsamling og tage ordet dér, ligesom han kan kræve et bestemt emne optaget i dagsordenen. Når den gældende lovs § 57 stiller krav om enstemmighed eller en vis kvalificeret majoritet til visse vedtægtsændringer, er det også aktionærene som sådanne, hvis medvirken kræves.

Udstedelse af aktier uden stemmeret er ukendt i de fleste andre lande. Dette gælder således i Sverige (AL § 119). Finland (AL § 24), Schweiz (OR art. 692), Frankrig (lov af 13. november 1933), Belgien (AL art. 74), Holland (AL art. 44 b), og Italien (Cod. Civ. art. 2351). Aktier uden stemmeret er derimod anerkendt i England (Companies Act sect. 134), U.S.A. og delvis i Tyskland. Aktier uden stemmeret var i Tyskland ukendt indtil 1937, jfr. stadig den almindelige regel i aktieselskabsloven af 1937 § 114, men ved bestemmelserne i denne lovs §§ 115-117 indførtes som en undtagelse en særlig adgang til udstedelse af præferenceaktier uden stemmeret. Det samlede beløb af sådanne aktier må dog ikke overstige halvdelen af de ordinære aktiers beløb, og præferenceaktierne får fuld stemmeret, såfremt og så længe selskabet ikke kan opfylde aktiernes fortrinsret med hensyn til udbytte. Disse bestemmelser er optaget uændret i regeringsforslaget af 1960. Ifølge den norske AL af 1957 § 72 giver hver aktie én stemme på generalforsamlingen, men denne regel kan dog fraviges i vedtægterne, og loven anses ikke at

være til hinder for, at det i vedtægterne bestemmes, at visse aktier skal være uden stemmeret enten i almindelighed eller i visse henseender, f. eks. ved valg af bestyrelsen, eller således at kun et vist antal aktier giver stemmeret.

I overensstemmelse med hovedreglen i fremmed aktielovgivning indeholdt de første kommissionsudkast til en dansk aktieselskabslov - K.U.I (1901) § 51 og K.U. II (1910) § 62 - den præceptive regel, at enhver aktionær skulle have mindst én stemme på generalforsamlingen, og denne regel blev uændret optaget i de lovforslag, der blev forelagt rigsdagen i samlingerne 1910-11, 1911-12 og 1912-13. I de senere lovforslag blev reglen - tilligemed en række andre bestemmelser vedrørende ordningen af selskabernes interne forhold - slettet, og AL 1917 bestemte i § 32 kun, at vedtægterne skulle indeholde regler om aktionærernes stemmeret. Denne regel er uændret optaget i AL 1930 § 8, litra k.

Aktielovkommissionens forslag ligger på linie med aktielovudkastet af 1941 § 8, litra o, hvorefter ingen aktie normalt kunne være uden stemmeret; da der imidlertid navnlig ved rekonstruktioner kunne fremkomme særlige forhold, der gør en fravigelse fra den almindelige regel ønskelig, åbnede udkastet adgang til at opnå dispensation fra handelsministeriet. Aktielovkommissionen må for sit vedkommende anse det for betænkeligt gennem en dispensationsadgang at udhule det almindelige krav om stemmeret. Såfremt et selskab ved tilførsel af ny kapital i rekonstruktionstilfælde eller lignende ikke finder det hensigtsmæssigt at give den indskudte kapital stilling som stemmeberettiget aktiekapital, må det være henvist til at give de indskudte midler karakter af almindelig fremmedkapital, der ikke er forbundet med stemmeret.

T erhvervsorganisationernes bemærkning til kommissionsudkastet har kun Danmarks Rederiforening udtalt sig imod forslaget på dette punkt. Det anføres, at reglen af praktiske grunde vil være uheldig, idet bl. a. foreliggende finansieringsmuligheder ofte vil kunne gøre det mest hensigtsmæssigt at foretrække emission af aktier uden stemmeret frem for optagelse af obligationslån. De anførte hensigtsmæssighedsbetragtninger kan efter kommissionens opfattelse

ikke tillægges afgørende betydning, og den i de fleste andre lande for længst indarbejdede regel, der giver aktionæren en med hans kapitalindsats naturlig forbundet medindflydelse på selskabets anliggender, synes da heller ikke at have givet anledning til praktiske vanskeligheder.

Kommissionsudkastets § 68 fastslår således som en ufravigelig regel, at enhver aktie skal give stemmeret, men overlader det i øvrigt til selskaberne selv i vedtægterne at bestemme, hvilken stemmeret aktionærerne skal have, jfr. udkastets § 8, litra 1. Der stilles således ikke noget krav om, at aktionærerne skal have stemmeret i forhold til deres andel i aktiekapitalen. Det vil også fremtidig være muligt at gennemføre stemmeretsregler, der afviger fra princippet »samme kapitalindsats, samme stemmeret«, f. eks. således, at der foreskrives et maksimum for antallet af de aktier, hvorpå en aktionær kan stemme, eller således, at stemmeretten for aktier af samme størrelse graderes (5 aktier giver en stemme, 6-10 aktier to stemmer o. s. v.), eller således, at visse aktier i en særlig aktieklasser har en højere stemmeværdi end andre aktier af samme størrelse i andre aktieklasser. I sidstnævnte henseende er det dog fundet påkrævet at foreslå en vis begrænsning. Erfaringerne har vist, at den frie adgang til udstedelse af »flerstemmeretsaktier« har givet anledning til misbrug, hvor ledelsen af et selskab er kommet i hænderne på personer, som ved udstrakt brug af stemmeretsprivilegier har udnyttet de pågældende selskaber i kraft af en magtposition, som ikke stod i rimeligt forhold til de pågældendes egen økonomiske risiko.

Tilsvarende erfaringer i andre lande har i nyere lovgivning givet anledning til regulerende forskrifter, der begrænser den uindskrænkede frihed på dette område.

Efter den belgiske AL art. 74, stk. 3 og 4, skal aktionærernes stemmeret altid være proportional med deres andel i aktiekapitalen, og den italienske AL art. 2351, stk. 2, forbyder udstedelse af aktier med højere stemmeværdi end andre aktier af samme størrelse. I Tyskland gav den udstrakte brug af »flerstemmeretsaktier« i mellemkrigsårene anledning til, at den tyske AL 1937 § 12 indførte et forbud mod udstedelse af sådanne aktier uden særlig dispensation. I regeringsforslaget af 1960 § 12

er forbudt gjort absolut. I Frankrig gælder principielt, at aktionærerne skal have stemmeret i forhold til deres andel i aktiekapitalen, men der kan i henhold til vedtægtsbestemmelse gives dobbelt stemmeret (*vote double*) til aktier, der lyder på navn, og som er fuldt indbetalt, og som har tilhørt de pågældende aktionærer i mindst to år (lov af 13. november 1933 art. 1). Efter den hollandske AL 1928 § 44 b gælder som deklaratorisk hovedregel, at aktionærerne skal have stemmeret i forhold til deres aktiebesiddelse, men ved udstedelse af aktier af forskellig størrelse kan der dog tillægges de mindste aktiestørrelser en forholdsvis højere stemmевærdi. Efter den schweiziske OR 1936 art. 692 skal stemmeretten normalt stå i forhold til aktiernes pålydende, men stemmeretten kan dog fastsættes uafhængigt heraf, således at hver aktie uden hensyn til størrelse giver en stemme (*Stimmrechtsaktien*). Såfremt der findes aktier af forskellig størrelse, opnår de mindre aktiestørrelser herved en flerstemmeret. men det kræves i sådanne tilfælde, at de pågældende aktier lyder på navn og er fuldt indbetalt, og flerstemmeretten gælder i øvrigt ikke ved alle afstemninger, således ikke ved valg af revisor eller ved beslutning om, hvorvidt ansvar skal gøres gældende (OR art. 693).

Tiden for de nordiske lande anerkendes den frie adgang til at give aktier af samme størrelse forskellig stemmевærdi — foruden i Danmark - i Norge og Finland. Derimod indførte den svenske AL 1944 i 5 119 den begrænsning, at en akties stemmевærdi aldrig kan overstige ti gange stemmевærdien af nogen anden aktie af samme beløb. Aktielovkommission er af den opfattelse, at en regel som den svenske også for danske forhold vil give en passende beskyttelse mod urimelige stemmeretsprivilegier. En mere indgribende begrænsning ville være i strid med de ofte legitime interesser i at bevare den bestående magtfordeling i et aktieselskab, der ser sig nødsaget til at udvide aktiekapitalen. I overensstemmelse hermed foreslås det i kommissionsudkastets § 68, stk. 1, 2. pkt., at stemmевærdien af visse aktier ikke kan være højere end ti gange stemmевærdien af nogen anden aktie eller aktiebeløb af samme størrelse, jfr. dog overgangsbestemmelsen i § 138. stk. 2, hvorefter denne begrænsning kun gælder for aktier, der tegnes efter lovens ikrafttræden.

2. De allerede gældende lovbestemmelser, der sikrer den enkelte aktionærs ret til at møde på generalforsamlingen og dér tage

del i forhandlingerne, jfr. AL § 56, stk. 3, foreslås i udkastets § 67, stk. 2, suppleret med en bestemmelse, der pålægger ledelsen en vis oplysningspligt med hensyn til de spørgsmål, hvorom der skal træffes beslutning på generalforsamlingen. Denne oplysningspligt er i et vist omfang allerede fastslået i domspraksis, jfr. således Højesterets dom af 7. september 1936 (U. f. R. 1936 s. 1033), der fastslog, at bestyrelsen havde været pligtig ved regnskabsaflæggelsen at give nærmere specifikationer med hensyn til visse poster i driftsregnskabet.

På dette grundlag har kommissionen - i overensstemmelse med nyere lovgivning i andre lande - forsøgt at fastlægge en legal afgrænsning af oplysningspligtens omfang. Efter kommissionens forslag vil selskabets ledelse som almindelig regel være forpligtet til på generalforsamlingen at besvare stillede spørgsmål. såfremt disse vedrører forhold, som er af betydning for bedømmelsen af selskabets regnskab og dets stilling i øvrigt eller for aktionærernes stillingtagen til spørgsmål, hvorom beslutning skal træffes på generalforsamlingen. Aktionærernes interesse i besvarelsen af sådanne spørgsmål må dog vige for selskabets, såfremt de begærede oplysninger ikke kan gives uden skade for selskabet, idet der er tale om forretningshemmeligheder eller lignende, som kunne blive udnyttet af konkurrenter. Spørgsmålet om, hvorvidt en ønsket oplysning kan gives uden skade for selskabet, må afgøres af ledelsen efter dennes skøn og under sædvanligt ansvar. Afgørelsen må for så vidt være bindende for aktionærerne, som de ikke ved isoleret at indbringe dette spørgsmål for domstolene bør have mulighed for ad denne vej at fremtvinge oplysninger, som bestvrelsen ikke finder det forvarligt at give. Men gyldigheden af den generalforsamlingsbeslutning, hvorved regnskabet godkendes eller anden disposition vedtages, må som hidtil efter den gældende lovs § 58 (nærværende udkasts § 74) kunne anfægtes af enhver aktionær, og under en sådan retssag vil domstolene kunne tage stilling til, hvorvidt bestvreisens vægring ved at meddele de på generalforsamlingen begærede oplysninger har været berettiget.

Kommissionens forslag er i sin hovedlinje i overensstemmelse med den tilsvarende regel i den svenske AL § 127, jfr. også den finske

AL § 26 b og den tyske AG § 112. Den svenske regel er dog på to punkter videregående. Såfremt de ønskede oplysninger ikke er tilgængelige på generalforsamlingen, foreskriver den svenske lovs § 127, stk. 3, at oplysningerne senest 14 dage efter generalforsamlingen skriftligt skal meddeles de aktionærer, der har fremsat anmodning herom, ligesom erklæringen i øvrigt skal være tilgængelig for aktionærerne på selskabets kontor.

Akti Lovkommissionen har ikke fundet tilstrækkelig anledning til at optage denne bestemmelse. Selskabets ledelse må normalt forudsættes at være forberedt på at besvare spørgsmål, der falder inden for omfanget af den foreslåede oplysningspligt. Det må herved, for så vidt angår rent regnskabsmæssige oplysninger, også tages i betragtning, at en gennemførelse af kommissionsudkastets udførligere forskrifter med hensyn til årsregnskabs specifikation m. v. vil bewirke, at regnskaberne i sig selv bliver mere oplysende, således at behovet for supplerende oplysninger vil blive begrænset.

Endvidere suppleres den svenske regel i lovens § 127, sidste stk., med en bestemmelse, hvorefter de af en aktionær ønskede oplysninger, som efter ledelsens skøn ikke vil kunne gives på generalforsamlingen uden skade for selskabet, i stedet skal gives selskabets revisorer, der derefter skal afgive erklæring om, hvorvidt de givne oplysninger burde have foranlediget en ændring af revisionsberetningen eller i øvrigt måtte give anledning til bemærkninger. I bekræftende fald skal revisorernes bemærkninger tilstilles de aktionærer, der har fremsat anmodning herom og i øvrigt være tilgængelige for aktionærerne på selskabets kontor.

Kommissionen har ikke ment, at der burde optages nogen til den svenske AL § 127, sidste stk., svarende bestemmelse i det danske udkast. Man har fundet det betænkeligt at gøre revisorerne til en slags »opmænd« mellem ledelsen og aktionærerne, og det er efter kommissionens opfattelse for dansk rets vedkommende hverken påkrævet eller hensigtsmæssigt at give lovreglen et mere vidtgående indhold end foreslået i udkastets § 67, stk. 2. I de af erhvervsorganisationerne fremsatte udtalelser til kommissionsudkastet er der fra industriens og engroshandelens side yttret nogen betænkelighed ved den af kommissionen foreslåede oplysningspligt, som, siges det, vil kunne misbruges af kvæulanter og konkur-

rerende virksomheder. De pågældende organisationer har lagt særlig vægt på, at det i hvert fald præciseres, at det er selskabets ledelse, der afgør, om de ønskede oplysninger kan gives uden skade for selskabet.

3. Udgangspunktet for gældende rets stilling til *generalforsamlingens kompetence i forhold til den enkelte aktionær* er, som indledningsvis nævnt, den overalt anerkendte grundsætning, at den enkelte aktionær ved sin indtræden i selskabet til en vis grad må underkaste sig majoritetens afgørelse, idet en modsat ordning ville lamme selskabets handlekraft (*majoritetsprincippet*). Denne grundsætning gælder dog netop kun til en vis grad. Majoritetsprincippet begrænses allerede i det omfang, hvori loven eller vedtægterne til visse beslutninger kræver kvalificeret majoritet. AL § 57, stk. 2, kræver således kvalificeret majoritet til væsentlige ændringer i selskabets formål. Udkastets § 71 er i overensstemmelse hermed, idet det dog har nedsat kravet fra ni tiendedele af aktiekapitalen til to tredjedele. I øvrigt indeholder hverken gældende lov eller udkastet ufravigelige regler om den majoritet, der kræves til gennemførelse af vedtægtsændringer, men det er overladt til selskaberne selv at træffe bestemmelse herom i deres vedtægter, jfr. AL § 8, j (udkastets § 8, k).

Det sædvanlige er, at vedtægterne kræver kvalificeret majoritet til vedtagelse af ændringer i vedtægterne, opløsning af selskabet eller dets sammenslutning med et andet selskab. Hertil knyttes i reglen den yderligere betingelse, at der på generalforsamlingen skal være repræsenteret en vis del af aktiekapitalen, f.eks. halvdelen eller to tredjedele (quorum). Såfremt den fornødne aktiekapital ikke er repræsenteret på generalforsamlingen, gives der sædvanligvis adgang til afholdelse af en ny generalforsamling, hvor forslaget da kan vedtages med samme: kvalificerede stemmeflerhed som på den første generalforsamling, men uden hensyn til størrelsen af den repræsenterede kapital.

De begrænsninger i majoritetsprincippet, der følger af kravet om kvalificeret majoritet til vigtigere beslutninger, tilsigter direkte at beskytte en minoritet blandt aktionærerne, men giver indirekte også den enkelte aktionær beskyttelse. Det samme gælder, hvis loven eller vedtægterne tillægger en aktionærminoritet ret til at fremtvinge

en beslutning eller visse foranstaltninger, jfr. eksempelvis AL § 55, stk. 3, om minoritetens ret til at kræve ekstraordinære generalforsamlinger afholdt, AL § 52, stk. 2, om adgangen til at kræve valg af en statsautoriseret revisor, AL § 52, stk. 4, om adgangen til at forlange en revisor udnævnt af det offentlige; tilsvarende bestemmelser findes 1 udkastets § 65, stk. 2, og § 60, stk. 2 og 3. De nævnte bestemmelser giver minoriteten og dermed den enkelte aktionær beskyttelse mod den latente fare for misbrug, der ligger i aktionærmajoritetens dominerende stilling.

Bortset fra den retsbeskyttelse, der i kraft af de nævnte begrænsninger i majoritetsprincippet indirekte tilkommer den enkelte aktionær, er det almindeligt anerkendt, at der i visse undtagelsestilfælde efter almindelige retsgrundsætninger må indrømmes en aktionær adgang til at modsætte sig generalforsamlingsbeslutninger, der krænker hans særrettigheder som aktionær. En beskyttelse af sådanne særrettigheder eller *individualrettigheder* er i et vist omfang lovbestemt, jfr. AL § 57, stk. 1 (udkastets § 70), men den i loven givne opregning af aktionærens særrettigheder er ikke udtømmende. Såvel Krenchel s. 285 som Sindballe-Klerk s. 234 anerkender med støtte i domspraksis den enkelte aktionærs indsigelsesret over for beslutninger, der medfører en forskydning i retsforholdet mellem aktionærene. Denne grund sætning, der hidtil ikke har fået direkte udtryk i dansk aktielovgivning, cfr. derimod den svenske AL § 133, 1. mom., foreslås lovfæstet i *udkastets* § 72, stk. 1, hvorefter bestemmelser, der medfører en forskydning i aktionærens ligeberettigelse, kun kan vedtages med samtykke af de aktionærer, i hvis rettigheder der gøres indgreb. *Udkastets* § 72, stk. 2 opretholder den hidtil af AL § 57, stk. 3 følgende modifikation af hovedprincippet i tilfælde, hvor der er flere aktieklasser.

Som en yderligere begrænsning i majoritetsprincippet har domstolene i visse tilfælde statueret, at beslutninger, hvorved en majoritet af aktionærer misbruger deres talmæssige overvægt til at skaffe sig en fordel på minoritetens bekostning, ifølge sagens natur må være ugyldige, jfr. således navnlig Højesterets dom af 21. januar 1921 (U.f.R. 1921 s. 250). Det princip, som disse domme

er udtryk for, medfører, at selv om lighedsprincippet ikke er krænket, og lovens individual- og minoritetsrettigheder ikke er tilsidesat, kan en generalforsamlingsbeslutning alligevel være ugyldig, når der fra majoritetens side foreligger misbrug af talmæssig overvægt, jfr. Sindballe-Klerk s. 237-39 og Krenchel s. 282.

Spørgsmålet om lovfæstelse af en almindelig grundsætning af dette indhold (en generalklausul) blev drøftet på det Nordiske Juristmøde i Stockholm 1931, og en regel herom blev udtrykkeligt lovfæstet i *Finland* gennem en i 1935 foretaget tilføjelse til den finske AL, der i § 30, stk. 4, fastslår, at en generalforsamlingsbeslutning er ugyldig og ved dom kan kræves ophævet, når de aktionærer, der har stemt for beslutningen, har skaffet sig eller andre en åbenbart utilbørlig fordel på de øvrige aktionærers bekostning.

Kommissionen er af den opfattelse, at en tilsvarende lovregel bør optages også i dansk ret. Den betyder en vigtig supplerung af de af loven hidtil anerkendte ugyldighedsgrunde. Dens optagelse i loven kan forventes at få en vis præventiv virkning ved overvejelser angående beslutninger, der bringer visse aktionærer fordele på andre aktionærers bekostning. Ved at optage reglen i loven har det også været muligt at give domstolene adgang til at knytte andre retsvirkninger til majoritetens misbrug end alene at erklære beslutningen for ugyldig. Denne såkaldte generalklausul findes i *udkastets* § 73. Om reglens nærmere udformning - herunder om aktionærens adgang til eventuelt at forlange udløsning af selskabet - henvises til bemærkningerne nedenfor s. 162.

//. Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

Til § 65 (AL § 55 og § 56, stk. 1, sidste pkt.)

Stk. 7. De i aktieselskabsloven anvendte betegnelser »ordentlig« og »overordentlig« generalforsamling er i overensstemmelse med nyere sprogbrug erstattet af udtrykkene »ordinær« og »ekstraordinær« generalforsamling.

I overensstemmelse med hidtidig praksis er det udtrykkeligt fastslået, at ordinær generalforsamling skal afholdes senest seks måneder efter regnskabsårets udløb, jfr.

bogføringsbekendtgørelsens § 5. Ifølge AL § 8, litra i, skal tiden for afholdelse af ordinær generalforsamling angives i vedtægterne. Denne bestemmelse er ikke optaget i kommissionsudkastet, jfr. bemærkningerne foran til kap. 2 s. 80, men det vil fortsat være hensigtsmæssigt at angive det omtrentlige tidspunkt i vedtægterne inden for det foran angivne tidsrum.

I stk. 1, 2. pkt., pålægges det bestyrelsen på den ordinære generalforsamling foruden at forelægge det reviderede årsregnskab tillige at fremlægge årsberetning, ligesom det pålægges bestyrelsen at stille forslag om anvendelsen af det beløb, der efter årsregnskabet er til disposition, jfr. herved udkastets § 75.

I det foreløbige udkasts § 65, stk. 1, var det samtidig pålagt bestyrelsen at forelægge den eventuelle koncernopgørelse på den ordinære generalforsamling, men da kommissionen efter fornyede overvejelser har ændret det oprindelige forslags regler om koncernopgørelse således, at denne alene skal udarbejdes til brug for selskabets ledelse, jfr. bemærkningerne nedenfor til kap. 12 s. 173-176, er bestemmelsen om koncernopgørelsens forelæggelse for aktionærerne udgået i det endelige udkast.

Stk. 2.11. pkt. lovfæstes den almindelige hovedregel, at ekstraordinær generalforsamling skal afholdes, når dette er påbudt i loven eller selskabets vedtægter og i øvrigt efter bestyrelsens bestemmelse. I denne forbindelse henledes opmærksomheden på bestyrelsens pligt til at indkalde generalforsamlingen efter udkastets § 40, stk. 1, og § 62, jfr. også § 126, stk. 2, og § 133, stk. 1.12. **pkt.** er aktionærminoritetens adgang til at kræve ekstraordinær generalforsamling indkaldt udvidet, således at ekstraordinær generalforsamling kan forlanges indkaldt af aktionærer, der ejer Vio - mod hidtil $\frac{1}{4}$ - af aktiekapitalen eller den mindre brøkdelen, som vedtægterne måtte bestemme. Da tilslutning fra aktionærer, der ejer $\frac{1}{4}$ af aktiekapitalen, ofte vil være umulig at fremskaffe inden for en rimelig tid, navnlig i selskaber med en større kreds af aktionærer, vil det efter kommissionens opfattelse være rimeligt og ubetænkeligt at nedsætte brøkdelen til Vio af aktiekapitalen, jfr. herved den tilsvarende regel i den norske AL § 67, stk. 3, den svenske

AL § 122, sidste stk., og den finske AL § 31. Visse af de hørte erhvervsorganisationer har anført, at hensynet til minoriteten ikke synes at tilsige nogen lempelse af den gældende regel, og at den foreslåede lempelse vil kunne være til gene for selskaberne og skabe unødigt uro. Da erfaringerne fra andre lande med en tilsvarende regel som den af kommissionen foreslåede ikke viser, at reglen vil medføre de frygtede ulemper, har kommissionen fundet det rigtigst at opretholde forslaget i det endelige udkast.

Stk. 3. Ifølge AL 1930 § 55, stk. 1, skal ordinære generalforsamlinger afholdes her i riget. Om stedet for ekstraordinære generalforsamlinger indeholder loven ingen bestemmelser. Kommissionen foreslår at give en almindelig regel, hvorefter alle generalforsamlinger - såvel ordinære som ekstraordinære - skal afholdes på selskabets hjemsted, medmindre andet bestemmes i vedtægterne eller på en generalforsamling.

Stk. 4. I overensstemmelse med den gældende lovs § 55, stk. 2, fastslås det, at indkaldelse til generalforsamlinger skal foretages af bestyrelsen, og at indkaldelse skal ske offentligt, såfremt selskabets aktier kan lyde på ihændehaven.

Herudover giver udkastet følgende nye regler:

Indkaldelse skal normalt ske med mindst 8 dages varsel. Kravet om et mindstevarsel på otte dage er for så vidt ikke nyt, men har kun indirekte kunnet udledes af lovens bestemmelser, jfr. AL § 56, stk. 1. Ved behandling af vigtigere anliggender på generalforsamlingen vil det være rimeligt at fastsætte et længere indkaldelsesvarsel end 8 dage, og det foreslås, at der i hvert fald ved behandling af vedtægtsændringer skal gives mindst 14 dages varsel. I denne forbindelse bemærkes dog, at indkaldelse af generalforsamlingen i henhold til udkastets § 40, stk. 1, og § 65, stk. 2, skal ske med det efter vedtægterne kortest mulige varsel.

Alle indkaldelser til generalforsamlinger bør tilstilles enhver noteret aktionær, der har fremsat begæring herom, jfr. herved tillige udkastets § 66, stk. 1, om fremsendelse af de forslag m. v., der agtes fremsat på generalforsamlingen. Det ville i og for sig være et rimeligt krav, at indkaldelser og andre meddelelser altid skulle tilstilles no-

terede aktionærer. Et absolut krav herom ville dog påføre selskaber med en udbredt aktionærkreds et uforholdsmæssigt besvær og omkostninger af ikke helt ringe omfang. Hertil kommer, at man næppe kan gå ud fra, at de noterede aktionærer altid holder selskabet underrettet om adresseforandringer. Endelig ville et absolut krav kunne skabe tvivl om, hvorvidt en tilsidesættelse af dette i givet fald måtte bevirke de trufne beslutningers ugyldighed. Under hensyn hertil har kommissionen afstået fra en obligatorisk bestemmelse på dette punkt, medens man - uanset de fra erhvervsside fremhævede betænkeligheder - på den anden side har ment, at den foreslåede bestemmelse vil være af betydning til fremme af aktionærernes tilknytning til selskabet. Efter reglens udformning, jfr. ordet »bør«, vil mindre fejltagelser og undskyldelig tilsidesættelse af bestemmelsen ikke medføre generalforsamlingens ulovlighed.

Såfremt en beslutnings vedtagelse efter vedtægterne kræver afholdelse af en ny generalforsamling, kan indkaldelse til denne først ske efter afholdelsen af den første generalforsamling. Forslaget, der i særlig grad skyldes ønsket om at undgå, at de to generalforsamlinger afholdes samme dag eller med meget kort mellemrum, er i overensstemmelse med hidtidig retsopfattelse.

Stk. 5. Indkaldelsen til generalforsamlinger skal ifølge 1. pkt. indeholde dagsorden, jfr. AL § 56, stk. 1, 2. pkt. For den ordinære generalforsamlings vedkommende foreslås det dog at legalisere den i praksis ofte anvendte fremgangsmåde, hvorefter der i indkaldelsen blot henvises til den i vedtægterne anførte stående dagsorden, når der ikke skal behandles andre punkter på generalforsamlingen.

Dagsordenen skal indeholde de punkter, der vil blive behandlet på generalforsamlingen, men behøver ikke at angive ordlyden af de forslag, der agtes fremsat. Af hensyn navnlig til fjernere boende aktionærer foreslås det dog, at eventuelle forslag til vedtægtsændringer i selve indkaldelsen skal angives med deres væsentligste indhold, jfr. den norske AL § 70, sidste stk.

Stk. 6. Den adgang, som aktionærerne efter den gældende lovs § 55, stk. 3, har til i givet fald at foranledige ekstraordinær generalforsamling indkaldt ved overregistra-

tors foranstaltning, foreslås suppleret med en tilsvarende bestemmelse om indkaldelse af ordinære generalforsamlinger, jfr. den norske AL § 68, stk. 2, og den svenske AL § 125. Bestemmelsen i 2. pkt. om minoritetens adgang til at kræve en af denne forlangt ekstraordinær generalforsamling indkaldt af overregistrator er med enkelte formelle ændringer i overensstemmelse med AL § 55, stk. 3.

Til § 66 (AL § 56, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2).

Stk. 1. Den gældende lovs bestemmelser om fremlæggelse af dagsordenen og de forslag, der agtes fremsat på generalforsamlingen - herunder for den ordinære generalforsamlings vedkommende årsregnskabet - er i udkastet suppleret med en bestemmelse om, at også årsberetningen skal fremlægges til eftersyn for aktionærerne senest otte dage før den ordinære generalforsamling. Det er et rimeligt krav og i overensstemmelse med den praksis, som allerede følges i mange selskaber, at aktionærerne i god tid før generalforsamlingen får lejlighed til at gennemgå regnskab og beretning, jfr. den norske AL § 87, stk. 1, og den svenske AL § 121, stk. 2. Endvidere foreslås det, at det nævnte materiale - dagsorden, forslag, regnskab og beretning - samtidig bør tilstilles de noterede aktionærer, der har fremsat begæring herom, jfr. bemærkningerne foran til § 65, stk. 4, om fremsendelse af indkaldelsen. Fra erhvervsside er det anført, at en forlods fremlæggelse og udsendelse af regnskab og beretning vil medføre en svækkelse af generalforsamlingens betydning. Heroverfor må der efter kommissionens opfattelse lægges vægt på, at de foreslåede bestemmelser vil være egnede til at stimulere aktionærernes og dermed det investerende publikums interesse for og tilknytning til de pågældende selskaber.

Stk. 2. Den almindelige regel i AL § 56, stk. 2, hvorefter generalforsamlingen ikke uden enstemmig vedtagelse af samtlige aktionærer kan fatte beslutning i nogen sag, der ikke er optaget i dagsordenen, er optaget uændret i 1. pkt. I 2. pkt. foreslås reglen dog modificeret således, at det altid kan besluttes at indkalde til en ekstraordinær generalforsamling til behandling af for-

slag, der uden for dagsordenen er fremsat på generalforsamlingen, jfr. den norske AL § 70, stk. 1, og den svenske AL § 124, stk. 3.

I kommissionens foreløbige udkast var som § 66, stk. 3, optaget en bestemmelse om, at den af bestyrelsen udarbejdede fortegnelse over de noterede aktionærer, jfr. nævnte udkast § 30, stk. 5, skulle fremlægges på generalforsamlingen til eftersyn for aktionærerne. Da kravet om udarbejdelse af den omhandlede aktionærfortegnelse er udgået i det endelige udkast, jfr. bemærkningerne til kap. 4 s. 110, er også bestemmelsen i § 66, stk. 3, slettet.

Til § 67 (AL § 56, stk. 3 og 4).

Bestemmelserne i *stk. 1 og 3* er i overensstemmelse med den gældende lov. Vedrørende den i *stk. 2* indeholdte bestemmelse om ledelsens pligt til på generalforsamlingen at give supplerende oplysninger om regnskab m. v. henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 153. Af formuleringen vil det fremgå, at oplysningspligten ikke alene refererer sig til den ordinære generalforsamling, men til alle generalforsamlinger.

Til § 68 (AL § 56, stk. 5-7).

Stk. 1. Der henvises i det hele til de almindelige bemærkninger foran s. 151-53.

Som det fremgår af overgangsbestemmelserne i udkastets § 138, kommer reglerne i § 68, stk. 1, kun til anvendelse på aktier, der tegnes efter lovens ikrafttræden.

Udkastets bestemmelse om, at enhver aktie skal give stemmeret, udelukker ikke, at det - som hidtil - som en ordensforskrift kan bestemmes i vedtægterne, at adgangen til generalforsamlingen og dermed adgangen til at udøve stemmeretten er betinget af, at aktionærerne et vist antal dage før generalforsamlingen løser adgangskort til denne mod at legitimere sig som aktionærer, jfr. Krenchel s. 273. Endvidere forudsættes det i udkastets § 68, stk. 2, at stemmerettens udøvelse kan betinges af, at aktierne er noteret i aktiebogen en vis tid forud for generalforsamlingen.

Udkastet tager ikke - lige så lidt som gældende lov - udtrykkelig stilling til spørgsmålet om, hvorvidt stemmeretten kun kan

udøves ved et personligt fremmøde på generalforsamlingen, eller om stemmeretten kan udøves ved fuldmægtig, cfr. derimod den norske AL § 72, stk. 2, hvorefter aktionærernes fremmøde og stemmeafgivning ved fuldmægtig ikke kan afskæres. Aktielovkommissionen finder ikke en udtrykkelig lovbestemmelse påkrævet, idet udkastets § 68, stk. 3 - ligesom AL § 56, stk. 6 - forudsætter, at der normalt vil kunne stemmes ved fuldmægtig. I overensstemmelse med hidtidig retsopfattelse må det, medmindre vedtægterne bestemmer andet, være tilladt at stemme ved fuldmægtig, og såfremt vedtægterne intet bestemmer herom, kan det ikke kræves, at fuldmægtigen skal være aktionær.

Stk. 2. Bestemmelsen, der i øvrigt gentager noteringsregien i AL § 56, stk. 5, er ved indføjelser af ordene »eller udøvelsen af den i § 50, stk. 2, nævnte beføjelse« udvidet til også at omfatte den i udkastets § 50, stk. 2, omhandlede adgang til at deltage i valget af en minoritetsrepræsentant i bestyrelsen. Denne valgret tilkommer også aktionærer, til hvis aktier der i øvrigt ikke er knyttet stemmeret, jfr. bemærkningerne til kap. 9, s. 136-38, men for at forhindre overraskelsesangreb synes det rimeligt at give selskaberne adgang til også at gøre denne særlige valgret betinget af, at de pågældende aktier har været noteret i aktiebogen en vis tid - højst seks måneder - før generalforsamlingen.

I forbindelse med noteringsbestemmelserne har kommissionen overvejet at optage en regel svarende til aktielovudkastet af 1941 § 64, stk. 2, 2. pkt., hvorefter et dødsbo eller konkursbo bevarer stemmeretten for noterede aktier, indtil overdragelse fra boet er sket. Da der imidlertid kan rejses tvivl om, i hvilket omfang en sådan regel også bør gælde i andre tilfælde, herunder i likvidationsboer, og da spørgsmålet ikke synes at have givet anledning til større vanskeligheder i praksis, har man undladt at optage en udtrykkelig lovbestemmelse herom.

Stk. 3. Bestemmelsen er i overensstemmelse med AL § 56, stk. 6. En aktionær må herefter ikke deltage i afstemningen om spørgsmål angående *søgsmål* mod ham selv eller *søgsmål* mod tredjemand, hvis han har

en betydeligere interesse heri, der kan være stridende mod selskabets. For anliggender, der afgøres i bestyrelsen, gælder derimod ifølge udkastets § 57, stk. 1, jfr. AL § 50, stk. 1, det videregående forbud, at et bestyrelsesmedlem heller ikke må deltage i afstemning angående *aftaler* mellem selskabet og ham selv eller med tredjemand, hvis han deri har en betydeligere interesse, der kan være stridende mod selskabets.

Kommissionen har overvejet spørgsmålet om at bringe reglen i § 68, stk. 3, på linie med bestemmelsen i § 57, stk. 1, således at det også forbydes en aktionær at deltage i afstemning på generalforsamlingen om selskabets indgåelse af aftaler, hvori han personlig har en økonomisk eller anden interesse. En regel svarende til AL § 56, stk. 6 - men med forbud mod deltagelse i afstemning både om søgsmål og aftaler - var første gang indeholdt i det lovforslag, der blev fremsat i rigsdagen i 1925-26. I det i samlingen 1928-29 fremsatte forslag var »aftaler« derimod udeladt, og dette var ifølge den til lovforslaget optrykte udvalgsbetænkning (RT 1928-29, tillæg A sp. 3294) motiveret således:

»Medens der ikke inden for udvalget har været betæneligheder ved denne bestemmelse for så vidt angår søgsmål, er det blevet anført, at bestemmelsen i øvrigt kan virke uheldigt, idet den vil kunne medføre, at en ringe minoritet af aktionærer bliver afgørende i for selskabet særdeles vigtige spørgsmål, f. eks. i rederiselskaber ved valg af korresponderende reder (direktør). Man har derfor været inde på den tanke at erstatte denne del af bestemmelsen med en bestemmelse om, at beslutninger som de omhandlede skulle kunne ophæves ved dom, hvis de findes i væsentlig grad ubillige mod selskabet eller andre aktionærer; men da en sådan regel allerede følger af almindelige retsgrundsætninger og må siges at være anerkendt af vore domstole i praksis, har man ikke fundet det rigtigt at foreslå den optaget i forslaget, men har foretrukket at indskrænke bestemmelsen i § 55, 5. stykke, til kun at gælde i tilfælde, hvor det drejer sig om søgsmål.«

Forslaget gav anledning til megen diskussion for og imod bestemmelsens udvidelse til også at omfatte aftaler, og debatten fortsattes under behandlingen af de senere fremsatte lovforslag. Under hensyn til de divergerende meninger foreslog det i rigsdags-samlingen 1929-30 nedsatte folketingsud-

valg med ministerens tiltrædelse, at man ikke medtog et forbud med hensyn til aftaler, og i denne form blev forslaget endeligt vedtaget.

I betragtning af, at AL § 50 - og udkastets § 57, stk. 1 - for så vidt angår bestyrelsens medlemmer, indeholder et forbud både med hensyn til søgsmål og aftaler, og at en udvidelse af AL § 56, stk. 6, til også at omfatte aftaler er naturligt motiveret i, at en aktionær kan befrygtes at have en mod selskabets interesser stridende særinteresse under afstemning om en aftale mellem selskabet og ham selv, må det i princippet erkendes, at der kan være vægtige grunde for en tilsvarende udvidelse af reglen i § 56. Til støtte herfor kan der også henvises til, at tilsvarende bestemmelser er optaget såvel i den norske AL § 73 som i den svenske AL § 117.

Under drøftelserne i kommissionen er det imod en sådan udvidelse gjort gældende, at et forbud mod deltagelse i afstemning om aftaler, hvori en aktionær har en personlig interesse, i mange tilfælde er for vidtgående, f. eks. i forholdet mellem moder- og datterselskaber og ved aftaler om overtagelse af en aktionærs ejendom eller lignende i forbindelse med forhøjelse af aktiekapitalen, ligesom det er anført, at faren for misbrug formentlig i det hele næppe er så stor som i bestyrelsesanliggender, idet en aftale, der på generalforsamlingen kan opnå tilslutning fra majoriteten af aktionærerne, må antages sjældent at være imod selskabets interesser.

Under hensyn hertil, samt til at de misbrug, som tilsigtes ramt af en udvidet forbudsregel, i vidt omfang vil kunne rammes af den i udkastets § 73 foreslåede generalklausul mod misbrug fra majoritetens side, har der i kommissionen været overvejende tilslutning til ikke at ændre den gældende lovbestemmelse i AL § 56, stk. 6.

Stk. 4. Bestemmelsen er end enkelte formelle ændringer i overensstemmelse med gældende lov.

Til § 69.

I overensstemmelse med den i AL § 55, stk. 3, indeholdte forudsætning foreslås det i stk. 1 udtrykkeligt at fastslå selskabets pligt til at føre en generalforsamlingsprotokol, hvis mødeprotokollater skal underskrives af generalforsamlingens dirigent.

Bestemmelsen i *stk. 2* imødekommer aktionærernes rimelige krav på at få adgang til at gøre sig bekendt med mødereferaterne enten ved et gennemsyn af selve protokollen eller - f. eks. - hvor denne tillige tjener som mødeprotokol for bestyrelsen - gennem udskrift af denne. Da selskabet ikke af hensyn til aktionærerne bør have en ubegrænset opbevaringspligt med hensyn til mødeprotokollen, er denne i forslaget begrænset til fem år, jfr. herved opbevaringspligten for forretningsbøger ifølge bogføringslovens § 2, *stk. 2*.

Til § 70 (AL § 57, stk. 1).

Bestemmelsen kræver - ligesom den gældende lov - samtlige aktionærers tilslutning til beslutninger, der på afgørende måde ændrer aktionærernes retsstilling i forhold til selskabet, jfr. de almindelige bemærkninger foran s. 154-55 om beskyttelsen af aktionærens særrettigheder.

For så vidt angår de beslutninger, hvortil samtlige aktionærers samtykke kræves, svarer udkastet indholdsmæssigt til bestemmelserne i AL § 57, *stk. 1*, litra a-c. I litra b er det dog ved udeladelsen af ordet »frie« tydeliggjort, at bestemmelsen også gælder, hvor der i forvejen gælder indskrænkninger i aktiernes omsættelighed.

Udkastet har derimod ikke optaget den i AL § 57, *stk. 1*, litra d, indeholdte bestemmelse om beslutninger, der påbyder, at aktionærers aktier trods foretagen indbetaling skal være forbrudt, når indbetaling ikke er lægges i rette tid. Det er allerede efter den gældende lov tvivlsomt, om bestemmelsen ikke er uden interesse, når der i AL § 34, *stk. 3* - jfr. udkastets § 36, *stk. 3* - er givet hjemmel til ved ikke-opfyldelse af en aktionærs indbetalingspligt at annullere hans aktier, og i hvert fald synes en beslutning om forbrydelse af aktieretten på grund af manglende restindbetaling på aktierne ikke at kunne sidestilles med de i litra a-c omhandlede beslutninger, jfr. herved Krenchel s. 285.

Til de beslutninger, der omfattes af udkastets § 70, kræves positiv tilslutning fra samtlige aktionærer - herunder også aktionærer, til hvis aktier der ikke er knyttet stemmeret - og det i udkastet anvendte udtryk »beslutning« betyder, at en aktionærs passivitet ikke kan tages for et stiltiende

samtykke, men udelukker på den anden side ikke, at en aktionær, der ikke har deltaget i generalforsamlingen, senere tiltræder beslutningen.

Den i udkastets § 70 givne opregning af ukrænkelige aktionærrettigheder er lige så lidt som den gældende lovs regler på dette punkt udtømmende. Bortset fra den enkelte aktionærs indsigelsesret over for beslutninger, der forrykker retsforholdet mellem aktionærerne, jfr. udkastets § 72, eller over for beslutninger, hvorved majoriteten misbruger sin talmæssige overvægt, jfr. udkastets § 73, kan der også udover de i udkastets § 70 opregnede bestemmelser forekomme tilfælde, hvor en beslutning kun kan træffes af samtlige aktionærer. Dette må således antages også at gælde beslutninger, hvorved der gøres væsentlige begrænsninger i aktiernes hidtidige stemmeret, jfr. herved Højesterets dom af 2. juni 1927 (U. f. R. 1927 s. 617). Efter omstændighederne vil også beslutninger kunne rammes, der i væsentlig grad afskærer aktionærernes ret til udbetaling af det ifølge det aflagte regnskab til udbytte disponible overskud.

Der er i foranstående bemærkninger set bort fra den modifikation i den gældende lovs krav om enstemmighed, der ved den særlige lov nr. 225 af 22. juni 1962 er gennemført vedrørende beslutninger, hvorved der gøres indskrænkninger i aktiernes omsættelighed og beslutninger, der medfører en begrænsning i den til aktierne knyttede stemmeret. Efter denne lov kan vedtægtsbestemmelser, der kræver bestyrelsens samtykke til overdragelse af et selskabs aktier, og bestemmelser om, at ingen aktionær kan have stemmeret for mere end en nærmere fastsat del af aktiekapitalen, gennemføres ved beslutning af aktionærer, der ejer mindst $\frac{4}{5}$ af den stemmeberettigede aktiekapital. Såfremt forslaget ikke opnår denne majoritet, men på generalforsamlingen dog har opnået tilslutning fra $\frac{4}{5}$ af de afgivne stemmer, kan vedtægtsændringen vedtages på en ny generalforsamling med $\frac{4}{5}$ af de her afgivne stemmer. Loven af 22. juni 1962, der gennemførtes i tilslutning til de optagne forhandlinger om en eventuel dansk tilslutning til Del: europæiske økonomiske Fællesskab, har til formål at hjælpe selskaberne til at imødegå den fra erhvervsside påpegede risiko for, at udenlandsk kapital skaffer sig

en uønsket indflydelse inden for dansk erhvervsliv. Da loven således er begrundet i særlige forhold som en midlertidig lempelse for bestående aktieselskaber, har kommissionen forudsat, at denne lovændring bortfalder senest ved ikraftsættelsen af en ny aktieselskabslov.

Til § 71 (AL § 57, stk. 2 og 4).

Til vedtagelse af væsentlige ændringer i et selskabs formål kræves efter den gældende lov, at ændringen vedtages af aktionærer, der ejer ⁹/₁₀ af aktiekapitalen. I overensstemmelse med den kritik, der fra anden side har været rettet mod denne vidtgående beskyttelse, som loven giver det vedtægtsbestemte formål - jfr. C. L. David i U. f. R. 1946 s. 1 ff. - havde kommissionen i sit foreløbige udkast foreslået reglen lempet således, at formålsændringer skulle kunne gennemføres med en majoritet på ²/_a af aktiekapitalen. I det endelige udkast er forslaget opretholdt for væsentlige formålsændringer, men i overensstemmelse med de fra industriens side fremsatte udtalelser har kommissionen efter fornyet overvejelse anset det for rigtigst i det endelige udkast at bibeholde den gældende lovs sondring mellem væsentlige og ikke-væsentlige formålsændringer, således at uvæsentlige ændringer i eller tilføjelser til et selskabs formål kan vedtages med den sædvanlige majoritet til almindelige vedtægtsændringer, medmindre vedtægterne måtte stille krav om en større majoritet.

Ved i udkastets § 71, 1. pkt., at indføje ordene »og forslaget i øvrigt vedtages på den i vedtægterne foreskrevne måde« er det klargjort, at også vedtægternes almindelige bestemmelser om behandling af forslag til vedtægtsændringer skal iagttages ved formålsændring.

Om en formålsændring må anses for væsentlig eller ej, må afgøres efter et skøn over samtlige omstændigheder i de enkelte tilfælde. Der må vel herved tages et vist hensyn til, hvad der fra et aktionærssynspunkt må betragtes som afgørende for hans tilknytning til selskabet, men dette hensyn må på den anden side ikke overvurderes, idet det for den store kreds af kapitalanbringende aktionærer i almindelighed næppe vil være selskabets vedtægtsbestemte formål,

der vil være afgørende, men hensynet til at opnå den størst mulige forrentning af den investerede kapital. Såfremt der foreligger en sagligt motiveret naturlig udvidelse eller omlægning af den vedtægtsmæssige virksomhed, vil der ikke i almindelighed være tale om en væsentlig formålsændring. En ændring af formålet ved nedlæggelse af en produktionsgren, som måtte være omtalt i formålsparagraffen, vil - i overensstemmelse med hidtidig praksis - ikke blive anset for en væsentlig formålsændring.

For så vidt angår den ret, som AL § 57, stk. 4, giver den overstemte minoritet til i forbindelse med en væsentlig formålsændring at forlange deres aktier indløst, er kommissionen enig med den rejste kritik, der finder denne aktionærbeskyttelse for vidtgående. Efter forbillede i schweizisk ret - OR art. 648, stk. 2 - foreslås det i udkastets § 71, 2. pkt., i stedet at give de aktionærer, der stemmer imod beslutningen, og som på generalforsamlingen forud for afstemningen har tilkendegivet deres ønske derom, ret til at afhænde deres aktier i selskabet uden hensyn til de eventuelt i vedtægterne fastsatte indskrænkninger i aktiernes omsættelighed.

Til § 72 (AL § 57, stk. 3 og 4).

Stk. 1. Bestemmelsen fastslår legalt den almindelige grundsætning om aktionærernes ligeberettigelse, jfr. de almindelige bemærkninger foran s. 154-55. I overensstemmelse hermed kan beslutninger, der medfører en forskydning i denne ligeret, kun vedtages med samtykke af de aktionærer, i hvis rettigheder der gøres indgreb. Bestemmelsen omfatter bl. a. den enkelte aktionærs ret til en forholdsmæssig andel i udbyttet og udbetalingen ved nedsættelse af aktiekapitalen eller ved selskabets opløsning. Af bestemmelsen følger endvidere, at det ikke uden samtykke fra de aktionærer, i hvis rettigheder der gøres indgreb, kan bestemmes, at visse af de ældre aktionærer skal have fortrinsret ved tegning af nye aktier i selskabet, jfr. i øvrigt den udtrykkelige bestemmelse herom i udkastets § 20, stk. 1, 2. pkt., og bemærkningerne hertil s. 97.

Efter bestemmelsens affattelse behøver det samtykke, der kræves af de pågældende aktionærer, ikke at foreligge i form af en stemmeafgivning på generalforsamlingen.

Stk. 2. Som anført i de almindelige bemærkninger foran s. 155 modificeres princippet om den enkelte aktionærs ubetingede veto i tilfælde, hvor der er to eller flere aktieklasser. Bestemmelser, der medfører en forskydning af forholdet mellem forskellige aktieklasser, kan efter udkastet - som hidtil - vedtages, når de tiltrædes af aktionærer, der ejer $\frac{9}{10}$ af den del af aktiekapitalen, i hvis rettigheder der gøres indgreb, men i overensstemmelse med princippet i Al § 57, stk. 4, gives der dog aktionærer, der har stemt imod beslutningen, eller som på grund af fravær ikke har kunnet deltage i afstemningen, adgang til at kræve deres aktier indløst. Som en mere rimelig og praktisk regel foreslås det, at indløsningen af de pågældende aktier skal foretages af selskabet og ikke - som efter gældende lov - af de andre aktionærer. Endvidere har kommissionen ved udformningen af indløsningsreglerne søgt at give en mere enkel og praktisk regel end den gældende lovs komplicerede voldgiftsbestemmelse. Såfremt parterne ikke kan nå til enighed om aktiernes værdi, skal denne herefter fastsættes af skønsmand udmeldt af retten, og den af skønsmandene truffene afgørelse kan af begge parter indbringes for domstolene inden fire uger efter modtagelsen af skønsmandenes erklæring. Ved fastsættelsen af den pris, der skal betales for aktierne, har man udeladt det i AL § 57, stk. 4, anvendte uklare begreb »aktiernes fulde værdi« og den hertil knyttede vejledning, hvorefter værdien skal fastsættes under hensyntagen såvel til selskabets status som den af selskabet indarbejdede forretning og øvrige forhold. Afgørende ved ansættelsen af aktiernes værdi må i almindelighed være værdien af selskabet som »going concern« opgjort på grundlag af selskabets regnskaber for de senere år og en vurdering af dets fremtidsudsigter, derimod ikke aktiernes skattekurs eller hvad de kan udbringe ved en likvidation af selskabet. Ved kursansættelsen må der bl. a. på den ene side tages hensyn til værdien af selskabets goodwill og eventuelle hemmelige reserver og på den anden side dets skattetilsvær og eventuelle pensionsforpligtelser.

Det tilføjes, at reglerne i udkastets § 72, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse ved udløsning af aktionærer i henhold til ud-

kastets § 73, stk. 2, og ved beslutninger om overdragelse af et aktieselskab og ved sammenslutning af aktieselskaber, jfr. udkastets § 116, stk. 1, og § 118, stk. 3.

Til § 73.

Vedrørende baggrunden for denne bestemmelse til beskyttelse mod aktionærers misbrug af stemmeretten til at skaffe sig fordele på andre aktionærers bekostning henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 155. De typiske tilfælde af misbrug, der vil blive ramt af bestemmelsen, omfatter de af en aktionærmajoritet gennemtrumfede beslutninger, der skaffer majoriteten urimelige fordele på minoritetens bekostning, jfr. Sindballe-Klerk s. 238 og de dér nævnte eksempler (bl. a. »udsultning« ved at udbyttet sættes for lavt). Bestemmelsen går dog videre end misbrug fra majoritetens side. Også misbrug fra en minoritets side må kunne rammes, når denne f. eks. i rekonstruktionstilfælde eller ved overdragelse af selskabet gør sin tilslutning betinget af opnåelse af urimelige fordele på de andre aktionærers bekostning. Endvidere omfatter bestemmelsen også tilfælde, hvor en aktionærgruppe misbruger stemmeretten til fordel for udenforstående, men sædvanligvis indirekte til fordel for de pågældende aktionærer, jfr. ordene »skaffer sig eller andre en uberettiget fordel«.

Den ved misbruget opnåede fordel skal være åbenbart urimelig. Heri ligger ikke blot et krav om, at begunstigelsen skal være af væsentligt omfang, men også at den påståede urimelighed skal være utvivlsom. Den opnåede fordel skal endelig være fremskaffet på de andre aktionærers bekostning. Det er således ikke i sig selv tilstrækkeligt, at en tabvoldende beslutning er til skade for selskabet og dermed for alle aktionærerne, men den omstændighed, at tabet også går ud over den majoritetsgruppe, der har gennemført beslutningen, udelukker ikke anvendelse af generalklausulen, når majoritetsgruppen på anden måde opnår fordele, som minoriteten ikke får andel i. En beslutning, f. eks. om salg af aktiver til hovedaktionæren til en urimelig lav pris, vil således kunne rammes af bestemmelsen, idet de fordele, som han opnår, som regel vil overstige det tab, han lider som aktionær. Det samme må gælde, hvor salget er sket til ham nærtstående personer.

Under de anførte forudsætninger kan efter udkastet enhver aktionær, der ikke har stemt for beslutningen, ved dom få beslutningen kendt ugyldig eller, jfr. stk. 2, efter påstand få selskabet kendt pligtig at udløse ham. Det bemærkes herved, at en dom, der efter påstand fra en aktionær giver ham ret til at forlange udløsning, ikke derved behøver at tage udtrykkelig stilling til spørgsmålet om generalforsamlingsbeslutningens ugyldighed, og at en sådan dom derfor ikke udelukker andre aktionærer fra at anlægge sag med påstand om, at beslutningen kendes ugyldig.

Til § 74 (AL § 58).

Udkastet gentager den gældende lovs almindelige regel om, at en aktionær, der vil søge en generalforsamlingsbeslutning kendt ugyldig, må anlægge sag mod selskabet inden en kortere frist, ifølge udkastet inden tre måneder efter den pågældende generalforsamlingsbeslutning, jfr. den svenske AL § 138 og den norske AL § 75.

Efter udkastet - ligesom to-måneders fristen efter gældende lov — gælder denne søgsmålsfrist dog ikke over for beslutninger, der efter loven kun kan vedtages ved enstemmig beslutning af samtlige aktionærer, jfr. udkastets § 70, og søgsmål til omstødelse af sådanne generalforsamlingsbeslutninger kan derfor rejses af en aktionær, der ikke har givet sit samtykke til beslutningen, selv om tre-måneders fristen er udløbet. Endvidere fastslår udkastet i overensstemmelse med hidtidig opfattelse, at søgsmålsfristen heller ikke gælder, hvor en generalforsamlingsbeslutning er i strid med lovens præceptive regler, jfr. Sindballe-Klerk s. 243.

Da tvivl med hensyn til en beslutnings gyldighed normalt bør fjernes inden for en kortere frist dels af hensyn til selskabets ledelse, der ellers vil være i en vanskelig stilling, dels af hensyn til de aktionærer, der har stemt for beslutningen, bør den almindelige søgsmålsfrist i øvrigt være gældende, ikke blot hvor en generalforsamlingsbeslutning måtte være ugyldig på grund af tilsidesættelse af formelle forskrifter, jfr. den svenske AL § 138, 1. mom., stk. 2, men også hvor en beslutning efter sit indhold har krænket en eller flere aktionærers rettigheder, herunder beslutninger, der forrykker retsforholdet mellem aktionærerne

uden at være tiltrådt af de aktionærer, i hvis rettigheder der gøres indgreb, jfr. udkastet § 72, samt med hensyn til beslutninger, hvorved aktionærer ved misbrug af stemmeretten krænker andre aktionærers interesser, jfr. udkastets § 73 og Sindballe-Klerk s. 244.

Kommissionen har overvejet, om det anførte hensyn til selskabets og aktionærernes almindelige interesser ikke burde tilsige, at der også i de undtagelsestilfælde, hvor tre måneders fristen ikke gælder, burde fastsættes en vis - omend længere - præskriptionsfrist, jfr. herved Højesterets dom af 24. oktober 1945 (U. f. R. 1945 s. 1085, der kendte en generalforsamlingsbeslutning ugyldig efter 23 års forløb. Man har dog ikke fundet, at der er tilstrækkeligt behov for at give en særlig lovregel herom. Dommen, der angår et meget specielt tilfælde, udelukker formentlig ikke domstolene fra at tillægge passivitet fra en aktionærs side betydning i andre tilfælde. Problemet har i øvrigt næppe større praktisk betydning, for så vidt angår beslutninger, der skal registreres, på grund af den forinden registreringen stedfindende prøvelse af beslutningens gyldighed; der henvises til udkastets § 126, stk. 1, hvorefter det ex officio påhviler overregistrator at undersøge, om det anmeldte forhold fyldestgør lovens og vedtægternes forskrifter, samt om beslutningen er blevet til på den måde, som loven eller vedtægterne foreskriver.

Der har under den gældende lov været rejst tvivl om, hvorvidt reglerne i AL § 58, for så vidt angår registrerede generalforsamlingsbeslutninger, suppleres af bestemmelsen i AL § 82, stk. 3, således at en aktionær efter denne bestemmelse skulle anlægge sag til omstødelse af den stedfundne registrering inden for en frist af 6 måneder efter udgangen af den måned, i hvilken registreringen har fundet sted, jfr. således Krenchel s. 290-291. Denne anskuelse fik imidlertid ikke medhold ved den ovennævnte højesteretsdom. Bortset fra, at adgangen til søgsmål efter § 82, stk. 3, er betinget af, at den, der anlægger sag, har lidt skade ved den pågældende beslutning, må det antages, at denne lovbestemmelse alene angår forholdet til tredjemand. For at undgå enhver tvivl herom i fremtiden har kommissionen ved affattelsen af den tilsvarende be-

stemmelse i udkastets § 126, stk. 4, udtrykkeligt udtalt, at bestemmelsen ikke angår tilfælde, der omfattes af udkastets § 74. Derimod vil en aktionær, der støtter et krav mod selskabet på et andet grundlag end sit aktionærforhold, kunne anlægge sag i medfør af § 126, stk. 4.

Efter udkastets § 74, stk. 2, skal en dom, hvorved en generalforsamlingsbeslutning kendes ugyldig, anmeldes til aktieselskabsregisteret, jfr. AL § 58, stk. 2.

Kapitel 12.

Regnskabsaflæggelse, årsberetning og koncernopgørelse.

§§ 75-85.

/. Almindelige bemærkninger.

Den gældende lovgivnings krav til regnskabsaflæggelsen i aktieselskaber er yderst få og utilstrækkelige. AL 1930 indeholder af almindelige forskrifter om årsregnskabet affattelse kun den almene regel i § 42, stk. 1, hvorefter årsregnskabet under omhyggelig hensyntagen til tilstede værende værdier og forpligtelser samt under foretagelse af nødvendige afskrivninger skal opgøres, således som ordentlig og forsigtig forretningsbrug tilsiger. Endvidere foreskrives det, at årsregnskabet skal indeholde et driftsregnskab og en statusopgørelse. Desuden bestemmer § 42, at visse poster skal fremgå af regnskabet, nemlig opskrivning af aktiver, der er bestemt til vedvarende brug for selskabet (såfremt opskrivningsbeløbet anvendes til dækning af underskud), foretagne pantsætninger, påtagne, ikke særligt dækkede kautions- og andre garantiforpligtelser, tantieme til bestyrelsen, beholdningen af egne aktier (med angivelse af deres pålydende), pålydende værdi af egne aktier modtaget til sikkerhed, stiftelsesomkostninger og goodwill. Ved gennemførelsen af aktionærlånebestemmelserne i 1952 blev det endvidere i AL § 45 b påbudt, at lån til aktionærer, bestyrelses- og direktionsmedlemmer skal opføres som en særlig post i status.

I øvrigt giver aktieselskabsloven ingen nærmere retningslinier for, hvilke poster driftsregnskab og status skal indeholde for at opfylde kravet om »ordentlig og forsigtig forretningsbrug«, lige så lidt som loven - bortset fra bestemmelsen i § 42, stk. 2,

hvorefter børsnoterede værdipapirer højst må opføres til den senest noterede køberkurs - fastsætter nærmere regler om den værdi, hvortil aktiver og passiver skal opføres i regnskabet.

For banker gælder særlige regler i henhold til banklovens § 13, hvorefter regnskaberne skal aflægges i overensstemmelse med en af handelsministeriet foreskrevet fællesform, jfr. bekendtgørelse nr. 153 af 9. maj 1957. Det samme gælder for forsikringsselskaber i henhold til § 77, stk. 3, i lov nr. 147 af 13. maj 1959 om forsikringsvirksomhed.

Alle aktieselskaber er bogføringspligtige i henhold til lov nr. 178 af 5. juni 1959 § 1. De i medfør af denne lov fastsatte regler om bogføringspligtens omfang og indhold, jfr. bekendtgørelse nr. 226 af 18. juni 1959, tager i første række sigte på den interne bogføring, men bekendtgørelsen giver tillige visse regler om selve regnskabsaflæggelsen, og disse regler danner dermed - også for aktieselskaber - grundlaget for udarbejdelsen af årsregnskabet. Efter bekendtgørelsens § 4 skal der ved bogføringspligtens indtræden og for hver regnskabsperiode udarbejdes et årsregnskab indeholdende en opgørelse over indtægter og udgifter i perioden samt en status ved periodens udgang, og årsregnskabet skal opgøres under omhyggelig hensyntagen til tilstede værende værdier og forpligtelser og under foretagelse af nødvendige afskrivninger, således som ordentlig og forsigtig forretningsbrug tilsiger. Denne bestemmelse svarer til de for aktieselskaber efter aktieselskabsloven gældende forskrifter, der således nu også er optaget i bogføringsbekendtgørelsen. Der er ikke givet egentlige forskrifter om opstillingen af driftsregnskabet; det kræves kun, at indtægter og udgifter anføres i hovedposter eller optages gruppevis på overskuelig måde. Om opgørelsens indhold gælder, at der i driftsregnskabet særskilt skal angives foretagne afskrivninger på faste ejendomme, skibe, inventar, maskiner og lignende anlægsværdier, ligesom beregnede renter af egenkapitalen skal opføres særskilt. Om opstillingen af statusopgørelsen foreskriver bogføringsbekendtgørelsen, at statusposterne kan optages hver for sig eller i hovedgrupper efter posternes art. Poster for egenkapital må ikke

sammenblandes med andre statusposter. For varebeholdninger og andre poster, der ikke specificeres i status, skal der foreligge særskilte specifikationer med oplysning om værdiansættelsen. For poster, der i status opføres til en anden værdi end anskaffelsesværdien med fradrag af de i bøgerne oplyste afskrivninger, må det af specifikationerne fremgå, hvilke vurderingsregler der er anvendt ved opgørelsen.

I årsregnskabet skal der endvidere redegøres for, hvorledes egenkapitalen har ændret sig ifølge opgørelsen over indtægter og udgifter, udbetaling af overskud, udtagelse af penge eller varer til indehavere eller som følge af ændringer i aktiver og passiver, som ikke fremgår af driftsregnskabet.

Endelig skal der i årsregnskabet gives oplysning om omfanget af foretagne pantsætninger samt påtagne vekseforpligtelser og påtagne, ikke særligt dækkede kautions- og andre garantiforpligtelser, herunder kontraktmæssige ydelser af pensionslignende art.

Det erkendes i almindelighed, at en regnskabsaflæggelse, der alene opfylder minimumskravene i aktieselskabsloven og bogføringsbekendtgørelsen, ikke i tilstrækkelig grad imødekommer aktionærernes og kreditorernes berettigede krav om, at det regnskab, der aflægges, er så fyldestgørende, at de deraf kan danne sig et pålideligt skøn over selskabets drift og dets værdier og forpligtelser. Dette forhold har i nyere tid i vid udstrækning ført til, at mange, navnlig større aktieselskaber - ofte under påvirkning af udenlandske forbilleder - i praksis giver årsregnskaberne en form og et indhold, som giver de interesserede parter - herunder ikke mindst det kapitalinvesterende publikum - større muligheder for en bedømmelse af selskabernes økonomiske stilling. Sideordnet hermed har den tekniske udvikling inden for den interne bogføring og fremkomsten af nye bogføringssystemer medført en rationalisering af grundlaget for regnskabsaflæggelsen. Forholdet er dog stadig det, at den form, hvori mange aktieselskabers regnskab aflægges, ikke tilfredsstiller de krav, som bør stilles til dem.

Nyere udenlandske aktieselskabslovgivninger har på grundlag af tilsvarende erfaringer anset det for nødvendigt at supplere tidligere lovregler på dette vigtige område med mere indgående og specificerede for-

skrifter med hensyn til regnskabsaflæggelsen. Dette gælder navnlig den tyske AL af 1937, den svenske AL af 1944, Companies Act af 1948 og den norske AL af 1957.

Det almindelige hovedprincip for årsregnskabs affattelse, der er udtrykt i AL § 42, stk. 1, jfr. nu også § 4, stk. 3, i bogføringsbekendtgørelsen af 18. juni 1959, gengives ofte som et krav om regnskabs sandhed, klarhed og kontinuitet. Der ligger heri et krav om, at alle værdier medtages, et forbud mod at undlade at nævne forpligtelser, et påbud om, at der skal foretages nødvendige afskrivninger, og at dette gøres på en samvittighedsfuld måde. I kravet om kontinuitet ligger endelig, at hvert års regnskab opstilles på grundlag af det foregående års statusposter, og at der gives oplysning om væsentlige ændringer i regnskabs formelle opstilling. Udformningen af de almindelige aktieretlige grundsætninger for regnskabsaflæggelsen varierer i øvrigt noget fra land til land.

I svensk AL findes ingen almindelig grundregel for regnskabs affattelse bortset fra henvisningen i § 101 til »*Almänna bokföringsgrunder og god köpmannased*» og i § 102, hvorefter driftsregnskabet skal give »en med hensyn til bolagets förhållanden och god köpmannased tillfredsställande redovisning«.

Norsk AL (§ 77) kræver, at »Årsopgjøret skal settes op . . . slik at det i enhver henseende stemmer med *ordentlig* regnskabsførsel og med *forsiktig* og *god forretningsskikk*«, og driftsregnskabet skal give »... et *riktig uttryk* for det økonomiske resultat av selskapets virksomhed ...« (§ 84).

Tysk AL (§ 129) bruger udtrykkene: »... so klar und *übersichtlich* . . ., das er einen möglichst *sicheren Einblick* in die Lage der Gesellschaft gewährt«.

Den engelske *Companies Act*, sect. 149, kræver som almindelig regel kort, at driftsregnskab og status »shall give a true and fair view of the state of affairs of the company.«

Da kommissionens udkast ikke tilsigter at give en udtømmende opregning af de regnskabsposter og andre oplysninger, der skal fremgå af årsregnskabet, har den gældende lovs henvisning til *ordentlig* og *forsiktig* forretningsbrug fortsat stor værdi og indgår derfor også i udkastets lovtekst - § 76, stk. 1 - som bærende princip ikke blot i relation til værdiansættelsen af aktiver og passiver, men også som udtryk for, at regn-

skabet skal indeholde en sådan opdeling af regnskabsposterne, at det giver en tilfredsstillende oversigt over virksomhedens økonomi.

I overensstemmelse med de forannævnte nyere udenlandske aktieselskabslove må aktielovkommissionen anse det for påkrævet, at der ved en revision af den danske aktieselskabslov gennemføres regler, der i tilslutning til den praksis, der allerede følges af velledelede selskaber, stiller krav om mere udførlige og specificerede regnskabsoplysninger, uden at der på den anden side stilles krav om unødvendige eller for selskaberne skadelige oplysninger, som kunne udnyttes af konkurrerende virksomheder. Beskaffenheden af det regnskab, der aflægges, har i aktieselskaber en særlig betydning. For aktionærerne, der normalt kun har det årlige regnskab som oplysningskilde om selskabets forhold, er det ønskeligt, at det af ledelsen aflagte regnskab indeholder en vis *specifikation af selskabets aktiver og passiver*. En detaljeret statusopgørelse giver større sikkerhed imod en tilsidesættelse af kravet om iagttagelse af ordentlig og forsigtig forretningsbrug ved vurderingen af selskabets værdier og ved foretagelsen af afskrivninger og henlæggelser til reserveerne m. v. Også hensynet til kreditorerne motiverer et krav om en passende specifikation af status, idet de herigennem får større mulighed for at føre kontrol med, at navnlig lovens vurderingsregler er iagttaget.

På baggrund af de anførte synspunkter indeholder kommissionsudkastets § 78 regler om, hvilke aktiv- og passivposter, der i det mindste skal fremgå af status. Hvor langt man bør gå med hensyn til krav om specifikation, må naturligvis bero på et skøn, men man har ved udformningen af § 78 lagt vægt på ikke at pålægge erhvervslivet større krav i denne retning end hensynet til aktionærer, kreditorer og andre interesserede nødvendiggør. Visse udenlandske aktieselskabslove går i denne henseende videre, jfr. således den tyske AL § 131, den svenske AL § 101 og den norske AL §§ 81-83, der alle foreskriver anvendelse af et detaljeret skema for opstillingen af status, ligesom der skarpt sondres mellem »anlægs værdier« og »omsætningsværdier«, mellem kortfristet og langfristet gæld, fonds af forskellig art m. v. Kommissionen har

fundet det rigtigst at undgå de nævnte sondringer, der i givet fald kan give anledning til mange og vanskelige problemer med hensyn til de enkelte posters placering, og man har i det hele ikke fundet det hensigtsmæssigt at opstille et fast og ufravigeligt skema for statusopgørelsen. Den i udkastets § 78 angivne rækkefølge af de forskellige aktiv- og passivposter er ikke udtryk for et krav om benyttelse af denne rækkefølge, der i overensstemmelse med nyere regnskabsmetoder og -teorier begynder opgørelsen med de mest likvide aktiver og slutter med de varigste pengeanbringelser, ligesom opstillingen af passiverne indledes med den hurtigst forfaldende gæld for at slutte med de varigste former for finansiering. Derimod udelukker den foretagne opregning af minimumsfordringerne med hensyn til specifikation af statusopgørelsen, at denne kan foretages efter nettoprincippet, således at modregning foretages mellem de i § 78 nævnte aktiv- og passivposter, og alene saldoen vises enten som aktiv eller passiv. Der henvises i øvrigt nærmere til bemærkningerne nedenfor til § 78.

Hvad der foran er anført om betydningen af en specifikation af statusopgørelsen gælder i ikke mindre grad med hensyn til *driftsregnskabet*, og manglen på enhver forskrift om driftsregnskabs opstilling er en afgørende brist i den gældende aktieselskabslov. Denne mangel i loven af 1930 var dog på dette tidspunkt ikke noget særegent for den danske lov; det gælder overalt, at lovgiverne på dette punkt har været ængstelige for, at en nærmere redegørelse for et selskabs indtjening og omkostninger skulle kunne skade virksomhederne ved at stille deres indre forretningsmæssige forhold til rådighed for konkurrenter. Ængstelsen må dog antages at være overdreven, og i praksis har der da også i de forløbne år vist sig en stigende tendens til, at selskabernes ledelse gennem en passende specifikation af driftsregnskabet giver aktionærer, kreditorer og andre interesserede - herunder det aktiekøbende publikum - mulighed for at bedømme selskabets rentabilitet. På den anden side må det fornødtvis indrømmes, at der er en grænse for, hvor vidtgående en specifikation der bør kræves.

Længst i retning af krav om specifikation går den tyske AL af 1937 efter de i 1959

vedtagne ændringer (Gesetz über die Kapitalerhöhung aus Gesellschaftsmitteln und über die Gewinn- und Verlustrechnung af 23. december 1959). Allerede loven af 1937 stillede i sin oprindelige form krav om en detaljeret postering i skematisk form (konto- eller betretningsform), men for de egentlige driftsindtægter og -udgifter tillod loven i et vist omfang en nettopostering. Efter ændringen i 1959 af § 132 i loven af 1937 forlanges nu en fuldstændig bruttopostering med udgangspunkt i bruttoomsætningen. Alle omkostninger i forbindelse med driften skal herefter specificeres, ikke blot som hidtil lønninger m. v., men også udgifter til råvarer, hjælpe- og driftsmidler - for handelselskaber udgifter til indkøbte varer. I visse mindre selskaber, navnlig familieselskaber, hvis aktier ikke er børsnoterede, er der dog givet en adgang til fortsat at benytte nettoposteringsmetoden. Forskrifterne i loven af 1959 er uden væsentlige ændringer optaget i regeringsforslaget af 1960 til en ny tysk AL, jfr. forslaget § 147.

Tilsvarende vidtgående forskrifter gælder i USA for de aktieselskaber, der falder ind under Securities Exchange-lovgivningen af 1934, jfr. foran under afsnittet om udenlandsk aktielovgivning s. 24.

I øvrigt stiller ingen nyere lovgivning krav om en bruttoangivelse af indtægterne med specifikation af alle omkostningerne på udgiftsiden. Nærmest kravet om en bruttoopgørelse kommer den svenske AL af 1944 efter de i 1950 gennemførte ændringer, der vedtoges på grundlag af en i 1949 afgiven betænkning angående »Förbättrad insyn i enskilda företags ekonomiska förhållanden«, (Statens offentliga utredningar 1949:8). Lovens § 102 - der er uændret - bygger på princippet om nettopostering, men kræver dog en specificeret angivelse af visse omkostningsposter, dog ikke for udgifter til råvarer og driftsmidler respektive indkøbte varer. Ej heller udgiften til lønninger kræves angivet i selve regnskabet, men skal dog - såfremt den ikke er optaget i regnskabet - oplyses i årsberetningen, jfr. § 103, 1. mom., stk. 2. Endvidere bestemmes det nu i § 103, 1. mom., stk. 1 - som ændret i 1950 - at bruttoomsætningen skal oplyses enten i selve regnskabet eller i årsberetningen, men dog med det forbehold, at oplysning kun skal gives, såfremt det kan ske uden skade for selskabet.

Den norske AL § 84 tillader nettopostering, men stiller også krav om specifikation af visse omkostninger. Ifølge § 85 skal der endvidere i årsberetningen gives oplysning om bruttoomsætningen og om udbetalte lønninger, men dog kun såfremt det kan ske uden skade for selskabet.

Efter den finske bogføringslov af 1945 -

lov af 6. juli 1945 med tilhørende forordning af 9. august 1945 - kan driftsregnskabet opstilles efter nettoposteringsprincippet, for så vidt som lønninger og fremstillingsomkostninger i øvrigt kan fradrages, før indtægten vises. Udgiften til arbejdsløn skal dog i det mindste opgives inden for linien - bogføringsforordningen § 8 - ligesom bruttoomsætningen bør oplyses på samme måde. Selskaber, der har pligt til at offentliggøre deres regnskaber, skal dog altid ved indsendelse af regnskaberne til registreringsmyndigheden afgive særskilt oplysning om omsætningen, jfr. bogføringslovens § 16.

Den engelske Companies Act 1948, sect. 149, og schedule 8, part I, cl. 12-14, er for så vidt angår kravene til opstilling af driftsregnskabet ikke særligt vidtgående, og loven indeholder ikke forskrifter om specifikation af sådanne driftsomkostninger som produktions-, salgs- og administrationsomkostninger.

Endelig bemærkes, at den schweiziske AL 1936 ligger på linie med den danske lov af 1930, idet den ikke indeholder andre forskrifter end en almindelig regel om, at driftsregnskabet - ligesom status - skal opgøres i overensstemmelse med almindeligt anerkendte forretningsprincipper, jfr. OR. art. 959.

Udformningen af kommissionsudk astets § 77 om driftsregnskabet hviler på den betragtning, at der - bortset fra visse minimumskrav til regnskabs specifikation - ej heller for driftsregnskabs vedkommende bør stilles krav om anvendelse af en bestemt opstillingsmåde, som skal anvendes i alle tilfælde. Et driftsregnskab, der i overensstemmelse med bruttoposteringsmetoden i alle detaljer redegør for, hvorledes et selskabs indtægter og udgifter er fremkommet, er vel mere oplysende end et regnskab med nettopostering, men et krav om anvendelse af bruttometoden vil efter kommissionens opfattelse være for vidtgående og i mange tilfælde medføre fare for, at konkurrerende virksomheder i ind- og udland gennem de i regnskabet givne oplysninger kan beregne det pågældende selskabs omkostninger og fortjeneste på de enkelte vareenheder og benytte disse oplysninger som grundlag for en hensynsløs priskonkurrence.

Efter udkastet vil selskaberne som hidtil kunne vælge den opstilling af driftsregnskabet, som efter forholdene giver det klareste billede. Om et selskab anvender brutto- eller nettopostering eller en blanding af disse metoder, om det opstiller indtægter for

sig og udgifter for sig og derefter uddrager saldoen som årets driftsresultat, eller om det foretrækker inden for linien at sammenstille samhørende indtægter og udgifter og derefter ved sammenlægning og fradrag når frem til driftsresultatet, er i så henseende uden betydning, når regnskabet blot opfylder de i udkastet angivne minimumskrav med hensyn til indtægts- og udgiftsposteringer. Af udkastets § 77 følger som minimumskrav, at indtægter vedrørende den egentlige drift ikke må sammenblandes med andre indtægter, og disse sidste skal opføres særskilt efter deres art. For så vidt angår indtægten af selve driften er det - i overensstemmelse med det foran anførte - i princippet tilstrækkeligt med en nettoopgørelse, således at driftsindtægten eller -tabet alene opføres med det beløb, som fremkommer efter fradrag af udgifterne, men undtagelse herfra gøres dog, for så vidt angår visse udgiftsposter vedrørende driften, som skal opføres og specificeres, jfr. bemærkningerne nedenfor til § 77. Selv om man herved har afstået fra et krav om, at bruttoomsætningen skal fremgå af regnskabet, har man dog på grund af den værdi, som angivelsen af bruttoomsætningen utvivlsomt har for en reel bedømmelse af regnskabet som helhed, anset det for ønskeligt, at denne oplysning gives i alle tilfælde, hvor det kan ske uden skade for selskabet. Bestemmelse herom er optaget i udkastets § 80, stk. 2, om årsberetningen.

Lige så vigtig som opstillingen af regnskabet er de principper, der anvendes ved *værdiansættelsen af de enkelte aktiver og passiver*. Om denne værdiansættelse giver den gældende aktieselskabslov i § 42 kun den hovedregel, at opgørelsen skal ske »under omhyggelig hensyntagen til tilstedeværende værdier og forpligtelser samt under foretagelse af nødvendige afskrivninger«, men i alle nyere udenlandske love er denne side af årsopgørelsen meget indgående behandlet, jfr. således svensk AL § 100, norsk AL §§ 78-80, den finske bogføringslov af 1945 §§ 10-15, den tyske AL § 133, Companies Act sect. 149 og schedule VIII, part I.

Et gennemgående træk i disse love er, at man søger at fremtvinge en forsigtig vurdering af selskabets økonomiske stilling, således at aktiver i hvert fald ikke vurderes for højt og passiver ikke for lavt, og således

at der ikke gennem en for optimistisk vurdering skabes et falsk grundlag for udlodning til aktionærerne af ikke-eksisterende værdier eller et kreditgrundlag, som ikke er reelt.

I overensstemmelse med de nævnte nyere udenlandske love er den til AL § 42, stk. 1, svarende almindelige hovedregel i udkastets § 76 suppleret med nærmere retningslinier for en forsvarlig værdiansættelse af aktiver og passiver, jfr. udkastets § 79 og bemærkningerne nedenfor til denne paragraf.

Med hensyn til aktiver, der er bestemt til vedvarende brug for selskabet - såsom fast ejendom, skibe, maskiner, inventar og lignende - er udgangspunktet en vurdering af aktivet i dets aktuelle vedligeholdelsesstand og dets aktuelle værdi for selskabet, når dette betragtes som en levende virksomhed. I overensstemmelse hermed fastslår udkastets § 79, stk. 1, at sådanne aktiver ikke må optages til en højere værdi end anskaffelsesprisen med tillæg af beløb anvendt til forbedringer, og de skal efter § 79, stk. 3, årligt nedskrives med et beløb, der svarer til den på grund af alder, slid eller andre forhold skete værdiforringelse. På den anden side åbnes der efter § 79, stk. 2, mulighed for en opskrivning af den bogførte værdi, såfremt opskrivningen modsvarer en værdiforøgelse af varig karakter, men dog kun på vilkår, at provenuet af opskrivningen forbliver i selskabet og ikke anvendes til udbetaling af udbytte eller på anden måde drages ud af selskabets kapital, jfr. de tilsvarende bestemmelser i svensk AL § 100, 1. og 2. mom., og norsk AL § 78.

For aktiver, der ikke er anskaffet til vedvarende brug, men med henblik på videre salg eller forbrug, herunder navnlig varebeholdninger, må udgangspunktet for værdiansættelsen være den anskaffelsespris eller fremstillingspris, hvormed de pågældende varer oprindelig er indgået i regnskabet, idet der ikke ved ansættelsen af værdien i status bør regnes med en fortjeneste, som ikke er realiseret. En ansættelse efter anskaffelsesprisen bør dog efter almindelig opfattelse fraviges, såfremt genanskaffelsesprisen - dagsprisen - på statustidspunktet er lavere end den oprindelige anskaffelsesværdi, idet ikke anskaffelsesprisen, men dagsprisen da må være afgørende. Dette »den laveste værdi princip« ligger til grund for vurderings-

reglerne for varebeholdninger m. v. i de fleste landes lovgivning, men dog ikke altid som en ufravigelig regel, idet der åbnes mulighed for en højere vurdering end den laveste værdi, såfremt dette efter omstændighederne vil være stemmende med ordentlig og forsigtig forretningsbrug.

Immaterielle værdier såsom goodwill må vurderes med stor forsigtighed og helst bringes ud af regnskabet, så snart man kan forsvare at se bort fra de værdier, sådanne retigheder repræsenterer. Under alle omstændigheder bør sådanne værdier afskrives over en kortere årrække, jfr. udkastets § 79, stk. 10.

For passivernes vedkommende gælder det, at alle ubetingede forpligtelser, som vil kunne anmeldes i selskabets likvidationsbo, må optages i status som passiver, medens forpligtelser, der kun under visse forudsætninger vil blive aktuelle, må anføres som en note til regnskabet eller eventuelt inden for linien, jfr. udkastets § 79, stk. 11.

Det har her som i de fleste andre lande været anset for forsvarligt gennem en undervurdering af aktiver af konsolideringshensyn at oparbejde *hemmelige reserver*, og ved den gældende aktieselskabslovs almindelige henvisning til ordentlig og forsigtig forretningsbrug ved værdiansættelsen tilsigtes da også i første række at sikre, at selskabets økonomiske stilling i det mindste er så god, som det fremgår af regnskabet, men ikke, at den ikke er eller kan være bedre. Lovgivningens traditionelle formål er at forebygge en overvurdering, hvorved der - som erfaringerne ofte har vist - skabes mulighed for at fremskaffe et fiktivt overskud til udbytteudbetaling eller for at skjule, at selskabet har opbrugt sine reserver. En vis undervurdering i gode tider vil derimod bidrage til en konsolidering af virksomheden og styrke dens evne til at modstå lavkonjunkturer og andre kriser, jfr. herved den schweiziske selskabslovgivning, der i OR art. 663 udtrykkeligt hjemler adgang til at opspare hemmelige reserver »soweit die Rücksicht auf das dauernde Gedeihen des Unternehmens oder auf die Verteilung einer möglichst gleichmässigen Dividende solche Massnahmen als angezeigt erscheinen lässt«.

Den almindelige adgang til at skabe hemmelige reserver har dog sin begrænsning. Det

er således ikke tilladeligt i status helt at udelade visse aktiver eller at optage fiktive passiver, ligesom en undervurdering af aktiver i den hensigt at fremkalde et kursfald på selskabets aktier med henblik på opkøb af disse fra ledelsens side ikke alene vil være strafbart, men også vil kunne medføre erstatningsansvar over for den aktionær, der i tillid til regnskabet har solgt sine aktier til underkurs.

Tilladeligheden af hemmelige reserver er opretholdt i kommissionens udkast. Dette gentager gældende lovs almindelige henvisning til iagttagelse af ordentlig og forsigtig forretningsbrug og fastsætter i de supplerende værdiansættelsesregler i § 79 alene den højeste værdi, hvortil de pågældende aktiver må optages i status. Udkastets forskrifter om en specifikation af aktiver og passiver i statusopgørelsen medfører dog større muligheder for at bedømme aktivernes reelle værdi og dermed for bedømmelsen af eventuelle hemmelige reserver. I koncernselskaber gælder dette ikke alene moderselskabet, men udkastets koncernregler giver også større muligheder for bedømmelse af aktiverne i datterselskaberne. Disse forskrifter og den adgang, der efter udkastets § 67, stk. 2, er til på generalforsamlingen at forlange supplerende oplysninger, vil også styrke muligheden for at konstatere, om en undervurdering har fundet sted, og om den foretagne reservering går ud over, hvad hensynet til en passende konsolidering kræver. Kommissionen har i sit udkast søgt at tilgodese de nævnte interesser uden at forringe værdien af den i og for sig anerkendelsesværdige benyttelse af hemmelige reserver. - Mod det særlige misbrug af hemmelige reserver, der kan finde sted ved indbydelse til forhøjelse af aktiekapitalen, hvis der ikke gives oplysning om, at selskabets seneste regnskabsresultater er påvirket af henlæggelser i tidligere år, der ikke fremgår af regnskabet, har man i § 21, stk. 3, optaget en speciel regel, se bemærkningerne til kap. 3 s. 99.

Oplysninger om værdiansættelsen kan i det hele næppe give anledning til betænkelighed, når der er tale om aktiver bestemt til vedvarende brug for selskabet. Risikoen for kortsynede krav om større udbytte er her begrænset, når der ikke ved en opskrivning af de undervurderede aktiver kan disponeres over de hemmelige reserver til ud-

betaling af udbytte eller lignende, jfr. udkastets § 79, stk. 2.

Til orientering for såvel aktionærer som kreditorer m. fl. er det fundet naturligt at kræve ejendomsværdien af selskabets faste ejendomme oplyst i regnskabet. Dette er i overensstemmelse med svensk AL § 103, 1. mom., men den svenske lov går videre ved også - enten i regnskabet eller årsberetningen - at forlange oplysning om brandforsikringsværdien for såvel faste ejendomme som for maskiner, inventar og lignende. Kommissionen har imidlertid ikke ment at burde stille et sådant krav, idet brandforsikringen, der må rette sig efter konjunkturerne, ofte ikke vil give noget vejledende udtryk for selskabets værdier, og et krav om oplysning herom vil kunne få en uheldig indflydelse på ledelsens overvejelser angående assurancesummens størrelse, særlig når denne i et stigende prisniveau så vidt muligt skal dække genanskaffelsesværdien. Hertil kommer, at brandforsikringssummen for den faste ejendom ofte vil indbefatte mere eller mindre fast inventar og tekniske installationer, som ikke indgår i ejendomsvurderingen.

For så vidt angår aktiver til varigt brug, giver udkastets afskrivningsregler også større muligheder for indblik i selskabets vurderingspolitik. Ifølge § 77, stk. 3, litra d, skal afskrivningerne på fast ejendom, skibe og driftsmidler bestemt til vedvarende brug for selskabet opføres som en særskilt post. og det samme gælder ifølge § 77, stk. 2, litra d, og stk. 3, litra e, om fortjeneste og tab ved afhændelse af de nævnte anlægsværdier, såfremt fortjenesten eller tabet indgår i driftsregnskabet. Opskrivningen af aktiver til varigt brug skal - i det omfang sådan opskrivning kan finde sted efter udkastets § 79, stk. 2, - oplyses i årsberetningen, ligesom der heri skal gives oplysning om anvendelsen af beløbet, jfr. § 80, stk. 3, sidste punktum. Endelig gælder ifølge § 80, stk. 3, 1. og 2. pkt., at der i årsberetningen i tilslutning til en almindelig redegørelse for de ved vurderingen af selskabets aktiver og passiver anvendte principper skal gives særlig oplysning om eventuelle ændringer i de anvendte vurderingsprincipper.

For så vidt angår aktiver, der er bestemt til videresalg eller forbrug - varebeholdninger og lignende - har værdiansættelsen i

langt højere grad betydning som et middel til at holde fortjeneste og overskud på et stabilt niveau under varierende pris- og konjunkturforhold, og hensynet til denne fra et erhvervsøkonomisk synspunkt rigtige vurderingspolitik gør det mere påkrævet at vise forsigtighed med at forlange oplysninger om foreliggende skjulte reserver. På dette område vil det derfor være ønskeligt at hævde ledelsens ret til at konsolidere selskabet ved at skabe reserver, som kun ledelsen kender til, og som derfor kan sikres mod kortsynede angreb fra aktionærside. I overensstemmelse hermed findes der ikke i udkastet for varebeholdningers vedkommende nogen bestemmelse om, at beløb, der hidrører fra opskrivning, skal fremgå særskilt af driftsregnskabet, ligesom ej heller afskrivninger skal posteres særskilt for disse aktivers vedkommende. En opskrivning af varelageret kan dog kun finde sted, hvis den kan ske inden for den højest tilladte værdiansættelse, jfr. bemærkningerne nedenfor s. 181-82 til udkastets § 79, stk. 4.

I øvrigt skal der efter de almindelige regler i udkastets § 80 om årsberetningen i denne alene gives en redegørelse for de ved vurderingen af de pågældende aktiver anvendte principper, ligesom der specielt skal gives oplysning om eventuelle ændringer i forhold til tidligere anvendte vurderingsprincipper. Da meningen med denne bestemmelse efter det foran bemærkede ikke kan være at kræve oplysninger, der - for så vidt angår varelager og lignende - vil være ensbetydende med et forbud mod hemmelige reserver, må bestemmelsen forstås med den begrænsning, at oplysninger kun bør gives i en sådan udstrækning, at der ikke bliver tale om direkte eller indirekte oplysninger om den beløbsmæssige størrelse af eventuelle hemmelige reserver. Bestemmelsen er herefter næppe videregående end de tilsvarende bestemmelser i svensk AL § 103, 1. mom., stk. 4, der forlanger oplysning i årsberetningen om sådanne ændringer i værdiansættelsen, som i væsentlig grad har påvirket årsresultatet, eller som i øvrigt er af større betydning. Ifølge den norske AL § 85 skal der i årsberetningen redegøres for de foretagne værdiansættelser af vare- og råstofbeholdninger. Såfremt der foreligger en væsentlig undervurdering på aktivsiden i balancen, skal det over for generalforsam-

lingen oplyses, at balancen er rummelig, forudsat, at dette ikke kan ses af balancen selv eller fremgår af årsberetningen eller er almindeligt kendt blandt aktionærerne (§ 88); går undervurderingen så langt, at regnskabet giver et væsentlig misvisende billede af rentabiliteten, skal oplysning herom gives på generalforsamlingen, hvis det ikke er omtalt i årsberetningen; tages hemmelige reserver til indtægt i driftsregnskabet skal oplysning på tilsvarende måde gives, dersom regnskabet ellers ville give et misvisende billede af rentabiliteten i sidste regnskabsår.

Efter udkastets § 75, smh.m. § 80, skal årsregnskabet være ledsaget af en af bestyrelsen udarbejdet skriftlig *årsberetning*. Efter gældende ret er dette kun påbudt for banker, jfr. banklovens § 15, men også i andre selskaber afgives der sædvanlig en årsberetning fra bestyrelsen. Kravet om årsberetning som supplement til regnskabet indeholdes i øvrigt i alle nyere aktieselskabslove, jfr. således den svenske AL §§ 98 og 103, den norske AL §§ 76 og 85, den tyske AL §§ 127-28 og Companies Act sect. 157.

En redegørelse for virksomheden og for den økonomiske stilling udtrykt i form af et regnskab kan ifølge sagens natur kun give det pengemæssige udtryk for resultatet af virksomheden i sammentrængt form, og ønsker man at foretage en nøjere bedømmelse af selskabets administration og virksomhedens trivsel, må regnskabet suppleres med oplysninger om sådanne forhold vedrørende selskabets stilling og ledelsens forvaltning, som ikke har fundet umiddelbart eller tilstrækkeligt udtryk i regnskabstallene, herunder om selskabet har optaget nye produktioner eller er kommet ind på nye markeder, om væsentlige ændringer er indtrådt i det økonomiske mellemværende med andre selskaber, navnlig datterselskaber. Endvidere bør beretningen give oplysning om de principper, der er anlagt ved vurderingen af selskabets aktiver og passiver og specielt om eventuelle ændringer i vurderingsgrundlaget. Såfremt selskabets bruttoomsætning ikke fremgår af regnskabet, foreslås det endvidere, at omsætningen skal oplyses i årsberetningen, såfremt dette kan ske uden skade for selskabet, jfr. bemærkningerne foran s. 168. Regnskabet omfatter endvidere kun forhold, der falder inden for regnskabsperioden, men prisudviklingen, ændringer i

markedsforhold m. v., som har fundet sted umiddelbart efter regnskabsperiodens udløb, vil også kunne have en betydelig indflydelse på bedømmelsen af driftsresultatet og det udbytte, som det er forsvarligt at udbetale.

Kravet om udarbejdelse af årsberetning gælder for alle aktieselskaber uanset størrelse, idet kommissionen ikke har fundet tilstrækkelig anledning til at begrænse kravet til selskaber over en vis størrelse. Også i mindre og mellemstore selskaber har aktionærerne - og måske i særlig grad i disse - et naturligt krav på de supplerende oplysninger, som indeholdes i en årsberetning.

Efter udkastets § 66 skal årsberetningen ledsage årsregnskabet, således at aktionærerne forinden generalforsamlingen kan gøre sig bekendt med denne, ligesom beretningen skal medfølge regnskabet ved indsendelsen til aktieselskabs-registeret ifølge udkastets § 85, stk. 1.

Udkastets bestemmelser om *henlæggelse til den lovpligtige reserve* i § 83 er uforandrede i forhold til AL 1930, og det samme gælder med enkelte ændringer - hvorom nedenfor - reglerne i udkastets § 84 om *udbetaling af udbytte*.

Med hensyn til spørgsmålet om indsendelse af årsregnskab m. v. til aktieselskabs-registeret opretholder udkastets § 85 med enkelte formelle ændringer reglerne i den gældende lovs § 45, 1. punktum, for så vidt angår indsendelsen af årsregnskabet, men udvider dette krav til også at omfatte årsberetningen. Derimod har der inden for kommissionen været delte og til dels skiftende meninger om bevarelsen af den nuværende adgang ifølge AL § 45, 2. punktum, til at tage forbehold mod, at de indsendte regnskaber gøres offentlig tilgængelige.

Det må erkendes, at adgangen til at hemmeligholde et aktieselskabs regnskaber ikke er vel forenelig med det offentlighedsprincip, som i øvrigt er et afgørende grundmotiv i aktieselskabslovgivningen. Dette princip ligger således til grund for publicitetskravene i forbindelse med aktieselskabers stiftelse, aktiekapitalens tilvejebringelse, forhøjelse og nedsættelse, valg af direktion, bestyrelse og revisorer og vedrørende selskabernes opløsning. Den herved tilsigtede beskyttelse mod misbrug i forhold til tredjemand er kun ufuldstændig, når der på et så vigtigt punkt

som regnskabsaflæggelsen åbnes mulighed for at tilsidesætte offentlighedsprincippet.

Kravet om, at aktieselskabers regnskaber skal være offentlig tilgængelige, er da også - som det fremgår af oversigten side 14 ff. over udenlandsk aktieselskabslovgivning - gennemført i de fleste landes lovgivning om aktieselskaber. (Dette har således været gældende ret i Sverige siden 1910, jfr. nu sv. AL 1944 § 126). Regnskaberne skal normalt indsendes til registreringsmyndigheden, hvor regnskaberne er tilgængelige for enhver eller i hvert fald for enhver, der har en retlig interesse heri. I visse lande er det yderligere pålagt selskaberne at offentliggøre regnskaberne i officielle tidender og eventuelt tillige i et lokalt dagblad.

Offentlighedens krav på orientering om aktieselskabernes økonomiske stilling gennem adgang til regnskaberne har ikke helt samme vægt, når der er tale om »familieaktieselskaber« og lignende selskaber med en begrænset aktionærkreds, når disse selskaber ikke henvender sig til offentligheden om aktietegning m. v. Dette synspunkt ligger til grund for bestemmelsen i AL § 45, 2. punktum, ligesom det ligger til grund for de engelske særregler om »private companies«. Det samme synspunkt har i andre lande givet anledning til en særlig lovgivning for mindre aktieselskaber med en begrænset aktionærkreds, jfr. således den tyske og østrigske lovgivning om G.m.b.H.-selskaber og den tilsvarende lovgivning i Frankrig, Schweiz og Italien om »sociétés à responsabilité limitée«, jfr. bemærkningerne foran side 60-62. Ifølge de pågældende særregler stilles der ikke for disse selskabers vedkommende noget krav om, at de årlige regnskaber skal indsendes til registreringsmyndigheden eller offentliggøres.

Det har imidlertid overalt vist sig, at anvendelsen af disse særlige selskabsformer og dermed adgangen til at holde regnskaberne hemmelige har været benyttet i en udstrækning, der går langt ud over de oprindelige formål. I den engelske kommissionsbetænkning af 1962 er det på denne baggrund fundet betænkeligt, at pligten til at indsende de årlige regnskaber til registreringsmyndigheden ikke gælder for den overvejende del af de engelske aktieselskaber, og i kommissionsbetænkningen (§ 67) foreslås det derfor, at de bestående særregler for

»private companies« ophæves. Den samme tendens har gjort sig gældende under den igangværende harmonisering af lovgivningerne inden for fællesmarkedslandene. I det af fællesmarkedskommissionen vedtagne udkast af 21. februar 1964 til direktiv for harmoniseringen af selskabslovgivningen stilles der krav om fuld offentlighed om regnskaberne, ikke blot i de egentlige aktieselskaber, der omfattes af aktieselskabslovgivningen, men i princippet også i de ovennævnte »lukkede« selskaber.

Også for dansk aktielovgivnings vedkommende gælder det, at den efter AL § 45, 2. punktum, bestående adgang til at tage forbehold mod offentliggørelse af regnskaberne har taget et omfang, som går ud over de til grund for bestemmelsen liggende hensyn til »familieforetagender« og lign. Af en af aktieselskabsregisteret pr. 1. januar 1964 foretagen opgørelse fremgår det således, at ikke mindre end ca. 8.700 selskaber - det samlede antal registrerede selskaber var ca. 14.800 - havde gjort brug af adgangen til at tage forbehold mod, at deres regnskaber gøres offentlig tilgængelige, jfr. nedenstående oversigt:

	1.	2.	3.
Aktiekapital	Antal aktieselskaber	Heraf med »hemmeligt« regnskab	2. i pct. af 1.
Under 25.000 kr.	2.993	1.294	43
25-100.000 -	3.910	2.156	55
100-250.000 -	3.534	2.348	66
250-500.000 -	1.637	1.155	71
¹ / ₂ -1 mill. -	1.180	867	73
1-2 - -	779	521	67
2-5 - -	498	277	56
5-10 - -	144	68	47
10-20 - -	66	30	45
20 - -			
og derover	49	16	33
Tilsammen . . .	14.790	8.732	59

På denne baggrund har kommissionen indgående overvejet spørgsmålet, og resultatet er blevet, at et flertal inden for kommissionen er af den opfattelse, at der i den kommende lov bør gennemføres et almindeligt krav om, at alle aktieselskabers regnskaber skal være offentlig tilgængelige. I overensstemmelse hermed er det i det ende-

lige udkast foreslået helt at ophæve den bestående adgang til at forlange regnskaberne hemmeligholdt.

Efter overgangsbestemmelsen i udkastets § 139, stk. 1, vil den hidtidige adgang til at tage forbehold mod offentliggørelse dog først bortfalde fra det regnskabsår, der begynder et år efter lovens ikrafttræden.

Flertallet har ved fremsættelsen af sit forslag på dette punkt - ligesom regeringslovsforslaget af 1956 - lagt vægt på, at den i den gældende lov gjorde sondring mellem de såkaldte »familieaktieselskaber« og andre selskaber i denne forbindelse har vist sig ikke at være rationel. De førstnævnte er ofte rammen om betydelige foretagender, som i stigende grad viser interesse for at skabe publicitet om deres virksomhed. I denne forbindelse henvises til, at de mere udførlige regler om regnskabsaflæggelsen, som foreslås gennemført, vel tilsigter at skabe et bedre grundlag for bedømmelsen af selskabernes økonomiske forhold, men på den anden side ikke stiller krav, der tilsidesætter selskabernes berettigede interesse i, at regnskaberne ikke indeholder oplysninger om driftsøkonomiske forhold, som selskaberne har et naturligt krav på ikke at oplyse over for konkurrerende virksomheder.

Et mindretal inden for kommissionen (ét medlem) har ønsket reglen i AL § 45, 2. punktum, bevaret. For selskaber, hvor der kun er et ringe antal aktionærer, og hvor der normalt gælder indskrænkninger i aktiernes omsættelighed, synes efter mindretallets opfattelse kravet om pligt til offentliggørelse af regnskabet ikke at have samme betydning. Hensynet til aktiehandelen gør sig ikke gældende i de pågældende selskaber, og endvidere kan der rejses tvivl om, hvorvidt hensynet til kreditorerne i sig selv er vægtigt nok til at motivere et krav om offentliggørelse, jfr. herved Sindballe-Klerks s. 281. Som motivering for at bevare en adgang for de omhandlede selskaber til at tage forbehold mod, at regnskabet gøres offentlig tilgængeligt, har mindretallet endvidere lagt vægt på, at udkastet ikke - som almindeligt i kontinental og engelsk ret - har to sæt regler for henholdsvis de større offentlige selskaber og de mindre private selskaber ofte af familiemæssig karakter,

hvis regnskaber ikke er offentlig tilgængelige. I øvrigt henvises til, at den norske AL 1957 ikke - lige så lidt som den tidligere aktielov af 1910 - indeholder noget krav om indsendelse eller offentliggørelse af årsregnskabet, og at det samme er tilfældet efter den islandske AL af 1921. Den finske bogføringslov af 1945 §§ 16-17 forlanger alene årsregnskabet indsendt for selskaber med en egenkapital på 5.000 nye finske mark eller derover.

Den gældende lov bygger såvel vedrørende regnskabsreglerne som i øvrigt på den forudsætning, at et økonomisk foretagende ved benyttelse af aktieselskabsformen driver sin virksomhed inden for rammerne af et enkelt aktieselskab. Det har imidlertid vist sig, at de almindelige aktieselskabsregler er ufuldkomne, når en økonomisk virksomhed bygges op over en flerhed af indbyrdes forbundne aktieselskaber - *koncernselskaber* - oftest i den form, at et aktieselskab, moderselskabet, gennem aktiebesiddelse behersker et eller flere andre selskaber, datterselskaber, som eventuelt igen behersker egne datterselskaber. I særlig grad gælder det, at de almindelige regler om regnskabsaflæggelse ikke formår at give en tilfredsstillende redegørelse for koncernens økonomiske stilling. Vurderingen af moderselskabets interesser i datterselskabet bliver alene en kursbedømmelse af moderselskabets aktier i datterselskabet og ikke nogen direkte vurdering af dettes aktiver og passiver. Den omstændighed, at moderselskabet og datterselskabet er selvstændige retssubjekter, medfører endvidere, at der kan opstå kreditforhold mellem moderselskabet og datterselskaberne og mellem de sidstnævnte indbyrdes, hvilket - uden at det særskilt fremgår af moderselskabets regnskab - kan have en væsentlig indvirkning på moderselskabets økonomiske stilling.

Farligst er måske den mulighed, som foreligger for, at en koncern ved overdragelser fra et selskab til et andet kan skabe interne, fiktive gevinster, som i virkeligheden ikke er indtjent. En almindelig grund-sætning er, at en urealiseret fortjeneste ikke bør danne grundlag for udbetaling af udbytte, men denne grundsætning kan gøres illusorisk ved, at et foretagende organiserer sig som en koncern og foretager salg mel-

lem koncernselskaberne indbyrdes.

Med det formål at bekæmpe sådanne misbrug stiller kommissionen forslag om, dels at der i regnskaberne for de pågældende koncernselskaber gives oplysning om hovedposterne i deres indbyrdes forhold, jfr. udkastets § 77, stk. 2, litra a og b, og stk. 3, litra a, samt § 78, stk. 2, litra e og h, og stk. 3, litra f, dels at der i tilslutning til moderselskabets regnskab udarbejdes en særlig koncernopgørelse, der skal indeholde et sammendrag af moder- og datterselskabernes status samt det samlede overskud eller tab ved virksomheden efter fradrag af interne fortjenester, jfr. udkastets § 81, stk. 1 og 2.

De vanskeligheder, som opstår ved forsøg på umiddelbart at sammenholde moderselskabets og datterselskabernes regnskaber for derved at opnå et indblik i foretagendets virkelige stilling, har i flere lande medført fremkomsten af forskellige metoder til at opstille en »konsolideret balance« eller »koncernbalance«. I koncernbalancen fremstilles hele koncernens stilling, således at man ser bort fra den retlige selvstændighed, der tilkommer de enkelte selskaber.

Efter *svensk* AL § 104 gives der koncernselskaber valget mellem at afgive en egentlig koncernbalance eller en mindre udførlig »koncernredogørelse«. I begge tilfælde skal dog vinding eller tab opgøres for koncernen i dens helhed. Efter *norsk* AL § 89 skal moderselskaber i forbindelse med årsregnskabet forelægge en balance, som viser selskabets stilling, når koncernen betragtes som en regnskabsmæssig enhed. Reglerne om udarbejdelsen af årsregnskabet finder i deres helhed også anvendelse på koncernbalancen.

Efter *engelsk* lovgivning - Companies Act sect. 150-52 samt schedule 8, part 2 - skal der i forbindelse med moderselskabets regnskab udarbejdes et koncernregnskab - group accounts - der i princippet skal indeholde en samlet status- og driftsopgørelse for koncernen. Fra pligten til at udarbejde group accounts gælder dog visse, ikke uvæsentlige undtagelser, navnlig i tilfælde, hvor de enkelte selskaber er i den grad inkommensurable, at en sammenstilling af deres kapitalforhold og deres indtjening ville give et misvisende billede af virksomheden inden for koncernen som sådan, eller ikke giver noget brugbart billede, ligesom der åbnes mulighed for at opdele koncernopgørelsen i flere dele, såfremt der i en koncernberetning gives de fornødne oplysninger om

sammenhængen mellem de enkelte grupper af selskaber og en motivering for opdelingen.

Den gældende *tyske* AL 1937 indeholder i § 134, stk. 2, en bemyndigelse til administrativt at fastsætte regler om udarbejdelse af koncernregnskaber, men denne bemyndigelse er hidtil ikke benyttet. I regeringsforslaget af 1960 til en ny tysk AL er kravet om udarbejdelse af koncernregnskaber foreslået lovfæstet tillige med nærmere forskrifter om dette regnskabs nærmere indhold, jfr. forslagets §§ 317-321.

I *USA* er udarbejdelse af koncernregnskaber en nødvendighed for alle holding-selskaber m. v., der under Security Exchange-lovgivningen af 1934 opnår tilladelse til offentlig tegning og salg af aktier m. v.

Hensigten med at forlange en koncernopgørelse foretaget er for det første at tvinge selskabets ledelse til at gøre sig foretagendets virkelige økonomiske stilling klar. Ud fra den betragtning, at oplysning herom i det hele er af betydning for bedømmelsen af moderselskabets regnskab og det forsvarlige i at udbetale udbytte, havde man i kommissionens foreløbige udkast optaget bestemmelser, hvorefter koncernopgørelsen skulle forelægges generalforsamlingen på samme måde som det ordinære regnskab og ligeledes skulle indsendes til aktieselskabsregisteret. Da en koncernopgørelse imidlertid ikke sjældent vil indeholde oplysninger, som koncernen kan have et naturligt krav på ikke at oplyse over for konkurrerende virksomheder, har kommissionen efter fornyet overvejelse på grundlag af de fra erhvervsside fremførte betænkeligheder i det endelige udkast afstået fra at gøre koncernopgørelsen tilgængelig for andre end ledelsen samt selskabets revisor, der ifølge § 63, stk. 2, skal påse, at koncernopgørelsen er rigtigt opstillet i overensstemmelse med forskrifterne i § 81.

Affattelsen af koncernopgørelsen skal i øvrigt finde sted efter samme principper, som gælder for årsopgørelsen. Ved den nærmere udformning af reglerne har den ledende tanke været, at koncernens regnskab skal opstilles således, som moderselskabets regnskab ville se ud, såfremt datterselskaberne indgik deri med aktiver og passiver.

Koncernopgørelsen skal således indeholde et sammendrag af moderselskabets og dat-

terselskabernes balancer, bygget op på den grundsætning, at man i moderselskabets status i stedet for aktieposterne i datterselskaberne indfører disses aktiver og passiver ifølge datterselskabernes statusopgørelser, idet man bortser fra tilgodehavender og forpligtelser mellem moderselskabet og datterselskaberne og mellem disse indbyrdes.

1 koncernopgørelsen skal der endvidere på grundlag af moderselskabets og datterselskabernes driftsregnskaber gives oplysninger om selskabernes vinding eller tab, således at man derigennem kan bedømme resultatet for koncernen som helhed. I denne forbindelse må der foretages en eliminering af interne fortjenester.

Eliminering af den interne fortjeneste ved *vareomsætning* mellem selskaberne er det vigtigste spørgsmål i denne forbindelse. Mange koncerner er opbygget netop med henblik på, at datterselskaberne skal aftage moderselskabets produktion (eller omvendt, at moderselskabet skal aftage datterselskabernes produktion), hvilket organisatorisk og leveringsmæssigt kan frembyde store fordele. Men systemet frembyder også den fare, at værdierne ved omsætning mellem koncernens selskaber indbyrdes gøres til genstand for en oppustning, som af den herskende aktionærgruppe (eller det herskende selskab) kan udnyttes til skade for andre aktionærer eller for kreditorerne, uden at disse får sådanne oplysninger om de virkelige forhold, at de derigennem får anledning til at gribe ind og forsvare deres interesser. Ved bogføring af sådanne interne gevinster sker der en overførsel af værdien fra det ene regnskab til det andet, uden at der herved er sket nogen forøgelse af værdierne for koncernen som sådan. Dette gælder dog kun, så længe gevinsten ikke er realiseret, d. v. s. så længe de solgte varer er i behold hos det køvende selskab, og ikke er solgt til andre uden for koncernen eller forbrugt, hvormed må sidestilles, at varernes værdi er afskrevet eller nedsat under sælgerens anskaffelsesværdi.

Ved *overførsel af anlægsvær dier* - i. eks. en maskine eller et skib — vil der derimod i almindelighed ikke være spørgsmål om at søge gevinsten realiseret ved videresalg, men værdierne »forbruges« successivt ved de af køberen foretagne afskrivninger. Skulle man

her foretage en eliminering af den interne gevinst, måtte der i de følgende år foretages en regulering i modsat retning, nemlig af den del af gevinsten, som svarer til den i det pågældende år foretagne afskrivning af værdien. En sådan ordning ville være meget vanskelig at praktisere og ville efter kommissionens opfattelse medføre et besvær, som ikke står i forhold til det opnåede, idet den snarere ville øge regnskabernes uoverskuelighed end skabe den ønskede klarhed. Da faren for misbrug ved transaktioner inden for koncernselskaber som aldeles overvejende hovedregel fremkommer ved vareomsætning mellem disse, har man i udkastets § 81, stk. 2, begrænset kravet om fuldt fradrag af den interne fortjeneste til kun af gælde »genstande bestemt til videreoverdragelse«.

I øvrigt finder man ikke anledning til at forlange koncernopgørelsen opstillet efter et stramt skema, men mener at kunne overlade enkelthederne i opgørelsen til selskabernes egen afgørelse efter forholdene i hvert enkelt tilfælde og under sædvanligt ansvar for ledelsen.

Anvendelsesområdet for de foreslåede bestemmelser om regnskabsaflæggelsen i koncernforhold beror på, hvad der nærmere forstås ved begreberne *moder- og datterselskaber*. Det afgørende må i princippet være, at der af det ene selskab, moderselskabet, udøves en bestemmende indflydelse over det eller de andre selskaber, datterselskaberne, således at der er et interessefællesskab mellem dem.

Dette gælder typisk, når et aktieselskab ejer mere end halvdelen af aktiekapitalen i et andet selskab. 1 overensstemmelse hermed foreslås det i udkastets § 82, stk. 2, at et moder-datterselskabsforhold altid skal anses at foreligge i dette tilfælde. Udkastet ligger herved på linje med den svenske AL § 221, 1. mom., og Companies Act, sect. 154. Det samme gjaldt det norske aktielovudkast af 1952 § 91, men i den endelige affattelse i den norske AL § 89 forhøjedes kravet om aktiebesiddelsen i denne forbindelse fra halvdelen til to tredjedele af aktierne i det andet selskab.

Det vil dog ikke være tilstrækkeligt at blive stående ved en regel, der alene baserer koncernbegrebet på aktiebesiddelse af en vis

størrelse. En sådan formel regel ville være alt for let at omgå, idet en aktiebesiddelse under den fastsatte grænse kunne suppleres med aftaler, der sikrede moderselskabets indflydelse på datterselskabet. I overensstemmelse med nyere udenlandske love indeholder udkastet derfor i § 82, stk. 3, en regel, hvorefter et moder-datterselskabsforhold tillige foreligger, når et aktieselskab på grund af aktiebesiddelse, stemmeretsregler, andre vedtægtsbestemmelser eller aftaler udøver en bestemmende indflydelse over et andet aktieselskab og har en betydelig andel i dets driftsresultat, jfr. den svenske AL § 221, 1. mom., den norske AL § 89, stk. 2, samt den tyske AL § 15, stk. 2.

Reglerne om koncernforhold bør endvidere efter kommissionens opfattelse komme til anvendelse ikke blot, hvor den bestemmende indflydelse - det være sig gennem aktiebesiddelse eller på anden måde - foreligger direkte, men også hvor der foreligger et indirekte datterselskabsforhold, f. eks. hvor et eller flere datterselskaber eller moderselskabet og et eller flere datterselskaber ejer aktier i et andet selskab i et sådant omfang, at aktiebesiddelsen - hvis aktierne ejedes direkte af moderselskabet - ville konstituere et moder-datterselskabsforhold, jfr. udkastets § 82, stk. 4, og i overensstemmelse hermed den svenske AL § 221, 1. mom. Alle aktieselskaber, der er således forbundne, at de indbyrdes er moder-datterselskaber eller datterselskaber af samme moderselskab, danner efter udkastets § 82, stk. 1, en koncern.

Udkastets koncernregler omfatter kun forholdet mellem aktieselskaber. Selv om tilsvarende synspunkter principielt kan anlægges på forhold af samme karakter mellem aktieselskaber og foretagender, der ikke drives i aktieselskabsform, har kommissionen - i overensstemmelse med de fleste udenlandske lovgivninger - ment at burde begrænse anvendelsen af koncernreglerne til de i praksis hyppigst forekommende koncernforhold, hvori såvel moder- som datterselskaberne er aktieselskaber.

Endelig bemærkes, at de foreslåede regler i §§ 75-85 om regnskabsaflæggelse, årsberetning og koncernopgørelse ifølge *overgangsbestemmelsen i udkastets § 139, stk. 1*, først vil komme til anvendelse for det regnskabsår, der påbegyndes et år efter lovens

ikrafttræden i øvrigt; reglerne om udarbejdelse af koncernopgørelse dog først for det derefter følgende regnskabsår. For tidligere regnskabsår skal de hidtil gældende regler om regnskabsaflæggelse iagttages.

I de af erhvervsorganisationerne fremsatte udtalelser til kommissionsudkastets regler om regnskabsaflæggelsen har Arbejderbevægelsens Erhvervsråd i almindelighed udtalt, at de foreslåede regler ikke kan anses for tilstrækkelige til at give et fyldestgørende bedømmelsesgrundlag for aktieselskabers økonomiske forhold, og dette gælder specielt reglerne om driftsregnskabet, der udover oplysninger om bruttoomsætning og afskrivninger også bør indeholde oplysninger om andre hovedomkostningsposter som arbejds lønninger, administrationsomkostninger, salgsomkostninger m. m. Industriens, skibsfartens og engroshandelens organisationer har generelt givet udtryk for, at de foreslåede nye bestemmelser er meget vidtgående, og at udkastet med den stærkt forøgede oplysningspligt vil give konkurrerende virksomheder - ikke mindst i udlandet - muligheder for at skaffe sig indgående kendskab til danske selskabers forhold.

Kommissionen har indgående overvejet disse to modstående sæt synspunkter og ment i det foreliggende udkast at have opstillet regler, der på den ene side skaber grundlag for en bedømmelse af selskabernes økonomiske stilling og på den anden side ikke træder berettigede erhvervsinteresser for nær.

// . Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

Til § 75 (AL § 41).

Stk. 1. Bestemmelsen fastslår ledelsens pligt til årligt at udarbejde årsregnskab og årsberetning samt i moderselskaber tillige koncernopgørelse, jfr. herved udkastets § 8, litra p, hvorefter vedtægterne skal indeholde regler om regnskabsaflæggelse og fordeling af årsoverskud, samt §§ 65, stk. 1, og 66, stk. 1.

Regnskabet skal omfatte en periode på et år, jfr. bogføringsbekendtgørelsens § 3. Den første regnskabsperiode kan dog herefter omfatte et kortere eller længere tidsrum, dog længst 18 måneder, og det samme gælder ved omlægning af regnskabsperioden.

Derimod er der intet fastsat om regnskabsårets begyndelses- og slutdato, cfr. banklovens § 13, stk. 1, hvorefter bankerne skal anvende kalenderåret som regnskabsår. For andre aktieselskaber er kalenderåret også meget benyttet, men praktiske hensyn vil ofte tale for at fastsætte andre terminer for regnskabsafslutningen. Regnskabet skal omfatte samme periode hvert år, men dette forhindrer ikke ubetydelige variationer, som kan fremkomme f. eks. derved, at selskabets interne bogføring føres over 13 perioder a 4 uger.

For selskaber, der hører til samme koncern, har fastsættelsen af regnskabsårets terminer særlig betydning, idet man af hensyn til opgørelsen af koncernens økonomiske forhold og navnlig de enkelte selskabers indbyrdes mellemværende normalt må forlange, at sådanne selskaber har samme regnskabsår. Overtager et selskab aktiemajoriteten i et allerede bestående selskab med et andet regnskabsår, må det ene selskab ændre sit regnskabsår, eller søge overregistrators dispensation, jfr. udkastets § 76, stk. 3.

Stk. 2. Bestemmelsen fastlægger den formelle procedure for regnskabs udarbejdelse suppleret med tilsvarende regler for udarbejdelsen af årsberetning og den eventuelle koncernopgørelse. Årsberetningen skal herefter altid udarbejdes af bestyrelsen, medens regnskab og koncernopgørelse - i selskaber, hvor der findes en direktion - skal udarbejdes og underskrives af denne og derefter forelægges bestyrelsen til vedtagelse og underskrift. 1 selskaber, hvor ingen direktion findes, udarbejdes regnskabet og koncernopgørelsen af bestyrelsen. Arsregnskabet skal tillige påtegnes af revisionen, jfr. § 65, stk. 1, men ved formuleringen af udkastets § 75, stk. 2, har man ligesom den gældende lov undladt at angive nogen regel om tidsprioriteten for dette led i proceduren. Ansvar for regnskabsaflæggelsen påhviler direktion og bestyrelse, og det er derfor i princippet rigtigt, at revisionens påtegning skal rette sig mod det af bestyrelsen aflagte regnskab. I praksis bliver regnskabet imidlertid i mangfoldige tilfælde til ved et snævert samarbejde mellem revisor og selskabets ledelse, og der vil næppe opstå praktiske vanskeligheder ved, at bestyrelsens underskrift og revisionspåtegning

gen påføres i den ene eller den anden rækkefølge eller eventuelt samtidigt.

Stk. 3. I modsætning til den efter AL 1930 gældende ordning, hvorefter regnskabsreglerne i aktieselskabsloven finder anvendelse også på banker, medmindre bankloven indeholder særlige regler om tilsvarende forhold, jfr. AL § 1, stk. 3, og banklovens § 1, har man som en mere hensigtsmæssig nyordning gennemført, at udkastets regler om regnskabsaflæggelse kun finder anvendelse på banker i det omfang, dette fastsættes i bankloven eller i de i medfør af samme givne forskrifter. Denne ordning - der forudsætter, at der i bankloven optages en fuldstændig opregning af de for banker gældende regnskabsregler - svarer i øvrigt til den fremgangsmåde, der er anvendt ved udformningen af regnskabsbestemmelserne i lov om forsikringsvirksomhed af 13. maj 1959, jfr. lovens §§ 62-79 og §§ 88-97.

Til § 76 (AL § 42, stk. 1).

Den almindelige regel i *stk. 1, 1. pkt.*, er i overensstemmelse med AL § 42, stk. 1, 1. pkt., jfr. herved de almindelige bemærkninger foran s. 165, og bestemmelsen i *stk. 2* er en gentagelse af AL § 42, stk. 1, sidste pkt. Bestemmelsen i *stk. 1, 2. pkt.*, lovfæster det almindelige princip, at nødvendige afskrivninger skal foretages, selv om driftsregnskabet viser eller derved kommer til at udvise underskud.

Vedrørende *stk. 3* henvises til bemærkningerne foran til § 75, stk. 1, om regnskabsperioden. Bestemmelsen i *stk. 3* vil også gælde for allerede bestående koncerner fra det tidspunkt, da udkastets koncernregler træder i kraft, jfr. overgangsbestemmelsen i § 139, stk. 1. Herefter vil forskellige regnskabsår for koncernens selskaber kun kunne opretholdes med overregistrators dispensation.

Til § 77.

Stk. 1. Bestemmelsen er i overensstemmelse med bogføringsbekendtgørelsens § 4, stk. 2.

Stk. 2 og 3. Der henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 166-68 om driftsregnskabet.

I overensstemmelse hermed kræver udkastet bl. a. en særskilt postering af visse poster i det løbende mellemværende mellem koncernselskaber, jfr. stk. 2, litra a (udbytte af aktier), litra b (renteindtægter) og stk. 3, litra a (renteudgifter).

Kravet i stk. 2, litra d, og stk. 3, litra e, om særskilt angivelse af fortjeneste og tab ved afhændelse af aktiver til varigt brug forudsætter, at sådan fortjeneste og tab normalt indgår i driftsregnskabet. Såfremt fortjeneste eller tab af denne art - således som det er praksis i rederiselskaber for så vidt angår køb og salg af skibe - alene berører status, bortfalder kravet om beløbets opførelse i driftsregnskabet.

Ifølge stk. 2, litra e, og stk. 3, litra d, skal op- eller nedskrivning af de nævnte anlægsværdier altid angives særskilt, jfr. de almindelige bemærkninger foran s. 170.

Er der til driftsregnskabet sket overførsel fra reserver eller andre henlæggelser, skal sådanne overførsler efter stk. 2, litra f, angives særskilt, og det samme gælder ifølge stk. 2, litra g, og stk. 3, litra f, sådanne væsentlige indtægter og udgifter, som ikke vedrører selskabets egentlige drift.

Endvidere har man anset det for rimeligt i driftsregnskabet at forlange særskilt postering af det faste vederlag til bestyrelsen, medmindre dette allerede fremgår af selskabets vedtægter, jfr. stk. 3, litra g. Tantieme til bestyrelsen, der kun kan beregnes af selskabets nettofortjeneste, skal derimod optages som en særskilt post under overskudsfordelingen, jfr. udkastets § 79, stk. 13.

Med hensyn til posteringen af selskabets skatter bemærkes følgende:

Spørgsmålet om, hvordan selskabsskatterne skal placeres i selskabets regnskaber, er ikke behandlet i den gældende aktieselskabslov. Den sædvanlige fremgangsmåde er, at man udgiftsfører de i regnskabsåret betalte skatter, men det er på den anden side en almindelig opfattelse, at en sådan postering ikke er regnskabsmæssigt tilfredsstillende, idet de betalte skatter altid vil vedrøre et tidligere regnskabsår, medens det rigtigste må være, at skatterne, ligesom andre omkostninger, posteres på regnskabet for det år, hvis indkomst de vedrører. Dette er for aktieselskabers vedkommende så meget mere rigtigt, som selskabsskatten - i modsætning til personlige skatter, der bort-

falder ved skatteyderens død eller opgivelse af bopæl her i landet - repræsenterer en ubetinget og endelig gældsforpligtelse. Det var tidligere ret almindeligt, at selskabsvedtægterne indeholdt en bestemmelse om, at der af årsoverskuddet forlods skulle henlægges det skattebeløb, som antagelig ville blive pålignet årets indkomst. Efter indførelsen af de overordentlige statsskatter, som førte til, at henlæggelser til skat blev beskattet hårdere end henlæggelser til faste reserver, blev dog efterhånden de nævnte vedtægtsbestemmelser ophævet. Hertil kom formentlig vanskelighederne ved at beregne skatterne efter de hidtil gældende særdeles komplicerede regler.

De nye regler om beskatning af aktieselskaber, som blev indført ved lov nr. 255 af 11. juni 1960, jfr. lovbekendtgørelse nr. 377 af 20. december 1961, indeholder en betydelig forenkling af skatteberegningen og afskaffer endvidere den tidligere gældende forskel i beskatningen efter indtægts anvendelse. Under disse omstændigheder vil det næppe volde selskaberne større vanskeligheder på forhånd at beregne den skat, som vil blive pålignet overskuddet i de enkelte år, og desuden vil det være uden skattemæssig forskel for selskaberne, om der foretages henlæggelser til skat eller til faste reserver. Der er derfor i kommissionen enighed om at foreslå indført, at man fremtidig posterer selskabsskatterne på den regnskabsmæssigt rigtigste måde, således at de føres til udgift i selve det regnskab, som de vedrører.

Dette hovedprincip har fået udtryk i udkastets § 77, stk. 3 c, hvori det hedder, at der blandt udgifterne særskilt skal angives det beregnede beløb af skatter, som her i landet kan forventes pålignet årets indkomst.

Da det herefter er skatterne af årets indkomst, der skal udgiftsføres, vil det være en naturlig følge heraf, at de i årets løb betalte skatter af tidligere års indkomst ikke også skal udgiftsføres. Da man alligevel anser det for værende af betydning, at regnskaberne indeholder oplysning om de betalte skatter, bestemmer udkastets § 79, stk. 14, at disse skatter skal fremgå særskilt af regnskabet.

Det må dog anses for en selvfølge, at hvis de udgiftsførte skatter senere viser sig

at være opgjort forkert, enten på grund af fejlregning eller på grund af ændret indkomstansættelse, må differencen mellem de forudberegne og de betalte skatter indgå i driftsregnskabet. Fremgangsmåden vil antagelig blive den, at man i driftsregnskabet inden for linien placerer den fra forrige regnskabsår overførte henlæggelse til betaling af dette års skatter og heri fradrager de i regnskabsåret betalte skatter, hvorefter differencen føres til indtægt eller udgift. Normalt skulle der ingen difference være, men skulle en sådan forekomme, vil den altså herved komme til at indgå i driftsregnskabet.

Skattemæssigt betyder de ændrede posteringsregler ingen forskel, idet den skattepligtige indkomst skal opgøres som hidtil, altså med fradrag af halvdelen af de i regnskabsåret betalte skatter.

Ifølge udkastets § 78, stk. 3 e, skal der på status som passiv opføres: Skatter der er eller kan forventes pålignet årets indkomst og indkomsten i tidligere år.

Den skat af årets indkomst, som skal udgiftsføres i henhold til § 77, stk. 3 c, men som altså ikke er betalt, må nødvendigvis komme til at figurere som et passiv på status. Når skat af tidligere års indkomst ikke er betalt, skal den ligeledes posteres på status; dette vil f. eks. kunne ske, hvor selskabets regnskabsår ikke følger kalenderåret, eller hvor tidligere års ansættelse er blevet forhøjet. Det er allerede nu almindeligt antaget, at pålignede forfaldne skatter må opføres som en gældspost i status, men det må også være rigtigst, at skatter, som er pålignet, men endnu ikke forfaldne på statutidspunktet, må opføres som gældspost. Den nævnte bestemmelse i udkastet tilsigter således, at alle skatter, som er pålignet tidligere års indkomst, men ikke betalt, og som vil blive pålignet årets indkomst, kommer til at fremgå af status.

Når et selskab går over fra at udgiftsføre de i årets løb betalte skatter til i overensstemmelse med § 77, stk. 3 c, at udgiftsføre skatterne af regnskabsårets indkomst, vil dette medføre, at selskabet i overgangsåret må udgiftsføre to års skatter. Dette har man ikke ment at kunne pålægge selskaberne, og derfor han man i § 139, stk. 2-5, foreslået indført forskellige overgangsregler: I stk. 2 bestemmes det således, at overgan-

gen til at udgiftsføre skatterne af årets indtægt ikke nødvendigvis behøver at finde sted umiddelbart efter lovens ikrafttræden, men vil kunne udskydes på betingelse af, at de pågældende selskaber i det første regnskabsår, der begynder efter lovens ikrafttræden, og i hvert af de følgende år henlægger 20 pct. af årsoverskuddet til en skattekonto. Når det ved udarbejdelsen af et årsregnskab viser sig, at den påbudte henlæggelse for det pågældende regnskabsår vil bringe skattekontoen op på et beløb svarende til de i regnskabsåret betalte samt de endnu ikke betalte skatter af indkomsten i tidligere år, skal skatterne posteres i regnskabet i overensstemmelse med de nye regler. En sådan overgang skal dog senest finde sted i det fjerde regnskabsår, på hvilket lovens regler om regnskabsaflæggelse finder anvendelse, jfr. § 139, stk. 1. Endvidere bestemmer stk. 3, at et selskab, der befinder sig i en sådan overgangsordning, og som derfor ikke har pligt til som passiv at opføre de ovenfor omtalte skattebeløb, dog i en fodnote skal oplyse forskellen mellem det beløb, som skulle have været opført i medfør af § 78, stk. 3 e, og det beløb som er henlagt til skattekontoen i overgangsårene.

Efter bestemmelsen i stk. 5 vil overgangen til den nye ordning kunne lettes ved, at det tillades, at skatterne af tidligere års indkomst helt eller delvis dækkes ved overførsel fra selskabets reserver i det omfang, disse ikke efter loven eller vedtægterne er bundet til andet formål. Endvidere kan man til dette brug anvende beløb fremkommet ved opskrivning af aktiver, der er bestemt til vedvarende brug for selskabet, jfr. udkastets § 79, stk. 2.

Til illustration af, hvordan en sådan overgangsordning vil komme til at virke, skal anføres følgende eksempel:

Aktiekapital: 1.000.000 kr.

Skat: 44 pct. af indkomsten efter fradrag af 2 1/2 pct. af aktiekapitalen og halvdelen af de betalte skatter.

Pålignet skat for regnskabsåret 1965: 40.000 kr.

Regnskabsår 1966.

Driftsregnskab.

Indkomst 150.000 kr.

÷ Betalt skat af forrige års indkomst	40.000 kr.
	<u>110.000 kr.</u>
÷ Afsat til skat, 20 pct.	22.000 kr.
Til disposition	88.000 kr.

Status.

Passiv.

Afsat til skat	22.000 kr.
----------------	------------

Fodnote: Udover det i statusopgørelsen afsatte skattebeløb påhviler der selskabet en skattebyrde på 24.200 kr. (nemlig skatten af årets indkomst, 46.200 kr., med fradrag af de afsatte 22.000 kr.)

Regnskabsår 1967.

Driftsregnskab.

Indkomst	150.000 kr.
÷ Betalt skat af forrige års indkomst	46.200 kr.
	<u>103.800 kr.</u>
÷ Afsat til skat, 20 pct.	20.760 kr.
Til disposition	83.040 kr.

Status.

Passiv.

Afsat til skat	42.760 kr.
----------------	------------

Fodnote: Udover det i statusopgørelsen afsatte skattebeløb påhviler der selskabet en skattebyrde på 2.076 kr. (nemlig skatten af årets indkomst, 44.836 kr., med fradrag af de afsatte 42.760 kr.)

Regnskabsår 1968 (overgangsår).

Driftsregnskab.

Indkomst	150.000 kr.
÷ Beregnet skat af årets indkomst	45.100 kr.
	<u>104.900 kr.</u>
÷ Afsat til skat, rest ¹⁾	2.076 kr.
Til disposition	102.824 kr.

¹⁾ jfr. fodnoten til regnskabet for 1967.

Status.

Passiv.

Afsat til skat pr. 1/1 1968	42.760 kr.
+ Afsat	2.076 kr.
	<u>44.836 kr.</u>
÷ Betalt skat af forrige års indkomst	44.836 kr.

0

+ Beregnet skat af årets indkomst 45.100 kr.
Ingen fodnote.

Som det vil ses af dette eksempel, vil der allerede i det andet regnskabsår kun restere godt 2.000 kr. i, at skattekontoen har nået det fornødne beløb, og det vil derfor være naturligt, om et selskab i denne situation fremskynder overgangen allerede til dette år, eventuelt ved at inddrage det dertil fornødne beløb fra selskabets reserver.

For de selskaber, hvis regnskabsår ikke følger kalenderåret, vil det ofte kunne forekomme, at der til skat skal hensættes både de betalte skatter og de pålignede, men ikke betalte skatter af tidligere års indkomst. I dette tilfælde vil det sædvanligvis tage længere tid at få etableret den fornødne skattekonto, og udkastet bestemmer derfor, at selskaber, hvis henlæggelser til skattekontoen i overgangsperioden skal dække skatter af mere end et års indkomst, først behøver at gennemføre overgangen i det 8. regnskabsår, på hvilket lovens regnskabsregler finder anvendelse.

Hvad enten et selskab iværksætter overgangen til de nye posteringsregler straks efter lovens ikrafttræden, eller det udskyder denne overgang til senere, vil der i overgangsåret skulle udgiftsføres skat for mere end ét år, og man har fundet det mindre rimeligt, at denne udgiftsførelse skulle påvirke den indkomst, hvoraf vedtægtsmæssig eller kontraktmæssig tantieme beregnes som en procentdel af årets nettooverskud. Dette har man imødegået ved i stk. 2 i slutningen at foreslå, at der ved opgørelsen af det regnskabsmæssige overskud, som danner grundlag for tantiemeberegningen, kan ses bort fra den pligtige henlæggelse til skattekontoen i overgangsperioden. Endvidere foreslås det i stk. 4, at i det regnskabsår, hvori selskabet overgår til at postere skatterne i overensstemmelse med lovens regler, kan der ved opgørelsen af det overskud, som danner grundlag for tantiemeberegningen, ses bort fra de i det pågældende regnskabsår betalte eller endnu ikke betalte skatter af indkomsten i tidligere år.

Kommissionen har overvejet, om man skulle lade disse bestemmelser gælde ikke blot for tantiemeberegningen, men også i relation til fastsættelse af udbyttet. Dette

finder man ikke, at der er tilstrækkelig anledning til. En sådan bestemmelse ville kunne føre til, at der i overgangsåret kan fremkomme en underskudssaldo på grund af udbyttebetaling, og man kan ikke være sikker på, at en sådan saldo ville blive bragt ud af verden i de følgende år; i øvrigt finder man, at det ikke er urimeligt, at de selskaber, der ikke ved tidligere henlæggelser har skabt sikkerhed for dækning af alle de selskabet påhvilende skatter, nu må begrænse deres udbytte i en overgangsperiode, indtil sådan dækning er tilvejebragt.

Til § 78.

Stk. 1. Bestemmelsen svarer til bogføringsbekendtgørelsens § 4, stk. 2.

Stk. 2-3. Der henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 166 om statusopgørelsen.

Den i udkastet angivne rækkefølge for opregningen af aktiver og passiver er, som foran anført, ikke bindende, men det kræves under alle omstændigheder, at statusopgørelsen specificeres i overensstemmelse med de angivne minimumsfordringer.

I stk. 2 kræves bl. a. en specificeret angivelse af de mest likvide aktiver - bankbeholdninger og lignende samt veksler - og i stk. 3 en tilsvarende specifikation af kortfristet gæld - bankgæld og vekselgæld.

Foruden de almindelige poster for debitorer og kreditorer skal særskilt angives tilgodehavende hos og gæld til koncernselskaber, ligesom der udover posten værdipapirer forlanges en særskilt angivelse af eventuelle aktier i koncernselskaber.

Varebeholdninger, herunder råvarer, brændsel og andre hjælpestoffer, kan opføres under ét uden nærmere specifikation, og det samme gælder maskiner, inventar og lignende driftsmidler. Derimod skal fast ejendom opføres særskilt, og det samme gælder skibe og luftfartøjer.

Vedrørende postering af selskabets skatter - stk. 3, litra e - henvises til bemærkningerne foran til § 77, stk. 3.

Under passiverne skal der redegøres for aktiekapitalen med angivelse af eventuel fordeling på flere aktieklasser og lovpligtige reserver og andre reserver hver for sig, således at det fremgår, hvad der er henlagt som egentlige reserver til dækning af løbende risici, og hvad der er bestemt til

særlige formål som kursregulering, udbytte-regulering o. s. v.

Til § 79 (AL § 42, stk. 2-7).

Stk. 1—3. Vedrørende værdiansættelsen af de heromhandlede aktiver til varigt brug for selskabet henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 168.

Bestemmelsen i *stk. 2, 2. pkt.*, om anvendelsen af det ved opskrivning af de pågældende aktiver indvundne beløb svarer til bestemmelsen i AL § 42, stk. 3, 2. pkt., idet der dog i udkastet tillige åbnes mulighed for at anvende opskrivningsbeløbet til forhøjelse af aktiekapitalen, hvorved - som anført foran s. 168 - beløbet bindes i selskabet, således at udbetaling kun vil kunne finde sted i overensstemmelse med reglerne om kapitalnedsættelse.

For så vidt angår afskrivninger på de pågældende aktiver bør den normale fremgangsmåde være, at disse foretages på aktivsiden, så det tydeligt og umiddelbart af regnskabet ses, hvilken værdi de pågældende aktiver er ansat til. Anvendelse af en afskrivningskonto på passivsiden indeholdende de foretagne afskrivninger i det løbende og tidligere år vil kunne udviske oversigten over, hvad disse aktiver virkelig er værd og kan skabe en fejlagtig forestilling om, at der er tale om en reserve. På den anden side har det længe været sædvane i en del selskaber at postere afskrivningerne på denne måde. Endvidere kan der i visse selskaber gøre sig særlige forhold gældende, hvor en sådan postering kan være ønskelig, hvorfor det efter kommissionens opfattelse vil være betænkeligt at forbyde en sådan regnskabsform.

Stk. 4. Vedrørende principperne for værdiansættelsen af varebeholdninger, herunder råvarer, brændsel og andre hjælpestoffer, henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 168. Varebeholdninger og lignende må efter 1. punktum ikke optages til en værdi, der er højere end dagsprisen på statustidspunktet eller anskaffelsesprisen, og efter sammenhængen med ?.. punktum må - i overensstemmelse med »den laveste værdis princip« - værdien i almindelighed ikke ansættes højere end den laveste af de nævnte priser. Kun hvor en vurdering over denne laveste værdi undtagelsesvis måtte

være stemmende med ordentlig og forsigtig forretningsbrug, åbnes der efter 2. *punktum* mulighed herfor, men der skal da i årsberetningen gives en særlig redegørelse for det anvendte vurderingsgrundlag. Har et selskab f. eks. sluttet kontrakt om en vareleverance, men af særlige grunde ikke nået at effektuere ordren inden regnskabsårets udgang, vil det efter omstændighederne kunne forsvares, at de pågældende varer optages til en højere værdi end anskaffelsesprisen under forudsætning af, at varerne er leveret og betalt, inden årsregnskabet fremlægges på generalforsamlingen.

Bestemmelserne i stk. 4 angiver - som værdi ansættelse sreglerne i § 79 i øvrigt - den højeste værdi, hvortil varebeholdninger og lignende må optages i regnskabet. Om muligheden for undervurdering og om etablering af hemmelige reserver i lagerbeholdninger henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 168-70.

Stk. 5. Særlige forhold foreligger ved vurderingen af igangværende arbejder. Her er »varen« i reglen solgt før anskaffelsen, og salgsprisen er den sikre, anskaffelsesprisen den usikre faktor. For entreprenørvirksomheder, skibsværfter og lignende kan det derfor være forsvarligt at foretage en værdiansættelse af de igangværende arbejder for fremmed regning, som dækker ikke blot de faste og variable omkostninger, men også efter et forsigtigt skøn en forholdsmæssig del af avancen. I modsat fald vil selskabet kunne komme i den situation, at hele driftsresultatet af et større arbejde må henføres til det regnskabsår, hvori afregningen sker.

Stk. 6. Bestemmelsen gentager reglen i AL § 42, stk. 2, om vurderingen af værdipapirer, der er genstand for offentlig kursnotering. For andre værdipapirer foreskrives det i udkastet, at disse højst må opføres til den skønnede værdi.

Stk. 7. Efter reglerne i udkastet § 42 -44 kan egne aktier fremtidig kun erhverves i visse undtagelsestilfælde, og de pågældende aktier skal afhændes eller annulleres inden et år efter erhvervelsen. **Afviklingskravet** gælder dog efter overgangsbestemmelsen i § 136 ikke for egne aktier, der er erhvervet før lovens ikrafttræden. I overensstemmelse hermed foreskriver bestemmelserne i § 79, stk. 7, at egne aktier kun må optages som

et aktiv i status, såfremt aktierne er lovligt erhvervet inden for det sidste regnskabsår eller før lovens ikrafttræden. Beholdningen behøver ikke nødvendigvis at fremtræde som en særlig post i status, men kan optages under posten værdipapirer (§ 78, stk. 2, litra g) eller - for så vidt angår aktier i et moderselskab, jfr. § 44 - under posten aktier i koncernselskaber (§ 78, stk. 2, litra h). Der skal dog i regnskabet, f. eks. inden for linien eller i en note, altid gives oplysning om den værdi, hvortil aktierne er optaget i status og tillige om den pålydende værdi.

Stk. 8. Bestemmelsen om, at selskabets fordringer ikke må optages til et højere beløb, end de kan forventes at indbringe, udelukker ikke, at udestående fordringer optages på balancens aktivside til deres nominelle værdi, men der må da, såfremt fordringernes reelle værdi er mindre, samtidigt enten i tilslutning til den pågældende aktivpost eller eventuelt gennem en del-credere konto på passivsiden gives oplysning om det beløb, der er hensat til imødegåelse af tab på udestående fordringer, jfr. herved bemærkningerne foran s. 181 om postering af afskrivninger i status.

Stk. 9. Ifølge AL § 42, stk. 7, kan omkostninger ved selskabets stiftelse opføres som et aktiv, men skal da afskrives med 15 pct. årligt af det oprindelige beløb. Efter kommissionens opfattelse bør stiftelsesomkostninger imidlertid afskrives straks, og forslaget går derfor ud på, at sådanne omkostninger fremtidig ikke kan aktiveres, og det samme gælder omkostninger i forbindelse med forhøjelse af aktiekapitalen.

Stk. 10. Den gældende lovs adgang til at optage betalt goodwill, jfr. AL § 42, sidste stk., er opretholdt. Da et sådant aktiv imidlertid kan være af tvivlsom værdi, må det anses for påkrævet, at der sker en hurtig afafskrivning, og man foreslår derfor en årlig afskrivning på mindst 20 pct. af det oprindelige beløb mod 15 pct. efter gældende lov.

Stk. 11. De i AL § 42, stk. 4, indeholdte regler om, at der i regnskabet skal gives oplysning om omfanget af stedfundne pantsætninger samt påtagne, ikke særligt dækkede kautions- og andre garantiforpligtelser, er suppleret med en pligt til oplysning om omfanget af diskonterende veksler samt om kontraktsmæssige ydelser af pensionslig-

nende karakter, jfr. bogføringsbekendtgørelsen § 4, stk. 7.

Stk. 12. Der henvises til bemærkningerne til kapitel 8, s. 130-31, om aktionærlån m. v.

Stk. 13. Der henvises til bemærkningerne til § 77, stk. 3, litra g.

Stk. 14. Der henvises til bemærkningerne foran til § 77, stk. 3, om postering af selskabsskatterne.

Til § 80.

Vedrørende bestemmelsen om årsberetningens indhold henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 170.

1 forbindelse med overvejelserne om udformningen af udkastets regler om koncernforhold har kommissionen anset det for betænkeligt, at et aktieselskab gennem deltagelse som ansvarligt medlem i et interessentskab kan pådrage selskabet en risiko, som det er tvivlsomt, om man efter gældende forskrifter kan kræve oplyst over for selskabets aktionærer. Da en målestok for denne risiko vanskeligt kan fastlægges gennem regnskabsforskrifter for selskabets eget regnskab, har kommissionen i bestemmelsen i § 80, stk. 1, sidste pkt., foreslået, at såfremt et aktieselskab er ansvarlig deltager i et interessentskab, skal dettes regnskab vedhæftes årsberetningen.

Til § 81.

Der henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 173-75 vedrørende koncernopgørelsen. Efter stk. 1 skal koncernopgørelsen indeholde et sammendrag af moder- og datterselskabers status opgjort pr. samme dato som moderselskabets regnskab. Der stilles ikke krav om et koncerndriftsregnskab, men kun om en angivelse af det samlede overskud eller tab ved virksomheden som helhed. Ved beregningen af det samlede overskud skal der bortses fra interne fortjenester. Udgangspunktet for denne regel er den almindeligt accepterede opfattelse, at ikke-realiseret avance ikke må tages til indtægt. Det må i princippet gælde lige fuldt, hvad enten hele virksomheden drives som ét selskab eller fordelt på flere aktieselskaber. Det er rigtigt, at den samvittighedsfulde bestyrelse, selv uden en lovregel herom, har måttet holde sig dette for øje. Koncernopgørelsen bliver misvisende, hvis

man ikke eliminerer den urealiserede avance, der er opnået ved transaktioner inden for koncernen. Men de praktiske og tekniske vanskeligheder ved gennemførelsen af eliminationen kan være betydelige.

Hvis f. eks. datterselskabet fabrikterer både til fremmede selskaber og til moderselskabet, der er et salgsselskab, som samtidig får lignende fabrikata fra selskaber, der står uden for koncernen, kan opgørelsen være vanskelig, hvis man ikke skærer igennem ved et praktisk fornuftigt skøn, der giver nogenlunde sikkerhed for, at man ikke har medtaget en urealiseret avance af en størrelsesorden, der kan påvirke koncernens balance. Det samme gælder f. eks., hvor moderselskabet leverer en råvare både til et fremmed selskab (A), der også får samme råvare fra anden side, og til et datterselskab (B), i hvis produktion denne råvare indgår i større eller mindre omfang.

Udkastets regel i § 81, stk. 2, har taget det standpunkt, at det er hele internfortjenesten, der skal elimineres, uanset at moderselskabet ikke ejer den fulde aktiekapital i datterselskabet, idet der i dette også findes andre aktionærer. Til gengæld har man begrænset den interne fortjeneste, der skal elimineres, til kun at angå genstande (varer) bestemte til videreoverdragelse. Et skibsværft, der leverer skibe til det rederi, som det står i koncernforhold til, kan tage den erlagte købesum til indtægt, for så vidt prisen ikke er højere end den pris, hvortil der af dette eller andre værfter leveres til dette eller andre rederier. I koncernopgørelsen skal der ikke ske noget fradrag med den begrundelse, at værftets fortjeneste - i relation til koncernen som helhed - er at anse som urealiseret, så længe skibet ikke er solgt eller afskrevet. Udkastets § 81, stk. 2, skærer igennem og retter sig alene mod den farligste transaktion inden for koncernforhold, nemlig salg fra det ene koncernselskab til det andet af varer, der er bestemt til videreoverdragelse. Erfaringen viser, at det er her, at de store misbrug er sket ved salg af urealisable varer til overpris fra det ene koncernselskab til det andet.

I stk. 3 forlanges yderligere, at koncernopgørelsen skal oplyse koncernselskabernes navne og aktiekapitaler samt den pålydende værdi af hvert selskabs beholdning af aktier i hvert af de andre selskaber.

Til § 82.

Om udkastets koncernbegreb henvises til de almindelige bemærkninger foran s. 175-76.

Det typiske koncernforhold foreligger efter *stk. 2* i tilfælde, hvor et aktieselskab A ejer mere end halvdelen af aktiekapitalen i et andet aktieselskab, datterselskabet. Ejer datterselskabet B selv aktiemajoriteten i selskabet C, behandles dette også som datterselskab af selskabet A, jfr. *stk. 4*, og det samme gælder, såfremt A dominerer C på en sådan måde, at flere datterselskaber eller selskabet A og dets datterselskaber tilsammen ejer aktiemajoriteten i C.

Et koncernforhold kan også foreligge, uden at et aktieselskab ejer aktiemajoriteten i et andet selskab. Et selskab kan på grundlag af en aktiebesiddelse på under halvdelen beherske et andet selskab, når det viser sig, at der på generalforsamlingerne kun møder et fåtal af aktionærerne. Også andre forhold end aktiebesiddelse kan - enten alene eller i forbindelse med aktiebesiddelse - danne grundlag for bestemmende indflydelse. *1 stk. 3* er dette udtrykt således, at moderselskabet på grund af aktiebesiddelse, stemmeregler, andre vedtægtsbestemmelser eller aftaler har en bestemmende indflydelse over et andet aktieselskab, men herudover forudsætter koncernbegrebet i disse tilfælde, at moderselskabet tillige har en betydelig andel i datterselskabets driftsresultat, jfr. norsk AL § 89, *stk. 2*, og svensk AL § 221, *1. mom.* Ved bedømmelsen heraf må det afgørende være, at andelen i driftsresultatet er betydelig bedømt efter datterselskabets forhold.

Det bemærkes, at udkastet i visse henseender, jfr. udkastets § 44 og § 45, *stk. 4*, anvender et koncernbegreb, der alene er begrænset til det i § 82, *stk. 2*, omhandlede koncernforhold.

Til § 83 (AL § 43).

Bestemmelserne er i det væsentlige i overensstemmelse med reglerne i den gældende lovs § 43. I *stk. 1* er ordlyden ændret således, at det klart fremgår, at der ikke foreligger et regnskabsmæssigt overskud, hvoraf henlæggelse skal ske, før nødvendige afskrivninger er foretaget.

Efter *stk. 2* skal som efter den gældende

lov beløb, der er indbetalt som overkurs på tegnede aktier, henlægges til den lovpligtige reserve, såfremt denne ikke udgør en fjerdedel af aktiekapitalen. Derimod indeholder udkastet ikke en til AL § 43, *stk. 3*, svarende regel om indbetaling af beløb på aktier, der annulleres, jfr. herved udkastets § 36, *stk. 3*, og bemærkningerne hertil. Såfremt det pågældende beløb i givet fald tilfalder selskabet, vil det herefter være til dets fri rådighed.

I *stk. 3* er det ved den ændrede formulering klargjort, at den lovpligtige reserve kun må anvendes til dækning af underskud. Dette gælder dog kun, såfremt den lovpligtige reserve derved nedbringes under en fjerdedel af aktiekapitalen.

Til § 84 (AL § 44).

Stk. 1. Bestemmelsen er med formelle ændringer i overensstemmelse med AL § 44. På tilsvarende måde som i § 83, *stk. 1*, er det klargjort, at det regnskabsmæssige overskud først foreligger, efter at de nødvendige afskrivninger er foretaget. Den gældende lovs bestemmelse om anvendelse af »de til særlige fonds i sådant øjemed henlagte beløb« til udbytte har givet anledning til fortolkningstvivl, og i kommissionens foreløbige udkast var formuleringen på dette punkt ændret således, at der til udbytte kunne anvendes »de i tidligere år på en udbyttereguleringskonto hensatte beløb«. Da denne bestemmelse efter kommissionens fornyede overvejelser imidlertid begrænser selskaberbernes rådighed i større omfang end tilsigtet, har man i det endelige udkast ændret bestemmelsen således, at der til udbytte kan anvendes de i tidligere år hensatte beløb, der ikke ved denne lov eller selskabets vedtægter er bundet til andet formål. Efter denne formulering vil reserver, der er bundet til særlig anvendelse, ikke umiddelbart i forbindelse med en vedtægtsændring kunne anvendes til udbytte.

Stk. 2. Denne regel har sit forbillede i den norske AL § 107, *stk. 2*. Det er bestyrelsen, der har ansvaret for selskabets ledelse, derunder ikke blot for, at der ikke udbetales udbytte i strid med lovens regler, men også for, at dette ikke sættes højere end forsvarligt under hensyn til selskabets stilling. Kan generalforsamlingen ikke overbevise bestyrelsen om det forsvarlige og ri-

melige i dens ønske om et højere udbytte, må bestyrelsen udskiftes og en ny bestyrelse tage ansvaret for aktionærernes ønsker.

Til § 85 (AL § 45).

Der henvises til de almindelige bemærkninger s. 171-73. Efter udkastet skal såvel det godkendte årsregnskab som årsberetningen - i underskrevet stand - indsendes til aktieselskabs-registeret, og det er præciseret, at det indsendte årsregnskab tillige skal være påtegnet af revisor. Endvidere er det i 2. pkt. lovfæstet, at såfremt fordelingen af det beløb, der er til disposition efter regnskabet, ikke fremgår af dette, skal der tillige indsendes en bekræftet udskrift af generalforsamlingsprotokollen, udvisende fordelingen af beløbet.

Kapitel 13.

Aktieselskabers opløsning.

§§ 86-118.

1. Almindelige bemærkninger.

Bortset fra de rent formelle regler i *firmaloven* nr. 23 af 1. marts 1889 §§ 15 og 21 henholdsvis om firmategning og om anmeldelse til firmaregisteret i tilfælde af en forretnings ophør fandtes der forud for AL 1917 ingen lovbestemmelser om opløsning af aktieselskaber. Ganske vist gjaldt *konkursloven* nr. 51 af 25. marts 1872 også for fallerede aktieselskaber, og ifølge *skifte-loven* af 30. november 1874 § 82 fandt de om offentlig skiftebehandling af dødsboer givne regler analogisk anvendelse »... i andre boer, såsom interessentskabsboer, der komme under skiftebehandling uden at indbringes under konkursbehandling efter konkurslovens § 145«, men i andre tilfælde af opløsning var man henvist til de bestemmelser, der måtte være optaget herom i selskabets vedtægter.

Da denne retstilstand måtte anses for lige uheldig for selskabets kreditorer og for dets aktionærer, stillede K.U. I (1901) og K.U. II (1910) forslag om indførelse af detaljerede lovbestemmelser om aktieselskabers opløsning og sammensmeltning. I AL 1917 var der næsten intet tilbage af de ældre kommissioners systematisk udformede regler angående aktieselskabers opløsning. Reglerne i AL 1917, §§ 35-41, var ufyldest-

gørende og blev stærkt kritiseret, se Krenchel i U. f. R. 1922 B s. 145-68.

Ved AL 1930 blev der taget hensyn til kritikken på flere væsentlige punkter. Lovens § 60 gjorde det således klart, at opløsning af et aktieselskab udenfor de i §§ 70-72 omhandlede tilfælde (opløsning ved fusion, konkurs og administrativ udslettelse af aktieselskabs-registeret) kun kan ske ved likvidation efter reglerne i §§ 61-69. Proklamareglen i § 65, stk. 5, fastslår udtrykkelig, at muligt overskud først kan udbetales til aktionærerne, når proklama er udløbet og gælden betalt. Fusionsreglerne i lovens § 70, stk. 3, indeholder til beskyttelse af selskabets kreditorer en bestemmelse om, at overdragelse af et selskabs formue som helhed til et andet aktieselskab vel kan ske uden likvidation, men at beslutningen først kan gennemføres efter seks måneders særskilt forvaltning af det overtagne selskabs formue, medmindre samtlige kreditorer enten samtykker i, at dette undlades, eller de fyldestgøres, eller der stilles dem betryggende sikkerhed.

Endvidere er der i AL 1930 optaget bestemmelser om en række forhold i forbindelse med aktieselskabers opløsning, som retsudviklingen i tiden siden 1917 havde vist, at der var praktisk behov for:

Likvidatorerne vælges som hovedregel af generalforsamlingen, men generalforsamlingen kan efter § 61, stk. 2, med simpel stemmeflerhed beslutte, at handelsministeren skal opfordres til at udnævne likvidatorerne. En aktionærminoritet, der ejer en fjerdedel af den på generalforsamlingen repræsenterede kapital, kan ifølge § 61, stk. 3, bestemme, at ministeren skal opfordres til at udnævne en likvidator til at foretage likvidationen sammen med de generalforsamlingsvalgte likvidatorer. Ved siden af disse regler til beskyttelse af aktionærerne giver § 61, stk. 4, en bestemmelse om kreditorbeskyttelse: Viser selskabet sig at være insolvent, kan fordringshavere, hvis fordringer udgør en femtedel af de bekendte fordringers samlede beløb, opfordre ministeren til at udnævne en medlikvidator. I § 61, stk. 5, bestemmes det, at ministeren fastsætter det vederlag, det likviderende selskab skal yde de af ham udnævnte likvidatorer. Da handelsministeriet i praksis har gjort enhver udnævnelse af medlikvidatorer betinget af,

at også de generalforsamlingsvalgte likvidatorer underkaster sig ministeriets honorar-afgørelse, har denne bestemmelse virket som et værn mod, at der i likvidationsboet tages for høje honorarer til skade for kreditorer og aktionærer. Dette i forbindelse med at § 71, stk. 3, bestemmer, at hvis handelsministeren har udnævnt likvidatorer i henhold til § 61, kan konkursbegæring kun fremsættes af fordringshavere, hvis fordringer udgør en femtedel af de bekendte fordringers samlede beløb, har utvivlsomt været årsagen til, at man i vid udstrækning har gjort brug af ministerielt udnævnte likvidatorer.

Viser selskabet sig at være insolvent, skal efter § 65, stk. 4, reglerne i konkurslovens kap. IV om afkræftelse og i kap. V om konkursordenen finde tilsvarende anvendelse. For kap. IV's vedkommende gælder dette dog kun for så vidt selskabet ved likvidationens endelige vedtagelse er insolvent, og afkræftelsessøgsmål anlægges inden 6 uger.

§ 72 bestemmer, at et aktieselskab kan slettes af registeret ex officio, når der ikke i 10 år er hørt fra selskabet, og oplysning om dets fortsatte beståen ikke kan fås.

§ 73 giver hjemmel til afslutning af likvidationen og genoptagelse af selskabets virksomhed under nærmere angivne betingelser.

Det således udbyggede sæt af opløsningsregler i AL 1930 har stort set virket tilfredsstillende i solvente aktieselskabsboer. I insolvente boer har bestemmelserne i AL § 61, stk. 4, § 65, stk. 4, og § 71, stk. 3, derimod vist sig at være utilstrækkelige til at sikre den konkurslignende bobehandling, som tilsigtedes. Bestemmelsernes betydning var været, at de udtrykkelig anerkendte likvidation som opløsningsmåde også for insolvente aktieselskaber og skabte et vist lovgrundlag for den praksis, der havde dannet sig allerede under AL 1917.

Når man i praksis har foretrukket likvidation som opløsningsmåde for aktieselskaber frem for konkurs, skyldes det, at det efterhånden var blevet den almindelige opfattelse indenfor erhvervslivet, at konkursloven virker for tungt gennem sine mange formelle regler, særlig ved de bestemmelser, hvorefter realisationen af aktiverne som hovedregel forudsættes at ske ved auktion, at

administrationen af boerne er for langsom og bekostelig og for lidt forretningsmæssig, således at dividenden bliver for ringe, og at kreditorernes interesser ikke varetages tilstrækkeligt gennem den form, »kreditorautonomien« faktisk har fået i praksis. Under en likvidation er der derimod erfaringsmæssigt helt andre muligheder for på forretningsmæssig basis at foretage en mindre brat opløsning af selskabets virksomhed ved lidt efter lidt at realisere aktiverne og afvikle de indgåede forpligtelser, eventuelt sideløbende med en midlertidig fortsættelse af virksomhedens drift.

Disse betragtninger fandt udtryk allerede i det *udkast til lov om gældsordning* som i juni 1941 blev afgivet af den i 1930 nedsatte konkurslovkommission. Dennes gældsordningsudkast indeholder en række detaillerede bestemmelser om likvidation af insolvente aktieselskaber. Også *aktielovudkastet af 1941* bygger på den opfattelse, at det er ønskeligt at undgå en egentlig konkurs af aktieselskaber, men at det er nødvendigt at give nærmere bestemmelser, der ordner likvidationen af insolvente aktieselskaber således, at opløsningen sker efter konkurslignende regler, og at den både reelt og formelt finder sted under kreditorernes ledelse, men under et vist tilsyn fra skifterettens side.

Efter aktielovkommissionens opfattelse er de betragtninger, som de to nævnte udkast af 1941 byggede på, vel motiverede, og det her foreliggende udkast følger derfor stort set samme retningslinier. Da et af justitsministeren i januar 1958 nedsat udvalg til revision af insolvenslovgivningen (konkurslovudvalget) beskæftiger sig med samme problemer, er udkastet udarbejdet på grundlag af forberedende drøftelser i et af de to kommissioner nedsat tværudvalg. Det har særlig været drøftet, om de nye bestemmelser om likvidation af insolvente aktieselskaber bør indarbejdes i konkurs- eller aktieselskabslovgivningen. Under hensyn til, at det endnu ikke kan siges, hvornår konkurslovudvalgets betænkning kan ventes afgivet, har man foreløbig besluttet at lade likvidationsbestemmelserne indgå i aktielovudkastet, uden derved at tage stilling til spørgsmålet om deres endelige placering. Som følge heraf bygger udkastet også på bestemmelserne i konkursloven af 1872. En

revision af denne lov vil da medføre, at aktielovudkastets likvidationsbestemmelser til sin tid må ændres tilsvarende.

//. Udkastets opløsningsbestemmelser.

Da udkastets bestemmelser om opløsning af aktieselskaber efter det foran anførte til en vis grad har en foreløbig karakter, for så vidt som dets endelige udformning kan blive påvirket materielt af den kommende insolvenslovgivning og formuleringsmæssigt af, i hvilken af de to love bestemmelserne skal indarbejdes, har man afstået fra at foretage en detaljeret gennemgang af bestemmelserne. Om hovedlinierne i udkastet og om de væsentligere ændringer i forhold til AL 1930 skal anføres følgende;

Systematisk er opløsningsreglerne opdelt i fem afsnit:

§§ 86-98 indeholder de almindelige bestemmelser, der skal gælde for opløsning af et aktieselskab uanset dettes økonomiske forhold.

§§ 99-102 giver særregler om likvidation af solvente aktieselskaber.

§§ 103-110 angiver de særlige bestemmelser, der skal gælde ved likvidation af insolvente aktieselskaber.

§§ 111-114 bestemmer, hvorledes der skal forholdes, hvis der indgives konkursbegæring mod et aktieselskab.

§§ 115-118 omhandler opløsning ved overdragelse af et aktieselskabs hele formue og ved sammensmeltning af aktieselskaber.

Efter bestemmelserne i de to første afsnit skal *likvidation af solvente aktieselskaber* foregå på stort set samme måde som efter den gældende lov. Formålet med likvidationen er her gennem realisation af selskabets aktiver og afvikling af dets forpligtelser at omsætte selskabets nettoformue i likvide midler, der kan udloddes til aktionærerne som tilbagebetaling af deres kapitalindskud med tillæg af eventuelt opsparet overskud. I likvidationsboer af denne art er det derfor naturligt at henlægge den afgørende indflydelse i alle boets forhold til aktionærerne som de virkelige interessenter i boet. Efter udkastet er det da også aktionærerne, som på generalforsamlingen træffer beslutning

om likvidation, jfr. § 86, stk. 1, og det er generalforsamlingen, der vælger og eventuelt afsætter likvidatorerne, jfr. § 99, stk. 1, og § 92. Om selskabets økonomiske stilling ved likvidationens begyndelse skal aktionærerne have oplysning gennem et åbningsregnskab for likvidationen, jfr. § 89; de skal holdes underrettet om likvidationens forløb gennem regnskabsaflæggelse på årlige generalforsamlinger, så længe likvidationen står på, jfr. § 86, stk. 2, og ved likvidationens afslutning skal det endelige likvidationsregnskab forelægges generalforsamlingen til godkendelse, forinden likvidatorerne kan anmelde selskabets opløsning til aktieselskabs-registeret, jfr. § 101.

I *insolvente aktieselskaber* er den faktiske situation en helt anden. Hvis ellers vurderingen af selskabets aktiver og passiver viser sig at holde stik, har aktieselskabet her ingen nettoformue, som kan komme til udlodning til aktionærerne. De virkelige interessenter i det insolvente aktieselskab er kreditorerne, og det vil derfor være rimeligt, at hele den indflydelse på boets forhold, som tilkommer aktionærerne i det solvente bo, her ligger hos kreditorerne. Efter den gældende aktieselskabslov er dette imidlertid ikke tilfældet, og i mangel af lovhjemmel for et åbenlyst kreditorstyre har kreditorerne derfor hidtil måttet klare sig igennem med den faktiske indflydelse på aktionærernes beslutninger, som de har kunnet tilvinge sig gennem truslen om indgivelse af en konkursbegæring mod selskabet.

Denne uheldige retstilstand vil udkastet råde bod på ved bestemmelserne i §§ 103 ff. I § 103 bestemmes det, at likvidationen skal ske efter reglerne i §§ 104-110, når en af de almindelige konkursbetingelser foreligger (betalingsstandsning, insolvens, insufficiens). Da der ikke på dette tidspunkt findes noget selskabsretligt kreditororgan, må beslutningen om likvidationen ganske vist også i denne situation træffes af generalforsamlingen, jfr. udkastets § 86, men beslutningen er her obligatorisk, hvis en truende konkurs skal undgås. Når generalforsamlingen i henhold til udkastets § 104, stk. 1, har valgt en midlertidig likvidator, har den udspillet sin rolle som bestemmende selskabsorgan, idet den ikke skal indkaldes igen, før likvidationen er afsluttet, og udlodning til kreditorerne har fundet sted, jfr.

udkastets § 108, stk. 2, der foreskriver, at det endelige likvidationsregnskab skal forelægges en afsluttende generalforsamling til efterretning for aktionærerne.

I øvrigt er det kreditorforsamlingen og de af skifteretten udnævnte likvidatorer, der træffer beslutning om selskabets forhold. Efter udkastets § 104 skal den midlertidige likvidator foranledige et likvidationsmøde beramt af skifteretten. Han skal inden otte dage med fjorten dages varsel bekendtgøre afholdelsen af mødet, ligesom han samtidig skal tilsende så vidt muligt alle kendte kreditorer, selskabets bestyrelse, direktion og revisor en særskilt indkaldelse. På likvidationsmødet, hvor skifteretten fører forsedet, skal den midlertidige likvidator fremlægge en specificeret kreditorfortegnelse og afgive en redegørelse for selskabets stilling. Efter at de mødende - herunder repræsentanterne for selskabets ledelse og revisor - har haft lejlighed til at udtale sig, foretager de fremmødte kreditorer *med simpelt flertal* indstillingen til skifteretten om udnævnelse af de likvidatorer, der skal gennemføre likvidationen. Skifteretten udnævner herefter en eller flere likvidatorer, og da likvidation efter reglerne om opløsning af insolvente aktieselskaber som principiel hovedregel skal udelukke konkurs, jfr. bemærkningerne nedenfor til udkastets § 111, bestemmes det i udkastets § 104, stk. 4, at skifteretten ikke er bundet af kreditorflertallets indstilling. Også den midlertidige likvidator vil således kunne udnævnes, hvis retten finder det hensigtsmæssigt. På mødet kan der efter udkastets § 104, stk. 5, vælges et kreditorudvalg på højst tre medlemmer, men såfremt der udnævnes flere likvidatorer, er beslutningen herom dog kun gyldig, hvis den godkendes af skifteretten. Der gives således skifteretten beføjelse til at udøve et konkret skøn over hensigtsmæssigheden heraf. Vælges der flere likvidatorer, må det antages, at valget normalt sker således, at kreditorerne herigenom får en passende repræsentation, og i så fald vil det som regel ikke tjene noget praktisk formål yderligere at nedsætte et kreditorudvalg, idet dette da tværtimod vil kunne forsinke og fordyre bobehandlingen, jfr. herved udkastets § 110, stk. 3. Kreditorudvalget skal efter § 106 holdes underrettet om likvidationens forløb og skal til

erklæring have forelagt alle spørgsmål af væsentlig betydning, forinden likvidatorerne træffer deres afgørelse. Herudover er der ikke tillagt kreditorerne nogen ret til at gribe ind i likvidationsarbejdet eller til at følge dette på anden måde end gennem de af likvidatorerne aflagte årsregnskaber, jfr. § 107, og det endelige likvidationsregnskab med tilhørende udkast til endelig udlodning, jfr. § 108. Opstår der tvistigheder angående likvidationen eller om det endelige likvidationsregnskab og udlodningen, afgøres disse af skifteretten, jfr. udkastets § 110 og § 108, stk. 1. Der er ikke tillagt kreditorforsamlingen som sådan nogen ret til at vedtage eller forkaste de af likvidatorerne aflagte regnskaber eller udlokningsudkastet.

I forbindelse med denne principielle nyordning af likvidationen i insolvente aktieselskaber stilles der i udkastets § 111 forslag om indførelse af nye vigtige bestemmelser, der tilsigter at imødekomme erhvervslivets ønsker om såvidt muligt at undgå en egentlig konkursbehandling af selskaber, jfr. bemærkningerne foran side 186. Uanset at betingelserne for konkurs foreligger, skal skifteretten herefter ikke uden videre imødekomme en indgiven konkursbegæring mod et aktieselskab. Hvad enten selskabet er under likvidation eller ikke, skal der indkaldes et likvidationsmøde efter reglerne i § 104, og på dette afgøres det ved afstemning blandt de mødende kreditorer, om konkursbegæringen skal fastholdes, eller om selskabet skal likvideres efter reglerne om likvidation af insolvente aktieselskaber. Likvidationen skal efter § 111, stk. 2, anses for vedtaget, medmindre et flertal af de i afstemningen deltagende *bestemt efter vægt* stemmer for konkurs. Hvis konkursbegæringen herefter bortfalder, skal i henhold til § 111, stk. 4, også en senere fremsat konkursbegæring afvises, medmindre det overfor skifteretten godtgøres, at forskrifterne om likvidationsbehandlingen er tilsidesat i væsentlig grad.

En i praksis så betydningsfuld beskæring af de enkelte kreditors adgang til universel retsforfølgning mod et debitoraktieselskab må naturligt forudsætte, at bestemmelserne om likvidation af insolvente aktieselskaber i videst muligt omfang indeholder lignende kauteler for kreditorerne som kon-

kurslovgivningen. Dette hensyn er imidlertid efter kommissionens opfattelse varetaget gennem de foran omtalte bestemmelser i udkastets §§ 103 ff om kreditorautonomien i forbindelse med bestemmelsen i § 105, stk. 1-2, der i udvidet omfang og mere konsekvent end den gældende aktieselskabslov gør de relevante konkurslovsbestemmelser tilsvarende anvendelige. Efter udkastet gælder dette således ikke alene bestemmelserne i konkurslovens kap. IV om retshandlers afkræftelse ved senere påfølgende konkurs, og kap. V om ordenen, hvori fordringerne mod et konkursbo skal fyldestgøres, men også bestemmelserne i konkurslovens kap. I om, hvad der skal inddrages under konkursbehandlingen, i kap. II om konkursens indflydelse med hensyn til retsforfølgning imod skyldneren eller forfølgning af hans rettigheder imod andre, i kap. III om konkursens almindelige indflydelse på de før konkursen af skyldneren indgæede retshandler og i §§ 62-63 om visse særlige afstemningssituationer på en skiftesamling.

De i udkastets §§ 115-118 indeholdte bestemmelser om *overdragelse af et aktieselskabs formue og sammensmeltning af aktieselskaber* svarer til den gældende lovs § 70. De foreslåede ændringer tager i alt væsentlig sigte på at klargøre reglernes indhold på punkter, hvor den gældende lov har givet anledning til tvivl, og at give nærmere anvisning på den fremgangsmåde, der skal følges ved ordningen af forholdet mellem de pågældende selskaber. Som en vigtig ny regel kan fremhæves, at udkastets § 115, stk. 1, til beskyttelse for aktionærerne i det overtagne selskab kræver optaget en vurderingsforretning over selskabets virksomhed, jfr. § 5, stk. 2, i tilfælde, hvor aktionærernes vederlag helt eller delvis skal erlægges i form af aktier i det overtagende selskab. I denne forbindelse bemærkes, at udkastets § 116, stk. 1, 2. pkt., giver de aktionærer, der har stemt imod overdragelsen, ret til at forlange deres aktier indløst af det overtagende selskab efter reglerne i § 72, stk. 2. Endvidere kan nævnes, at udkastets § 115, stk. 3, til yderligere sikring af kreditorernes interesser indeholder bestemmelser om, at såfremt det overtagne selskab ikke opløses ved likvidation, skal bestyrelsen for det overtagende selskab ud-

stede proklama i overensstemmelse med forskrifterne i udkastets § 90.

Udover foranstående ændringer af principiel karakter indeholder udkastet *ændringer* i den gældende lovs opløsningsregler, som i alt væsentligt er *begrundet i praktiske hensyn*:

Efter AL § 59, stk. 1, nr. 1, skal et aktieselskab opløses, hvis det findes at mangle bestyrelse, og denne mangel ikke afhjælpes inden en passende frist. Efter udkastets § 87, stk. 1, indtræder opløsningspligten også, hvis selskabet kommer til at mangle direktion (»vedtægtsmæssig ledelse«) eller revisor. Endvidere skal et aktieselskab opløses, hvis det ikke har bragt sine vedtægter i overensstemmelse med den nye lov inden to år efter dennes ikrafttræden, jfr. § 133.

Opløsningspligten efter den gældende lovs § 59, stk. 1, nr. 2, i tilfælde, hvor antallet af aktionærer går ned under tre, har i praksis vist sig at være uden større værdi, jfr. nærmere foran side 58-60. I udkastets § 87, stk. 2, foreslås den derfor afløst af en bestemmelse om ret for enhver af de tilbageværende aktionærer til at forlange selskabet opløst.

AL § 65, stk. 1, kræver proklama indrykket i Statstidende tre gange med en måneds mellemrum og med et varsel af mindst seks måneder. I overensstemmelse med den almindelige tendens til fristforkortelser har udkastets § 90, stk. 1, ændret disse regler således, at proklama skal bekendtgøres tre på hinanden følgende hverdage med et varsel af mindst tre måneder. Bestemmelserne i AL § 65, stk. 2, hvorefter et i henhold til bevilling udstedt præklusivt proklama træder i stedet for det normale seks-måneders proklama, er udeladt i udkastet. Efter henstilling fra konkurslovudvalget, der har ment, at sådanne proklamaer ikke bør være præklusive, har man i udkastets § 90 udeladt den i det foreløbige udkast optagne bestemmelse, hvorefter proklamaet skulle være præklusivt. Den nye bestemmelse i udkastets § 90, stk. 2, om efterudlodning til fordringer, der anmeldes, efter at boet er optaget til slutning, har sit forbillede i konkurslovens § 134.

Udkastets § 91, der afløser AL § 65, stk. 3, foreskriver mere detaljeret, hvorledes kreditor skal forholde sig, hvis likvi-

dator nægter at anerkende en anmeldt fordring.

Udkastets § 93 udvider den efter AL § 62 bestående adgang til opløsning ved skifteretsbehandling til også at omfatte opløsning af tomme selskaber, jfr. udkastets § 40, stk. 2, og selskaber med under tre aktionærer, jfr. § 87, stk. 2.

Udkastets § 94, der svarer til AL § 73, giver nærmere regler om fremgangsmåden, såfremt likvidationen ønskes afsluttet med, at selskabet træder i virksomhed på ny. Genoptagelsen af virksomheden gøres betinget af, at en i overensstemmelse med udkastets § 5, stk. 2, optagen vurderingsforretning viser dækning for den aktiekapital, hvormed man ønsker at fortsætte, dog mindst 30.000 kr. Til lovlig vedtagelse af beslutningen kræves samme majoritet, som i vedtægterne foreskrives til beslutning om opløsning, hvorimod aktieselskabslovens krav om en majoritet på mindst tre fjerdedele af aktiekapitalen er udeladt.

Udkastets § 95 er en ny bestemmelse, der giver en i praksis tiltrængt hjemmel til reassumption af et afsluttet likvidationsbo.

Mens *udkastets § 97*, stk. 1, er overensstemmende med AL § 72, er *stk. 2* en ny bestemmelse, der tager sigte på den situation, at et registreret aktieselskab omdannes til et andelsselskab eller et selskab med velgørende eller almennyttigt formål, jfr. udkastets § 1, stk. 2 og 3. I så fald skal selskabet udslettes af registeret, uden at det behøver at træde i likvidation.

Udkastets § 98 indeholder en værnetingsregel, hvorefter sager om opløsning af aktieselskaber i København henlægges til Sø- og handelsrettens skifteafdeling. Den handelsministeriet ved AL § 61 tillagte beføjelse til at udnævne likvidatorer og at fastsætte deres vederlag, er overført til skifteretten, jfr. udkastets § 99, stk. 3, § 104, stk. 4, og § 110, stk. 3.

Indførelsen af nye regler om likvidationsmåden for insolvente aktieselskaber har nødvendiggjort de i udkastets §102 givne særlige bestemmelser om fremgangsmåden ved overgang fra likvidation efter reglerne om solvente aktieselskaber til likvidation efter reglerne om insolvente aktieselskaber.

Udkastets § 105, stk. 3-4, giver nogle praktisk betydningsfulde bestemmelser om

førelse af en gældbog og om prøvelse af fordringer i insolvente aktieselskabsboer.

Den nye bestemmelse i *udkastets § 110, stk. 2*, er optaget efter tilskyndelse fra kreditforeningsside. Den giver panthaverne i et insolvent aktieselskabs faste ejendomme samme ret til at holde sig til sit pant og iøvrigt frafalde sit krav på boet, som de ifølge retsplejelovens §§ 680-681 har i konkursboer og dødsboer, hvori arv og gæld ikke vedgås.

Kapitel 14.

Filialer af udenlandske aktieselskaber.

§§ 119-124.

I. Almindelige bemærkninger.

Bestemmelserne i §§ 119 ff. er med en enkelt reel ændring i § 119 og med nogle få formelle ændringer i øvrigt i overensstemmelse med de tilsvarende bestemmelser i AL §§ 74-79. Bestemmelserne angiver - som tydeliggjort i overskriften til dette kapitel - de betingelser, hvorunder udenlandske aktieselskaber kan drive virksomhed gennem herværende filialer.

Det følger forudsætningsvis af udkastets § 10, stk. 2, at danske aktieselskaber kan være datterselskaber af udenlandske selskaber, og ved udkastets § 4, stk. 3, åbnes der mulighed for, at udenlandske selskaber direkte kan optræde som stiftere af danske aktieselskaber. Derimod følger det modsætningsvis af de nævnte bestemmelser og af reglerne i §§ 119ff., at udenlandske aktieselskaber ikke kan drive virksomhed her i landet uden at oprette enten et dansk datterselskab eller en filial her i landet. Hvor det udenlandske selskab opretter et egentligt datterselskab, finder aktieselskabslovens regler såvel som dansk rets øvrige regler - herunder også dansk international privatret - anvendelse på datterselskabet.

Ved udarbejdelsen af udkastets bestemmelser såvel om stiftelse af aktieselskaber som om oprettelse af filialer af udenlandske aktieselskaber er der taget hensyn til den efter EFTA-konventionen påhvilende forpligtelse til at gennemføre etableringsfrihed, for så vidt angår produktion og handel for statsborgere inden for EFTA-området, samt til den afvikling af diskriminerende be-

stemmelser på etableringsområdet, der vil være nødvendig ved en dansk tilslutning til Det europæiske økonomiske Fællesskab.

//. Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

Til §119 (AL § 74).

Efter bestemmelsen er - ligesom efter gældende lov - et udenlandsk aktieselskabs adgang til at drive virksomhed gennem en herværende filial betinget af, at det udenlandske selskab er lovligt bestående i hjemlandet, og af, at der efter handelsministerens skøn indrømmes danske aktieselskaber tilsvarende ret i vedkommende land.

For så vidt angår filialens virksomhedsområde er det gældende forbud mod, at udenlandske aktieselskabers filialer driver detailhandel, slettet, jfr. herved at den tilsvarende forbudsbestemmelse i næringsloven nr. 138 af 28. april 1931 § 9, stk. 3, ved den forestående revision af denne lov vil blive ophævet som sagligt ubegrundet, ligesom dens anvendelse over for filialer af selskaber hjemmehørende i EFTA-landene vil kunne stride mod EFTA-konventionen. I tilfælde af dansk tilslutning til Fællesmarkedet måtte forbudet ligeledes ophæves for så vidt angår filialer af selskaber hjemmehørende i fællesmarkedslandene.

AL § 74 bestemmer, at filialen kan drive virksomhed »på de i denne lov fastsatte betingelser«. Da denne passus alene kan tage sigte på bestemmelserne i de følgende paragraffer, der udtømmende bestemmer, i hvilket omfang aktieselskabslovens øvrige bestemmelser finder anvendelse, har man slettet den nævnte passus som overflødig.

Til § 120 (AL § 75).

Bestemmelsen er med enkelte redaktionelle ændringer i overensstemmelse med gældende lov.

Til § 121 (AL § 76).

Bestemmelsen kræver - ligesom gældende lov - at filialen skal stå under særskilt bestyrelse af en filialbestyrer, der skal opfylde lovens almindelige krav til direktører, herunder kravet om bopæl her i landet, jfr. § 56, stk. 2, ligesom det ved en henvisning til § 131 er præciseret, at filialbestyrerne

er erstatningspligtige efter dansk rets almindelige regler for tab, som de ved pligtstridige handlinger eller forsømmelser påfører eller medvirker til at påføre selskabet.

Til § 122 (AL § 77).

Bestemmelsen er i overensstemmelse med gældende lov.

Til § 123 (AL § 78).

I bestemmelserne i stk. 1 om filialers anmeldelse til aktieselskabs-registeret har man -- ligesom i anmeldelsesbestemmelserne i udkastets § 15 - udeladt den gældende lovs selvstændige opregning af anmeldelsens indhold, jfr. § 125, stk. 2, og nedenfor s. 193, hvorefter overregistrator foreskriver såvel indholdet af som formen for de her omhandlede anmeldelsesblanketter. Af henvisningen i stk. 4 til udkastets § 15, stk. 3, fremgår, at filialbestyrernes underskrifter på anmeldelsen skal bekræftes af en notar, en advokat eller af to vitterlighedsvidner.

Bestemmelserne om de bilag, der skal medfølge anmeldelsen om filialens oprettelse, er i overensstemmelse med gældende lov med følgende modifikationer:

For så vidt angår de i litra a-c omhandlede bilag har man slettet gældende lovs krav om, at de pågældende erklæringer m. v. skal være behørigt bekræftet, d. v. s. efter praksis legaliseret af dansk konsul eller legation, medens man for så vidt angår den i litra c nævnte fuldmagt og det i litra d forlangte eksemplar af det udenlandske selskabs vedtægter har anset det for tilstrækkeligt at give overregistrator mulighed for at forlange disse bilag ledsaget af en autoriseret oversættelse, jfr. stk. 2. Endvidere har man i udkastet opgivet gældende lovs krav om, at anmeldelsen skal være ledsaget af regnskaberne for de sidste tre regnskabsår for det udenlandske selskab.

I stk. 3 indføres som en ny bestemmelse, at filialen ikke må påbegynde virksomheden, forinden registrering er sket, jfr. herved den tilsvarende bestemmelse i § 129, stk. 1, i lov om forsikringsvirksomhed af 13. maj 1959. I denne forbindelse har man endvidere udeladt den til AL § 17, stk. 2 (og udkastet § 17, stk. 2) svarende bestemmelse i AL § 78, stk. 3. Spørgsmålet om erstatningsansvar for eventuelle forpligtelser, som

måtte være indgået på filialens vegne før registreringen, må herefter afgøres efter almindelige erstatningsregler i fuldmagtsforhold. Medens det personlige ansvar, der pålægges i § 17, stk. 2, er et naturligt korrelat til det manglende selskabsansvar efter § 17, stk. 1, må det i relation til udenlandske selskaber antages, at også selskabet som sådant forpligtes ved den før registreringen indgåede retshandel, såfremt den ligger inden for grænserne af en eventuel fuldmagt, og der synes ikke at være anledning til at stille en medkontrahent anderledes, hvor han har indgået aftale med en uregistreret filial af et udenlandsk selskab, end hvor han har indgået aftale med et udenlandsk selskab, som ikke har nogen filial her i landet.

Bestemmelsen i stk. 4 svarer til AL § 78, stk. 4. I forbindelse med kravet om indsendelse til aktieselskabs-registeret af det udenlandske selskabs årsregnskaber, jfr. henvisningen til udkastets § 85, har man - som en ny bestemmelse - påbudt, at der i forbindelse hermed tillige skal indsendes en årsberetning for filialens virksomhed, jfr. herved den tilsvarende bestemmelse i § 132, stk. 1, i lov om forsikringsvirksomhed af 13. maj 1959.

I stk. 5, der svarer til AL § 78, sidste stk., pålægges det filialbestyreren - inden otte dage - at indgive anmeldelse til aktieselskabs-registeret, såfremt selskabet kommer under konkurs. Reglen er udvidet til også at omfatte likvidation.

Til § 124 (AL § 79).

Bestemmelserne i stk. 1 om filialens udslættelse af aktieselskabs-registeret er med formelle ændringer i overensstemmelse med AL § 79. I pkt. 2 har man dog slettet gældende lovs bestemmelse om, at en fordringshavers adgang til at begære filialen slettet er betinget af dokumentation for en forgæves eksekutionsforretning, idet også anden form for forgæves retsforfølgning, herunder udpantning, bør være tilstrækkeligt grundlag for udslættelsen.

I stk. 2, 2. pkt., gentages bestemmelsen i AL § 79, sidste stk., og som 1. pkt. indføres - i tilslutning til den nye bestemmelse i § 123, stk. 3 - en almindelig regel om, at selskabet, efter at filialen er slettet af registeret, ikke må fortsætte virksomheden her i landet,

medmindre der oprettes og registreres en ny filial.

Kapitel 15.

Registrering m. m.

§ § 125-128.

/ . Almindelige bemærkninger.

Kommissionen har ikke fundet anledning til at foretage principielle ændringer af bestemmelserne i aktieselskabslovens afsnit om registrering. Dette gælder også i spørgsmålet om *aktieselskabs-registeretsforvaltningsretlige stilling*, jfr. foran s. 75. Ligesom efter den gældende lov skal aktieselskabs-registeret efter udkastet principielt være en registreringsmyndighed og ikke nogen kontrollerende eller tilsynsførende myndighed af samme art som for eksempel forsikringsrådet og tilsynet med banker og sparekasser. I modsætning til sådanne andre myndigheder skal aktieselskabs-registeret ikke udøve nogen kontrol med de ansvarlige selskabsorganers forsvarlige ledelse, jfr. herved udkastets §§ 51 og 53. En offentlig kontrol med »almindelige« aktieselskaber findes, så vidt vides, ikke nogetsteds, se den norske kommissionsbetænkning 1952, side 99, samt »Innstilling om Revisjon av Regnskapslovgivningen«, 1962, side 55. Ansvar for, at selskabernes virksomhed drives på forsvarlig måde, skal som hidtil alene påhvile selskabernes ledelse. Som registreringsmyndighed har aktieselskabs-registeret til opgave at registrere og bekendtgøre de *anmeldelser* om oprettelse af nye aktieselskaber og om ændringer i bestående aktieselskaber, som bestemmelserne i udkastets §§ 15 og 18 m. fl. pålægger selskaberne pligt til at indgive. At aktieselskabs-registeret dog ikke skal registrere anmeldelserne uden forudgående prøvelse, fremgår af udkastets § 126, hvorefter registrering skal nægtes, såfremt anmeldelsen lider af fejl eller mangler, der ikke kan afhjælpes. Aktieselskabs-registeret skal herefter påse, at det anmeldte er i overensstemmelse med lovens forskrifter, d.v.s. at lovens præceptive regler er iagttaget, og at vedtægternes bestemmelser er fulgt. Til støtte for aktieselskabs-registeret i dette arbejde, der i væsentlige retninger kan sammenlignes med en tinglysningsdommers arbejde, er der i udkastets § 15, stk. 7, op-

taget den nye bestemmelse, at overregistrator har ret til at afkræve anmelderne alle »de oplysninger, som er nødvendige for, at der kan tages stilling til, om lovens og selskabets vedtægter er overholdt«, jfr. bemærkningerne foran side 64 og 89.

Om aktieselskabs-registerets opgaver med hensyn til de af selskaberne indsendte *regnskaber* indeholder den gældende aktieselskabslov ingen bestemmelser. I praksis har aktieselskabs-registeret fulgt samme principielle linie med hensyn til behandlingen af regnskaber som med hensyn til behandlingen af anmeldelser. Man har ikke indladt sig på nogen realitetsbedømmelse af regnskaberne, men alene skredet ind, hvis man ved regnskabs gennemgangen er blevet opmærksom på forhold, som er uforenelige med lovens udtrykkelige forskrifter om årsregnskabs udfærdigelse, godkendelse, indhold og revision. Denne praksis kan efter kommissionens opfattelse videreføres uden særlig lovhjemmel, og man har derfor ikke i udkastet optaget bestemmelser om aktieselskabs-registerets opgaver på dette område. Tysk AL udtaler udtrykkeligt i § 143 (3), at det offentlige ikke har nogen pligt til at prøve årsregnskabet.

Som nævnt foran side 66 er bestemmelsen i AL § 81, stk. 3, ikke medtaget i udkastet, idet man har erfaring for, at publikum ikke i mange år har gjort brug af det hos de lokale handelsregisterførere beroende genpartsmateriale m. m.

//. Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

Til § 125 (AL § 81).

Stk. 1 er i overensstemmelse med 1. pkt. i AL § 81, stk. 1. Lovens stk. 1, 2. pkt., om aktieselskabs-registerets kontorholdsudgifter er slettet som overflødig.

Stk. 2. Efter den gældende AL § 15 er det handelsministeren, der bestemmer den fællesform, hvorunder anmeldelser til aktieselskabs-registeret skal foretages. I udkastet har man i stedet givet overregistrator bemyndigelse til at foreskrive formen for alle anmeldelsesblanketter, jfr. udkastets § 15 om anmeldelse af nye aktieselskaber, § 18 om anmeldelse af ændringer i bestående aktieselskaber og § 123 om anmeldelse af filialer af udenlandske aktieselskaber. Blanketternes nærmere indhold for så vidt angår

anmeldelser vedrørende selskaber følger iøvrigt af bestemmelserne i udkastets §§ 15 og 18, medens § 123 ikke stiller særlige krav.

Stk. 3 er reelt overensstemmende med AL § 81, stk. 2, idet de foretagne ændringer heri er af rent formel karakter.

Til § 126 (AL § 82).

Stk. 1 er med enkelte redaktionelle ændringer enslydende med AL § 82, stk. 1. Når forslaget som grund til registreringsnægtelse ikke medtager aktieselskabslovens »... eller dersom anmeldelsen indeholder noget, hvis indførelse i aktieselskabs-registeret ikke er lovhjemlet . . .«, er der ikke hermed tilsigtet nogen realitetsændring af loven; udeladelsen skyldes, dels at kommissionen ikke har ment, at en sådan nægtelsesgrund rent praktisk kan få nogen selvstændig betydning ved siden af de øvrige i bestemmelsen opregnede grunde til registreringsnægtelse, og dels at man ikke har kunnet udelukke, at den anførte passus ville kunne give anledning til fortolkningstvivl.

Bestemmelsen indebærer, at overregistrator har pligt til at påse, at aktieselskabsloven og selskabets vedtægter er iagttaget. Bestemmelsen vil ikke afskære overregistrator fra at påse, at de anmeldte forhold ikke strider mod andre love, men nogen pligt hertil har man ikke ment at kunne pålægge overregistrator.

Stk. 2 lovfæster den praksis, aktieselskabs-registeret hidtil har anvendt overfor anmeldelser, der viser sig at være behæftet med fejl eller mangler.

Trods det ubetingede krav i AL § 82, stk. 1, om registreringsnægtelse i alle tilfælde, hvor en anmeldelse er mangelfuld, har aktieselskabs-registeret sondret mellem reparable og irreparable fejl og mangler ved anmeldelsen. Overfor irreparable fejl er registrering blevet nægtet i medfør af AL § 82, medens man, når fejlen skønnes at være reparable, har fastsat en frist til forholdets berigtigelse, og derefter kun nægtet registrering, hvis berigtigelsen ikke skete inden fristens udløb.

I tilknytning til denne praksis har kommissionen været opmærksom på, at det i mange selskaber er sædvane, at man i generalforsamlingsprotokollen eller i vedtægterne giver bestyrelsen bemyndigelse til at fore-

tage sådanne ændringer i eller tilføjelser til vedtægter og andre bilag til anmeldelsen, som aktieselskabs-registeret måtte stille krav om som betingelse for at registrere anmeldelsen. Herved undgår selskabet det tids-spilde, besvær og de omkostninger, som er forbundet med afholdelsen af ny generalforsamling til lovformelig vedtagelse af ændringer, som enten er af rent redaktionel karakter, eller som er en simpel følge af den anmeldte generalforsamlingsbeslutning. Da det ofte vil bero på en tilfældighed, om der tillægges bestyrelsen en sådan udtrykkelig ændringsbemyndigelse, har kommissionen overvejet, om den nævnte selskabsretlige sæd-vane ikke burde lovfæstes gennem en bestemmelse, som generelt giver bestyrelsen ændringsbemyndigelse i det angivne omfang. Man har været enige om, at en sådan lovbestemmelse ville være praktisk, men da grænsen mellem rent redaktionelle ændringer og ændringer af reel betydning ofte vil være flydende, har man dog fundet det overvejende betænkeligt at give en generel lovbestemmelse herom. Kun i de praktisk vigtige tilfælde af kapitalforhøjelse har man fundet det ubetænkeligt at indføre en legal ret for bestyrelsen til at foretage visse ændringer af vedtægterne, jfr. udkastets § 19, stk. 4.

Stk. 3. Fristen for anmelderens adgang til at indbringe aktieselskabs-registerets registreringsnægtelse for handelsministeriet er forkortet fra 2 måneder til 4 uger. Endvidere har man af hensyn til provinsselskaberne og disses advokater henlagt søgsmål til omstødelse af disse administrative afgørelser til selskabets hjemting (vedkommende landsret), medens disse søgsmål efter AL § 82, stk. 2, sidste pkt., altid skal indbringes for Østre landsret. Bestemmelsen er iøvrigt med enkelte redaktionelle ændringer i overensstemmelse med AL § 82, stk. 2.

Stk. 4. Bestemmelsen er med enkelte redaktionelle ændringer overensstemmende med AL § 82, stk. 3. Ved indføjjelsen af sætningen »bortset fra tilfælde, der omfattes af § 74« har man udtrykkelig tilkendegivet, at bestemmelsen kun vedrører søgsmål i anledning af skade, som registreringen har påført trediemand, jfr. foran side 163. Dette udelukker dog ikke, at en aktionær, der støtter sit erstatningskrav mod selskabet på

andet grundlag end sit aktionærforhold, vil kunne anlægge sag i medfør af § 126, stk. 4.

I overensstemmelse med hidtidig retsopfattelse er det i udkastets stk. 4, 2. pkt., præciseret, at retssag om en registrerings udslettelse ikke kan anlægges mod overregistrator, men skal anlægges mod selskabet.

I AL § 82 regnes seks-måneders-fristen for sagsanlægget fra udgangen af den måned, i hvilken registreringen har fundet sted. Denne frist foreslår udkastet ændret således, at den i stedet løber fra registreringens bekendtgørelse i Statstidende.

Til § 127 (AL § 83).

Bortset fra redaktionelle ændringer i stk. 2 er denne bestemmelse enslydende med AL § 83.

Til § 128 (AL § 84).

Bestemmelsen er i overensstemmelse med AL § 84. Dog er ordene »forligskommissionen og« slettet som følge af, at forligskommissionerne er ophævet ved ændring af retsplejeloven, jfr. lov nr. 220 af 7. juni 1952.

Ifølge retspraksis, jfr. VLD af 4. juni 1942 (U. f. R. 1942 s. 962), indebærer bestemmelsen i AL § 84, at retssag mod en filial af et dansk aktieselskab ikke kan anlægges, hvor filialkontoret er, men skal anlægges ved selskabets hovedkontor. Til tydeliggørelse heraf er ordene »Sager mod et aktieselskab kan indbringes . . .« ændret til »Sag mod et aktieselskab indbringes for . . .«. Bestemmelsen udelukker ikke, at sag anlægges ved de i retsplejeloven omhandlede undtagelsesværneting.

Kapitel 16.

Straffe- og erstatningsbestemmelser m. m. §§ 129-132.

Til § 129 (AL § 85).

Den i AL § 85 hjemlede adgang til administrativt at pålægge et selskabs bestyrelse m. v. tvangsbøder er efter kommissionens opfattelse for vidtgående, når der herved også åbnes mulighed for at anvende tvangsbøder med henblik på opfyldelsen af ledelsens forpligtelser vedrørende den interne forvaltning. Bestemmelsen er i praksis ikke

benyttet til gennemtvungelse af sådanne pligter, men alene anvendt over for et aktieselskabs bestyrelse med henblik på indsendelse af behørig årsregnskaber samt til inddrivelse eller berigtigelse af foreskreven anmeldelse til aktieselskabs-registeret. I overensstemmelse hermed er adgangen til at pålægge tvangsbøder efter udkastet begrænset til sådanne tilfælde, hvor bestyrelse, direktion, likvidator eller bestyreren af et udenlandsk selskabs herværende filial undlader i rette tid at efterkomme de pligter, der ifølge loven, vedtægterne eller en generalforsamlingsbeslutning påhviler dem *i forhold til aktieselskabs-registeret*. I konsekvens heraf er revisorerne ikke medtaget som omfattet af udkastets § 129, idet der ikke påhviler disse selvstændige pligter i forhold til aktieselskabs-registeret.

I sidste pkt. er det klargjort, at sag til omstødelse af et givet pålæg skal anlægges ved selskabets hjemting, jfr. § 128.

Til § 130 (AL § 86, stk. 1).

Denne almindelige straffebestemmelse, hvorefter overtrædelse af loven straffes med bøde, svarer til gældende lovs § 86, stk. 1, idet det dog - i overensstemmelse med tilsvarende nyere straffebestemmelser - er tydeliggjort, at den almindelige regel om bødestraf kun gælder, for så vidt strengere straf ikke er forskyldt efter den øvrige lovgivning.

Den særlige bestemmelse i AL § 86, stk. 2, hvorefter handelsministeren kan modtage den skyldiges tilbud om at erlægge en af ministeren fastsat bøde inden for et beløb af 1.000 kr., har kun undtagelsesvis været anvendt i praksis og foreslås udeladt i den kommende lov.

Til § 131.

I tilslutning til udkastets straffebestemmelser foreslås det her at optage en udtrykkelig lovbestemmelse om selskabsorganernes erstatningsansvar for tab, som de ved pligtstridige handlinger eller forsømmelser påfører eller medvirker til at påføre selskabet, jfr. bemærkningerne foran s. 140 til kapitel 9 om bestyrelse og direktion. Bestemmelsen indfører ikke en særlig ansvarsregel på dette område, men indeholder i rea-

liteten kun en henvisning til dansk rets almindelige erstatningsregler. Desuagtet har kommissionen lagt vægt på ved en lovbestemmelse herom at fremhæve det erstatningsansvar, der påhviler medlemmer af et aktieselskabs bestyrelse og direktion, dets revisorer og likvidatorer.

Tilsvarende erstatningsregler findes i den svenske AL §§ 207-212 og i den norske AL §§ 122-124. Medens AL 1930 ingen regler giver herom, er sådanne regler indeholdt i bankloven (§ 21, stk. 6, i lovebekendtgørelse nr. 169 af 15. juni 1956) og i sparekasseloven (§ 25, stk. 4, i lovebekendtgørelse nr. 8 af 15. januar 1960), hvorefter personer, der er knyttet til en bank eller en sparekasse, er erstatningspligtige efter lovgivningens almindelige regler for tab, som de ved pligtstridige handlinger eller forsømmelser påfører eller medvirker til at påføre banken eller sparekassen.

I udkastets § 131 har man, for så vidt angår den personkreds, der omfattes af ansvarsreglen, fundet det naturligt at begrænse denne til medlemmerne af de i loven omhandlede selskabsorganer. Dette udelukker ikke, at funktionærer i selskabet og andre, der har medvirket til de i § 131 nævnte personers retsbrud, også kan blive erstatningspligtige efter de almindelige erstatningsregler.

I overensstemmelse med dansk rets almindelige ansvarsregel, således som denne er fastslået og udviklet gennem retspraksis, er ansvaret efter udkastets § 131 for det enkelte medlem af de omhandlede selskabsorganer betinget af, at de almindelige objektive og subjektive ansvarsbetingelser er til stede.

Et erstatningsansvar efter § 131 vil normalt blive gjort gældende i henhold til en beslutning på generalforsamlingen. Beslutter generalforsamlingen at rejse sådan sag mod bestyrelsen, må konsekvensen være, at en ny bestyrelse vælges. Endvidere må bestyrelsen kunne rejse sag mod en direktør, ligesom en nyvalgt bestyrelse kan anlægge sag mod den gamle bestyrelse. På samme måde må et selskabs likvidatorer på selskabets vegne kunne rejse erstatningssag mod den tidligere bestyrelse og direktion. Kommissionen har ikke anset det for påkrævet i selve loven at give regler om, hvem der på selskabets vegne kan gøre ansvar gældende,

cfr. norsk AL § 122, svensk AL § 129 og finsk AL § 26 a, der også giver en aktionærminoritet ret til på selskabets vegne at anlægge erstatningssag mod ledelsen. For dansk rets vedkommende er det den almindelige opfattelse, at der ikke kan tilkomme den enkelte aktionær eller en aktionærminoritet en selvstændig klageret, d.v.s. en ret til på selskabets vegne at rejse erstatningssag mod ledelsen, men vel en subsidær påtaleret, for så vidt som vedkommende selskabsmyndighed kan beslutte, at en aktionær skal kunne rejse sagen på selskabets vegne, jfr. Højesterets dom af 14. september 1925 (U.f.R. 1925 s. 876). Bortset fra ledelsens ansvar over for selskabet er det i domspraksis fastslået, at ledelsen kan pådrage sig et personligt ansvar ved pligtforsømmelser, der har medført tab for den enkelte aktionær, og i sådanne tilfælde kan sagen utvivlsomt anlægges af aktionæren på egne vegne.

Til § 132 (AL § 88).

Sager, der angår overtrædelse af aktieselskabsloven, skal herefter som hidtil i København behandles af Sø- og Handelsretten, og det samme foreslås, for så vidt angår erstatningssager, der rejses i medfør af udkastets § 131.

Kapitel 17.

Overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

§§ 133-142.

Til § 133.

Stk. 1. Bestemmelsen foreskriver - på tilsvarende måde som AL § 90, stk. 1 - at de ved den nye lovs ikrafttræden registrerede aktieselskaber, som ikke er under likvidation eller konkursbehandling, inden to år efter lovens ikrafttræden skal bringe deres vedtægter i overensstemmelse med lovens krav.

Det samme krav om vedtægtsændringer stilles i § 134 til aktieselskaber, der ved lovens ikrafttræden er anmeldt til aktieselskabsregisteret, men endnu ikke er registrerede. De nødvendige vedtægtsændringer skal i disse tilfælde foretages, inden registreringen kan finde sted.

Fra kravet om vedtægtsændringer gøres der dog følgende undtagelser:

1. De ved lovens ikrafttræden registrerede selskaber, som har en aktiekapital på under 30.000 kr., behøver ikke at forhøje denne aktiekapital til det i udkastet § 9 krævede mindstebeløb på 30.000 kr., og denne undtagelse udstrækkes i § 134 til også at gælde for selskaber, der ved lovens ikrafttræden er anmeldt til aktieselskabsregisteret, men endnu ikke registrerede. I sidstnævnte tilfælde skal indbetalingerne på aktierne - i overensstemmelse med AL 1930 § 14, stk. 2 - udgøre mindst 10 pct. og tilsammen mindst 5.000 kr.

2. De ved lovens ikrafttræden registrerede selskaber og selskaber, der på dette tidspunkt er anmeldt, men ikke registrerede, behøver ikke at ændre de i vedtægterne indeholdte regler om den til aktierne knyttede stemmeret i overensstemmelse med udkastet § 68, stk. 1, jfr. udkastet § 138 og bemærkningerne nedenfor til denne paragraf.

Stk. 2. Bestemmelsen stemmer overens med AL § 90, stk. 2, idet man dog har anset det for praktisk at henlægge skønnet over, hvilke vedtægtsændringer der må anses for nødvendige, til overregistrator.

Stk. 3. Medens den gældende lov ikke - bortset fra de almindelige straffebestemmelser - indeholder særlige sanktioner i tilfælde, hvor de nødvendige vedtægtsændringer ikke blev foretaget, har kommissionen anset det for ønskeligt, at der gives overregistrator bemyndigelse til at foranledige et selskab opløst, såfremt dets vedtægter ikke er bragt i overensstemmelse med loven inden den foreskrevne frist, og selskabet derhos ikke foretager de nødvendige ændringer efter krav fra overregistrator.

Til § 134.

Der henvises til bemærkningerne foran til § 133.

Til § 135.

Som en konsekvens af de ændrede regler i udkastet § 1, stk. 2 og 3, hvorefter visse i aktieselskabsregisteret optagne selskaber med begrænset ansvar ikke længere vil være omfattet af loven, er det i denne bestemmelse foreskrevet, at de pågældende selskaber skal slettes af aktieselskabsregisteret efter nærmere af handelsministeren fastsatte

regler, jfr. bemærkningerne s. 53-54 til udkastet § 1, stk. 2 og 3.

Til § 136.

1 forbindelse med de i udkastet § § 42-44 foreslåede regler, hvorefter den almindelige adgang efter AL § 39 til at erhverve egne aktier inden for et beløb af 10 pct. af aktiekapitalen ophæves, havde kommissionen oprindelig tænkt sig en overgangsbestemmelse, hvorefter den af et aktieselskab før den nye lovs ikrafttræden erhvervede beholdning af egne aktier skulle afvikles inden for en kortere frist, og i overensstemmelse hermed indeholdt det foreløbige udkast en bestemmelse om, at en sådan beholdning af egne aktier skulle afvikles inden for en frist af 5 år. Efter kommissionens fornyede overvejelser på grundlag af den fra erhvervsside fremsatte kritik mod dette forslag er afviklingskravet for tidligere erhvervede egne aktier opgivet i det endelige udkast. Bestemmelserne i udkastets § 42, stk. 3, og § 44 finder herefter ikke anvendelse med hensyn til aktier, der er erhvervet før lovens ikrafttræden, jfr. bemærkningerne s. 126 til kapitel 7.

Endvidere henledes opmærksomheden i denne forbindelse på udkastet § 79, stk. 7, hvorefter egne aktier erhvervet før lovens ikrafttræden kan optages i status, og i så fald skal såvel deres pålydende værdi som statusværdien fremgå af regnskabet, jfr. bemærkningerne s. 182 til udkastets § 79, stk. 7.

Til § 137.

Stk. 1. Det i udkastet § 54 foreslåede - begrænsede - forbud mod forening af stillingen som direktør med hvervet som bestyrelsesmedlem får efter denne overgangsbestemmelse først virkning fra lovens ikrafttræden. En direktør, der på dette tidspunkt tillige er formand for selskabets bestyrelse, kan således bevare begge stillinger, og på tilsvarende måde kan et selskabs direktører, uanset bestemmelsen i udkastet § 54, 2. pkt., fortsætte som bestyrelsesmedlemmer i selskabet, selv om de måtte være i flertal i bestyrelsen. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne s. 142 til udkastets § 54.

Stk. 2. Bestemmelsen tager sigte på de krav om straffri vandel, som i § 56, stk. 1,

og § 61, stk. 1, foreslås indført for medlemmer af bestyrelse, direktion og revision. Efter bestemmelsen i § 88, der bl. a. henviser til § 56, må det samme gælde vandelskravene til likvidator. Endvidere tager bestemmelsen for revisorernes vedkommende sigte på aldersbetingelsen 25 år, der erstatter gældende lovs krav om opnået myndighedsalder. Derimod er det i § 61, stk. 1, stillede krav om, at mindst én af revisorerne skal have bopæl her i landet, ikke omfattet af overgangsbestemmelsen.

Stk. 3. Det i udkastet § 56, stk. 1, indeholdte krav om, at et selskabs direktører - bortset fra direktører for rederiselskaber - skal være fysiske personer, får efter overgangsbestemmelsen først virkning fra lovens ikrafttræden. De i henhold til AL § 49, sidste stk., som direktører ansatte enkeltmandsfirmaer, selskaber m. v. kan således fortsætte som direktører i de pågældende selskaber. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne s. 142-43 til udkastets § 56.

Stk. 4. Kravet om valg af statsautoriseret revision udvides i udkastet § 60, stk. 2, dels ved reglen i 1. pkt., hvorefter der skal vælges en statsautoriseret revisor i alle selskaber med en aktiekapital på 300.000 kr. og derover, dels ved bestemmelsen i 3. pkt., hvorefter kravet om ansættelse af statsautoriseret revisor i selskaber med børsnoterede aktier udvides til også at gælde for selskaber med børsnoterede obligationer.

Overgangsbestemmelsen i § 137, stk. 4, medfører, at de nævnte nye krav om ansættelse af statsautoriseret revisor ikke får virkning for bestående selskaber, så længe de ved lovens ikrafttræden valgte - ikke-statsautoriserede - revisorer bevarer deres hverv.

Stk. 5. Ifølge udkastet § 15, stk. 2, litra c, smh.m. § 18, skal de valgte revisorer anmeldes til aktieselskabsregisteret, jfr. bemærkningerne s. 88 til § 15, stk. 2, og s. 145 til kapitel 10 om revision. Dette anmeldelseskrav gælder også for de ved lovens ikrafttræden valgte revisorer, og ifølge § 137, stk. 5, skal anmeldelsen for disse revisorers vedkommende foretages senest en måned efter afholdelsen af den første generalforsamling efter lovens ikrafttræden.

Til § 138.

Kravet i udkastet § 68, stk. 1, 1. pkt., om, at enhver aktie skal have stemmeret,

kommer efter § 138, stk. 1, ikke til anvendelse på aktier, der er tegnet før lovens ikrafttræden, og til hvilke der på dette tidspunkt ikke er knyttet stemmeret. Derimod gælder kravet ubetinget for aktier, der tegnes efter lovens ikrafttræden. Et selskab vil således ikke i henhold til en af generalforsamlingen tidligere besluttet kapitalforhøjelse kunne udnytte denne beslutning til tegning af stemme løse aktier efter lovens ikrafttræden.

Efter udkastet § 138, stk. 2, får det i § 68, stk. 1, 2. pkt., indeholdte forbud mod at give visse aktier en højere stemmевærdi end andre aktier af samme størrelse ligeledes kun virkning for aktier, der tegnes efter lovens ikrafttræden.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne foran s. 151-53 og s. 158 til udkastets § 68, stk. 1.

Til § 139.

Stk. 1. Med det formål at give selskaberne en rimelig tid til at tilrettelægge overgangen til de foreslåede bestemmelser om regnskabsaflæggelse m. v. i §§ 75-85 foreslås det, at disse bestemmelser først kommer til anvendelse for det regnskabsår, der begynder ét år efter lovens ikrafttræden i øvrigt, jfr. § 142, stk. 1, og at der for så vidt angår reglerne om udarbejdelse af koncernopgørelse gives en yderligere frist på ét år. Overgangsbestemmelsen medfører, at den efter AL § 45, 2. punktum, bestående adgang til at tage forbehold mod offentliggørelse af de til aktieselskabsregisteret indsendte regnskaber først bortfalder fra det regnskabsår, der begynder et år efter lovens ikrafttræden, jfr. bemærkningerne side 173 til § 85.

Stk. 2-5. De særlige overgangsregler med hensyn til posteringen af selskabsskatterne giver som anført s. 178-80 til udkastets § 77 mulighed for at udskyde anvendelsen af de nye posteringsregler i en overgangsperiode under forudsætning af, at der i det første regnskabsår efter lovens ikrafttræden, jfr. § 142, stk. 1, og i hvert af de følgende år henlægges 20 pct. af overskuddet - d.v.s. det regnskabsmæssige overskud, der foreligger, efter at eventuelt underskud fra tidligere år er dækket og de lovpligtige henlæggelser har fundet sted - til en skattekonto,

indtil denne henlæggelse bringer skattekontoen op på et beløb, der kan dække de i det pågældende regnskabsår betalte skatter samt de endnu ikke betalte skatter af indkomsten i tidligere år. Overgangen til de nye posteringsregler skal dog senest ske i det 4. regnskabsår, på hvilket lovens regler om regnskabsaflæggelse finder anvendelse, jfr. § 139, stk. 1. Overgangen kan dog udskydes yderligere 4 regnskabsår, såfremt henlæggelserne til skattekontoen skal dække skatter af mere end ét års indkomst, hvilket vil blive aktuelt i selskaber, hvor regnskabsåret ikke følger kalenderåret, men f. eks. finansåret.

Et selskab, der benytter sig af den nævnte overgangsordning, er ikke pligtig at opføre de ikke-betalte skatter som et passiv i status efter udkastet § 78, stk. 3 e, men skal dog ifølge § 139, stk. 3, i en fodnote til regnskabet oplyse forskellen mellem det beløb, som skulle have været opført efter § 78, stk. 3 e, og det beløb, som er henlagt til skattekontoen.

I overgangsårene er det fundet rimeligt at give de pågældende selskaber adgang til ved en eventuel tantiemefastsættelse at bortse fra de foretagne henlæggelser til skattekontoen, jfr. § 139, stk. 2 i. f., ligesom der i det regnskabsår, hvori selskabet overgår til de nye posteringsregler, ved beregningen af tantieme kan ses bort fra de i regnskabsåret betalte eller skyldige skatter af indkomsten i tidligere år, jfr. § 139, stk. 4.

Endvidere lettes overgangen til den nye ordning efter § 139, stk. 5, derved, at det tillades, at skatterne af tidligere års indkomst helt eller delvis dækkes ved overførsel fra selskabets reserver i det omfang, disse ikke efter loven eller selskabets vedtægter er bundet til andet formål, jfr. herved § 84, stk. 1. Endvidere kan selskabet til samme formål anvende beløb, der er fremkommet ved opskrivning af aktiver, der er bestemt til vedvarende brug for selskabet, jfr. herved § 79, stk. 2.

Til § 140.

Det i udkastet § 45, stk. 1, indeholdte almindelige forbud mod ydelse af lån til bestyrelsesmedlemmer og revisorer berører - som anført s. 131 under bemærkningerne til kapitel 8 - ikke gyldigheden af tidligere

lovligt bestående låneforhold. For sådanne tidligere ydede lån til bestyrelsesmedlemmer og revisorer giver § 140 en til udkastet § 79, stk. 12, svarende regel om, at disse lån skal anføres som en særskilt post i regnskabet, ligesom kaution eller anden sikkerhedsstillelse for de pågældende skal fremgå af regnskabet.

Til § 141.

Efter bestemmelsen kommer udkastets regler om opløsning af aktieselskaber ved likvidation eller konkursbehandling - med en enkelt undtagelse, jfr. nedenfor - ikke til anvendelse på selskaber, der ved lovens ikrafttræden er under likvidation eller konkursbehandling. For selskaber under likvidation er det dog en forudsætning, at likvidationen er påbegyndt i den forstand, at udnævnelse af likvidatorer har fundet sted.

Blandt de paragraffer i udkastet, der ikke kommer til anvendelse på selskaber under likvidation ved lovens ikrafttræden, er udkastets § 94 ikke medtaget. Kommissionen har anset det for praktisk, at denne bestemmelse om adgangen til at hæve en likvidation med henblik på en genoptagelse af selskabets virksomhed også bør finde anven-

delse på selskaber, der er trådt i likvidation før lovens ikrafttræden.

Til § 142.

Ved den nye lovs ikrafttræden ophæves AL af 15. april 1930 med senere ændringer, herunder lov nr. 225 af 22. juni 1962, der ved indføjelser af § 57 a i AL 1930 lempede adgangen til at vedtage indskrænkninger i aktiernes omsættelighed m. v., jfr. bemærkningerne s. 160.

Endvidere ophæves lov nr. 41 af 15. februar 1963, hvorved AL med enkelte ændringer blev sat i kraft i Grønland, jfr. her ved § 142, stk. 3, hvorefter den nye lov ikke umiddelbart gælder for Færøerne og Grønland, men ved kongelig anordning kan sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Endelig ophæves lov nr. 36 af 15. februar 1895 vedrørende aktieselskaber med sæde i udlandet, hvor danske ikke er undergivet vedkommende lands jurisdiktion, jfr. AL § 91, stk. 5, hvorefter sådanne selskaber optages i aktieselskabsregisteret som selskaber med dansk nationalitet. Disse særlige bestemmelser er nu til dags uden praktisk betydning.

